

اقم قرآن البتین

و

مجمع البحیرین

دانراوی

خوالی خوش بو

ماموستا ملاره شید به گی بابان

ناماده کردنو پیش کاش کردنو لهسهز نووسینی

محمد علی وه راغی

به رگی به کهم

بۆدابه زاندى جۆرهها كتيب: سەردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتابهاي مختلف مراجعه: (منتدى اقرأ الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى , عربى , فارسى)

اقم تران البیت

۲۰

مجمع البحرين

دانراوی

خوالی خوش بو

ماموستا ملاره شید به گی بابان

ناماده کردنو پیش کش کردنو لهسوز نووسینی

محمد علی قه ر داعی

به رنگی یه کهم

لهسوز نهرکی « حاجی عبدالقادری حاجی عبدالقادی جبار »

له چاپ دراوه

اِقْتِرَانُ التَّيْرَانِ

مَجْمَعُ الْبَحْرِيْنَ

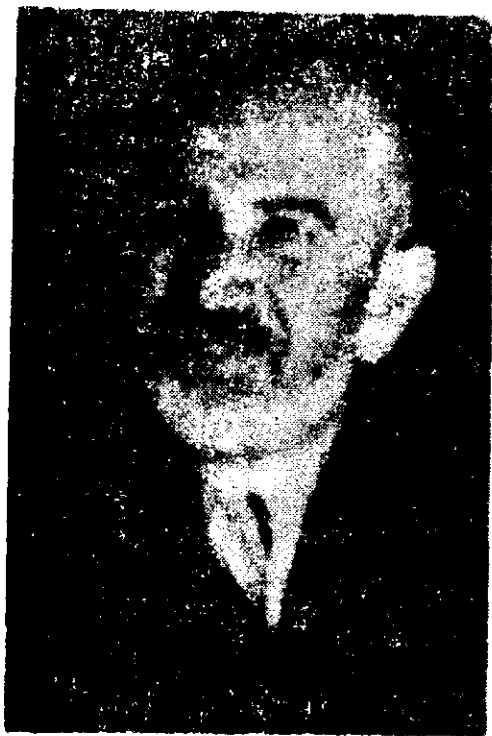
محمد قمره داغی

چاپ اول : بهار ۱۳۶۴

چاپخانه حیدری

تیراز : ۳۰۰۰

ناشر : سقر محمدی

وینہی دانہر له کاتیگا که له تودکیا زیلوه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، وافضل الصلاة واتم
التسليم على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه واتباعه
الى يوم الدين .

پیشه کی

که لاپه‌په‌کانی میژوو هه‌ل دده‌په‌وه و سه‌رنجیک دده‌په
زنجیره‌ی گه‌وره گه‌وران و زانایانی میژوو نه‌بینن هیچ سه‌رده‌م و
جه‌رخیک نه‌چند زاناو پیاوی گه‌وره و به‌ناوبانگی تیا نه‌بی ، که
هه‌ریه‌که له‌سه‌رده‌می خۆیانا له‌پوویه‌که‌وه یا له‌چهن پوویه‌که‌وه
خزمه‌تیا به‌تاین و ولات کردوو ، وه ده‌ستی بالایان له‌په‌ره‌پیدان و
پیش‌خستی زانیا‌ریه‌ جو‌راو جو‌ره‌کانا بووه .

کاتیکیش له‌ناو نه‌و گه‌وره و زانایانه‌دا له‌ زنجیره‌کانایانا چاو بو
ناوی زاناو گه‌وره‌کانی کورد بگێرین نه‌بینن له‌ لاپه‌په‌کانی میژوودا ،
وه له‌ ناو زنجیره‌ی زانایاندا جیگه‌ی زانایانی کورد به‌چولی نه‌ماوه‌ته‌وه ،
به‌لکه‌ به‌زوری وه له‌ریزه‌کانی پیشه‌وه‌دا جیگه‌ی دیاری و ناوی به‌رزیان
هه‌یه‌و هیچ ده‌میک دوا نه‌که‌وتوون له‌کو‌پری زانیا‌ری و گه‌شه‌پیدانی
زانیا‌ریه‌کان . هه‌میشه‌ دانراو و نووسینی به‌نرخ و به‌که‌لکیان بووه
به‌هه‌موو توانایان خزمه‌تی تاینی پاکی ئیسلامیان کردوو .

زیاد له‌وه‌پیش که‌ سه‌ده‌ها زاناو پیاوی به‌رز له‌وانه‌ که‌ ناویان
نازانری ، یا - له‌به‌ر هه‌ره‌هۆبه‌ک - ناوی نه‌وه‌یان لی‌ سپراوه‌ته‌وه‌ که
په‌یوه‌ندیان به‌گه‌لی کوردو زمانی کوردی‌یه‌وه هه‌یه ، له‌ هه‌مان کاتیشا
نه‌و زانایانه‌ له‌ کوردوستانا بوون ، وه زمانیان کوردی بووه‌ له‌بنه‌ماله‌کانی
کوردوستان په‌یدا‌بوون .

به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که‌ هیچ سه‌رده‌میک خالی نه‌بووه‌ له‌ زانایانی
کوردو وه له‌هه‌مان کاتا نه‌و زانایانه‌ ده‌وری بالایان له‌ ناو کۆمه‌لانی گه‌لا
بووه ، وه بابه‌خی ته‌واو هه‌ر به‌پراو قسه‌ی نه‌وان دراوه ، وه له‌ توانایانا
بووه‌ که‌ به‌گه‌لی جو‌ز ، له‌ ریگه‌ی زمانی کوردی‌یه‌وه خزمه‌ت به‌

ئاین بکه نو ئاینی پاکى ئسلام بو خهلق روون بکه نه وه نووسراوى به
نرخ له پاش خویان به جى بیلن • بهلام - به داخه وه - خزمه تیان به
زمانى کوردی له سنووریکى تهسکا بووه ، زیاد له وه که به زمانى
کوردی ده رسیان به قوتایان وتوو شتیکی تری بایه خدارى دیارى یان
نه بووه •

هه ره ئه مه شه بووه به هوى ئه وه که گه لیک له زانایانه پاش
خویان ناویان کوئیر بوته وه ، یا سه پئراون به سه ره گه ل و لاتیکی ترا
که په یوه ندیان - له راستیا - له گه لئانا نه ، وه جگه له وه که په نگه
له و جیگایانه دا سه رده مێک یان به خوئندن یا به ده رس وتنه وه ژباون ، وه
هه ندیکیان له ویا کوچى دوایان کردوو و سپیراون به خاك • زیاد
له مانه هه ج په یوه ندى بهك نه که بیان کا به خه لقی ئه و لآتانه •

به م شیوه تا ئه م سه رده مه ی دوایى نووسین له ناوچه کانی کوردوستانا
هه ره به عه ره بى و فارسى بووه و بو ماوه په کیش نووسینى فه رمانه ران و
فه رمانه کانی میرى به تورکى بووه له ناوچه کانی کوردوستانا • ته مانه
هه مووی بوته هوى دوا که وتتى نووسین به زمانى کوردی له ناو گه لى
کورد •

به لام وه نه بى که ئه م هۆیانه کاریکى ته وایان کردیته سه ر
مامۆستانان و نووسه ران و بووین به کو سپ له پێگه ی نووسینا نا به زمانى
نه ته وه که یان • به لکو ژۆریان دلایان لئى داوه بو ئه وه که به کوردی
بنووسن وه هه ل به ستو و تارىان به کوردی بى هه رچه نده که گه لیکش
له خوئنده واران به ره ره کانی ئه م هه ستانه یان کردوو به ته شه رو توانج
بو خاوه ن هه سته کان •

وه کاتیک لایهك بکه نه وه به لای ئه وانه دا که به کوردی نووسویانه

وه ویستوو یانه کوردی نووسین بلاویتهوه به ناو خویندهوارانا نه بینین
نهم ههسته لای که ساتیک - به زۆری - پهری سه ندووه که بو یان
ریک که وتوو له سنووری کوردوستان بچه دهی و له گه لی باره وه
چاویان به سه ر ییش که وتی گهلانی جیهانا دپوه ته وه ؛ وه کو زانیاری و
ییشه سازی و ... هتد .

له هه مان کاتیشا له ییش چاویان بووه که گه له که یان تا چ پرا ده یه ک
له گهلانی جیهان دوا که وتوو له هه مه موو باره یه که وه . نه و کاته پیریان
له م دوا که ته کردوه ته وه و گه پاون بو چارده سه رکردنی هه رکه سی به
گو بیره ی توانا .

ماموستا مه لا ره شید به گی بابان یه کیکه له و زانا به رزانه که له
سه رده میکی کونه وه ویستوو یه تی له ریگه ی ئانی پاکی ئیسلامه وه خزمه ت
به گه لو زمانی کوردی بکا ، نه مهش له کاتیکا که له تورکیا زیاره بو
ماو ده یه که به فرمان به ری ، کاتیک که ته مه نی گه وره بووه وه لی خراوه
پیری کردوه ته وه که خزمه تیک بکا به گه له که ی که باش خوی بمینسته وه
و سوودی لی وه ربگریی .

• جا بو ئه م مه به سه گرنگه هاتوو هه موو هه دیشه کانی یغه مه ر
- دروودی خوی له سه ربی - که وان له دوو کتیه که ی « مسلم » و
« بخاری » دا کوی کردوونه ته وه ، وه هه رچی هه دیشیک که دووپات
کرا یته وه لای بردوو ، نه مجا پرنکی خستوون و ته رجه مه ی کردوو
به کوردی و ناوی ناوه به « اقتران الثیرین فی مجمع البحرین » .
ئه م کتیه به راستی کتینیکی زۆر به نرخو به که لکه بو هه موو
خوینده واریکی کورد له بهر ئه م هویانه :

۱ - ئه م کتیه تاکه له م بابه ته دا ، وه تا ئیسته هه یج که ساتیک کارینیکی

وای نهکردوو که فرمایشته کانی یتغهمبر - د - تاوا به گشتی کو
بکاتوه وه مانایان لیک بدانهوه و بیان خاته یتشدممی موسولمانانی کورد •
واته تم کاره کاریکی گهلی به نرخ و گه وره به بوموسولمانانی کورد و
نه توانن - به هووی تم کتیتهوه - له ماناو مه بهستی فرمایشته کانی
یتغهمبر - د - تی بگن و پروونی بگه نهوه بو موسولمانان •

۲ - تم کتیته بو شایی به کی فراوان له کتیخانهی کوردی دا
پر نه کاتوه که دمیته جاوه پروانی پر کردنه وه به ؛ چونکه - وه کو
وتمان - تا یتسه کاریکی وا نه کراوه که فرمایشته کانی یتغهمبر - د -
به یتکراییی کو بکریتهوه و مانایان لیک بدریتهوه به زمانی کوردی •
تاسکرایه که هر خوننده واریکی کورد به وی له فرمایشته کانی یتغهمبر
- د - تی بگه تی ، یان له باسک بکوئیتهوه یتویستی به سه رچاوه به که
به زمانه که می خوی بی هه به لهو باره به وه تا به تاسانی بتوانی مه بهسته که می
حوی به دست بهینی ، وه له همول و پاسه که یا به هه له دا نه چیت •

۳ - کاتک بمانه وی به راوردیک بگه ین له تیوان جیاوازی زمانی
کوردی دا له سه رده مه یا له هه سه رده می ترا له گه له نهو کاتدا که
تم کتیتهی تیا نووسراوه ته وه نه بین تم کتیته چاکترین سه رچاوه و
به لگه به که بو نهو مه سه له و تاوینه به کی راستی به بو پروون کردنه وه می
چوئیه تی زمانی کوردی لهو سه رده مه دا •

زیاد له وه که تم کتیته له وانیه بهی به سه رچاوه به کی گه لی
به که لک له باره می زور له وشه می کوردی به وه که دانهری تم کتیته به
کاری هتاون له کانی مانا لیدانه وه یا بو فرمایشته کانی یتغهمبر - د - •

۴ - تم کتیته چاکترین به لگه به که بو ناسین و له بیر نه چوونه وه می
زانیاه کی به رزی وه کو • ماموستا مه لا ره شید به گک ، که هه میشه له هه ولی

پیش کهوتی گه له که یا بووه ، وه هه موو کات هیوای شهوه بووه که خویندن و خوینده واری له کوردوستانا له پهره سندن و گه شه کردنا بی .
نهو زمانه بی که گه لی کورد زوری وای بووه به لام پاش خویان ناویان کوئر بووه شهوه له بهر نه بوونی کتیب و نویسیان به زمانی کوردی چوونه ته رزی نه بووان . .

دانهری شه کتیبه له کاتیکي زور ناسکدا ، وه له جیگه کهدا که گفتوگو به زمانی کوردی قهدهغه بووه - چ جای « تالیف ، کتیب دانان بهو زمانه وه بلاو کردنه وهی نه قه قهتی - . دانهر لهو کاته ناسکهدا شه کاره گرنه گی کردوه ، وه شه ونده له مه ترسیدا بووه له کاتی دانانی کتیبه کهدا که به هیچ شهوه به که نه یوانیوه که - هس - سایه کوردی به که که پونووسیکي کردوه لای خوی بی هیلتهوه ، به لکو هه به ته و او کردنی هه رباسیک له باسه کانی بی وستان په وانه ی کردوه شهوه بو سلیمانی که مه ترسی له فهوتانی کتیبه که له ویدا که متر بووه . وه کو شهوه پروونه له گه لی جیگه ی کتیبه کهدا . . شه کتیبه له کاتیکه وه که دانراوه تا شهسته له سلیمانی ماوده شهوه له لای « ماموستا مهلا حسینی پسکهندی ، وه له دوا ی خوی لای « ماموستا مهلا سهلامی کورپی ، . وه تا شهسته « حاجی عبدالقادری جبار ، به که دوو جار هه ولی داوه بو چاپ کردن و بلاو کردنه وهی به لام تیا سه رنه کهوتوه نه بهر شهوه که پیوستی به شه رکیکی زور هه به له پاک نووس کردن و سه ره رشتی چاپ کردنی . وه بو دوا جار هاته وه سه ر شهوه که چاپی بکا وه داوای له ماموستا مهلا سهلام کرد که بیترتی بو ی بو به غدا .

بو شه مه بهسته په نای هینایه لای « ماموستا مهلا عبدالکریمی مدرس ، که یار مه تی بدات بو نووسینه وه سه ره رشتی کردنی .

ماموستایش له بهر شهوه ی که شه کاره پیوستی به کاتیکي زور

ههيه ، وه ئهركيكي گرانه ، وه ئهويش ئهه كاتهي نيه ته كليفي لئي كردم كه ئهم فرمانه جي به جي بكم . مينش گه لئي سه ريچيم كردو ههولمدا كه ئهم كاره نه گرمه ئهستوم ؛ چونكه پويسته كي زوري ههيه به زانباري و شاره زاييه كي زور كه من هيچك لهوانم له خوئا نه ئه دي .

بهلام ماموستا ههه ماوهي سه ريچي نه دام وه گه لئي هاني دام بو ئهوي ئهم كاره به ئه نجام بهيم ، وه ئهويش يارمه تيم بدات له ههه جوړه كويسيكا كه بيته پينگام وه پويستي به يارمه تي بي .

جا مينش كاتيك كه ئهه هه موو هاندانهي ماموستام دي - پشت به خوا - بريارم دا كه دهستي پي بكم ، ئهم خزمه ته بكم به فه رمايسته جوانه كاني پيمه بهر - د - كه په راستي هه موو وه كو مه شخه لئي پينگي رووناكين بو كه ساتيك كه بيانه وي له تاريكي كوفرو گومرايي لاده و پينگي پاكي خوا په رستي بگرن .

وه له كاتيكا بريارم دا دهس كه به نووسينه وهه و ئاماده كردني بو چاپ هه ندي كهس - له بهر ئه وهي كه كتيه كه وشه ي عه ره بي زور بيايه ، وه جياوازي ههيه له گه ل نووسيني ئيستادا - پريان وابو كه دهس كاري ئهه وشانه بكم ، وه بيان گورمه سه ر كوردي .

بهلام گه لئي كه سي تر پريان وابو كه به هيچ جوړ دهس كاري نه كړي وه چوني داناوه هه روا بلاوبكرته وه ، وه هه ر ئهم رايهش راسته ، وه ئه بي گوي لي بگري ؛ چونكه هه رجوره دهس كاري كردنيك لهم كتيه دا بكرئ به كه م كردنه وهي نرخی كتيه كه ته واو ئه بي . زياد له وه كه خيانه تيكي گه ورهيه له و دانراوه . وه ئهه كاته ئهه كتيه له وه ئه چته دهري كه كتيي ئهه دانره ي پيشوي و كتيي ئهه سه رده مه بي . وه ئه صته پويست ئه وه به كه كتيه كه به ته واوي بلاو بيته وهه دهس خوينه واران بكه وي ئه وسا خوينه واران له زور يگاوه

نه توانن كه لكى لى وه در بگرن ؛ وهك نه بينن كتيبي « بخارى ، كاتى خوى به ته وارى نووسراو ته وه و چاپ كراوه له پاشان چهند جار دهس كارى كراوه و كورت كراو ته وه^(۱) دهس بزيرى تيا كراوه وه كو « جواهر البخارى ، و كتيبي ترى لى دهره تيراوه .

جا خوئنده وارانى كورديش نه توانن پاشى بلا و بوونه وهى نه م كتيبه به گه لى شيوه كه لكى لى دهر بگرن و گه لى جورى لى دهر به تين ؛ وهك ناموزگارى و چيروكو نه خلاق و ... هتد .

كاتيك نه م قسه به م گرته گوئى ، وه برپارم دا كه دهست بكه م به نووسينه وهى كتيبه كه به م شيوه به دهستم پى كرد :

أ - نهو ئيملايهى كه ماموستا مهلا ره شيد به گك پى نووسيوه - به گوئرمى توانا - بيگوئرمه سهر ئيملاى كوردى نيسته ؛ چونكه ماموستا مهلا ره شيد به گك له م دانراود به نرخهيدا - وه كو له مهولا باسى لى نه كه ين - ريگه به كى تايه تى گرتوه و ، ياسايه كى سهر به خوى داناوه بو نووسينه وهى كوردى كه پاش خوى بلاو نه بوته وه نيستاش نووسين له سهر نه شيوهى نه وه - به تايه تى بو چاپ - كارى كى ناسان نيه .

ب - به زورى « اعلام » ناوه كان ههر به شيوهى عه ربه بى بهيلمه وه و له سهر ئيملاى عه ربه بى بيان نووسم .

ج - له هه ندى جيه گه دا كه زور به پويستى بزائم بو روون - كردنه وهى جيه گه كه له دامينه وه شتيكى له سهر بنووسم .

---

(۱) مه بهست له كورت كردنه وه كورت كردنه وهى هه ديشه كان نيه ، بهلكو مه بهست كه م كردنه وهى باسه كان و ژماره ي هه ديشه كانيا نه .
م . ع . ق .

د - ئەو پەمزو ئىشارەتەنەى كە دانەر دايناونو گۆرپىنپان ماپەى زىانە بە نووسراوہ كە ھەروہ كو خۆى بى ھىلمەوہ ؛ وە كو لەھەر جىگەپە كدا ئەم دوو ھىلە بو [ ] ماناى واپە ئەوہى كە لەنلویا نووسراوہ دانەر يان خۆى وتووپە يان بە زىادە لەجىگەپە كى ترەوہ ھىناوہتەى .

ھ - لەبەر ئەوہى كە ئەم كارەى من « تحقیق » نپە ، وە كىنپە كەش دەس نووسى دانەر خۆپەنپى ھەر بە نووسىنە كەى خۆى « اكتفام » كرددووہ وە نە گەپراومەتەوہ بو سەرچاوہ كانى . مەگەر لە جىگەپە كدا كەوتىتسە شكەوہ ، يان بۆم دەر كەوتىپى كە دانەر بەھەلەدا چووہو ھىچ كەس لە ھەلە بەرى نپە ، ئەو كاتە لەدامىنەوہ ئىشارەم كرددووہ بۆلاى راستى جىگەپە كە . .

لە كۆتايىدا داوا لە ھەموو خویندەواران ئەكەم كە ھەر پىشنيارو پەخنەپە كيان ھەپى دەرئى بېرن تا بتوانرئى بە باشترىن شىوہ - پشت بە خوا - بەرگە كانى ترى ئەم كىنپە پىشكەش بە خویندەوارانى كورد بكرئى .

محمدعلی قەرەداغى

بەغدا كەرخ مەزگەوتى قومرپپە

۱۹۷۳-۹-۸

اصول املای مجمع البحرین

د که هر وقت عربی بنویسند الف تا لام اول و لامی چو ایش بهیه که عربی دایم است بهیم از گ به هر وقت به
 نزدیا نشاس من تلفظیان و ده ک کوا به فقط بو خاطر زده بر انزل کلمه ی عربی چون نوساره که کوشا در کلمه
 ر بی به ده که عربی نه نوسر یعنی املا به سین تا نوسر ن کلمه صد تلفظ نویسی هر صاده ا و ه ی
 ز ط به ز سر نه نوسر ت و ه

دالی گران	=	دالی و افوله
دالی سوك	=	داجان راجان
ری گوره	=	برین قطع برانه و انقطاع
ری بچوك	=	برین زخم به بر دانه او بر دانه و ه
سوی گزیت	=	برود
سوی گزیت	=	به نزد آجر
عقد مسوی درین	=	تان او
زرد	=	انسان
بیری راست	=	حاکمی دیوار پیر
بیری لار	=	مهرگان مهران

و نهی یاسا نیملای به کوی دانه ، که به کاری هیناوه که نووسینهوی
 « مجمع البحرین » که یسدا

دانهر له چند دیریکا^(۱)

ناوی و بنه ماله ی :

نهم زانا پایه بهرزه ناوی مهلا محمد پرهشید بهگی کوری فتح بهگی ،
کوری محمد بهگی ، کوری خالد بهگی کوری محمد پاشای - مشهور به
خانه زیرینه - ، کوری خالد خان پاشای ، کوری احمد پاشای ، کوری
میر سلیمانی کوری فقی احمدی داره شمانه بی^(۲) کوری کاکه میره .

له دایک بوونی :

گه لیک گه پام و هو لم دا بو نهوهی شتیکی راست بدوزمهوه له باره ی
جیگو میزووی له دایک بوونی هوه بهلام له و باره وه هیچم بهدس نههینا .
نهوه نده هه به نه توانین میزووی له دایک بوونی له قسه یه کی خو یه وه
و در بگرین که له پیشه کی کتیه که یا نهیکا ، نهوش نهوه یه که نهلی :
له دوا ی جهمدو صلواتو سلام : نهم عه بده گونا هکارو زه لیل و بی
چاره یه دهلی : که عومرم له حه فناسال تی بهر پیوه ..... له مهش
پروون تر له « وه صیهت نامه » که یاده لی : « له عومری حه فتاودوو سالیما
نهم باره قورصهم هه ل گرت ..... » .

کاتی ده سی پی کردنی کتیه که شی سالی ۱۹۴۰ بووه واته نه توانین
بلین : له سالی ۱۲۸۷ ی کوچی دا له دایک بووه .

ژیان و خویندنی :

---

(۱) زوری نهم باسه م لهدهس خه ته که ی « یادی مردان » ی ماموستا
« مهلا عبدالکریمی مدرس » بهرگی : ۳ . لاپه ره : ۵۲۹ وه رگرتووه .

(۲) داره شمانه : دئی به که له ناوچه ی « پشدر » .

ئەم مامۇستا بەرزە خوئىندىن سەرەئەي زىيانى ھەر لە كوردوستانا
 بوو ، نەيسراوھ كە - پيش چوونى يەكجارى بۆ « ئەستەموول » -
 كوردوستانى بەجى ھىستىي . پاش ئەوھى ، لەسەر ياساى ئەوسا ،
 فورئانى يروۆز كىتسە وردەكانى خوئىندووه بۆ تەواو كوردنى خوئىندىن
 چووتە لاي مامۇستاي بە نوبانگ « مامۇستا مەلا ئەورەحمانى پىنجوئىنى »^(۱)
 لاي ئەو خوئىندى تەواو كوردووه « ئىجازە » ى دەرس وتەوھى لاي
 ئەو وەرگرتووه .

پاشى ئەوھ « مامۇستا مەلاحمە امىنى » براى مامۇستاي پىنجوئىنى
 كچى خۆى داووتى ، وھ ئەوكچە ناوى « پەزى خان » بوو . . .
 لە پاشان ھاتووتە سلیمانى و لە مزگەوتى « شىخ سەلام » بوو بە
 مامۇستاي ئەو مزگەوتە دەرسى فەقىھى وتووتەوھ .

وا دەرتەكەوتى ئەم مامۇستا بەرزە ھەر لە سەرەتاوھ پەلەيەكى
 خوئىندەوارى بەرزى بوو و لە زانىارى بە ئاينەکانا گەلى پيش كەوتو
 بوو . ھەر ئەوھش بوو كە مامۇستاي پىنجوئىنى وا لى بكا كە كورپى
 خۆى بئىرى بۆ لاي بۆ مزگەوتى « شىخ سەلام » بۆ ئەوھى لاي

---

(۱) ئەم مامۇستايە كورپى مەلامحمدى شىخەل مارتىنى كورپى مەلا
 ابراھىمە ، لە ئەوھى « سىد نورالدینى برىفكانى » يە . مامۇستايەكى پايە
 بەرزو ناودارە بۆخوئىندىن گەلى جىگا گەراوھ وھ كو بغدادو سنەو . . .
 جىگای تر . حاشىو تەعلىقاتى زۆرى ھەيە بەسەر زۆر لە كىتیبە ئاينىنى و
 زانىارىە كانوھ ، گەلى « فتاوى » ى ھەيە زۆرى لە « جواهر الفتاوى » ى
 مامۇستا « ملا عبدالکریمی مدرس » دا چاپ كراوھ ، لە ھەموو لايەكەوھ
 فەقىھى - كوردو غەبرى كورد - سووديان لى وەرگرتووه لە پىنجوئىنا
 لەشەويك لە شەوھ جومەكانى مانگى « ذى القعدە » ى سالى ۱۳۱۹
 كوچىدا لە جىھان دەزجووھ ، لە مزگەوتى « عثمان پاشا » بە خاك
 سپىراوھ . . .

بخونیی ، بهلام ثم کورہی ماموستای یتنجوتنی جوانہ مرگ بووہ ، وہ
خویندنی تہاو نہ کردووہ .

باش تہوی کہ ماوہ بہک ماوہ تہوہ لہ مزگہ وتی شیخ سلام کراوہ
بہ ماموستای فیرگہ « مدرسہ » ی « روشدیہی عہسکہری » لہ
سلیمانی . وہ لہو فیرگہ بہدا دہرسی وتوہ تہوہ تا سالی ۱۹۱۲ ز - وہ لہ
سالی ۱۹۱۲ ز - دا . واتہ دوو سال یتش شہری جیہانی بہ کم
کوردوستانی بہجی ہیلاوہ ، وہ چووہ بو تہستہ موولو لہوی ماوہ تہوہ
بہ فرمانی دادیاری « موحامیتی » ، تا لہ نزیکی ۱۹۳۵ خانہ نشین
کراوہ (۱) .

کوچی دواپی :

ہر کاتیک کہ باسی کوچی دواپی ثم ماموستا بہرزہ بکرتی لہ
گہل « مجمع البحرین » کہ یا نہی باس نا کرتی ؛ ہوی تہوش تہوہ بہ
کہ باش گہورہ بوونی تہمہنی و خانہ نشین کردنی و یتش کوچی دواپی
دہستی کردووہ بہ دانانی ثم کتیبہ ، وہ وہ کو خوا دریزہی داپی بہ
تہمہنی بو تہاو کردنی ثم کتیبہ وایہ ؛ چونکہ دواپی تہاو کردنی
کتیبہ کہی بہ ۴۳ پوژ لہ پوژی ہینی ۱۳ ای مارتی ۱۹۴۲ ای زانی ،
پرنکوتی ۲۵ سہفہری ۱۳۶۱ کوچی دا کوچی دواپی کردووہ لہ
تہستہ موول بہ خاک سپیراوہ .

بلیمہ تی و زیرہ کی ی :

ثم ماموستایہ ماموستایہ کی زور زیرہ کو بلیمہت بووہ ، وہ

(۱) لہ پیشہ کی بہ گہ یاد ، واتہ لہ سالی ۱۹۴۰ دانہلی : « بینج
شہش سالیکہ تہقاوود کراوم » ؛ بویہ منیش ثم شیوہ بہ کارہینا لہ
دیاری کردنی سالی خانہ نشین کردنی .

یه کیک بووه لهو زانا بهرزانهی که بههرمهندی و تهوانایهکی گهوره بان بووه له گه لئی باره وه . بهلگه ی بلیمه تی ئه م مامۆستایه نووسین و کتیه کابیه تی که له پاشی به جی ماوون ، کاتیک سه رنجیک بدهینه دهس نووسه که ی « مجمع البحرین » ی ئه بینن ئه م مامۆستایه کاتیک که له ئه سه موول زیاوه و ئاگاداری کوردوستان و نووسین له کوردوستانا سه بووه ، وه دهستی کردووه به دانانی کتیه که ی له و کاته دا ئیملا ی کوردی شیوه یه کی دامه زراوی نه بووه ، وه هه رچی بووبی هه ربریتی بووه له هه ول و ته قالی چه ند خوینده وارنکی کورد بۆ چاره سه رکردنی ئیملا ی کوردی که ته وهش مامۆستا مه لا په شید به گ لئی بی ئاگا بووه . جا ئه وه هه ر له خۆیه وه یاسایه کی تایه تی داناو ، که ئه و یاسا و شیوه یه هه رمی خوی بووه ، وه نه پیش ئه و وه نه له پاش ئه و کهس به کاری نه هئاوه . که ئه مه به لگه یه کی گه وره یه بۆ زیره کی و بلیمه تی ئه و زانا به . له وهش گرنگتر ئه وه یه که توانیویه تی له کتییکی « ۲۸۰۰ » ، لاپه ره یا په پیره ی ئه م یاسایه ی خۆی بکا که بۆ یه که م جار دایناوه . له دانانی ئه و کتیه بیته وه ، که وه خته بلنم گه وره ترین کتیه که تا ئیسه به کوردی دانراینی ؟ چونکه هه موو کتیه که هه شت تاده به رگی گه وره ئه بی ، وه ئه م کاری له ماوه ی « ۲۲ » مانگا به ئه نجام هیناوه له گه ل ئه و هه موو ورده کاری به دا که کردوویه (۱) .

په یدوه ندی له گه ل ولات و هاوه لانی :

که ئه م زانا به رزه سلیمانی به جی هیلآوه و چو ته ئه سه موول ، وه نه بی ئیتر سلیمانی له بیر چووبیته وه وه دان که نی هاوه ل و براده رانی

---

(۱) بۆ زیاده ئاگاداری له « یاسا ئیملا یه که ی دانه ر ، پروانه ژماره هه شتی گۆفاری » نووسه ری کورد ، ..

بووی ، بەلکو هەمیشە ئەو هاوولانەیی لە بیر نەچووتەو بە تاپەتی ئەو مامۆستایانەیی کە لە گەلێان ژیاوە ، وە هاووقەتی بوون ، ئەگەر سەرتێک بەدینە هەندێ لەو نامانەیی کە لە ئەستەمووڵەو ناردوونی بۆ سێلمی بە ئاشکرا ئەم پراستیهان بۆ دەره کەوتی ، هەر وە کو بۆشمان دەرتە کەوی کە چەند دلسوز بوو بە هاوولان و نیشتمانە کەیی .

لە یەکیک لەنامە کاتیا کە بو « ماموستا مەلا حسینی ^(۱) پێسکەندی ، ناردوو و پاش سەلاو و هەوال پرسین ئەلی : « ..... ئیرتیحالی باباعلی - غەر الله لە - مووجیبی ئەسەفکی زۆربو بۆمان . خوا مەلا کاتی تر ، پیرو جوانیان ، سەلامەت بکا ژۆریان بکا و تەو فقیان بەدا لەسەر نەشری عیلم ..... ، لە جینگە بە کەیی کەیی ئەم نامە بەدا ئەلی : « ..... چاوی مەلا سەلام ماچ ئەکەم خوا سەلامەتی بکا و تەو فقی بەدا » !

شیخ نوری باباعلی چۆنە واهەبە کە جێی باوکی بگریتەو ؟ شیخ جلال چۆنە ، مەلا سەید چۆنە ، مەلای تازە پێ گەییون یانە ؟ لوظفەن بوم بنوسە !! » .

بەلام لە ناو ئەو هاو مامۆستاو هاوولانەیدا پەبوەندی بە کەیی جیاوازی تاپەتی لە گەل مامۆستا مەلا حسینی پێسکەندی بوو ، ئەو پەبوەندی بە کەیی

---

(۱) مامۆستا مەلا حسین کورپی فتح اللهی ، کورپی حاجی خەلیفە پیرۆتە ، زانایە کەیی پایە بەرزو ، خواناسیکی گەورە بوو ، یەکیکە لە فەقی چاکە کانی مامۆستای « پینجوتینی ، هاووقەتی مامۆستا مەلا پەشید بەگ بوو ، بە یە کەو لای مامۆستای پینجوتینی ئیجازە یان وەرگرتوو ، یە کە هاوولتی گیانی مامۆستا مەلا پەشید بەگ بوو .

سالی لە دایک بوو زیم بۆ پوون نەبوو ، لە پۆزی جومعهی ریکەوتی یە کەیی تشرینی یە کەمی سالی ۱۹۴۸ ز ، بەران بەری ۲۸ / ذی القعدة ، ی ۱۳۶۷ ک ، لە جیهان دەرچوو .

که له گه‌ل شه‌وا بوویتی زور که‌م ری‌ته‌که‌وی که په‌یوه‌ندی نیوان برایانی
 دایکو باوکیش وایی ؟ وه‌کو شه‌مش ئاشکرایه له دانان و نووسینه‌وی
 د مجمع البحرین ، وه‌که‌یدا ، وه‌کو شه‌بین که به‌پرس و رای ماموستا مه‌لا
 حسین نه‌بی هیچی نه‌کردوو ته‌نانه‌ت پرسی یی کردوو بو ناوی
 کتیه‌که ، وه‌ بو روژئی که تیا دوس‌یکا به‌دانانی ، وه‌ هه‌رومه‌ها له گه‌ل
 شه‌ودا که فورمه به‌فورمه له تورکیاوه به پوستدا بوی ناردوو له زور
 جیگه‌دا ته‌لی : هه‌رچیت به‌دل نه‌بو یا به‌لانه‌وه باش نه‌بو دوس‌کاری بکه‌و
 بیگوره . وه‌ پاشی لی‌بوونه‌وی له کتیه‌که د وه‌صیبت نامه ، په‌کی
 نووسیوه بو ماموستا مه‌لا حسین و ماموستا مه‌لا سلامی کوپی ، وه‌ له‌دوای
 شه‌م د چهن دیره‌وه ، له جیگه‌په‌کی ترا شه‌ی‌بینی .

دانراوه‌کاتی :

دانهری شه‌م کتیه‌ زانایه‌کی به‌رزو به‌هرمه‌ند بووه‌و له گه‌لی له
 زانایه‌کانا ده‌ستی بالای بووه‌و توانایه‌کی باشی له نووسین و دانانی کتیا
 بووه . له گه‌ل شه‌وشا که زبانی به‌فهرمانه‌ری برده‌تسه‌رو ماوه‌ی
 به‌تالی که‌م بووه‌ گه‌لی نووسراوی به‌که‌لکی له پاش خوی به‌جی هیشتوو
 شه‌مانه هه‌ندیکن له دانراوه‌کاتی شه‌م زانا پایه به‌رزه :

۱ - اقتران النیرین فی مجمع البحرین :

شه‌م کتیه - وه‌کو له‌سه‌ره‌تایشه‌وه باسمان لی کرد - گه‌وره‌ترین
 کتیه‌که به‌ زمانی کوردی نووسراوی و هه‌والی بزاین .

۲ - درد النفیسة فی شرح منظومة الفریفة (۱) :

له‌کوژایی کتیه‌که‌دا نووسیویه : د وبعده : فهنا غایة ما املیناه ، ونه‌ایه

(۱) ناوی شه‌م کتیه‌وه هه‌نهی شتی ترم له ماموستا مه‌لا سلام

وه‌رگرت .

ما املناه في هذا الشرح في يوم الجمعة قيلها تاسع عشر شعبان المعظم سنة
الف وثلثمائة وسبع عشرة . . . . . وه له سهرة تاوه نووسيوه : « ابتدأت
بشرحه ٢٢ ربيع الاول ١٣١٧ .

٣ - قهواعيلی نهحوو صهرفی کوردی :

نهمتوانی هه نديک له بارهی ئەم کتیهوه بنووسم ؛ چونکه دهس
نووسه کهی دانهر لای « مامۆستا سنج محمدي خاله » که له « مامۆستا
مهلا سهلامی » وەرگر تووه مهیدانی دیتیم نهبو .

گومان لهوه دانیه که ئەم کتیهی مامۆستا مهلا رهشید بهگ کتییکی
زۆر بایه خدارو به که لکهو بهری پهنجیکی بی پایانی ئەو زانا بهرزیهو
له مهیدانی خۆیدا به نۆبهره دائه نرێ له بارهی دهستووری « نهحوو
صهرفی » کوردی یهوهو ، سهراوه بهکی پروا پهی کراوه بۆ ههول و
تهقالایهک که له مهولا بدری لهو باره یهوه . . .

ئهمانهن ئەو نووسراوو دانراوانهی « مامۆستا مهلا رهشید بهگ »
که ههوالیان لی نهزانیو ناومان بیستوون .

بهلام دووریه ئەم زانایه جگه لهمانه نووسراوی کهی ههبی وه تیه
ههوالیان نهزانی ؛ چونکه زانایهکی وا که خاوهنی گهلی ههست و پیری
جوان بووی پروا ناگرێ سی و دوو سال له ژبانی له تورکیا بردیته سه
به بی گهلی به رهه می نایاب له گهلی بارهوه . له گهلی ئەوه دا ئاره زووی
هه له ههست و نووسینی بووه ، وه له « مجمع البحرين » که شیدا هه له ههستی
ههیه بهلام له بهر ئەوهی من تهواوی کتیه کهم له بهرده ستانیه و بهش بهش
بۆم دێ پیم نه کرا نموونه یهک له هه له ههسته کانی بهخمه پیش چاوو باسکی
لیوه بکهه .

خیزان و نهوی :

ټم زانا بهرزه سی زنی هیناوه ؛ دوانیان له کوردوستان ، په کیکیان
- وه کو له سهره تاوه باسمان کرد - ناوی « پره زئی خان » ه کچی « ماموستا
مهلا حه آمینی » برای ماموستای یتنجوتینی به • له م خیزانهی دوو کچی
بووه « حه فسه خان » که شووی کردووه به که ریم به گی حه مده به گی
قادر پاشا •

کچه که ی که ی ناوی « درووناک خان » - عایشه - شووی کردووه به بر ازای
خوی که نوری به گی کورپی حه مده به گه • زنه که ی که ی ناوی « نایینه خان »
بووه ، ټم زنه ی جووه بو تورکیا ، وه کورپنک و کچیک ی لئی هه یه
« خه دیجه » و « بهجت نه وزاد » ټم کچو کورپی له تورکیان •

له تورکیایش ژنیک ی هیناوه یه ک کچی لی بووه •

هه ندیک له فهران و کاری تورکیای : (۱)

وه کو له پیشه وه باسمان کرد ټم ماموستا پایه بهرزه یتش شه پی
جیهانی یه که م جووه بو ټسته موول • هو ی چوونه که شی ټه وه بووه که
بکری به قازی له سلیمانی ، به لام له و کاته دا که ټم جووه ته تورکیا
شه پی جیهانی هه لگیر ساوه ټه میش له وی گیراوه به ټه فسر - ضابط
نیحیاطی به شی ټیماشه - ، پاش کوتایی هاتی شهر فهرمانی داد گهر
- حاکم - یه تی له شاری « اطنه » دراوه تی له و فهرانه دا ماوه ته وه تا
سالی ۱۹۳۴ ز ، له و ساله دا خانه نشین کراوه ، پاش خانه نشین کردنی

---

(۱) ټم زانیاری یانهم له ماموستا مه لاسه لامی کورپی ماموستا مه لا
حسینی پیسگه ندی وه رگرتووه •

چووه ته شاری « بورسه » ، ماویه کیش لهوی فرمانی « واعظ » ی
مزگوتی « ثمیر سولطانی بوخاری ، دراوتی « یاش ماویه ک چووه ته
ثمسته موول ، له گه په کی « لالهلی » دانیشتووه دووباره کراوه به واعظ
سه مزگوتی « لالهلی » . ثمهش ناویشان - عنوان سی ثمسته موولی
بووه : تورکیا ، ثمسته موول ، لالهلی ، ناقسه رای جاده سی ، نومره ۲۷
فانده ، حاکمی موته قاعید پرشید به گی بابان .

محمدعلی قهره داغی

وینہی ہاوملی گیانی لہ پیرنہ چروی دانہر « ماموستا مہلا حسینہ
پیسگہ نلسی » ، کہ لہ گہلی جیگہ دا دانہر ناوی تہ با •

وه صیهت نامه^(۱)

وصیتی الی ملا حسین وابنه السلام - سلامی خویان له سه ربیی !!
بیست و دوو مانگی ته واوه دستم کردووه به ته رجه مهی « مسلم »
و « بخاری » و ائه مسأل له دوازدهی « محرم الحراما » بحمد الله
ته واو بو . هه رجه نده هه ردوو کتیه که له سی « ابواب » ی « فقه » ته رتب
کراون مه سله کیان له یه ک جوی یه ، هه ریه که له مه سله کی خویا نه ظه ریکی
مه عقوولی هه یه ؟ مسلم رحمه الله - له کوللی بایکا ته وه حدیثانه ی
که ریوایه تی کردووه طوروقی سه نده کانی هه موو کو کردووه ته وه ته بجا
حدیثه که ی ذیکر کردووه ، کوللی حدیثیکی له بابی خویا ذیکر
کردووه ، کهم وا واقع ته بی که حدیثیکی له دوو بابا ذیکر کردی

بوخاری - رحمه الله تعالی - حدیثیکی به موانسه به له ته بوایی
« متفرقه » دا ذیکر کردووه له هه رجه یه کا به طه ریقی غیری طه ریقی
یشو ته وه حدیثه ی یابه ته واوی ، یا پارچه بی ، به مونسده ی ، یابه
معه لله قی ثعاده کردووه ته وه^(۲) ، ته رجه مه یکی موانسه به وه بابی بو
داناوه ، وائه بی به وه نوعه ته نها حدیثیکی له دوو یایی

(۱) ته « وصیهت نامه » له کوتایی کتیه دا نووسراوه ، به لام
له به رته وه گه لی په یوه نده ی هه یه به گشت کتیه که وه ، وه گه لی سوودی
لی وه ره گیری پیشمان خست بو ئیره . وه له کاتی خویشیا - پشت
به خوا - له جیگه ی خویا ته ینووسین . م . ع . ق .

(۲) بو زاینی مانای « مسند » و « معلق » و « سند » و « سند » و « سند » هتد
نه ماشای ته وه « کورته » یه بکه که دانر له سه ره تایی ته هم کتیه دا
نووسیویه ، وه ته هم جو ره لزاراو - اصطلاحات - انه ی تندا باس کردووه
م . ع . ق .

اقتران النیرین و وصیعت ناعمی جامع

« الی » بیست جینگدا نیاده کردو تهوه • به سه بهب نهوه وه نه حدیثی بوخاری - که نهجا دوه هزارو هوه صه دبی - گه یوه به نریکی ههشت هزار • نه حدیثی مسلم گه یوه به نریکی یئنج هزار •

تا یم کرابی وک مسلم نه حدیثی بابیکم - با مونسه بهی به گه لئی باب بی - هر له به کئی لهو بابانهما نووسیوه ، ئیساده کائشم مه جووری - یهت حاصل نه بووی هه مووم « طی » کردووه ، تنها صه حابی هه دینه کم نووسیوه •

نهو پیاوانه - رحمهم الله تالی - تا به علمی ده قیقی مسلمو بوخاری و مهشایخی نهوان ، تا به گه وره و بچو وکیان به تهواو تهی نه حقیقی و ثووق و حیفظو دیانه تیان نه کرابی - که نهو ته حقیقانه بو نه هلی ئهم زه مانه له نیمکان خاریجه - نه قلی هه دیشیان لئی نه کردووه • ئیمه نهوانه هیچیان نانسین ، ئیعمیادی مسلمو بوخاری بهوان بو دوا ی خویان کافی به ، بو ئیمه هر نه و نه لازه که بزاین هه دیشی مسلمو بوخاری به ، له هر عیلم و فهضلو و ثووق و قووه تی حیفظی نهو دوو « نیری اعظم » (۱) ئیجماعی هه موو نه هلی سونتهت و جماعت هه به • نهو دوو کتیه له دوا ی قورناتی جهلیل نه صه حی کوتوبی ئیسلامی بهن • • - أحسن الله جزاءهما مع سائر المحدثین والمجاهدین والعلماء الناقلین !!

بهم ئیختیصاره هه دیشی هه ردوو کتیه که هاتو ته هر سئ ههزارو

(۱) له ووشهی « نیر » دا ئیشاره نه کا بو ناوی کتیه که که ئه لی :
« اقتران النیرین » « نیرین » موسلیمو بوخارین - خویان لئیرازی بی -
م . ع . ق .

اقران النیرین و وصیعت نامه‌ی جامع

نۆسه دو شهصت و یتنج حه‌دیت ، نه‌گه‌ر به‌ته‌واو‌ه‌تی « تقیح ، بکری
 په‌نگه‌ گه‌لئی له‌و میقداره‌یش که‌متر بکا .

به‌ئهمری مه‌لا حسین ناوم ناوه « اقران النیرین فی مجمع البحرین »

له‌ عومری حه‌فاو‌دوو سالیما ئهم باره‌ قورصهم هه‌ل‌گرت له
 حه‌فاو‌چوار سالیما - بتوفیق الله‌ تعالی - ته‌واوم کرد .

له‌ کۆکردنه‌وه‌یاو نووسینا له‌ به‌رییری و ده‌ست له‌رزین و فوتووری
 عه‌قل و ذیهن و شو‌عوور زۆر زه‌حمه‌تم تیا کیشاوه ، په‌نگه‌ له‌ ته‌رجه‌مه‌یشیا
 غه‌له‌طو سه‌هوم زۆربیی ، ئۆی‌دیم له‌خ‌مه‌تانا وایه‌ که‌ غه‌له‌طی یا سه‌هونیکان
 به‌چاو کرد زۆرم له‌سه‌رو گوێلاک بدن تا ئیصلا‌حی نه‌که‌ن . مه‌یش‌تلن
 بفه‌وتی و مه‌حو یته‌وه ، له‌ ته‌هلی خۆی مه‌نع‌مه‌که‌ن ، ئهمه‌ شتی‌که‌ بو
 عه‌وام و نا‌اشنا به‌ عولوومی عه‌ره‌بی‌یه‌ کراوه ، عوله‌ما ئیحتیاجیان پی‌ی‌ نیه .
 نه‌وی عه‌ره‌بی‌ نه‌زانی هه‌ر مه‌تی حه‌دیه‌که‌ی بنووسی ؛ چونکی جامعی
 هه‌موو موسلیم بوخاری‌یه ، حه‌دیشکیان لی ته‌رک نه‌کراوه ، شه‌وان
 له‌به‌ر موخه‌سه‌ریه‌تی ئیستیفاده‌ی لی‌ نه‌که‌ن .

نه‌وی عه‌ره‌بی‌ نازانی هه‌ر کوردیه‌که‌ی بنووسی ، فه‌قه‌ط هه‌ردوولا
 هه‌ردوولای بنووسن بی‌ فایده‌ نابیی .

ئیشاره‌ته‌کاتم نه‌گه‌رچی له‌ نه‌وه‌له‌وه‌ نووسیوه « احتیاطا » لیره‌یش
 نه‌یان نووسم :

نه‌وی له‌که‌ناره‌وه‌ نووسیومه‌ مه‌سه‌لا $\frac{2}{3}$ می سه‌رخه‌طه‌ که‌ حه‌دییی
 نه‌و بابه‌یه . مه‌سه‌لا ایمان ، صلا‌ة ، صوم . . . الخ . نه‌وی له‌زیر
 خه‌طه‌که‌دا نووسراوه‌ عه‌ده‌دی حه‌دییی « اقران النیرین » ، له‌ نه‌وه‌له‌وه‌

« القرآن النیرین فی مجمع البحرین » ..

تائو جی به •

تهوی له تاخری کوللی حدیثی نووسراوه • مسهلا $\frac{خ س}{۲۵}$: خ
بوخاری ، ۱ جه لدی تهووه ل • ۲۵ : صحیفه ی تهو جه لده • • وعلیه
ففس • •

$\frac{۲-۲}{۵۵}$ م : مسلم • ۲ : جه لدی دووهم • ۵۵ : صحیفه ی تهو
جه لده •

ت : ترمذی • ن بسائی • د : ابو داود • ج : ابن ماجه • ثمانهم
موافیقی « قسطلانی » نووسیوه •

تهوونده کافی به ، والسلام علیکم ، وادعوا لی بالخیر رشید • •

کورتیه کی عیلمی « حدیث »^(۱)

تہ عریفی حدیث و بہ عفیٰ ئیصطیلاحتی حدیث تا بزائین ج حدیثی
موعتہ بہرہ ، چ حدیثی نابی بہ دلیل ••

یہ کی لہوانہ کہ لہ ئوصولی حدیثا تہ ئلیفی باشی کردووہ • تہ بو
عہمری بنی صلاحی شاردہ زووری یہ ، ••

حدیث - سوننت - قہولی یا فیعلی یا تہقریری ، یا وہ صفی ، یا
خلقی ، یا ئہیامی - ئیضافہ کرابیتہ زہمانی پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ
علیہ وسلم - •

• قہولی : ئہوہ یہ کہ فہرموویہ تی •

• فیعلی : ئہوہ یہ کہ کردووہ تی •

تہقریری : ئہوہ یہ خوی نہ یکردووہ لہ پیش چاوی کراوہ مہنمی
نہ کردووہ ؟ وہ کو خالیدی سیف اللہ لہ سہر سو فرہی پیغمہر - صلی
اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - گوشتی بز ن مزی خواردووہ پیغمہر - صلی اللہ
تعالیٰ علیہ وسلم - مہنمی نہ کردووہ لہ خواردنی • کہوابی بہوہ معلوم
ئہبی بز ن مزی گوشتی ئہخوری ••

وہ صفی : پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - دریز نہ بووہ ،
کورت نہ بووہ •

خولوقی : سہخی بووہ ، شہجیع بووہ حلیم و رہ ژوف و رحیم و
تابع و زاہید بووہ ، جوینی بہ کہس نہ داوہ ، لہ کہسی نہ داوہ ،
موقابہ لہی خراپہی بہ چاکہ کردووہ ••

(۱) خوم ئہم شادیرہم بو ئہم باسہ دانا • م • ع • ق •

مجمع البحرين

تهیامی : وہ کو شہادہ تہی « حمزة » ، قہتلی « ابو جہل » ،
 تہمانہ ہموو بیان تہلین حدیث ، بیان تہلین : سوننت • لہ قسطہ لانی
 تہقسیم کراوہ بہ سونو قیسم بہ موختہ صغری ذیکریان تہکم :

۱ - متواتر : حدیثیکہ کہ عہدہ دیکھی زور لہ پیغمہ ریانہوہ تہقل
 کردی کہ تہو عہدہ مومکین تہی کہ ہہ موو لہ سہر درو تہتفاق
 بکن ؛ وک بوونی بہغداو بہصرہو مہککو چین کہ نہمان دیوہو نہچوون
 لہ لامان یہقنہ کہ ہموو ہن • تہو حدیثیش لہ لامان یہقن تہی
 کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموویہ تہی • تہفادہی « علم
 الیقین » تہکا • عہدہ دیکھی وایش لہ وانہوہ عہدہ دیکھی وایش
 لہ وانہوہ تایتہ سہر تہو « موحددیشہ » کہ ریوایہ تہی
 حدیثہ کہ تہکا ؛ وک حدیثی : « من کذب علی متعمدا فلیتوا مقعدہ
 من النار » : سہر کہسی بہ عہدہ درویی بہ دم متہوہ بکا با جہی خوی
 لہ تاگرا حازر بکا • دوو صد صاحبہ لہ پیغمہ ریانہوہ تہقل کردوہ
 - علیہ الصلاة والسلام ، وعلیہم الرضوان ••

۲ - مشہور : حدیثیکہ کہ جماعہ تیکھی زور ریوایہ تہی بکا تہما
 عہدہ کہی تہگاتہ عہدہ دی تہواتور ، تہوہ عیلمی تہظہری تہفادہ تہکا ؛
 وک حدیثی : « انما الاعمال بالنیات » • تہمہ تہوول تہقسامی حدیثی
 تاحادہ • تہما لہ یحیای بنی سعیدی بنی قیسی تہنصاری یہوہ بووہ بہ
 مشہور • لہ پیغمہرہوہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - تہنہا عمر
 - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ریوایہ تہی تہکا ، لہوہوہ علقمہی بنی وقاص ،
 لہوہوہ محمدی بنی ابراہیمی تہیمی ، لہوہوہ یحیا ، لہ یحیاوہ
 شوہرہ تہی یستوہ ، تہما غیری عمر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - گہلی

مجمع البحرين

صحابی تریس له یغهمه ریان بیستوه - صلی الله تعالی علیه وسلم - .
له باعتباراً حوکمی مونهواتهری ههیه .

۳ - حدیثی « صحیح » نهویه : که سه نه ده که ی - یعنی نهوانی
که له یغهمه رموه - صلی الله تعالی علیه وسلم - نهقلی حدیثه که نه کهن
نایت سهر نهو موحه ددینهی که ریوایه تی نه کا - هموویان عدل بن
مهعلووم بوویی که هیچ فیسقیان لی صادر نه بووه و عداله تی زاهیر و
باطنیان بی ، شاذیان تیا نه بی - یعنی نهو راویه عدله له ریوایه تی
حدیثه که دا موخاله فهی جماعه تیکی تری نه کردبی لهوانسهی عدل و
مهوئووقن ، بهو نهووعه جماعه تی له حوفاظی مهوئووق که لیمه یه کیان
ذیکر کردبی نهو ذیکری نه کا ، یا نهوان ذیکریان نه کردبی نهو ذیکری
بکا ، له سه نه دا یاله مه تایی . یعنی موخاله فهی حافیظی مهوئووقی له
خوی گه وره تر نه کا . حافیظیکی به قووه تی ، ضه بطی حدیث به
تهواوی بکا ، عیله تیکی په نهانی تیا نه بی که هموو کس فرهقی نه کا و
زه ره بگه یه نی به صحه تی حدیثه که . نهو سیلسیله ی راویانه نه بی
هموو بهو نهووعه بن هموو حدیثی « بخاری » و « مسلم » لهو نهووعن
به ئیغافای صهرافی عیلمی حدیث .

صحیح ئیستیدلالی بی نه کری موخاله فهی دروست نه . .

۴ - حسن : نهو حدیثه یه که رجالی سه نه ده که ی به قه د رجالی
صحیح موغه بهر نه بن ، که میک لهوان خوارترین ، هم راوی
حدیثه که مشهوری راوی نه هلی شاریک بی ؛ مهسه لا قه تاده مشهور
بووه به راوی نه هلی به صره ، نه لهو حدیثی موحه دیشینی به صره قه تاده

مجمع البحرين

ریوایه‌تی بکا راویه‌کی معلومه ، نه‌گهر غه‌یری قه‌اده ریوایه‌تی بکا
 راویه‌کی معروف نیه . نهو حدیثه نابی به « حسن » .

حسن ئیستیدلالی بی نه‌گری ، موخاله‌فهی دروست نیه ، له به‌ینی
 راویه‌کانیسا نابی هیجیان تهرک بکرین . .

۵ - صالح له خوار حسه‌نه‌ویه نه‌وی صالح بی بو ئیستیدلال
 یا بو ته‌قویبه‌ی حدیثیکی تره .

۶ - مضعف : له خوار صالحه‌ویه ؛ به‌عزی له راویه‌کان ئیتفاق
 له سهر زه‌عیفیان نه‌بی . نه‌مه‌یش موخته‌بهره . قسطلانی نه‌لی : که‌می
 له‌مانه له بوخاری دا هه‌یه . .

۷ - ضعیف : نه‌مه‌یه ئیتفاق له سهر ضعیفی راویانی بیی ، تا
 « ضعیف » تر بن حدیثه‌که ضعیفتر نه‌بی . ئیستدلالی بی ناگری له
 بوخاری دا هیچ له‌مانه نیه . .

۸ - مرفوع : نهو حدیثه‌یه که بلیی : « عن ، قال ، ان ، . . . »
 رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهول بی فعل بی ، ته‌قریر بی
 . متصل ، بی ، هیچ راوی حدیث نه‌کرای ، « منقطع ، بی ، به‌عزی
 راوی تهرک کرای ، « مرسل ، بی صحابه تهرک کرای . « ضعیف »
 بی . . . والحاصل ههر نه‌وعی بی له نه‌نواعی حدیث که ئیضافه کرایه
 سهر ینهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه‌بی به « مرفوع » ؛ نه‌وی
 شه‌رایی صیحه‌تی تیسایه موخته‌بهره « والا ، موخته‌بهر نیه . موقابیلی
 « مرفوع » ، موقوف . . .

۹ - موقوف : نهو حدیثه‌یه که له سهر صحابه ئیتهای هاتبی ؛

وہ کو صحابہ بفہرموون : نیمہ وامان نہ کرد ، نہما بہو شہرتہ
 نہفہرموون لہ زہمانی بیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - والا بہ
 مہرفووع حسیہ ۰۰ صحابہ بفہرموی : سونہتہ ، یا نہمرمان بی کرا ،
 یا نہ ہیمان لی کرا ، یا بومان موباح کرا نہبی بہ مہرفووع • تاییمی یا
 خوار تاییمی بلین : فلان کہس وای فہرموو ، رہفمی کرد یا نہی کرد ،
 یا نیسبتہی نہدا ، یا حدیثہ کہی نہ گہیانہ جی خوی ، یا ٹیسنادی نہدا
 مہرفووعہ بہبی خلاف • نہو تاییمی بہ لہ بہر ٹیحتیاط وائہ کا شکی ہدیہ
 لہ صیفہی ریوایہ تہ کہدا کہ راویہ کہ « قال » ی فہرمووہ ، یا « سمعت » ،
 یا « عن » ، یا « ان » ، یا « حدت » ، یا « اخبر رسول اللہ » صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - لہ مانہ کامیانی فہرمووہ •

۱۰ - تاییمی بلی : وامان نہ کرد « مقطوع » ؛ نہ گہر بلی : لہ زہمانی
 صاحبہدا وامان نہ کرد نہ گہر صحابہ « مطلع » بووی بہ سہریا نہبی
 بہ « موقوف » ، نہ گہر نہبی « مقطوع » ؛ نہ گہر صحابہ شتیك بفہرموی
 مہجالی ٹیجیہادی تیا نہبی حوکمی مہرفووعی ہدیہ ؛ وہ کو قہولی
 ابن و مسعود فہرمووہ تہی : ہر کہسی بچیتہ لای ساحیری یا « عراف » ہی^(۱)
 بہ تہحقیق نہو کہسہ کافرہ بہوی کہ نازل بوہ تہ سہر محمد - صلی
 اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ؛ چونکہ ابن و مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - لہ
 بیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ی نہ بیستی لہ خوبہوہ شتی وا
 نا فہرموی • بہ مہوقوف « اثر » یشی پنی ٹہلین •

(۱) عراف : نہوانن خہ بہری ذاہاتو بہ خہلق ٹہلین ، باس لہ
 غہیب - نادپاری - نہ کہنو ، ہہوالی گہلی شت بہہوی ہہنلی ژانینی
 بی بناغہوہ بہ خہلق ٹہلین •

مجمع البحرين

۱۱ - مسند ، موصول ، متصل : فهو حديثه به كه مره موقوفوف
بى تاسر صحابه ، كه مره مدفوفوف بى تاسر يفهمه ر - صلى الله
نعالى عليه وسلم - له راويه كاتى هيج تهرك نه كرابى ، به وهى ٲيتصالى
بى تا تابعى نالين « موصول » يا « متصل » ، نه ما نه لى « متصل » تا
سعيدى بنى مسيب ، يا تازهرى • موقابيل موصول :

۱۲ - « مرسل » : كه له به ينا صحابه تهرك كرابى ، تابعى
بلى : قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم - • مرسل زه عيفه • له لاي
شافعى - رضى الله تعالى عنه - نابى به دهليل فقهه مورشلى « ابن
المسبب » ، نه بى به دهليل • به خيلافى مورشلى حسنى بصرى ؛ چونكه
مورشلى له وه جهيكى تره وه ٲيسناد دراوه يا ته ٲيد كراوه به هه ديشى
مورشلىكى تر كه فهو هه ديشى له غهبرى مه شاخى مرسل سعيده
بيستوه • ٲيمامى نه عظم ٲيستيدلالى بى نه كا ••

مورشلى صحابى وه كو ابن وعباس - رضى الله تعالى عنه -
به عزى هه ديشى له هه زره ٲى « ام المؤمنين » - رضى الله تعالى عنها -
بيستوه بفهرموى : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - •
يا وه كو هه زره ٲى عايشه - رضى الله تعالى عنها - كه هه ديشى به دى
وه حى ريوابت نه كا « والحال » ، فهو له وه وه خه دا نه هه ٲوه وه دونيا وه •
ٲهم نه وه هه ديشانه هه موى مدفوفوه وه ٲيحتياجى بى نه كرى ؛ چونكه
صحابه هه مو وه دلنو درويان - با خصوص له هه ديشا - لى صادر
نابى - رضوان الله تعالى عليهم •

۱۳ - منقطع : تابعى يا راويه كى تر له جى ي يا له زياتر تهرك
كرابى ، به وه شه رته دونيان له ته نيشت يه كه وه نه بن • به دهليل نابى •

مجمع البحرين

• مقطوع ، قول و فعلی تابعی به نابی به حوججهت ••

۱۴ - معضل : دوو راوی له تهنشت یه کهوه تهرک کرابی ؟ وهک
تابعی تابعی بی : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - نابی به
دهلیل ••

۱۵ - مضمن : به « عن » بی ••

۱۶ - مؤنن : بیلی : « ان فلانا قال ان فلانا مثلا » به « موصول »
حسیه تهگهر « مضمن عنه » معرووف بی « مضمن » « مدلس » نهبی ،
هیچ نهبی له عومری خویا دهفمهیی مولافی بووبی به « مضمن عنه »
- که شهرتی بوخاری به - • یا موعاصیری بی - که شهرتی موسلیمه - •
شافعی له سهر شهرتی بوخاری به - رحمهم الله - ••

۱۷ - معلق : نهووهلی ئیسناده کهی چهزف کرابی ؟ وهکو بوخاری
بفهرموی : قال ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - ••

۱۸ - مدلس : تهدلیس حیله کردنه بو تهرویجی هه دینه کهی

سیانه :

أ - تهدلیری ئیسقاط : ماموستا کهی چهزف بکا ، ماموستای ماموستای
دیگر بکا به لهفزی که « موهم » ی ئیصال بی وهک بیلی : عن فلان ، یا
ان فلانا • تهما « اجزنا » یا « سمعت » نهلی ، تهگهر تهوانه بیلی تهبی
به دروی مهجز • تهم نهووه وهختی تهبی به تهدلیس که موعاصیری بیو
لی بیستی ، یا تهو هه دینه لی نه بیستی • تهوانه ی که مهشهوورو
معرووفن به تهدلیس هه دینی « مضمن » و « مؤنن » یان لی قوبوول
ناکری مهگهر تهصریح بکا به ئیصالی بیلی : له فلانم بیست ، یا فلان

مجمع البحرين

خهبرى داومی • نهو وهخته لی قوبول نه کری • اعمش ، قناده ، سفیانی ثوری ، مدلس بن له • صحیحین ، نهوی لهوانه زیوایهت کرابی تهصریحیان به ئیتصال کردووه •

ب - ته دلیسی تهسویه خراپترینی هه موو ته دلیسیکه نهوویه : ماموستای خوی حافظو مهوئووقو ضابطه ماموستای ماموستاکهی ضعیفه ، ماموستای ماموستای ماموستاکهیشی به قووته ، نهو راویه بینی ماموستای ماموستاکهی حزف بکا چونکه ضعیفه • بینی ماموستای خوی ماموستای ماموستای ماموستاکهی زیکر بکا تا هه موو سیلیله که به قووت بی بهوه خهلق تفره بدا که هه دینه کم به قووته •

ج - ته دلیسی شیوخ : نهوویه ماموستاکهی ناویکی مه علومی بی ، ناویکی یا صیفه تیکی غهیره مه عرووفیشی هه بی نهو موحه ددیشه بینی ماموستاکهی به ناوه غهیره مه عرووفه کهی ذیکر بکا ، نه گهر نهو موحه ددیشه لهو ته عمیهی که نه بکا غهیره زیکی صحیحی بی ؟ وهك ته شجندی نهذهان ، ته جره بهی راوی و قوتابی خوی ... درسته • نه گهر مه حصن بو ته رویجی هه دینه که یا بو شوینه ونی ماموستاکهی بکا مهردووده •

۱۹ - مدرج : قسه بی بخه یته ناو هه دیشکوه ، یا که لیمه بی له هه دیشی بخه یته ناو هه دیشکی تره وه ؟ وه کو هه دیشی : « لا تاغصوا » : به کتری مه بوغزین « ولا تحاسدوا » : ته مه تنای زه والی نیمه تنی به کتری مه کن ، « ولا تدابروا » : قسه له گهل به کتر مه برنه وه که تووشی به کتر بوون پشت بکه نه بهك ثم به لایکاو نهو به لایکا بروا • « ولا تنافسوا » : له به بینی خوتانا ره غه تنی نهو تهان نه بی که هه رکسی حزکا

مجمع البحرين

که شتی چاک و نهفیس بو خوی بی • نهما بهی تهمنتی زه والی نبعه تی
تهوی تر • نه گهر وایی ته بی به حهسه دی حه رام • « ولا تافسوا » لهم
حه دینه دا نه سعیدی کوری ابو مریم که به کیکه له راوی نه م حه دینه
تهو جومله بهی له حه دیشکی تره وه هیناوه ••

۲۰ - عالی ینجه :

۱ - مطلق : نزیك بوونی زاویه که به له پیغمه ره وه - صلی الله
تعالی علیه وسلم - ، مهسه لا زاوی حه دیشی به سی واسیطه بیاته سهر
پیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - راویکی تر عینی تهو حه دینه به
چوار واسیطه بگه نینه سهر پیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ••

۲ - نزیك بوون له ئیمامیکی گه وره ؛ وهك شافعی ، وهك مالک
- رحمهما الله - •

۳ - نزیك بوون له نه صحابی کوتوبی « سته » •

۴ - دو راوی حه دیشی به کیکیان له پیشه وه وه فات بکا ، تهوی
ریوایهت لهم بکا عالی به ، تهوی ریوایهت به نسبت تهوی که ریوایهت
تهکا له وهی که له دوا بی دا وه فاتی کرد بی ••

۵ - دو موحه دیت ههر له ماموستایی حه دیشی ریوایهت بکن فقه ط
تهوی له پیشترالی بیستی حه دینه که ی « عالی » به •

۲۱ - موقابیلی ههر عالی بی « نازل » ی هیه ••

۲۲ - مسلسل : تهو حه دینه به له ته وه له وه تا آخر له سهر حاله تی
ریوایهت بگری یا همووی « قال » بی ، یا همووی « عن » ، یا « ان » ،

مجمع البحرين

با « حدیثا » ، یا « اخبارنا » بی مهسلا .

۲۳ - غریب : هر راوی ریوایتی بکا شهریکی نهی له ریوایتا . بهعزیکي صحیحه ؟ وه کو نهوانه که له « صحیحین » ایه ، بهعزیکي زه عیفه موغبه بر نیه ، بهعزیکي « حسن » نهویش موغبه بره . . .

۲۴ - عزیز : تهنه دوو یا سی راوی ریوایتی بکا . . .

۲۵ - معلل : عیله تیکی په نهانی تیابی هه موو که سی تی نهگا ، زاهیره که شی سلامه ته له عیلهت بهم نوعه که راویه کهی موخاله فهی له خوی حافظتری به ضه بستر بکاو هیچ هه دینی نهی که ته قویهی بکاو ده لیلیکیش بی له سه ر غه له تی راوی به کهی که مورسه لی کردوو به مه ووصول ، مه رفووعی کردوو به مه وقوف . هه دینی یا قسه به کی تری ده رچی هه دینیکی تر کردوو ، وه کو هه دینی یعلی بنی عید له نوری به وه ریوایت نه کا که عمری بنی دینار ریوایتی کردوو : « الیعان بالخیار » یعلی به غه له تا چوو که عمری بنی دیناری ذیکر کردوو . عمر نیه عبداللهی بنی دیناره ، هه موو نه صحابی نوری له نوری به وه عبداللهیان ذیکر کردوو . سه به بی غه له ته کهی نه مه به : عبداللهو عمر ناوی باوکیان به که ، ماموستایان به که زه مانی وه فاتیان لیک نزدیکه . . . هه وه کو هه دینی قه تاده نووسیویه تی بو « اوزاعی » که انس فه رموویه تی : له پشت یغه مه ره وه - صلی الله تعالی علیه وسلم - ابو بکرو عمرو عثمانه وه - رضی الله تعالی عنهم - نویرم کردوو ، یفیتیحیان کردوو به « الحمد لله رب العالمین » ذیکری « بسم الله الرحمن الرحیم » یان نه کردوو نه له پیشی قیرائه ته وه نه له دوا ی قیرائه ته وه . یشامی

مجمع البحرين

شافعی - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فرموده تہی : ثم حمديہ موعده لله
 حوت یا هشت راوی موخالفه بیان کردوه ، به حثیان له نه بوونی
 « بسم الله الرحمن الرحيم » نه کردوه • معنای وایه دهستان کردوه
 به قیرانه تہی فاتحه له پیش قیرانه تہی سوورہ تہی ترا • معنای وایه که
 « بسم الله الرحمن الرحيم » یان تہرک کردوه • راوی له معنایا به
 غهله تا چووہ واتی گہ بیوه له مه که نه نهس فرموده تہی ده ستیان کردوه
 به « الحمد لله رب العالمين » که « بسم الله » یان تہرک کردوه ،
 بی گہینه که ی خویی ده زجی حدیثه که کردوه ، له ودا به غهله تا
 چووہ • به ده لیلی ثمه له انس یان یرسی که بیغمه مر - صلی اللہ تعالیٰ
 علیہ وسلم - له یشا دهستی کردوه به « الحمد لله رب العالمين »
 یابه « بسم الله الرحمن الرحيم » ؟ انس له جوابانا فرموده تہی :
 شتیکم لی نه یرسی که حفیظکم نه کردوه و که سیش لی نه پرسیم • مع
 ما فیہ ، قاده خوی به کویری له دایک بووه کاتبه که شی نهی زانیوه •

ثم نوعه عیله ته مه گہر ثمامیکی وهك شافعی - رضی اللہ تعالیٰ
 عنہ - زه فہری پی با نه وندہ وردہ ••

۲۶ - فہرد فہردی مطلق نه ویه که ہر راوی ریوایہ تہی بکا
 کہسی تر ریوایہ تہی نہ کا ••

فہردی نیسی : موقہیہ دبی به یهك یقہوہ ، ہر ثم ریوایہ تہی
 کردبی له صاحبی ثم حدیثہوہ ؟ مهسلا حمزہ ی بنی سعید ریوایہ تہی
 به ابی واقدی لینی ہوہ کردوه کہ بیغمه مر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - له نویزی جهزنا « ق » و « اقرب » ہی خوینوہ عیdale سنی
 عبدالله کہ راوی ابی وافدہ ثم حدیثہی لی ریوایہ تہی نہ کردوه ، حمزہ

خویشی عدل بی حدیثه کهای صحیحه ، نه گهر خوی عدل بی و له
ضبطا که می نوقصانی بی حدیثه کهای حسنه • نه گهر خوی زور
دوور بی له ضبطه وه حدیثه کهای شاذی مونکره ••

۲۸ - منکر نهویه ههر راویه کی بی « متابع » و « شاهد » ی نه بی
نهویش وه کو شاذ وایه له نه قساما به عزیزی موعته به ره و به عزیزی
موعته به نه •

۲۹ - مضطرب : تیک شله قابی ههر یه که به نهوعیکی ریوایهت بکا
یا خوی ههر جاره به نهوعیکی ریوایهت کا •

۳۰ - موضوع : حدیثی درویه •

۳۱ - مقلوب : نهمهته راویه کهای ته بدیل بگری به راویکی تر ،
یا سه نه دی بکهی به سه نه دی مهتیک کی تر • وه که به غدایی کردیان له
بوخاری ، بوخاری - رضی الله تعالی عنه - همووی لیک جوی کرده وه •
نهمه « مرکب » یشی بی ته لین ••

۳۲ - منقلب : نهمه یه له فظی له مهته کهای بگورری به له فظیک کی
تر وه که له حدیثی موخاصمه ی به ههشت و جهه تنما ریوایهت کراوه ؛
که خوا مهخلووقی بو جهه تنم خهلق نه کا صحیحه کهای وایه : که
خوا - جل جلاله - خهلقی بو به ههشت خهلق نه کا ••

۳۳ - مدبج : دوو صحابی ، یا دوو نهظیر له یه که ریوایهت بکن ؛
وه که ابو هریره و عایشه - رضی الله تعالی عنهما - •

۳۴ - مصحف : ته بدیل نوقته و شه کلی بگری ؛ وه که « ابی »
بکهی به « ابی » ••

مجمع البحرين

۳۵ ، ۳۶ - ناسخ و منسوخ ..

۳۷ - مختلف : دوو حدیث به زاهیر معنایان جوی بی جمعیان مومکین بی ، ته نویلی به کیکان ته کهی « تضاد » له بهینا نه مینی . زانینی ثم ئیصطیلاحانه نه بو هی وه کو ئیسه هیچ لازم نه ، بو موجهه هید لازمه .. ثم مقدارم بویه نه نقل کرد که بزاینن شهو حدیثه له ج نوعیکه . ته حقیقی شهویش که حدیثی له که سیکه وه ریوایت بگری موحده دیشی پیشو ته حقیقیان نه کردبی خاریجی ئیمکانه ئیسه بتوانین ته حقیقی بکهین ؟ چونکه هه زارو سی صدو چلو نو سال له وه فاتمی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - رابوردوو ههز شهو نده بو ئیسه کافی به له کیسیکی موغته بهرو مهوئووقا بی بینین ..

۳۸ ، ۳۹ - مؤتلف و مختلف : شهو حدیثه به که صورته تی سیمی دوو کهس « متفق » بی ته له فوظیان جوی بی ؛ وهك « بشار ، نيسار ، « اخف اخيف » . وهكذا « سلمه سلمه » .. ته تفصیلات له مهسطله لانی و نه وهوی - رحمهما الله - ته له ب که . بو ثم موخته صهره یا هیچ بی ناوی ، یا کافی به ..

مجمع البحرين مسلم وبخاری فی اقتران الثیرین شمس احادیث البخاری قهر احادیث مسلم بل هما الشمس الحقیقی لا یزالان ابد الاباد .

ناوم نا « مجمع البحرين » مقتبساً من قوله - تعالی - : « واذ قال موسى لفتهاه : لا ابرح حتی ابلغ « مجمع البحرين » ، أو امضی حقبا ... » به کیکان به حری فارس ، به کیکیان به حری روم ، چونکه له حهقیقه تا ههردوو کیان به حری عیلمی زاهیرو باطینن ، به یانی شه حدیثی پیغمهر ته کهن - علیه الصلاة والسلام - که وه کو نوورن دلی تاریکی خهلق رووناک ته که نه وه

مجمع البحرين

له بهر نهوه ته عیبری « في اقتران النیرین » م علاوه ی نهو ناوه کرد . . .
چونکه بو عوامم کردووو خهواص موحتاچ بهم ته رجه مه یه نین
هیچ به حتم له ته رکیب و که لیمه ی عه ره بی نه کردووو ، چونکه به وه
خهلق سه ری لی نه شیوی - خوا سه ری ان لی نه شیوینی ، بیصلاهی حالی
دین و دونیا یان بکا به رحمت . . .

پيشه کی دانهر^(۱)

تہ ترجمہ می « مجمع البحرين » موسلیم و بوخاری بہ زوبانی
کوژدی سلیمانی •

« اعوذ بالله من الشيطان الرجيم » : پہنا تہ گرم بہ خوا لہ شہری
شہیتانی کہ لہ رحمہتی خوا دوور کراوہ تہوہ ••

« وبہ نستعين » : بو تہواو بوونی یاریدہم لہ خوا تہوی ، تہ لہ بی
تہوویق لہ خوا تہ کم ••

« بسم الله الرحمن الرحيم » : بہ واسطہی ناوو ذاتی خوایی کہ
لہ دونیادا مہرحمہتی کردوہ و تہیکا بہ ہموو مہخلوقات • خوا
مہرحمہتی دونیایی خوی لہ موسولمان و گاورو جوو بت پەرست و
شہیتان پەرست و - حتی لہ شہیطائیش - درینی نہ کردوہ ، جہیاتی
داونی ، رزقی داونی ، صبحت و عافیہتی داونی ، ریگہی چاکہ و خرابہی
بی نشان داون • لہ تاخیرہ تیشا مہرحمہت دہ کا بہ موئین و موسولمانان
عہقویان تہ کا ، لہ عہزابی جہہ تہمو تاگری جہہ تہم نہجاتیان تہدا ،
تہیان بانہ بہہشت •• (من و مہلا حسینیش - بجاہ النبی علیہ الصلاة
والسلام -) ••

من کہ عہدیکی فقیر و گونہکارم بہ تہوویقی خوا دہست تہ کم
بہ ترجمہ می « مجمع البحرين » •

جہدو تہنا مہ خصوصہ بہ خواوہ ، صلوات و سلام لہ سہر
پیشہ مہری تاخرزہ مان بی کہ رحمہتی خواہو و نیراوہ بو ہموو عالم •

(۱) تہم ناونیشانہ لہ زیادہی خومہ • م • ع • ق •

مجمع البحرين في اقتران النيرين

هم صلوات و سلام له سهر ئال و ئه صاحب و زور ريبه تي ئوو هه موو
ته به عه ي ئه ويى **

له دواي همدو صلوات و سلام : ئهم عه بده گوناهاكارو زه ليل و
بي چاره يه ده لي : كه عومرم له حه فتا سال تي به ريوه غه يري گونا هيج
كار يكي وام نه كردوو كه خوا پي خوش بي ، هه ر خه ريكي ته حصيلي
ره زاي شه يتان بوومو نيمه تي كه خوا داوي مي له ره زاي دوشمني ئه وا
صه رفم كردوو كه چي قه ط ليم مه منون نه بووه و قه ط ليشم مه منون
نابي - خوا منيش و جه ميغي ئيخواني ديني له شه ري ئه و زالمه له عينه
موحافه ظه بكات ! ئامين **

پنج شهن ساليكه كه ته قعود كراوم و عه مه ل مه نده بووم و دو نيام
بي رازي نابي به درو بام داوه ته وه سهر كاري ئاخيره ت * ئه ما له دواي
چي ؟ ئه و عومره باش و زه ريف و به قيمه ته م به ضايح چو ، به خورايي
رابورد ، ئسته كه پير بووم و قوو ته م نه ماوه چيم له ده ست بي كه بي كه م ؟
چه ندم عومر ماوه كه عومري رابوردووي بي به سهر بگره وه ؟

ئيسا هه رچي بي زور نه بي كه ميش باشه ، ته و فيقم له خوا ته له ب
كرد بو جه مي ئه حاديشي « مسلم » و « بخاري » بحمد الله مووه فه ق بووم و
هه ردوو كم له جيه كا كو كرده وه ، هه رچي ئه حاديشي كه مو كه ره رن
هه مووم ته رك كرد ، ري جالي ئيسناده كانم حه زف كرد ، ته نها ئيكتيفام
كرد به صه حابه يي كه حازري واقعه بووي ، يا له يغه مه ر - عليه
الصلوة والسلام - ي بي ستي ، يا له وي دي بي * بي مه جبووريه ت غه يري
صه حابه م زيكر نه كردوو ؟ چونكه ئه و پياوانه - خوا مو كافات و ئه جريان
به ضايح نه دا - هه موويان عدل بوون ، هه موو حافيط بوون ، راست

مجمع البحرين في اقتران النيرين

بوون ، ریوایه تیان موغته بهر بووه . بو ئهو وهخته لازم بوون که هه دیشی راستو هه دیشی مهووضوع و ضعیف لیک جوی نه کرابوونهوه ، ته دوشینی عیلمی هه دیت نه کرابو ؛ نیسته که عوله مای عیلمی هه دیت هیمه تیان کردوو و ئه هادیشی موغته بهرو غهیره موغته بهریان لیک جوی کردوو و تهوه کتیبان تیا ته ئلیف کردوو هه ره ئه وه نده بو ئیمه لازمه ئهو هه دیشه ی که ئه ی بینین بزاینن که هه دیشی « مسلم » یا هی « بخاری » یه ، یا هی غهیری ئه وانه ؛ چونکه ئه وان راستیان له درو جوی کردوو تهوه - خوا ئه جریان بداته وه و لی یان رازی بی . .

بوخاری - رحمه الله ، ورضی عنه - هه دیشیک که موناسه بهتی بی به بیست باب یا زیاتر یا که متر له کوللی بابی له و بابانه دا یا به ته واوی یا پارچه یکی تیا ذیکر کردوو ، به عزی هه دیشی به « معلق » ذیکر کردوو ئیسناده که ی ذیکر نه کردوو هه ره فه رموو به تی - مه سلا - : قال انس : قال عبدالله . به عزی له وانیه له جیه کی ترا به رجاله کانه وه به ته واوی ذیکر کردوو . ئه وانهم هه موو خه زف کردوو مه گه ر لوزووم بینیی به عزی کم له وانه نووسیوه . به عزی هه دیشی بو ته قویه ی رجالی هه دیشه که ی تر هیناوه ئیکتیفام به ئه صلی هه دیشه که کردوو تابعه که م نه نووسیوه ؛ چونکه دوو سی که لیمه ی له وه ذیکر کردوو هه تا خویشی - اکثرا - ته نها رجالی تابعه که ی ذیکر کردوو تا هاتوه ته سه ر قال ابو هریره مه سلا له ویدا راوه ستاوه و چوو ته سه ر هه دیشه که ی تر . .

مسلم - رحمه الله تعالى ورضی عنه - هه موو ئیسناده کانی له جیه که کو کردوو ته وه له دوای ئه وه هه دیشه که ینی ئهو ته رتیه بو ئیمه مانان

مجمع البحرين في اقتران النيرين

سو وکتره . مهسله کی هردووکیان - خویان لی رازی بی - بو تهلی
خوی زور باشه ، تهوان نه بوونایه ئینسانی وه کو ئیمه چی بی ته کرا ؟
- شکر الله سعیم ، وارضاهم بنور جماله ، جل جلاله - .

تهویش بزائن به قهدهری ئیمکان و طاقهتی پیری خوم هدر ههدیتی
که موناسه بهی به بابی بیت هه مووم لهو بابهدا ذیکر کردوو ، ته گهر
موناسه بهی به چهند بابی بیت ههر له بابیکا ذیکرم کردوو ، بهو واسیطه
عهدهدی ههدیتی « مجمع البحرين » گه یوه به وهنده . (۱) .

فهقهط به سه بهی تهوه که شووورو حیفظم وه کو خوم پیر بوون
تهم « مجمع البحرين » به تهواوی له تیکرار نه جاتی نه بووه ؟ چونکه
وا بووه که له وهختی نووسینا تووشی ههدیتی بووم لیم یه قین بووه که
تهو ههدیتهم لهوه پیش نووسیوه ، له بهر تهوه که موناسه بهتی به پینچ
شش باب بووه نازانم که له کامیا نهم نووسیوه موراجهعهی تهو بابانهم
کردوو له په نجا شهصت په ردا بوی گهراووم نهم دوزیوه تهوه له تاخریدا
ماندوووم ویم خستوو له ی وهستاوم له بهر تهویش مه بادا که تهم
ههدیسه فائیده یه کی زیادی بی که له ههدیته که ی پیشوردا نه بووی
دوو باره نووسیومه . شاید شتیکی وا تووش بن رجام وایه به خیری
خوتان ئیصلاهی بکهن . یه عنی کامیان به فائیده تر بو تهوه بنووسن ،
تهوی تر حزف بکهن ، ته گهر یه ک دوو که لیمه ی زیاتر بو لهوی تر

(۱) دیاره له کاتی نووسینی تهم پیشه کی یهدا ژماره ی گشتی
ههدیته کانی نه زانیوه بویه به « به وهنده » وازی هیناوه . ژماره ی
تهواوی ههدیته کانی تهم کتیبه « ۳۹۶۵ » ههدیته . دیاره تهم ژماره یه
که متره له هه موو « مسلم » و « بخاری » ته گهر دووپاتی لی لانه بردایه .
م . ع . ق .

مجمع البحرين في اقتران النهرين

نشاره‌ی نه‌وه بکه‌ن وه‌کو من که کردووه نه‌یینن - انشاء الله
تعالی - ۰۰

نه‌ویش بزانت که عهده‌دی هه‌دی هه‌ر بابیکم به ره‌قم له
که‌ناره‌وه نووسیه‌وه ، له یه‌که‌وه ده‌ستم بی کردووه نا هه‌دی نه‌وه بابه
ته‌واو نه‌بی ، له بابی دوا‌ی نه‌وه بابه‌دا دووباره له یه‌که‌وه ده‌ستم بی
کردووه ۰۰۰۰ وه‌کذا به‌و ته‌رتیه تا تاخری هه‌موو هه‌دی هه‌موو
بابی « مجمع البحرين » له یه‌که‌وه ده‌ستم بی کردووه تا نه‌هایه‌ت ۰۰
له تاخری هه‌ر هه‌دینکا ئیشه‌اره‌تی بوخاری و مسلمو ، جه‌لدو ،
صه‌حیفه‌م کردووه مه‌سلا $\frac{۱-۴}{۱}$. یه‌عنی : مسلم ، جه‌لدی نه‌وه‌ول ،

صه‌حیفه‌ی یه‌که‌م $\frac{۳-۴}{۳۵}$.

یه‌عنی : مسلم ، جه‌لدی سی‌یه‌م ، صه‌حیفه‌ی بیست و یینه‌جم .
وه‌کذا هی بوخاری مه‌سلا $\frac{۲-۳}{۴۵}$. یه‌عنی : بوخاری ، جه‌لدی
دووه‌م ، صه‌حیفه‌ی ج‌لو یینه‌جم . وه‌کذا ۰۰۰

نه‌وه هه‌دینانه‌ی که له قسطلانی‌دا وتوو‌یه‌تی که ابو داودو ،
ترمذی و ، نسائی و ، ابن و ماجه‌و موحه‌دیه‌ی تریش ذیکریان کردووه
نه‌ویشم ئیشه‌اره‌ت کردووه ، مه‌سلا ابو داود ، د . ترمذی ، ت ،
نسائی ، ن . ابن و ماجه ، ج . احمد ، اح . موطاً ، ط . به‌قی ، ب .
نه‌مما من نه‌وه کتیانه‌م له‌لا نه‌وه نه‌مدیون ئیعیام‌داوه‌ته سهر قسطلانی ۰۰
موافیقی قسطلانی و نه‌وه‌وی بو به‌عزی که‌لیمه سه‌رو زیرو بورم
کردووه ، مه‌عنا‌ی به‌عزی که‌لیمه نووسیه‌وه خسته‌ومه‌ته ناو
موخته‌ره‌ضه‌وه به‌م نه‌وه [ ] ۰۰ بوخاری له نه‌که‌ه‌ری جیگه‌دا رضی

الله تعالى عنه ، ی ذیکر کردووہ . مسلم له هیچ جی به کا ، رضی الله تعالى عنه ، ی ذیکر نه کردووہ مه گهر نادیرن . ثمما من له ههردوکیانا ، رضی الله تعالى عنه ، م نووسیوه ؛ نه گهر له وانا نووسرابی باشه ، نه گهر نه نووسرابی خستووومه ته ناو موخته ره ضهوه وه ها : ابوهریره (رضی الله تعالى عنه) ابن عمر (رضی الله تعالى عنهما) . مهعناى نهو جی بانهش که له قسطلانی و نهوه ویم نهقل کردووہ نهویشم خستوه ته ناو قهوسهوه ؛ وه کو : اليوم اکملت لکم دینکم (ای شراعه) . . . والحاصل هه رچی بینى له ناو قهوسا نه گهر مهعناى هه دیشی بوخاری بی له قسطلانیم نه گهر مهعناى مسلم بی له نهوه ویم نهقل کردووہ خوم هیچم لی زیاد نه کردووہ مه گهر که لیمه ی ته رضیه وله فظی تعالى له « صلی الله تعالى علیه وسلم و ، رضی الله تعالى عنه » دا که به زیاده مهحسوب نیه . . .

نه گهر له قسطلانی دا هه دیشی که کتییکی موخته بهر نهقلی کردبی و ته صحیح کرابی نهویشم خستوه ته ناو قهوسهوه و ئیشاره تم به صحیفه و جهلدی کردووہ . . .

ئه ساسی ئهم ئیشاره تانه نهو قسطلانی به به که له ته ئریخی ههزارو سی صدو ههوتی هیجریدا له مهطبهعه ی مهیمه نیه ی میصرا طبع کراوه که شهرحی مسلمیش له که نارا نووسراوه . . .

نهو ئیشاره تانه م بو نهوه کردووہ شاید له هه دیشکا ئیشکالی بی یا که لیمه یکم به سهوه نووسی ، یا غه له تکم بی ، یا که لیمه یکم تهرک کردبی که موراجهعتی نهو جهلدو صحیفه به بکری دهقی نهو ئیشکاله بی و نهو سهوه و غه له طهیش ته صحیح بکرن . . .

ئهم ته رجهمه به یشم بوغوله ماو فوضه لاو مهلا نه کردووہ ، بو عهوامم

مجمع البحرين

کردووو که هیج عه‌ره‌بی نازانن که ئیستیفاده‌ی لی بکنن ، هیج نه‌بی « فی الجملة » موطه‌لیح بن به ئه‌حوالی دینی خویان ، به هه‌موو شت موحتاج به پرس نه‌بن . عوله‌ماو فوضه‌لا چ ئیجتیاجیان به‌م ته‌رجه‌مه‌ی منه هه‌یه ؟ هه‌موویان « بحمد الله » مه‌عنا‌ی هه‌دینه‌کان له من چاکتر ئه‌زانن . کویر چون ده‌ستی چاوساغ رانه‌کیشی و ری‌ی بی نشان ئه‌دا ؟ خوا ئه‌مثالی ئه‌و چاوساغانه زورکا !!

بو ته‌رجه‌مه‌ی به‌کوردی به موراسه‌له موراجعه‌ی فاضیلی موختره‌م و مه‌شه‌وور که مه‌لاحسینی بیسکه‌ندی‌یه - سلمه الله ، وحفظه عن الافات الکونیة ، واطال الله عمره علی الخیر - م کرد ، موافیقی ئه‌مرو ئیشاره‌تی ئه‌و ئیمرو که دوانزه‌ی مانگی مه‌ولوودی هه‌زره‌تی « خیر الانام » ، سالی هه‌زارو سی سه‌ده‌و په‌نجاو نوی هیجری‌یه ، وه بیستی بیسلنی هه‌زارو نوصه‌دو چلی میلادی‌یه - علیهما الصلاة والسلام - به ته‌وفیقی خواو به‌ره‌که‌تی مه‌ولوودی نه‌به‌وی - صلی الله تعالی علیه وسلم -
ئه‌لیم :

باب الوحي

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على خير خلقه ، واهل الطيبين الطاهرين ، وعلى الصحابة والتابعين باحسان الى يوم الدين - رضوان الله تعالى عليهم اجمعين - ٥٥

باب كيف كان بدء الوحي الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، وقول الله - جل ذكره - انا اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده (ووحينا الى ابراهيم ، واسماعيل ، واسحاق ، ويعقوب ، والاسباط ، وعيسى ، وايوب ، ويونس ، وهرون ، وسليمان واتينا داود ذبوراً ٥٥ نساء : ١٠٣ آية الكنز) ٥٥

ثم بابه له بهحثو بهياتي ثمهدايه كه له ثمهولهوه چون وحى هانوهه بو يفهمبر - صلواتو سهلامى خواى لهسهربى - هم بابى ثم ثايته كهريمهيه • قسطلاتى تهلى : ثم ثايته بويه نازن بووه شهلى كتاب تهكليفان له يفهمبر كرد كه كسيكيان له ثاسمانهوه بو بينته خوارى • خوا - جل جلاله - جوابيان وا نهدهتهوه كه چون وهيمان ناردوهه بو نوحو يفهمبرانى دواى تهو ، چون وهيمان ناردوهه بو ثيراهيمو ، ثيسماعيلو بو اسحاقو ، بو يعقوبو ، بو كورانى يعقوبو ، بو عيساو ، بو ايوبو ، بو يونسو ، بو هارونو ، بو سليمان ، چون « ذبور » مان داوه به داود وايش وهيمان بو تو ناردوهه • بهعنى بو هيچ يفهمبرى له ثاسمانهوه كسيمان نهووسيونو ، له ثاسمانهوه بوانمان نه ناردوون ، هموو به طهريقى وحى بويان نيراوه • بوچى بهوان بروا نهكهنو بهتو بروا ناكهنو تهكليفى وات لى نهكهن ؟

له بهر تهوه كه تهحاديشى نهبهوى بهو قودسى به هموو وحى خوانو

مجمع البحرين نیت

خوا به واسطه‌ی جبریلی نه‌مینوه ناردوویته‌ی بو یغه‌مهر - علیه الصلاة والسلام - یا له خه‌وا پی‌نشان‌ی دراون بوخاری به‌خنی وه‌حیی له پیش هه‌موو بابه‌کانا ذی‌کر کردوو ، له بهر نه‌وه‌یش که دروست بوون و موخته‌بهر بوونی هه‌موو ئیش و کاری ته‌وه‌قوفی به‌ستوته سهر نیه‌ت هیچ نه‌مریکی دینی و به‌لکه دونیه‌ویش بی نیه‌ت ته‌واو نابو و موخته‌بهر نابو حه‌دینی نیه‌تی له ته‌وه‌ولی بابی وه‌جیا ذی‌کر کردوو نه‌فه‌رموی :
طهریقی ، حمید ، ی ماموستای بوخاری :

۱/۱ - علقمه بن ابی وقاص یقول : سمعت عمر بن الخطاب - رضی الله تعالی عنه - علی المنبر انما الاعمال بالنیات ، وانما لكل امری ما نوى ؛ فمن كانت هجرته الی دنیا یسببها ، او الی امرآة ینکحها فهجرته الی ما هاجر الیه .

ح - ۱ - م - ۸
بزیادة ما تركه البخاری هنا . ت ، ن ، ماچه ،
۱۱۶ ۵۰

ا ح ، دار فطنی ، ابن حبان ، بیهقی . (اخرجه المؤلف فی الایمان ، والعتق ، والهجرة ، والنکاح ، والایمان ، والنور ، وترك الحیل) .
ته‌رجه‌مه :

علقمه‌ی کوری ابی‌وقاص نه‌لی : له ئیمامی عمری کوری خه‌طابم بیست له‌سهر « منبر » نه‌یوت که له یغه‌مهرم یستوو - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه‌یفه‌رموو : عه‌مه‌لی به‌ده‌نی ئینسان هه‌رچی بی قسه‌بی یا‌کاری ته‌عزای به‌دن فه‌رزبی یاسوتنه‌ت ته‌مجا دروست ته‌بی یاموخته‌بهر ته‌بی که نیه‌تی له‌گه‌لایی . بی‌نیه‌ت لای شافیعی دروست نیه ، لای حه‌نه‌فی ته‌واونیه . هه‌رکه‌سی هه‌ر ئیشیکی کرد به‌ج نیه‌تی ته‌یکا له‌و نیشه مه‌قسه‌دی چه هه‌ر ته‌وه‌ی بو ته‌بی ، غه‌یری ته‌وه‌ی بو نابو .

مجمع البحرين نیت

که وایت هدر که سی بویه هیجرت بکانت که دونیای دست بکه وی ، یا بو
ژی که ماری بکا هیجرته که ی بو نه ویه • به عنی نه وایی هیجرتی
نیه ••

طهریقی « عبداللهی بنی مسلمه ، ماموستای بوخاری :

نهو به سیلسیله تایت هدر علقمهی کوری وقاص ت ، ن ، ج ،
اح ، دارقطنی ، ابن حبان ، بهقی •

۲/۲ - عن علقمة بن وقاص عن عمر (رضی الله تعالی عنه) ان رسول
الله - صلی الله علیه وسلم - قال : الاعمال بالنية ولكل امری ما نوى ؛
فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله ، ومن كانت
هجرته لدنيا يصيها ، او امرأة يتزوجها فهجرته الى ما هاجر اليه ؛
فدخل فيه الايمان ، والوضوء ، والصلاة ، والزكاة ، والحج والصوم ،
والاحكام ، وقال الله - تعالی - : « قل : كل يعمل على شاكلته » • علی

نیته • $\frac{1-ح}{144}$ ، $\frac{8-م}{116}$ ، $\frac{4-ج}{269}$ •

تهرجه مه :

نهم حدیثه له حدیثه که ی نه وول جومله به کی زیاتره ••
مه عا که ی : علقمهی کوری وقاص له نیامی عمر ربوایت نه کا که
یفهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فمرموویته نی عمل به نییت
دروست نه بی هدریاوی لهو نیسه ی که نه یکا نیته نی چی بی و قه صدی
چی بی نه وی بو هیه • که وایی هدر که سی که هیجرت بکا نه گهر
هیجرتی بولای خواو ره سوولی خوابی به عنی مه قصدی له هیجرته که ی
غیری تابع بوونی نه مر ی خواو یفه مبه ری خوانه بی هیجرتی نه وکه مه

مجمع البحرين نیت

بولای خواو پیغمبهری خوایه ، یهعنی هیجره ته که ی لای خواو پیغمبهری خوا موعته به ره و نهواب و موکافاتی هه به • وه نه گهر نهو کهسه هیجره تی بو دنیا کرد بی که دهستی بکهوی یا هیجره تی بو خاطری ژنی کرد بی که ماره ی بکا هیجره ته که ی بو نهو شته به که هیجره تی بو کردووه له نهواب و موکافاتی هیجره ت مهروومه ••

بوخاری نهلی : که هه موویشی هه ر به نیهت موعته به ریت و دروست بی به بی نیهت هیچ فائیده ی نه بی نهو ئیشه ی که نه بکا نیه تی چی لی بینی هه ر نهوی پی ببری ئیمانیش دهست نوئیش نوئیش ، زه کاتیش ، جه جیش ، روزویش ، نه حکامیش که نیکاحه و خرید و فروخته و^(۱) ، طه لاق و شت به خشین و غهیری نه وانه به هه موویان بهر نهو نوموومه نه که ون ، هه موو نیه تیان پی نهوی بی نیهت هیجان دروست نابن •

له لای بوخاری چونکه عه مه ل داخلی ئیمان به واسیطه ی عه مه له وه نیه تی پی نهوی نه گهر ئیمان هه ر عیاره ت بی له باوه ر کردن به دل که مه ذه به بی غهیری بوخاری به ئیمان نیه تی پی ناوی •• دهست نوئیش لای شافعی نیه تی پی نهوی ، بی نیهت دروست نابی • له لای حه نه فی دس نوئیر وه سیله به بو نوئیر له نه رکانی نوئیر نه ، به هه ر نهوعی دهست و دهم و چاو و قول و پیی ته ربی حه تا هیچ نیه تی دهست بوئیری نه بی ، به بازار ته ربی ، یا بکه وینه ناو ناوی ، دهست نوئیری به وه بو هه ل نه گیری ، له شی پیس بی پیی هه ل خلیسکیت و بکه وینه ناو ناوی و

(۱) خرید و فروخت : یانی کرین و فروشتن • م • ع • ق •

مجمع البحرين وحي

نیا نوقوم بی لهش یسی به کھی دهر نه چی • وه کو چون به هدر نه وعی
عهوره تی دا بپوشی باخویشی دای نه پوشی و نیسته تی لی نه هینی نویزی
دروست نه بی دست نویزش وایه •

له بهینی شافیمی و حنه فی بو خصوصی نیست هدر له دست -
نویزا خلاف هدی له « تیمم » و سائیری نه فالو نه قوالا هدر دوو مهذهب
موتنه فینن که هیچ ئیشیک بی نیست نابی •

زه کات ته گهر ئینسان به تاره زووی خوی بییا نیتی پی ئهوی ،
ته گهر حو کو ومهت به زور لی ی بستینی نیتی پی ناوی •
سه به بی وروودی تم حه دینه :

وامه شهوره که له عبدالله بی مسعود ریوایت کراوه پایوی
خوازینی زنی ته کا که ناوی « ام القیس » بووه ، زنه که بهو پایوه ته لی :
ته هجرهت نه که بی بو مه دینه شووت پی ناکم • ته ویش بو خاطری ته وه
که « ام القیس » شووی پی بکا هجرهت ته کا بو مه دینه ، ته مجا « ام
القیس » شووی پی ته کا •

له پاشا تهو پایوه یان ناونا موهاجیری « ام القیس » غهیری ته وه
هیچ ناویکی تری لای هیچ کس معلوم نیه •• قسطلانی ج : ۱
ص : ۵۰ •

سه به بی وروودی تم حه دینه هدر چهنده تهو حه دینهی « ام
القیس » • ته ما له فطی حه دینه که عامه شامیلی هموو ئیش و کاریکه ،
هیچ ئیشیک نه که له م حه دینه به در بی ••

فایدهی تم حه دینه ته مره به ئیخلاص له عمه لاو نه هی له ریوا

مجمع البحرين وحی

نیکل کردنی به قصد و ناره زووی تر • یعنی نینسان هر نیشیکی دنیایی یا عوقبایی^(۱) بکا مه حض بویکی بکا که تحصیل ره زای خوای پی بکا مه قبول نه بی و موکافتی نه درینته وه •• له دنیادا هیچ نیشی نه که به نیهت نه گورری ، نیشی دنیایی به نیهت نه بی به نیشی خوایی ؟ بویه نان و ناو بخوی که قووهت بی له سر عیادهت ، بویه کاسی بکهی مال و منالی پی به خهم بکهی ، ده فی نیحیاجی خونی پی بکهی ، خیر و صده قهی پی بکهی ، موعاونه تی براده رانی دینی پی بکهی •• والحاصل هر کاریکی خیری پی به جی بینی نه وانه همه وو کاری ناخیره تن •• نه گهر نویژ ، عیادهت ، تحصیل علم و ، نه تلفی کتب ، جهمی حدیث ، ترجمه می به کوردی ، یا به زمانیکی تر •• والحاصل هر نیشی که به چاو نیشی ناخیره ته بویکی بکهی که پت بلین پیاویکی موسولمانه ، یا مه لایکی چاکه یا پیاویکی سه خی و صاحب نان و خوانه نه و نیهته نه و کاره چاکانه همه وو نه بن به کاری شهیتانی له باتی نه و اب عیاقب و عذابیه هیه ••

— اللهم وفقني وملا حسين وسائر اخوان ديني لاخلاص النية

آمین !!

ثم حدیثه به کیکه له و حدیثانه که مه داری نسلان ••

دووم : ومن حسن اسلام المرء ترکه مالا یعنیه ••

سیهم : ولا يكون المؤمن مؤمنا حتى يرضى لآخيه ما يرضى لنفسه ••

چوارم : الحلال بين والحرام بين ••

(۱) عوقبایی : یانی نیشی که بو یاشه روزی ؛ وه کو به رستشو ،

دهس گرویی داماندر •• هتد • م • ع • ق •

مجمع البحرين ووحى

بينجهم : بنى الاسلام على خمس ..

شاهشم : الدين النصيحة ..

انشاء الله هوموويان ثمينى .

بوخارى ثم حهدينهى له جهوت جيذا ذيكردووه :

١ - نيت ج ١ * ص : ١٥٠ ، ٢ - ايمان ج : ١ ص : ١٤٥ -

وهكو لهم بابهدا نووسراوه ، ٣ - عتق ج : ٤ ص : ٢٩٨ .

ولفظه : الاعمال بالنية ، ولامرى ما نوى ؛ فمن كانت هجرته الى

الله ورسوله ..... الى آخر الحديث الثانى .

أحاديث الوحي^(١)

٣/١ - عن عائشة (رضى الله تعالى عنها) ان الحرث بن هشام - رضى

الله تعالى عنه - سأل رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال :

يا رسول الله كيف يأتيك الوحي ؟ فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه

وسلم - : أحيانا يأتيني مثل صلصلة الجرس وهو اشد على ، فيفصم

عني وقد وعيت عنه ما قال ، وأحيانا يتمثل لى الملك رجلا فيكلمني فأعي

ح - ١ - م - ٢

ما يقول . ، $\frac{1}{506}$ ، $\frac{2}{190}$ ..

١٩٥ ٥٠٦

٤ - هجرته ج : ٥ ص : ٢٠٥ . ولفظه : الاعمال بالنية فمن

كانت هجرته الى دنيا يصيبها او امرأة يتزوجها ، فهجرته الى ما هاجر

اليه . ومن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله - صلى

الله تعالى عليه وسلم ..

(١) ژمارهى حهدينه كان به گویرهى « كتاب ، و « باب ، دانهر چونى

نووسيبى - با دووپاتيشى كردبيتوه - منيش هر بهو شيوهى نهو

نووسيومه ؛ چونكه چاك كردنى نهبى بهوى تيكچوونى ژمارهى گشتى .

م . ع . ق .

مجمع البحرين ووحى

۵ - نکاح ج : ۸ ص : ۸ ولفظه : العمل بالنية ، وانما لامرىء ما نوى • والباقي بلفظ الحديث الثاني ، الا ان فيه : ينكحها بدل يتزوجها ••

۶ - ايمان ج : ۹ ص : ۳۸۵ ولفظه : انما الاعمال بالنية وانما لامرىء ما نوى فمن كانت •••• بلفظ الحديث الثاني ••

۷ - ترك الحيل ج : ۱۰ ص : ۹۸ ولفظه : عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - يخطب ، قال : سمعت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : يا ايها الناس انما الاعمال بالنية وانما لامرىء ما نوى ••• بلفظ الحديث الثاني •

تهرجه مه :

وهو كذا چاوت بی كهوت ثم حديثه به طوروقی موخته لیه له كهوت جیدا تیکرار کراووتهوه ، فقهه قط عیب نیهو نهقص نیه بو بخاری ، چونکه به كهوت نهوعی له مهشایخی گهوره گه زدهی خوی بیستوه ، له بهینی به عزی که لیمه دا فه رقیان ههیه ، موناسه بهی به هه موو بابی ههیه • بهو بابانهی که تیا ذیکر کردووه زیاتره ••

بوخاری - رحمه الله - نه گهر هه دیشکی له بیست بابا ذیکر کردبی هیچیان له فائیده خالی نین • له قسطلانی دا گهلی لهو فائیدانهی له جی خویا به بیان کردووه • بهک بهکی نهبی هیچ هه دیشکی به له فنیاتک به ئیسنادیک له دوو جیدا تیکرار نه کردووتهوه • - شکر الله سعه ورضی عنه ••

حوکمی شهرعی ثم هه دینه :

هیچ کاری نیه که بهبی نیست دروست بی ، هیچ کاری نیه که بهبی ئیخلاص موخته بهربی • بهعنی نیست و ئیخلاص شلرتی دروست

مجمع البحرين في اقتران النيرين ووحى

بوونى ئىشى ئاخيره تن •

فەرق لە بەينى نيهت و ئىخلاصا : نيهت قەصدى كردنى ئىسو
ئىشەيه كە ئىكەى ؟ مەسلە نيهتمە نويزئەكەم ، بە روزو ئەبىم ،
نويزى فەرزى عەصر ئەكەم •

ئىخلاصىش ئەوئە ئىشەكەى هەر بو خوابى قەصدى شتى ترى
ئە گەلانەبى • يەكى لەم دوانە ئەبى ئىشى ئىسو بەعەفوا ئەروا^(۱) ،
زەرەرى ئاخيره تىشى سەربارى ئەوئە ئەبى •

باب الوحي

۱/۳ - عن عائشة أم المؤمنين - رضى الله تعالى عنها - ان الحارث بن
هشام - رضى الله تعالى عنه - (احد فضلاء الصحابة) سأل رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : يا رسول الله كيف ياتيك الوحي ؟
فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : أحيانا يأتيني في مثل
صلصلة الجرس ، وهو أشده عليّ فيفصم عني وقد وعيت عنه ما قال •
وأحيانا يتمثل لي الملك رجلا فيكلمني فأعي ما يقول •

۲/۴ - قالت عائشة : ولقد رأيته ينزل عليه الوحي في اليوم الشديد

البرد فيفصم عنه ، وان جبينه ليفصد عرقا •• $\frac{ج - ۱}{۵۸}$ ، $\frac{م - ۹}{۱۹۵}$

وفيه : وأحيانا ملك في مثل صورة الرجل • وليس فيه « فيكلمني » ••

(۱) عەفوا : مانای وایه كە ئىشەكەى تەواونىئەو ، مەرجى راستى
تیا ئەهاتوئەتەجى • واتە بى سوودو خیر ئەبى • م • ع • ق •

تهرجه ما :

روايه ته له حزره تي عائشه وه كه « ام المؤمنين » - رضی الله تعالى عنها - كه حذرثی كوزی هشام له رسول اللهی - صلى الله تعالى عليه وسلم - یرسی وتی : یا رسول الله چون و حیت بویی ؟ رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فہرموی : گہلی وقت وہك دہنگی زہنگور^(۱) بوم بی • یعنی وامیتہ گوی وہ • ٹو نوعہ و حیحہ له ہموو نوعیکی تر بہشیددہ ترہ لہسر من له دوایدا ٹو شیددہت و گرانیم نسر لائہچی ، ٹوی مہلائیکہی و حیحی لو حالتی سہخلہ تیہدا پیی وتووم ہمووم ہاتووتہ حیفظہ وہ • یعنی چونی وتووہ بہ تہواوی ہاتووتہ ہسرم ، گہلی وقتیش مہلائیکہی و حیحی ٹہچیتہ سوورہتی یاوہو قسم لہ گہل ٹہکا ، ٹوی بیلی حیفظی ٹہکم •

عائشہ - رضی الله تعالى عنها - ٹہفہرموی : لہ روزی زور ساردو سہرمادا پیفہبہر - صلى الله تعالى عليه وسلم - دیوہ کہ و و حیحی نازل ٹہبوہسہرو گرانی و حیحہ کہی لہسر لائہچو لاجانگی عہرہتی لی ٹہہاتہ خواریہ وہ •

لہم حدیثہدا دوو نوعی لہو حیحی بہیان فہرموہ • لہو حہدیتانہی - انشاء الله - لہمہولایی چہند نوعیکی تر لہو حیحی ٹہزانی •

(۱) زہنگور قور : ٹہم وشہیہ بہم شیوہ کہمتر بہکار ٹہہینری ، بہ زوری زہنگ ، وہ زہنگولہ بہکار ٹہہینری • وشہی « قور » بو دہنگ لہ گہل « مزراح » بہکار ٹہہینری • کاتی ناوی ہل بکہنری وہ دہنگی لیوہبی ٹہلین : مزراحی قورقورہ • ہرورہا بو دہنگی رہشہولاخ ، وہك ٹہوتری : قورہی گا ، قورہی مانگاوشتی تر • • م • ع • ق •

۱ - لهخوا نه مری بی نه کری ۲۰ - به طهریقی ئیلهام نه خریته ناو ذلی
 موباره کیوه ۳ - وحی « معراج » له طهرهف خواوه بالذات - جل
 جلاله - ۴۰ - ئیجتهادی خوی که کردوویه تی نه ویش نه و عیکه
 له وحی حه قه و سه وابه ئیجتهالی خه طای نه .

حوکمی نه حه دینه نه ویه : که هه زچی یه نه بهر - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - فهرموویه تی و کردوویه تی هه یچ له طهرهف خو به وه
 نه بووه . « وما ینطق عن الهوی . آی وما یفعل ؟ کسرا بیل تقییم
 الحر ، هه مو له طهرهف خواوه بوون ، هه مو وحی « الهی » ن « ان
 هو الا وحی یوحی » ، که وایی هه زچی نه حدیثی نه به و ی به بی ، دائر
 به حهرام و حلال بی فهرزو واجبی « واجب الاتباع » ؛ نه بی حهرامی
 حهرام بکری و ، حهلالی حهلال بکری . فهرزو واجبی به جی بی .
 « علی قدر الاستطاعة » سونه تی به جی بی و له مه کرووهی ئیجتهاب
 بکری .

له مسلما له فظی حه دینی دووه وایه :

۳/۵ - قالت عائشة (رضی الله تعالی عنها) انه كان لینزل علی رسول
 الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - الوحي فی الغداة الباردة ثم تفيض جبهته

۹ - ۲
 عرقا ۰۰ —————
 ۱۹۵

نه حه دینه به معنای حه دینی دووه مه له فزیان له یه ک جوی یه ،
 معنای وایه :

له به یانی ساردا و وحی بو نه مات له دوایا ناوچاوانی عه ره قی لی
 هه له نیشته . له حه دینی نه و لا فهرموویه تی : له روزی ساردا . له م

مجمع البحرين ووحی

حەدیشەدا ئەفەرموی : لەبەیانێ ساردا • لە حەدیشی ئەووەلا فەرموویە :
 ئەلاجانگی ، ئەم حەدیشەدا ئەفەرموی : لە ناوچاوانی • لە حەدیشی ئەووەلا
 فەرموویەتی : لەبەری ئەرویی • لەم حەدیشەدا ئەلی : لی هەلەنیشت •
 لە مەعنادا هیچ فەرقیان نیە •

٤/٦ - عن عبادة بن صامت (رضي الله تعالى عنه) قال : كان نبي
 الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - اذا نزل عليه الوحي كرب لذلك وتربد

$$\bullet \frac{9 - م}{196} \bullet \bullet \text{وجه}$$

تەرجەمە :

٥/٧ - ئەفەرموی : پیغمەر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - وابو لەو
 وەختەدا کە وەحی بو ئەهات لەبەرئەووە سەغەلت ئەبو ، رەنگی دەم و چاوی
 لیل ئەبو ، سوور هەل ئەگەرا - لە بەرشیددەتی ئەو وەحیە کە بوی
 ئەهات - •

٦/٨ - وعنه قال : كان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - اذا
 نزل عليه الوحي نکس راسه ونکس اصحابه رؤوسهم ، فلما اتل عنه رفع

$$\bullet \frac{9 - م}{196} \bullet \bullet \text{راسه}$$

تەرجەمە :

ئەفەرموی : رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - لەو وەختەدا
 کە وەحی بو نازل ئەبو سەری دائەخست ئەصحابیشی هەموویان سەریان
 دائەخست • کە وەحیە کە ئەبرایەووە سەری هەلەبری ••

٧/٩ - عن عائشة أم المؤمنين (رضي الله تعالى عنها) انها قالت :

مجمع البحرين ووحى

اول ما بدى به رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - من الوحي الرؤيا الصالحة في النوم ؛ فكان لا يرى رؤيا الا جاءت مثل فلق الصبح .
ثم حبب اليه الخلاه ، وكان يخلو بغار حراء فيتحنث فيه - وهو التعبد -
الليالي ثوات العدد قبل ان ينزع الى اهله ويتزود لذلك ، ثم يرجع الى
خديجة فيتزود لمثلها حتى جاءه الحق وهو في غار حراء .

تهرجه مه :

له حزرته عايشه كه « ام المؤمنين » - رضى الله تعالى عنها -
ريوايت كراوه كه فدموويتى : فهوول ووحى كه دست كراوه
به ناردنى بو پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - خهوى راست بينين بو
كه له خهوا پى نشانى دراوه هيچ خهويكى نه بينوه « الا ، وه كو
» فهجري صادق « هاتوته دى . له دواى نهوه كه بهخو ووحى بو
نمهات خهلوته كيشانى لسه لا مهجوبوبو شيرين كرا ، له نه شكهوتى
حيرادا خهلوته نه كيشا ، لهو غاره دا عبادته نه كرد ، له پيش نه مه دا
كه ناره زووى مال و مندال بكا عبادته كهى چند روزى طوولى نه كيشا
بو نهوه خهلوته تيشووى نه كرد ، له دواى نهوه خهلوته نه گه رايموه بو
لاى حزرته خهديجه - رضى الله تعالى عنها - بو نهوندهى تر تيشووى
نه كرد تا ووحى حقهى بوهات كه له ناو غارى حيرادا بو .

فجاءه الملك فقال : اقرا ! قال : ما انا بقارى . قال : فاخذني
فغطني حتى بلغ مني الجهد ثم ارسلني فقال : اقرا ! قلت : ما انا
بقارى . فاخذني فغطني الثانية حتى بلغ مني الجهد ثم ارسلني فقال :
اقرا ! فقلت : ما انا بقارى . فاخذني فغطني الثالثة ثم ارسلني فقال :
« اقرا باسم ربك الذي خلق ، خلق الانسان من علق ، اقرا وربك الاكرم

٧ -

(الذي علم بالقلم علم الانسان ما لم يعلم . م . وبخارى) . .

٤١٧

مجمع البحرين وحي

تهرجمه :

مهلائیکه - که جبریلی تهینه - علیه الصلاة والسلام - هاته لای
پی ی فہرموو : بخوینہ ! فہرموو : من خویندہ وارنیم • یغمہر - صلی
اللہ علیہ وسلم - فہرموو : جبریل - علیہ الصلاة والسلام - گرتمی
گوشیمی وای گوشیم تا تاقہتم لی برا له دوایدا بہرہ لای کردم و فہرموو :
بخوینہ وتم : من خویندہ وارنیم • دوبارہ گرتمی و گوشیمی تا بی تاقہت
بووم له پاشا بہری دام و وتی : بخوینہ ! وتم : من خویندہ وارنیم دفعہی
سی بہ میش گرتمی و گوشیمی تا بی تاقہت بووم له دوایا بہری دام و وتی :
تہم پنج ٹاہتہی بو نازل بو •

« اقرا باسم ربك الذي خلق خلق الانسان من علق ، اقرا وربك
الاکرم الذي علم بالقلم ، علم الانسان ما لم يعلم .. »

فرجع بها رسول الله - صل الله عليه وسلم - يرجف فؤاده (ترجف

۱۰ - ۹

بوادره • $\frac{\quad}{\quad}$) ، فدخل بها علی خدیجة بنت خویلد (رضی اللہ

۱۱۵

تعالی عنها) :

بہم پنج ٹاہتہود گہرایہود بومالی وہ له ترسانا دلی تہلہ رزی چووہ
ژووری لای خدیجہی کچی خویلد - رضی اللہ عنہا ..

فقال : زملوني ! زملوني ! فزملوه حتى ذهب عنه الروع :

فہرموو : دام پوشن ! دام پوشن ! دایان پوشی تا ترسہ کھی

بہ سرچو •

فقال لخديجة - واخبرها الخبر - : لقد خشيت على نفسي • فقالت
له خديجة : كلا والله ما يخزيك الله أبدا ؛ انك لتصل الرحم (وتصلق

الحديث (٠) وتحمل الكل : (أي الذي لا يستقل بنفسه ،

أو الثقل) وتكسب المعلوم : (أي تعطي الناس ما لا يجلبونه عند غيرك) وتقري الضيف ، وتعين على نوائب الحق : (أي حوادثه) ٠٠

که خه بهری نه وهی چاوی پیی که وتبو دا به هزره تی خه دیجه
- رضی الله تعالی عنها - پیی فهرموو : له خوم ترسام (که بمرم ، یا
نه خوش بکهوم له ترسی نه وهی که دیمو به سهرم هات) ٠ هزره تی
خه دیجه - رضی الله تعالی عنها - به پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ی
وت : حاشا ٠ والله خوا قه ط تو ره زیل نا کاو تووشی زهره رت نا کاو
مه جزوونت نا کا ؛ چونکه صیله ی رحم به جی شی ، قسه ت راسته ، ئیشی
گیرانی نه وانهی که لی که وتوونو ناتوانن ئیشوکاری خویان بکن هه ل
نه گری ، نه وانهی که فه قیرنو هیجانیه مالیان نه ده تی ، میوان بهری
نه کی ، یاریهی نه وانه ده ده ی که له سه ر حقرو ریگیه ی حقا تووشی
فه لاکت بو بوون یانه بن ٠٠

فانطلقت به خديجة (رضی الله تعالی عنها) حتی اتت به ورقة بن
نوفل بن اسد بن عبدالعزی ابن عم خديجة (لانها بنت خويلد بن اسد) :

هزره تی خه دیجه پیغمهری - صلی الله تعالی علیه وسلم - برده
لای وهرقه ی کوری نوفلی کوری اسدی ناموزای خدیجه ٠

وكان رجلا قد تنصر في الجاهلية :

وهرقه یاوی بو له زه مانی جاهیلیه تا چوو بو ه سه ر دینی نه صرانی
دینی نه صرانی قوبوول کردبو ٠

وكان يكتب الكتابة (العربي ٠ م) العبراني ، فيكتب من الانجيل
ب (العربية) العبرانية ما شاء الله ان يكتب :

مجمع البحرين وحي

وهرقه کسيبي عيراني - عهره بي - نه نووسی ، له « انجيل » به
عيراني - به عهره بي - نه و ندهی که خوا نيرادهی کرد بی که بينووسی
نه نووسی *

وکان شيخا کبرا قد عمي :

بياويکی زور يربو کوير بووبو *

فقال له خديجة - رضي الله تعالى عنها - : يا ابن عم اسمع من
ابن اخيك . فقال له ورقة (بن نوفل م .) : يا ابن اخي ماذا ترى ؟
فاخبره رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - خبر ما رأى فقال له
ورقة : هذا الناموس الذي نزله الله على موسى (عليه الصلاة والسلام)
يا ليتني فيها جذعا : (أي شابا) ، ليتني آكون حيا اذ يخرجك قومك .
فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : او مخرجي هم ؟ قال :
نعم . لم يأت رجل قط بمثل ما جئت به الا عودي وان يلركني يومك
انصرك نصرا مؤزرا (ليرمدا جهديش مسلم تهواو نه بي) . ثم لم ينشب

ح - ۱ ، ح - ۱۰ ، م - ۲

ورقة : (اي لم يلبث) ان توفي وفتى الوحي

۶۱ ، ۱۱۵ ، ۴۹

ت ، ن *

خديجه - رضي الله تعالى عنها - به وهرقه بی فهرموو : نهی ناموزا
گوی بگره له برازای خوت ! وهرقه به پیغمهر - صلى الله تعالى عليه
وسلم - ی وت : نهی کوری برای خوم چیت دیوه ؟ پیغمهر - صلى الله
تعالى عليه وسلم - اچی دیوه خه به ری دا به وهرقه * وهرقه به پیغمهری
وت - صلى الله تعالى عليه وسلم - نهوی که هاتوته لائوو توی گوشيوه
به خويه وه پیی وتووی که بخوينه نهو « ناموسی اکبر » به که خوانازلی
کردوته سهر موسا - عليه الصلاة والسلام - . نهی خوزگه لهو

مودده تدا - که نهی به یغهمهرو ، دعوتی خهلق نه که یته سهر ریگهی
 حهق - جهیلو به قووت بوومایه ، خوزگه زینو بوومایه که قهومه کهت
 تو له مه که نه که نه دهره وه . رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 هه رموی : بوچ قهومه کهم دوشمنایه تیم له گهل نه که نو له مه که کهم
 نه که نه دهره وه ؟ وهره قه وتی : بهلی هیچ کهسی نه بووه که نهوی بو تو
 هانی بو کو تو بو نهویش هاتی « الا ، دوشمنایه تی له گهل کراوه ،
 نه گهر بگه مه نهو روزهی که یغهمه ری یه کهت تیعلان نه که ی یاری -
 یه یه کی زور باشه ددهم . له دوا ی نهوه زوری پی نه چو وهره قه وه فاتی
 کردو [تاسی سال] وه حی وه ستاو بوی نه هات . . .

۱۰ - (قال الزهري) : فترة حتى حزن النبي - صلى الله عليه وسلم - فيما بلغنا حتى غدا منه مرارا كي يتردى من رؤس شواهد الجبال فكلمها اوفى بنروة (بتثليث الذال) لكي يلقي منه نفسه تبلى له جبريل (عليه السلام) فقال : يا محمد انك رسول الله حقا فيسكن لذلك جاشه (اي اضطراب قلبه) وتقر نفسه فيرجع ، فاذا طالت عليه فترة الوحي غدا مثل ذلك فاذا اوفى بنروة جبل تبلى له جبريل (عليه السلام)

ح - ۱۰

فقال له مثل ذلك .

۱۱۶

ته رجه مه :

ابن و شهابی زوهری بهو ئيسناده که هم حه دینه ی پی ریاویته
 کردوو نهلی : وه کو به ئیمه گه یوهو ریاویته کراوه وه حی بو یغهمه ر
 به دهره جهیی ئینقیطاعی بو که یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 نه و نه دی پی مه خزوون بو وای لی هات چهند دهمه ته مای بو که خوی
 له سهر شاخی بهرز قری داته خواری ، هه ر جاری که نه چوه سهر شاخی

مجمع البحرين وحی

که خوی فریدانه خواری جبریل - علیه السلام - خوی پی‌نیشان ئەداو
ئەبوت : یا محمد بە تەحقیق تو ییغمەری حەقی ، بەوہ دلی ییغمەر
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - رەحەت ئەبوو ئەگەرایەوہ • دووبارە
کەوہحی بونەهاتی زور توولی ئەکیشا وەکو جاری ئەووەل ئەچو کە
لەسەرشاخ خوی بختە خواری ، ديسان جبریل - علیه السلام - خوی
پی‌نیشان ئەداو وەکو جاری ییشو ئەبوت : کە تو ییغمەری حەقی بەوہ
وازی ئەهنا ••

حەدیثی ئەووەل تا « فترۃ الوحی » مورسەلی صحابییە ؛ چونکە
حەزرتی عایشە - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - لەو وەختەدا لەدایک نەبووہ
ئەبی لە ییغمەری بیستی •

حەدیثی دوابی کە ابن‌وشەباب لی زیاد کردووہ ئەویش مورسەلە
نەقەط بە طەریقێ تر ئەویشی ئیسناد داوہ تە ئەلای عایشە - رضی اللہ تعالیٰ
عنہا - بوخاریش جەزمی پیا ناوہ کەوابی بەبی شک ئەویش صحیحہ ؛
چونکە بوخاری - رحمہ اللہ - حەدیثی کە لەلای صحیح ئەبی ذیکری
ناکا •

حەدیثی ئەووەل دەلالەت ئەکا لەسەر ئەمە کە سیلە ی رحم ،
موعاوونەتی ئینسانی بی دەستەلات ، موعاوونەتی فەقیر و لی کەوتو ، راستی ،
موعاوونەتی فەلاکەت زەدە ، موسافیر بەرورەری ••• ئەگەرچی لە قەسە
حەزرتی خەدیجە بە - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - چونکە لەلای ییغمەر
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فەرموویەتی و ییغمەر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
وسلم - با لەئیتیدای وەحیشایی ئینکاری نەکردووہ ئەوانە هەموو
لەمەکاریمی ئەخلاق و ، سوننەتی یەمەرن هەرکەسی ئەو صیفەتانە ی بی

– بهو شهرته موسولمان بی – خوا له موسیهت و فهلاکته موخافهظهی
 نهکا • لیم مهعلومه نهو صیفاتانه هه موو له مهلا حسینا – سلمه الله –
 مهوجودن ، خوا حافیظی بی حیفظی بکا له موسیهتی دونیاو ناخیرهت ••

۹/۱۱ – قال ابن عباس (رضی الله تعالی عنهما) : فالتق الاصباح :

ح – ۱۰
 ضوء الشمس بالنهار ، وضوء القمر باللیل ••

۱۱۷

نه رجعه مه :

بوخاری – رحمه الله – به موناسه بهی « مثل فلق الصبح » ی که
 نه حه دیشه که دایه تهفسیری ابن وعباس – رضی الله تعالی عنهما – که بو
 « فالتق الاصباح » ی کردوو که له قورثانایه نهقل نهکا نهلی : ابن وعباس
 – رضی الله تعالی عنه – نهفه رموی : « اصباح » که له « فالتق الاصباح »
 دایه بهروژ «رووناکی روزه» به شهو رووناکی مانگه که ههردوو تاریکی
 شهو نایلن • خوابه و دوو رووناکی به تاریکی شهو لهت نهکاو نهیکا
 بهروژو مانگه شهو ، یا تاریکی له رووناکی جوی نهکاته وه •

جابر بن عبدالله الانصاري (رضی الله تعالی عنهما) (وكان من
 اصحاب رسول الله – صلى الله تعالی علیه وسلم – كان يحدث قال : قال
 رسول الله – صلى الله تعالی علیه وسلم – « م » وهو يحدث عن فترة
 الوحي فقال في حديثه بينا انا امشي اذ سمعت صوتا من السماء فرفعت
 بصري فاذا الملك الذي جاءني بحراء جالس على كرسي بين السماء والارض
 فرعبت منه • قال رسول الله – صلى الله تعالی علیه وسلم – فجئت منه •
 وفي رواية فجشئت ، وفي أخرى ففزعت منه فرقا • م) فرجعت ، فقلت
 زملوني ! زملوني ؛ فانزل الله تعالی : يا ايها المدثر قم فانذر ••• الى

قوله : والرجز فاهجر فحمتي الوحي وتتابع ••
 ح – ۱ ، م – ۲

۲۰

۶۶

تهرجمه :

جابری کوری عبدالله که خوی و باوکی له صحابهی پیغمه‌رن
 - صلی الله تعالی علیه وسلم ، ورضی عنهما - که حدیثی پیغمه‌ری
 ریوایت نه‌کرد وتی : پیغمه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - قسه‌ی له
 فتره‌تی وحی نه‌فرمود : له نه‌تئای شه قسه‌دا فرمودی : به‌ریوه
 نه‌رویم ، ده‌نگیکم له ناسمان بیست که چاوم هه‌ل‌بری که‌چی شه مه‌لاییکه
 بو که له غاری حیرادا هاته لام له به‌ینی نه‌رزو ناسمانا له‌سه‌ر کورسی‌یه‌ک
 دانیشبو ، له‌وه‌ترسم لی‌نیشت گه‌رامه‌وه بو مالی ، وتم : دام‌پوشن !
 دام‌پوشن ! خوا شه نایه‌ته‌ی نارد : « یا ایها المدثر » : شه‌ی شه‌وه‌که‌سه‌ی
 که له ترسا خوی له لیفه‌وه پیچاوه هه‌سه له عه‌زایی خوا خه‌لق بترسینه ،
 نه‌کپیری خوابکه ، جلی خوت پاک رابگره ، له‌سه‌ر دوور بوون له بت
 ده‌وام بکه ، له دوا‌ی شه‌وه وحی گه‌رم بو ، یه‌ک له‌دوا‌ی یه‌ک ده‌ستی کرد
 به‌هاتن . له ریوایه‌تیکی‌ترا نه‌فرمودی : شه‌وه‌نده ترسام شه‌تا به
 نه‌رزدا که‌وتم . . .

۱۰/۱۲ - یحی یقول : سألت ابا سلمة اي القرآن انزل قبل ؟ قال:
 يا ايها المدثر ، فقلت : او اقرا ؟ فقال : سألت جابر بن عبدالله (رضی
 الله تعالی عنهما) اي القرآن انزل قبل ؟ قال يا ايها المدثر ، فقلت او
 اقرا ، قال جابر : احدتکم ما حدثنا رسول الله - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - قال : جاورت بحراء شهرا فلما قضيت جوارى نزلت فاستبطنت
 الوادي فنوديت فأنظرت أمامي وخلفي وعن يميني وعن شمالي فلم أر احدا ،
 ثم نوديت فنظرت فلم أر احدا ، ثم نوديت فرفعت رأسي فاذا هو على
 العرش في الهواء - يعني جبريل - ، عليه السلام ، فاخذتني رجفة
 شديدة فأنبت خديجة ، فقلت : دثروني ! فدثروني ، فصبوا علي ماء
 فانزل الله تعالی :

۲ - ۴

یا ایها المدثر قم فاندر ، وربك فكبر ، وثيابك فطهر •

۶۳

یحی [کوری سمیدی قطان] ثعلی : له ابو سلمه ی [کوری عبدالرحمنی کوری عوفم] یرسی که قورثان کامی له یشا نازل کراوه ؟ وتی : یا ایها المدثر • منیش وتم یاخو اقرأ ؟ ابو سلمه وتی : له جابری کوری عبدالله - رضی الله تعالی عنهما - م یرسی قرآن کامی له یشا نازل کراوه ؟ جابر وتی : یا ایها المدثر ، وتم : یاخو اقرأ ، جابر وتی ثعوبی ینهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - به ثیمه ی فدرمووه به ثیوهی دهلم : ینهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - فدرمووی : مانگی له غاری حرادا خهلوتهم کیشا ، که خهلوته کهم تهواو کرد هاتمه خواری گه یمه ناوه تراستی وادیه که بانگ کرام ، تماشای به ردهم و پشت و راست و چپمی خوم کرد هیچ که سم نهدی • دووباره بانگ کرام تماشام کرد که سم نهدی ، له دوایا بانگ کرام نه مجا سهرم هل بری که چی نهو - یعنی : جبریل - علیه السلام - له ههوادا له سهر کورسی بو ترس و له رزیکمی به شیده ت گرتمی ، چوومه وه لای خدیجه وتم : دام پوشن دایان پوشیم و ثاویان به سهرا پرزانم • له دوایا خوی تعالی • یا ایها المدثر • ی نازل کرد ••

ثم حدیثه که جابر ریوایه تی نه کا ده لالت ناکا که • یا ایها المدثر ، له یش • اقرأ • هوه نازل بووی • جابر به اجتهادی خوی وای فدرمووه • منافی تهوه نیه که اقرأ له یش هه موو قورثانا نازل بووی ؟ چونکه اقرأ له ابتدای نزوولی و محیا نازل بووه وه • یا ایها المدثر • یش له پاش فتره تی وه حیوه له یش بقیه هه موو قورثانا نازل بووه •

مجمع البحرين ودهی

ثم حديثه دلالت نه كا له سهر نهوه كه دهوام له سهر عيادته
موجبى فيضرو بهره كه تى الهى به ، كهسى ترسو له رزيكى لى نيشت
سوتنه ته دم وچاوى بشوا بهوه ترسو له رزه كهى لا نهچى ، طه له به
اشكاليكى بو له ماموستا كهى پيرسى اما به طريقي عنادو مجاده له نهى
صرف بو نه مانى اشكاله كهى بى .. ده دلالت له سهر نهو وپس نه كا كه
خهلوه ت كيشان نه ريكى مشرووعه .

۱۱/۱۳ - موسى بن ابى عائشة عن سعيد بن جبیر عن ابن عباس [رضی
الله تعالى عنهما] في قوله - تعالى - : « لا تحرك به لسانك لتعجل به »
قال : كان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يعالج من التنزيل
شدة يخشى ان يتفلت منه ، وكان مما يحرك شفثيه . فقال ابن عباس
- رضی الله تعالى عنهما - : فانا احركهما لك كما كان [رایت] رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يحركهما ، وقال سعيد انا احركهما
كما رایت ابن عباس - رضی الله تعالى عنهما - يحركهما ؛ فحرك شفثيه ؛
فانزل الله - تعالى - : « لا تحرك به لسانك لتعجل به ان علينا جمعه
[ان نجمعه في صدورك خ] وقرآنه [ان تقراه خ] قال : جمعه لك صدرك ،
وتقراه . فاذا قرآناه فاتبع قرآنه ، قال : فاستمع له وانصت ، ثم ان
علينا بيانه . ثم ان علينا ان تقراه [ان نبينه على لسانك خ] ؛ فكان
رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - بعد ذلك اذا اتاه جبريل - عليه
السلام - استمع فاذا انطلق جبريل - عليه السلام - فراه النبي - صلى
الله تعالى عليه وسلم - كما قرأ [كما اقراه م] . [اطرق ، فاذا ذهب
قراه كما وعده الله . خ] ت ..

• موساو ابن جبیر صحابى نين اما بو ثم حديثه لازمه بنوسرين
لهوه ختيكا كه سوردهى « لا اقسم » نازل بووه ابنو عباس - رضی الله
تعالى عنهما - ئيشتا له دايك نه بووه ؛ كه واى ثم حديثه مرسل
صحابى به حوكمى مسندى هديه . تولدى ابن عباس سى سال له پيش
هيجره تا بووه .. ابن عباس [رضی الله تعالى عنهما] له تفسیرى « لا

مجمع البحرين وحی

تحرك به لسانك لتمجل به ، نهفه رموی : یغهمه ر - صلی الله علیه وسلم -
 که وحی بو تهات زحمه تی نه کیشا نه ترسا که ضبطی نه کا ، لیوی
 نه جولان • ابن عباس به سعیدی کوری جبرئیل نه لی : وه کوچون یغهمه ر
 لیوی بو نه جولان منیش وایو بو تو نه جولینم • سعیدیش به موسای
 راوی نه لی : ابن عباس م چون دی که لیوی نه جولان منیش بو تو وایو
 نه جولینم • ابن جبرئیل لیوی خوی بو جولان • له دوا ی نه وه که
 یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - لیوی نه جولان خوا هم تابه ته ی
 نازل کرد که معنای وایه : له وهختی وه جیا لیوتی بو مه جولینه بو
 نه وه که به عجه له وه جیه که ضبط بکه ی • له سه ر نیمه یه
 که نه وه وه جیه له سنگی تودا کو بکه ی نه وه و توش بی خونینی • که نیمه
 حوینمان بی ده نگک به وگویی لی بگره • له سه ر نیمه یه بوت به بیان
 بکه ین • به معنی گویی لی بگره له سنگتا کو نه یته وه له دوا ییا نه یخونینی ،
 له دوا ییا ته فسیری نه که ی نه وه بوت • به یانی نه که ین ، له دوا ی نه وه
 یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - که جبرئیل تهات سه ری
 دانه خست وگویی نه گرت • که جبرئیل - علیه السلام - نه رویی •
 جبریل - علیه السلام - چوننی فهرمو بو یغهمه ریش - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - به و نه وه نه یخوین • له م حه دینه دا نادابی معلم و متعلم
 به بیان کراوه •

۱۲/۱۴ - انس بن مالک - رضی الله تعالی عنه - ان الله - تعالی -
 تابع علی رسوله - صلی الله تعالی علیه وسلم - الوحي قبل وفاته حتی
 توفاه • [و] اکثر ما كان الوحي [يوم توفى رسول الله - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - م] ثم توفى رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 بعد •

مجمع البحرين وحی

انسى بنى مالك - رضى الله تعالى عنه - ثعلی : خواى تعالى
بهك له دواى بهك وحی نارد بو پینهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
له پیش وهفاتیا تاهو روزهى كه وهفاتی تیا كرد . له وهختی وهفاتیا له
هموو وهختی پیشو زیاتر وهحی بو هات . . .

سهبیبی ثم قسهی أنسه نهویه : زوهرى له أنسى پرسى هیچ
وهختی وهحی له پینهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - منقطع بووه یا
نهبوه ؟ انس ثعلی : خیر له پیش وهفاتیا تا وهختی وهفاتی وهحی لی نهبراوه ،
وهختی وهفاتی له هموو وهختی زیاتر وهحی بو هاتوو . . .

د قسطلانى نقلان ابن یونس فى تاریخ مصر ، ، .

۱۳/۱۵ - عن ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - قال : انزل على
رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - وهو ابن اربعين سنة فمكث
ثلاث عشرة سنة ، ثم امر بالهجرة ، فهاجر الى المدينة ، فمكث بها عشر
سنين ، ثم توفي - صلى الله تعالى عليه وسلم - . . .

ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - ثعلی : پینهمر - صلى الله
تعالى عليه وسلم - له چل سالیدا وهحی بو نازل بو ، له دوايا نهمری
بی کرا به هیجرت ، هیجرتی کرد بو مدینه ، ده سال له مدینه دا
مایهوه ، له دوايا وهفاتی کرد - علیه الصلاة والسلام - .

۱۴/۱۶ - عن عبدالله عن عباس - رضى الله تعالى عنهما - ان رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - كتب الى قيصر [ملك الروم ، وهو
هرقل] يدعو الى الاسلام ، وبعث بكتابه اليه مع دحية الكلبي [في آخر
سنة ست] ، وامره رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ان يدفعه
الى عظيم بصرى ليدفعه الى قيصر ، وكان قيصر لما كشف الله عنه جنود
فارس [عند غلبة جنود الروم عليهم في سنة عمرة الحديبية] مشى من
حمص ، [وعن الزهري انه كان يبسط له البسط ويوضح عليها

مجمع البحرين وحق

الرياحين فيمشى عليها [الى ايلياء] بيت المقدس [شكرا لما ابتلاه الله تعالى] اي : انعم عليه بدفع الفارس عنه بعد ان ملكوا الشام وما والاها من الجزيرة الى اقاصي بلاد الروم ، واضطروا هرقل حتى الجأوه الى القسطنطينية ، وحاصروه فيها مدة طويلة [؛ فلما جاء قيصر كتاب رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال حين قرأه : التمسوا لي ههنا احدا من قومه لاسالهم عن رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - . .

تهرجمه :

له عبدالله بن عباس - خويان لي رازي بي - ريوايهت كراوه ، كه ييغمهدير - صهلاتو سهلامى خواى تعالى له سهربي - له ناخري سالى شهشهمى هيچريدا كاغەزىكى نووسى بو قهيصهري روم كه ههركله ، دهعهوتى كرد بو موسولمانهتتى كاغەزهكهى به « دوحيه »ى كلبي دا نارد - رضى الله تعالى عنه - . رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ثمهري به دحيه كرد كه كاغەزهكه بدا به گهورهى بصرى كه « حرثى كورى شمري غسانيه » ، نهوئيش بيذا به قهيصهري ، قهيصهريش [لهشكرى فارس دابووى بهسهريا ، شامو ههموو نهطرافى شام تا جزيره و گهلى مهملهكهتتى لهدهست داگيركردبو ، هرقل بهناى بردبو بو « قسطنطينيه » لهويشنا مدهيهكى دوورو دريژ محاصرهى دابو] كه خواى - جل جلاله - لهشكرى فارسى لهسهر ههلگرت ؛ بو شوكرى نهو نعيمهته له « حمص » ده به بيان چوو بو قدوس . .

[زوهري ريوايهت نهكا كه له حمصوه تا قدوس فهريشان بوراخستبو ، گولو ريحانهيان له سهر دانابو بهسهريا ثمهروبي تا بيت المقدس] كه كاغەزى ييغمهديرى - صلى الله تعالى عليه وسلم - بي كهيشت و خوئيهوود وتى : ليردا بگهريين بزائن له قهومى ييغمهدير - صلى

مجمع البحرين وحي

الله تعالى عليه وسلم - كمنى ايردا ههيه تا نهحوالى رسول اللهى - صلى
الله تعالى عليه وسلم - لى بيرسم ..
له [د الم غلبت الروم ، دا ئىشارهت كراوه به شهري روم و
عهجم] ..

قال ابن عباس (رضى الله تعالى عنهما) ، فاخبرني ابو سفيان بن
حرب انه كان بالشام في رجال من قريش قاموا تجارا في المنة التي كانت
بين رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - وبين كفار قريش [وهي
منة صلح الحديبية] . قال ابو سفيان : فوجدنا رسول قيصر ببعض
الشم [قبل غزوة] فانطلق بي وباصحابي [وكانوا ثلاثين] حتى قمنا
ايلاء : فادخلنا عليه ؛ فاذا هو جالس في مجلس ملكه وعليه التاج ، واذا
حوله عظماء الروم [والبطارقة والقسيسون والرهبان] . رواه ابن
السكن [فقال لترجمانه : سلهم ايهم اقرب نسبا الى هذا الرجل الذي
يزعم انه نبي . قال ابو سفيان فقلت : انا اقربهم اليه نسبا . قال :
ما قرابة ما بينك وبينه ؟ فقلت : هو ابن عمي - وليس في الركب يومئذ
احد من عبد مناف غيري - ؛ فقال قيصر : ادنوه ، وامر باصحابي فجعلوا
خلف ظهري عند كتفي ، ثم قال لترجمانه : قل لاصحابه : اني سائل
هذا الرجل عن النبي يزعم انه نبي فان كذب فكذبوه . قال ابو سفيان :
والله لولا الحياء يومئذ ان ياتر اصحابي عني الكذب لكذبته حين سألني
عنه ، ولكنني استحييت ان ياتروا الكذب عني فصدقته .

ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - فمرموى : كه ابو سفيان
كورى حرب خهبرى دامى كه له گهل چهند يايوى له قريش له
شامابوون لهمددهى صلحى حديبيهدا كه لهبيني يغمهمر - صلى الله تعالى
عليه وسلم و كفارى قريشا كرابو . بو تجارهت چوبوون . ابو سفيان
وتى : يايوى قهيصر ئيمهى له بهعزى نواحي شاما دوزيهوه و من و
رهفقه كانميان [كمنى كهس بووين] برد تا گهينه قدس براينه لاي
قهيصر ، كه تى فكرين لهمهجليسى مولكى خويا دانشتبو تاجى له سهرا
بو گهوره گهورهى روم و بهطريقو كهشيش و راهبى زورى له دهوراو

مجمع البحرين ومحى

قهیصر به تهرجومانه کهی خوی وت : لی یان پرسه که نهسه بی کامیان
 نزدیکتره بهو پیاوه که ادعای پیغمه ری نه کا • ابو سفیان وتی : که لیان
 پرسیم وتم نهسه بی من له نهسه بی هموویان نزدیکتره • قهیصر به
 واسیطه ی تهرجومانه که یه وه پرسی که خزمایه تی تو له گهل نهوا چیه ؟
 وتم : ناموزامه - نهو وهخته له ناو نهو ره فیکانه ما له نهولادی عبدمناف
 غیری من کهسی تر نه بو - • قیصر وتی : نهووم لی نزدیک بخه نهوه •
 نه مریشی کرد که ره فیکه کانم له پشتموه لای شانم راوه ستیزان له
 دواپیا به تهرجومانه کهی وت : که به ره فیکه کاننی بیلی : که من لهم پیاوه
 نهحوالی نهو پیاوه ی که نهلی من پیغمه رم نه پرسم نه گهر دروی کرد به
 دروی بخه نهوه • ابو سفیان وتی : والله نه گهر حه یام نه کردایه که
 ره فیکه کانم دروم لی ریوایهت بکنن له جهوابی نهوه ی که لیان نه پرسیم
 دروم نه کرد ، لکن حه یام کرد که دروم لی بگیرنه وه • نهوی لیان پرسیم
 به راستی جوابم دانه وه و دروم تیا نه کرد ••

ثم قال لترجمانه : قل له : كيف نسب هذا الرجل فيكم ؟ قلت :
 هو فينا ذو نسب • قال : فهل قال هذا القول احد منكم قبله ؟ قلت :
 لا • فقال : كنتم تتهمونه على الكذب « بالكذب » قبل ان يقول ما قال ؟
 قلت : لا • قال فهل كان من آباءه من ملك ؟ قلت : لا • قال : فأشرف
 الناس يتبعونه أم ضعفاؤهم ؟ قلت : بل ضعفاؤهم • قال : فيزيدون أو
 ينقصون ؟ قلت : بل يزيدون • قال : فهل يرتد احد سخطة لدينه بعد
 ان يدخل فيه ؟ قلت : لا • قال : فهل يفدر ؟ قلت : لا ، ونحن الآن
 منه في مدة [صلح الحديبية] نحن نخاف ان يفدر [لا ندرى ما هو فاعل
 فيها] • قال أبو سفیان ولم تمكثني كلمة ادخل فيها شيئا انتقصه به
 لا اخاف ان تؤثر عني غيرها • قال : فهل قاتلتموه وقتلكم ؟ قلت :
 نعم • قال : فكيف كانت حربته وحربكم ؟ قلت : كانت دولا وسجالا :
 يدال علينا المدة ، وندال عليه الاخرى • قال : فماذا يأمركم ؟ قال :

مجمع البحرين وحي

يامرنا ان نعبد الله وحده لا نشارك به شيئا ، وبنهانا عما كان يعبد
اباؤنا ، ويامرنا بالصلاة والصدقة والعتاف والوفاء بالمهد واداء
الإمانة ..

[قال : فكيف كان قتالكم اياه ؟ قلت : الحرب بيننا وبينه
سجال : ينال منا وننال منه . قال : ماذا يامرکم ؟ قلت يقول : اعبدوا
الله وحده ، ولا تشرکوا به شيئا ، واتركوا ما يقول آباؤکم ، ويامرنا
بالصلاة والصدق والعتاف والصلة] ..

له ياشا هدرقل به تهرجومانه كهي وت : پي ي بلي : له ناو ثيوه دا
نسه يي ثهو يياوه چونه [به معنی : گه وره يه يابجو كه] ؟ وتم : ثهو له
ناو ثيه دا صاحب نسه به . وتي له پيش ثهوا هيچ كه سي له ثيوه ثهو
قسه ي [به معنی : ده عواي پيغهمه ري] كردووه يا نه يكر دووه ؟ وتم خير
كس ثهو قسه ي نه كردووه . وتي : له پيش ثهو قسه يه ي كه وتوويه تي
هيچ دروتان لي تابق كردووه ته وه ، هيچ گومانه ي دروتان پي كردووه ؟
وتم : خير . وتي : له ناو باوك و بايريا پاشا بووه ؟ وتم : خير . وتي :
ته شرافتي خه لقي تابع ته يي ، يا خه لقي ضعيف ؟ وتم : خير هدر خه لقي
ضه عيفي تابع ته يي . وتي ته به عه ي زياد ته كه ن يا كه م ته كه ن ؟ وتم :
زياد ته كه ن . وتي هيچ له دواي ته وه ي كه داخلي دينه كهي بو له بهر
ته وه كه حه ز له دينه كهي نه كاتو پي ي نا خوش بي له دينه كهي وه ره ته -
گه ري ؟ وتم : خير . وتي : عه ه دو يه يمان ته شكيني ؟ وتم : خير ، لكن
نيسته كه په يمانيكمان له به ينا هه يه ته ترسين كه بي شكيني ، نازانين كه
له ودا چي ته كا . ابو سفيا ن وتي : ممكتم نه بو غه يري ثهو كه لي مه يه
كه لي مه يه كي وا بخمه ناو قسه كانمه وه كه به وه عه يبي لي بگرم و ، يم
عه يب نه يي و نه ترسم كه ليم بگيرنه وه . وتي : هيچ شه رتان له گهل
كردوون ؟ وتم : به لي . وتي : حربي به يني ثيوه و ثهو چون بووه ، كاتان

مجمع البحرين وحي

غالب بوون ؟ وتم : حارب له بهينمانا نوبهت نوبهت بووه : بهعزى جار
 ثم غالب بووهو بهعزى جار ئيسه غالب بووين • وتى بهجى ثممرتان
 بى ثمكا ؟ وتم ثممرمان بى ثمكا تهنها عيادهتى خوا بكهين ، هيج شتى
 نهكهين به شهريك بو ثمو ، نههيمان لى ثمكا لهوى كه باوكو بايرمان
 عيادهتيان بو نهكرده • ثممرمان بى ثمكا به نويژو صدهقه [به راستى ،
 به عيفهت بوون ، به وهفاكردن به عهدو پهيمان ، بهعنى : عهدو پهيمان
 بهجى بينين ثممانهت بهجى بينين] صلهى رحم بهجى بينين ••

فقال لترجمانه : حين قلت ذلك له • قل له اني سألتك عن نسبة
 فيكم ؛ فرعمت انه ذو نسب ، وكذلك الرسل تبعث في نسب قومها ،
 وسألتك هل قال احد منكم هذا القول قبله فرعمت ان لا ، فقلت : لو
 كان احد منكم قال هذا القول قبله قلت رجل ياتم بقول قد قيل قبله •
 وسألتك هل تتهمونه بالكذب قبل ان يقول ما قال ، فرعمت ان لا •
 فعلمت انه لم يكن ليدع الكذب على الناس ويكذب على الله ، وسألتك
 هل كان من آباءه من ملك ، فرعمت ان لا ، فقلت : لو كان في آباءه من
 ملك قلت : يطلب ملك آباءه • وسألتك اشراف الناس يتبعونه ام
 ضعفاؤهم ، فرعمت ان ضعفاءهم اتبعوه ، وهم اتباع الرسل • وسألتك
 هل يزيدون او ينقصون ، فرعمت انهم يزيدون ، وكذلك الايمان حتى
 يتم • وسألتك هل يرتد احد سخطة لدينه بعد ان يدخل فيه ، فرعمت
 ان لا ، وكذلك الايمان حين تخلط بشاشته القلوب لا تسخطه احد •
 وسألتك هل يفدر ، فرعمت ان لا ، وكذلك الرسل لا يفدرون • وسألتك
 هل قاتلتهمو وقاتلكم ، فرعمت ان قد فعل ، وان حربكم وحربه يكون
 دولا يدال عليكم المدة ، وتداولون عليه الاخرى • وكذلك الرسل تبلى
 وتكون لها العاقبة • وسألتك بماذا يامرکم ، فرعمت انه يامرکم ان
 تعبدوا الله ولا تشركوا به شيئا ، وينهاكم عما كان يعبد ابائكم ،
 ويامرکم بالصلاة والصداقة [والصدق اخرى] والعفاف والوفاء بالعهد ،
 وازاء الامانة • قال : وهذه صفة النبي • وقد كنت اعلم انه خارج ،
 ولكن لم اظن انه منكم ، وان بك ما قلت حقا فيوشك ان يملك [عليه

الصلاة والسلام] موضع قلبي هاتين ، ولو أرجو ان اخلص اليه لتجشمت لقيه . [وفي مرسل ابن اسحاق عن بعض اهل العلم : ان هرقل قال : ويعك والله اني لاعلم انه نبي مرسل ، ولكني اخاف الروم على نفسي ، ولولا ذاك لاتبعته . قسطلاني] ولو كنت عنده لفسلت قلبي . [وفي رواية عبيد الله بن شداد عن ابي سفيان : لو علمت انه هو لمشييت اليه حتى اقبل راسه واغسل قلبي . . . .

تهبوسفيان تهلى : كه من تهوم به ههرقلوت . ههرقل به تهرجومانه كهى وت : يى بلى : كه من سوتالم لى كرى كه تهو يياوى كه تهلى من ييغهمرم نهمبى له ناوه تيودا چونه تو وت صاحب نهمبه ، ييغهمران هموو وانه ، لهوانهى كه نهمبيان كه وره به ههل ته بيزيرين و نهيرين . ليم پرسيت كه له ييش تهوا هيچ كهس له تيوه نهم قسه يهى كردوو وت خير ، منيش وتم ته گهر له ييش تهوا له تيوه يه كى نهم قسه يهى كرى تهوت يياويكه شوين قسه يى كهوتوو كه له وه ييش كراوه . ليم پرسيت كه له ييش تهو قسه دا كه كردوو يه نى هيچ گومانه ي دروتان يى بردوو وت خير . منيش وتم نابى كه به دم خه لقه وه درو نه گاو به دم خواوه درو بكا . ليم پرسيت كه نه باوكو بايريا پادشاو وت خير منيش وتم ته گهر له باوكو بايريا پادشا بباويه ته موت كه داواى مولكى باوكو بايريا ته كا . ليم پرسيت كه يياوى كه وره به ناو تايعى ته بى يياوى ضهيف و بى دهستلات ، وتم يياوى ضهيف و بى دهستلات تايعى ته بى . ته به عه ييغهمران تهوانه ن . ليم پرسيت زياد ته كهن ياكهن ، وتم زياد ته كهن . ثيمائيش وايه تاته واو ته بى . ليم پرسيت له بهر ته وه كه حهز له دينه كه نه كهن و بيان ناخوش بى ، له داواى ته وه كه دينه كه يان قبول كرد هيچ كهس له دينى ته وه ره ته گهرى وتم خير . ثيمائيش وايه كه خوشى و به شاشه تى چوو نه دلوه هيچ كهس

مجمع البحرين وحی

لای ناخوش نابی و رقی لی ی نابی • لیم پرسیت که غدر نه کا • به عنی :
له گفتی خوی که دای په شیمان نه بیته وه ، وه عهدو په یمانی خوی
هله وه شینی ، وت خیر • پیغمه ران هموویان وانه عهدی خویمان تیک
نادهن • لیم پرسیت شهررتان له گهل کردووه و شهرری له گهل
کردوون • وت کراره • وه جاری نیمه جاری شهو غالب بوین
پیغمه ران وانه مبتلا نه بن ، عاقبت کار بو نه وانه • به عنی مووه فق
نه بن و ده عواکه یان سه رنه گری ، لیم پرسیت نه مرتان به چی پی نه کا ،
وت که نه مرتان پی نه کا که عیاده تی خواکه ن و که س نه کن به شه ریکی
نهو نه هیتان لی نه کا له عیاده تی نه وه ی که باو کو بایرتان په رستوویه تی ،
نه مرتان پی نه کا به نویزو به صدقه [به راستی وتن] به عفة ، به
عهد به چی هینان • به نه مانه ت به چی هینان • • هرقل وتی : که نه
صیفه تانه هموو صیفه تی پیغمه ران ، نه مزانی که نهو پیغمه ره ظهوری
کردووه ، نه ما نه مزانی که له نه وه یه ، نه گهر نه وانه ی که تو وت
حق بن بی شک نزدیکه که بی به مالکی جی ی نه دو پی ی منه ، نه گهر
نومیدم بیوایه که خلاص نهیم بچم بولای شهو زه حمه ته م نه کیشا بو
ملاقاتی ، نه گهر له لای بو وایه هردووی پی ی نهوم نهشت • [له مرسل
ابو اسحاق یه که هرقل به نه بو سفیانی وت : کوست که وی والله من
نه زانم که پیغمه ری مرسله ، نه ونددی هیه له به ر روم له نفسی خوم
نه ترسم ، نه گهر نهو ترسم نه بوایه تابعی نه بووم •

قال ابو سفیان : ثم دعا بكتاب رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - [الذي بعث به دحية الى عظيم بصرى فدفعه الى هرقل فقراه] ،
نقري فاذا فيه : بسم الله الرحمن الرحيم من محمد عبدالله ورسوله الى
هرقل عظيم الروم سلام على من اتبع الهدى • • اما بعد ادعوك بداعية

مجمع البحرين وحي

الاسلام [بدعاية الاسلام اخرى خ] اسلم تسلم ، واسلم يؤتك الله اجرک مرتين ؛ فان توليت فعليك اثم الاديبيين [اليريسيين اخرى خ] « ويا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم : الا نعبد الا الله ولا نشرك به شيئا ، ولا يتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون » ..

قال ابو سفيان : فلما ان قضى مقالته علت اصوات الذين حولهم من عظماء الروم ، وكثر لغتهم ، فلا أدري ماذا قالوا ، وامر بنا فاخرجنا ، فلما ان خرجت مع اصحابي وخلوت بهم قلت لهم : لقد أمر امر ابن ابي كبشة • هذا ملك بني الاصفر يخافه قال ابو سفيان : والله ما زلت ذليلا مستيقنا بان امره سيظهر حتى ادخل الله قلبي الاسلام وانا كاره خ - باخصر بقليل م • د ، ت ، ن ، ...

تهرجه مه :

ابوسفيان وتي : له باشانا هه رقل نهو كاغزه ذي ويست كه يغه مه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - به دوجهنا نارد بووي بو گوره ي بصرى نهو يش دابوي به هه رقل [به واسطه ي عدى كورى حاته مى طائى] بو يان هينا ، وه خو يرايه وه • لهو ده عوه ت نامه ي رساله په نامه دا نووسرا بو : بسم الله الرحمن الرحيم له محمد وه كه عه بدو ره سولى خوايه بو هه رقل ي گوره ي روم : سه لام له سه ر نهو كه سه بى كه تا بيمى هيدا يه تى خوايى • « اما بعد » به تحقيق من تو به واسطه ي كه ليمه ي لا اله الا الله محمد رسول الله ده عوه ت نه كه مه سه ر موسولمانه تى ، موسولمان به سه لامه ت نه بى [له نافاتى دنيا و تاخيرت] موسولمان به خودا دوو نه جرت ي احسان نه كا [به كيكيان نه جرى موسولمانه تى خوت ، دووهم نه جرى موسولمانه تى ته به عه كه ت • ياخويه كيكيان نه جرى نه مه يه كه ثيمانه ت به حه زره تى عيسا هينا وه - عليه الصلاة والسلام - دووهم نه جرى نه مه يه كه به من ثيمان نه هينى] ..

نه گهر له موسولانه تی رو وه ربگیری گوناھی ته به عه که ت به
 نه ستوی تویه .. نهی نه هلی کیتاب بینه سهر که لیمه به که که له به نی
 نیمه و نیوه دا هیچ فدرقی نه ، له تهوراتا ، له انجیلا ، له قورثانا به کیکه ،
 نه و که لیمه نه و به : که غهیری خوا عیاده تی که سی تر نه که ین ، هیچ
 شتی نه که ین به شه ریکی له عیاده تا به غزی له سه نیمه به غزیکی ترمان
 نه که ین به خوی خومان بی به رستین .

[نه لین : عیسا کوری خویبه ، نه لین : عزیر کوری خویبه ،
 اطاعه ی حاخام و راهیب و که شیش نه که ین که به ناره زوی خویان به غزی
 حه لایان حه رام کر دووه وه به غزی حه رامیان حه لال کر دووه .]

نه ی محمد نه گهر اهلی کیتاب رو بیچیان له توحید کرد پی یان
 بی : که حه ق دیاره ، ده لیلی ناشکرایه لازمه که نیمانی پی به ین .
 که قبولی نا که ن به شهید بن نیمه موسولانین و نیوه کافر ..

ابو سفیان وتی : که قسه ی هه رقل برابه وه دهنگی گه وره ی روم
 - که له دهوری هه رقلا بوون - به زربووه و ، غه لبه غه لیان زور بوو .
 نه مر کرا نیمه کرایه ده ره وه ، تی نه گیم که چی یان نهوت ، که چوینه
 ده ری و له گه ل ره فیه کانا به ته نهاماینه وه پیموتن : والله نیشی کوری
 « ابو کبشه » [که پیغه مه ره - صلی الله تعالی علیه وسلم -] گه وره بووه
 نه مه پادشای بنی أصفره [به عنی پادشای رومه] لی می ترسی ..

ابو سفیان وتی : والله هه رزه لیل بوم و لیم به قین بو که نیشی
 پیغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - سهر نه که وی و غالب نه بی . تا
 به ناخواهیو بی حه زی دل خوا نیسلامه تی خسته دله وه [به واسطه ی
 شیر ی شیر ی خوا که حه زره تی « عمر » - رضی الله تعالی عنه - .

مجمع البحرين ومحى

خويو معاويهى كورى - رضى الله تعالى عنهما - كوناوكون خويان
تهناردوده لهترسى ثيمامى عمر - رضى الله تعالى عنه - • كه زانيمان
هيج چاره يان به له به كى له دو : يانه سليمى دل يانه سليمى سه ر خواهو
ناخواه موسولمان بوون ••

١٥/١٧ - [ثم قال الزهري] : وكان ابن الناطور صاحب ايليه ،
وهرقل اسقف على نصارى الشام يحدث ان هرقل حين قدم ايليه [عند
غلبة جنوده على جنود فارس ، سنة عمرته - صلى الله تعالى عليه وسلم -
الحديبية] اصبح خبيث النفس ؛ فقال بعض بطارفته : قد استكرنا
هيتك ، قال ابن الناطور : وكان هرقل خرا [كاهنا] ينظر في
النجوم ؛ فقال لهم حين سألوه : انى رايت الليلة حين نظرت في النجوم
ملك الختان قد ظهر ؛ فمن يختن من هذه الامة ؟ قالوا : ليس يختن الا
اليهود ، فلا يهمنك شانهم ، واكتب الى مدائن ملكك فيقتلوا من فيها
من اليهود ؛ فيبينما هم على امرهم اتى هرقل برجل ارسل به ملك عثمان
يخبر عن خبر رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ؛ فلما استخبره
هرقل قال : اذهبوا فانظروا امختن هو ام لا ؟ فنظروا اليه فحدثوه انه
مختن ، وساله عن العرب ؛ فقال : هم يختنون • فقال هرقل : هذا
ملك هذه الامة ، قد ظهر ؛ ثم كتب هرقل الى صاحب له برومية ، وكان
نظيره في العلم ، [ويسمى ضفاطر] ، وسار هرقل الى حمص ، فلم يرم
حمص حتى اتاه كتاب من صاحبه يوافق راي هرقل على خروج النبي
- صلى الله تعالى عليه وسلم - وانه نبي ؛ فاذن هرقل لعظماء الروم في
دسكرة له بحمص ، ثم امر بابوابها فغلقت ، ثم اطلع فقال : يا معشر
الروم هل لكم في الفلاح والرشد ، وان يثبت ملككم فتبايعوا هذا النبي
- صلى الله تعالى عليه وسلم - ؟

فحاصوا حيصة حمر الوحش الى الابواب ، فوجهوها قد غلقت ،
فلما راي هرقل نفرتهم ، وايس من الايمان قال : ردوهم على ، وقال :
انى قلت مقالتي انفا اختبر بها شدتكم على دينكم ، فقد رايت ، فسجلوا
له ورضوا عنه ؛ فكان ذلك اخر شان هرقل ••

مجمع البحرين وحي

زوهري تهلي : « ابن الناطور » اميري قدس و رفيقي هه رقل بو ،
سقيف و ره ئيسي ديني نصاراي شام بو تهلي : هه رقل له و وخته دا كه
هات بو قدس ، روزي به ياني له خه و ههلسا ره ننگ و روي تيك چو بو ،
به عزي به طريق و خه و اصي ده وله تي بيان وت : ته مرو هه يشه ت گوزاوه ،
له روزاني پيشو ناچي ؟ ابن الناطور تهلي : هه رقل كا هن بو [به عني :
كوله ناني بو ، نجوم گه ربو ، له هه هاتن و تاوا بووني ته سپره مه عني
ده ره هينا] . هه رقل به وانه ي كه ليان پرسی وت : ته مشه و ته ماشاي
ته ستيره م كرد چاوم كه وت به پاشاي ته وانه ي خه تنه ته كه رين غالب
بو بو ، له م ميلله تانه كاميان خه تنه ته كه رين ؟ وتيان : غه پيري جوله كه
كهس خه تنه ناكري ، به و سه خلعت مه به ، بنوسه بو شاراني مولكي
خوت هه ر جوله كه به كيان تيا به بيان كوژن .

له و به ينه دا كه به و ته دبیره و بوون پياويكيان هينا به لاي هه رقل
كه پادشاي غسان نارد بووي ، ته و پياوه خه به ري له يغه مه ر ته دا - صلي
الله عليه وسلم - [كه ظهوري كرد و وه داواي يغه مه ري ته كا و له گه ل
عه ره با محازمه ته كا . به عزي له عه رب تابعي بوونو به عزيكيان حه رب
له گه ل ته كه ن] . . .

كه هه رقل خه به ري عه ره بي لي پرسی و جوابي وه رگرت ، هه رقل
وتي : بي به نن تي تي فكرن بزائن خه تنه ته كراوه تانه كراوه ! تي تي فكرين
خه تنه ته كرايو ، خه به ريان دا به هه رقل كه خه تنه ته كراوه . هه رقل لي ي
پرسی : عه رب خه تنه ته كه رين يا نا كرين ؟ وتي : خه تنه ته كه رين .
هه رقل وتي : ته وي له و وخته دا كه من ته ماشاي ته ستيره م ته كرد و ديم
كه ظهوري كرد بو پادشاي ته م نوممه ته به كه ظهوري كرد و وه .

مجمع البحرين وحي

له پاشانا هرقل نووسی بو براده تریکی خوی له « ارمیه » تهویش له علمسای نظیری هرقل بو ، خوی لی دا چوبو « حمص » لهوی مایه ووه نهروی تاجوابی کاغزه کهی له لای براده ره کهوه بو هاته وه که رای تهویش وه کو رای هی هرقل وایه که پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ظهوری کردوو و پیغمهری حقه . .

هرقل اذنی دا که گوره گوره ی روم که بین بو کوشکی هرقل که له « حمص » ابو همو هاتن و هرقل تهمری کرد که ده رگاگانان داخست ، خوی چوه جی سه کی بهرزو پی و تن : تهی جهماعه تی روم ! ته تانهوی که فه لاحتان بیت و بینه سر ریگی راست و مولکتان بو مینی مایه ی تهو پیغمهره بکن . . که هرقل تهوی وت هموو رومه کان وه کو که ره کیوی هه لیان تیزان بو ده رگاگان ، که بیچن هرقل بکوژن ، که چون ده رگاگان همو داخرا بوون . هرقل که چاوی کهوت بهوه که نه فره تیان له ئیمان هه یه و ، مایوس بو له ئیمانان وتی : بیانگیر نهوه ! گیرانیه وه ، پی و تن ئیسه که من تهو قسه یه م به ئیوه وت مقصوودم ته جره بهی ئیوه بوو بزائم که له دینا مه تانه تان هه یه یانیه ، وادیم که له دینا مه تانه تان هه یه . تهو وه خته سه جده ی تعظیمیان بو بردو لی ترازی بوون . . تهمه تاخری حالی هرقل بوو .

فقط « ضغاطر » له ارمیه اعلانی موسولانه تی خوی کردو خه لقی ده عوه ت کرده سه ری حق . - مع الاسف - شهید کرا - رحمه الله - .

ابن الناطوریش له سیاقی ته م ریوایه ته دا ده ره کهوی که تهویش دینی حقه ی قبول کردبی .

مجمع البحرين وحی

هدرقلیش دیاره که به دل باوهری کردوو به پیغمهر - صلی الله
تعالی علیه وسلم - وه شهاده تی لسهرداوه • فقط دینی کرد به
فیدای مولکی فانی •

[وه کو لسه « قسطلانی » دا نووسراوه له غهزای « مونه » و
« تبوک » ا تدارکی لهشکری کرد که حرب له گهل پیغمهرو
موسلمانان بکا •• له « مسندی » امامی احمدایه که هرقل له تبوکوه
کاغزی نووسی بو پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - : که موسولانم •
پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : خیر موسولان نیسه
بهلکه هدر لسهر خرستیانه تی خویه تی •]

« بمنه - تعالی - ، بهخی نیته و وحی تهواو بو ؛ چونکه قورئانی
عظیم ههمووی وحی الهی به وام مونسب زانی که لهدوای وه حیوه
بی نووسم • ومن الله التوفیق ••

القرآن وفضائله

بسم الله الرحمن الرحيم

١/١٧ - عن ابي عثمان [عبدالرحمن النهدي] ان جبريل آتى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - وعنده ام سلمة - رضی الله تعالى عنها - فجعل يتحدث ؛ فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - لام سلمة - رضی الله تعالى عنها - من هذا ؟ او كما قال ، قالت : هذا دحية ؛ فلما قام قالت : والله ما حسبته الا اياه حتى سمعت خطبة النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يخبر خبر جبريل او كما قال ، [قال معتمر] : قال ابي [سليمان] : قلت لابي عثمان : ممن سمعت هذا ؟ قال : من اسامة بن زيد - رضی الله تعالى عنهما - .

[عن القاسم عن عائشة - رضی الله تعالى عنها - رأت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يكلم رجلا وهو راكب ؛ فلما دخل قلت : من هذا الرجل الذي كنت تكلمه ؟ قال : تشبيهه ؟ قلت : بدحية بن خليفة ، قال ذاك جبريل امرني ان امضى الى بني قريظة . . . قسطلاني عن دلائل البيهقي] .
ثم دوو حديثه مونسبي نهوودلى ووجه نهووايه لهويما بنووسيانه ،
بوه لهويدا بينووسن .

له نهو.عثمانى نهدي ريووايه ته كه جبريل - عليه الصلاة والسلام - هاته لاي يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - لهو وهختهدا حهزرتى ام سلمه - رضی الله تعالى عنها - لاي يفهمه ربو - صلى الله تعالى عليه وسلم - جبريل - عليه الصلاة والسلام - قسهى له گهل يفهمه نه كرد ، يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - به ام السلمه - رضی الله تعالى عنها - وت : ثمه كى به ؟ يا به له فظيكي وای لى پرمى كه معنای وای . ام سلمه فدهرووى : كه ثمه دحيه ، كه يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - ههلسا ام سلمه - رضی الله تعالى

مجمع البحرين القرآن وفضائله

عنها - فہرمووی : واللہ ئەو پیاوہم ہەر بەدوچیہ زانی تا خو تہی پیغمہرم بیست کہ خہبەری جبریلی - علیہ الصلاة والسلام - ئەدا ۰۰ معتمری کوری سلیمان ئەلی : باوکم بە ابوعثمانی وت : ئەمەت لە کی بیستووہ ؟ وی لە اسامہی کوری زیدم بیستووہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - ۰۰

لە عائشہوہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - ریوایەتہ کہ پیغمہری دی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - قسہی لە گەل پیاوی ئەکرد ئەو پیاوہ سواربو ، کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ہاتہ ژوووری لیم پرسی وتم : ئەو پیاوہ کی بو قسەت لە گەل ئەکرد ؟ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرمووی بە کیت ئەشوبہان ؟ وتم : بە دوچیہی کوری خەلیفہ • پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموزی : ئەوہ جبریل - علیہ السلام - بو ئەمری پی کردم کہ بچمہ سەر بنی قریظہ ••

ح - ۷

۴۳۰

القرآن وفضائله

جمع القرآن

٢/١٨ - عن زيد بن ثابت - رضي الله تعالى عنه - قال : ارسل الى أبو بكر - رضي الله تعالى عنه - مقتل أهل اليمامة ؛ فاذا عمس بن الخطاب - رضي الله تعالى عنه - عنده ، قال أبو بكر - رضي الله تعالى عنه - : ان عمر أتاني فقال : ان القتل قد استحر يوم اليمامة بقراء القرآن ، واني أخشى ان يستحر القتل بالقراء بالمواطن فيذهب كثير من القرآن ، واني أرى ان تأمر بجمع القرآن ، قلت لعمر : كيف تفعل شيئاً لم يفعله رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ؟ قال عمر : هذا والله خير ، فلم يزل عمر يراجعني حتى شرح الله صدري لذلك ، ورايت في ذلك الذي رأى عمر .

قال زيد : قال أبو بكر : انك رجل شاب عاقل لا نتهمك ، وقد كنت تكتب الوحي لرسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ؛ فتتبع القرآن فاجمعه ؛ فوالله لو كلفوني نقل جبل من الجبال ما كان أثقل علي مما أمرني به من جمع القرآن . قلت : كيف تفعلون شيئاً لم يفعله رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ؟ قال : هو والله خير . قال : فلم يزل أبو بكر يراجعني حتى شرح الله صدري للذي شرح له صدر أبي بكر وعمر - رضي الله عنهما - فتتبع القرآن اجمعه [من الرقاق ، والاكتاف ، والعسب ، وصدور الرجال خ] من العسف [جريد النخل العريض] . واللخاف [الحجارة الرقاق] ، حتى وجدت آخر سورة التوبة مع أبي خزيمة الانصاري [في رواية مع خزيمة] لم اجدها مع أحد غيره « لقد جاءكم رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم » حتى خاتمة براءة فكانت الصحف عند أبي بكر حتى توفاه الله - تعالى - ، ثم عند عمر حياته ، ثم عند حفصة بنت عمر - رضي الله تعالى عنهما - اجمعين

خ - ٧

ت ، ن .

٤٣٤

تهرجه مه :

زید بن ثابت - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی : ابوبکر - رضی
 الله تعالی عنه - له دوای چه ری نه هلی به مامه [له وه قعه ی مسیلمه ی کذابا
 که له دوای وه فاتمی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - بروزی کردو
 فووه تی سه ند • لهو وه قعه دا گه لی له نه صاحب و حافظی قورثان
 شهید بوون] • ناردی به شوینما که چوومه لای چه زرته تی عمری
 کوری خه تابی له لایو • ابوبکر - رضی الله تعالی عنه - فرموی :
 عومهر هاته لام وتی : له روزی به مامه دا چه رب زور به شیدده ت بوو ،
 زور له حافظی قورثان شهید بوون ، نه ترسم له مه ولا له گه لی معره که دا
 حافظی قورثان شهید بین به وواسیطه گه لی له قورثان بروا و نه منی
 وانه صلحه ت نه بینم که نه مر به فرموی قورثان کو بکریته وه ••
 به عمرم وت : چون ئیشی نه که ی که رسول الله - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - نه ی کردبی ؟ عومهر وتی : وه الله نه مه ئیشیکی خیره •• عمر
 وازی نه هینا هر مراجعه ی کردم تاخوا دلی شهرح کردم بو نه وه ی
 که دلی عومهری بو شهرح کردبو ، منیش ره ایم هاته سر ره ای
 عمر ••

زهید نه فرموی ابوبکر - رضی الله تعالی عنه - فرموی : که تو
 پیایکی جه هلی و به فووه تی ، عاقلی گومانه ی دروت پی نابه یں •
 له مه ویئیش و هجیت بو پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 بووسیوه • به مو به وه وه بگهری بو قورثان کوی بکه ره وه •• زهید
 نه فرموی : والله نه گهر ته کلیفی نه مه یان لی بگردما به که شاخی
 له شاخه کان بگوزمه وه له کو کردنه وه ی قورثان - که ابوبکر - رضی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

الله تعالى عنه - ثم مری پی کردم - له لام گراتر نه بو . .

وتم : چون ئیشیک نه کن که رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - نهی کردیی ؟ ابوبکر - رضی الله تعالی عنه - فرمودی : والله نه وه ئیشیکی خیره . ابوبکر - رضی الله تعالی عنه - وازی لی نه هینام هر مراجعتی کردم تا خودالی روونک کردمه وه بو نه وهی دلی ابوبکرو عومهری - رضی الله تعالی عنهما - روونک کردبو وه ، بهمو به وه وه گهرام : شویی نهمو نهو که وتم قورئانم کو نه کرده وه که له گهلای پانی خورما ، له بهردی پانوته نک نووسرابو ، له وهی که له سنگی ییوانا حیفظ کرابو ، ههتا تاخری سوورتهی تهوبه لای ابوخریمه ی کوری اوسی نه نصاری دوزیه وه لای کسی تر دهستم نه کهوت . نهو ئایه ته : [لقد جاءکم رسول من انفسکم عزیز علیه ما عتم ، حریص علیکم ، بالمؤمنین رؤف رحیم ؛ فان تولوا فقل : حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت وهو رب المرش العظیم] .

نهو صحیفه که زهید کوی کردبو وه وه لای هه زرتی ابوبکری بو تاوه فاتی کرد . دوای نهو لای ئیمامی عومهر بوو تاله دونیادابوو ؛ دوای نهو لای حنفصه ی کچی مایه وه - رضی الله تعالی عنهم ، وأرضاهم ، وجزاهم عنا خیر جزاء - وانا له لحافظون . صدق الله - عز وجل - . .

۳/۱۹ - حذیفة بن یمان قلم علی عثمان [بن عفان - رضی الله تعالی عنهم -] وكان یغازی اهل الشام [ای : یجهزهم] فی فتح ارمینیه ، وأذربیحان مع اهل العسراق فافزع حذیفة - رضی الله تعالی عنه - اختلافهم فی القرأة . فقال حذیفة لعثمان [رضی الله تعالی عنهما] : یا امیر المؤمنین ادرك هذه الامة قبل ان یختلفوا فی الكتاب اختلاف اليهود والنصارى !

مجمع البحرين القرآن وفضائله

فأرسل عثمان الى حفصة [رضى الله تعالى عنهما] ان ارسلني اليها بالصحف ننسخها في المصاحف ثم نردها اليك ، فأرسلت بها حفصة الى عثمان [رضى الله تعالى عنهما] فأمر زيد بن ثابت ، وعبدالله بن الزبير ، وسعيد بن العاص ، وعبدالرحمن بن الحارث بن هشام [رضى الله تعالى عنهم] فنسخوها في المصاحف ..

وقال عثمان للرهط القرشيين الثلاثة : اذا اختلفتم انتم وزيد بن ثابت في شيء من القرآن فاكتبوه بلسان قريش فانما نزل بلسانهم ، ففعلوا حتى اذا نسخوا الصحف في المصاحف رد عثمان الصحف الى حفصة [رضى الله تعالى عنها] ؛ فأرسل الى كل ائمة بمصحف مما نسخوا [وكانت خمسة : أرسل أربعة ، وامسك عنده واحدا ، وقال الداني : أربعة : أرسل واحدا للكوفة ، وآخر للبصرة ، وآخر للشام ، وترك واحدا عنده ..

وقال أبو حاتم : سبعة : الى مكة ، والشام ، واليمن ، والبحرين ، والبصرة ، والكوفة ، وحبس واحدا .. [وأمر بما سواه من القرآن في كل صحيفة أو مصحف ان يحرق ..

قال ابن شهاب : وأخبرني خارجة بن زيد بن ثابت : سمع زيد بن ثابت [رضى الله تعالى عنه] قال : فقدت آية من الاحزاب حين نسخنا المصحف قد كنت اسمع رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقرأ بها ، فالتمسناها فوجدناها مع خزيمة بن ثابت الانصاري [ذي الشهادتين] : « من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه » فالحقناها في سورتها في المصحف - رضى الله تعالى عنهم أجمعين ، وشكر سعيهم - .
تهرجمه :

ثيمامى عثمان [رضى الله تعالى عنه] بو فتهجى دووهمى ثمرمينيهو نازربايجان لهشكرى ثمهلى شامى رى ثمهخست لهگهل ثمهلى عيراقا بين بهيهكو بچن بوثمرمينيهو نازربايجان . حوزريفهى بنى يهمانيش لهو لهشكرمدابو . حوزريفه كه تى فكرى له قيرائه تى قورثانا اختلافان

مجمع البحرين القرآن وفضائله

زوربو ، لهوه حوزريفه - رضی الله تعالى عنه - خهوفی لی نیشت ۰۰ که
 فهتجیان کردو گه رانه وه حوزريفه هاته لای ئیمامی عثمان ، به ئیمامی
 عثمانی وت [رضی الله تعالى عنهما] : یا امیر المؤمنین بگه ره ئهم ئوممه ته
 له یش نه وه دا که اختلافیان بی له قورئانا وه کو گاورو جو که
 اختلافیان له انجیلو تهوراتا بووه !

ئیمامی عثمان ناردیه لای حه فسه - رضی الله تعالى عنهما - : نه و
 قورئانهی که له لاته بومان بنیره ، که چهند نوسخه به کی لی بگرینه وه ،
 له دوایدا بوت نه بنیره وه ۰۰ حه زره تی حه فسه نه و قورئانهی که
 به یشاره تی ئیمامی عومرو ئهمری سه دیقی اکبر - رضی الله تعالى عنهما -
 جمع کرابوه وهی نارد بو ئیمامی عثمان - رضی الله تعالى عنه - ئیمامی
 عثمان ئهمری کرد به زهیدی کوری ثابت و ، عبدالرحمنی بنی
 هیشام و ، عبداللهی بنی زوبه یرو ، سه عیدی بنی عاص [له به عزی
 ریوایه تا تهلی : ئهمری کرد به دواتزه سه حابه ، که « بالذات ، له
 یغه مهریان - صلی الله تعالى علیه وسلم - بیستووه . به کی له وانه
 « ای بن کعب » ، به کیکیان « مالک بنی عامره » ، که جه ددی مالکی
 بن انس . به کیکیان « کثیری بنی افلحه » ، به کیکیان « انسی بن
 مالک » - رضی الله تعالى عنهم - ۰۰ ئهم ذواته قورئانیان له چهند
 نوسخه به کا نووسیه وه . وه قورئانه کهی نارد وه بو حه زره تی حه فسه
 - رضی الله تعالى عنها - .

[ئه وان به که « استسناخ » یان نه کرد هه موو قوره یشی بوون ، ته نها
 زهیدی بنی ثابت قوره یشی نه بو] .

ئیمامی عثمان - رضی الله تعالى عنه - به قوره یشیه کانی فهرمو :

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نه گهر له گهل زهیدی بنی ثابتا اختلافان له قورثانا بو به زوربانی قورهیش بی نووسن ؟ چونکه قورثان به زوبانی قورهیش نازل بووه .
وه کو ئیمامی عثمان نه مری پی کردن وایان کرد تا چه ند
نوسخه به کیان لی نووسیه وه .

قورثانه که ی اعاده کرده وه بو چه زره تی حفصه - رضی الله تعالی عنها - . . ئیمامی عثمان له و نوسخانه ی که نووسیویانه وه بو هر
ثقلیمی قورثانیک ی نارد . .

نه مری کرد هر قورثانی که به تفرقه نوسرابو هموویان سووتان
تا اختلاف له به نی ئوممه تا نه بی له قورثانا .

[به ریوایه تی پنج نوسخه بو ، به ریوایه تی چوار بو ، به ریوایه تی
حهوت بو : نوسخه به کی نارد بو مه ککه ، به کیکی بوشام ، به کیکی
بو به سره ، به کیکی بو کوفه ، به کیکی بو به حرهین ، به کیکی بو به مهن
به کیکی لای خوی گل دایه وه] . .

[نه و نوسخه نه صلیه ی که لای چه زره تی حفصه بو - رضی الله
تعالی عنها - ، مه روان که کرابه نه مری مه دینه نه مری کرد نه ویشیان
له توبه ت کرد .

ئیمامی عثمان - رضی الله تعالی عنه - نه وانه ی سووتان که
به زوبانی عه ره بی موخته لیفه نووسرابوون . نه سوی لای چه زره تی
حفصه نه و قورثانه بو که زهیدی بنی ثابت لای یقه مه ربو که چه زره تی
جبریل - رضی الله تعالی عنه - گوی ی لی گرتو نه یخوین . ئیثفاقی
ئیمامی عمومه رو نه صحابی له سه ربو چه زره تی ابوبکر کوی کرد بو وه .

مجمع البحرین القرآن وفضائله

ابن و شهابی زوهری - رحمه الله - فہرموی : کہ خارجی کوری زمیدی بنی ثابت خہبری داومی کہ لہزیدی بنی ثابت بیست فہرموی : کہ لہو و مختدا کہ قورٹانمان استساح نہ کرد لہ سوورہی « احزاب » نایہ تیمک لیون بوبو کہ لہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم م نہ بیست کہ نہ یخوین • لای خوزیمہی بنی ثابتی نہ نصاریمان دوزیہوہ [کہ شہادہتی نہو بہ شہادہتی دو پیاوہ] • نہو نایہ تہ تہمیہ : « من المؤمنین رجال صدقوا ما عاہدوا اللہ علیہ » • نہو نایہ تہ شیمان لہ سوورہتی « احزاب » دا لاحق بہ قورٹان کرد ، لہ ناخریا نووسیمان •

ابن ابو داود لہ یحییٰ کوری عبدالرحمانی کوری حاطب ریوایت نہ کا : کہ خوزیمہی کوری ثابتی نہ نصاری ہانہ لای تیمامی عونمانو نہو ہدیہ تہ جامعہیہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہم - پیوی وتن : وائہ بینم کہ دوو نایہ تان لہ قورٹان تہرک کردوہو نہ تان نووسیوہ • وتیان : نہو دوو نایہ تہ کام نایہ تہن ؟ وتی : لہ رسول اللہوہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم م تلقی کردوہو : « لقد جاءکم رسول من انفسکم » الی آخر السورۃ ••• تیمامی جامع - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرموی : منیش شہادہت تہدم • نہو دوو نایہ تانہ لہ کویا دابترین ؟ وتی : خہتمی نہو سورہ تہی پی بکن کہ لہ ناخریا نازل بوہ ••

لای عبداللہی کوری تیمامی احمد - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - لہ ای کوری کعب ریوایت نہ کا کہ لہ زہمانی خہ لافہتی صدیقی اکبر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - دا قورٹان کوگریہوہ ، ای بن کعب - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - نہی خوینہوہو چہند کہ سیک تہ بیان نووسی تا گہینہ تہم نایہ تہ : « ثم انصرفوا صرف اللہ قلوبہم بانہم قوم لا یفقیہون » •

مجمع البحرين القرآن وفضائله

واتى كمين كهتهم كناية ته تاخرى قورثانه • ابى بنى كعب بنى وتن :
 يغمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - دوو ثايه تى بنى خويندووم : • لقد
 جاءكم رسول من انفسكم تا وهو رب العرش العظيم ، •

لهم ريوايه ته واده ره كهوى كهتهم ثايه ته يش لاي خوزه يمهى كورى
 نابت دهست كهوتبى • لكن لهحه قيقه تا ثم ثايه ته لاي ابو خوزه يمهى
 كورى اوسى كورى احرمى بخارى دهست كهوتووه • ثايه تى احزاب
 له لاي خوزه يمهى بنى ثابتى ابن فاكهى نه نصارى دهست كهوتووه ••
 من قسطلانى •

قبرائه تى « سبعة »

٤/٢٠ - عن ابى بن كعب [رضى الله تعالى عنه] قال : كنت في
 المسجد ، فدخل رجل يصلي فقرا قراءة انكرتها عليه ، ثم دخل آخر فقرا
 قراءة سوى قراءة صاحبه ، فلما قضينا الصلاة دخلنا جميعا على رسول
 الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقلت : ان هذا قرأ قراءة انكرتها
 عليه ، وداخل آخر فقرا سوى قراءة صاحبه ، فامرهما رسول الله - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - ، فقرأنا ، فحسن النبي - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - شأنهما ، فسقط في نفسي من التكذيب ولا اذ كنت في الجاهلية
 [بان وسوس لي الشيطان ذلك واعترتني حيرة ودهشة ، وان الشيطان
 نزع في نفسي تكديبا لم اعتقده •• من نووى] ، فلما رأى رسول الله
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - ما قد غشيني ضرب في صدري ، ففقت
 عرقا وكانها انظر الى الله - عز وجل - فرقا ؛ فقال لي : يا ابى اسلم
 الي ان اقرء القرآن على حرف فرددت اليه ان هون على امتي فرد الى
 الثانية ان اقرء على حرفين ؛ فرددت اليه ان هون على امتي ، فرد الى
 الثالثة اقرء على سبعة أحرف ولك بكل ردة رددتها مسألة تسألنيها •
 فقلت : اللهم اغفر لامتي ، اللهم اغفر لامتي واخرت الثالثة ليوم يرغب

م - - ٤

الى الخالق كلهم حتى ابراهيم - عليه السلام - ••

١٠٦

تهرجه مه :

له ابی بنی که عبه وه ریوا یهت کراوه - رضی الله تعالی عنه - که
 فہرموویہتی : له مسجدی نہ بہوی دا بووم - علیہ الصلاۃ والسلام -
 یہ کی ہاتہ زووری و نویژی کرد قیرائہ تیکی خونین من انکاری ٹہو
 قیرائہ تم کرد ، له دوا پیدا یہ کیکی تر ہات بہ قیرائہ تی خونینی غہیری
 قیرائہ تی رہ فیکہ کہی ، کہ نویژمان کرد ہموومان چوونہ خزمہت
 پیغمہر - صلی الله تعالی علیہ وسلم - وتم : تمہ بہ قیرائہ تی خونینی کہ
 انکارم کرد • یہ عنی : نہم بیستبوو ، له دوا ی تم یہ کیکی تر ہات بہ
 قیرائہ تی خونینی غہیری قیرائہ تی رہ فیکہ کہی ••

- رسول الله - صلی الله تعالی علیہ وسلم - نمری پی کردن خونینان
- پیغمہر - صلی الله تعالی علیہ وسلم - تہ حسینی ہردو وکی کردن •
- تہ کذیبکی واہات بہدلا کہ لہ زمانہ جاہلیسہ تا نہم بووی
- [یہ عنی : شہتان وسوسہ ہی پی کردم دلی شیوانم] •

رسول الله - صلی الله تعالی علیہ وسلم - کہ چاوی بہو حالہی
 کہ بہسہرما ہاتبوو کہوت کہ عالی بہ سنگما کہ عہرہ قم لی ہدل نیشٹ
 لہ ترسانا وام لی ہات وہ کو چاوم لہ خوابی - عزوجل - وہ تہ ماشای کہم •
 پیغمہر - صلی الله تعالی علیہ وسلم - فہرمووی : ئہی « ابی » خوی
 جل جلالہ - ناردیہ لام کہ قورٹان بہ نہوعیک بخونہ ، مراجعہ تم کرد
 کہ خوننی قورٹان لہسر ٹومہ تہ کہم سووک بکہ • دووبارہ ناردیہ وہ لام
 کہ بہ دوونہوعی بخونہ • مراجعہ تم کردہ وہ کہ کاری خونین لہسر
 ٹومہ تہ کہم سووک کہ ، سی بارہ ناردیہ وہ لام کہ بہ حسوت نہوعی
 بخونہ • بہ کولی دفعہ یہ کی ناردوومہ تہ لات کہ وای بخونہ شیکت

مجمع البحرين القرآن وفضائله

بويت و طه لب بکه و بتده می • وتم : یاره بی له ئومه تم خوش به یاره بی له ئومه تم خوش به ! دوغای سیه مم هه ل گرتوووه بو روزی که هه موو که س - حتی ابراهیم علیه السلام - یش موحتاجم نه بن ••

تاما نا له ره ئووف و ره جیمی شه و پیغمه زه عالی شأنه بکه ن : لهوسی دوغایه که خوای - جل جلاله - پی عطا فه رموو هیچی له خویا صه رف نه کرد ، وه هه رسیکی به خشی به ئومه ته که می •• تی فکرن که شان و حوزمه تی له حضور « باری » دا - عز وجل - چهنده گوره بووه ، که هه رچی لی بوی پی عطا نه فه رموی ••

یاره بی خویا بوختاری شه و پیغمه ره عه زیزه - صلی الله علیه وسلم - نیش و مه لاحتینیش له و وه خته وه که ده ستم کردوووه به « یا الله » و « یا فلاح » و « رزاق » تا سه مه لعه لرحمانی پینجونی هه ر ماموستابه ک و هه ر که می که تیس تفاده می یه ک حه رفم لی کرد بی و ، که لیمه یه کی خویم لی بیستی و ، فائیده یه کی دینی یادونیا بی بوم بووبی - که م یازور - یا چوبمه مالی یا هاتیته مالم به جاهی شه و پیغمه ره خوشه ویسته . عه فوو مان بکه می ، له مسیه تی دونیا و تاخیره ت موخافه زه مان به ره رموی آمین برحمتک یا ارحم الراحمین !!

ثم حدیثه ده لائت نه کا له سه ر نه مه :

۱ - قیرااتی سبعة هه مووی له طه ره فی خواوه نه مری پی کراوه ••

۲ - نیشان که مونکه ریکی دی به وه جهی احسن شه بی نیکاری

• کسا

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٥/٢١ - وعنه : ان النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - كان عند
 اصابة بني غفار [الماء المستنقع كالتقدير] ، فاتاه جبريل ، فقال : ان الله
 يأمرك ان تقرأ امك القرآن على حرف . فقال : اسأل الله - عز وجل -
 معافاته ومغفرته ، وان امتي لا تطيق ذلك . ثم اتاه الثانية ، فقال : ان
 الله يأمرك ان تقرأ امك القرآن على حرفين ، فقال - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - : اسأل الله معافاته ومغفرته ، وان امتي لا تطيق ذلك ، ثم جاءه
 الثالثة . فقال : ان الله يأمرك ان تقرأ امك القرآن على ثلاثة احرف .
 فقال : اسأل الله معافاته ومغفرته ، وان امتي لا تطيق ذلك . ثم جاءه
 الرابعة ، فقال : ان الله - تعالى - يأمرك ان تقرأ امك القرآن على سبعة
 احرف ، فايما حرف قرؤا عليه فقد اصابوا ...

تهرجاهمه :

له أبي بنى كعبهوه [رضى الله تعالى عنه] ريوايهت كراوه كه
 ييغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - لسهر جهوزى بنى غفار دانيشتبو
 جبريل - عليه الصلاة والسلام - هاته لاي فهرمووى كه خوا - جل
 جلاله - نمرت يى نه كا : كه به نوممه ته كه ت بلى كه قورئان به نه وعى
 بخوين .

ييغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه فهرمووى : كه له خوا
 - جل وعلا - نهوى كه لهم ته كليفه عه فوومان بكات و لي مان خوش بى ،
 چونكه نوممه ته كه م تا فتى نهوى نيه [به عنى : له هجه و شيو مان جوى
 جوى به ناتوانن كه به غه بى شيوى خويان بخوين] .

ده فسهى دووم جبريل هاته وه فهرمووى : خوا نمرت يى نه كا كه
 نوممه ته كه ت به دوو نهوع قورئان بخوين . ييغمهر - صلى الله تعالى
 عليه وسلم - فهرمووى : طه لب نه كه م له خوا كه له وه عه فوومان بكاو

مجمع البحرين القرآن وفضائله

لیمان خوش بی چونکه نوممه ته کهم تاقه تی نه وهی نیه •
له دوا پیدا جاری سیهم هاته وه فهرمووی : خوائه مرت پی نه کا که
نوممه ته کهت به سی نوع قورئان بخوینن •

پنجه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه فهرمووی له خوا طه له ب
نه کهم که له وه عه فوومان بکاو لیمان خوش بی چونکه نوممه ته کهم تاقه تی
نه وهی نیه • ده فعهی چواره میش هاته خواره وه فهرمووی خوا نه مرت
پی نه کا که نوممه ته کهت به حهوت نوع قورئان بخوینن • له م حهوت
نه وه به مهر کامیکی بخوینن باشه •

له م ریوایه ته دا نه فهرمووی : له ده فعهی چواره ما نه مری کرد
به حهوت نوع بخوینن • له ریوایه تی پیش نه م ریوایه ته دا نه فهرمووی :
که له ده فعهی سی یه م دا فهرمووی : که به حهوت نوع بی خوینن نیامی
نه وهی - رحمه الله - وا ته و فقی نه م دوو ریوایه ته نه کا : که له
ریوایه تی پیش و دا مقصد له سی یه م ده فعهی دووایه - سی یه م بی
با چواره م بی - • [فقط نه م ته نویله زور دووره له وه وه که خوا
نه فهرمووی : که بو تو به کولی ده فعهیه که جبریل م نارد و وه ته لات
دوعایه کت بو هیه که قبولی بکه م ، دوعا کان سیانه دوانی له دنیا بو
نوممه تی خوی کرد و وه • دوعای سی یه می هه ل گرت و وه بو شه فاعه تی
ئاخیره ت • نه گهر چوار دفعه بوایه دوعا کانیش چوار نه بوون •

ظاهر وایه له م دوو حه دینه حه دیشی دوو هم له پیش حه دیشی نه وه و لا
بووی و « آبی » یش - رضی الله تعالی عنه - حازر نه بووی له حضوری
پنجه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - و نه م حه دینه ی له یه کیکی تر
بیستی • گینا انکاری قیرائنه تی نه و دوو پیاوهی نه نه کرد • [

۶/۲۲ - ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - حدث : ان رسول الله

مجمع البحرين القرآن وفضائله

- صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : اقراني جبريل على حرف ، فراجعت ، فلم ازل استزيده ويزيدني ٠٠٠ حتى انتهى الى سبعة احرف ٠٠ خ ، و م ٠ وفيه : قال ابن شهاب بلغني ان تلك الاحرف السبعة انما هي في

م - ٤

الامر الذي يكون واحدا : لا يختلف في حلال ولا حرام ٠

١٠٥

تهرجمه :

ابن و عباس - رضى الله تعالى عنهما - فهروموى : كه يغمه مر
- صلى الله تعالى عليه وسلم - فهروموى : جبريل قورثاني به نوعى يى
خويندم ، وازم نهيناو هدر مراجعه تم كردو طه له بى زيادهم كرد تاله سه ر
حهوت نهوع نيهايه تى هات ٠

٠ ابن وشه ابى زوهرى ثملى : نهو حهوت قيرائه نه له شتيكايه كه له
حهرام و حه لالا اختلافى نه بى ٠ يعنى : مه غناى نه گورى ٠

٧/٢٣ - عمر بن الخطاب - رضى الله عنه - يقول : سمعت هشام بن
حكيم يقرأ سورة الفرقان في حياة رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
فاستمعت لقراءته فاذا هو يقرأ على حروف كثيرة لم يقرئها رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فكنت اساوره في الصلاة ٠ [فكنت ان
اعجل عليه ثم امهلته م] ، فتصبرت حتى سلم فلبيته بردائه ، فقلت :
من أقرأك هذه السورة التي سمعتك تقرأ ؟ قال : اقرانيها رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - ؛ فقلت : كذبت فان رسول الله - صلى
الله تعالى عليه وسلم - قد اقرانيها على غير ما قرأت ؛ فانطلقت به اقوده
الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ؛ فقلت : اني سمعت هذا
يقرأ بسورة الفرقان على حروف لم تقرئها ، فقال رسول الله - صلى
الله تعالى عليه وسلم - : ارسله ٠ أقرأ يا هشام ! فقرأ عليه القراءة التي
سمعته يقرأ ؛ فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : كذلك
انزلت ، ثم قال : اقرأ يا عمر فقرأت القراءة التي اقراني فقال رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - : كذلك انزلت ٠ ان هذا القرآن انزل على

ج - ۷

سبعة احرف ، فاقرأوا ما تيسر منه • $\frac{۰}{۰}$ د ، ت ، ن • ۰۰
۴۳۹

تهرجه مه :

عومری بنی خهتاب - رضی الله تعالی عنه - ثعلی : له حیاتی
رسول الله دا - صلی الله تعالی علیه وسلم - گویم له هیشامی کوری
حه کیم بوو سووره تی فورقانی نه خویند ، گویم دایی که چونی نه خوینی
که چی به گه لی نه وعی نه خویند که یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
بهو نه وعه به منی نه خویند بو • وه ختوو له نویزه که دا به لاماری بده می و
بچم به گزیا • فقط به زور صه برم به خوم کرد تاسه لامی دایه وه ،
به روکم گرت و وتم : ثم سورته که لیم بیستی خویندت کی پی پی
خویندووی ؟ وتی : یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - پی پی
خویندووم • وتم : درو نه که ی یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
به غیری نه و قیرانه ته که تو خویندت به منی خویندووه ، به راکیشان بر دم
بولای یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - وتم : یا رسول الله له مه م
بیست که سووره تی فورقانی به نه وعی نه خویند که تو وات پی نه خویندوین •
رسول الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی به ریده ، بخوینه یا هیشام ، به و
قیرانه ته که لیم بیست نه یخویند خویندی • یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه
وسلم - فهرمووی : وا نازل بووه •

له دوایا فهرمووی : یا عمر تو بخوینه ، منیش به و قیرانه ته ی
که یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - پی پی خویندبووم خویندم ،
یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : وا نازل بووه • • ثم
قورثانه به حهوت رهنک نازل بووه ، له و حهوت قیرانه ته کامیان لاتمان
سووک و ثاسان بوو به و قیرانه ته بخوینن ••

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٨/٢٤ - عبدالله [بن مسعود - رضى الله تعالى عنه -] يقول :
سمعت رجلاً قرا آية سمعت من النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
خلافها ، فأخذت بيده ، فأتيت به رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
[وزاد في رواية عن آدم بن اياس في بني اسرائيل ، فأخبرته فعرفت في
وجهه الكراهية] ، فقال : كلاهما محسن ، قال شعبة : اظنه قال : لا
تختلفوا ، فان من كان قبلكم اختلفوا فهلكوا ..

٧-ح	٥-ح	٤-ح
—————	—————	—————
٤٧٨	٤٣٤	٢٢٢

تهرجه مه :

عبدالله كورى مسعود - رضى الله تعالى عنه - ثم فرموى : گويم
له يواوى بو نايه تيكي نه خونيد كه خيلافي نه ووم له ييغهمه ر - صلى الله تعالى
عليه وسلم - بيستوو دهستم گرت و برده لاي ييغهمه ر - صلى الله تعالى
عليه وسلم - ييغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرموى :
ههردوكتان چاكي نه خونين .. له قورنانا ئيختلافان نه بي . [اختيلافي
كه وابگاته دهردهجى كوفر يايدهت . يافيتنه و فسادى لي پيدا بي ،
يا ئنسان بخانه شو به وه] . چونكه ميلله تي پيش ئيوه ، كه به نبي
ئسرائيلن ، ئيختيلافيان بو به هلاك چوون ..

٩/٢٥ - عن ابن مسعود - رضى الله تعالى عنه - قال : سمعت رجلاً
قرا . وسمعت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقرأ خلافها ، فجئت
به النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فأخبرته ، فعرفت في وجهه
الكراهية ، وقال : كلاهما محسن ، فلا تختلفوا فان من كان قبلكم اختلفوا

٥-ح	فهلکوا ..
—————	
٤٣٤	

تهرجه مه :

له ابنى مسعود - رضى الله تعالى عنه - ريوايه ته فمروويه تي
 گويم له پياوى بو قورثانى ئه خویند له یغه مه ر - صلى الله تعالى عليه
 وسلم م بیستوو به خیلافی شهوه ئه ی خویند • بردمه لای یغه مه رو
 خه به رم دایه [له وه كه ئیخیلافان بوو بو] • له رووی یغه مه را - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - ناخوشیم دی • فه رمووی : هه ردوكتان باشی
 ئه خوینن [له به یتانا] ئیخیلاف مه کهن ؟ چسون میله ته یش ئیوه
 ئیخیلافیان بو به سه به ب ئه و ئیخیلافه وه هیلاک بوون ••

ثقل الوحي :

١٠/٢٦ - عن سهل بن سعد الساعدي - رضى الله تعالى عنه - انه
 قال : رأيت مروان بن الحكم جالسا في المسجد ، فاقبلت حتى جلست الى
 جنبه ، فاخبرنا ان زيدا بن ثابت - رضى الله تعالى عنه - أخبره ان رسول
 الله - صلى الله عليه وسلم - امل عليه : « لا يستوى القاعون من
 المؤمنین والمجاهدون في سبيل الله » • قال : فجاء ابن ام مكتوم ، وهو
 يملها على ، فقال : يا رسول الله : لو استطيع الجهاد لجهدت - وكان
 رجلا أعمى - فانزل الله - تعالى - على رسول الله - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - وفخذه على فخذي - ، فثقلت علي حتى خفت ان ترص فخذي ،
 ثم سرى عنه ، فانزل الله - عز وجل - : « غير اولى الضرر » ••

١١/٢٧ - عن البراء بن عازب [رضى الله تعالى عنه] قال : لما
 نزلت : « لا يستوى القاعون من المؤمنین والمجاهدون في سبيل الله ••• »
 قال - صلى الله تعالى عليه وسلم - : ادع لي زيدا وليجىء باللوح والنواة
 والكتف ، او الكتف والدواة ، ثم قال : اكتب « لا يستوى القاعون »
 وخلف ظهر النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - عمرو ابن ام مكتوم
 الاعمى ، قال : يا رسول الله فما تأمرني ؟ فاني رجل ضرير البصر ،

مجمع البحرين القرآن وفضائله

فنزلت مكانها : « لا يستوي القاعدون من المؤمنين والمجاهدون في سبيل الله غير أولي الضرر ... » .

$$\frac{8-م}{104} ، \frac{7-ح}{437} \text{ باخسر وبمعناه ...}$$

تهرجه مهی حه دیشی ته ووهل :

سه هلی بنی سعیدی ساعیدی - رضی الله تعالی عنه - ته فهرموی :
 مهروانی کوری حه که مم دی له مه سجدی نه به ویدا - علیه الصلاة
 والسلام - دانیشیبوو • چووم تا له ته نیشیه وه دانیشتم • خه بهری داینی
 که زه یدی بنی ثابت - رضی الله تعالی عنه - خه بهری داوه تی که ییغهمه ر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - ثایه تی « لا يستوي القاعدون من المؤمنين
 والمجاهدون في سبيل الله » ی پی نووسی • زهید - رضی الله تعالی عنه -
 فهرموی : ابنی امی مکتوم - رضی الله تعالی عنه - له و وه خته دا که ییغهمه ر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - ته و ثایه ته ی پی ته نووسیم هات وتی : یارسول الله
 ته گه ر بم توانیایه که غه زا بکه م ته م کرد - ابنی امی مکتوم یایویکی اعمی
 بو - خوای - تبارک و تعالی - وه حی نازل کرد • له و وه خته دا رانی
 ییغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - له سه ر رانم بو [فطوبی لها] •
 رانی ییغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - وا له سه ر رانم گران بو و حه تا
 برسام که رانم ووردبی • له پاشا ییغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 گران و ه حی که ی له سه ر لاجو ، خوا - جل جلاله - « غیر اولی
 الضرر » ی نازل کرد ...

[معنای ثایه ته که له دوای نزولی ته و که لیمه یه : له مؤمنان - به و

شهرطه کوپرو شهل و نهخوش نهبن - یهعنی : نهوانه که عوزریکی
 شهرعیان نهبی و له مالی خویانا دابنیشن و نهچنه غهزا له نهجرا بهرا بهر
 نین له گهل نهوانهی که بهمال و روحیان لهری خوادا - یهعنی : ههر
 بوخوا بو ناوو غه نیمه تو شوهرت نهبی - غهزا نهکن • بهدوره جهیه کی
 زور گهوره خوا ته فضیلی نهوانهی داوه که بهمال و روح ههر لهرای خوادا
 غهزانه کن ، بهسهر نهوانه دا که دانیشتون و ناچنه غهزا •• خوا وهعدی
 به ههر دوولا داوه که لهئاخیره تا ئیحسانیان له گهل بکا [چونکه نهوانه یش
 که ناچنه غهزا له بهر ئیمان و حوسنی عه قیده یان] موسته حه ققی ئیحسانی
 عه ظمین •• نهما خوا ته فضیلی نهوانهی داوه که مواجهده نهکن بهسهر
 نهوانه دا که دانیشتون که لهئاخیره تا نهجریکی گهوره یان بداتی زیاد له
 نهجری نهوانهی که دانیشتون ••

ته رجه مهی حه دیشی دووه م :

بهرائی کوری عازب - رضی الله تعالی عنهما - نهفهرموی : که
 نایهتی « لا یستوی القاعدون ••• الآیه » نازل بو یغه مه مر - صلی الله
 تعالی علیه وسلم - فهرموی : زه یدم بو بانگ که له وح و دویت و شان^(۱) •
 یاههرموی : شان و دویت بینی که هات فهرموی : بنو سه « لا یستوی
 القاعدون ••• » عمری کوری امی مکتومی اعمی له پشت یغه مه ره وه
 بوو - صلی الله تعالی علیه وسلم - عمر وتی : یا رسول الله جیم نه مر
 پی نه که ی که بیکم من ییاویکی کویرم ناتوانم که جهاد بکم له باتی
 نهو نایهته [له پیش نهوه دا مه ره که به که ی وشک بیته وه] : لا یستوی

(۱) شان : مه بهست ئیسکی پانی شاننه ، پیی نهوتری : ده فهی

شان م . ع . ق .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

القاعدون من المؤمنين والمجاهدون في سبيل الله - غير اولى الضرر - ٠٠٠]
 نازل بو • يعنى : ثوانى كه بهى عوزر دائه نيشنو و ناچنه غهزا له
 نهجرا بهرابه رين له گهل نهوانه كه بهمل و روح له رى خوادا غهزا
 نه كنه • [يعنى : فقط نهوانى كه له بهر عوزر نه مينه وه نه گهر
 به تيان و اى نه گهر عوزريان نه بو ايه نه چوون • خوا به لوظف و كهرمى
 خوى - له بهر نه ته كه يان - نه جرى مجاهديان نه داتى ٠٠]

١٢/٢٨ - براء - رضى الله تعالى عنه - قال : آخر سورة نزلت
 « براءة » ، و آخر آية نزلت : « يستفتونك ٠٠٠ »

$$\frac{7-2}{60} ، \frac{7-3}{90} ، ٠٠٠ ن ، د ، ن$$

١٣/٢٩ - براء - رضى الله تعالى عنه - قال : آخر سورة نزلت
 كلملة « براءة » • و آخر سورة نزلت خاتمة سورة النساء : « يستفتونك

قل : الله يفتيكم في الكلالة ٠٠٠ » $\frac{6-3}{414}$ • ولفظ مسلم عنه : آخر

آية انزلت « آية الكلالة » و آخر سورة انزلت « براءة » • وفي اخرى عنه
 آخر سورة انزلت تامة « براءة » ، و آخر آية انزلت اية الكلالة •

$$\frac{7-2}{60}$$

نه رجمله :

براعى بنى عازب - رضى الله تعالى عنهما - نه فه رموى : تاخر
 سوورتهى كه نازل بووبى سوورتهى بهرائته ، تاخر تايه تى كه نازل

مجمع البحرين القرآن وفضائله

بووبى ثابته تى « يستفتونك » به •

له ربوايه تيكي ترا ئه فرموى : ئاخر سوورته تى كه به ته واوى نازل بووبى « بهرائه ته » • ئاخر سوورته تى نازل بووبى ئاخرى سوورته تى « نساء » : « يستفتونك قل : الله يفتيكم في الكلاله » • موراد له سوورته : هه طعه به كه له و سوورته • والا بهرائه تيش نهخته نهخته نازل بووه ••

١٤/٣٠ - ان عبدالله بن الزبير - رضى الله تعالى عنهما - اخبرهم انه قدم ركب من بني تميم على النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فقال أبو بكر - رضى الله تعالى عنه - أمر القعقاع بن معبد ، وقال - عمر رضى الله تعالى عنه - : امر الاقرع بن حابس ، فقال أبو بكر - رضى الله تعالى عنه - : اردت الى خلافي فقال عمر - رضى الله تعالى عنه - ما اردت خلافا ، فتماديا حتى ارتفعت اصواتهما ، فنزل في ذلك : « يا ايها الذين

ح - ٧

آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله حتى انقضت الآية »

٣٣٦

١٥/٣١ - عن ابن ابي مليكة قال : كاد الخيران ان يهلكا : ابو بكر وعمر - رضى الله تعالى عنهما - لما قدم على النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - وفد بني تميم [سنة سبع ، وسألوه ان يؤمر عليهم احدا] اشار احدهما [عمر - رضى الله تعالى عنه -] بالاقرع بن حابس التميمي الحنظلي - اخي بني مجاشع - • وأشار الآخر [ابو بكر رضى الله تعالى عنه] بغيره [وهو القعقاع] ، فقال أبو بكر لعمر ، [رضى الله تعالى عنهما] : انما اردت خلافي ، فقال عمر [رضى الله تعالى عنه] : ما اردت خلافا ، فارتفعت اصواتهما عند النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فنزلت : « يا ايها الذين آمنوا لا ترفعوا اصواتكم فوق صوت النبي ••• الى قوله عظيم • » •

قال ابن ابي مليكة : قال ابن الزبير [رضى الله تعالى عنهما] : فكان عمر - رضى الله تعالى عنه - بعد • ولم يذكر ذلك عن ابيه - يعني ابا

مجمع البحرين القرآن وفضائله

بكر - [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] اذا حدث النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
بعديث حدثه كاخى السرار ، لم يسمعه حتى يستفهم

$$\begin{array}{r} \text{ح - ۱۰} \\ \hline ۳۰۳ \\ \text{ح - ۷} \\ \hline ۳۳۵ \end{array}$$

تہ ترجمہ :

ابن و ابی ملیکہ ثعلی : نریک بوو دوو خیر و چاکہ کہ : ثیمامی ابو بکر و
ثیمامی عومہر - رضی اللہ عنہما - کہ هیلاک بین لو و وختہدا لہ سالی
نویہ می ہیجرہ تا ، کہ وہ فدی بہنی تہمیم ہاتہ لای پیغمہر - صلی اللہ
تعالی علیہ وسلم - [وہ طہلیان کرد لہ پیغمہر - صلی اللہ تعالی علیہ
وسلم - کہ یہ کی بکا بہ تمیریان] • یہ کی لو دوو پیاوچاکہ کہ ثیمامی -
عومہرہ - رضی اللہ تعالی عنہ - ثیشارہ تی کرد بہ ٹہقرہ عی بنی حابس ی
تہمیمی حہ نظہ لی - کہ برایانی بہنی مہ جاشیعی حہ نظہ لی یہ - [کہ ٹہوبکا
بہ تمیریان] • ٹہوی تریان کہ حہ زرہ تی ابو بکرہ - رضی اللہ تعالی عنہ -
ثیشارہ تی بہ غہبری ٹہو کرد ، کہ قہ عقاعی کوری معبدہ ، ابو بکر
بہ عومہری وت [رضی اللہ تعالی عنہما] : کہ تو ہیچ مہ قصوودت نیہ
الانہو نہ بی کہ موخالہفتی من بکہی • ثیمامی عومہر - رضی اللہ تعالی
عنہ - فہرموی : کہ خیر ہیچ مہ قصوودم ٹہوہ نیہ کہ موخالہفتی تو
بکم • لہ حضور ی پیغمہرا - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - دہ نگیان بلند
بوہوہ ، ٹہو وختہ ٹہم ٹاہتہ نازل بوو : « یا ایہا الذین آمنوا ... » :
ٹہی ٹہوانہی ثیمانتان ہیناوہ بہ خواو پیغمہر دہ نگتان بہ سہر دہ نگ
پیغمہرا بلند مہ کہ نہوہ •

ابن و ابی ملیکہ ثعلی : عبداللہی ابنی زبیر [رضی اللہ تعالی عنہما]

مجمع البحرين القرآن وفضائله

فهرمووی : ثیمامی عومەر [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] لہدوای نزولی ثہم
 ثایہ تہ کہ قسہ یہ کی بگردایہ لہ گہل پیغمہرا - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 وہ کو کہسی قسہ یہ کی سرری بکا قسہ ی ٹہ کرد . ٹہوہندہ ی دہنگ
 ہل نہ ٹہبری کہ بہ پیغمہری - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - بی ، تا
 پیغمہر لی ی تیکرار نہ کردایہ وہ ٹہوہختہ ٹہی بیست .

عبداللہ ی بنی زبیر [رضی اللہ تعالیٰ عنہما] ٹہم دہنگ نزمی بہ ی
 کہ موخناج بہ تکرار لی کردنہ وہ بہ دہرحق بایری کہ ثیمامی ابو بکرہ
 - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ذکر نہ کردوہ .

لہ ٹہوہ لی ٹہم حدیثہ وہ وادہ رٹہ کہوی کہ « مرسل » بی ؛ چونکہ
 ابن وابی ملیکہ تابعی بہ : پیغمہری - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - نہ دیوہ .
 فقط بہ ٹاخریہ کہی کہ ٹہلی : ابن الزبیر - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - وتی ،
 ٹہی بہ « مسند » وہ کو چون لہ حدیثی دوہ ما بہ مسندی ذکر کردوہ .
 کہ ٹہلی : عبداللہ ی بن زبیر - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - خہبری داونی کہ
 چند سواری لہ بنی تمیم ہاتہ لای پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - [طہ لہ بی ٹہوہ یان کرد کہ یہ کی بکا ٹہمیریان] ، ثیمامی ابو بکر
 - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرمووی : کہ قہعقاعی کوری معبد بکہ بہ
 ٹہمیریان . ثیمامی عومہر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرمووی : کہ ٹہقرہعی
 کوری حابس بکہ بہ ٹہمیریان . ابو بکر فہرمووی بہ عومہر - رضی اللہ
 تعالیٰ عنہما - : بہمہ ہر مہ قصوصدت وایہ کہ موخالہفتی من بکہی .
 ثیمامی عومہر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرمووی : خیر ہیچ مہ قصوصد
 موخالہفت کردنی تونیہ .

موجادہ لہ یان کرد دہنگیان بہرز بوہوہ ، لہوحدہ دا ٹہم ٹایہ تہ نازل

مجمع البحرين القرآن وفضائله

بوو : « يا أيها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله ... »

١٦/٣٢ - جابر بن عبدالله - رضي الله تعالى عنهما - يقول : لما انزل على رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : « قل هو القادر على ان يبعث عليكم عذابا من فوقكم [كالحجارة] » قال : [رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - اخرى خ] اعوذ بوجهك [اي : بداتك] او من تحت ارجلكم [كالرعدة والخسف] ، قال : اعوذ بوجهك ، فلما نزلت : « او يلبسكم شيئا » [اي : يخلطكم فرقا مختلفين على اهواء شتى] ويليق بضعكم باس بعض قال : هاتان اهون وايسر .

خ - ١٠   ح - ٧   ت ٠٠

—————
١١٣

—————
٣١٢

تهرجه مه :

جابري بنى عباده - رضي الله تعالى عنهما - ففهموى : كه ثم نايه ته نازل بووه سمر رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يعنى نايه تى « قل هو القادر على ان يبعث عليكم عذابا من فوقكم » يعنى : سمر خوايه كه قادربى بسمر نهودا كه له سمر ثيووه عهزابتان بو بنيريه خوارى ؟ وهك بو قومى « لوط » - عليه السلام - بهردى به سمر بارانن ، قومى « نوح » - عليه السلام - بارانى به سمر بارانن . نيره دا ييضمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهموى : به نا نه گرم به ذاتى تو . [او من تحت ارجلكم] : يا له زير پيتانا عهزابتان بو بنيرى ؟ وه كو قومى « نوح » - عليه السلام - كه له ته نووريكه وه ناوى مهل قولان . قومى « لوط » و « فارون » نو قومى نهرز بوون . ييضمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهموى : به نا نه گرم به ذاتى تو . [او يلبسكم شيئا] : بتان كا به فيرقه ي جوى جوى به لا مار بو به كترى به نوو [ويليق

مجمع البحرين القرآن وفضائله

بعضكم بأس بعض [: شديدة و سهو تى به عضيتان به به عضى -
بجيزى و ، يه كترى بكوژنو ، تالانى يه كترى بكن ۰۰

يفهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : ثم دوو ده رده
له وانهى پيشو ته هوه ن تره ، يا فهرمووى سو كتره ۰

له دواى يفهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - ثمانه هموويان
بوون ۰ چنده باران و زلزله و لافاوو هجوم به سر يه كتر كردنو ،
به كتر كوشتنو ثمانه وقوعى بوو كه حه دوو حيسابى نيه ۰۰

۱۷/۳۳ - عن ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - « ولا تجهر
بصلاتك ولا تخافت بها » قال : انزلت ورسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - مختلف متوار بمكة فكان اذا رفع صوته سمع المشركون قرائته ،
فسبوا القرآن ، ومن انزله ، ومن جاء به ۰ وقال الله - تعالى - : « ولا
تجهر بصلاتك ولا تخافت بها » لا تجهر بصلاتك حتى
يسمع المشركون ، ولا تخافت بها عن اصحابك فلا تسمعهم ، وابتغ بين

ح - ۱۰

ذلك سبيلا ۰ اسمعهم ولا تجهر حتى ياخلوا عنك القرآن

۴۲۹

وعنه في قوله - تعالى - « ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها » قال :
ونزلت ورسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - مختلف بمكة ۰ كان
اذا صلى باصحابه رفع صوته بالقرآن ، فاذا سمع المشركون سبوا القرآن ،
ومن انزله ، ومن جاء به ؛ فقال الله - تعالى - لنيبه - صلى الله تعالى
عليه وسلم - : « ولا تجهر بصلاتك اي : بقرائتك ، فيسمع المشركون
فيسبوا القرآن ، ولا تخافت بها عن اصحابك فلا تسمعهم وابتغ بين ذلك

ح - ۷

سبيلا « وسطا » ۰

۲۰۴

نه رجه مه :

ثم دوو ريوايه ته هدر دوو کي له ابن و عباسه وه - رضی الله عنهما -
ريوايهت کراون ، معنایان په کيکه ، له فظه کانين کهمي فدرقيان هه يه ،
که ضره ر به معنا ناگه يه ني .

نه فهرموي : يفه مەر - صلى الله تعالى عليه وسلم - له بيدايه تي ئيسلاما
له مه ککه دا له قوره يش خوي شارد بوه وه ، که نويزي نه کرد به نه صحابي
کيرامي له قيرائه تا ده نگی هه له بري ، موشريکين گوي يان له خوننده که ي
نه بوو جوينيان به قورثان و به وکه سه ي که هيناويه تيه خواري بو يفه مەر
که جبريله - عليهما الصلاة والسلام - ، به وه ي که هيناويه تي و ته بليغي
نه کا که يفه مەر - عليه الصلوات والتسليمات - نه دا - خوا - جل جلاله -
ثم نايه ته ي نازل کرد . . .

خوای - تبارك وتعالى - نه فهرموي : نه ي محمد که نويزت کرد به
نه صاحب نه وه نده ده نگ هه له مه بره که موشريکين بي يه ن و جويني
بي بدن ، نه وه ندهش به نه سپاي مه خوينه که نه صحابت نه ي يه ن . . .
له به يني جهرو سيرا ريه کي به يه به يه بگره : به نه صحابي
بيهو ده نگ هه له مه بره تا کوو قورثانت لي « أخذ ، بکن . به معنی
فیربن . . .

له م حدیثه دا ثم ر کراوه به شارد نه وه ي عيادهت له وانه ي که
ته حقيري دين نه کن ، نه گه ر ترسيکي بي . . .
ده لالهت نه کا له سره نه مه که قيرائهت فهرزه له نويزا ، جهري
منوسطيش نه وه نده ي که جهماعهت بي يه ن فهرزه . . .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

١٨/٣٤ - انس بن مالك - رضي الله تعالى عنه - يقول : قال ابو جهل : اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر علينا حجارة من السماء ، او ائتنا بعذاب اليم ، فنزلت : « وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم ، وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون ، وما لهم الا يعذبهم الله وهم يصلون عن المسجد الحرام ٠٠٠ الى آخر الآية

$$\begin{array}{r} ٧ - ح \quad ١٠ - م \\ \hline ١٣٠ \quad ٢٧١ \end{array}$$

تهرجه مه :

أبو جهل - لعنه الله - نهلى [كه نضرى كورى حرثه وتى : ثم فورثانه مهسلو و حيكايه تى له مه و پشه كردو ويانه] خوابا نه گهر ثم فورثانه حقه بى و له طهرف تووه نيرابى ، له ئاسانه وه بهردم به سهرا بيارينه ، يا عزا بيكى زور به ئيشم بو بهينه . كه ثمه تى وت خوا ثم ثابته تى نارد [كه مه غنا كه تى] ثمه تى : ثمه تى محمد تا تو له ناويانابى قهت وانابى كه خوا عزا بيان بدا . تا استغفار بكن قهت وانابى كه خوا عزا بيان بدا . له بهر چى خوا عزا بيان نهدا كه له زياره تى مسجدى حهرام مهنته كه كن ؟ په عنى ثمه و مخته كه تو يان له ناوا بووى عزا بيم نهدهدان له بهر شهرفه تى تو ، ئسته كه تو يان له ناوا نه ماوى و له مه كه كه يان دهردووى و مه نيشت نه كه كن له زياره تى مسجدى حهرام چى و ايان هه تى كه له بهر ثمه من عزا بيان نهدهم ؟ كه چهند خرابى تريان سهربارى خرابيه كه تى پيشوو كردووه .

[خولاصه له بهر سه به بى له ئه سباب خوا - جل جلاله - موله تى گونا هكاران نهدا تا مودوه تى كه توبه تى نه كردو هه ر پى لى هه لبرى ،

مجمع البحرين القرآن وفضائله

خوا نوقومی زیر نه‌رزی ته‌کا . فقط کس عیبرت ناگری و تی ناگا ،
دوایی له‌یشوو خراب‌تر ته‌بی « به‌کی می‌رود دیگر آید بجای » . .

۱۹/۳۵ - یوسف بن ماهک قال : انی عند عائشة - ام المؤمنین -
رضی الله تعالی عنها - اذ جدها عراقی فقال : ای الکفن خیر ؟ قالت :
ویحک وما یضرك ؟ قام : یا ام المؤمنین ارینی مصحفک ! قالت : لم ؟
قال : لعلی اؤلف القرآن علیه ، فانه یقرأ غیر مؤلف ، قالت : وما یضرك
ایه قرأت قبل ؟ انما انزل اول ما نزل منه سورة من المفصل فیها ذکر
الجنة والنار حتی اذا تاب الناس الی الاسلام نزل الحلال والحرام . . ولو
نزل اول شیء لا تشربوا الخمر لقالوا : لا ندع الخمر ابدا ، ولو نزل
لا تزنوا لقالوا : لا ندع الزنا ابدا ، لقد نزل بمكة علی محمد - صل الله
تعالی علیه وسلم - وانی لجاریة العب « بل الساعة موعدهم والساعة
ادهی وامر » . وما انزلت سورة النساء والبقرة الا وانا عنده . . قال :

ح - ۷

فاخرجت له المصحف فاملت علیه . . ای السورة . .

۴۴۱

ته‌رجه‌مه :

یوسفی بنی ماهک ته‌لی : لای ام المؤمنین چه‌زته‌تی عایشه بووم
- رضی الله تعالی عنها - ییاویکی عراقی هات لی یی‌رسی چ نه‌وعه کفنی
باشه که بوئینسانی بکه‌ن ؟ چه‌زته‌تی عایشه - رضی الله تعالی عنها -
فهرمووی : ته‌لی به‌سته‌زمان و بی‌چاره که مردیت له هه‌رجه‌ته‌ پیچن
زه‌ره‌ری جیت لی ته‌که‌وی ؟ وتی : یا ام المؤمنین قورئانه‌که‌ی خوتم
یی‌نیشان‌ده ، فهرمووی : بوچی ؟ وتی : قورئانه‌که‌ی خومی له‌سه‌ر ته‌رتیب
ته‌که‌م چونکه قورئان بی ته‌رتیب ته‌خوینری . فهرمووی : چ زه‌ره‌ریکت
لی ته‌که‌وی کامی له یش کامیا بخوینری . قورئان له ته‌وو‌لی نزولیا
سوره‌تی له « مفصل » نزوولی کردوو [وه‌ک سوره‌تی اقرأ وه‌مدثر]

مجمع البحرين القرآن وفضائله

که باسی بههشت و جهه نیمی له ناوایه تا که خهلق روویان کرده بیسلامهتی ، نه و هخته حلال و حرام نازل بوو . نه گهر له نه ووه لی کولی شتی که نازل بو « لا تشربوا الخمر » : یه عنی شهرا ب مه خونه وه بوایه نه یانوت : قهت ته رکمی شهرا ب ناکه بین . . . نه گهر « لا تزنوا » نازل بوایه نه یانوت : قهت واز له زینا نایه بین . . . من کچیکی منال بووم له ناو کچانا یاریم نه کرد « بل الساعة موعدهم ، والساعة ادهی وامر » نزوولی کرد . . .

سوره تی « نساء » و « بقرة » نزولیان نه کرد الا له و هخته دا که من لای یغه مه ر بووم - صلی الله تعالی علیه وسلم - . . .

یوسفی بنی ماهرک نه لی : حه زره تی عاتشه [رضی الله تعالی عنها] قورثانه که ی خوی بو هینا ثابته تی سوره ته کانی بی نووسی . . .

[ظاهر وایه نه مه له پیش ته رتیبی حه زره تی عثمان - رضی الله تعالی عنه - دا بووبی ؟ چونکه دوا ی نه و له بهینا اختلاف له قورثانا نه ما ، نتیفاق له سه ر نه و ته رتیه کرا نه و « صحایفه » که لای خهلق بوون هه مووی سووتیران .

۲۰/۳۶ - ابن مسعود - رضی الله تعالی عنه - یقول : فی بنی اسرائیل ، والكهف ومريم ، وطه ، والانبياء : انهن من العتاق الاول ،

ح - ۷

وهن من تلادي [اي : محافظته قديما ضد الطارق]

۱۹۰

۴۳۲

ته رجه مه :

ابن مسعود نه لی ده رحه ق سوره تی به نی اسرائیل و ، الکهف و ،

مجمع البحرين القرآن وفضائله

مهریه مو ، طاهاو ، انبیا ٹہفہرموی : ٹہم ینچ سوورہ تہ « عتاقی اولن » :
 لهوانن گہ زور لهیشا نازل بوون ، لهتہرتیا لهدواوہ نووسراون . . .
 عہرب بہشتی گہ زور چاک بی و له چاکیا گہ بی بی بہدہرجہمی نہیہت
 ٹہلین : « عتیق » .

۲۱/۳۷ - براء [بن عازب] رضی اللہ تعالیٰ عنہما قال : نعلمت
 « سبح اسم ربك ۱۰۰ » قبل ان يقدم النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -

ح - ۷

۴۴۲

تہرجہمہ :

بہرائی بنی عازب - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - ٹہفہرموی : « سبح
 اسم ربك » له یش ٹہوہدا گہ ینہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 تہشریف بینتہ مہدینہ وہرم گرت و فیری بووم .

۲۲/۳۸ - ابو وائل قال : جاء رجل يقال له : نهيك بن سنان ،
 الى عبدالله [بن مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ -] ؛ فقال : يا ابا عبد الرحمن
 كيف تقرا هذا الحرف ؟ الفأ تجده ام ياء « من ماء غير آسن ، او من ماء
 غير ياسن » ؟ قال : فقال عبدالله : وكل القرآن قد احصيت غير هذا
 الحرف ؟ قال : اني لاقرء الفصل في ركعة ، فقال عبدالله : هلنا كهذا
 الشعر ، ان اقواما يقرؤن القرآن لا يتجاوزون تراقيمهم . ولكن اذا وقع في
 القلب فرسخ فيه نفع ان افضل الصلاة الركوع والسجود اني لاعرف
 النظائر التي كان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقرن بينهن
 سورتين في كل ركعة ثم قام عبدالله فدخل علقمة في اثره ، ثم خرج فقال

م - ۴

۱۰۹

قد اخبرني بها .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٢٣/٣٩ - وعنه قال : قد علمت النظائر التي كان النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقرأهن اثنين اثنين في كل ركعة ، فقال عبدالله ودخل معه علقمة وخرج علقمة فسألناه ، فقال : عشرون سورة من أول المفصل على تأليف ابن مسعود آخرهن الحواميم .

٢-ح	٤-م	٧-ح
،	،	،
ن ، د ،	،	،
٩١	١١٠	٤٤٢

الرحمن ، والنجم في ركعة ، واقترب والحاقة في ركعة ، والذاريات والطور في ركعة ، والواقعة ون في ركعة ، وسال والنازعات في ركعة ، وويل للمطففين وعبس في ركعة ، والمدثر والمزمل في ركعة ، وهل أتى ولا اقسام في ركعة ، وعم والمرسلات في ركعة ، واذا الشمس كورت والدخان

م قسط ٢

في ركعة

٩٢

مه عنای ثم دوو حه ديثه :

ثبو وائل نهلى : لای عبداللهی ابنی مسعود بووین - رضی الله تعالى عنه - یاوی هات ، لى یرسى که ثم حه رفه « من ماء غير آسن » به نهلفى نهخوينى نهلى : « من ماء غير آسن » ، یا به بیى نهخوينى نهلى : « من ماء غير یاسن » ؟ عبدالله - رضی الله تعالى عنه - فهرموى : هه موو قورئانم یشکنى وهو تحقیق کردوه ، غه یرى ثمه نهبى که ته حقیقم نه کردوه .

• نهو یاوه وتى : هه مو « مفصل » له رکه تیکا نهخوینم .

عبدالله - رضی الله تعالى عنه - فهرموى : وه کو چون شيعر نهخوينيه وه نهخوينى . گهلى کهس هه ن قورئان نهخوين له گه روویان

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ناچيته خواری ناو دلیان جی بگری ، نه گهر فورئان بجيته ناو دله وه وه
 له دلا جی گریبی نهو وه خته نه فی نه بی . . . به نه وابترینی نویژ روکووع و
 سوجووده ، من نهو نه ظائیرانه نه زانم که بیغمه مر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - له کوللی ره کمه تیکا دووسورته دووسورته نه یخویند . له
 دوا یا عباده هلساو چووه ژووری . عهلقه مه له دوا ی نهو چووه
 ژووری ، له پاشان که هاته دهری وتی : لیمان پرسی نهو نه ظائیرانه کامنه
 [الرحمن والتجم له رکاتیکا . . . . وه هکذا . . . وه کو نووسراوه] . . .
 نه م هدیانه وا نه گه نیی که کمی باش و پوخت له زوری نا پوخت
 چاکتره . تأمل و حضوری قلب نه بی له نویژا نهو نویژه له « نفس الامرا »
 مه قبول نه مه گهر خوا به که ره می خوی نه یاتوه به سه رمانا .

له علما سوئالی پرو پوچ بی جوابه .

۲۴/۴۰ - عن ابن مسعود - رضی الله تعالی عنه - یقول : سمعت
 رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول فبئسما للرجل (لاحدهم
 اخی) ان یقول : نسیت سورة کیت وکیت ، او نسیت آیه کیت وکیت
 بل نسی . واستذكروا القرآن فانه اشد تفصیا من صدور الرجال من

$$\frac{7-9}{464} ، \frac{4-4}{78} \text{ النعم}$$

وعن ابی موسی [رضی الله تعالی عنه] عن النبی - صلی الله تعالی
 علیه وسلم . قال : تعاهدوا القرآن ، فوالذي نفسي بيده لو اشد

$$\frac{7-9}{465} ، \frac{4-4}{79} \text{ تفصیا من الابل في عقلها}$$

۲۵/۴۱ عن ابن عمر - رضی الله تعالی عنهما - ان رسول الله - صلی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

الله تعالى عليه وسلم - قال : انما مثل صاحب القرآن كمثل صاحب الابل المعقله ان عاهد عليها امسكها وان اطلقها ذهبت

$$\frac{4 - م}{77} ، \frac{6 - م}{163} ، \frac{7 - 9}{464}$$

وفي اخرى مثله ، واذا قام صاحب القرآن فقراه بالليل والنهار ذكره

$$\frac{4 - م}{77} \text{ واذا لم يقم به نسيه}$$

تهرجه مه :

له بوخارى و موسلمانا لهم سى حديثه دا شه مر كراوه به حافظى فورثان كه دهوام له سهر خویندنى بكا گینا له فكرى نه چیتوه .

حديثى شه وول كه ابن و مسعود - رضی الله تعالى عنه - نه قلى كردوه شه فرموى : له پیغمبر - صلى الله تعالى عليه وسلم - م بیستوه كه فرمویه : چهنده خراب و ناشیرینه بو ییاو كه بلى من سووره تىكى وام له فكر چووه تهوه ، يا ثایه تىكى وام له فكر چووه تهوه [چونكه شهو ته غیره وا شه گه یهنى كه له فورثانا بی موبالاتى شه كا ، شهو بو ئینسانى موسولمان زور عهیهو زور نه قصه] بلكه شهو كه له فكرى براوه تهوه ، [كه وایى مونسب وایه كه بلى : فلان سووره تم ، یا فلان ثایه تم له فكر براوه تهوه] • زور موزا كه رهى فورثان بكنه و زورى بخوینن ؟ چونكه فورثان له سنگى ئینسان وا شه چیته دهرى كه ئوشتر بهو نه وعه له دهست ده رناچى و ههرا ناكا •

حديثى دوهه مى له ابوموسای اشعری - رضی الله تعالى عنه سى

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ریوایت کردووه ئه‌ویش له یخمه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
که‌فه‌رموویه‌تی به‌ده‌وام قورئان به‌سه‌ر بگرنه‌وه و تیکراری بکه‌نه‌وه ،
سویند ئه‌خوم به‌وزاته که نه‌فسی منی به‌ده‌سته ده‌رچوونی قورئان له‌سنگی
نیشان به‌شیدده‌ت‌تره له‌به‌ربوونی و شتر له « عقال » یه‌غنی : ئه‌و به‌نده‌ی
که ده‌ستی و شتری پی ئه‌به‌سته‌وه .

حه‌دیثی سی‌به‌می له عبدالله‌ی ابن‌ی‌عمر - رضی الله عنهما - ریوایت
ئه‌کا ئه‌فه‌رموی ؟ که یخمه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه‌رموی :
مه‌سه‌لی صاحبی قورئان وه‌کو مه‌سه‌لی صاحبی و شتریکه که ئه‌شکیلی
له‌ده‌ست‌بی چون صاحبی و شتره که چاویری و شتره که‌ی بکا و شتره که‌ی
له‌ده‌ست ده‌رناچی چاویری نه‌کا و شتره که‌ی ئه‌رواو له‌کیسی ئه‌چی ،
صاحبی قورئانیش ده‌وام له‌سه‌ر تیکرار و موزاکه‌ره‌ی قورئان بکا له‌فکری
ناچینه‌وه تیکراری نه‌کا ته‌وه له‌فکری ئه‌چینه‌وه . . خوا - جل جلا -
ته‌شیه‌ی قورئانی کردووه به‌ ئه‌شرف و به‌قیمه‌ت‌ترینی مالی عه‌ره‌ب
که‌زور ئه‌هتیمامی پی ئه‌که‌ن و زوریان له‌لایان مه‌قبوله ، ئه‌وه‌نده‌ی که
موبالات به‌وه ئه‌که‌ن به‌هیچ مالیک‌ی تریان ئه‌وه‌نده موبالات نا‌که‌ن . « ذاتا
اکتری ، مالی عه‌ره‌ب هه‌ر و شتره شتی تریان که‌مه . له‌م ته‌شیه‌ه‌دا
« مشبه » به‌ ده‌ره‌جه‌یه‌کی بی نه‌هایه‌ت له « مشبه‌به » ی ئه‌علات‌ره فقط
چونکه « مشبه‌به » ماده‌یه به‌چاوئه‌بئیری هه‌موو که‌س تی ئه‌گا « مشبه »
له ئومووری ئاخیره‌ته ئه‌هلی خوی نه‌بی تی نا‌گا . له مه‌قه‌سه‌دی ته‌شیه‌ها
ته‌شیه‌ه‌کی زور به‌لیغه‌و له‌ج‌ی خوایه‌تی . ئه‌شاره‌تی به‌وه‌ش تیا‌یه
و شتر که مالی دونیا‌یه و فانی‌یه بوچی ئه‌وه‌نده‌ی موبالات پی ئه‌که‌ن که
له‌ده‌ستان ده‌ره‌نجی ؟ قورئان که باعیسی سه‌عاده‌تی دونیا‌و ئاخیره‌ته

مجمع البحرين القرآن وفضائله

سه عاده تيكي ودها كه هيچ باياني نيه بوچي له فكر خوتاني ته به ته وه له وه
سه عاده ته ته به دي به خوتان مه حروم ته كهن ؟

٢٦/٤٢ - عن سعيد بن جبیر [رحمه الله] قال : قلت لابن عباس
- رضی الله تعالی عنهما - : سورة التوبة قال : التوبة • قال : هي
الفاضحة ، ما زالت تنزل ومنهم ومنهم •• حتى ظنوا انها لم تبق احدا
منهم الا ذكر فيها ، قال قلت : سورة الانفال ، قال : تلك سورة بدر ،
[نزلت في بدر خ] •

قال قلت : فالحشر قال : [قل سورة النضير] نزلت في بني النضير

٧ - ح	١٠ - م
-----	-----
٣٥٨	٤٨٠

ته رجعه مه :

سه عیدی بنی جبیر - رحمه الله - ته فه رموی : به ابن عباس - رضی
الله تعالی عنهما - م وت : سورته تی ته وبه ، فه رموی : سورته تی ته وبه
به لکه سورته تی « فاضحه » یعنی کوففاری قوره یشی « مفتضح »
کردووه ، هه « منهم ، منهم » نازل بووه ، یعنی : لهو کوففارانهن
که وایان کردووه ، له وانن که وایان کردووه ، هه قوره یشی تیا زه
کردووه ، هه تا وایان ظهن برد که هیچیان نایه لیته وه هه موویان زه
ته کا •• ابن جبیر ته فه رموی : وتم : سورته تی « انفال » فه رموی : ته وه
سورته تی به دره : ده رحه ق به در نازل بووه • ته فه رموی : وتم : ته ی
« حشر » فه رموی : بلی سورته تی « نضیر » : ده رحه ق به نی نضیر نازل
بووه ••

٢٧/٤٣ - عن عائشة - رضی الله تعالی عنها - عن فاطمة - علیها

مجمع البحرين القرآن وفضائله

السلام - [المناسب رضى الله تعالى عنها] اسرالى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ان جبريل - عليه السلام - يعارضني بالقرآن كل سنة [أي مرة] وانه عارضني العام مرتين ، ولا اراه الا حضر اجلي .

٢٨/٤٤ - عن ابي هريرة - رضى الله تعالى عنه - قال : كان جبريل - عليه السلام - يعرض على النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - القرآن كل عام مرة فعرض عليه مرتين في العام الذي قبض ، وكان يعتكف كل

٧ - ٩

عام عشرا فاعتكف عشرين في العام الذي قبض .

١٤٤

مهناكهى به كوردى :

عائشه - رضى الله تعالى عنها - له حذرته فاطمه وه - رضى الله تعالى عنها - ريوايهت نه كا : كه پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - به دزيه وه پيى فهرمووم : كه جبريل - عليه الصلاة والسلام - هه مووسالى جاريكى قورئان گوى لى گرتووم نه مسال دو جارى گوى لى گرتم .

واى تى نه گم كه نه جهلم حازر بووه (١) .

٢٩/٤٥ - عن ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - قال : كان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - اجود الناس بالخير ، وكان

(١) ماموستا ملا ره شيد به گك - خوا لى خوش بى - مه عناى هدينى ٢٨ هه مى نه كردووه . نه مه مه عناكه يه تى : ابو هريره - خواى لى رازى بى - فهرموويه : جبريل - دروودى خواى له سه ربى - هه مووسالى چاريك قورئانى گوى له پيغمهر نه گرت - د - لهو ساله دا كه پيغمهر گياني سپارد. دو جارى قورئانى گوى لى گرت . وه پيغمهر - د - هه موو سالى ده روز دانه نيشت بو خواپه رستى : مزگوتى به جى نه نه هيللا . لهو ساله دا كه گياني سپارد بيست روز دانيشت . م . ع . ق .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

اجود ما يكون في شهر رمضان حين يلقاه جبريل ؛ لان جبريل كان يلقاه في كل ليلة في شهر رمضان حتى ينسلخ ، [فيدارسه القرآن • خ اخرى] يعرض عليه رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - القرآن فاذا لقيه جبريل [عليهما الصلاة والسلام] كان اجود بالخير من الريح المرسلة ••

$$\begin{array}{r} 9 - 2 \quad 1 - 3 \quad 7 - 3 \\ \hline 173 \quad 70 \quad 443 \end{array}$$

تهرجه مه :

ابن عباس - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - نہ فرموی : پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - سے خیر ترینی ہموو خعلق بووہ بہ خیر لہ ہموو وختیکا • سے خیر ترین لہ خوی لہ ناو ہموو نہوقاتی خویا لہ وختی رومہ زانا بووہ ؛ چونکہ لہ رومہ زانا ہموو شہوی جبریل - علیہ السلام - تانیہایتی رومہ زان مولقاتی لہ گہل نہ کرد • پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - نہو قورٹانہی تائہو وختہ بوی نازل بوو بو حہ زرہتی جبرہ ٹیل - علیہ السلام - نہ خونند • کہ جبریل - علیہ السلام - مولقاتی لہ گہل نہ کرد پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - لہ بابی کہ بہ خیر نیرابی سخاو خیری زور تر بو ••

لہم حدیثہدا استدلال نہ کری کہ لہ رومہ زانا قورٹان خونندن لہمو وختی خیری زیاتری • ہرمانگی خہ تمیکی تیا سوننتہ • صوجہتی یاوچاگان نہ خلاقی حہسہ نہی پی زیادہ بی ••

من جمع القرآن على عهد النبي ؟

— صلى الله تعالى عليه وسلم —

٣٠/٤٦ — عن مسروق ذكر عند عبدالله بن عمرو عبدالله بن مسعود فقال : لا ازال احبه سمعت النبي — صلى الله تعالى عليه وسلم — يقول : خلوا القرآن من اربعة : من عبدالله بن مسعود ، وسالم [بن معقل] ومعاذ

ج — ٧ ، وابي بن كعب ، $\frac{٦-٨}{١٣٣}$ ، $\frac{٩-١٠}{٣٧٢}$ [بن جبل] ، وابي بن كعب ، $\frac{٧-٨}{٤٤٥}$ ، $\frac{٩-١٠}{٣٧٢}$ [لا ادري]

بدا بابي او بمعاذ . اخرى من الكتابين في رقمهما الاخيرين .
تهرجمه :

مسروق ثلثي : لاي عبدالله بن عمرو بن عاص عبدالله بن مسعود ذبكر كرا ابن وعمر وتي : ناوي يياويكيان برد كه هدرخوشم ويستوووه قهت نهبوه كه خوشم نهوي .٠٠ له ييغمههه — صلى الله عليه وسلم — م بيست نهوي فهرموو : له چوار كهس قورثان « اخذ » بكنه : له عبدالله بن مسعود ، سالمى كورى مهقهلهو ، معازو ، ابي بنى كعب . نازانم كه ييغمهههه — صلى الله تعالى عليه وسلم — له معازو ابي كاميانى له ييشا فهرموو .٠٠

شمم جهديشه ده لالهت نهكسا لهسهه نههه نهبي نينسان حافظي خوشبوى له بهر خاترى شهدهههه قورثان .٠٠

٣١/٤٧ — شفيق بن سلمه — ابو وائل — قال : خطبنا عبدالله بن مسعود [رضى الله تعالى عنه] فقال : والله لقد اخلت من في رسول الله — صلى الله تعالى عليه وسلم — بضعا وسبعين سورة . والله لقد علم

مجمع البحرين القرآن وفضائله

أصحاب النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - اني من اعلمهم بكتاب الله
- تعالى - وما انا بخيرهم .

قال شفيق : فجلست في الحلق اسمع ما يقولون ، فما سمعت .

ح - ٧   م - ٩
٣٢/٤٨ - رادا يقول غير ذلك . . . ، $\frac{\quad}{\quad}$ ، $\frac{\quad}{\quad}$ ولفظه انه
٣٧١   ٤٤٥

قال : ومن يقلل يات بما غل يوم القيامة ، ثم قال على قراءة من تأمروني
ان اقرأ ؟ فلقد قرأت على رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - بضعا
وسبعين سورة ، ولقد علم اصحاب رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
اني اعلمهم بكتاب الله ، ولو اعلم ان احدا اعلم به مني لرحلت اليه . قال
شفيق : فجلست في حلق اصحاب رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -

م - ٩
فما سمعت احدا يرد ذلك عليه ولا يعيبه . . . $\frac{\quad}{\quad}$
٣٧١

٣٣/٤٩ - عن مسروق قال : قال عبدالله - رضى الله تعالى عنه - :
والله الذي لا اله غيره ما انزلت سورة من كتاب الله الا انا اعلم اين انزلت ،
ولا انزلت آية من كتاب الله الا انا اعلم فيم انزلت ، ولو اعلم احدا اعلم

ح - ٧
مني بكتاب الله تبلغه الابل لركبت اليه . . . $\frac{\quad}{\quad}$
٤٤٦

م - ٩
٣٤/٥٠ - ولفظه قال : والذي لا اله غيره ما من كتاب
٣٧١

الله سورة الا انا اعلم حيث نزلت ، وما من آية الا انا اعلم فيما انزلت ولو

م - ٩
اعلم احدا هو اعلم بكتاب الله مني تبلغه الابل لركبت اليه $\frac{\quad}{\quad}$
٣٧١

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٣٥/٥١ - عن علقمة قال : كنا بجمص فقرأ ابن مسعود - رضي الله
تعالى عنه - سورة يوسف ، فقال رجل : ما هكذا انزلت ، قال : قرأت
على رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : احسنت ، ووجد منه
ريح الخمر ؛ فقال اتجمع ان تكذب بكتاب الله وتشرب الخمر ؟ فضربه الحد
ح - ٧

٤٤٥

٣٦/٥٢ - وعنه عن عبدالله [اي ابن مسعود] قال : كنت بجمص ،
فقال لي بعض القوم : اقرأ علينا ، فقرأت عليهم سورة يوسف - عليه
الصلاة والسلام - قال : فقال لي رجل من القوم : والله ما هكذا انزلت ،
قال قلت : ويحك ! والله لقد قرأتها على رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - فقال لي : احسنت ، فبينما انا اكلمه اذ وجدت منه ريح الخمر ،
قال فقلت : اتشرب الخمر وتكذب بالكتاب ؟ لا تبرح حتى اجلدك قال :

٤ - م

فجلدته الحد

٩١

هذه احاديث ستة متقاربة الالفاظ متحدة المعنى ، اثنين اثنين كلها
ينزل على فضل ابن مسعود بالقرآن ..

مه عناي حه ديشى نه ووهل :

شه يقى بنى سه لهمه نه فمرموى : عبدالله بنى مسعود - رضى الله
على عنه - خوتبهى بو خوندين له خوتبه كه يا فمرموى : والله له دهمى
مواره كى يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - جه فناو نه وه نده سووره تم
وه رگرتووه . والله نه صحابى يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه زانن
كه من له وانهم كه لهه موو كهس عالمترن به كيبى خوا كه قورثانه ،
له وانيش چا كترنيم ، شه يقى نهلى : من له ناو جه لقه دا دانيشتم كه گوى -

بگرم تاده رحق ابن ومسعود که هم قسهی کرد نهوانه نه فرموی چی ،
له هیچ که سم ، نه بیست قسه که ی ابن ومسعود ره دبکاته وه و شتیکی تر
بلی خ ۰۰

مه عنای حدیثی دووهم که هی موسلیمه :

شعقیق له عبدالله - رضی الله تعالی عنه - ریوایت شه کا که هم
ثابه تهی خوینده وه ، که مه عنا که ی نه مه یه : هر که س له غه نیسه تی کوففار
شتیک بشارته وه روزی قیامت نهوی که شار دوویه وه نهی هینته وه ،
یه عنی : حسابی نهینری و جهزای نهینی * له پاشا فرموی : که له سر
قیرائه تی کی همرم پی نه کن که قورئان بخوینم ؟ یه عنی نهی خوینم ،
والله بویغه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - جه فتاو نه وه نده سووره تم
خویندوه ، والله نه صحابی یغه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه زانن
که من عالمترینی نهوانم به کتاب الله ، نه گهر بزائم یه کی له من عالمتره به
قورئان کوچ نه کم بولای ، شعقیق نهلی : له ناو حلقه ی نه صحابی
یغه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - دانیشتم نه بیست هیچ که سی
له نه صحاب - رضی الله تعالی عنهم - که قسه که ی ره دبکاته وه و عه یی
لی بگری ۰۰

[ابن مسعود - رضی الله تعالی عنه - بو نه مه ی فرموی ؟ بویه کی
فرموی هممر کرا که هر چی قورئانی هنن هموویان تیک بدن له سر
موصحه فی تیمامی عونمان بنووسن - رضی الله تعالی عنه - ابن مسعود
فرموی : بوچی تهرکی نه وه نه کم که له ده می یغه مهر - صلی الله تعالی
علیه وسلم - وه رگرتووه * رواه أحمد وابن ابی داود قسطلانی] *

مه عنای حدیثی سی یه م هی بوخاری

مهسروق ثلی : عبداللهی ابن مسعود - رضی الله تعالی عنه -
فهرمووی : سویند نهخوم بهخوایه کهغیری نهو خوا نیه له کتاب الله
هیچ سووره تی نازل نه بووه که نه زانم له کوی نازل بووه [لهمه که
بالمه دینه ، یالغیری نهوانه] هیچ نایه تی له کتاب الله نازل نه بووه که
نه زانم ده رحق چی نازل بووه ، نه گهر به کتاب الله که سیکی ترم لهخوم
نهعالتز بزانیایه که وشتر نهی گاتی سوار نه بووم و بوی نهچوم ۰۰

مه عنای حدیثی چوارهم که هی مسلمه

مه ره له مهسروقوه ریوایه ته که عبداللهی ابن مسعود - رضی الله
تعالی عنه - فهرمووی : : قهسم بهو خوایه ی کهغیری نهو کهسی که
لایه ق به پهرستن نیه هیچ سووره تی له کتاب الله نیه که نازل بووی و
نه زانم که له کوی نازل بووه ، له کتاب الله هیچ نایه تی نیه که نازل بووی و
نه زانم ده رحق چی نازل بووه ۰۰ نه گهر بزانم به کی هیه که لهمن
عالتزی به کتاب الله که وشتری بگاتی سوار نه بوو نهچم بولای ۰۰

لهم حدیثانه ده ره کهوی : که به قهدهر حاجت دروسته بو نه هلی
فضل اظهاری فضلی خوی بکا ۰۰

مه عنای حدیثی پینجه م هی بوخاری :

ریوایه ته له علقه مه وه ثلی : له حومصا بوین ابن مسعود - رضی الله
تعالی عنه - سووره ی یوسفی - علیه الصلاة والسلام - خویند ، ییوی
ونی : وا نازل نه بووه عبداللهه - رضی الله تعالی عنه - فهرمووی : لای

مجمع البحرين القرآن وفضائله

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - خونید فہرموی : باشت خونید •
عبدالله - رضی الله تعالی عنہ - بونی شہرابی کرد لہدمی ٹہویاوه لہدوایا
فہرموی : ہمہ تہ کذیبی کتیبی خوا ٹہ کہیت وہم شہرابیش
ٹہخوتہوہ ! ٹہمری فہرمو داری حہدیان لی دا ••

یہعنی : لہدوای ٹہوہ کہ بہشہرع ثابتبوو لہسہری کہ بہ
بیختیاری بہعمہ خواردوویہٹہوہ •• والا بہمہحزی بون ہاتن لہدم
داری حہد ناوہشیری ••

مہعنای حہدیشی شہشہم کہہمی موسلیمہ :

ریوایہ تہ لہعلقمہوہ کہ عبداللہی ابن مسعود فہرموی لہ حومص
بووم بہعزی لہقوم وتیان : قورٹانمان بو بخونہ سوورہی یوسف - علیہ
الصلاة والسلام - بو خونیدن یہکی لہو قومہ وتی : واللہ وانازل
تہبووہ ، فہرموی وتم : دہک بہ ہیلاک ہجیت ، واللہ لای پیغمبر - صلی
الله تعالی علیہ وسلم - خونید پیہی فہرموم کہ چاکت خونید ، لہو
وہختہدا کہقسہم لہگہل ٹہو پیاوہ ٹہکرد بونی شہرابم لی کرد وتم :
شہرابیش ٹہخوتہوہو تہ کذیبی کتیب اللہیش ٹہکہی ! ساجاری مہیزو
تاحتدت لی ٹہدم ، فہرموی : کہحہدم لی دا ••

عبدالله - رضی الله تعالی عنہ - یا لہ حومصا « مأذون » بووہ بو
تبقامہی حدود ، یانہو پیاوہی ناردوہ بولای ٹہمیری ٹہوی ، ٹہو پیاوہیش
وا دیارہ کہ تہ کذیبی قورٹانی نہ کردبی ؛ چونکہ تہ کذیبی حہرفی لہقورٹان
لہدین وہرگہرانہ ٹہبی بکوژری • ٹہبی ٹینکاری وہجہی لہ وجوہی
قیرائنتی کردبی ••

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٣٧/٥٣ - قتادة سألت انس بن مالك - رضى الله تعالى عنه - من جمع القرآن على عهد النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ؟ قال : اربعة كلهم من الانصار : ابي بن كعب ، ومعاذ بن جبل ، وزيد بن ثابت ، وابو

زيد ، $\frac{٧ - ج}{٤٤٦}$ ، $\frac{٩ - م}{٣٧١}$

٣٨/٥٤ - عن انس [رضى الله تعالى عنه] قال : مات النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ولم يجمع القرآن غير اربعة : ابو الدرداء [عوير بن مالك] ، ومعاذ بن جبل ، وزيد بن ثابت ، وابو زيد [رضى الله تعالى

٧ - ٩

عنهم] قال : ونحن ورثناه _____ ٠٠ [عند ابن ابي داود عن ثمامة :
٤٤٧

حدثنا انس بن خالد الانصاري - وهو قيس بن السكن - ، وقال عن انس ان زيدا الذي جمع القرآن اسمه قيس بن السكن ، قال : وكان رجلا منا من بني عتي بن النجاد احد عمومتي ، ومات ولم يدع عقبا ونحن ورثناه ، قال ابن ابي داود مات قريبا من وفاة رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فذهب علمه ولم يؤخذ عنه ، وكان عقيبا بدريا ، وما قاله انس - رضى الله تعالى عنه - باعتبار ما بلغه علمه او من قبيلته الغزرج . وقد جمع غيرهم زمن النبي - عليه الصلاة والسلام - وبعده من الصحابة - رضوان الله تعالى عليهم - من الرجال ؛ كالائمة الاربعة ، والقرشي الذين استنسخوا القرآن بأمر عثمان - رضى الله تعالى عنه - وطلحة ، وسعد ، وابن مسعود ، وحذيفة ، وسالم ، وابو هريرة ، وعبدالله بن السائب ، والعبادلة ٠٠ ومن النساء : امهات المؤمنین عائشة ، وحفصة ، وام سلمة - رضى الله تعالى عنهن - وغيرهم ٠٠ راجع القسطلاني !

[وابو الدرداء في الحديث الثاني وهم بل الصواب ابي بن كعب كما في الحديث الاول ٠٠]

تهرجه منه :

فتهاده تهلی : له نههسی بنی مالکم یرسی که کی له زهمانی پیغمهر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - قورثانی کو کردوه تهوه له سنگیا ؟ نههس
 - رضی الله تعالی عنه - فهرموی چوار کهس ههموویان له نهصاربوون :
 ابی بنی کهعب ، معازی بنی جهبهل ، زهیدی بنی ثابت ،
 ابو زهید - که فهیسی بنی سه که نه - نههس تهلی : فهیس به بی وارث
 مرد نیمه یرثمان گرت . له ریواپه تی دووه ما له باتی « ابی » ابو الدرء
 ذیکر کراوه . فهقهط تهوه وههه له تهرف راویه که یهوه ، به لکه ابی
 بنی کهعبه . .

تهوهی نههس فهرمویه تی زاہیر وایه که به اعتباری عیلمی خوی
 تهو حصره ی کردوه ، یامه قسوودی وایه که له قهیلهی خوی که
 خهزره جه هه ر تهو چوار زاته قورثانیان به تهواوته تی له بهر بووه ، به
 قهرینه ی تهوه که تهوس و خهزره ج له بهینی خویانا یقینخار ته کهن به سهر
 یه کتری یا ، تهوس تهلی : نیمه چوار که سمان تیایه یه کیکیان سه عدی بنی
 معاذه له حینی وه فاتیا له بهر وه فاتی تهو عهرشی رحمان له رزیوه تهوه ،
 یه کیکیان خوزه یمه ی بنی ثابته که شهاده تی تهو به شهادی دوو پیاوه .
 یه کیکیان حه نظله ی ابنی عامیره که وه فاتی کرد مه لائیکه شتیان^(۱) ،
 یه کیکیان عاصمی بنی ثابته که ری یان پی گرت و شهید کرا کوففاری

(۱) تهو حه نظله یه له شهری « احد » شهید کرا . هوی تهوه که
 مه لائیکه شتیان تهوه بو : حه نظله له تازه زاوا بو ، له گهل خیزانیا بو
 که بانگکه ری « جیهاد » بانگی کرد ، فریای تهوه نه کهوت له ش پیسی خوی
 ده رکا شیری هه لگرت و به دهنگ بانگی جیهاده وه روی ، وه له شهرا

مجمع البحرين القرآن وفضائله

تورهش چوون جهسهدي موباره کي بينن وههتکو د موئلهي ، (۱) بکهن حوا زردهوالهي زوري بونارد ئیخاطهيان دا . کس نهيتواني بچی بهلایا .
 ۰۰ خهزره ج ئهلی : چوارکس له ئیسه قورئانان هموو له بهر بووه که
 ئه و چوارهن که ذیکر کرا ۰۰

ئه گهر مورادی ئهنهس وانهبی له کوی یه که یه که هموو ئه صحابی
 کیرامی دیو لی ی پرسین غهیری ئه و چواره وتیان ئیسه هیچمان به ته واو ته تی
 قورئانمان له بهرنیه ؟ له واقیشتا غهیری ئه و چوار کسه له ژنانا خهزره تی
 عایشه و خهفصه و ام سلمه که د امهات المؤمنین ن ، له پیاوانا خوله فای
 اربعة ، عبادیله ، طلحه ، سهعدی بنی مالک ، ابن مسعود ،
 حوزه یفه ، سالم ، ابو هورهیره ، عبداللهی ابن سائب ، تمیمی داری ،
 عبادهی بنی صامت ، سهعدی بنی عباده ، ابوموسای ئه شعهری ،
 وغیرهم ۰۰۰ - رضی الله تعالی عنهم - هموو یان قورئانان له بهر بووه ۰۰
 ۳۹/۵۵ - عن ابن عباس قال عمر - رضی الله تعالی عنهم - : ابی
 اقرؤنا ، [واقضانا علی] ، وانا لندع من لحن ابی ، وابی یقول : اخذته
 من فی رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ، فلا اترکه لشیء ، قال
 الله - تعالی - : ما ننسخ من آیه او ننسها نات بغير منها او مثلها

ح - ۷   ۸ - ۷

ت عن انس مرفوعا ۰۰

۱۲   ۴۴۸

نه گه رایه وه شههید کرا . دواي شههه که بینرا که مهلائیکه خهریکی
 شور دین ۰۰ بروانه دریزی ئه م باسه له کتیبی : د غزوة احد ، ا دانراوی
 د محمد احمد باشمیل ، م . ع . ق .
 (۱) موئله : یانی به یه ن کسردن ، یالووت و گوی کردن ، ئه مه
 بیسه یه کی نا هه موازه هندی کس له شههرا ئه یکه ن ، پاش کوشتنی
 دوزمنیان ئه چن لووت و گوی یان ئه کهن و ، پارچه له له شیان ئه برن .

تهرجه مه :

ثمامی عومر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - تہ فہرموی : خویندہ وارترینی
 ہموومان ابی یہ ، [لہ ریوایہ تہ کہی ترا موصبتیرینی ہموومان لہ حوکما
 لہ بہینی خصمانا علی یہ] • لہ گہل تہ مہدا کہ ابی لہ قورثانا لہ ہموومان
 زیانترہ من قیرائتہی ابی تہزک تہ کہم حوکمی بی ناکم ، تہ گہرچی ابی
 تہلی : من قورثانم لہ دەمی موبارہ کی پیفہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - وہ رگرتووه ، یه عنی « بالذات » لہوم بیستوہو لہ بہر ہیچ شتی
 تہرکی عمہل بہوہی کہ لہ پیفہمہرم بیستوہ ناکم - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - خوا فہرمویہ : تہو ٹاہتہی کہ نەسخی حوکمی ، یا حوکمو
 لہ فظی ، یا ہر نەسخی لہ فظی تہ کہینہوہ ، یه عنی بہ یانی تہوہ تہ کہین
 کہ موددہی عمہل بہوہ تہواو بووہ ، لہ باتی تہوہ موافیقی تہوزہ مانہ
 حوکمیکی چاکتر یہینہ پیشہوہ ، یه عنی بہ عزی تہ حکام بہ عزی تہ حکام
 نەسخ تہ کاتہوہ ••

فضل فاتحة الكتاب :

٤٠/٥٦ - عن [العرث] ابی سعید بن المعلی [رضی اللہ تعالیٰ عنہ]

ح - ٧

قال : كنت اصلي فمر بي رسول الله - فدعاني النبي - صلي

١٢٨

الله تعالى عليه وسلم - فلم اجبه [حتى صليت ، ثم اتيته قال : ما منعك
 ان تأتي] قلت : كنت اصلي ، قال : ألم يقل الله - تعالى - : استجبوا
 لله ولرسله اذا دعاكم ؟ ثم قال : الا اعلمك اعظم سورة في القرآن قبل ان
 تخرج من المسجد ، فاخذ بيدي ، فلما اردنا ان نخرج قلت : يا رسول الله
 انك قلت : الا اعلمك اعظم سورة من القرآن ، قال هي الحمد لله رب
 العالمين هي السبع المثاني والقرآن العظيم الذي اوتيته

ح - ٧

د ، ن ، ج ، ••

٤٤٩

١٢٨

ته رجمه :

تهبو سه عیدی کوری موعه لالا - رضی الله تعالی عنه - ته فہرموی :
 نویزم ته کرد پیغمہر - صلی الله تعالی علیہ وسلم - به لاما رابورد ، بانگی
 کردم جوابم نہدایہوہو بہدہ نگیہوہ نہچووم تا نویزہ کہم تہواو کرد ،
 لہدوایا چوومہ خدمتہی فہرموی : بوچی بانگم کردی و نہہاتی ؟ وتم :
 یا رسول الله نویزم ته کرد فہرموی : بوچی خوا نہی فہرموہ : کہ
 حواو رہسولی خوا بانگی کرد جوابیان بدہنہوہ ، لہ
 پاشا فہرموی : لہ پیش تہمہدا لہ مزگوت بچیہ دەری
 سورہ تیکت فیر بکہم کہ لہ قورٹانا لہمموو سورہتی گہورہ ترو
 تہوابی زیاتری ، لہدوا دەستی گرتم ، کہ تیرادہی کرد لہ مزگوت
 بچیہ دەرہوہ بیموت : یا رسول الله نہت فہرمو کہ سورہ تیکت
 فیر تہ کہم لہ قورٹانا لہمموو سورہتی خیرو تہوابی گہورہ تری ؟
 فہرموی : تہو سورہتہ « الحمد لله رب العالمین » تہو سورہتہ
 سبحی مثنیہ قورٹانیکی گہورہ یہ کہیم عطا کراوہ ..

تہم حہدینہ دەلالہت تہکا لہسہر تہمہ لہنویزا جواب دانہوہی
 پیغمہر - صلی الله تعالی علیہ وسلم - وہ چوونہلای نویز بہتال
 ناکاتہوہ ..

فاتیحہ حہوت ثایہتہ ، بہعزی لہعولہما بسم الله الرحمن الرحیمان
 بہ ثایہتی حسیب کردوہہ • ابن عباس تہفہرموی : بسم الله الرحمن
 الرحیم ثایہتی حہوتہمہ کہ لای تہوان « صراط الذین انعمت علیہم » بہ
 تہنہا ثایہت نہہ • بہعزی لہعولہما ، وہک حہنہفی بی ، بسم الله الرحمن
 الرحیم لہ فاتیحہ حسیب نہہ « صراط الذین انعمت علیہم » ثایہتیکہ وہ

مجمع البحرين القرآن وفضائله

دوايه که ی نایه تیکه •

به فاتحه ناوی نراوه ، سبع منائی ؛ چونکه جهوت نایه ته له نویزا دوباره نه کریته وه نه ناو جهمدی خوی نایه ، قهت کون نایی ، هه رچی نویز که ربی تیکراری نه کاته وه هه موو روزی له هه موو نویزیکا باقی قورئان به قهت نه و تیکرار ناکریته وه ••

چونکه نه م نه حادیتانهم بو عهوام به کوردی ته رجه مه کردووه وام مونسب دی که لیره دا فاتجه ش نایه به نایه ت به کوردی ته رجه مه بکه م که عهوام مه عسای نویزی خوی تی بگاوه به حضوری دل فاتجه سخوینی ••

نیه تم وایه له مه ولایش - خوا ته و فیک بدا انشاء الله - هه ر ذیکریک و نایه تی یاسوورته تی له نویزا نه سخوینی نه وانیش له جی خویا به کوردی ته رجه مه بکه م ••

« اعوذ » : یه نا نه گرم « بالله » : به خوا « من الشيطان » : له شه تانی که نه و شه تانه « الرجیم » : له ره حمه تی خوا طه رد کراوه •• یه عنی : له وه که له دنیا ، یا له دینا ضه ره رم پی بگه یه نی ، شه رم پی گه یه نی ، ته فرم بداو گونا هم پی بکاوه خه ریک بی له ربی راست لام بداو و دسوه سه م پی بکا ••• خولاصه : له هه موو شه ریکی نه و له عینه په نا نه گرم به خوا •• « بسم الله » : یاری به له خوا طه له ب نه که م به واسیته ی ناوی خواوه فاتجه نه سخوینم خوا یه کی وایه که « الرحمن » : له دونیادا مه رحه مه ت نه کا به هه موو روح له بهر به جه یوانات و موسولانو ، گاوردو جو ، بت بهرست و روزبه رست ، به چاک و خراب • مه رحه مه تی دونیایی نه له چاک نه له خراب درینی ناکا ••

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« الرحيم » : رحيمه له تاخيرها هدر كسي موثمن بي و عمه لي چاكه ي بي - كه مي يازوري - به قهدير عمه له كه ي خوي يازياتر :
 يدك بهده تا بهك به حوصد ، يابه بي حساب رحمي بي نه كا . .

« الحمد » : حمدو نهنا ، هدر كه سي بي كا بو هدر كه سيكي بكا ،
 له « نفس الامرا » « لله » : هدر مه خصوصه به خواوه نه چته وه سهر
 نهو هيچ كه سي تر له حقيقه تا به حقيقت موسته حقي حمد نيه ؛
 چونكه هموو كاري هدر كاري خوايه نهو يراده نه كا هيچ كه س دسه لاني
 هيچي نهو هيچي له دست نايي ، كه سي ته ماي چاكي بي له گهل من بكا
 يعمه تيكم بي به خشي خوا نهو كه سه خلق نه كاو نهو نيمه ته خلق نه كا
 چاوو عقل و شعور نهدا بهو كه سه نهو نيمه ته ي كه نهو ته ماي ته ي
 بيحساني بكا به من خوا نهيدا بهو كه سه ، مني پشان نهدا ، نه خاته دليه وه
 كه چا كه م له گهل بكا ، نه خاته دليه وه كه من موسته حقي نهوم بيحسانم
 بي بكر ي ، زماني نه داني ، دسي حيره كه ي بي نه كا ، له كوي نهو كه سه
 نه تواني چا كه له گهل من بكا ؟ زمان و عقل و شعور نهدا به من من چون
 نه توانم حمدي نهو پياوه بكم ؟ خوا وه فام نه داني له باتي حمه
 جويني بي نه دم . . . نه مانه كه هموو كاري خوا بن كي حمد نه كاو
 بو كي ي نه كا ؟ حاميد هدر خوايه ، محمود هدر خوايه - جل جلاله -
 خوايه كي وايه :

« رب العالمين » : كه پهروه ردگاري هموو عالمه : داربي و
 به ردي ، گيايي و حيو ان بي ، نينسان بي و جن بي و ملائكه بي ، به ربي و
 به حربي ، مانگ بي ياروژ يا نه ستيره بي ، هدر چي بوه و نه بي همووي
 به ته دريچ به ته رتيب و نينظام ته ريبه نه كا ، هيچ زه ره په كي له كاينات

بی حکمت خهلق نه کردووہ ، هموو کایه نات له عه دالتهی ئهو
به هره مه نندن بی بزانتن یا بی نه زانتن ۰۰

موراد له حمد ئه وه نیه که به زمان بلی : الحمد لله ، یا زور
شوکر ۰۰ حمد ئه وه نیه : که هه ر نیمه تهی خوا - جل جلاله -
به خشویوتهی به ئینسان خوا ئه ونیمه تهی بوچی خهلق کردووہ ئهو
نیمه ته له وه دا به عمهل بی نی :

خوا دهستی بویه نه داومی له خهلق بدهم ، یاوی بی بکوژم ، دزی
بی بکه م ۰۰۰ بویه کی داومی کاری چاکه ی بی بکه م ، ئیجسانی بی بکه م ،
که سبی جه لالی بی بکه م ۰۰
بی بویه نه داومی بی بی بچه دزی ، ری کاروان بگرم ،
خهلق تالان بکه م ۰۰۰ بویه کی داومی بی بی بچم بو مزگوت ، بو غه زا ،
بویارییهی موحتاج به یارییه ۰۰

چاوی بویه داومی شتی چاکی بی بینم ، ته ماشای مه صنعاتی
خوا بکه م ، بلیم : یاره بی ته مانه ت به خورایی خهلق نه کردووہ ، یاره بی
له ناگری جه هه تم حیفظم بکه ی ۰۰۰ بویه کی نه داومی ته ماشای شتی
هه رامی بی بکه م ۰۰ زمانی بویه داومی : که ذیکری خوی بی بکه م ،
قورثانی بی بخوینم ، همدو نه نای خوی بی بکه م ، خهلقی بی ده عوه ت
بکه مه سه رری چا که ۰۰۰ بویه کی نه داومی غه یه تهی موسولمانانی بی بکه م ،
جوینیان بی بده م ۰۰ گویی بویه داومی گوی له ذیکر ، له قورثان ، له
وه عظو نه صحیحت بگرم ۰۰ نه کو گوی له غه یه تهی موسولمانان و جوین
به خهلق دان و دروو ده له سه بگرم ۰۰

هه قلو شعوری بویه داومی : که له گوره بی و مه صنعاتی خواو

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نیش و کاری چاکه دا فکر بکمه وه . . . بویه کی نه داومی که له ته زیرو
نه سادا صرفی بکم . .

مال و تروته ی بویه داومی : که له دوا ی نیحیاجی خوم و مال و
منالم باقیه که ی له ری خیرا صرف بکم . .

بوج حمد مه خصوصه به خوی تعالاه ؟ چونکه « الرحمن
الرحیم » : خسوا مهرحه مهت کوتنده له دونیاو قیامه تا به مه مو که س
هر کس به پیی عمه لی خوی ، یا به مه خزی مهرحه مهت و فضل و
که رمی خوی . .

بوج حمد هر مه خصوصه به خوی تعالاه ؟ چونکه « مالک
یوم الدین » : له روزی جه زادا له زاهیراو له باطنیا مالکی مولک هر
ته وه ، نه به زاهیر نه حقیقت که س حه ددی نه بی : من مالکم ، هر
ته وه مو کافتی له دهس بی و ، هر ته وه موجازاتی له دهس بی . هیچ که س
هیچی له ده ستانیه ، ته و مخته دهر ته که وی که کی مولکی مه یه و کی
نیته ی . .

نیشان نیشان بی ، عقل و شعوری بی به حضوری قلب به س
صیفاتانه نه نای خوا بکسا ، وا لازمه که هیچی تری له خه یال و خاطر
نه مینی ، به چاوی دل خوا بینو خوی وا چاو لی بی که له حضوری
خوادا را وه ستاوه ، چاوی له عظمهت و سه طوه تی خوا بی ، له مه بیته تی
خوادا غه رق بی و ، به ترسو له رزه وه بی : یاره بی من که عه بدیکی
زه عیف و ذه لیل و رو زه شو گونا هکارم له گه ل ته مه مو روره شی به دا
غهریقی به حری نیصهت و که رمی تو م . .

« ایاک نعبد » : هر بوتو عیادهت ته که بن ؟ چونکه غه بری تو

مجمع البحرين القرآن وفضائله

کس نیه لایسق بی به وه عیاده تی بو بکری ، بو تهوفیق له سه ر عیاده ت و ئیخلاص له عیاده تا . .

« وایک نستین » : هه ر له تو یاری به طه لب نه که ن هچ که س ده سه لاتی هچ نیه که یاری به ی لی طه لب که ن . . « اهدنا » : هیدایه تمان بده « الصراط » : بو ری « المستقیم » : راست : که بو هچ کویمان نه بات و ری و راست بمان که به نته سه رحه ق و ئیطاعه تی نه مری تو . . نه و ریگه به « صراط الذین » : ریگه ی نه وانه یه که . . « أنعمت » : نیمه تی دین و دونیات « علیهم » : به سه را رزانوون ؛ وه کو یفه مه ران - علیهم الصلاة والسلام - و ییاوچا کان ، نه و ده واتی کیرامه که نیمه تی به سه را رزانوون . .

« غیر المنضوب علیهم » : غه یری نه وانه که غه زه بیان به سه را رزینراوه . .

« ولا الضالین » غه یری نه وانه که ری یان ون کردووه له ری حه ق لایان داوه .

« آمین » خوا به نه م دوامان لی قبول بکه ی . .

ئینسان به و ته وه نویتز بکا ، یاقورئان بخوینی ئومید وایه که خوا قوبولی بکا . فه قه ط که ئینسان له نویتزا ئاگای له خوی نه بی و ، خوی له مه شریق و دلی له مه غریبابی مه شغوولی خه یالی پروبووچ بی ، له کولی که لیمه به کا که به زمان نه ی لی و دلی له جی به کی تر بی خوا پی ی نه لی : درو نه که ی . کسوا په نا به من نه گری ؟ خه ریکی مه ممنون کردنی شه ی تانی . .

کوا حه مدی من نه که ی ؟ نیمه تی من له ری شه ی تانا سه رف

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نه‌کمی ۰۰ کوا به‌ره‌ببی عالمم نه‌زانی؟ هدر خه‌ریکی ته‌حصیلی ره‌زای
 دوشمنی منی و ئیلتیماس له‌خلق نه‌کمی ۰۰ کوا من به‌ره‌حمان و رحیم
 نه‌زانی و که‌چی ئیطاعه‌ی من ناکمی ۰۰ نه‌گر به‌مالیکی روزی جه‌زات
 بزانیمایه ئیشی شه‌وو روزانت گونا نه‌نه‌بو ۰۰ لیم به‌ترسایتایه موخاله‌ف‌ت
 نه‌ده‌کردم ۰۰ کوا عیاده‌ت هدر بومنه؟ بویه‌کی نه‌کمی که‌یت بلین:
 ییایوکی باشه نو‌یز نه‌کاو روزو نه‌گری ۰۰ بویه خیر و ئیحصان نه‌کمی
 یت بلین: سه‌خی‌یه ۰۰ بویه سه‌ج نه‌کمی یت بلین: حاجی فلان ۰۰
 بویه عیلم نه‌خونی و ته‌دریس نه‌کمی که‌دونیات دست‌کوی ۰۰ کوا
 هدر له‌من یاری‌یه طه‌لب نه‌کمی؟ بو ئیشیکی جوزئی په‌نا به‌صد لاوه
 نه‌بسی ۰۰ هیدایه‌ت بوله‌من طه‌لب نه‌کمی، بچو بولای نه‌وانه
 که‌عیاده‌تیان بو نه‌که‌یت و نه‌یان به‌رستی ۰۰ ری راستم پی‌نیشان داوی
 خوت ری چه‌وت گرتوو ۰ صدبار بلی ئامین هیچ لیت قوبوول
 ناکم ۰۰

شه‌و وه‌خته ئینسان - نعوذ بالله - مه‌حرووم و مه‌رگردان
 نه‌مینته‌وه ۰۰ خوا دلمان چاک‌بکاو ته‌وفیقمان بدا له‌سه‌ر ئیخلاص و ئیشی
 چاکه‌ کافیه ۰۰

فه‌ضلی « ئامین » :

۴۱/۵۷ - عن ابی هریره - رضی الله تعالی عنه - ان رسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : اذا قال الامام : غیر المغضوب علیهم
 ولا الضالین ، [فقال من خلفه : آمین ، فوافق قوله قول اهل السماء]
 فقولوا : آمین ؛ فمن وافق قول الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه ۰۰

۷ - ح	۳ - م
-----	-----
۶	۵۰

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٤٢/٥٨ - وفي اخرى عنه ان النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : اذا آمن الامام فامتنوا ، فانه من وافق تامينه تامين الملائكة غفر له ما تقم من ذنبه .. قال ابن الشهاب : وكان رسول الله - صلى الله تعالى

عليه وسلم - يقول آمين .. $\frac{3-4}{94}$. $\frac{3-4}{94}$. د ، ت ،

وعنه ايضا اذا قال احدكم آمين ، وقالت الملائكة في السماء آمين ، فوافقت احدهما الاخرى غفر له ما تقم من ذنبه ..

$\frac{3-5}{50}$ ن $\frac{2-3}{95}$

تهرجمه :

ثم سي حديثه ده لالت نه کن له سر فضيله تي « تامين » ،
 له حديثي نه وولا نه فرموي که تيام وتي : « غير المنضوب
 عليهم ولا الضالين » ثيوه بلين : تامين ..

له حديثي دوو ما نه فرموي : که تيام وتي : تامين ثيوه يش
 بلين : تامين .. له تاخري هه ردوو حديثه که دا نه فرموي : تاميني
 هه که سي له گه ل تامين کردني مه لايکه دا به کگيري هه گوناھي
 له وپيش کردبتي خوا عفوي نه کا ..

له حديثي سي يما نه فرموي : که به کي له ثيوه - به عني له
 دواي فاتحه دا - بلي : تامين و مه لايکه له تاسمانا بلين : تامين ثم دوو
 تامينه به کگيرين گوناھي يشووي نهو که سه دائه پوشي ..

کس مغروورنهي بلي : من گوناھ نه که مو دواي فاتحه ته ليم :

تامين ..

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ابو هريرة - رضي الله تعالى عنه - قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : الحمد لله ام القرآن وام الكتاب . صححه الترمذي

٤

قسطلاني — . وسميت ام الكتاب انه يبدأ بكتابتها في المصاحف ، ويبدأ

٧

ح - ٧

بقرائتها في الصلاة . . .

٣

تهرجمه :

فاتحته « ام الكتاب » هي لبي تهلين ؛ چونکه له نه ووهلی قورثانا نه نووسری ، له نه ووهلی نويزا نه خونيزی . ابو هريره - رضي الله تعالى عنه - نه فرموی : بيغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرمويوه تي : « الحمد لله . ام القران » « ام الكتاب » تيرمذي . .

٤٣/٥٩ - عن ابي سعيد الخدري - رضي الله تعالى عنه - قال : [بعثنا رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ثلاثين رجلا . احمد] انطلق نفر من اصحاب النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - في سفر سافروها حتى نزلوا في حي من احياء العرب ، فاستضافوهم ، فابوا ان يضيفوهم ، فلدغ سيد ذلك الحي ، فسعوا له بكل شيء لا ينفعه شيء ، فقال بعضهم : لو اتيتم هؤلاء الرهط الذين نزلوا لعله ان يكون عند بعضهم شيء ، فاتوهم ، فقالوا : يا ايها الرهط ان سيدنا لدغ وسعينا له بكل شيء لا ينفعه ، فهل عند احد منكم من شيء ؟ [ينفع صاحبنا . د] . [فقالوا : لهم قد بلغنا ان صاحبكم جاء بالنور والشفاء ، قالوا : نعم . بزار] فقال بعضهم [هو ابو سعيد الراوي] : نعم ! والله اني لارقي ، ولكن والله لقد استضفناكم فلم تضيفونا ، فما انا براق لكم حتى تجعلوا لنا جعلا ، فصالحوهم على قطع من الغنم [ثلاثون شاة . ن] فانطلق يتفل عليه [ينفخ نفخا معه ا دنى بزاق بعد القراءة] ، ويقرا عليه الحمد لله رب العالمين [الفاتحة الى آخرها سبعا او ثلاثا] ، فكانما نشط من عقال ، فانطلق يمشي وما به قلبة ، قال : فافوهم جعلهم الذي صالحوهم عليه ، فقال بعضهم : اقسوا ، فقال الذي رقى : لا تفعلوا حتى ناتي النبي

مجمع البحرين القرآن وفضائله

- صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فنذكر له الذي كان فننظر ما يأمرنا ،
فقدموا على رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فذكروا له ، فقال :
وما يدريك ؟ انها رقية ، ثم قال : قد اصبتم ، اقسوا واضربوا لى معكم

ح - ٤

سهما ، فضحك رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -

١٣٢

٩ - م

٩ - م

د ، ت ، ن ، ج ، باخسر وفيه : فابى ان يقبلها ،

٣١

١٣٢

وقال : حتى اذكر .. وفي آخر قال : خلوا منهم واضربوا ..

تهرجه مه :

له ابوسه عیدی خودری - رضی الله تعالى عنه - ریوایت کراوه
که چند کسی [له ریوایه تیکی ترا سی ٣٠ کهس] له نهصحابی
پیغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - [لهزیر ریاسه تی ابو سه عیدا
- رضی الله تعالى عنه - به نهمری پیغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
وه کو نیمامی احمد - رحمه الله - نهفهرموی] له سه فهریکا که کردیان
رویین تا [شهوی • ت] لای خیل له خیل عهره ب دابهزین ، طه له بی
میوان داری یان لی کردن میوانداری یان نه کردن ، نهو شهوه گهوره ی
نهو خيله داعبايهك یوهی دا ، به هموو شتی که به عهره ب ته داوی
بی نه کری ده زمانیان کرد وه له گهلی خهریک بوون هیچ شتیک نه فعی
بوی نه بو ، به عزیزکیان وتی : نه گهر بچه لای نهوانه ی که نزدیکان
دابهزیون به لکه شتیکیان له لا بی که عیلاجی بی بگری ! چونه لایان
بیان وتن : نهی قهوم گهوره که مان شتیکی یوه داوه ، به هموو
شتی که به ده زمان بشی له گهلی خهریک بووین فائیده یی نهوا [وامان
یستوهه که سه دراره که تان نوورو شیفای هیناوه] لای هیچتان شتیکی -

واهدیه که فایده‌ی بوی بی بی؟ به‌عزیزان [که ابوسعیدی راویه]
 فہرموی : بہلی واللہ من نوشتہ تہ کم « اما ، واللہ چونکہ می‌وانداریمان
 لیٹان ویستو میدانداریتان نہ کردین تا ثوجرہ تیکمان بو معلوم نہ کہن
 دوعای بہسرا ناخونیم • لہسر گہ لہسری [سی سہری]
 صلحیان کرد •• تہو پیاوہ کہ ابو سعیدہ لہ گہ لیلان چوا فاتیحای
 بہسرا تہ خونین و کوفوی تہ کرد بہ ریوایہ تی سی جار ، بہ ریوایہ تی
 حہوت جار • وہ کو لہ بہند بہ ربووی ہیچ نازاری نہ ماو تہ روی ہیچ
 « اضطرابی ، نہ بو ••• تہو کری بہی کہ گفتیان پی دابوون دایانتی •
 بہ عزیزان وتی : با بہشی کہین ! تہوی بہسرا خونین بو فہرموی :
 بہشی مہ کہن تا تہ چینہ لای یغہ مہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - و
 عہرزی تہ کہین بزاین بہچی تہ مرمان پی تہ فہرموی وا تہ کہین ••
 عہودہ تیان کردہ وہ بو لای یغہ مہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - و
 عہرزیان کرد ، یغہ مہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی :
 چوزانی کہ فاتیحہ نوشتہ یہ ؟ لہ دوایدا فہرموی : بہشی بکہن و
 بہشیکش بو من دانین ، تہوی فہرموی پی کہنی •

۴۴/۶۰ - آخری عن ابی سعید الخدری [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال :
 کنا فی مسیر لنا [فی سریة • دار] فنزلنا [لیلا • ت] ، فجات جاریة ،
 فقالت : ان سید الحی سلیم ، وان نفرنا غیب [غیب • آخری] ، فهل
 منکم راق ؟ فقام معہا رجل ما کنا نانبہ [ننبہہ] برقیة فرقاہ فبرا ،
 فامر لہ بثلاثین شاة ، وسقانا لبنا ، فلما رجع قلنا لہ : اکت تحسن
 رقیة ، او کنت ترقی ؟ قال : لا ما رقیة الا بام الکتاب • قلنا لا تجدوا
 شیئا حتی ناتی او نسال النبی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فلما قمنا
 المدینة ذکرناہ للنبی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فقال : وما کان یدریہ
 ۹ - م   ح - ۷

ته رجله :

له نه بو سعیدی خودری - رضی الله تعالی عنه - ریوایت کراوه :
 له سه فهریکا بووین شهوی له جی دابه زین کچی هات ، وتی :
 گوره که مان شتیکی پیوه داوه پیاوه کانمان له ماله وه نین که سیکان تیاه
 نوشته بکا ؟ په کیکمان که گومانان پیی نه بو که نوشته کهر بی له
 گهل نهو کچه ههلساو چوو نوشتهی بو کرد چاک بووه . نه مری کرد
 سی مهران دایی . که گه رایه وه پیمان وت : بو تو نوشته نه زانی ؟
 یا خو پیمان وت : [په کی له رایه کان شکی بووه که نه بو سعید له
 دوو که لیمه کامی وتوه] بوچ تو نوشته کهر بووی ؟ وتی : خیر بسه
 فاتحه نه بی به هیچی تر نوشتهم بو نه کرد . . . وتان : هیچ دهستی لی
 مدهن تا نه چینه خدمت پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ، یا وتی
 نه پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه پرسین . [په غنی : نازانم
 نه بو سعید له دو لفظه کامیانی وتوو] که چوینه وه مه دینه عهرزی
 پیغمهر مان کرد - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمووی : چوزانی که
 فاتحه نوشته به ؟ به شی بکنو به شیکیش بو من دابین . . .

ثم حدیثه ده لالت نه کا له سر نه مه : که سدرقه له مانه جه لاله
 [زاهیر وایه بو پیاوی خوی] بهو شهرته که به ثابتهی له قورئان ، یا به
 ذیکریکی مائور . . .

به قیاسی ثم حدیثه نه بی ثوجرهت له سر ته علمی قورئان و
 علمیش نه بی جه لالی بی ؟ وه کو ثوجرهتی که ماموستا له قوتابی
 نه ستینی . . .

پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - بویه فرمووی ته تی که به شی

منیش دانین تا نهو نهصحابانه شو به بیان له حلالی نهو مهرا نه که وه ریان
گرتووه نه مینی ۰۰

هم ده لالت له سهه نهه نه کا که ریوار هه رکسی بی بی بوی
دروسته داوای میوانداری کردن لهو دیوخیلانه که تووشیان نهی ۰۰
انشاء الله له به خنی نیمانیی که حوکمی میوانداری و میوانی چه ۰۰

۴۵/۶۱ - عن ابن عباس [رضی الله تعالی عنه] قال : بینما جبریل
- علیه السلام - قاعد عند النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - سمع
نقیضا من فوقه ، فرفع رأسه فقال : هذا باب من السماء فتح اليوم لم
يفتح قط الا اليوم فنزل منه ملک فقال : هذا ملک نزل الی الارض لم
ینزل قط الا اليوم فسلم فقال : ابشر بنورین اوتیتهما لم یوتهما نبی
قبلک : فاتحة الكتاب وخواتیم سورة البقرة ولن یقرء بحرف منهما الا اوتیته
م - ۴

۹۴

ته رجله مه :

له ابن و عباس - رضی الله تعالی عنهما - وه ریوایت کراوه له
وه ختیکا که جبرئیل - علیه الصلاة والسلام - لای یغمههه - صلی الله
علیه وسلم - دانیشتبو وه که ده رگا بکریته وه جیره به کی له زور سه ری وه
بیست جبریل - علیه الصلاة والسلام - سه ری ههل بری وه فه رموی
نهه ده رگا به که له ناسمان یمرو کراوه ته وه تا یمرو قهت نه کراوه ته وه ،
مه لایکه به کی لی نازل بو جبریل - علیه الصلاة والسلام - فه رموی نهه
مه لایکه به که هاتوه ته سهه نه رز غه بری یمرو قهت نازل نه بووه ، نهو
مه لایکه به سه لامی کردو فه رموی : موزده بی به تو به دوو نوور که
یت به خسراوه له یش تودا به هیچ یغمههه نه به خسراوه ، به کیکیان

مجمع البحرين القرآن وفضائله

• فاتحة الكتاب « ه ، يه كيكيان ناخرى سورى بهقهريه هيچ حهرفى نيه لهوانه كه بيخوينى و پيت ئيحيان نه كرى •

٤٦/٦٢ - عن ابى سعيد الخدرى عن اسيد بن حضير [رضى الله تعالى عنهما] قال : بينما هو يقرء من الليل سورة البقرة وفرسه مربوط عنده اذ جالت الفرس فسكت فسكت ، فقرا فجالت الفرس فسكت وسكتت الفرس ثم قرأ فجالت الفرس فانصرف وكان ابنه يعنى قريبا منها فاشفق ان تصيبه فلما اجتره رفع راسه الى السماء حتى ما يراها فلما اصبح حدث النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال له : اقرا يا ابن حضير ، اقرا يا ابن حضير ! قال : فاشفقت يا رسول الله ان تطأ يعنى وكان فيها قريبا ، فرفعت راسي فانصرفت اليه ، فرفعت راسي الى السماء فاذا مثل الظلة فيها امثال المصابيح فخرجت حتى لا اراها ، قال : وتدرى ما ذاك ؟ قال : لا • قال : تلك الملائكة دنت لصوتك ، ولو قرأت

لاصبحت ينظر الناس اليها لا تتوارى منهم • $\frac{7-ح}{406}$ ن $\frac{4-م}{84}$

وفيه عرجت بدل خرجت ••

تهرجمه :

له ئه بو سعيدي خودرى يه وه ئه ويش له اسيدى بنى حضيره وه ريوايهت كراوه [رضى الله تعالى عنهما] • له وه ختيكا كه اسيد [رضى الله تعالى عنه] شهوى سورتهى بهقهريه ئه خوئند مائنه كه يش له لايه وه به سراپه وه ، كه چى له وه ختيكا كه اسيد بى دهنگ بو مائنه كه يش وه ستا ، دووباره سلمهيه وه ، اسيد بى دهنگ بو مائنه كه دووباره راوستايه وه ، ديسان خوئندى ديسان مائنه كه مى سلمهيه وه • يه حياى كورى اسيد له مائنه كه وه نزيك بو اسيد ترسا كه مائنه كه زهره ريكي پى بگه يه نى ، كه يه حياى راكيشاو له مائنه كه مى دور خسته وه سهرى هه ل

مجمع البحرين القرآن وفضائله

بری بو ناسمان ناسمانی نهده بینی . . . که کهوته سبهینی بو یغه مہری
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - گرایه وه ، یغه مہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - پیی فرموو : بخوینہ ئہی ابنی حضیر ! بخوینہ ئہی ابنی
 حضیر ! اسید فرمووی : یا رسول اللہ یه جای لیوہ نزیک بو ترسام
 پیی پابنی سہرم ہل بری و وەر گہرامہ سہر یه جای کہ سہرم بو ناسمان
 ہل بری ہر و ہک یہلہ ہور بو چرای زوری تیا بو ، چومہ دەری
 ناسمان نهدہ بینی . یغه مہر - صلی اللہ علیہ وسلم - فرمووی : ئەزانی
 کہ ئہوہ چی بو ؟ اسید وتی : خیر ، یغه مہر - صلی اللہ علیہ وسلم -
 فرمووی : ئہوہ مہلائیکہ بوون لہ بہر دەنگی تو لیت نزیک بوونہوہ
 ئەگەر [یه عنی تا روژ] بت خویندایہ ئہو مہلائیکانہ کہ روژ بوہوہ
 خەلق تەماشایان ئەکردو لی یان نەئەشاررایہوہ . . .

لہ ریوایەتی ئیسماعیلی ئەفرمووی : ئہی اسید بخوینہ خوا سازیکی
 لہ سازی ئالی داود داویتی . . .

لہم ریوانەدا دەر ئەکەوی کہ سەبەبی نزیک بوونی مہلائیکہ لہ
 ابنی حضیر تەنہا خویندنی قورئان نەبووہ بەلکە دەنگ خوشیہ کہیشی
 عہلاوہ بووہ . . .

[یه عنی صەدبار مەن بخوینم زەحمەتە مہلائیکەم لی نزیک بیتەوہ .
 بەخلافی مہلا حسین - ادامہ اللہ تعالیٰ علی الخیر - . . .]

٤٧/٦٣ - أبو سعید الخدری ان اسید بن حضیر [رضی اللہ تعالیٰ
 عنہما] بینما هو لیلة یقرأ فی مریدہ اذا جالت فرسہ ، فقرأ ثم جالت
 أخرى ، فقرأ ثم جالت أيضا ، قال اسید : فخشیت ان تطأ یحی فقامت
 الیہا فاذا مثل النلاۃ فوق رأسی فیہا امثال السرج عرجت فی الجو حتی
 ما أراها ، قال : فعدوت علی رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -

فقلت : يا رسول الله بينما انا البارحة اقرا في مردي اذ جالت فرسي فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اقرا ابن حضير ، قال : فقرات ثم جالت ايضا ، فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اقرا ابن حضير ، قال : فقرات ثم جالت ايضا ، فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اقرا ابن حضير ! قال : فانصرفت وكان يعنى قريبا منها خشيت ان تطاه فرايت مثل الظلة فيها امثال السرج عرجت في الجو حتى ما اراها ، فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - تلك الملائكة كانت تسمع لك ، ولو قرأت لاصبحت

م - ٤

يراهما الناس ما تستتر منهم ..

٨٤

تهرجهه :

ثبو سعیدی خودری له اسیدی بنی حضيره وه ريوایت ته کا : که له جيگه موشتاخى خورمادا شهوى قورثانى تهخويند کوتوير ماينه کهى مازديکى دا ، دووباره خویندى بازديکى تری دا ، ديسان خویندى ديسان بازديکى تری دا . اسيد وتى : ترسام که يحيا بيليشينتهوه کهچى لهو وهخته دا وک پهلههور له زوور سهرمهوه وه کو چرايه کى زورى تياى چاوم هل برى بو ئاسمان وابو حتى نهمدى . سبهينى چوومه لای پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - عه رزم کرد : يا رسول الله ئيمشهوى رابوردو که له جيگه موشتاخه کهمانا تهم خویند [بهعنى قورثان] ماينه کهم هل بهزيهوه . پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى تهى ابنى حضير بخوينه ! وتى : خویندم دووباره هل بهزيکى تری کرد ، پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : تهى ابنى حضير بخوينه ! وتى : خویندم له باشان جهوه لانيکى تری کرد ، پيغمهر - صلى الله تعالى عليه

مجمع البحرين القرآن وفضائله

وسلم - فہرموی : بخونہ نہی ابی حنیر ، وتی : وہرگہرام یحیای لی نزیك بوو ترسام بیی یابنی • چاوم کہوت وہ کو پہلمهوری چرایہ کی زوری تیا بوبہ دیقت تماشام کرد وہابو کہ ٹاسمانم نہ دہینی پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : ٹہوہ مہلائیکہ بوون گوی یان لہ تو ٹہگرت ٹہگرت بت خویندایہ ، بہعنی تا روژ ، سبہینی خلق ٹہو مہلائیکا نہیان ٹہینی خویان لی نہٹہشاردنہوہ ..

٤٨/٦٤ - ابو امامة الباهلي [رضى الله تعالى عنه] قال : سمعت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : اقرأوا القرآن ! فانه ياتي يوم القيامة شفيعا لأصحابه ، اقرأوا الزهراوين : البقرة ، وسورة آل عمران ، فانهما يأتیان يوم القيامة كأنهما غمامتان • أو كأنهما غيابتان ، أو كأنهما فرقان من طير صواف تحاجان عن أصحابهما اقرأوا سورة البقرة : فان اخداها بركة ، وتركها حسرة ولا تستطيعها البطلة ..

٤ - ٢

معاوية - ابن سلام - : بلغني ان البطلة السحرة ..

٩٢

[كل ما اظلك غمامة وغيابة] ..

تہرجہمہ :

ٹہبو امامہی باہلی - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ٹہفہرموی : لہپیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - م بیست ٹہی فہرمو : قورٹان بخوینن ! فورٹان روژی قیامت بیی شہفاعت ٹہکا بو ٹہصحابی خوی .. زہراوین - کہ : البقرہ وہ سورہتی ٹالی عمرانہ - بخوینن ، ٹہو دو سورہتہ روژی قیامت دین وہک دوو پہلمہہور ، یا وہک دوو سایہبان - سابات - ، یا وہک دوو رہوہ طہیر کہ صفہ بہستن لہ ٹاسمانا ، موذافہعی ٹہصحابی خویان ٹہکن لہ عہزابی جہہنتہم • سوورہی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

به قهره بخوینن ! خویننی بهره که ته تهرکی حسره ته ، نه وانهی که له خیر به تال بن - بی خیر بن - ناتوانن بی خوینن • معاویه - نهی : کوری سلام که یه کیکه له راوی یان - نهی : به ریوایه تی وا به من گه بیوه : که • بطله ، ساحرن ••

زه هراوه بیان بی نه فهرموی ؟ چونکه نوورن ، ری چاکه و خراپه بی نیشان نه دن ••

٤٨/٦٤ - النواس^(١) بن سمان الکلابی [رضی الله تعالی عنه]
 یقول : سمعت النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول : یؤتی بالقرآن
 یوم القيامة واهله الذین کانوا یعملون به تقدمه سورة البقرة وآل عمران ،
 وضرب لهما رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ثلاثة أمثال ما نسيتهن
 بعد ، قال : کانهما غمامتان ، أو ظلتان سوداوان بینهما شرق [أي ضیاء
 ونور] ، أو کانهما فرقان من طیر صواف تحاجان عن صاحبهما ••

م - ٤

٩٣

ته رجمه :

نواسی بنی سممانی کلابی - رضی الله تعالی عنه - نه فهرموی
 له بیغمه رم بیست - صلی الله تعالی علیه وسلم - نهی فهرموو : روزی قیامت
 قورئان و نهملی قورئان ، نه وانهی که عمهلی بی بکن ، ینرین سوورته تی
 به قهره و تالی عیمران پیشیان نه که ون • بیغمه رم - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - سی مهسلی بو ذیکر فهرموون ئیشتا له فکرم نه چوونه وه ؟
 فهرمووی : « کانه ، دوو په له هورن ، یا دوو که یرن ، یا دوو ره وه

(١) ژمارهی ٤٨/٦٤ دوجار دووباره کراوه ته وه منیش وه کو خوی
 هیستمه وه •• م • ع • ق •

طهرون كه له ئاسمان سه‌فيان به‌ستبي مودافعه‌ي صاحبيه كه‌يان نه‌كه‌ن
له‌ئاگرى جهمه‌نهم ..

فه‌ضلي « آية الكرسي »

٤٩/٦٥ - أبو هريرة - رضی الله تعالى عنه - قال وكلني رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - بحفظ زكاة رمضان ، فاتاني آت فجعل
يحثو من الطعام فأخذه ، وقلت : والله لأرفعنك الى رسول الله - صلى الله
تعالى عليه وسلم - . قال : اني محتاج وعلى عيال ولي حاجة شديدة ،
قال : فخليت عنه . فأصبحت فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - :
يا أبا هريرة ما فعل أسيرك البارحة ؟ قال : قلت : يا رسول الله شكنا
حاجة شديدة وعيالا فرحمته ، فخليت سبيله قال : اما انه قد كذبتك
وسيعود ، فعرفت انه يعود لقول رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - : انه سيعود ، فرصدته فجاء يحثو من الطعام ، فأخذه فقلت :
لأرفعنك الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، قال : دعني ؛
فاني محتاج وعلى عيال لا أعوذ فرحمته ، فخليت سبيله ، فأصبحت
فقال لي رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : يا أبا هريرة ما فعل
أسيرك ؟ قلت : يا رسول الله شكنا حاجة شديدة وعيالا فرحمته فخليت
سبيله ، قال : اما أنه قد كذبتك وسيعود ، فرصدته فجاء يحثو من
الطعام ، فأخذه فقلت لأرفعنك الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - . وهذا آخر ثلاث مرات انك تزعم لا تعود ثم تعود ، قال : دعني
اعلمك كلمات ينفعك الله بها ! قلت : ما هو ؟ قال : اذا آويت الى فراشك
فاقرأ آية الكرسي - الله لا اله الا هو الحي القيوم حتى تغتم الآية - فانه
لن يزال عليك من الله حافظ ، ولا يقربنك شيطان حتى تصبح فخليت
سبيله ، فأصبحت فقال لي رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - :
ما فعل أسيرك البارحة ؟ قلت : يا رسول الله زعم انه يعلمني كلمات

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ينفني الله بها فخلت سبيله • قال : ما هي ؟ قلت : قال : اذا آويت الى فراشك فاقرأ آية الكرسي من اولها حتى تختم [الآية • ابو ذر] الله لا اله هو الحي القيوم ••• وقال لي : لن يزال عليك من الله حافظ ، ولا يقربك شيطان حتى تصبح •• وكانوا احرص شيء على الخير ، فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اما انه قد صدقك وهو كذوب • تعلم من تخاطب منذ ليل يا ابا هريرة ؟ قال : لا • قال :

ح - ٤

ذاك شيطان

١٥٧

تهرجمه :

له ثوبو هريرة - رضی الله تعالى عنه - وهو ريوایهت كراوه كه فهرموویه تی : رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - كردمی به وه کیلی حیفظی زه کاتی فطری رهمه زان •• شهو یه کی هات مست مست طه عامی سه رفیطره که ی ته برد •• گرتم وتم : تهت بهم بو خدمت یغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتی : موحتاج مال و منالم هدیة یحتاجیه کی زور به شیدده تم هه یه • ته بو هریره فهرمووی : بهرمدا • که روزم لی بو وه یغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووی : یا ته بو هریره ته سیره که ی شهویت چی لی هات ؟ فهرمووی : وتم : یا رسول الله شکایه تی یحتاجیه کی به شیدده تی کرد بهرمدا ••

یغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووی : بزانه که دروی له گهل کردووی به ته وه • زانیم که به ته وه ؟ چونکه یغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووی یته وه • یشکم گرت ، هات مست مست طه عامه که ی ته برد ، گرتم وتم : ته ته مه حضوری یغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - • وتی : وازم لی بینه موحتاجم عه یالم هه یه یتیر

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نایمه وه • رحمم پی کرد بهرمدا سبهینی ییغمهر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - پیی فهرمووم : یا ابا هریره ئهسیره کهی شهوت چی لی هات ؟
 وتم : یا رسول الله شکایهتی له ئیحتیاجیه کی شه دیدی خوی کسرد ،
 شکایهتی عه یالی کرد بهزه پیم یا هاتو بهرمدا ییغمهر - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - فهرمووی : خه برت بی که دروی له گهل کردووی یتوه
 منتظری بووم • هاتو مست مست له طعامه کهی ئه برد • گرتم وتم :
 نهت بهم بو خدمت ییغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ئه مه ئاخری
 سی دفعه به ، هدر ئه لی نایمه وه که چی به یتوه • وتی : بهرمده چند
 که لیمه به کت فیر ئه کم لای خوا فایده ی بوت بی • وتم : ئه و که لیمانه
 چین ؟ وتی : شه و که چو وینه سهرجی آیه الكرسي بخوینه • الله لا اله
 الا هو الحي القيوم ، تا خه تمی ئه و ئایه ته ئه کهی •• [طه بهرانی
 له معاذی بنی جبل - رضی الله عنه - وه وه ریوایهت ده کا که پیی وتم :
 خایمه ی سوورته تی به فهره ش بخوینه : آمن الرسول •• ئاخری]
 که ئه و ئایه ته ، [یائهوسی ئایه ته] بخوینی له تهره ف خواوه حافیظیکت
 له سر ئه بی تا هیچ شهیتانیکت نزیک نا کهوی تا روزت لی ئه بیته وه •
 ئه و وخته بهرم دا که روزم لی بو وه ییغمهر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - پیی فهرمووم : ئه سیره کهی شهوت چی لی هات ؟ وتم :
 یا رسول الله وتی : چند که لیمه به کت فیر ئه کم خوا - جل جلاله -
 به وه نه فم پی بدا • ییغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی :
 ئه و که لیمانه کامه نه ؟ وتم : پیی وتم : که چو وینه ناو جیگه وه • آیه
 الكرسي ، له ئه و وه له وه تا خه تمی ئه کهی بخوینه • الله لا اله الا هو
 الحي القيوم ، پیی وتم : ئه گهر بیخوینی له طهره ف خواوه حافیظیکت
 له سر ئه بی و تاروزت لی ده بیته وه هیچ شهیتانیکت لی نزیک نابی ••

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نهصحابی کیرام - رضی اللہ تعالیٰ عنہم - شتیکی زور حریص بوون [بویه نهبو هریره بهره لای کرد] • ینهمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : خہبرت بی کہ نه گہرچی دروزنه راستی بی وتوی بہدل •• ینهمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : نهزانی ثم سی شہوہ کہ له گہل کی قہت کردووہ یا ابا هریره ؟ وتی : خیر • ینهمه - علیہ الصلاة والسلام - فہرموی : شہوہ شہیتانیکہ لہ شہ یاتینی ••

۴۹/۶۵ - عن ابي بن كعب [رضی اللہ تعالیٰ فنه] قال : قال رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : يا ابا المنذر اتدري اي آية من كتاب الله معك اعظم ؟ قال : قلت : الله ورسوله اعلم •• قال : يا ابا المنذر اتدري اي آية من كتاب الله معك اعظم ؟ قال : قلت : الله لا اله الا هو الحي القيوم ••• قال : فضربني في صدري ، وقال ليهنك العلم

۴ - م

••   ابا المنذر

۹۶

تہرجہ مہ :

ابی بنی کعب - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرموی : کہ ینهمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : « يا ابا المنذر ، نهزانی لهو قورثانہ کہ له گہل تویہ چ ٹاہہ تیکی له مہموی له نه و ابا گہورہ ترہ ؟ فہرموی : وتم : خواو رهسولی خوا نهزانی •• ینهمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : يا ابا المنذر لهو قورثانہی کہ له بہرتہ نهزانی کہ نه و ابی چ ٹاہہ تیکی گہورہ ترہ ؟ فہرموی : وتم : « الله لا اله الا هو الحي القيوم ••• ، ابی فہرموی : ینهمه - صلی اللہ تعالیٰ

مجمع البحرين القرآن وفضائله

عليه وسلم - كيشای به سنگماو فرموی : « يا ابا المنذر ، علمت لی
موبارهك بی .. »

تدرجه مہی آیة الكرسي بکم فی الجملة معلوم تہی کہ لہ
بہرچی تہوہندہ گہورہیہ ..

مختصرا معنای آیة الكرسي :

« الله » : خوا - جل شأنہ - « لا اله » : هیچ معبودی نہ •
« الا هو » : مہ گہر تہو ، ہەر تہو تیلاہو موستہ حقیقی تہوہیہ کہ
عیادہ تی بو بکری ؟ چونکہ « الحي » : بہ حیاتی دائمی و ثابت حیہ
فت زہوالی نابی حیاتیہ کی « ذاتی » یہ : لہ غہیرہوہ نہ ، غہیری تہو
وجوودیان حیاتیان « عارضی » یہ : بی بہ قایہ معروضی ثنائیکی
زورہ ، بہشتیکی جوزئی زہوالی تہی « القيوم » : خوا قہیومہ : قیام و
دوامی ذاتیہ لہ غہیرہوہ نہ • بوون و بہ قای غہیری تہو ہرچی
ہدیہ و بوہ تہی ہر بہ تہدیرو تیرادہ و موخافہ ظہی تہوہ • ثانی لہ
تہدیری خعلق خالی نہ ، ہموو کائنات تہ گہر قودرت و تیرادہ و
تہدیری تہوی لہ گہل نہی بہیک دفعہ تہ چہ عہدہ مہوہ و بہ
فہنا تہ چن .. بویہ ہر تہو لایہ قی عبادہ تہ چونکہ : « لا تأخذہ سنۃ » :
نہ و نہوز تہیکری و « ولا نوم » : نہ خہو تہیکری کہ بہوہ غافل بی
لہ تہدیری مہ خلوقات .. بویہ ہر تہو موستہ حقیقی عیادہ تہ چونکہ
« لہ » : ہر ہی تہوہ « ما » : ہموو تہوانہی کہ « فی السموات » :
لہ تاسمانان « والارض » : ہموو تہوانہی کہ لہ تہرزان ، غہیری تہو
مالیکی هیچ نین • تہ گہر بادشاہی ، فیرعہونی ، ظالمی ، دولہ مہندی بی
من مولکم ہدیہ ہموویان درویہ کی زور زل تہ گہن ، موددہ بہ کی زور

کهم ئیستیفادهی لی ته که نو له دواییا به حسرت به جی یلن بو
 دروزنیکی تر ••

ته گەر تهوانهی به درو که ته لین مولکی ئیمه مهیه بو که لی کرانه
 دهی ناتوانن که زهره به کی له گهل خویان بهرن؟ اعاذنا الله!! ته گەر
 تهوانهی تهوه یان به ته زویر و ظولم و زه لالهت خستییانه دهستی خویان
 له ملیانا ته بی به ته وقو و سه به بی عهزاییکی زور به ده دام و زور ته لیم •
 اعاذنا الله منه !! •

عه جها تهوانهی که به درو ته لین : ئیمه مولکمان ههیه زهره به کیان
 لهو مولکه خهلق کردوه ، ته توانن که زهره به کی به فهنا بهن !!

خولاصه : لهو روزهوه که خوا - جل شأنه - دونیای خهلق
 کردوه تا تهو روزهی که تیا یا به فهنا ته چین هیچ کهسی مولکی نه بووه و
 به تی و نای بی •• خوی مولکی غهیره • کهسی مولکی غهیر بی چون
 ته بی به صاحب مولک؟ فه قیرو دهوله مه ند له دوای تهوه که مردن و
 گوشت و ره گ و پیستان رزی ته نها ئیسکیان بمینته وه کی ئیسقانی فه قیرو
 پادشاو قیرعهون ته توانی له بهك جوی بکاته وه؟ هه موو ته عزایان که بو
 به خول کی خولی پادشاو خولی سوال کهر لیک جوی ته کاته وه؟ !!

بویه ههر تهو موسته حه ققی عیاده ته چونکه « من » : کی به
 « ذا الذي » : تهو که سهی که « یشفع » : بتوانی و بویری شه فاعهت بو
 په کیکی تر بکا « عنده » : له لای تهو « الا باذنه » مه گەر به ئیذنی تهو؟
 مه لائیکه بی و یغه مه ر بی و ، اولیاء الله بی و ، صالح بی تا تهو ئیذنی نه دا
 ناتوانی که له حضور ی باری یا - جل شأنه - لیو بجوولینته وه ••

بویه ههر تهو موسته حه ققی عیاده ته چونکه « یعلم » : به عیلمیکی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ذاتی و دائمی نهزانی « ما » : نهو ئیشهو نهو شتانهی که « بین ایدیهم »
 له بهره‌ستیانابه و نهی‌کن یا نهبن « و » : هم نهزانی « ما » : نهو
 ئیشهو نهو شتانهی که « خلفهم » : کردوویانهو بوون و رابوردوون ..
 یه‌عنی : هرچی بووهو نه‌بی و هسه‌یه ، کهم زور ، وردو درشت ،
 پنهانو ئاشکار ، خوا همووی نهزانی ذهرره‌یه‌کی له عیلمی خوا ون
 یه و ون نه‌بووه و ون نابی ..

بویه هر خوا موسته‌حقی عیاده‌ته هیچ کسی تر نهو ئیستیحقافه‌ی
 یه چونکه خه‌لق هیچیان « ولا یحیطون » : ئیحاظه نادهن « بشی » :
 به هیچ شتیک « من » : له « علمه » عیلمی نهو « الا » : مه‌گر « بما »
 بهو شته‌ی که « شاء » : خوا ئیراده‌ی کردبی که مه‌خلوق بی زانی ،
 نه‌ویش نه‌گرچی له حه‌ددی خو‌یا به‌زور بنوینی به‌ نیسبت عیلمی
 خواوه قه‌تره‌یی نه له به‌حر ..

بویه هر خوا - جل شانه - موسته‌حقی عیاده‌ته چونکه خوا
 « وسع » : ویسه‌تی هه‌یه و گرتوو‌یه‌تی ناوخویه‌وه « کرسیه » :
 ته‌ختی سه‌لته‌نه‌ت و عه‌ظه‌مه‌تی « السماوات » : هه‌موو ئاسمان و
 « والارض » : هه‌موو نه‌رز ، هه‌موو له‌قه‌بضه‌ی قوده‌ره‌تی نه‌وان ئیراده
 به‌رموی به‌ کفله‌کوونی [کن فیکون] ی هه‌موویان نه‌باته‌وه بو فه‌زای
 نه‌بوونی .. ئیترکی نه‌توانی که بلی بم‌په‌رستن ؟ مه‌گر یه‌کی که‌ربی و
 خوی نه‌ناسی و بوویی به‌ مه‌لمه‌به‌وه گوی شه‌تی شه‌یتان .. بویه خوا هر
 نهو موسته‌حقی په‌رسته چونکه « ولا یؤده » : له‌گه‌ل نه‌مه‌دا که
 نه‌م هه‌موو نه‌رزه و نه‌م هه‌موو ئاسمانه‌ی که گرتوو‌ته ناو قه‌بضه‌ی
 دوده‌تی خوی و هه‌موویان موخافه‌ظه نه‌کا ماندووی نا‌کا « حفظهما » :

مجمع البحرين القرآن وفضائله

محافظة هي وجود و ترتيب و تنظيم و حره كه و فائده يان « هو » :
 هر نهوه « العلي » : پایه به رزه له شهريك و نهقص « العظيم » : هر
 نهوه كه له هموو خصوصيكا : له وجودا ، له عيلما ، له سائري صيفاتي
 « جلاله و جماليه » دا گوره بي . . زور گوره مان ديومو يستووه كه
 هموو بوون به توز . .

ثم ثابته كه ريمه بويه فضل و نهوايي زوره و زور گوره يه
 چونكه بهوه جهيكي زور به ليغ و زور و هجيز ثوصولي نهساو صيفاتي
 خواي به يان فرمويه : كه خوا معبودي به حقه ، واحدي موطله قه ،
 حهيه ، عاليه ، ماليكه ، قادره ، موريده . . . . ثم صيفه تانه هموو لهوا
 « منحصرن » - جلت قدرته - . كافي يه .

فضلي « آمن الرسول » :

٥٠/٦٦ - عن ابن مسعود - رضي الله تعالى عنه - قال : قال النبي
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - : من قرأ بالآيتين من آخر سورة البقرة في
 ليلة كفتاه .

$$\begin{array}{r} 4 - م \quad 7 - ح \\ \hline 90 \quad 40 \end{array}$$

يغهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرمويه تي هر كه سي
 له شهوا « آمن الرسول » بخويني نه گهر نهوشهوه هيچ عياده تي تر [به عنى
 غيري فرائضي] نه كا نهوه ي بهسه . .

[وعند الحاكم وصححه عن النعمان بن بشير - رضي الله تعالى
 عنه - رفعه ان الله كتب كتابا وانزل منه آيتين ختم بهما سورة البقرة
 لا يقرآن في دار فيقر بها الشيطان ثلاث ليان . . وزاد ابو عبيدة من مرسل

ابن جبیر : فاقروهما وعلموهما ابناءكم فانهما قرآن وصلاة ودعاء .
 قسطلانی _____ ٤ ٠٠
 ٤٥٠

تهرجمه :

خوا - جل شأنه - کتیبکی نویسه که قورثانه لهو دوو ثایه تی
 نازل کردووہ سوورہ تی بہ قہرہ ی بہو دوو ثایه ته ختم کردووہ ، ہیچ
 مالی نہ کہ ٹہو دوو ثایه ته می تیا بخوینری و تاسی شہو شہ تانی لی نزیک
 بی ٠٠ بی خوینن فیری ٹہولاد تانی بکن ؟ چونکہ ٹہو دوو ثایه ته ہم
 قورثانه ہم نویژہ ہم دوعایہ ٠٠]

٥١/٦٧ - عن ابی ہریرة [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : لما نزلت
 علی رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - اللہ ما فی السموات وما فی
 الارض وان تبلو ما فی انفسکم او تخفوه یحاسبکم بہ اللہ فیغفر لمن یشاء ،
 ویعذب من یشاء واللہ علی کل شیء قدير ٠٠ قال : فاشتد ذلك علی أصحاب
 رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فاتوا رسول اللہ - صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - ثم برکوا علی الרכب ، فقالوا : ای رسول اللہ کلنا
 من الاعمال ما نطیق : الصلاة والصیام والجهاد والصدقة وقد انزلت
 الیک هذه الآیة ولا نطیقها قال رسول اللہ - صلی اللہ علیہ وسلم - :
 آتربون ان تقولوا کما قال اهل الکتابین من قبلکم : سمعنا وعصینا ؟
 بل قولوا : سمعنا واطعنا غفرانک ربنا والیک المصیر ، فلما اقتراها القوم
 ذلت بها السننهم فانزل اللہ عز وجل فی اثرها : آمن الرسول بما انزل
 الیه من ربه والمؤمنون کل آمن باللہ وملائکته وکتبه ورسله لا نفرق بین
 أحد من رسله ، وقالوا : سمعنا واطعنا غفرانک والیک المصیر ٠٠ فلما
 فعلوا ذلك نسخها اللہ تعالیٰ : فانزل اللہ تبارک وتعالیٰ : لا یكلف اللہ
 نفسا الا وسعها لها ما کسبت وعليها ما اکسبت ربنا لا تؤاخذنا ان

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نسینا او اخطانا قال : نعم • ربنا ولا تحمل علينا اصرا كما حملته على
الذين من قبلنا قال : نعم • ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به قال : نعم •
واعف عنا واغفر لنا وارحمنا انت مولانا فانصرنا على القوم الكافرين
قال : نعم ••

۱ - م
۵۲/۶۸ - وعن ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما -
۵۰۷

قال : لما نزلت هذه الآية • وان تبلوا ما في انفسكم او تخفوه يحاسبكم
به الله قال : دخل في قلوبهم منها شيء لم يدخل قلوبهم من شيء فقال
النبي - صلى الله تعالی علیه وسلم - : قولوا : سمعنا واطعنا وسلمنا
قال : فالتقى الله الايمان في قلوبهم فانزل الله تعالی : لا يكلف الله نفسا الا
وسعها لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت ربنا لا تؤاخذنا ان نسینا او
اخطانا قال : قد فعلت •• ربنا ولا تحمل علينا اصرا كما حملته على
الذين من قبلنا قال : قد فعلت • واعف عنا واغفر لنا وارحمنا انت مولانا

۱ - م
قال : قد فعلت ••
۵۰۸

تهرجه مه :

تهبو هريرة - رضی الله تعالی عنه - تهفهموی که تابه تی « الله » :
هدر مولکی خوابه مهخلووقی خوابه « ما » : هدرچی شتی که « فی
السموات » : له تاسمانایه « وما » : هدرچی شتی که « فی الارض » : له
تهرزایه هموو له ژیر دستی قودره تی خوابی تهعالایان بهدر نهوعی
خوابی تهعالا تیراده بفرموی • له تهصدررروفو تیرادهی خوا ناتوانن
دهربجن ، « وان » : تهگر « تدوا » بیظهار بکهن « ما » : تهوهی که

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« في انفسكم » له دلالتا بيه « او » : ياخو « تخفوه » : بی شانهوه « يحاسبكم به الله » : خوا نهی زانی و بهوه حسابتان له گهل نهینی ، « فيغفر » : له دواپی یا سهتری نه کاو خوش نه بی « لمن يشاء » : هی نهو کهسانه پی خوا - جل و علا - یراده بکا که لی خوش بی « و يعذب » : عذاب نهدا « من » : نهوانه پی که « يشاء » : یراده بکا عذابیان بدا « و الله » : چونکه خوا « علی » : بهسهر « کل » : ههر « شیء » : شتیکا « قدیر » : قودرته پی هه به نهوانی که له قهرا ، له بهررا ، له بهحرا له ههرکویی بی که زهره زهره بی هینیت و کوی بکاتهوه به ینسانه که پی که له دونیا یا بووه ، روحی به بهرا بکاتهوه لی پیرسی : بو نهوت کرد ؟ بو نهوت و به دلا هات ؟ بو نهو وهسوهسه بهت کرد ؟ له باشان نهوی یراده بهرموی که عهفوی نه کا ، نهوی یراده پی که عذاب پی بدا عذاب پی نهدا . . .

نهفهرموی : که هم نایه ته نازل بو زور تأثیری کرد له نهصحایی رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - و لهسهریان زور گران و قورس بو له پاشا هاتنه لای پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - و به چوکا هاتنو فهرموویان : یا رسول الله ! تا نیسته کانی ته کلینی گهلی نیشمان لی کراوه که توانیومانه بیکهین ؟ وک نوپرو ، وک روزوو ، وک غزا ، وک صدقه ، کردومانه نیسته هم نایه ته نازل بووه دهره قهتی نایهین که بیکهین .

وه بهجی بینین . . . پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : بو تهماتانه که وک نهلی نهو دوو کیتابه که له پیش نیوهوه بون ، که تهورات و نینجیله بلین : بیستمان و نیطاعه مان نه کرد ؟ بهعنی :

مجمع البحرين القرآن وفضائله

گویمان لی یه و به گویت ناکهین .. ثیوه واهلین ، بهلکه بلین :
 « سمعنا » : گویمان لی یه « واطعنا » ئیطاعهی ئه کهین « غفرانک ربنا » :
 ئهی خوایه هدر له تو تهله بی عهفو ئه کهین ئه گهر نه مان توانی به جی ی
 بینین یا قصوریکئی تیا بکهین « والیک » : هدر بولای تویه « المصیر »
 رجوو عمان .. کهسی تر نیه که په نای بهینیی و لیمان ببووری .. که
 ئه صحابی کیرام - رضی الله تعالی عنهم - ئه و بیان وت که پیغمه ر - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : که وابلین و زمانیان پیوه راهات ، دوا ی
 ئه وه دهر حال خوا - عز وجل - ئهم ئایه تهی نازل فهرموو :

« آمن الرسول » : رهسول ئیمانی هیناو باوهری کرد « بما » :
 به وهی که « انزل » : نیرا و ته خواری « الیه » : بو لای ئهو « من » :
 له « ربه » : نه رهف خوا و په روه ردگاری خوی « والمؤمنون »
 موسولمانانیش « کل » : هممو بیان « آمن » : بروایان کرد « بالله » : به
 خوا « وملائکته » : هم به هممو مهلائیکهی خوا « و کتبه » : به
 هممو کتیبی که له رهف خوا وه نیرا ون « و رسله » : هم بروایان کرد
 به هممو پیغمه رانی خوا ئهلین : « لا نفرق » : فرقی ناکهین « بین » :
 له بهینیی « احد » : هیچ پیغمه ری « من » : له « رسله » : پیغمه رانی
 خوا « و » : هم « قالوا » : وتیان « سمعنا » : ته بلیغاتی پیغمه رمان گوی
 لی بو « واطعنا » ئیطای ئهو ئه مرو نه هیمان کرد که پیغمه ر - صلی الله
 تعالی علیه وسلم - ته بلیغی کردین « غفرانک ربنا » : ئهی خوایه هدر
 له تو عهفو ته له ب ئه کهین ، به عهفوی خوت لیمان خوشی به ! « والیک » :
 هدر بو لای تویه « المصیر » : گهرانه وه مان ، غهیری په نای تو هیچ
 په نایی ترمان نیه که په نای پی بهین .. که ئه صحابی کیرام ئهم
 « تضرع » و « تذلل » بیان کرد خوا - جل شأنه - نهسخی ئه وهی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

کرده‌وه که له‌سەر وردو درشت ، له ئاشکارو پنهان سوئال له ئینسان بکا . . . ثم ثابتهی نارد :

« لا یکلف الله ، : خوا ته‌کلیف ناکا » نفا ، : له هیچ نه‌فسی
« الا ، : مه‌گەر » وسعها ، : ئەوه له تاقه‌تیانا بیو و بتوانن که به‌جی
بهین ، ته‌کلیفی ئەوه‌یان لی ناکا که له به‌جی هینانی عاجزین « لها ، :
بفع و فایده که هەر به‌خویه‌تی « ما کسبت » ئەو ئیشه خیره‌ی که ئەیکا ،
« وعلیها ، : زهره‌ری هەر بو خوی ئەبی « ما ، : ئەو ئیشه خرایه که
« اکتسبت ، : هه‌ولی بو ئەدات و ئەیکا . . .

یه‌عنی : ئەوانه‌ی که قودره‌تی به‌سەر کردنیا یا به‌سەر نه‌کردنیا
نه‌بی و خیلافی ئەوه‌ی لی صادر بی خوا - جل و علا - له‌ کردنو
نه‌کردنی ئەوه ناپرسینه‌وه ، ئەمینته‌سەر ئەوانه‌ی که له زیر ئیختیاربابی
ئهمری کردنی کرابی و بیکا ، نه‌هی له کردنی کرابی و نه‌یکا ، به‌و
سه‌رته که کردنو نه‌کردنه‌که‌ی هەر له‌به‌ر به‌جی هینانی ئهمری خوی
- تبارک و ته‌علا - بی . فایده‌ی هەر بو خویه‌تی ، خیلافی ئەوه
بکا ، ئیطاعه‌ی ئەمرو نه‌هی نه‌کا زهره‌ری هەر بو خویه‌تی . . .

له‌به‌ر ئەوه که گوناوه زهره‌ره بو حه‌یاتی ئەبه‌دی . هەر وه‌کو چون
زهره‌ری دویایی ئینسان له حه‌یاتی دویایی مه‌حرووم ئەکا ، ئینسان هه‌ز
ئه‌کا نه‌زانی که زهره‌رو بی خوا ، یا بزانی و له فکری بچی و به‌خه‌تا
بی‌خوا هه‌رپی ئهمری مه‌گەر تریاقی له‌عه‌مه‌ل بی‌نی و ئومیدیکمی بی
که فایده‌ی بوی ئەبی . گوناهیش چونکه له زهره‌ر هیچ فه‌رقی نه‌ه ، وه
به‌لکه خرایه‌ره ، ئینسان به‌سه‌هو بی یا به‌خه‌تایی گوناهی بکا . مه‌گەر
عه‌قلی بی ئەترسی له‌زهره‌ری و به‌تریاقی دو‌عا و استغفار ته‌راوی خوی
بکا . . .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نه صحابی کیرام که ته کلینی « ما لا یطاق » یان لهسه ر ههل گیرا له حضوری خوادا دهستی « تضرع » وزاری یان ههل بری و فدرموویان :

« ربنا » : نهی خوای یمه « لا تؤاخذنا » : مهان گره بهوی که
 « ان » : نه گره « نسینا » : له فکرمان چوووه و کردمان « او » : یاخو
 که « اخطانا » : بهخهتا کردمان ..

له جوابی نه دو عایه دا خوا - جل و علا - فدرمووی : بهلی ! وا
 کردم « مؤاخذ » تان ناکم « ربنا » نهی خوای یمه « ولا تحمل
 علینا » : بارمان مه که « اصرا » : له عیادهتی قورسو گران « کما » :
 وه کو چون « حملته » : نهو یشه گرانهت بار کردوو « علی » : لهسه ر
 « الذین » : نهو نوممه تانهی « من قبلنا » که له پیش یمه وه بوون ..
 که نه مه یان وت خوا فدرمووی : بهلی وام کرد که ویستان « ربنا » :
 نهی خوای یمه « ولا تحملنا » : بارمان مه که « ما لا طاقه لنا به » :
 لهوی که تاقه تمان نه که ههلی بگرین .. خوا فدرمووی : بهلی وا
 وه کو ویستان وام کرد ..

« واعف عنا » : گونا همان لی مه خو بکه ره وه « واغفر لنا » :
 گونا همان داپوشه و دهری مه خو ، به جهزای ره زیلمان مه که
 « وارحمنا » : ههم مهرحه تمان پی بکه « انت » : ههر توی « مولانا » :
 سه ردارمان « فانصرنا » : نصره تمان بدهی « علی القوم الکافرین » :
 بهسه ر قومی کافران .. خوا فدرمووی : بهلی واکردم ..

مه عنای حدیثی دو وه م :

ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - نه فدرمووی : که نه م نایه تی

• وان تدوا ما في انفسكم أو تخفوه يحاسبكم به ، نازل بوو شتيك كهوته
 دلی نهصحابه وه كه قوت به دلایانا شتی وهما نههابو ، پیغمبر - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : بلین گویمان لی گرت و نطاعه مان کردو
 تمسلیمان کرد •• نهفہرموی : كه نهوه یان کرد خوا نیماننی کامیلی
 حسته ناو دلایانه وه و نایه تی « لا یكلف الله نفسا الا وسعها لها ما کسبت
 وعلیها ما اکتسبت • ربنا لا تؤاخذنا ان نسینا أو اخطانا » ی نازل کرد ••
 لهم ریوایه ته دا له بانی « نعم » ، « قد فعلت » ریوایه ت کراوه •• لهم
 دوو حمدیته دا به بانی فہضلی ثم دوو نایه ته و نهصحابی کیرامو ، قووه تی
 نیمانانو ، زوری مهرحه مہ تی خوا بهم نوممه ته نه کا ••

فہضلی سوورہ تی « الکھف » :

۵۳/۶۹ - عن البراء - رضی الله تعالی عنه - قال : کان رجل
 [قیل : هو اسید بن حضیر - رضی الله تعالی عنه -] یقرأ سورة الکھف
 وائی جانبہ حصان مربوط بشطنین [بجبلین] فتغشته سعابة فجعلت
 تدنو وتدنو وجعل فرسه ینفر فلما اصبح اتی النبی - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فاذکر ذلك له فقال : تلك السکینه تنزلت بالقرآن ••

ح - ۷
 ت —————
 ۴۵۱

تہرجمه :

براء - رضی الله تعالی عنه - فہرموی : یساوی سوورہ تی
 « الکھف » ی نهخویند له ته نیشته وه نه سپه که ی به دو گوریس
 به سترابوه ، وه ههوری دهوری گرت هدر لی نزیك نه بووه وه هدر
 لی نزیك نه بووه نه سپه که ی دهستی کرد به سله مینه وه • که روزی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

لی بوهوه هاته لای پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نهوهی بو
گیرایهوه • پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : نهوه
سه کینه هاتووه ته خواری بهواسیتهی خویندنی قورئان ••

[من لام وایه سه کینه سوکنایه تی دلهو رهحتهی گیانه •• له
« قسطلانی ، دا ئلی : روحی کی له نجه داره و دم و چاوی کی هیه
وهک دم و چاوی ئینسان وایه ؟ • زاهر وایه که مه لایکهی رحمت -
بی و له ناو هورا بو گوی گرتن له قورئان نازل بووی • وه کو
له حه دینه کهی اسیدا فهرمووراوه ••]

۵۴/۷۰ - عن ابي الدرداء [رضی الله تعالی عنه] ان رسول الله
- صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : من حفظ عشر آيات من اول سورة
الكهف عصم من فتنة الدجال •• وفي رواية شعبة : من آخر الكهف •
ته رجهمه :

هر کسی له نهوه لی سووره تی « الكهف » ، له ریوایه تیکا له
تاخری سووره تی « الكهف » ده ئایهت له بهرکا له فیتنهی ده جال مه محفوظ
نه بی ••

فهضلی قیرانه تی « الفتح » :

۵۵/۷۱ - عن اسلم - رضی الله تعالی عنه ان رسول الله - صلی الله
تعالی علیه وسلم - كان يسير في بعض اسفاره [حديبية] وعمر بن
الخطاب [رضی الله تعالی عنه] يسير معه ليلا ، فسأله عمر عن شيء ،
فلم يجبه رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ، ثم سأله فلم يجبه ،
ثم سأله فلم يجبه ؛ فقال عمر : ثكلتك امك ! نزلت رسول الله - صلی
الله علیه وسلم - [الححته] ثلاث مرات كل ذلك لا يجيبك ، قال عمر :
فحركت بعيري حتى كنت امام الناس ، وخشيت ان ينزل في قرآن ، فما

مجمع البحرين القرآن وفضائله

تسببت ان سمعت صارخا يصرخ ، قال : فقلت : لقد خشيت ان ينزل في قرآن ، قال : فجئت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فسلمت عليه ، فقال : لقد انزلت علي الليلة سورة هي احب الي مما طلعت عليه الشمس ، ثم قرأ : « انا فتحنا لك فتحا مبينا ... »

$$\begin{array}{r} 6 - 9 \quad 7 - 6 \\ \hline 339 \quad 401 \end{array}$$

تهرجمه :

اسلم - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - تہ فرموی : رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - لہ بہ عزی سہ فہرا تہروی [حودہ بیہ] ، وہ عمری نبی خہ تاپش - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - شہوی لہ خز مہ تیا تہروی ، شتیکی لی برسی یغہ مر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - جوابی نہ دایہ وہ ، دو بارہ لی ی برسی جوابی نہ دایہ وہ ، دیسان لی ی برسی جوابی نہ دایہ وہ . عمر « رضی اللہ تعالیٰ عنہ ، وتی : دابکت رولہ روت بو بکا ! سی دہ فہہ یغہ مر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ت نارمحت کرد جوابی ہیچی نہ دایہ وہ . عمر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فرموی : وشترہ کہم لی خوری تا چومہ پیش خہ لقہ کہ وہ و ترسام کہہ دہ رحقم قورٹان نازل بی . . زور نہوہ ستام دہنگی بانگ کہریکم بیست . عمر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فرموی : وتم : ترسام کہہ بویہ کم بانگ تہ کہن کہہ دہ رحقم قورٹان نازل بوہ . . فرموی : چومہ خدمت رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - سہ لام لی کرد فرموی : تہ مشہ و قورٹانیکم نازل بوہ تہ سہر تہوہ ندہ مہجوبہ لہ لام گہ لی لہ وانہ روزی لہ سہر ہل بی . لہ دوایدا « انا فتحنا لك فتحا مبينا » ی خون . .

نه ضائلي سوورهی « اخلص » :

۵۶/۷۲ - عن ابي هريرة [رضی الله تعالی عنه] قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : احشدوا فاني ساقرا عليكم ثلث القرآن ؛ فحشد من حشد ثم خرج نبي الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ، فقرا : « قل هو الله احد [حتى ختمها • اخرى م] ، ثم دخل فقال بعضنا لبعض اني ارى هذا خيرا جاءه من السماء فذلك الذي ادخله ، ثم خرج نبي الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : اني قلت لكم ساقرا

۹۸

عليكم ثلث القرآن الا انها تعدل ثلث القرآن ..

م - ۴

مه عناكهی به كوردی :

يغهمهري خوا - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : كوينهوه ! من سيهكي قورثاتان لهسر نهخوينم ، نهوانهي كه كسو بوونهوه كويونهوه • يغهمهري - صلی الله تعالی علیه وسلم - تهشرفي له حوجرهی موباركة هاته دهري « قل هو الله احد » ي تااخري خونيد ، له دوايا چووهوه زوري • بهعزيكمان بسه بهعزيكمانی وت : بويه تهشرفي چووه زوري نهبي خه بهريكي له ناسمانهوه بو هاتي ، نهو خه هره برديهوه بو زووري ، له دوايا يغهمهري خوا - صلی الله تعالی علیه وسلم - هاتهوه دهري فهرمووی : من به نيوم وت كه سيهكي قورثاتان لهسر نهخوينم بزنان كه « قل هو الله » هاوتای سيهكي قورثانه ..

۵۷/۷۳ - عن ابي سعيد الخدري - رضی الله تعالی عنه - قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - لاصحابه : ايعجز احدكم ان يقرأ ثلث القرآن في ليلة ؟ فشق ذلك عليهم ، فقالوا : اينا يطيق ذلك

مجمع البحرين القرآن وفضائله

یا رسول الله ؟ فقال : الله الواحد الصمد ثلث القرآن ..

$$\frac{4 - 2}{97} \cdot \frac{7 - 3}{453}$$

۵۸/۷۴ - عن ابی الدرداء وفيه قالوا : وكيف یقرأ ثلث القرآن

قال : « قل هو الله احد » تعدل ثلث القرآن ..

$$\frac{4 - 2}{97}$$

۵۹/۷۵ - وعن ابی الدرداء من قول النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : ان الله جزء القرآن ثلاثة اجزاء فجعل « قل هو الله احد »

$$\frac{4 - 2}{97} \cdot \text{جزء من اجزاء القرآن}$$

مه عنای ثم سی حدیثه :

یفهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - به ثم صحابی کبرامی فہرموو :
 هیچ به کی له ثبوه ناتوانی که له شهویکا سیه کی قورثان بخوینی ؟
 له سر ثم صحاب زور گران هات ، فہرموو یان : یا رسول الله کاممان
 انہ تی ثمودی هدیہ ؟ فہرموو : « الله الواحد الصمد » ناوتای سی به کی
 قورثان ثم کا .. له ریوایہ تی سیہ ما یفہمہ - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 فہرموو : خوا - جل شأنہ - قورثانی کردووہ به سی جوزء « قل هو
 الله احد » ی کردووہ به جوزئی له ثم جزای قورثان ..

۶۰/۷۶ - عن ابی سعید الخدری [رضی الله تعالی عنه] ان رجلا
 [هو أبو سعید . أحمد] سمع رجلا [قتادة بن نعمان أخوه لأمه] یقرأ
 « قل هو الله احد » یرددها : فلما أصبح جاء الی النبی - صلی الله تعالی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

عليه وسلم - فذكر ذلك له ، وكان الرجل يتقالها ، فقال رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - : والذي نفسي بيده انها لتعدل ثلث

ح - ٧

القرآن .

٤٥٢

٦١/٧٧ - وفي رواية عنه اخبرني أخي قتادة بن النعمان [رضى الله
تعالى عنه] ان رجلا قام في زمن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -

ح - ٧

[فقال : يا رسول الله ان فلانا قام الليلة يقرأ من السحر

٤٥٣

« قل هو الله احد » فساق السورة يرددها لا يزيد عليها ، وكان الرجل
يتقالها ، فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : انها لتعدل ثلث
القرآن . . . اسماعيل [قسطلاني ٧ - ٤٥٣

تهرجه مه :

ثم دوو حديته هـ هر بهك حادينه به ، معنسايان به كيكه ،
له فظه كه يان نهختى ليك جوين . .

معنای حديني نهووهل نهمه به : نهبو سعیدی خودری - رضى الله
تعالى عنه - نه فرموى : ياوى ، كه خويته تى ، له ياويكى ترى بيست ،
كه قهتاده براى دايكى خويته تى ، « قل هو الله احد » تى نهخويند ، هر
نهى وتوو نهى وتوهه ، كه روزى لى بووه وه نهبو سعید هاته خزمهت
پيغمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - عه رزى كرد . لای وابو كه
تهنا خويندنى قل هو الله كه مه ، رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
فرموى قهسهم بهو زانهى كه روحى بهدهسته قل هو الله احد تاوتای
سى بهكى قورثانه . .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

معنای حدیثی دووهم نه‌مه‌یه : نه‌بو سعید - رضی الله تعالی عنه -
 نه‌فرمودی : قه‌تاده‌ی برام خه‌به‌ری دامی که‌ی‌اوی له‌ زه‌مانی پیغمه‌را
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - شه‌و وه‌قتی سه‌حه‌ر هه‌لسا ، قل هو الله
 احد هی نه‌خویندو هیچی تری لی زیاد نه‌کرد که‌ روزمان لی بو‌وه
 یاوی چوه‌ خذمه‌ت پیغمه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - عه‌رزی کرد :
 که‌ یا رسول الله فلان که‌س شه‌و هه‌لسا وه‌قتی سه‌حه‌ر ، قل هو الله
 احد هی نه‌خویند ، سووره‌ته‌که‌ی نه‌خویندو نه‌یخویندوه ، هیچی تری
 لی زیاد نه‌نه‌کرد . نه‌و یاوه‌ که‌ نه‌وه‌ی عه‌رزی پیغمه‌ر کرد ته‌نها
 خویندن‌ی نه‌و سووره‌ته‌ی به‌که‌م نه‌زانی ، پیغمه‌ر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فرمودی : نه‌و سووره‌ته‌ تاوتای سی‌به‌کی قورثانه . .

حیکمه‌تی نه‌وه‌ی که‌ « قل هو الله » سی‌به‌کی قورثانه‌ غه‌یری خوا
 که‌س نایزانی . .

۶۲/۷۸ - عن عائشة [رضی الله تعالی عنها] ان رسول الله - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - بعث رجلا علی سرية ، وكان یقرا لاصحابه فی
 صلاتهم فیختم بقل هو الله احد ، فلما رجعوا ذکروا ذلك لرسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : سلوه لای شیء یصنع ذلك ؛
 فسألوه ؛ فقال : لانها صفة الرحمن فانا احب ان اقرأ بها ، فقال رسول

الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : اخبروه ان الله یجبه . .

نه‌رجه‌مه :

له‌ حه‌زرتی عایشه‌وه - رضی الله تعالی عنها - ریوایه‌ت کراوه‌ که
 پیغمه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - یاویکی کرد به‌ سه‌ر کرده‌ی

قولیک و ناردنی بو شویی • شهو یاوه له نویرا قورثانی بو شه خون
خویندنه کئی به « قل هو الله احد » ختم کرد که گرانه وه عه زئی
یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - یان کرد • فهرمووی : لی یی پیرسر
بوچی وائه کا ! لیان پرسی ، وتی : چونکه « قل هو الله » صیفه تی
ره حمانه شهی حوبیینم • یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی
خه بهری بدهنی که خوایش شه و شه حوبیینی ••

فهضلی « معوذتین » :

۶۳/۷۹ - عن عقبه بن عامر [رضی الله تعالی عنه] وكان من رفا
اصحاب محمد - صلی الله تعالی علیه وسلم - اخری • م • قال : قال
رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : الم تر ان آیات انزلت الیلا
لم یر مثلهن قط ؟ : « قل اعوذ برب الفلق » و « قل اعوذ برب الناس »

م - ۴

۹۹

نه رجه مه :

عهقه بهی کوری عامر که له وانیه که گه وهی شه صحابی کیرامن
- رضی الله تعالی عنهم اجمعین - شه فهرموی : که یغهمه ر - صلی الله تعالی
علیه وسلم - فهرمووی : تی نافکری لسه و نایه تانهی که ئیمشه و بو
نیراون که قهت وه کو شه نایه تانه نه بئراوه : « قل اعوذ برب الفلق
» قل اعوذ برب الناس ••

۶۴/۸۰ - عن عائشة - رضی الله تعالی عنها - ان رسول الله - صل
الله تعالی علیه وسلم - كان اذا اشتكى يقرأ على نفسه بالمعوذات وينفخ

مجمع البحرين القرآن وفضائله

فلما اشتد وجهه كنت اقرأ عليه وامسح بيده رجاء برکتها

$$\frac{9-4}{20} \cdot \frac{7-3}{404}$$

تہ ترجمہ :

حزرتی عائشہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - نے فرمایا : پیغمبر صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - کہ ناسخ بوابہ « معوذات » یعنی « قل هو اللہ احد ، قل اعوذ برب الفلق ، قل اعوذ برب الناس » بہ سہر خوابا نے خونیندو کوفوی نے کردو دستی نےہینا بہسہر جسہدی موبارہ کیا ، وہختی کہتو نہخوشیہی کہ وہفاتی تیا کرد شیددہتی سہند من بہسہرما نےخونیندو دستی موبارہ کی خویم نےہینا بہسہر جسہدی شہریضا بہ ٹومیدی بہرہ کہتی دستی موبارہ کی ..

۶۵/۸۱ - عن عائشة [رضی اللہ تعالیٰ عنہا] ان النبی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - کان اذا آوی الی فراشہ کل لیلۃ جمع کفییہ ، ثم نفث فیہما فقرا فیہما « قل هو اللہ احد ، وقل اعوذ برب الفلق ، وقل اعوذ برب الناس » ، ثم یمسح بہما ما استطاع من جسده یبدأ بہما علی راسہ

$$\frac{7-3}{400} \quad \text{ووجہہ وما اقبل من جسده یفعل ذلك ثلاث مرات ..}$$

تہ ترجمہ :

لہ حزرتی عائشہ وہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - زیوایہ تہ کہ پیغمبر صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ہموو شہوی کہ تشریفی نےچوہ ناو جیکہ وہ ہہردوو دستی موبارہ کی نےنا بہیہ کہوہو « قل هو اللہ ، قل

مجمع البحرين القرآن وفضائله

اعوذ برب الفلق ، قل اعوذ برب الناس ، ی نهخویند بسه ناو دهستی موباره کیاو له دهستی کوفووری نه کرد و له دوا یا دهستی موباره کی نهینا بهسهر نهوه له جهسه دی موباره کی که دهستی بیگه بیایه ، له یشا به سهر دهم و چاویاو بهسهر نهویا که له پیشه وهیه له بهدنی موباره کی سی دهغه وای نه کرد ۰۰

۶۶/۸۲ - عن زر بن حبیش قال : سألت ابي بن كعب - رضی الله تعالی عنه - عن المعوذتین ؛ فقال : سألت رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : قیل لی ، فقلت : فنحن نقول کما قال رسول الله - صلی

ح - ۷

الله تعالی علیه وسلم - ۰۰

۴۲۸

۶۷/۸۳ - وفي أخرى عنه قال : سألت ابي بن كعب ، قلت : يا ابا المنذر ان اخاك ابن مسعود [رضی الله تعالی عنهما] يقول : كذا وكذا ، [یعنی : المعوذتین لیستا من القرآن] فقال ابي : سألت رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال لی : قیل لی ، فقلت : قال : فنحن نقول کما قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ۰۰

تهرجه مه :

زهري بنی حبیش نهلی : له ابی بنی کعبم پرسی - رضی الله تعالی عنه - وتم : یا ابا المنذر ابنو مسعودی برات ، یعنی : برای دینیت ، وا نهلی ؟ تو وا نهلی ؟ یعنی : نهلی کی که « قل اعوذ برب الفلق و ، قل اعوذ برب الناس » ی له قورئان نین ۰۰ ابی - رضی الله تعالی عنه - فہرموی : له یغهمہرم پرسی - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : نهمرم پی کرا که بهلی • منیش وتم : ابی فہرموی : چون یغهمہر

مجمع البحرين القرآن وفضائله

– صلى الله تعالى عليه وسلم – فہرموویہ تی نیمیش وا ٹہلین ۰۰ یہ عنی
 له قورٹانہ ۰ « أما » به ئیشارہت جوابی زری داوہ تہوہ ۰ فہقت لہ
 جہدینی عقبہی بنی عامرا – رضی اللہ تعالیٰ عنہما – تصریح کراوہ کہ
 ٹہو دوو سوورہ تہ ٹایاتی منزلن ۰۰

مہ عنای « قل هو الله » :

خوا – جل جلالہ – ٹہمر بہ پیغمہر – صلى الله تعالى عليه وسلم –
 ٹہمہرموی : ٹہی محمد « قل » : بلی « هو » : شأن وایہ کہ « الله » خوا
 – جل شأنہ – « احد » : یہ کیکہ ، وہ کوو موشریکو نہصارا ٹہلین دوو
 یاسی نیہ « الله » : خوا – جل وعز – « الصمد » : ہر ٹہوہ کہ گہورہ بی
 بی لہ گہورہ پیدا گہیبی بہ دہرہ جہی نہایت ، گہورہ وہ کو ٹہو نیہ ،
 لہویش گہورہ تر نیہ لہ ہموو کہس « مستغنی » یہ ، ئیحتیاجی بہ کہس
 نیہ ۰ بالمکس ہموو غیر محتاج بہون ، لہو تہلہ بی دہفمی ئیحتیاجی
 خویان ٹہ کہن ۰ وہ کو جوولہ کہو نہصارا ٹہلین « لم یلد » : ہیچ کہسی
 بہولہد نہیناوہ « ولم یولد » : لہ کہسش بہولہد نہ بووہ ۰ ہەرچی
 ہاتووتہ وجودو یتہ وجود ہموو مولک و مہخلووقی ٹہون ۰ مولک
 نہ ٹہبی بہ ٹہولاد ، نہ ٹہبی بہ باوک ۰ ٹہ گہر کوری بی ٹہبی ٹہویش
 کوری یہ کیکی تربی ۰۰ – فتعالی الله عما یقول الظالمون – ٹہ گہر
 ولہدی بی یا ولہدی یہ کیکی تربی ٹہبی « کفوی » موساویہ کی بی
 والحال « لم یکن لہ » : نہ بووہ بو ٹہو « کفوا » : بہ کفو « احد » :
 ہیچ کہس ۰ ہەر کہس لہ جینس و نہوعی خوی ٹہبی و ، جینس و
 نہوعی خوی لی ٹہبی ، خوا نہ جینسی ہہیہ نہ نہوعی ہہیہ ، نہ ٹہوولہ
 ہہیہ ۰ ٹہزلیہ ٹہبہدیہ ۰ ٹہوی لہیہ کی بہولہد بی

تهی تهوولی بی ، تهوی په کیکی لی بهووله دی تهی ثاخری بیی که
ولهده کهی جی نشینی تهوی ۰۰ تهوی که تهووله و ثاخری بیی
چون تهی که خوا بی ۰ « فسیحان الله عما یشرکون » ۰۰

مه عنای « قل اعوذ برب الفلق » :

بسم الله الرحمن الرحيم

« قل » : تهی محمد بلی : « أعوذ » بهنا ته گرم « برب الفلق » :
به پهروه رندهی تهوانه که له تاریکی نه بوونیان له سهر لادراوه و هینراونه
ناو رووناکی بوونی ۰۰ به معنی پهروه ردگاری تهوانه کی نه بوون و خوا
- جل جلاله - نیجادی کردوون ، یا نیجادیان ته کا ۰۰ من : له
« شر ما » : شهری تهوانه کی « خلق » : خوا خهلقی کردوون و
زهردیان تهی بو ٚنسان ، روح له بهرین وهك حیوانات و ٚنسن و جین و
شیتان ، یا بی روح بن وهك ناو و ناگرو زهرو « هدم » و باو باران ۰۰
« و » : هم پهنا ته گرم به خوا « من شر » : له شهری « غاسق » :
شهو ی تاریک « اذا قب » : له و هخته دا که تاریکیه کهی داها و هموو
دونیای داگرت ۰۰ چونکه « اکثرا » له شهوا شهرو زهرد زور تهی و
ٚنسان نای بیی که خوبی لی پاریزی ، وهختی خفوشه دزو دروزنو
مارو میرو له و هخته دا بلا و ته به وه ۰ « ومن شر النفاتات » : له شهری
تهو نهمه پیسانه کی سیجر له ٚنسان ته کهن و فو ته کهن « فی القدر » :
به سهر بهنو کیشه کئ و هزوودا گری ته دن « ومن شر حاسد » :
هم له شهری تهوانه کی حاسد ته بهن به ٚنسان و ههز
ته کهن به زه والی نیمه تنی « اذا حسد » : په نام به خوا له شهری حاسد
له و هخته دایه که خهریک بن حاسده که یان به جی بین ؟ چونکه که

خهریکی تهوه نه بی که نیمه تی خوابی له دهست ئینسان ده رینی زهره ری
بو ئینسان نابی ..

مه عنای « قل اعوذ برب الناس » :

بسم الله الرحمن الرحيم

« قل اعوذ » : تهی محمد بلی که په نا ته گرم « برب الناس » :
به پهروه ردگاری هه موو ئینسان « ملك الناس » : که پادشای هه موو
ئینسانه ، قودرتهی به سه ر زاهیرو باطنیا هه به « اله الناس » : هه م خواو
مه عبوودی هه موو ئینسانه ، هه م پهروه رنده یانه ، هه م پادشایانه ، هه م
خواپانه ؛ به هه موو نهوعی قودرتهی هه به به سه ریانا که ده فعی زهره ریان
له ئینسان بکا ...

کهوایی په نای بی ته گرم « من شر الوسواس » : له شه ری تهوه ی
که وه سه وه سی خراب به ئینسان ته کات ، شتی خراب په نیته دلی ئینسانه وه ،
ئینسان بو ری خراب نه یا . تهو وه سه وه که ره « الخناس » :
خه ناسه ؛ که ذیکری خوا بگری پاشه و پاش ته گهریته دواوه « الذي » :
وه سه وه که ریکی وه هابه که ذیکری خوا نه کری « یوسوس » :
وه سه وه ته کا « فی صدور الناس » : له ناو سنگی ، په عنی له ناو دلی
ئینسانا وه سه وه ته کا : کردنی خرابه ته چه سینیه ناو دلی ئینسانه وه و
جی گیری ته کا ، تهو وه سه وه که ره « من الجنة » : له جنی بی ،
« والناس » یا له ئینسان بی له شه ری تهو په نا ته گرم به خوا له شه ری
هه ردو و لایان مو حافه ظه م بکا ..

فهضلی حامیلی قورئان و عیلمی دینی :

٦٨/٨٤ - نافع بن عبدالحرث لقی عمر - رضی الله تعالی عنه - بعسفان وکان عمر [رضی الله تعالی عنه] یستعمله علی اهل مكة ؛ فقال : من استعملت علی اهل الوادي ؟ فقال : ابن ابری ، قال : ومن ابن ابری ؟ قال : مولی من موالینا ، قال : فاستخلفت علیهم مولی ؟ قال : انه قاری ، لکتاب الله - عز وجل - ، وانه عالم بالفرائض ، قال عمر - رضی الله عنه - اما ان نبیکم - صلی الله تعالی علیه وسلم - قد قال : ان الله یرفع بهذا

الکتاب اقواما ویضع به آخرین ۰۰
 $\frac{۴-۴}{۱۰۱}$

تهرجه مه :

نافعی بنی عبدالحرث له عسفان - که جیگه یه که له نه ترافی مه ککه - نه گا به ئیامی عمر - رضی الله تعالی عنه - ئیامی عومهر - رضی الله تعالی عنه - نافعی له سهر ئیش و کاری نه هلی مه ککه « استخدام » نه کرد لی برسی کی کی کردووه به مأمور که ئیش و کاری نه هالی صحر او دهشتی مه ککه بیسی ؟ نافع وتی : « ابن ابری » م تعین کردووه ، فهرمووی : ابن ابری کی یه ؟ وتی : یه کیکه له وانهی که ئیسه نازادمان کردووه . فهرمووی : نازاد کراوت به سهره وه تعین کردووه ؟ یه عنی نه صالحه تی نیه ، نئه هله ، قیمة تی ئینسانی لایه . نافع وتی : ابن ابری قورئان خوینه عالمه به « فرائض » ی خوا بویه کم له سهر تعین کردوون ۰۰

ئیامی عمر - رضی الله تعالی عنه - فهرمووی : خه بهرت بی که بیسه مهری ئیوه - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : که خوا - جل

مجمع البحرين القرآن وفضائله

وعلا - ہم کتابہ ، کہ قورٹانہ ، قوموی بلند ٹہ کاتہوہ و قومیکی بی
 نہوی ٹہ کا • [یہ معنی کسی کہ بی زانی و عہمہلی پی بکا ، با صاحب
 حسہب و نہسہبیش نہبی ، بہ بہرہ کہ تی قورٹان پایہ بہرز ٹہبی ، ٹہوی
 کہ نہیزانی ، یا بی زانی و عہمہلی پی نہ کا ، با صاحب حسہب و
 نہسہبیش بی ، لہ حضور خواو لہ ناو خہلقا رذیل و رسوا ٹہبی • ان
 اکرمکم عند اللہ اتقاکم • : گہورہ ترینی ٹیوہ لای خوا - جل شانہ -
 ٹہوانہن کہ تہ قوای زیارتی •• کوری فلاز و کوری فلاں نیہ • سلمانی
 فارسی ، بلالی حہبہشی ، زیدی بنی حارثہ - رضی اللہ تعالی عنہم - عہد
 بوون •• أبو لہب ، أو جہل • أبو طالب ، ہم ہموو خزمہ تہوہ کہ
 بووی ، لہ قورہیش بوون ، خزم و مامی یغہمہر - صلی اللہ تعالی علیہ
 وسلم - بوون کہ چی ٹہوان لہ « اعلا علین » ن ، ٹہمان لہ « اسفل
 السافلین » ن] ••

۶۹/۸۵ - عن حذیفة - رضی اللہ تعالی عنہ - قال : یا معشر القراء
 [فان استقمتم • أبو نعیم] استقیموا ! فقد سبقتم سبقا بعیدا ، فان
 اخذتم یمینا و شمالا لقد ضللتم ضلالا بعیدا ••

$$\begin{array}{r} \text{ح - ۱۰} \\ \hline \text{اثر ••} \\ \hline ۲۹۳ \end{array}$$

تہ رجہمہ :

ٹہی جماعتی قوررا ! ٹہ گہر ٹیستقامہ تان بی و بہری راستا
 برون زور یش ٹہ کون ، ٹہ گہر لہری لادہن و لای راستا یا لای
 چہب بگرن زور لہری دوور ٹہ کہ ونہوہ و ری ون ٹہ کن ••

تهريکهي پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - قورثانه :

۷۰/۸۶ - طلحة قال : سالت عبدالله بن ابي اوفى - رضی الله تعالى عنهما - اوصی النبي - صلی الله تعالى عليه وسلم - ؟ فقال : لا . فقلت : كيف كتب على الناس الوصية امرؤا بها ولم يوص ؟ [فلم كتب على المسلمين الوصية ، او فلم امرؤا بالوصية ؟ م .] قال : اوصى بكتاب الله .

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ۷ \\ \hline ۴۵۹ \end{array} \cdot \begin{array}{r} \text{م} - ۷ \\ \hline ۹۷ \end{array}$$

تهرجمه :

له عبدالله بنى اوفام پرسی : تايا پيغمهر - صلی الله تعالى عليه وسلم - وصيتي کردووه ؟ وتی : نه . . وتم چون خهلق وهصيه تي لهسر فهرز کراوه و نه مريان پي کراوه که وهصيه ت بکه نو خوی وهصيه تي نه کردبی ؟ فهرمووی : وصيه تي به . کتاب الله ، کردووه . . [که بخوينری و عمه لي پي بکری . .

۷۱/۸۷ - عبدالعزيز بن رفيع قال : دخلت انا وشهداد بن معقل على ابن عباس [رضی الله تعالى عنهما] فسألناه : اترك النبي - صلی الله تعالى عليه وسلم - من شيء ؟ قال : ما ترك الا ما بين الدفتين . قال : ودخلنا على محمد بن الحنفية فسألناه : فقال ما ترك الا ما بين الدفتين .

$$\begin{array}{r} \text{خ} - ۷ \\ \hline ۴۵۷ \end{array}$$

مجمع البحرين القرآن وفضائله

شتي نه داوه وه كو ئيذني بو ييغهمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - داوه .
 يه عني دهنگي بهرزكاتهوهو به دهنگي خوش بيخويني ..

سفياني كوري عيینه فهرموويه تي : موراد له « تنغي استغنا » به
 قورئان له شتي تره ، يه عني له كيتابي تره ، يا له مالي دونيايه .
 فه قهت حه ديشي دووهم كه نه فهرموي : جهري بي بكا مانعي
 مه عاي سفيانه .

۷۴/۹۰ - وعنه قال : قال رسول الله - صلي الله تعالى عليه
 وسلم - : ليس منا من لم يتغن بالقرآن .. وزاد غيره يجهر به ..

ح - ۱۰

۴۵۵

ته رجه مه :

له ئيمه نيه كه سي دهنگي خوي خوش نه كا كه قورئان نه خويني ،
 به دهنگي بهزر نه بيخويني . يه عني به مه قام و ئاواز نه بيخويني .. [نازانم
 من چي بكم ! ره شيد] ..

فه ضلي قورئان به بي « تفریق » :

۷۵/۹۱ - وعنه ان رسول الله - صلي الله تعالى عليه وسلم - قال :
 لا حسد الا في اثنتين : رجل علمه الله القرآن فهو يتلوه آناء الليل وآناء
 النهار فسمعه جار له ، فقال : ليتني اوتيت مثل ما اوتي فلان ، وعملت
 مثل ما يعمل فلان . ورجل اتاه الله مالا فهو يهلكه [يتصدق به آناء
 الليل وآناء النهار] في الحق ، فقال رجل : ليتني اوتيت مثل ما اوتي

ح - ۷
 ۰۰ $\frac{\quad}{461}$ فلان فعلت مثل ما يعمل

تهرجمه :

ابو هريره نهفروموی که پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 فرمودی : حسد نیه الاله دوو شتا نهبی که دروسته : یه کیکیان
 یاوی خوا عیلمی قورئانی پی نیحسان کردبی و شهوو روز بیخونی
 دراوسی بی بیه و بیلی : کاشکی نهوی به فلان کس عطاکراوه به منیش
 نیحسان بکرایه ، نهوی نهو نهیکا منیش بم کردایه ۰۰

دووم بهو کسه حسد بردنه که خوا مالیکی زوری پی نیحسان -
 کردبی و له ریگهی حقا به هیلاکیا باو یاوی بیلی : کاشکه نهوی به
 فلان کس عطاکراوه به منیش عطا بکرایه ، نهو چی نهکا منیش
 بم کردایه ۰۰

یه معنی تمه تنای نهوه نهکا که نهو یاوه عیلمه کهی ، یا ماله کهی
 نه منی ۰۰ تمه تنای نهوه بکا که خویشی وه کو نهو که چی نهکا بیکا ۰۰

۷۶/۹۲ - عن عثمان - رضی الله تعالی عنه - عن النبي - صلی الله
 تعالی علیه وسلم - قال : خیرکم [افضلکم ۰ اخری خ] من تعلم القرآن
 وعلمه ۰۰

تهرجمه :

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمودی : چاکترینی ،
 له ریوایه تیکا ؛ زیاترینی ، نهوه نهوه یه که قورئان فیریبی و خهلق
 فیربکا ۰۰

فهضلى « حسبى الله ونعم الوكيل » :

٧٧/٩٣ - عن ابن عباس [رضى الله تعالى عنه] حسبنا الله ونعم الوكيل قالها ابراهيم - عليه الصلاة والسلام - حينلقى في النار ، فقالها محمد - صلى الله تعالى عليه وسلم - حين قالوا : ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا ، وقالوا : حسبنا الله ونعم الوكيل

$$\frac{٧ - ح}{٦٣} \text{ ن } \cdot$$

تهرجه مه :

ابن و عباس - رضى الله تعالى عنه - تهفهموى : « حسبنا الله ونعم الوكيل » دوو كهس فهموويانه : يه كيكيان ابراهيمى خليل - عليه الصلاة والسلام - لهو وهختهدا كه فريبان دايه ناو ناگرى نه مروودموه . دزوههم ييغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - لهو وهختهدا كه بيان وت : كه خهلق [ابو سفيان و معاويهى كورى] له گهل گهلى خهلقى ترا گهله كومه كييان لى كردوى بينه سرتان . . لبيان بترسن ! له مهدينه بويان مه چنه دهره وه ، گينا يه كيكتان لى دهرناچى . . ثم خه به ره ئيمانى ييغهمه رو نه صحابى ييغهمه رى - صلى الله تعالى عليه وسلم ، ورضى الله عنهم - زياد كردو فهموويان : « حسبنا الله » : خوا كافى ئيمه يه ، « ونعم الوكيل » : چ وه كيلىكى باشه . . له دوايا خسوا بايه كى لى هه لكردن ته فرو تووناي كردن . .

٧٨/٦٤ - عن سهل بن سعيد [رضى الله تعالى عنه] ان امرأة [خولة بنت حكيم] جاءت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فقالت : يا رسول الله جئت لاهب لك نفسي ، فنظر اليها رسول الله

مجمع البحرين القرآن وفضائله

- صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فصعد النظر فيها وصوبه ، ثم طأطأ رأسه ، فلما رأت المرأة انه لم يقض فيها شيئاً [وفي أخرى اخصر : فقال : ما لي في النساء من حاجة ؟] جلست ، فقام رجل من اصحابه فقال : يا رسول الله ان لم يكن لك بها حاجة فزوجنيها ! فقال له : هل عندك من شيء ؟ فقال : لا والله يا رسول الله ، قال : اذهب الى اهلك فانظر هل تجد شيئاً ؛ فذهب ثم رجع فقال : لا والله يا رسول الله ما وجدت شيئاً . قال : انظر ولو خاتماً من حديد ، فذهب ثم رجع فقال : لا والله يا رسول الله ولا خاتماً من حديد ، ولكن هذا ازارى قال سهل : ما له رداء فلها نصفه ، فقال - صلى الله تعالى عليه وسلم - ما تصنع بازارك ؟ ان لبسته لم يكن عليها من شيء ، وان لبسته لم يكن عليك شيء ؛ فجلس الرجل حتى طال مجلسه ثم قام فراه رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - مولياً فأمر به فسعى ، فلما جاء قال : ماذا معك من القرآن ؟ قال : معي سورة كنا وسورة كنا وسورة كنا عدها [سورة البقرة ، وآل عمران ، وسورة من المنفل] قال : انقروهن عن ظهر قلبك ؟ قال : نعم . قال : اذهب فقد ملكتها [قال : فقد زوجتكها . أخرى خ] بما معك من القرآن .

ج - ٧ ، م - ٦ [انطلق فقد زوجتكها فعلمها من القرآن .]

١٦٧	٤٦٣
-----	-----

أخرى م [٥٥]

تهرجمه :

سهلى بنى سعدى ساعيدى - رضى الله تعالى عنه - ثهفه رموى : زنى كه خهولهى كچى حكيمه هاتهلاى بينه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتى : يا رسول الله هاتووم خوم هيهى تو بكم . بينه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - تى فكرى سهراپا ديقه تى لى كرد له دواپا سهردى

مجمع البحرين القرآن وفضائله

دانهوان [فہرمووی : ئیحتیاجم بہزن نیہ] • زنہ کہ کہ زانی پیغمہر
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - پہسندی نہ کرد دانیشٹ یہ کی نہ ئہصحابی
 پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ہہلساو وتی : یا رسول اللہ ئہ گہر
 بیحتیاجیت پیی نیہ لہ منی مارہ بکہ ! فہرمووی : ہیچت ہدیہ کہ بیکہی
 بہ مارہ پیی ئہو ؟ وتی : نہواللہ یا رسول اللہ • فہرمووی : بچورہ مالہوہ
 بزانیہ ہیچت دہست ئہ کہوی • چووو ہاتہوہ وتی : نہواللہ یا رسول اللہ
 ہیچم دہست نہ کہوت •• فہرمووی : بچو بزانیہ با ئہنگوستہ ویلہ یہ کی
 ئاسنیش بی •• چووو ہاتہوہ وتی : نہواللہ یا رسول اللہ ئہنگوستہ ویلہ یہ کی
 ئاسنیشم دہست نہ کہوت • لکن ئہمہ یشیشٹہ مالہ کہمہ ئہیکہم بہ
 مارہ پیی • سہل ئہ فہرموی : تہنہا ئہوہی بو ، ریدای یہ عنی بہرمالی
 کولی نہبو [ازارو ، ردا نازانم بہ کوردی چی پی ئہ لین بویہ وام
 تہرجمہ کردووہ ؟ چونکہ نہمدیوہ ، لہ مہملہ کہتی ئہمہدا نین تا ناویان
 بی •• کہسی بی زانی بہ خیری خوی بی نووسی ••]

پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرمووی : چی لہ ئیزارہ کہت
 بکسا ؟ تو بی پوشی ئہو ہیچی پیوہ نابی ، ئہو بی پوشی تو ہیچت لہ
 سہرنابی •• پیاوہ کہ دوورو دریز دانیشٹ لہ پاشا ہہلسا کہ پیغمہر
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - چاوی پی کہوت کہ پشتی ہہل کرد ئہمری
 فہرمووی : بانگی کہن بانگیان کرد • کہ ہات پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ
 علیہ وسلم - فہرمووی چیت لہ قورٹان لہ لایہ ؟ وتی : فلان سوورہت و
 فلان سوورہت و فلان سوورہت • فہرمووی : لہ بہر ئہ بانخوینی ؟ وتی :
 بدلی • پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرمووی : برو وا بہو
 قورٹانہی کہ لہ بہر تہ لیم مارہ کردی • لہ ریوایہ تیکا ئہلی : فہرمووی :

برو بهو قورثانه كه له لاته « تملك » م كودى • له ريوايه تيكا فهرمووى :
برو واليم ماره كردى قورثانى فير كه ••

الترجيع بالقرآن :

٧٩/٩٥ - عن معاوية بن قره قال : سمعت عبدالله بن مغفل المزني
- رضى الله تعالى عنه - يقول : قرأ النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
عام الفتح [يوم فتح مكة • خ] في مسير له سورة الفتح على راحلته ، فرجع
في قرائته ، قال معاوية : لولا اني اخاف ان يجتمع علي الناس لحكيت
م - ٤ ، ح - ٦ ، ج - ٧
لكم قرائته $\frac{82}{377}$ ، $\frac{331}{377}$ ، [لرجعت كما رجعت]

[ابن مغفل يحكى قراءة النبي صلى الله تعالى عليه وسلم] ••

٨٠/٩٦ - وعنه سمعت بن مغفل [رضى الله تعالى عنه] قال : رايت
رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يوم فتح مكة على ناقته ، فيقرأ سورة
الفتح ، قال : فقرأ ابن مغفل ورجع ، فقال معاوية : لولا الناس لاخذت
لكم بذلك الذي ذكره ابن مغفل عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
م - ٤
•• ن •• وفي التوحيد كيف ترجميه ؟ قال : آ ، آ ، آ ، ثلاث
٨٢

مرات قسطلاني ••

نه رحمهه :

معاويه كورى قره تعالى : له عبدالله بنى مغفلى مزني - رضى
الله تعالى عنه - م بيست نهى فهرموو : يغه مهر - صلى الله تعالى عليه
وسلم - له سه فهر يكياروزى فهتج [سالى فهتج • اخرى] به سوارى

مجمع البحرين القرآن لوفضائله

وشره که می سووروی فتهجی خویند ، له خویندنه که یا دهنگی موباره کی خوینی بو ئهله رانهوه . ابن و مفضلش خویندی دهنگی له رانهوه . معاویه ئهلی : نه گهر لهوه نه تر سامایه که خه لقم لی کوبیته وه وه کو چون ابن و مفضل ئهی خویندو حیكایه تی دهنگ له رانهوه ی پیغمه ری نه کرد - صلی الله تعالی علیه وسلم - منیش بهو نهوعه ئهه خویند . . .

« وفي التوحيد ، چونی دهنگ ئهله رانهوه ؟ فه رموی آ ، آ ، به قهه سی تا . . . »

ئهم حه دیشه ده لالته ئه کا له سه ر ئه مه که به سواری به ریوه خویندنی قورئان دروسته « بلا کراهه » . . .

گوی راگرتنی پیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم بو قورئان خویندنی ئه صحاب :

۸۱/۹۷ - عن عائشة - رضي الله تعالى عنها - قالت : سمع رسول الله - صلي الله تعالى عليه وسلم - رجلا [عبدالله بن يزيد الانصاري - رضي الله تعالى عنه -] يقرأ [في المسجد . اخرى خ] في سورة بالليل ، فقال : يرحمه الله لقد اذكرني آية كذا وكذا كنت انسيها من سورة كذا وكذا . . .

$$\frac{4 - م}{70} \cdot \frac{7 - خ}{467} \quad \text{وفي اخرى : اسقطتهن . . .}$$

ته رجه مه :

عایشه - رضي الله تعالى عنها - ئه فه رموی : پیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - گوی له به کی بو شهوی له مزگهوتا قورئانی ئه خوین

مجمع البحرين القرآن وفضائله

یستمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمودی : خوی لی خوش بی
 فلان ثابته و فلان ثابته لی فکر خسته و که له فلان و فلان سوره
 له فکر بر او . . .

دوعای خیر بو کسی که نسیان فایده به کی لی دست بکه وی
 دینی بی یا دنیایی بی سونه ته . . خوی له وانه خوش به که فایده یان
 بوم هیه ، بوم بو . . .

۸۲/۹۸ - عن بریة - رضی الله تعالی عنه - قال : قال رسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - لابی موسی - رضی الله تعالی عنه - لو
 رايتی وانا اسمع قرائتک البارحة ! لقد اوتیت زمرا من زمیر آل

م - ۴

داود . . .

۸۱

ته رجعه :

یستمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - به ابو موسای نه شمیری
 فرمودی : چاوت لی بویه که نه مشه و گویم بو خوینده که ت را گرتبو !
 به تحقیق سازی له سازی ثالی داود بی نسیان کراوه . . به عنی ده نگت
 نه و نده خوش بو وه کو ده نگی حزره تی داود - علیه السلام - بو . . .

۸۳/۹۹ - عن ابی موسی [علیه السلام] بن قیس الاشعري - رضی الله
 تعالی عنه [ان النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال له : یا ابا موسی
 لقد اوتیت زمرا من زمیر آل داود . . .

خ - ۷   م - ۴
 .   .
 $\frac{\quad}{81}$ $\frac{\quad}{471}$
 ت

تهرجه مه :

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - به ابوموسای فہرموی : یا ابو موسیٰ بہ تحقیق ساریکت له سازی ثالی داود پی عطا کراوه . . . یعنی دہنگت ہیندہ خوشہ بہ قہد دہنگی حہزرتی داود خہشہ . . .
مزمار : عود ، کہمان ، نای . . . الخ .

۸۴/۱۰۰ - عن عبدالله بن مسعود [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : قال لي النبي - صلی الی تعالیٰ علیہ وسلم - : اقرأ علي [القرآن . اخرى] ! قلت : يا رسول الله اقرأ عليك وعليك انزل ؟ قال : نعم [أحب ان اسمعه من غيري . اخرى] ، فقرأت سورة النساء حتى اتيت الى هذه الآية « فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد ، وجئنا بك على هؤلاء شهيدا ؟ » [رفعت راسي ، او غمزني رجل الى جنبي فرأيت دموعه يسيل .

۴ - م

قال : [امسك . اخرى الآن] فالتفت اليه فاذا

۸۹

۷ - ح

عيناه تدرفان . . . ن

۴۸۲

تهرجه مه :

عبداللهی بنی مسعود - رضی الله تعالی عنه - ثہفہرموی : پیغمبر - صلی الله تعالیٰ علیہ وسلم - ثہمری پی فہرموی ؛ فہرموی : قورٹانم بو بخوینہ ! عہرزم کرد وتم : من قورٹانت بو بخوینم و قورٹان نازل بووہتہ سہر تو ؟ فہرموی : بہلی حہز ثہکہم کہ له غہیری بیہم . . . عبدالله ثہفہرموی : سورہتی نیسام بو خویند تا ہاتمہ سہر ثہم ثاہتہ کہ

مهناکھی وایه : • که نهو کافرانه ؟ وه کو گاورو جوو غهیری نهوان
چی نهکن لهو وهختهدا که له کوللی نوممهتی شاهیدیکمان له سهر
رابواردن که چیان کردووہ ، تویشمان کرد به شاهد له سهر نهو
شاهدانه که شهادهته که یان راسته ؟ • • یه غنی خوا له روزی قیامه تا
نهو نوممه تانه نه پرسی : که نه مری منتان بی تبلیغ کراوه ؟ یا خیر
نه لین : هیچ پیغمه مرمان بو نه هاتووہ ، نه بلیغی هیچمان بی نه کراوه
خوا - جل شأنه - پیغمه ره کان بانگ نه کا ، لیان نه پرسی : نه مری منتان
نه بلیغ کردووہ یانه ؟ نه فرموون : کردوومانہ • نوممه ته کانیاں یشکاری
نه کن • خوا - جل شأنه - لهو پیغمه مرانه نه پرسی شاهد بینن که
نه بلیغتان کردووہ • نه فرموون : شاهدمان نوممه تی محمده - صلی الله
تعالی علیه وسلم - • نوممه تی محمد - صلی الله تعالی علیه وسلم - بانگ
نه کرین له دوا ی نه دای شهادهت خوا نه فرموی : کی ته زکیه تان نه کا ؟
نه لین : پیغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ته زکیه مان نه کا ، که راست
نه روین • پیغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ته شریفی نه چیته
حضوری خوا ته زکیه ی نوممه ته که ی نه کا نه فرموی : که عهدن و درو
باکن • •

خوا - جل شأنه - نه مانه همووی نه زانی هیچی لی غدیب نه
فقهت یشان نه ونده زالمه ، نه ونده دروزنه که له محکمه می
کو برایشا ، له حضوری خوادایش هر واز له دروزه نیه که ی خوی
ناهنی • • له محکمه می کو برادا واین نه بی له محکمه می دونیادا ، لای
حاکمی که هیچ غه بیی نه ، نهوی نه بیینی و نه ی بی هیچی تر نازانی
چون بن ؟ • •

مجمع البحرين القرآن وفضائله

که ابن و مسعود - رضی الله تعالی عنه - هات ثم ثایه تهی خویند
 پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : ہسہ ! راوہ سته !
 ابن و مسعود نہ فہرموی : کہ ثاورم دایہ وہ چاوی موبارہ کی - علیہ
 الصلاة والسلام - فرمیسکی نہروی ..

قیرائہ تی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم -

۸۵/۱۰۱ - سئل انس بن مالك - رضی الله تعالی عنه - [السائل
 قتادة ۰ اخری] كيف كانت قراءة النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - ؟
 فقال : كانت هذا ، ثم قرأ « بسم الله الرحمن الرحيم » يمد بيسم الله ،

ح - ۷

ویمد بالرحمن ، ویمد بالرحیم ..

۴۷۰

تہرجلہ مہ :

فہتادہ تہلی : لہ انس ی بنی مالیک یرسی - رضی الله تعالی عنه -
 قیرائہ تی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - چون بووہ ؟ فہرموی
 قیرائہ تی « مدہ » بووہ ۰ یعنی بہ مددی تہیمی جہرقی مہمدودی مہد
 تہکرد ۰ لہ دواپیا انس بسم الله الرحمن الرحيم خویند لامی الله و ،
 میسی رھمان و ، جی رھیمی دریژ کردہ وہو خویندی .. یعنی
 بہقد تہلیک مہمدی تہیمی ..

فہرقی قورٹان خویندنی مؤمین و موفاق ، فہرقی
 قورٹان خوین و قورٹان نہخوین :

۸۶/۱۰۲ - [عن ابي موسى - رضی الله تعالی عنه -] عن النبي
 صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : المؤمن الذي يقرأ القرآن ويعمل به
 كالاترجة طعمها طيب وريحها طيب ، والمؤمن الذي لا يقرأ القرآن ويعمل

مجمع البحرين القرآن وفضائله

به كالتمرة طعمها طيب ولا ريح لها .. ومثل المناقق [الفاجر . م] الذي
 يقرأ القرآن كالريحانة ريحها طيب وطعمها مر ، ومثل المناقق [الفاجر .
 م] الذي لا يقرأ القرآن كالحنظلة طعمها مر ، او خبيث وريحها مر .
 [كمثل الحنظلة طعمها مر ولا ريح لها . اخرى] ..

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ٧ \quad \cdot \quad \text{م} - ٤ \\ \hline \text{د ، ت ، ن} \quad \cdot \quad \text{٨٥} \\ \hline \text{٤٧٦} \\ \text{٤٥٨} \end{array}$$

تهرجه ما :

ثبو موسى ثم شمري [رضى الله تعالى عنه] له ينفه مره وه - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - ريو ايدت نه كا كه ينفه مر - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - فهرموى : موثيني كه قورثان بخوينى و عمهلى يى بكا وه كو
 ترنج وايه تامى خوشه [چونكى عمهلى يى نه كا] بونى خوشه [چونكه
 نه بخوينى و دهنگى نه روا] .. مهلى موثيني كه قورثان نه بخوينى
 . اما ، عمهلى يى بكا وه كو خورما وايه تامى خوشه و بونى نيه ..
 مهلى منافقى كه قورثان بخوينى وه كو ريحانه وايه بونى خوشه ؟
 چونكه قورثان نه بخوينى و دهنگى بو نه تراف نه روا ، تامى تاله ؟ چونكه
 منافقه .. مهلى منافقى كه قورثان نه بخوينى وه كو گوزال كه تامى تاله ،
 يا فهرموى تامى يسه ، وه بونى تاله .. له ريو ايه ته كه ي ترا نه فهرموى :
 تامى تاله و بونى نيه .. قورثان چهند گوره يه به منافقين بونى خوش
 بهيدا نه كا !!

تختيلاف له قورثانا :

٨٧/١٠٣ - عن جنلب [رضى الله تعالى عنه] عن النبي - صلى الله

مجمع البحرين القرآن وفضائله

تعالى عليه وسلم - قال : اقرؤا القرآن ما ائتلفت قلوبكم ، فاذا اختلفتم

$$\dots \frac{ج - ٧}{٤٧٧} \cdot \frac{م - ١٠}{١٠٨} \dots$$

تهرجمه :

جندب - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - له یغهمر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ریوایہ تہ کا تہ فہرموی : تا رہئی و عہ قلتان یہ کی بی لہ لفظو معنای قورثانا قورثان بخوین • کہ یختیلافان بو لہ معنایا ، یا لہ لفظیا مہلسن مہیخوین [مہبادا یختیلافان بکیشیتہ سہر شہرو تہداوت] ••

لہ شہرحی « مشکاة » ا تہلی : معنای وایہ بہ کہیفو نیشاطو جمععی خاتر بخوین • کہ ماندو بوون مہیخوین ••

١٠٤/٨٨ - عبدالله بن مسعود [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] یقول : سمعت

رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - یقول : « من مدکر » دالا

م - ٤

•• $\frac{\text{م - ٤}}{١١٤}$ [ان رسول اللہ - صلی اللہ علیہ وسلم - قرأ « فهل من

$$\dots \frac{ح - ٥}{٣٣١} \dots$$

تهرجمه :

عبداللهی بنی مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - تہ فہرموی : کہ یغهمر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - « فهل من مدکر » نی بہ دال خوین بہ ذالی نہخوین • وہک قیرائتہنی عامہ ••

مجمع البحرين القرآن وفضائله

٨٩/١٠٥ - علقمة [بن قيس] قال : قمنا الشام فاتانا أبو الدرداء - رضی الله تعالى عنه - فقال : افيكم احد يقرأ على قراءة عبدالله ؟ فقلت : نعم انا ، قال : فكيف سمعت عبدالله يقرأ هذه الآية : « والليل اذا يمشى » ؟ قال : سمعته يقرأ والليل اذا يمشى ، والذكر والانتى ، قال : وانا والله هكذا سمعت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -

م - ٥

يقراها ، ولكن هؤلاء يريدون ان اقرأ « وما خلق » فلا اتابعهم

١١٥

تهرجه مه :

علقمه تهلى : جووين بو شام ابو الدرداء - رضی الله تعالى عنه - هانه لامان پرسی : يه كى ههيه له ناو ئيهو دا كه له سه ر قيرائته ئى عبدالله ئى بنى مسعود بخوينى ؟ علقمه تهلى : وتم : من • ابو الدرداء فهرموى : عبدالله ئايه ئى « والليل اذا يمشى » چون ئهخوينى ؟ وتم : ليم بيستوه واى ئهخوينى « والليل اذا يمشى ، والذكر والانتى » •

ابو الدرداء فهرموى : منيش والله وام له ييغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - بيستوه كه ئه بخويند ، ئه مانه وايان ئهوى كه واى بخوينم « وما خلق » من تايعيان نابم ••

[ئيحيى مالى ههيه كه عبدالله و أبو الدرداء - رضی الله تعالى عنهما - كه « وما خلق الذكر والانتى » ايان له ده مى موباره كى ييغهمه ر نه بيستبى • تا ئه و ومخته « مطلع » نه بووين به سه ر نزوولى « وما خلق » دا ••

٩٠/١٠٦ - عن علقمة قال : كنا جلوسا مع ابن مسعود [رضی الله تعالى عنه] فجاه خباب [بن الارت - رضی الله تعالى عنه -] فقال : يا ابا عبد الرحمن ايسطيع هؤلاء الشباب ان يقرأوا كما تقرأ ؟ قال : اما

مجمع البحرين القرآن وفضائله

انك لو شئت امرت بعضهم يقرأ عليك . قال : اجل . قال : اقرأ يا علقمة ، فقال زيد بن حدير أخو زياد بن حدير [تابعي كبير له رواية في سنن أبي داود] : أأمر علقمة ان يقرأ وليس بأقرانا ؟ قال [عبدالله] : اما انك ان شئت اخبرتك بما قال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - في قومك [بني اسد] وقومه [النخع] ان جهينة وغيرها خير من بني اسد وعطفان [، فقرات خمسين آية من سورة مريم ، فقال عبدالله : كيف ترى ؟ قال : قد احسن . قال عبدالله : ما اقرأ شيئا الا وهو يقرؤه ، ثم التفت الى خباب ، وعليه خاتم من ذهب ، فقال ألم يأن لهذا الخاتم ان يلقي ؟ قال : اما انك لن تراه على بعد اليوم فإلقاه

ح - ٦

٤٢٧

تهرجهه :

علقمه تهلى : لاي عبداللهى بنى مسعود دانيشتووين خباب هات به عبداللهى فهرموو : يا ابا عبدالرحمن ثم جهيلانه نه توانن وه كو تو نورثان بخوين ؟ فهرمووى : نه گهر نه مهر نه كهى نه مهر نه كهى به به تزيكيان بوت بخوين ، خباب فهرمووى : بهلى نه مهر بكه ، ابن ومسعود - رضى الله تعالى عنه - فهرمووى : نهى علقمه بخوينه ! زیدی كورى حديرى براى زيادى كورى حدير [اسدى تابعي كبير] وتى : نه مهر به علقمه نه كهى بخوينى كه له هيچمان چاتر ناخوينى ؟ ابن ومسعود فهرمووى : ها نه گهر نه تهوى خه بهرت بدهمى بهوى كه ييغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - دهرحق قومى تو كه بهنى اسدهو قومى نهو كه نه خعه چي فهرموو ؟ [فهرمويه تى : جوهه يتهو غه يري جوهه يته نه بهنى اسدو عطفان چا كرن] علقمه وتى : به نجا نايه تم له سووردهى مديهم خون . عبدالله - رضى الله تعالى عنه - به خبابى - رضى الله تعالى

عنه - فەرموو : چونی ئەینی ؟ خباب فەرمووی : باشی خویند • عبدالله فەرمووی : هیچ شتی نیە من بێخوینم وە ئەم وای نەخوینی • لە دواینا عبدالله ئاوری دایەووە بولای خباب ئەنگۆستەویلەبەکی ئاللوونی لە دەست دی فەرمووی : وەختی ئەم ئەنگۆستەویلە نەهاتوووە کە فری بدری ؟ خباب فەرمووی : خەبەرت بێ ئیتر لەمەولا لە دەستمانای پینی • فری دا ••

[صحابه - رضی اللہ تعالیٰ عنہم - چەندە گەورەنو موطیعی نەمری خواو یغەرن - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - •• ابن وسموود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ئانی تەئخیری نەمی لە مۆنکەری نەکرد •• خباب - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - دەرحال ئیمتتالی کرد] ••

سەفەرکردن بە قورئان بو بیلادی کوففار

۹۱/۱۰۷ - عن ایوب ، عن نافع ، عن ابن عمر [رضی اللہ تعالیٰ عنہم] قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : لا تسافروا بالقرآن • فانی لا آمن من ان یناله العدو ، قال ایوب : فقد ناله العدو وخصموکم به ••

۹۲/۱۰۸ - وفي اخرى عنه عن رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - انه كان ينهى ان يسافر بالقرآن الى ارض العدو مخالفة ان یناله

۸ - م
العدو

٦٨

تەرجەمە :

یغەمەر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فەرموویەتی : سەفەر بە

مجمع البحرين القرآن وفضائله

قورئان مدهکن ۰۰ له ریوایه ته که ی ترا عبدالله نه فهرموی : بیغه مه ر
- صلی الله تعالی علیه وسلم - نه هی کردووه له مه که قورئان سه فهدری
بی بگری بو نه رزی دوشمن مه بادا ده ست دوشمن بکه وی و بی حورمه تی
له گهل بکا ۰۰

ایوبی سه ختیانی نه لی : ده ستیان که وت و به واسیطه ی قورئانه وه
مو خاصه مه یان له گهل کردن ۰۰

آخر سورة انزلت :

۹۳/۱۰۹ - عن عبیدالله بن عبدالله بن عتبة ، قال : قال لي ابن
عباس [رضي الله تعالى عنهما] : تعلم [وفي رواية تدری] آخر سورة
انزلت من القرآن جميعا ؟ قلت : نعم « اذا جاء نصر الله والفتح » قال :

م - ۱۰

صدقته ۰۰

۴۷۶

نه رجه مه :

عبدالله ی بنی عتبه نه فهرموی : ابن و عباس - رضی الله تعالی عنهما -
لی پرسیم فهرمووی : نه زانی که له قورئان ج سوورده تی به ته واوی
به جاری نازل بووه ؟ وتم : بده لی « اذا جاء نصر الله والفتح ۰۰۰ »
نه رمووی : راسته که ی ۰۰

نه سبابی نزوولی به عزی نایاتی قورئان :

۹۴/۱۱۰ - عن ابن عباس - رضي الله تعالى عنهما - قال : لقي
ناس من المسلمين رجلا في غنيمة له فقال : السلام عليكم ، فاخذوه
فقتلوه ، واخذوا تلك الغنيمة ؛ فنزلت : « ولا تقولوا لمن القى اليكم السلم

مجمع البحرين القرآن وفضائله

لست مؤمنا « وقرأها ابن عباس [رضى الله تعالى عنهما] : السلام
 م - ١٠ ح - ٧
 د ، ن السلم والسلام واحد هذا اللفظ
 ٤٧٦ ٨٧
 لسلم ولفظ البخاري :

٩٥/١١١ - عن ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - « ولا تقولوا
 لمنلقى اليكم السلام لست مؤمنا » قال ابن عباس [رضى الله تعالى
 عنهما] : كان رجل في غنيمة له فلحقه المسلمون ، فقال : السلام عليكم ،
 فقتلوه واخذوا غنيمة ؛ فانزل الله في ذلك : « يا ايها الذين آمنوا اذا
 ضربتم في سبيل الله [الى قوله : « عرض الحياة الدنيا » تلك الغنيمة .
 قال [عطاء راوية] : قرأ ابن عباس [رضى الله تعالى عنهما] السلام

ح - ٧
 ن ، د ، ٠٠
 ٨٧

تهرجمه :

له تفسيري ثم ثابتهدا به عنى « يا ايها الذين آمنوا » : ثمى فهو
 كهسانهى كه ثيمان هه به خواو به يغمهرى خوا « اذا ضربتم في
 الارض » : كه سهفهران كرد ، قهطعى نهرزتان كرد « فتيئوا » تهحقيقات
 بكن ، تى بگن كى موسولانهو كى موسولان به . فهو وهخته كه لبتان
 مهعلووم بو فهو كه توشى بوون و زانيتان كه موسولان بهو ثيمانى
 نهينا شهرى له گهل بكن و بى كوژنو تالانى بكن . « ولا تقولوا لمن
 لقى اليكم السلام » : بهوكهسى كه سهلامى لى كردن مهلين : « لست
 مؤمنا » : كه تو موسولان نيتو بى كوژن ، بهو موغامهله بهتان « تبتغون » :
 تلهب هه كهن « عرض الحياة الدنيا » : مهتاغى جهياتى دونيا . . .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ابن عباس ئەفەرموی پیاوی رانیکێ بچکولانەو کەم مەرو بزنی بو ، لە گەل مەرو بزنی کە یابو ، چەند کەسی لە موسولمان تووشی بوون ، ئەو پیاووە سەلامی لی کردن • [وتیان : بویە سەلامی لی کردین کە خوی نەجات بەدا • احمد] بروایان پێ نەکردو کوشتیان و مەرەکانیان بەتالان گرتو [هینایان بو پیغمەر - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - • سماک] ئەو ودختە خوا - جل و علا - ئەم ئایەتەئەمی نازل کرد ••• قیرائەتی عامە « السلام » دێ بەبێ ئەلف • ابن وعباس - رضی اللہ تعالی عنہما - « السلام » ی خویندووودتەوود ، مەعنا ی هەردووکیان بەکیکە ••

حوکمی ئەم ئایەتە ئەمەییە : ئینسان بە « سووئی ظەن » بەبێ دەلیلکی شەری تا تەواو لی مەعلووم نەبێ بە هیچ کەس نەلی کە تو موسولمان نیت ••

دەر حەق ئەم حادێتەییە حەدێشکی تر لە بەخی ئیمانایە انشاء اللہ
ذیکری ئەکەین ••

۹۶/۱۱۲ - براء [رضی اللہ تعالی عنه] یقول : کانت الانصار اذا حجوا فرجعوا لم يدخلوا البيوت الا من ظهورها ، قال : فجاؤ رجل من الانصار فدخل من بابه ، فقيل له في ذلك ، فنزلت هذه الآية : « ليس البر بان تأتوا البيوت من ظهورها » ••
تەرجەمە :

براء - رضی اللہ تعالی عنه - ئەفەرموی : ئەنصار کە حەجیان نەکردو ئەگەر انەوود بو مەدینە کە ئەچوونە مالموود هەر لە پشت خانووود کە یانەوود ئەچوونە ژوووری ، لە دەرگاوە نە ئەچوونە ژوووری یەکی لە ئەنصار لە حەج هاتەوود لە دەرگاوە چووود مالموود • لیان بەعەیب

مجمع البحرين القرآن وفضائله

گرت و بیان وت • خوی تعالا ثم نایه‌تهی نازل کرد : « لیس البر » :
 چاکی و نیشی خیر نهوه نیه « بان تأتوا الیوت » : که بجه مالوه « من
 ظهورها » : له پشت خانوو کاتانهوه • [« ولكن البر » : لکن چاکی
 نهویه « من اتقی » : ته‌قوی نهو که سه‌یه له موخاله‌فه‌ی نه‌مرو نه‌می
 خوا خوی یاریزی • « وأتوا الیوت » : بجه مالی « من أبوابها » :
 لده‌رگاوه •• [

۹۷/۱۱۳ - عن جابر [رضی الله تعالی عنه] ان جاریة لعبدالله بن
 ابي یقال لها : مسیكه ، واخری یقال لها : امیمة ، فكان یكرهما علی
 الزنا ، فشكنا ذلك الی النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - فانزل الله
 - تعالی - : « ولا تکرهوا فتیاتکم علی البغاء ••• الی قوله : غفور رحیم »

م - ۱۰

••

۴۷۹

۹۸/۱۱۴ - وفي اخرى عنه قال : كان عبدالله بن ابي بن سلول
 یقول لجارية له : اذهبی فابینا شیئا ، فانزل الله - جل شأنه - : « ولا
 تکرهوا فتیاتکم علی البغاء ان اردن تحصنا لتبتغوا عرض الحیاة الدنیا ،
 ومن یکرهن فان الله من بعد اکراههن ، لهن ، غفور رحیم » •

م - ۱۰

۴۷۸

[لهن لیس من الآیة ادخلت تفسیرا] ••

ته‌رجه‌مه :

جابر - رضی الله تعالی عنه - نه‌فهرموی : عبدالله‌ی بنی ابی منافق دوو
 جاریه‌ی بو : یه‌کیکیان مسیکه‌ی ناوبو ، یه‌کیکیان امیسه‌ی ناوبو ، به‌زور
 نه‌ی ناردن زینای پی‌ته‌کردن •• [به‌وه‌ باره‌ی پی‌ په‌یدا نه‌کردنو

مجمع البحرين القرآن وفضائله

١٠ - م

قلوبهم لذكر الله « الا اربع سنين ٠٠

٧٤٤

تهرجه مه :

ابن و مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ثعلی : له بهینی ئیسلا میمان و
 نهمه که خوا - جل و علا - بهم ثایه ته عینابی لی گرتین له چوار سال
 زیاتر نه بو : « الم یأن » بو و عدهی شهوه نه هاتووہ « للذین » : بو
 نه وانہ که « آمنوا » ئیمانیان هیناوه « ان » که « تخضع » : ترسو و
 خشووعی بی « قلوبهم » : دلیان « لذكر الله » : بو ذیکری خسوی
 تهعلا ؟

بهعنی : بو که قورئان خوینراو ذیکری خوا کرا زه ریف دلی
 ناده نی و گویی لی رانا گرن ؟؟

حوکمی نهم ثایه ته شهوه به : که ذیکر کراو قورئان خوینرا ئینسان
 بی ده ننگ بی و دلی بداتی ٠٠

١٠٠/١١٦ - عائشة [رضی اللہ تعالیٰ عنہا] قالت : تلا رسول الله
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - « هو الذي انزل عليك الكتاب منه آيات
 محكمات هن ام الكتاب ، وآخر متشابهات ؛ فاما الذين في قلوبهم زيغ
 فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة وابتغاء تاويله ، وما يعلم تاويله الا
 الله ، والراسخون في العلم يقولون : آما به كل من عند ربنا ، وما يذكر
 الا اولو الالباب » قالت : قال رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - :
 اذا رايتم الذين يتبعون ما تشابه منه ، فلوانك الذين سمى الله فاحلدوهم

١٠ - م ح - ٧

٠ ١٠٦
 ٤٩
 د ، ت ٠٠

تهرجهمه :

قسه يه كي غزالى هه يه له « مستصفي » دا كه نه قلى له فائده خالى
يه . نه قلى مه قصوود لهو كافييه :

غزالى نه فهرموى : وه كو خواى - تبارك وتعالى - فهرموويه تى
له قورثانا « محكم » و « مشابه » هه يه . فهفت كامه ي مو حكه مه و كامه ي
موته شابه هه ؟ له به نى عوله مادا خيلاف هه يه ؟ قهولى صحيح نهويه
كه : مو حكه دوو مه عئاي هه يه ، به كيكي نه مه يه كه مه عئاكه ي زاهير بى و
شكى تيا نه بى و ئي حيمالى دوو ياسى مه عئاي نه بى . . . « مشابه » نهويه :
له فظه كه ي « لا اقل » ئي حيمالى دوو مه عئاي بى . . .

مه عئاي دوو هه ي « محكم » نه مه يه كه : مه عئاكه ي « منتظم » بى
به ته رتيب بى « متناقض » نه بى . . . ليره دا نا بى موراد له محكم نه مه بى ؟
چونكه موقابلى نه م مو حكه مه موته شابه ي بى نالين ، فاسيدى بى نه لين . . .
قورثان له وه خالى به . نه بى موراد له مو حكه مه مه عئاي نه وه ول بى نه و
وه خته موراد له موته شابه له فظي كه دوو مه عئاي بى ؟ و كو « قرو » كه
به « حيض » يش نه لين به « طهر » يش نه لين ، نه و وه خته مه عئاي « ثلاثة
قرو » سى جه يزه ، وه كو مه زه بى جه نه فى ، ياسى « طهر » هه ؟ وه كو
مه زه بى شافيعى . . .

« لس » به جيماعيش نه لين ، به لى كه وتيش نه لين . نه و وه خته مه عئاي
« او لامستم النساء » نه مه يه : كه به ده ست ليكه وتى زن ده ستويژر نه شكى
وه كو مه زه بى شافيعى ، يا تا جيماعى له گهل نه كا ده ستويژر ناشكى
وه كو جه نه فى نه لى . . .

مه‌عنای حدیثه که نه‌مه‌یه :

حزرتی عایشه - رضی الله تعالی عنها - نه‌فه‌رموی : یفهمه
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه‌م‌ثایه‌ته‌ی خویند « هو » : خوا « الذي » :
 نه‌و‌خوایه‌یه‌که « انزل » : نینزالی کرد « عليك » سه‌رتو « الكتاب » :
 قورثان « منه » : به‌عزی له قورثان « آیات محکمت » : نه‌و‌ثایه‌تانه‌ن‌که
 موحکمن ، معنایان زاهره ، یحتمالی دوو سی مه‌عنای نه « هن » :
 سه‌و‌ثایه‌تانه « ام‌الکتاب » : نه‌سای قورثان ، سه‌و‌ثایه‌تانه مه‌عنای
 متشابهات دهره‌که‌ون « واکر » به‌عزی ثایه‌تی‌تر له قورثان « متشابهات » :
 موته‌شابهین گه‌لی یحتمالی هه‌یه ، هه‌ر‌که‌س موافیقی غه‌ره‌زی خوی
 حه‌ملی نه‌کاته سه‌ر مه‌عنایی « فاما الذين » : نه‌ما نه‌و‌که‌سانه‌ی که « فی
 قلوبهم زینغ » : له‌دلیانا مه‌یلی لادان له‌ری راست هه‌یه « فیتبعون » :
 تابع نه‌بن « ما » : به‌وه‌ی که « تشابه » موته‌شابهه « منه » : له‌قورثان
 « ابتغاء الفتنة » بو‌خاتری نه‌وه‌ی که فیتنه‌ی بی هه‌لگیرسین ، خه‌لقی له
 ریگه بی لابه‌ن « وابتغاء تأویل » : بو‌خاتری نه‌وه‌ی که به‌یشتیه‌ی
 خویان بو‌مقاصیدی فاسیده ته‌ثویلی بکن ؛ وه‌کو به‌عزی ثایات که له
 صیغاتی خوادا وارید بوون ؛ وه‌ک ده‌ست ؛ وه‌ک « وجه » « وما یعلم
 تاویله » : ته‌ثویلی نه‌و‌موته‌شابهانه نازانی « الا الله » : غه‌یری خوا ،
 وه‌ک عوله‌مای سه‌له‌ف ، یا غه‌یری خوا « والراسخون فی العلم » :
 نه‌وانه‌ی که له‌علیما رسووخیکی ته‌واویان هه‌یه ، علیمکی مه‌تینان
 هه‌یه و نه‌توانن که ته‌ثویلیکی وای بکن که یحتمالی باطیلی نه‌مین .
 نه‌وانیش ته‌ثویلی نه‌زانن . وه‌ک عوله‌مای خه‌له‌ف که نه‌لین^(۱) .

(۱) عوله‌مای « سلف » و « خلف » که باس کراره لیره‌دا نیشاره‌یه

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« يقولون » : « راسخ في العلم » ثلین : « آما به » :

ثیمانان بی هی ههیه « کل » متشابهو محکم « من عند ربنا » : له
 تهرهف ره بی ئیمه - جل وعلا - نازل بوون « وما يذكر » : تذکرو
 تفکر تاکا بو دوزینهوهی « الا » مه گهر « اولو الالباب » : صاحب
 عهقل • ههر ئهو تفکر ئه کا بو ریگهی راست • عایشه - رضی الله تعالی
 عنها - فهرمووی : که یغه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی :
 که چاوت کهوت بهوانه که تابعی متشابه ئه بن و به ههوه سی خویان
 مه عنای لی ئهده نهوه ، ئهوانه ن که خوا فهرمووی تهی که له دلانا زیغو
 شک ههیه خوتانیان لی پاریزن ••

ئهوانه وهک : شیعه ، خوارج ، معتزله ، مجسمه ، حکما ••

۱۰۱/۱۱۷ - عن ابی هريرة - رضی الله تعالی عنه - « کنتم خیر
 امة اخرجت للناس » قال خیر الناس تاتون بهم في السلاسل في اعناقهم

حتى يدخلوا في الاسلام •• $\frac{ح - ۷}{۵۹}$ • ن

تهرجه مه :

أبو هريرة - رضی الله تعالی عنه - له تفسیری « کتم » : ئه هی

→
 بولای دوو قسه که له مه عنای ئه م ئایه ته دا ئه کری • به کورتی : زانایانی
 پیشو - سلف - له سهر « الا الله » ئه وهستن • وه ئه لین موته شابه ههر
 خوا مانای ئه زانی • زانایانی دوابی - خلف - « والراسخون » عطف
 ئه که نه وه سهر پیشه وه ، وه ئه لین : ئه وان هس که زور شاره زان له
 زانستی مه عنای « متشابه » ئه زانن •• م • ع • ق •

مجمع البحرين القرآن وفضائله

توممته محمد ثيوه بوون « خير أمة » : جاكترينى هموو توممتهى بوون كه « اخرجت » : له نه بوونيه وه هينراونه بوونى « للناس » : بو ينسانان ؟ چونكه « تأتون بهم » : ثيان هينن « في السلاسل » : له زنجيرا « في اعناقهم » : له مليانا « حتى » : تاكه « يدخلوا في الاسلام » : داخلى ئيسلامه نى بين ، ثيان كهن به ئيسلام و ئه چنه بههشت ..

١٠٢/١١٨ - عن عائشة - رضى الله تعالى عنها - انزلت هذه الآية :

« لا يؤاخذكم الله باللغو في ايمانكم » في قول : لا والله ، وبلى والله ..

تهرجمه :

ثم ثابته كه نه فرموى : خوا به « لغو » له يمينا مؤاخذه تان تاكا دهرحق به وويه كه ثيلين : نه والله بهلى والله .. به عنى قهصدى سوين تاكن ..

١٠٣/١١٩ - عن الاسود قال : كنا في حلقة عبدالله فجاه حذيفة

حتى قام عليه ، فسلم ، ثم قال : لقد انزل النفاق على قوم خير منكم . قال الاسود : سبحان الله ! ان الله يقول : ان المنافقين في الدرك الاسفل من النار . فتبسم عبدالله وجلس حذيفة في ناحية المسجد فقام عبدالله ، فتفرق اصحابه ، فرماني بالحصى فاتيته ، فقال حذيفة : عجبت من ضحكه وقد عرف ما قلت ، لقد انزل النفاق على قوم كانوا خيرا منهم ثم تابوا

ح - ٧

فتاب الله عليهم .. ن

٩٣

تهرجمه :

اسود ثلى : له حهلقهى عبداللهى بنى مسعودا بوين حذيفه - رضى الله تعالى عنه - هات تا له سر حهلقه كه مان راوه ستا سهلامى كرد له دوايا

مجمع البحرين القرآن وفضائله

وتی : نفاق نازل بوته سهر قهومی که له ئیوه چاکتر بوون [نهو
 نهصحابانن که منافقیان کردووه و مورتهد بوون له دوایا تهوبه یان
 کردووه] اسود وتی : سبحان الله [چون نهبی منافق چاکتر له مانه !
 نه مانه موسولمانن] خوا فهرمووبه تی : « ان المنافقین فی الدرك الاسفل من
 النار » : منافق له ته به قهی هه ره خوارووان له ناگر . . عبدالله له قسه که ی
 حذیفه « تبسم » ی کرد [متعجب بو له و قسه حقه ی نه و کردی به وه
 خه لقی له منافقی ترسان] . .

حذیفه چو له گوشه یه کی مزگه وته که دا دانیشته ، عبدالله هه لسا
 ره فیه کانی بلا بوونه وه ، حذیفه به ردیکی بو هاویم بانگی کردم .
 چوومه لای فهرمووی : تعجب مای له یکه نینی عبدالله . عبدالله له وه ی
 که وتم تی گه یی . وتم : خوا نفاقی ناردووه ته سهر قهومی که له ئیوه
 چاکتر بوون له پاشا تهوبه یان کردو خوا - جل شأنه - تهوبه ی لی قبول
 کردن .

نهم حه دینه ده لاله ت که له سهر نهمه که خوا - جل جلاله - له
 هه موو گونا هکاری - با منافقی ، با زه ندیقی کافر بی فاسق فاجر بی -
 به شهرتی خوی تهوبه قبول نه کا . .

۱۰۴/۱۲۰ - عن ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - قال : کان
 قوم یسالون رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - استهزاء فیقول
 الرجل : من ابی ؟ ویقول الرجل تفضل ناقته : این ناقتی ؟ فانزل الله
 فیهم هله الآیة : « یا ایها الذین آمنوا لا تسالوا عن اشیاء ان تبد لكم

$$\frac{7 - 3}{106}$$

تسؤکم . . . » حتی فرغ من الآیة کلها . .

ت ، وقال : غریب .

تهرجمه :

ابن عباس - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - فرمودی : قومى بوون به استهزاء له یفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - يان نه پرسى ییای تهیوت : باوکم کییه ؟ ییای وشترى وون نه بوو تهیوت : وشتره کم له کوییه ؟ خوا تم تابه تهی دهر حق نازل کردن « یا ایها الذین آمنوا » : نهی تهوانه که ایمانیان هیناوه « لا تسألوا » مه پرسن « عن » : لهو « اشیاء » : شانته « ان » : نه گهر « تبدلکم » : دهر کهوی بوتان « تسؤکم » حالتان خراب نه کاو لاتان ناخوش نه بی اعتبارتان بیی نه شکى ..

نهظیری تم حدیثه له بابی علما ، انشاء الله ، به تهواوه تی یت ..

زور شت کولینهوه بی شهرعییه تاخریسه کهی ده کیشیته شهرو

شور ..

۱۲۱/۱۰۵ - عن سعید بن المسيب قال : البحيرة : التي يمنع درها للطواغيت فلا يحلبها احد من الناس . والسائبة : كانوا يسيبونها لآلهتهم لا يحمل عليها شيء . قال : وقال ابو هريرة [رضی اللہ تعالیٰ عنه] : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : رأيت عمرو بن عامر الخزاعي [یعنی ابن لحنی یجر قصیه [امعاء] فی النار ، کان اول من سيب السوائب] ..

[وعند أحمد عن ابن مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنه - : ان اول

من سيب السوائب ، وعبد الاصنام ابو خزاعة - عمرو بن عامر] ..
والوصيلة : الناقة البكر تبكر في اول نتاج الابل [بانثی] ثم تثنى بعد بانثی . وكانوا يسيبونها لطواغيتهم ان وصلت احدهما بالاخرى ليس بينهما ذكر . والحام : فحل الابل يضرب الضراب الملعود [ال عشرة ابطن] فاذا قضى ضرابه ودعوه للطواغيت ، واعقوه من الحمل فلم يحمل

عليه شيء ، وسموه الحامي . قال : وقال ابو هريرة : سمعت النبي

ح - ۷

- صلى الله تعالى عليه وسلم - نحوه [من قوله البحيرة] ..

۱۰۷

تهرجه مه :

« ما جعل الله » : خوا مشرووعی نه کردووه « من بحیره » :
 نه به حیره « ولا سائبه » : نه سائیه « ولا وسیله » : نه وه صیله « ولا
 حام » : نه حامی . یعنی خوا نه مانهی نه واجب کردووه نه سونته
 کردووه . « ولكن » نه ونده هدی « الذين » : نه وانهی که « كفروا » :
 کافر بوون « یفترون » : یفتیرا نه کهن « علی الله الکذب » له سر خوا
 درو . هله بهستن « واكثرهم » : اکثری نه وان « لا یقلون » عدقلیان نه ،
 که نه قلیدی ره ئیسه کانیان نه کهن که نه شتانه داخلی دینه ، تی ناگن
 که ره ئیسه کانیش نه زانن که نه مانه هه موو باطیلن حه رامن . اما له بهر
 حوبی ریاست کردوویانو نه یکهن . سعیدی بنی مسیبی بنی حزن
 که خوی له کیاری تابعینه ، حه دینی مورسه لی نهو به مه وصول
 حسیه ، باوکی صحابه یه ، بایریشی صحابه - رضی الله تعالی عنهما -
 نه فهرموی : ابو هریره - رضی الله تعالی عنه - فهرموی : له پیغمرم
 - صلى الله تعالی علیه وسلم - بیست نه یفهرموو : به حیره : نهو وشتره یه
 که بهرله لای نه کهن بو به کانیان هیچ کهس باریان نا کاو باریان ناخریته
 سه رپشت . سعید - رحمه الله - نه فهرموی : ابو هریره - رضی الله تعالی
 عنه - فهرموی : که پیغمرم - صلى الله تعالی علیه وسلم - فهرموی :
 چام کهوت به عمری کوری عامری خوزاعی ریخوله گانی له ناگری
 جهه ننما رانه کیشا . نهو نهو وه که سیکه سه وائیبی بهرله لای دهشت

مجملع البحرین القرآن وفضائله

کردووه ، نهو عاده ته یسهی داناوه و دهستی کردووه به بت په رستی . .
 « و صیله » : نهو و شتره می به یه نهو و دل زکو دوه مین زکی له سه ریه ک
 می بی . دومی گه یانوه به یه ک ، نیر نه که و توده به یانوه . نهو و یشیان
 بهر له کردووه بو به کانیان . « حام » نهو و شتره فحل هیه تا ده پشت
 له سه ریه ک په ریو نه ته وهی لی بکه و یته وه ، له پاشا نازادی نه که ن بو
 به کانیانو باری لی ناین . ناوی نه نین « حامی » ؛ چونکه حمایه ی پستی
 خوی نه کا له بار . .

۱۲۲/۱۰۶ - عن ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - قال : لما
 نزلت : « ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مائین » شق ذلك علی
 المسلمین حین فرض علیهم ان لا یفر واحد من عشرة ، فجاء التخفیف
 فقال : « الآن خفف الله عنکم و علم ان فیکم ضعفا ، فان یکن منکم مائة
 صابرة یغلبوا مائین » . قال : فلما خفف الله عنهم من العدة نقص من

ح - ۷

الصبر بقدر ما خفف عنهم . . د

۱۳۲

ته رجه مه :

ابن و عباس - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی : که نه م نایه ته نازل
 بو « ان » : نه گه « یکن » : بی « منکم » : له نیوه « عشرة » : ده
 کس « صابرون » : که صبر که ن فرار نه که ن له حرب « یغلبوا » : نهو
 ده که سه غالب نه بن به سه ر دوصه د که سا . . (۱)

(۱) وه کو چون نو سراوه دانه ر - خوا لی خوش بی - وای
 نووسیو . له باتی « عشرون » « عشرة » ی نووسیوه ، وه به ده کس
 مانای لی داوه ته وه . وه ناشکرایه که « عشرون » هیه . . دوورنیه که
 سه هو له بیر چوون بی . .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ثم ثابته لای موسولمانان زور ته کلیفکی گران بو ؛ چونکه
 فرزبوو له سهریان که په کی له ده کهس ههرا نه کا ، دواى شهوه
 سووکیان بو هات ، خوا فهرموی : « الآن » : ئیسه کانی « خفف الله » :
 خوا سووکی کردو « عنکم » ، شهو ته کلیفه قورسهی له سهر هل گرتن •
 « وعلم » : خوا زانی « ان » : که « فیکم » : له ئیوه دا ههیه « ضعفا » :
 زه عیفی له وهی که دهره قهتی ده شهو ندهی خوتان بین « فان » : شه گهر
 « یکن » : بی « منکم » : له ئیوه « ماء » : صد کهس که « صابرة »
 سه برو شه باتیان بی « یغلبوا » : غالب شه بن « ماتین » : به سهر
 دوو سه دا ••

ابن عباس شه فهرموی : خوا که ته خیفی کرد له عهده دا دهی
 هینایه سهردوان به قهه شهوه له سه برو شه باتیشالی داشکانن ••
 به عنی چیان دهست کهوت که شهو نده له ته کلیفه که یان داشکینرا
 له شه جاعه تو تازایشیان کهم کرایه وه ؟

۱۰۷/۱۲۳ - زید بن وهب قال : کنا عند حذیفة [رضی الله تعالی
 عنه] فقال : ما بقی من اصحاب هذه الآیة « فقاتلوا ائمة الکفر » الا
 ثلاثة ، ولا من المنافقین الا اربعة ، فقال اعرابی : انکم اصحاب محمد
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - تخبرونا فلا ندری ما بال هؤلاء الذین
 یبقرون بیوتنا ویسرقون اعلاقنا [نفائس اموالنا] ؟ قال : اولئك الفساق
 اجل ! لم یبق منهم الا اربعة : احدهم شیخ کبیر لو شرب الماء البلود لما
 وجد برده ••
 ته رجعله :

زهیدی بنی وهب تهلی : لای حذیفه بوین - رضی الله تعالی عنه -

مجمع البحرين القرآن وفضائله

فهرموی : له نهصحابی ثم ثابته : « فقاتلوا » : محاربه به بکن « ائمة الکفر » : له گهل نهوانه که نیمامو گه وره ی کوفرن ، له کوفرا خه لقیان شوین نه گه وی ۰۰ غه بری سی کس نه ماوه ، له منافقانیس غه بری چوار کس نه ماوه ۰۰ یه کی له عه ره بی چول نشین وتی : نهی نه صحابه ی پیغه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ثبوه ثم نوعه خه به ره مان نه ده نی و نازانین که نهوانه کین خانوومان نه برنو شتی قیمه تدارمان نه دزن ؟

حذیفه - رضی الله تعالی عنه - فهرموی : نهوانه منافقین فاسقن ۰۰ هلی له منافق مهر چوار کس ماون : یه کیکیان پیریکه نه وه نده یره نه گهر نوی سارد بخواته وه به سار دیه که ی نازانی ۰۰

ثم حدیثه ده لالهت نه کا له سهر نه مه که گوناھی که بیره ئیسانی بی کافر نابی ، نه گهر خوا عه قوی نه کا له دوای جهزای جهه تنم نه چیه به هشت ۰۰ که وابی موسولان ، با زور فاسقو فاجیری ؛ چونکه نووری نیمان له دلیا هدیبه له بهر ختری ئیسانه که ی ئیسان نه بی ههر له لای به حورمدت بی و به چاوی جه قارهت ته ماشای نه کا ، ههر عه مه له که ی ببوغزینی ؛ نه وه که سه نه خوشه نه بی ئیسان دو عای خیری بو بکا خوا شیقای بدا ۰۰

۱۰۸/۱۲۴ - قال ابن ابی ملیکه وکان بینهما [ای : بین ابن عباس ، وابن الزبیر - رضی الله تعالی عنهما -] فقتوت علی ابن عباس [رضی الله تعالی عنهما] ، فقلت : اتريد ان تقاتل ابن الزبیر فتحل حرم الله ؟ فقال : معاذ الله ! ان الله كتب ابن الزبیر وبنی امیه محلین ، وانی والله لا احله ابدا . قال : قال الناس : بايع لابن الزبیر ! فقلت : واین بهنا الامر عنه ؟ اما ابوه فحواري النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - یرید الزبیر ، واما جنه فصاحب الفار ، یرید ابا بکر ، واما امه فذات

مجمع البحرين القرآن وفضائله

النطاق ، يريد اسماء ، واما خالته فأم المؤمنين ، يريد عائشة ، واما عمته
 نزوج النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، يريد خديجة ؛ [لانها بنت
 خويلد بن اسد ، والزبير ابن العوام بن خويلد] ، واما عمه النبي - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - فجدته ، يريد صفية ، ثم عفيف في الاسلام ،
 قارىء للقرآن ، والله ان وصلوني وصلوني من قريب ، وان ربوني ربوني
 اكفاء كرام فآثر التوثبات والاسامات والحميدات ، يريد ابنا من بني
 اسد : بنى تويت وبنى اسامة وبنى اسد . ان ابن ابى العاص برز يمشي
 القديمة يعني عبدالملك بن مروان ابن الحكم ، [ومروان في صلبيه كما قالت
 عائشة - رضى الله تعالى عنها - عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - :
 لما أراد مروان قتل عبدالرحمن ابن ابى بكر الصديق والتجأ الى بيت
 عائشة وعقبه الى بيتها ، فسبه بحضورها - رضى الله تعالى عنهما ، وعن
 ابياها وخالها -] وانه لوى ذنبه ، يعنى ابن الزبير [رضى الله تعالى عنهما]

ح - ٧

..

١٤٧

نه رجه مه :

ابن و ابى مليكه تهلى : كه ساردى كهوته بهينى ابن وعباس و
 ابن الزبير - رضى الله تعالى عنهم - به يانيه كى زوو چوومه خدمت ابن و
 عباس - رضى الله تعالى عنهما - وتم : ثيرادته وايه كه له حهره ما شهر
 له گهل ابن الزبير بكهيت و حهره م حلال بكهى بوشهر فهرمووى : معاذ
 الله خوا له شهر ابن الزبير و بهنى ثومه يهى نووسيوه كه حهره مى خوا
 حلال بكهنو شهرى تيا بكهنو . والله من فته حهره مى بهيت حلال
 ناكم ، فهرمووى خهلق بيان وتم : كه موبايه عهى ابن و الزبير بكه ،
 وتم : ثم ئيشه له ابن الزبير ووه دوورنيه ؟ ثمما باوكى كه زبيره حهوارى

مجمع البحرين القرآن وفضائله

پیغمبره - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ، باپیری کہ حزرہ تی صدیقی اکبرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - صاحبی پیغمبرہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - نہ وہختی ہیجرہ تا ہیج نہ بو کہ نانہ بہرہ کہ بی بی بہستن پشتینہ کہی خوبی لہت کرد ، لہ تیکی نانہ بہرہ کہ یان پی بہست لہ تیکیشی یا بہستہ پستی ، یا مہ تارہ کہ یان پی بہست بویہ ناویان نا « ذات النطاقین » - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - • ثمما کی ناوی نا؟ پیغمبر خوی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ، وہ کو چون نیمامی علی - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ی ناونا « ابو التراب » • ثمما پووری دایکی ٹو کہ حزرہ تی عایشہ یہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - « ام المؤمنین » • ثمما پووری باوکی ٹو کہ حزرہ تی خدیجہ یہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - زہ وجہی پیغمبرہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - چونکہ کچی خویلدی کوری آسدہ • زبیر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - کوری عوامہ عوامیش کوری خویلدہ ، حزرہ تی خدیجہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - ٹہ بی بہ پووری زبیری باوکی عبداللہ • ثمما پووری باوکی پیغمبر - صلی اللہ علیہ وسلم - کہ صفیہ یہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - نہ کی عبداللہ یہ دایکی زبیرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - •• [ابن عباس - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - لہ مہ ناقیبی ٹوہی لہ فکر چوہ کہ ٹوہول مہ ولوودیکہ لہ ٹیسلاما لہ دواہ ہیجرہت ، کہ پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - بہ نفی موبارہ کی خوی ، بہ دستہ موبارہ کی خوی گوشی کردوہہ ••]

ابن و عباس - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - ٹہ فرموی : لہ دواہ شہرفی نہسہ بی قاریٹی قورٹانہ ، لہ ٹیسلاما عہفیف و بی گوناہہ ، واللہ ٹہ گہر بہنی ٹومہ یہ صیلہی رحیم لہ گہ لا بکن خزمیکی نزیکمن لہ نزیکہ وہ صیلہم لہ گہل ٹہ ککن « وان ربونی » : ٹہ گہ گورہ بی و ٹہیری بکن

كوف و كيرامى خوم ثميريم ته كهن ابن الزبير قهومي تويت و اسامه و حميدى ته رجيع داوه به سه رما ، كورى مروانى كورى حكى كورى ابو العاص كه عبدالملكه هاتووه ته ميدان ، يشاو يش ته روا ، له توره قيايه غالبه . ابن الزبير كلكى به خويه وه نووسانووه ، يه عنى مه غلووبه و پاشه و ياش ته گه ريته وه . . [حوسنى ظهن به ابن و عباس - رضى الله تعالى عنه - وايه بويه ثم عوزره ي هيناوه ته وه ، كه خهلقى بى افناع بكا كه بوجى موعاونه ته ابن الزبير ناكا ، زانيويه تى كه عبدالملك جه باره و به قووه ته ، ابن الزبير زه عيفه نيشى خه لافه تى بو ناچيته سه ته گه موعاونه تى بكا له گهل ته مه كه فيته كه يى گه وره تر ته بى ، خهلقى زياتر تيا شهيد ته كرى و ، ثوميدى ته وه يشى نه بوه كه ابن الزبير مووه فقهق بى . . . بويه له موعاونه تى ابن الزبير دواكه و تووه گينا دووره له وه وه كه موعاونه تى حهق نه كا ناچار يختيارى بى ته رفى كر دووه . .]

١٢٥/١٠٩ - ابن ابى مليكة دخلنا على ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - فقال : الا تعجبون لابن الزبير قام في امره هذا ؟ فقلت : لا حاسبين نفسي له ما حاسبتها لابى بكر ولا لعمر ، ولهما كانا اولى بكل خير منه ، وقلت : ابن عمه النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - وابن الزبير ، وابن ابى بكر ، وابن اخي خديجة وابن اخت عائشة [رضى الله تعالى عنهم] فاذا هو يتعلنى عنى ولا يريد ذلك فقلت : ما كنت اظن انى اعرض هذا من نفسي فيدعه ، وما اراه يريد خيرا ، لان يربني بنو عمى احب الي من

ح - ٧
ان يربني غير . .

تهرجه مه :

ابن و ابي مليكه ثعلی : جووینه لای ابن عباس - رضی الله تعالی عنه - فہرمووی تمعہ جوہ ناکہن لہ ابن الزبیر کہ قیامی کردووہو و تبدیعای خہلافہت ٹہکا ! وتم : زور ٹہکہم لہ نفسی تا تیا مایہ بو موعاوہ نہتی ٹہو سعی ٹہکہم مہناقیبی ہدرچی بیی لای خہلق ٹہیلیم کہ قہت مہناقیبی ابوبکرو عہرم ٹہوہندہ لای خہلق نہوتووہ ، لہ گہل ٹہمہ کہ ٹہوان گہلی چاکترن لہ ابن الزبیر ، لہ ہہموو خیریکہوہ لہ نریک تربوون ۰۰

وتم : ابن الزبیر کوری پووری پیضمہرہ - صلی الله تعالی علیہ وسلم - ، کوری زبیرہ ، کوری ابوبکرہ ، برازای خہدیجہیہ ، خوشکہزای عایشہیہ - رضی الله تعالی عنہم - کہچی ٹہو خوی لہمن بہزیاتر ٹہگری لیم لالوتہ ، نایہ کہ من لہ خاصہ موشاویری ٹہویم ۰۰ وتم : وام ٹہزانی کہ من ٹہوہندہ عہرزی تہواضعی بو بکہم و ٹہو نہیہوی ظہنم نہ کہ بہوہ ٹیشیکی چاک ٹہکا ۰ ٹہگہر ٹاموزاکانم گہورہو ٹہمیری من بن یم خوشترہ لہوہ کہغہیری ٹہوان گہورہو سہرداری من بن ۰۰ تہیعتی بہشہر وایہ ہدر خزمی لہ بیگانہ لہلا لہ بیشترہ ۰۰

۱۱۰/۱۲۶ - محمد بن عباد سمع ابن عباس یقرا « الا انہم تشنونی صدورہم » قال : سالتہ عنہا ، فقال : اناس كانوا يستحيون ان يتخاوا فيفضوا الى السماء ، وان يجامعوا نساءہم فيفضوا الى السماء ، فنزل ذلك فيہم : « الا انہم يشنون صدورہم لیستخفوا منہ ، الا حين يستغشون ثيابہم یعام ما یسرون وما یعلنون انہ علیم بذات الصدور » ۰۰

ته رجعه مه :

کافران و منافقان که گوناھیان نه کرد روویان له خهلق و و ره گیرا تا گوناھو ته زویریان له خوا بشارنه وه . . خوا نه فہرموی : روویان و ره گیرا تا له خوی بشارنه وه . خه بهرتان بی له و و ختہ دا کہ جله کانیان به سه رخویان نه کیشن تا قسهی حه قیان گوی لی نه بی خوا نه وی له دلپانابی نه وی به ناشکار نه یلین خوا هه مووی نه زانی هیچی له خوا په نھان نابی . .

محمدی بنی عباد نه لی : ابن و عباس « تشونی » خویند و و ته وه معنای هه رد و کیان په که . . نه لی لیم پرسی : مه عناکه ی چیه ؟ فہرموی به مزی کسان له ئیشی سه راو کردنا حه یایان کرد و وه کہ چاویان له ئاسمان بی روی خویان داپوشیوه ، که موجهه عیان له گه ل ژنیان کرد و وه حه یایان کرد و وه کہ عه و ره تیان ده ربکه وی سه ری خویان داپوشیوه . نه و و ختہ خوا نه م ئایه ته ی نازک کرد نه فہرموی : گوناھ کن ، پائیشی سه راو کن ، یاله گه ل ژنه کاتتان جیماع بکن پیشارنه وه و نه پیشارنه وه خوا هه مووی چاوی په . .

۱۱۱/۱۲۷ - عن ابي موسى - رضی الله تعالی عنه قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : « ان الله » : خوی ته عالی « لیملی » : موهلت نه دا « للظالم » : بو زالم که زولم و گوناھ نه کا « حنی » : تا « اذا » : نه و و ختہ « اخذهم » : به و گوناھه نه یگری ، که گرتی « لم یفلته » : له چنگی به ری نادا . .

« قال » : أبو موسى فہرموی : « ثم » یخه مہر له دوایا « قرأ » : نه م ئایه ته ی خویند و وه « وكذلك » : وه کو چون خوا - عز وجل -

مجمع البحرين القرآن وفضائله

قهومی نوح و ، عادو ، ثمودو ، قهومی لوطو ، قهومی موسای گرتووه
 نهو گرتنه « اخذ ، گرتنی « ربك » : خوی تو « اذا » : نهو وهختی
 « اخذ » : گرتنی « القرى » : نهو شارو دی یانه که « وهي ظالمة » له
 حالی زولمو گوناها بوون . « ان » « البته » « اخذ » گرتنی خوا
 « الیم » : زور به نهلمه « شدید » زور به شیدهته ، وه کو گرتنی
 مهخلوق نه که که بی یانبهاتی بیو بیرتهوه . .

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ۷ \quad \text{م} - ۱۰ \\ \hline \text{ن ، ت ، ج} \cdot \quad \cdot \quad \cdot \\ \hline ۱۶۵ \quad ۱۵ \end{array}$$

۱۱۲/۱۲۸ - « عن ابن عباس » : له ابنو عباس وه - رضی الله
 تعالی عنهما - ربوایت کراوه که « قال » : ابنو عباس ففرموی له
 تهفسیری ثابتهی « الذین » : نهوانهی که « جعلوا القرآن » : قورثانیان
 « عظیم » : قسیم قسیم کردووه . ابن عباس - رضی الله تعالی عنه -
 « قال » : نهفرموی : « هم » : نهوانه « اهل الكتاب » : نهلی کتابین
 له گاورو جون « جزؤه أجزاء » : قورثانیان قسیم قسیم کردووه ؛
 « فآمنوا » ایمانیان هیناوه « بیضه » : به بهعزیکی « وکفروا » کافر بوون

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ۷ \\ \hline \text{بیضه ، به بهعزیکی} \cdot \cdot \\ \hline ۱۸۶ \end{array}$$

۱۱۳/۱۲۹ - « وعنه » : هم له ابنو عباس وه به تفسیری ثابتهی
 « كما انزلنا » وه کو چون عذابمان نازل کرده « علی المقتسمین » : سهز
 نهوانهی که قورثانیان تهقسیم کردووه . .

« قال » : فرموی : « آمنوا » ایمانینا هیناوه « بيمض » : به بهعزیکي « وكفروا » : کافر بوون « بيمض » : به بهعزیکي ، تهوانه کين؟
 « اليهود » جوله کهنو « والنصارى » نهصاران ... یعنی « عضين » و
 « مقتسمين » معنایان به که ..

ح - ۷

۱۸۶

۱۱۴/۱۳۰ - « عن مصعب » : له مصعبی کوری سمدی ابی وقاص
 ریوايهت کراوه « قال » : مصعب تهفرموی : « سألت أبي » : له باوکم
 یرسی له ثابتهی « قل » : بلی تهی محمد « هل تشکم » : خه بهرتان
 بدنهینی « بالآخرین » : بهوانهی که زهره رهنندن « اعمالا » : له عمه لندا
 « هم الحرورية » : وتم تهوانه حروروی ، یعنی : خارجین ؟ « قال » :
 فرموی « لا » : نه « هم » تهوانه « اليهود والنصارى » جوله کهو
 گاوردن .. « اما اليهود » : تهما جوله که « فکذبوا محمدا - صلی الله
 تعالی علیه وسلم - محمد - صلی الله تعالی علیه وسلم - بان ته کذیب
 کرد . « واما النصارى » : تهما گاوردن « کفروا بالجنة » : به جهنمت
 کافر بوون « وقالوا » : ویمان « لاطعام » : تهعام و خواردن نه « فیها » :
 له بههشتا « ولا شراب » : خواردنهوه نه له بههشتا .
 « والحرورية » : حروروی « الذین » تهوانه « ینقضون » :
 هله وهشین « عهد الله » : عهدو پهیمانی که له گمل خواو یضمههری
 خویان کردوه « من بعد » : له دواي « میثاقه » : له دواي مه حکم
 کردنی تهو عهدو پهیمانه بهسوین « وکان سعد یسمیهم » : سعد ناوی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

حرووری نه برد « الفاسقین » : به فاسق ، پیری تهوتن فاسق ۰۰
 حروورا : دی یه که له نزیکی کوفهوه ، ئیتیدای خهواربیج که
 خرووجیان ۰ له ئیطاعهی ئیمامی علی - رضی الله تعالی عنه - کرد لهو
 دی یه دا بو ۰۰

تفسیری « اخسین » به یه هودو نه صارا ته خصیعی بلامخصه ،
 هدر میلیهتی هدر مهذهبی غیری ئیسلامی ، یا غیری ته هلی سونهت و
 جماعت بی خاسیره به قهد مهیلی له مهذهبی حق ۰۰ هدر کهس
 له ئهمریکی خواو یغه هدر لادا به قهد لادانه که ی زه ره رهنده ۰۰

۱۱۵/۱۳۶ - « عن ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - : له
 ابن عباس - رضی الله عنهما - له تهفسیری ئایهتی « ومن الناس » :
 به عزی له ئینسان « من » : تهو که سه به « یجد الله » : عیبادهتی خوا ته کا
 « علی حرف » : له سه حالهتی « فان » : ته گهر « اصابه خیر » : خیریکی
 دهست کهوی « اطمأن به » : بهوه دلی خوش ته بی و « وان » : ته گهر
 « اصابه فتنه » : فیتنه به کی تووش بی ، زه ره ریگی لی کهوی « انقلب علی
 وجهه » : وه ره گهر ته وه سه ره تهو ریگه به که له وه پیش له سه ری بووه
 وه کافر ته بیت و له دین وه ره گهریت تهو که سه « خسر الدنيا » دنیایشی
 له کیس ته چی « والاخرة » ئاخیره تیشی له کیس ته چی ۰۰ « ذلك »
 له کیس چوونی دنیواو ئاخیرهت « هو الضلال » : گو مراهی به کی
 « البعید » : زور دووره له ری حه قهوه ۰۰ یعنی ریگهی ون کردووه و
 زوری له ری لاداوه هاتنه وه سه ره ریگهی حقی زه حمه ته ۰۰ « قال » :
 هدر مووی « كان الرجل يقدم المدينة » : ته هات بو مه دینه « فان » : ته گهر
 « ولدت امرأته غلاما » : زنه که ی کوری بوایه « وتنجت خيله » :

مجمع البحرين القرآن وفضائله

ماينه كهی ثاوس بوايه و بزايه [« وصح جسمه » : بهدني صيحه تي
 بوايه ابن ابی حاتم ۰۰] « قال » : « ثيوت » هذا : « ثم دینه » دين « :
 دينيكي « صالح » : باشه له سهري نهما « وان لم تلد امرأته » : نه گهر
 زنه كهی منالی نه بوايه « ولم تنتج خيله » : ماينه كهی نه زايه [« وان
 اصابه وجع » : نه گهر نازاريكي « المدينة » مهدينه ی تووش بوايه « وولدت
 امرأته جارية » : زنه كهی كچيكي بوايه « وتأخرت عنه الصدقة »
 صهده قهي لی دواكه وتايه « بهعني نه يدرايه « اتاه الشيطان » شه يتان
 نه هاته لای و « فقال » پيی نهوت « والله ما اصببت » : تووشت نه بووه
 « على دينك هذا » : له سهري نه دينه ی كه هاتووينه سهري « الا شرا » :
 له سهري زياتر ۰۰ فيته نهويه « [نهو وهخته نهو پياوه « قال » : « ثيوت

ح - ۷

هذا : « ثم دینه » دين سوء « دينيكي خرايه ۰۰

۲۳۵

۱۱۶/۱۳۲ - « ابن ابی مليكة قال » : « استأذن ابن عباس » :
 ابن وعباس - رضی الله تعالى عنهما - ثيذني خواست « قبل موتها على
 عائشة » : له پيش وهفاتي هه زره تي عايشه دا - رضی الله عنها - كه
 عه ياده تي بكا « وهی » : له حاله تيكا كه هه زره تي عايشه - رضی الله
 تعالى عنها - « مغلوب » : نه خوشي به كه غه له بهی لی كرد بوو ، له حاله تي
 نه زعا بوو « قالت » : هه زره تي عايشه فه رموي « اخشي » : نه ترسم
 « ان » كه « يثي على » : كه مه دحو نه نام بكاو عوجيم لی به يدا بي •
 بهعني ثيذني نه دا • « فقيل » : له ته رف عبداللهی كوري عبدالله رحمن
 برای هه زره تي عايشه وه پيی وترا : كه ابن عباس « ابن عم رسول

الله : « تاموزای رسول الله به - صلى الله عليه وسلم - « ومن وجوه المسلمين » : له شرافتی موسولمانانه ئیذنی بده بابی • که نه شریفی هات « فقال » : لی پرسی فهرمووی : « كيف تجدینك » خوت چون نه بینی ؟ « قالت » : فهرمووی « بخیر » خوم چاك نه بینم « ان اتقیت الله » : نه گهر نه قوای خوام کردبی و بی نه مریم نه کردبی « قال » فهرمووی « فانت » : تو « بخیر انشاء الله » : چاکی انشاء الله « زوجة رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - » : حهره می رسول اللهی - صلى الله تعالى عليه وسلم - « ولم ینکح بکرا » : کچی نه هیناوه « غیرک » : غهیری تو « ونزل عذرك من السماء » : له تا سمانه وه له هه دیشی ئیفکا به رائه تت نازل بووه •• « ودخل ابن الزبیر » : ابن الزبیر چو وه لای عایشه - رضی الله تعالى عنهما - « خلافة » : له دواى ابن وعباس « فقالت » : حه زرتی عایشه - رضی الله تعالى عنها - فهرمووی : « دخل علی ابن عباس » : هاته لام « فاتی علی » : مه دحی کردم « ووددت » : خومن هه زم نه کرد « انی » که من « كنت نسیا نسیا » له فکر بچوو مایه وه وناوم ون بوایه ••

ح - ۷

۲۵۴

۱۱۷/۱۳۳ - « عن عائشة » : له عایشه وه « رضی الله تعالى عنها » ریاویت کراوه که « قالت » : فهرمووی « یرحم الله » : خوا رهم بکا « نساء المهاجرات الاول » : بهو ژنانه ی که له نه وه ولا هیجره تیان کردووه بو مه دینه « لما انزل الله » : له وه وه خه دا که خوا نازلی فهرموو تابه تی « ولیضربن بخمرهن » : سه رپوشه کانیان بدهن « علی جیوبهن » :

به سنگ و به روکیانا تا دهنه که وی هاتن « شقن مروطن » : نزاره
کاتبان لت کرد « فاختمرت به » : بهوه سنگ و بهروکی خویان پی دابوشی

ح - ۷

و کردیان به لهچک ————— ۰۰

۲۵۹

۱۱۸/۱۳۴ - « عن سعید بن جبیر » : له سعیدی بنی جبیره و
- رحمه الله - ریوایت کراوه که « قال رجل لابن عباس » : نافی بنی
ازرقی ره ئیسی خهوارچی ازرقیه به ابن عباسی وت - رضی الله تعالی
عنه - « انی » : که من « اجد فی القرآن اشیاء » : له قورثانا گهلی شت
تهینم که « تختلف علی » : لام وایه که مونافاتیان له بهینایه « فقال ابن
عباس » : ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - فهرمووی « ما هو » : نهوه
چییه ؟ « اشك فی القرآن » بو شکت ههیه له قورثانا ؟ « قال : لیس
بشك » نهوه شك نیه « ولكن اختلاف » : ثمما ئیختلاف و تهبا یونه
« فقال : هات ما اختلف عليك » : نهوی کهلات وایه ئیختلافیان ههیه
بیلی ! « قال » : نافع وتی « فلا انساب بینهم یومئذ ولا یتساءلون » :
روژی قیامت له بهینی خهلقا نه سب ئیختیاری نیه ، له یه کتری ناپرسن
که بوچ و امان کردو و امان نه کرد « و اقبل بعضهم علی بعض یتساءلون »
به عزیکیان روویان کرده به عزی ۰۰ له یه کتری یان ته پرسی ۰۰ له
پیشافه رمووی « ولا یتساءلون » ، لیره دا نه فهرمووی به عزیکیان له به عزیکیان
ته پرسن • له بهینی ثم دوو نایه ته دا مونافات ههیه « ولا یكتمون الله
حدیثا » هیچ قسهیی له خوا ناشار نهوه « ربنا ما كنا مشركین » :
موشریکان ته لین : خوایه ئیبه موشریک نه بووین « فقد کتموا فی هذه

مجمع البحرين القرآن وفضائله

الآية : « وَاَلَمْ نَأْتِهَا بِآيَاتٍ لَّهَا خَوَاطِنٌ شَارِدَةٌ مَّوْشِيكِتِيهٍ كَمَا بَانَ كَمَا تَمَّ كَرْدٌ .
 ثَمَّ مَوْنَانِي ثَابِتَةٍ كَمَا يَشُووهُ كَمَا فَرَمُووِي هِيَجٌ لَهَا خَوَانَا شَارِنَهَو . .
 « وَقَالَ ، خَوَا فَرَمُووِيهَتِي « اَتَمَّ اَشَدُّ خَلْقَا اَمَ السَّمَا ءِ ؟ بِنَاهَا ، :
 ثَبُوهُ لَهَا خَلْقًا مَحْكَمًا وَفَايَمْتَرَنَ يَا ثَمَّاسَانَ « اِلَى قَوْلِهِ دَحَاهَا ، : تَا ثَبُو
 قَوْلِهِ خَوَا - جَلْ جَلَالَه - كَمَا ثَمَّ فَرَمُوِي « دَحَاهَا ، : يَمَعْنِي ثَبُوهُ
 بُوْنِيهَتَانِ مَحْكَمَتَرَه يَا ثَمَّاسَانَ . كَمَا خَوَا - جَلْ وَعَلَا - « بِنَاهَا ، ثَمَّاسَانِي
 بِنَا كَرْدُووهُ . يَمَعْنِي « رَفَعَ سَمَكَهَا ، : بَهْرَزِي ثَمَّاسَانِي زُوْرَ بَهْرَزِ
 كَرْدُووْتَهَو « فَسَوَاهَا ، : بَهَبِي عَيْبٌ لَهَا غَايَهَتِي دَهْرَهْ جَهِي كَمَا مَلَا رِيكِي
 خَسْتُووهُ « وَاعْطَشَ ، : تَارِيكِي كَرْدُووهُ « لِيْلَهَا ، : شَهْوُ كَمَا بَهْوَا سَيْتَهِي
 حَهْرَهْ كَهْتِي ثَمَّاسَانَ ثَبِي « وَاخْرَجَ ، : دَهْرِي خَسْتُووهُ « ضَحَاهَا ، :
 رُووَنَاكِي ثَمَّاسَانَ كَمَا بَهْوَا سَيْتَهِي حَهْرَهْ كَهْتِي ثَمَّاسَانَ وَبَهْرُوْزِ رُوْزِ
 ثَبِيهَتَهَو . « وَالْاَرْضُ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ، : لَهَا دَوَايُ خَلْقِي ثَمَّاسَانَ
 ثَمَّرَزِي رَاخَسْتُووهُ كَمَا لَهَا سَهْرِي بُوهُسْتِيْنِ . « فَذَكَرَ ، : خَوَا - جَلْ
 وَعَلَا - « خَلَقَ السَّمَا ءِ قَبْلَ خَلْقِ الْاَرْضِ ، : خَلْقِي ثَمَّاسَانِي لَهَا يَشِ
 خَلْقِي ثَمَّرَزَا بَهَبَانَ فَرَمُووهُ ، كَمَا جِي لَهَا ثَابِتِيكِي تَرَا « ثَمَّ قَالُ ، :
 فَرَمُووِيهَتِي « اَتَمَّكُمْ لَتَكْفُرُوْنَ ، : ثَابِتِيوهُ كَاْفِرٌ ثَمَّ بِيْنِ « الَّذِي ، : بَهْوَذَاتَه
 قَادِرِي مَوْلَهَقَه كَمَا « خَلَقَ الْاَرْضَ فِيْ يَوْمِيْنِ ، لَهْدُووِ رُوْزًا ثَمَّرَزِي خَلْقِ
 كَرْدُووهُ ؟ « اِلَى طَائِمِيْنِ ، : تَا نِيهَا يَهْتِي ثَابِتَهْ كَمَا كَمَا « طَائِمِيْنِ . . . »

بمعنى « وتجلون له اندادا » : شهريك و ضد بو خوا پيدا نه كهن
 چون شهريكي ثبي كه « ذلك » نهو خوا بهي له دوو روژا شهري
 خهلق كرددوه « رب العالمين » : ره ب و خالقي هموو عالمه هي نهوانه يش
 كه ثبو نه بان بهرستن « وجعل » خهلق كرددوه « فيها » : له شهرا

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« رواسی » : نهو شاخه بهرزانه که ثابتن « من فوقها » : لهسر نهرز
 « وبارك فيها » بهره که تی خهلق کردووه له نهزرا : گیا دارو درهخت و
 مهعادینو ، ناوو جه یواناتی بهمه نفعه تی بو نهوه که ئیستیفاده ی لی بکهن
 خهلق کردووه « وقدر » : موقه دده ری کردووه « فيها » : له نهزرا
 « اقواتها » : قوتی ته هلی نهرز بو هر نوعی له جه یوانات نوعی له رزقی
 بو ته عین کردووه « فی أربعة أيام » : له چوار روزا « سواء » : بی زیادو
 کهم « للسائلین » : تم به یانته بو نهوانه که مودده ی خهلقی نهرزو
 ناسمان پیرسن « ثم » : له دوایا خوا - جل و علا - « استوی » :
 ته وجهی قودرته و ئیراده « الی السماء » لای ناسمان بو ته رتیب و
 ئینتیظامی نهو وهخته « وهي » : ناسمان « دخان » : دوکهل و بوخار بو
 « فقال » : فهرمووی و نهمری کرد « لها » : به ناسمان « وللارض » :
 به نهرز « اثنا » : ئیطاعه ی نهمرم بکهن بهو نوعه ی نهمر و ئیراده ی منه
 بینه وجود « طوعا » : به ئیختیاری خوتان که ئیختیارتان له ده ستایه
 « اوکرها » : به زور نه گهر به ئیختیاری خوتان ناین « قالتا » : نهرزو
 ناسمان و تیان « اثنا طاعتین » : به موطیعی نهمر و فهرمان هاتینه وجود ..
 « فذكر » : خوا - جل و علا - « فی هذه الآية » : لهم نایه ته دا
 فهرموویه تی « خلق الارض » : که خهلقی نهرز له پیش خهلقی ناسمانا
 بووه .. نهوه مونافاته ..

« وقال الله تعالى » : خوا فهرموویه تی « كان الله غفورا رحیما ،
 عزیزا حکیما ، سمیعا بصیرا » : خوا - عز وجل - غفور و رحیم بووه ،
 عزیز و حکیم بووه ، سمیع و بصیر بووه « فکانه کان » : کانه خوا
 تم صیفته تانه ی بووه « ثم » : له پاشا « مضی » : رابورد و نهمان ..

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« فقال » : ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - فرموی : « فلا انساب
 بينهم في النفخة الاولى » : له نهفخهی تهوودلا له بهینی خهلقا نهسب
 بهو لهیهك ناپرسن له دواى بهنیهایهت گهینی عومری دونسا « ینفخ فی
 الصور » : نهفخ تهگری بهصووری ئیسرافیلا « فصق » : بههیلاک تهچن
 « من فی السموات » : تهوانه که له ئاسمانان « ومن فی الارض » : تهوانه-
 یش که له ئهرزان هیچیان نامینن « الا من شاء الله » : تهوانه نهبن کهخوا
 ئیرادهی مانی کردزون « فلا انساب بینهم عند ذلك » : لهو وهختهدا له بهر
 حیرهت و دههشت کهس کهس ناناسی هه رکهس مهشغوولی خویرهتی
 « ولا یتساءلون » : لهیهگری ناپرسنهوه « ثم فی النفخة الاخرة » :
 له نهفخهی دوایدا « اقبل بعضهم علی بعض یتساءلون » : رووته که نه
 بهگری و طهعنو لومهی بهگری تهکن ..

یهعنی له قیامهتا ئینسان بهعزی تهحوالی بهسه رایب که نای بهرژیته
 سهه کهس • بهعزی وهتی ئیفاقه له بهگری تهپرسنهوه ؟ کهوابی
 مونافات له بهینی تهه دووئایهتهدا نیه ..

« واما قوله : ما كنا مشرکین ، ولا یکمون الله حدیثا » : تهه ما له
 بهینی تهه قسهدا که تهلین : ئیمه موشریک نین که ئینکاری شریک تهکن ،
 وه له بهینی تهه ودهدا کهخوا - جل وعلا - تهفه فرموی کههیچ قسهیی
 لهخواناشارنهوه : روزی قیامت خوا - جل وعز - له گوناھی تهوانهی
 که موخلیصن و موسولانی تهواون خوش تهبی • تهو وهخته موشریکه کان
 تهلین • بین ئیمه یش بلین که موشریک نه بووین تهو وهخته خوا ده میان
 موز تهکا دهست و تهعزای تریان قسه تهکا تهو وهخته تی تهگن که
 خوا قسهی لی ناشارریتهوه « وعنده » : تهو وهخته که تهعزایان شه هاده تیان

مجمع البحرين القرآن وفضائله

لیدان « ود الذین کفروا » : نهوانهی که کافر بوون تمهتا نهکن نهلین :
کاشکی همیشه موشريك نه بووینایه موسولمان بووینایه ..

« وخلق الارض في يومين » : نه رزی له دوو روزا خهلق کرد
« ثم » : له دواى نه رز « خلق السماء » ناسمانی خهلق کرد « ثم » : له
دوايا « استوى الى السماء » : تهوجیهی قودرتهی کرده ناسمان
« فسواهن » : تهسویهی کردن « في يومين آخرين » : له دوو روزی ترا
« ثم دحا الارض » : له دوايا نه رزی راخت ، وه ته رتیبو میتیظامی
بهجی هینا .. « ودحوها » : ریکه خستی نه رز نه مهیه « ان اخرج منها
الماء » : ناوی لی دهرهنا ، « والمرعى » : جی له وه ری تیا خهلق کرد
« وخلق الجبال » : شاخی تیا خهلق کرد « والجمال » : وشتری تیا
خهلق کرد « والاکام » ، گردو ته پولکهی تیا خهلق کرد « وما بينهما » :
نه وهی له بهینی نه رزو ناسمانایه خهلقی کرد « في يومين آخرين » : له
دوو روزی ترا « فذلك » : خهلقی نه رزو نهوانهی له نه رزان « قوله » :
قهولی خوابه که نه فهرموی « دحاها » : رای خست « وقوله » : قهولی
خوابه که نه فهرموی « خلق الارض » : نه رزی خهلق کرد « في يومين » :
له دوو روزا « وجعلت الارض وما فيها » : خوا نه رزو نه وهی له
نه رزایه « من شيء » : ههرچی ههیه خهلقی کرد « في أربعة ايام » : له
چوار روزا « وخلق السموات » : ناسمانی خهلق کرد له دوو روزا ..
« وكان الله غفورا رحیما » : نه وهی که نه فهرموی خوا غه فورو
ره حیمو عه لیمو حه کیم بووه « سمي نفسه » : ناوی خوی بهو صیفاتانه
بر دووه له نه زه لا نهو ته سمیه رابوردووه « اي لم يزل كذلك » : به معنی
خوا ههر له نه زه لا نهو صیغه تانهی بووه وه قهت قطع نه بووه و نابی ..

مجمع البحرين القرآن وفضائله

معنای وایه که بوویه تی و براوه تهوه « فان الله لم يرد شيئا » : خوا هیچ شتیکی ئیراده نه کردوو « الا » : که ئیراده ی کردبی « اصاب بالذي اراد » : ئیصابه تی کردوو به موراده که ی .. « فلا يختلف عليك قرآن » : قورئات لی نه به شوکی ! « فان كلا من عند الله » : چونکه هموی له تهرهف خواوه به .. له غه یری خواوه نه ئیختلاف له

ح - ۷

معنایا بیی ..

۳۰۹

خولاصه :

نافی بنی ازرق چوار سوئال له ابنو عباس ئەکا :

س : ۱ - خوا - جل وعلا - له جیهه کا ئەفهرموی : له چه شران له به کتری نایرسنهوه ، له جی به کا ئەفهرموی : روو ئەکه نه به ک و له به ک ئەپرسن ؟

ج : ۱ - ابنو عباس ئەفهرموی : له ئەووه نه فخی صوروا نایابه رژیته سهر ئەوه که له به کتری پرسن ، له نه فخی ئاخریدا که زیندو ئەکرینهوه ئەکه ونه سوئال له به کتری ..

س : ۲ - خوا - جل وعلا - ئەفهرموی : هیچ له خوا ناشارنهوه ، له جی به کا ئەفهرموی : له حضوری خوادا ئەلین ئیمه موشریک نین ؟

ج : ۲ - ابنو عباس ئەفهرموی : خوا که له گوماهی موسولمانان خوش ئەبی موشریک ئەلین : بین با ئیمه شس بلین که موشریک نین .

مجمع البحرين القرآن وفضائله

خوآ نهو وهخته دهميان نه بهستی • نه عزاکانيان ٲيقرار نه کن بهووی که
کردوویانه ••

س : ۳ - له « والنزاعاتا » نه فهرموی : ناسمانم له پیش نه رزا
خهلق کردووه له « حم سجده » دا نه فهرموی : نه رزم له پیش ناسمانا
خهلق کردووه ؟

ج : ۳ - ابن وعباس نه فهرموی : له پیشا له دوو روزا خوآ نه رزی
خهلق کردووه ، له دواييا ناسمانه گانی ههموو له دوو روزا خهلق
کردووه ، له دوو روزی ترا خوآ تاوو شاخو گیاو درهختو مهعدنو
سائیری شتی تری له سه ر نه رز خهلق کردووه • نه رز له چوار روزاو
ناسمان له دوو روزا بهم ته رتیبو ٲیتظامهی که ٲیمه نه بینین خهلق-
کراوه ••

س : ۴ - نافع نهلی : خوآ فهدوویه تی : « وكان الله غفورا
رحيما ••• الخ » خوآ له مهو پیش غفورو رحيم بووه ٲیسته نه بی
وانه بی ••

ج : ۴ - ابن وعباس - رضی الله تعالی عنه - پیی نه فهرموی :
مهعناي « وكان الله غفورا رحيما » وا نه که له مهو پیش غفورو
رحيم بووه ٲیسته غفورو رحيم نه •

مهعناي وايه : نه کو هدر ٲیسته خوآ غفورو رحيمه له نه زه لدا
غفورو رحيم بووه • نه زه کو له پیشا غفورو رحيم نه بووه له دواييا
بوی حادیت بووه ••

۱۱۹/۱۳۵ - عن عبدالله بن عمرو بن العاص [رضی الله تعالی

مجمع البحرين القرآن وفضائله

عنهما [له عبداللهی کوری عمری عاصوه ریوایه ته « ان هذه
 الآية التي في القرآن » : ثم ثابته كه له قورثاياه نه فرموی « يا ايها
 انبي » : ثمی پیغمهر « انا » : ثمه « ارسلناك » : تومان نارو و « شاهدا
 ومبشرا ونذيرا ، وحرزا » قه لای و په نابی « للاميين » : بو ثسه و
 نوممی یانه كه په نات پی بینی « انت » : تو « عبدي » : عه بدی منی
 « ورسولی » : ره سولی منی « سميتك » : توم ناواناوه ، ناوم ناوی
 [متوكل] « ليس بفظ » : خولق خراب نیه « ولا غليظ » : دل ره ق نیه
 « ولا سخاب » : بانگه بانگ كه رو هاوار كه ر نیه « بالاسواق » : له بازارا
 « ولا يدفع السيئة » : ده فمی خراب ناكا « بالسيئة » : به خرابی • « ولكن
 يعفو ويصفح » : به لكو موقابه لهی خرابه به چا كه نه كا به و شهرته نه و
 خرابیهی كه ده رحقهی نه كری شتیکی وانه بی كه بی حورمه تی نه مرو
 نه هی خوای تیابی عه فوی ده كا و صه رفی نه ظه ری لی نه كا « ومن يقبضه » :
 خوا قه بزى روحی موباره کی ناكا « حتى » : تاخوا « يقيم » : راست
 نه كانه وه « به » : به و « الملة الموجاء » : نه و میلله تانه كه خوارین له ری
 حقه لایان داوه ، ریگهی كوفرو شیرکیان گرتووه « بان » : به و
 نه وعه یان راست نه كانه وه « يقولوا » : كه بلین : « لا انه » : هیچ
 مه عبودی به حقه نیه « الا الله » : غهیری خوا • هه رخوایه لایه ق بی
 به وه كه عیاده تی بو بگری « فيفتح » : نه و وه خته نه كانه وه « اعينا
 عميا » : گه لی چاوی كویرو حقه نه بین « وآذانا صما » : هم گه لی
 گوی كه له بیستی حقه كه ربووبی گوی له قسهی حقه نه گری « وقلوبا
 غلغا » : هم گه لی دل كه سه ری نرابته وه و له حقه نه گاو حقه نه ناسی •

ح - ۷

ته ثیری قیرائه تی پیغمه مر - صلی الله تعالی علیه
وسلم - له دلی خهلق :

۱۲۰/۱۳۶ - « عن عبدالله - رضی الله تعالی عنه - [ابن مسعود]
لقد رأی من آیات ربه الكبرى » : له تفسیری ثم ثایه تدا که
ثم فهرموی : پیغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - له شهوی میراجا له
ثایاتی خوا ثایه تی گوره گوره یینی ، یاخو معنای وایه : به عزری
له ثایاتی گوره ی خوا ی دی « قال » : عبدالله ثم فهرموی « رأی رفرا
اخضر » : فهرشیکی سهوزی دی « قد سد الافق » : که ثوفوقی ناسمانی
گرتبو نه ونده گوره بو [لای نسانی و حاکم ابن مسعود ثم فهرموی :
پیغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - جبریلی - علیه السلام - له شکل و
صوره تی خویا له سه ره فرفه فی دی] ..

ح - ۷

۳۴۲

ته فسیری « افرأیتم اللات والعزی » :

۱۲۱/۱۳۷ - ابن عباس ثم فهرموی : « كان اللات » : لات
« رجلا » : پیای بو « یلت سویق الحاج » : قاوتی بو حاجیان بهرون
نه شیا و نه بدانی [که مرد ده ستیان کرد به په رستی نهو به رده ی که
نهو پیاهه قاوته که ی له سه ره له شیا .. « عزا » یش دار موردی بووه
که « غطفان » نه ی په رستن ..

ح - ۷

۳۴۵

مجمع البحرين القرآن وفضائله

۱۲۲/۱۳۸ - « جیر بن مطعم - رضی الله تعالی عنه - قال :
 نه فرموی : « سمعت النبي [قبل ان أسلم] يقرأ في المغرب والطور » :
 لهيشن نيسلام بوونما له ييفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم سم بيست
 له نويزی مهغربا سووروی « والطور » ی خویند « فلما بلغ هذه الآية »
 که گه یه ثم ٲایه ته « ام خلقوا » : یاخو خهلق کراون « من غير شيء »
 بهی خالیق بویه نای په رستن « ام هم الخالقون » : یاخو خالق هدرخویانن
 خویان خویانی خهلق کردوو بویه خوا ناسن و نای په رستن « ام خلقوا
 السموات والارض » یاخو بو تهوان هیچ خهلقی نه رزو ناسمانیان کردوو
 « بل لا یوقنون » : که لی یان پرسن کی ٲیوی خهلق کردوو ؟ کی
 نه رزو ناسمانی خهلق کردوو ؟ نه مین : خوا خهلقی کردوو ، نه مادرو
 نه کن ، نه وه به یه قینی نالین ، نه گه ر لی یان یه قین نه بو که خوا ته وانیش و
 نه رزو ناسمانی خهلق کردوو نه یان په رست « ام عندهم خزائن ربك » :
 هیچ خهزینهی خویان له لایه « ام هم المسیطرون » : هیچ « مسلط »
 بوون به سر ته شیدا تا به هه وه سی خویان ٲتوانن ته سهرو فی تا ٲکه کن ..
 جیر ته لی : که ییفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - گه یه ثم ٲایه ته
 « کاد » : نزيك بو که « قلبي ان يطير » : که دلم بفری له بهر به لاغعت و
 قووه تی ده لاله تی له سر حقی قورٲان و ییفهمه - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - ..

ح - ٧

له سر نه وه جیر موسولمان بو ..

۳۴۲

۱۲۳/۱۳۹ - « عن عائشة » - رضی الله تعالی عنها - عن النبي

مجمع البحرين القرآن وفضائله

– صلى الله تعالى عليه وسلم – قال : « : يغممه – صلى الله تعالى عليه وسلم – فدموى : « مثل الذي يقرأ القرآن وهو حافظ له » : مهسلى نهوكهسى كه قورئان نهخوينى و چاكي حيفظ كردوو و له خویندنيا زمحمتهى له گهل ناكيشى « مع السفارة الكرام » : له گهل نهو مهلايكة تاتهيه كه سهفیری خوانو نهمرى خوا نه بن بو يغممه ران و كه زيم و گوره ن له لای خواى – تبارك وتعالى – « و مثل الذي يقرأ القرآن » : مهسلى نهوى كه قورئان نهخوينى « وهو » : نهوكهسه « يتماهد » : تيكراى نه كاته وه « هو » : قورئانى « عليه شديد » : لهسر گرانه و زمحمتهى تيا نه كيشى « فله » : بو نهوكهسه « اجران » : دوو نهجر ههيه : يه كيكي نهجری خوین ، يه كيكي نهجری نهزیه له گهل كيشانى • نهما نهجری نهو ناگاته نهجری حافظى باش ••

ح – ۷

۳۹۵

۱۲۴/۱۴۰ – « و عنها قالت : قال رسول الله – صلى الله تعالى عليه وسلم – : الماهر بالقرآن » : نهوى مههارتهى ههيه له گهل قورئانا بهسووكى بهبى غهلهت نهخوينى « مع السفارة الكرام البررة » : له گهل سهفهرى گوره و چاكانه « والذي يقرأ القرآن » : نهوى كه قورئان نهخوينى « وهو يتتبع [وفي رواية وهو يشتد عليه] » : نهما لهسرى گرانه و زمحمتهى تيا نه كيشى « له اجران » : دوو نهجری ههيه • نهما كه متره له نهجری ماهر ••

م – ۴

۸۶

مجمع البحرين القرآن وفضائله

۱۲۵/۱۴۱ - « عن انس بن مالك [رضی الله تعالى عنه] قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - لابي بن كعب : « به ابي بنى كعبي فهرموو » - رضی الله تعالى عنه - ان الله أمرني : « خوا - جل جلاله - نهمرى بى كردم » ان : « كه » اقرأ عليك لم يكن الذين كفروا من أهل الكتاب : « سوورتهى » لم يكن « يت لابخونيم » « قال وسمايى » ابي فهرمووى : « خوا جل وعلا - ناوى بردم ؟ » « قال نعم » : يفتهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : بهلى • « فبكى » : ابي - رضی الله تعالى عنه - گريا ••

ثم حادئتهيه ج مهفتهبهيهكى گهورهيه بو أبى - رضی الله تعالى عنه - !!

$$\frac{9-م}{374} \cdot \frac{4-م}{88} \cdot \frac{7-ح}{415}$$

۱۲۶/۱۴۲ - « عن عقبه بن عامر [رضی الله تعالى عنه] قال : خرج رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ونحن في الصفه ، فقال : « ومختى ثيمه له » صفه «ى مسجدا بووين يفتهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - تشریفى شهریفى هاته دهري فهرمووى : « ايكم » : كام له ثيوه « يحب » حهز نه كا « ان » : « كه » يفتدو كل يوم : « هموو روژى به يانيان بچى » الى بطحان ، بو بطحان « او » : ياخو « الى العقيق » : بو عقيق ؟ كه دوو جين له نه ترافى مهدينهى موبارهك « فيأتي منه » : لهوى بيتهوه « بناقين » : له گدل دوو وشترى « كوماوين » : كوپاره بهرز « في غير اثم » : بى ثمه كه تيبا تووشى گوناه بى « ولا قطع رحم » : بى ثمه

مجمع البحرين القرآن وفضائله

که به‌وه ره‌حمی بی قه‌طع بکا « فقلنا » : وتمان « یا رسول الله کلنا » :
 هه‌موومان « نحب ذلك » : حه‌ز له‌وه ته‌که‌ین « قال » : فه‌رمووی « افلا
 یغدو احدکم » : که‌وایی بو هیج له‌ ئیوه سه‌ینی زوو نایی « الی
 المسجد » : بو مز‌گه‌وت و « فیعلم » ته‌علیم بکا « او » یا « یقرأ آیتین » :
 دوو‌ثایه‌ت « من کتاب الله - عز وجل - » : له‌قورئانی خوا - عز وجل -
 بخوینی ته‌وه « خیر له‌ من نافتین » : بو ته‌وه له‌ دوو وشر چاکتره‌ ،
 « وثلاث » : سی‌ثایه‌ت « خیر له‌ من ثلاث » : له‌ سی وشر چاکتره‌ ،
 « واربیع » : چوار‌ثایه‌ت « خیر له‌ من اربع » : له‌چوار وشر چاکتره‌
 « ومن اعدادهن من الابل » : له‌ وه‌نده‌ گه‌لی زیاتر له‌وشر چاکتره‌ بوی .

م - ۴

۹۲

۱۲۷/۱۴۳ - « عن ابي هريرة - رضی الله تعالی عنه - قال : قال
 رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - » : فه‌رمووی : « ایحب
 احدکم ، هیج‌که‌سی له‌ ئیوه حه‌ز ته‌کا « اذا رجع الی اهله » : که‌چوه‌وه
 بو مالی « ان یجد فیہ ثلاث خلیفات عظام سمان » : له‌ ماله‌وه سی وشری
 شه‌ش مانگ‌ تاوسی قه‌له‌وی بیی ؟ « قلنا » : وتمان « نعم » : به‌لی
 « فقال » : فه‌رمووی : « فثلاث آیات » : که‌ وایی سی‌ثایه‌ت « یقرأ بهن
 احدهم فی صلاته » : که‌ به‌کی له‌ ئیوه له‌ نویرا ته‌وه سی‌ثایه‌ت بخوینی
 « خیر له‌ » : بو ته‌وه که‌سه‌ چاکتره‌ « من ثلاث خلیفات عظام سمان » :
 له‌سی وشری شه‌ش مانگ‌ تاوسی گه‌وره‌ی قه‌له‌وه .»

م - ۴

۹۱

مجمع البحرين القرآن وفضائله

۱۲۸/۱۴۴ - عن زيد بن ارقم - رضی الله تعالی عنه - قال :
 « فہرموی : « کنت فی غزاة [غزوة تبوک • ن] » : لہ غزای تہ بوکا ،
 یا وتی لہ غزای (بنی المصطلق) ابوم « فسمعت عبداللہ بن ابی - لہ
 اللہ - » : لہ عبداللہ بنی ابی بنی سلولم بیست « یقول » : تہ یوت « لا
 تنفقوا علی من عند رسول اللہ » : نہ فقہی تہ وانہی کہ لای یغھمہرن
 - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - مہ کیشن « حتی » : تا « یفوضوا من حوالہ » :
 لہ دہورو پستی بلاوینہوہو لای نہ مینن « ولو » : تہ گہر « رجنا من
 عنده » : لہ لای بگہرینہوہ بو مہ دینہ « لیخرجن الاعز » : تہ وانہی کہ
 عزیزن .. یہ عنی : خوگی لہ عینن .. « منها الاذل » زہ لیلہ کان لہ
 مہ دینہ تہ کہ نہ دہری .. حاشا کہ یغھمہرو تہ صحابی کیرامن - علیہ
 الصلاة والسلام ، وعلیہم رضوان الرحمن - تہ فہرموی : « فذکرت
 ذلك لعمی » : تہ وہم گیرایہوہ بو مام کہ سعدی بنی عبادہیہ - رضی اللہ
 تعالی عنہ - « او » : یا وتی « لعمر » بو عمرم گیرایہوہ - رضی اللہ تعالی
 عنہ - « فذکرہ للنبی - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - » : تہ ویش بو یغھمہر
 - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - سی گیرایہوہ ، « فدعانی » : یغھمہر - صلی
 اللہ تعالی علیہ وسلم - بانگی کردم ، « فجدتہ » : عہرزم کرد « فارسل
 رسول اللہ - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - الی عبداللہ بن ابی واصحابہ » :
 یغھمہر - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - ناردی بہ شوین عبداللہ و منافقہ کانی
 رہ فقیانا لی ی پرسین « فحلقوا ما قالوا » : سویندیان خوارد کہ نہ مان -
 ونوہ « فکذبني رسول اللہ - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - وصدقہ » :
 یغھمہر - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - تہ کذیبی منی کردو تہ صدیقی
 نہوی کرد « فاصابني هم » : غہ میکم تووش بو کہ « لم یصنبي مثله

مجمع البحرين القرآن وفضائله

قط : « قهت غه می وام تووش نه بو بو » فجلست في البيت : له مال هوه
 دانیشتم « فقال لي عمي » : مامم پی و تم « مالك الى ان كذبتك رسول
 الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : « تو چیت بو له مه که پیغمهر - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - ته کذیبی کردی و « ومقتك [ولامني قومي ن] » :
 رفی لیت هه لساو قومو و عه شیره ته که یشم سه رزه نشی میان کرد ؟ « فانزل
 الله : اذا جاءك المنافقون » : خوا سووره تی « اذا جاءك المنافقون » هی نازل
 فهرموو ، « فبعث الى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : پیغمهر - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - ناردی به شوینما « فقراً » : خویندی به وه
 و « فقال » : فهرمووی : « ان الله قد صدقك يا زيد » : نهی زید خوا
 - جل شانہ - ته صدیقی کردی . . ت ، ن .

۱۰ - م	۷ - ح
_____	_____
۲۵۱	۳۶۸

بمعناه . .

۱۲۹/۱۴۵ - « وعنه قال : خرجنا مع النبي - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - في سفر اصاب الناس فيه شدة » : زیدی بنی ارقم - رضی الله
 تعالى عنه - نه فهرمووی : له سه فهریکا له گهل پیغمهر - صلى الله تعالى
 عليه وسلم - له مه دینه چو وینه دهره وه « اصاب الناس فيه شدة » : له و
 سه فهردها نه صحابی کیرام له برستی و بی زه خیرمی شتیکیان پی گه بی .
 « فقال عبدالله بن ابی لاصحابه » : عبدالله ی بنی ابی به منافقه کانی ره فقی
 حوی و ت « لا تنفقوا علی من عند رسول الله » : مه سره فی نه وانهی که لای
 پیغمهرن - صلى الله تعالى عليه وسلم - مه کیشن « حتی » تا کو
 « يفضوا » : بلاو بینه وه « من حوله » : له دوری « لئن » : والله نه گهر

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« رجنا الى المدينة » : چوینهو بو مهینه « لیخرجن الاعز منها
 الاذل » : ثهوانه که عزیزو غالبن زهلیله کان له مهینه ته که نه ده ری •
 زهید نه فه رموی : « فایتت النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - » : چوومه
 لای یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - « فآخبرته » عه رزم کسرد
 « فاسئل الی عبدالله بن ابی فساله » : ناردی به شوین عبدالله داو لی ی
 برس « فآجتهد یمنه ما فعل » : سوینی قورسی خوارد که نه م وتووه •
 « قالوا » : نه صاحب فه رمویان « کذب زید رسول الله - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - » : زید دروی له گهل یغه مه را - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - کرد • « فوقع فی نفسی مما قالوا شدة » : له وی که نه صاحب
 فه رمویان نه زیتیکی زور به دلم گهی « حتی » تا « انزل الله تصدیقی فی
 اذا جاءك المناقون » : تاخوا له « اذا جاءك المناقون » دا تصدیقی منی
 نینزال فه رموو « فدعاهم النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - » : یغه مه ر
 بانگی کردن « لیستغفر لهم » : تا کو ئیستیفاریان بوبکا « فلوروا رؤسهم » :
 سه ریان وه رگیرا « کانهم خشب مسندة » وه ک داری شتی درایتیه بال
 که نه که وی •• له جی ی خویمان نه بزوتتن « قال » زید ونی « کانوا رجالا
 اجمل شیء » : منافقه کان ییاویکی زور جوانو شیرین بوون ••

$$\begin{array}{r} \text{ح - ۷} \\ \hline \text{م - ۱۰} \\ \hline \text{۳۶۹} \end{array} \cdot \begin{array}{r} \text{۲۵۱} \\ \hline \end{array}$$

۱۳۰/۱۴۶ - « جابر بن عبدالله - رضی الله تعالی عنهما - قال » :
 فه رموی « کنا فی غزاة » : له غه زایه کا بووین « فکسع رجل من
 المهاجرین » : ییاوی له موهاجیر که جهلمی کوری قهیس بو دای

مجمع البحرين القرآن وفضائله

« رجلا من الانصار » : له يياويكى نه نصارى ، « فقال الانصاري » :
 نه نصارى به كه بانگى كرد « يا للانصار » : نهى نه نصار هاوار « وقال
 المهاجري » : مهاجيري به كه بانگى كرد « يا للمهاجرين » : نهى
 مهاجرين هاوار . « فسمع ذلك رسول الله - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - » : نهو هاوارانهى بيست « فقال » : فهرمووى « ما بال دعوى
 الجاهلية » : نهم بانگ و هاوارى كه عادهتى جاهليه چيه ؟

« قالوا » : وتيان « يا رسول الله كسع رجل من المهاجرين رجلا
 من الانصار » : يياوى له مهاجير له يياويكى نه نصارى دا « فقال - عليه
 الصلاة والسلام - » : فهرمووى « دعوها » : نهو عادهته يسه تهر كهن
 « فانها » : چونكه نهو عادهته « منتتة » : يسر و قهبيحه « فسمع بذلك
 عبدالله بن ابي » : عبداللهى بنى ابي منافق نهوى بيست « فقال » : وتى
 « فعلوها » : مهاجير نهوه يان كرد كه له جى خومانان ليمان دهن .
 باكرديتيان !

[ابن و اسحاق نهلى : عبدالله وتى له ممله كه تى خومانان ئيديعى
 گورهى و زورتريمان به سهرا لى نه دهن وه كو نهوه وايه كه نه لين :
 سه كه كهت قهله كه كه بخوا . . له دواى نهم گروه كه خواردى روى
 كرده منافقه كاتى ره فيقى لى و تن : نهسه خوتان به خوتانان كرد ؛
 هينانته ممله كه تى خوتان و مالى خوتان له گهل بهش كردن و ئسته واتان
 له گهل نه كهن . والله نهوى داوتانى نه گهر لى يان بستينه وه له ممله كه تان
 نهرون بو شويكى تر] « اما والله » : خه بهرتان لى و زهرىف بزنانن والله
 « لئن رجعنا » : نه گهر بگهرينه وه « الى المدينة » : بو مهدينه « ليخرجن
 الاعز منها الاذل » : غهزىزو غالب زهليل و بى دسهلات له مهدينه نه كانه

دهری « فبلغ النبي » : ثم نفسه به گویی به پیغمبر « صلی الله تعالی علیه وسلم - فقام عمر » : شیری خوا یمامی عمر « رضی الله تعالی عنه » هلسا « فقال » : فمرموی : « دغی » : وازم لی بینه « یا رسول الله » : نیدنم بده « اضرب عنق هذا المنافق » بدهم له گهردنی ثم منافقه « فقال النبي » : پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فمرموی : « دعه » : وازی لی بینه « لا يتحدث الناس » : باخهلق نهلین « ان محمدا يقتل أصحابه » : که محمد - علیه الصلاة والسلام - مصحابی خوی نه کوژی ..

ابن و اسحاق لهم ربوايته ثم مسمى لي زياد كردوه : که شیری غمرا عمرزی ره سولی خواهی کرد یا رسول الله ثممر بکه که عبادی بنی بشرو قش که بی کوژی ! پیغمبر - علیه الصلاة والسلام - فمرموی : خیر . لکن بلی بارکن له سعائیکا که عاده تی پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه بووه که تیا بروا .. پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - به اسیدی بنی حنیز گویی . اسید بیی وت : بوج له بی و هتا تشریفت حمره که تی کرد ؟ پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - خه ببری دایه . اسید فمرموی : یا رسول الله تو اعزی تهو اذله .. ثم مسئله به به عبداللهی کوری عبداللهی ابی - رضی الله تعالی عنه ، ولعن اباہ - گهشت ، تشریفی هاته خرمهت پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - عمرزی کرد : یا رسول الله وام بیستوه که تمات وایه باو کم بکوژی ، ته گهر یشیکی وات نیراده فمرمووه ثممرم بی بفمرموو نیسته سهره که بت بو ته نیم . پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فمرموی : خیر نهرمی له گهلا بکمو چاکی له گهلا بکه « وکانت الانصار اکثر من

مجمع البحرين القرآن وفضائله

المهاجرين حين قدموا المدينة « : ثم وهخته كهموهاجير هاتنه مهدينه
 نهصار لهموهاجير زورتربوون « ثم « له دوايبا « كتروا « : زور بوون
 « بعد « : دواى ثم واقيعيه ..

ح- ٧   ح- ٦   م- ١٠
 _____   _____   _____
 ٣٧٠   ١٥   ١٧

وليس فيهما وكانت

الانصار ... الخ

١٣١/١٤٧ - عبدالله بن فضل [بن عباس بن ربيعة بن الحرث]
 انه سمع انس بن مالك - رضى الله تعالى عنه - « : له انسى بنى ماليكى
 يستووه « يقول « : نهفهرموى « حزنتم « : مهززون بووم « على من
 اصيب بالحره « : له سهر نهو موهاجيرو نهنصارو مالو منالهيان كه
 لهتهرهف يهزبدي كورى معاويهوه قهتلرو عامكران ..

انس - رضى الله تعالى عنه - نهو وهخته له بهسره بو زور مهززون
 بو بهيستى نهو وقععه انس فهرموى « فكتب الي زيد بن ارقم « :
 زبدي بنى ارقم - رضى الله تعالى عنه بوى نووسيم « وبلغه شدة حزني «
 نهو يش يستووى كه زور مهززون بووم . « يذكر انه سمع رسول
 الله - صلى الله عليه وسلم - « لهو كاغزهدا نهبوت كه له يفهمهه - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - يستووه « يقول « : نهيفرموو « اللهم « : خوايه
 « اغفر « خوش به « للانصار « له نهنصار « ولابناء الانصار « : له نهولادى
 نهنصار « وشك ابن الفضل في ابناء ابناء الانصار « : عبدالله بنى فضل
 لهوهدا شكى ههيه كه يفهمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - ابناءى ابناءى

مجمع البحرين القرآن وفضائله

نه نصاری ذیکر فہرمووہ یانہ « فسأل انسا بعض من كان عنده » : به عزری
له وانہی کہلای انس - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - بوون لیان پرسی کہ زیدی
بنی ارقم کی یہ ؟ « فقال » : انس - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرمووی :
« هو زید بن ارقم الذي » : ٹوہ یہ کہ ابن و ابی سوینی خوارد کہ من
وامنہ گوتوہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - بہ زیدی فہرمووہ
نیجتیمالی ہدیہ کہ گویت بہ غلہ تاجووی . کہ تصدیقی زید لہ تہرف
خواوہ نازل بوو « يقول رسول الله » : پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
وسلم - گوی زیدی گرت ٹیفہرمووہ : « اوفی الله له باذنه » : خوا
وہ فای کرد بہ زامنتی گوی زیدو تصدیقی کرد لہ وقسدا کہ گوی
زید بوو بہ زامنی کہ حیفظی بکا . . . یعنی ٹو قسہی کہ عبداللہ کوری
ابی کرد بووی زید حیفظی کرد ، لہ حضوری حہزرتی رسالہ تہ ناہیدا
نہدای کرد خوایش - جل و علا - تصدیقی فہرمووہ . .

ح - ۷

۳۷۱

باب الايمان

روژی شہمہ یہ کی حوزہ پیرانی ۱۹۴۰

ته عریفی ثیمان :

ثیمان : به باوه رکردن ته لین به دل ، ته مین بوونه له وه ته وهی که
ثیمانی پیی هه یه باوه ری پیی کردوه به نه و عیگی تریی له « نفس
الامرا » و ابی ؛ وه کو ثیمانی ته هلی حق که « علم الیقین » ، یا وانه پی ؛
وه کو ثیمانی ته هلی باطل که « جهلی مرکه به » . به عنی : حق نازانی و
وا ته زانی که ته زانی ، به عنی نه زانینه که یشی نازانی ..

« وهو قول وفعل ، ویزید وینقص » : ثیمان له لای شیخی بوخاری و
سوفیانی بنی عینه و سوفیانی ثوری و ثیمانی مالک و سلف و خلفی متکلم و
محدث عیاره ته له : وتن به زوبان ؛ وه کو تلفظ به که کیمهی شهادهت ،
ههم عیاره ته له عه مهل ته و عه مهله ی عه مهلی دل پی ؛ وه کو یعتقادات یا
عه مهلی ته عزای زاهیری پی ؛ وه کو عیاداتی به دهنی . بویه عوله مای
سه له ف تدعریفی ثیمانان واکردوه ف هر موویانه : « اعتقاد بالقلب » :
باوه رکردنه به شت به دل . « ونطق باللسان » : تلفظ کردنه به زمان
به که کیمهی شهادهت « وعمل بالارکان » یش کردنه به ته عزای
زاهیری ..

مواردی سه له ف وایه که عیادته و عه مهل کردن شه رته بو
که مالی ثیمان .. ثیمان له لای شیخی اشعری و اکثری عوله ما عیاره ته :
له نه فسی باوه رکردنی قلب به باوه رکردنیکه قه طمی هیچ یختیمالی خیلافی
ته وهی که ثیمانی پیی هه یه له لای نه مینی ، به وه باوه ربکا که له لای
مه علوم پی یغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - له ته رف خواوه بو
بیمهی هیناوه ..

مجمع البحرين - ثیمان

لهای سلف ثیمان به طاعت کردن زیاد نهی ، به نه کردن یا
که مکردنی طاعت که نهی . . به عورف و عادت کسی که غیری ثیمانی
قلبی و تلفظ به که لیمه شه هاده تی نهی بیی ته لین بی دینه ، یا ثیمانی
زه عیضه . نه گهر نوژو و روزو و نه عملی خه ریهی زور بی بیی ته لین
یاویکه که ثیمانی زور به قووه ته . .

دوو کس به کیکیان لهوی تر عیاده تی زور تریی ته لین نهویان لهوی
ریان موسولاتره .

نه کتری عوله ما لایان وایه که ثیمان زیاد نهی و کم نهی . فقط
نه خه حقیقه تا هیچ خلاف نهی . نه گهر ثیمان هر عیاره تی له باوه مکردنی
دل نه زیاد نهی و نه کم نهی . نه گهر نه عملیش داخل ثیمان بی دیاره
به بیی نهو نه عملانه زیاد نه کاو کم نه کا . .

به میالی میضاحی بکه م : نینسان خانووی دروست بکا نه گهر
نهو خانووه ته نه اچوار دیواری بی و سه ربانی نهو خانووه که میک نینسان
له سه رماو گهر ماو باران موخافه ظه نه کا . نه ما به ته وای نایکا . . له
رووخانو ویران بو نه ووه نزدیکه . . فقط بینی به گه ج سوانغی بداو ،
دیواره کانی له باران موخافه ظه بکاو ، به نه جهره و دوده ری و تهل و جامی
تیخاو ، فهرشی زوری تیا راخا ، کللی و کولومی مه حکمی بیی ، هرچی
پیوستی بیی و بوخانو لازم بیی ته وای بکا نهو که سه به ته وای
نیستراحتی تیا نه کا له سه رماو گهر ماو دزو دروزن نه مین نهی . .

ثیمانش نه گهر هر باوه مکردنی بیی و نه عملی صالحی له گهل نهی

مجمع البحرين - ثیمان

نه گهرچی بهوه ئینسان لهخلوودی تاگری جههتیم نه جاتی نه بی نه ما
نزیکه شهتیا زه فهری بی بیاو ورده ورده به ته دربیج باوه رکردنه که ی له
دا نه بیلی ۰۰ - اعاذنا الله من شر الشيطان - ۰

زورمان دیوه لهوانه که هیچ باوه ریان به خواو یخه مه ران و کبی
سه ماوی بهو چه شرو نه شر نه ماوه ۰۰

شیخی بوخاری هشت تابه تی قورثانی که ریمو به عزری ئاتاری
عوله مای له سر زیاد بوون و کم بوونی ثیمان به دلیل هیناوه :

۱ - له سووره ی « آل عمران » اخوا مدحی موسولمان و نه صحابی
کیرام نه کا نه فرموی : « الذين قال لهم الناس : ان الناس قد جمعوا
لكم ، فاخشوهم فزادهم ايمان [وقالوا : حسبنا الله ونعم الوكيل] » :
ددرحق غزای خندهق خوا - عز وجل - نه فرموی : نه و نه صحابانه
که به عزری له ئینسان که له تهره ف ابو سفیان و معاویه وه راسپررا بوون
بیان وتن که به عزری له ئینسان ؟ وه کو ابوسفیان و معاویه نه سالی نه وان
گه له کومه کیان لی کردوون له شکر یکی زوریان لی کو کردوونه وه
بینه سرتان لیان ترسن ! موقابه لیان مه کن ! نه م قسه ی نه و
به عزه که سانه ئیمانی نه صحابی کیرامی زیاد کردو فرموویان خوامان
به سه وه کیلیکی زور باشه بو ئیمه ۰۰

نه و هخته خوا بایه کی غه زه بی لی هه لکردن به رش و بلاوی
کردنه وه زوری بی نه چوو یخه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه تحی
مه که که ی کرد ۰ ابوسفیان و معاویه نه تبعیان خواهو^(۱) ناخواه عه ززی

(۱) خواهو ناخواه : نیوه ره زاو نیوه ناره زا ۰ نهوتری : به خوایشتی

مجمع البحرين - ثیمان

ٹیطاءعیان کرد ، خوا ہدایہ تی دان و موسولمان بوون له یشا ثیمانان له « نسیجی عنکیوت » ناسکت تر بوو ، پیغمبر - صلی الله تعالیٰ علیہ وسلم - ٹهوندهی ٹیحصان له گهل فہرموون تا تہواو موسولمان بوون داخلی سلسلیہی ٹہصحابی کیرام بوون • - رضی الله تعالیٰ عنہم •

۲ - له سوورہی « براءۃ » : « واذا ما انزلت سورة ، فمنہم من یقول : ایکم زادته ہذہ ایمانا ؟ فاما الذین آمنوا فزادتهم ایمانا [وہم یستبشرون] » : وہختی کہ سوورہ تی له قورٹان نازل بی بی بہ عزی له منافقان بہ استہزا ٹہلین : ٹہم سوورہ تہ ٹیمانن کامتانی زیاد کرد خوا - جل جلالہ - جوایبان ٹہداتہوہ ٹہفہرموی : ٹہمما ٹہوانہی کہ بہ حقہ قیقتہ ٹیمانان ہیناوه و منافقین ٹہم سوورہ تہ ٹیمانان زیاد ٹہکا له خوشیانا موزده بہ یہ کسری ٹہدہنو دلیان فہرح ٹہبی و ٹہو سوورہ تہ بہ بہ شارت ٹہزانن ••

۳ - له سوورہ تی « الکہف » : « نحن نقص علیک نبأهم بالحق انہم فنیۃ آمنوا برہم وزدناہم ہدی » : ٹیمہ بہ راستی قصہی « اصحاب الکہف » ت بوٹہ کہین : کہ ٹہوان چہند جوان و جمہیلکن ٹیمانان بہ خواہی خویان ہیناوه ، ٹیمہیش ہدایہ تی ٹہوانمان زیاد کردووه و نابتمان کردوون لہسہر ہدایہت کہ قہت لی، لانادہن ••

۴ - لہ سوورہ تی مہریہما « ویزید الله الذین اٰتوا ہدی » : ٹہوانہی کہ بہ راستی ہاتوونہ سہر ریگہی حہق خوا ہدایہ تہ کہیان

→
خوی ٹہو کارہی کرد ، یا بہ خواہشتی خوی نہ یکرد بہلام بہزور
• بیان کرد

مجمع البحرين - ثیمان

زیانر ئەکا • یەغنی لەسەر ئەو ریگەیه ئابتێان ئەکا ••

۵ - لەسوورەیی «احزاب» ئەفەرموی : «ولما رأى المؤمنون الأحزاب قالوا : هذا ما وعدنا الله ورسوله وصدق الله ورسوله ، وما زادهم الا ايمانا وتسليما» : وەختی کە موسولمانان چاویان کەوت بە احزاب و لەشکری ابوسفیان و معاویه نەترسان دل خوش بوون فەرموویان : ئەم گەلە کومەکیە ئەو یە کە خواو ییغەمەری خوا وەعدەیان پێ داین ؟ فەرموویان : گەلە کومەکیان لی ئەکری و لە عاقیەتا ئیوە غالب ئەبن ، خواو ییغەمەری خوا وەعدەیان پێ داین ؟ فەرموویان : گەلە کومەکیان لی ئەکری و لە عاقیەتا ئیوە غالب ئەبن ، خواو ییغەمەر راستیان فەرموو و عەلامەتی دەرکەوت ، ئەو گەلە کومەکیە هیچ زەرەری بە ئەصحابی کیرام نەگەیان ، هەر ئیمانیا ئی زیاد کرد ، وە هەر تەسلیم بوونیانی بە قەزاو قەدەر زیاد کرد ••

۶ - لە سوورەیی «قتال» خوا ئەفەرموی : «والذين اهدوا زادهم هدى وآتاهم تقواهم» : ئەوانە کە بە راستی قبوولی هیدایەتێان کردووە خوا هیدایەتی ئەوانی زیاد کردووە ، توفیقی دان و یارییەیی دان لەسەر ئەقوا ، بە یانی ئەو ی بو کردوون کە چی لازمە بکری و چی لازمە ئێنسان خوبی لی پاریزی ••

۷ - لە سوورەتی «فتح» خوا ئەفەرموی : [« هو الذي انزل السكينة في قلوب المؤمنين] ليزدادوا ايمانا مع ايمانهم [ولله جنود السموات والارض وكان الله عليهما حكيما »] : هەر ئەو •• یەغنی هەر ئەو حوایه - جل جلاله - کە لە وەختی حەرب و شیددەتا ئارام و رحەتی ئار دوو تەسەر دلی موسولمانان کە لە هیچ ناترسن و رو وەرتاگیرن ،

مجمع البحرين - ثیمان

لهشکری نه رزو ناسمان مولکی خوايه نهو لهشکری خوا ئیراده بکا که بشکی ترس نه خاته دلین ، نهو لهشکری که خوا ئیراده بکا که غالب بن بووی معنه و بیان زیاد نه کا تا کو له گهل نهو ئیمان و یه قینه که بوویانه ئیمان و یه قینکی تریان لی زیادکن ؛ چونکه هر خوا عالمه بهوی که مهصله حهتی موسولمانانی تیا بهو حه کیمه و عاقبهتی ئیش نه زانی که بهچی نه گا هیچ شتیک بی حکمهت ناکا ۰۰

۸ - له سوورهی « مدثر » ، خوا نه فهرموی : « وما جعلنا اصحاب النار الا ملائکه ۰۰۰ لیستیقن الذین اوتوا الكتاب ، ویزداد الذین آمنوا ایمانا » (۱) .

غهیری مهلائکه هیچی ترمان نه کردوو به ناگر که ری جهه ننم تائهلی کتاب لایان یه قین بی که محمد - صلی الله تعالی علیه وسلم - یغمه ری به حه قفه ؛ چونکه شتیک وای بو نازل بووه که موافیقی کتیی نهوانه بهو واسیطه یه بروا بکن که قورئان که لامی خوايه و محمد - صلی الله تعالی علیه وسلم - راسته موسولمانیش زیاد بکا ؛ چونکی تاهلی کتیایش ته صدیقی قورئان نه کا . یه عنی مهجوورن ناتوانن ئینکاری بکن ۰۰

نهم ئایه تانه هه موو ده لالت نه کن له سه ر نه مه که ئیمان که می و

۸۵

زوری قبول نه کا ۰۰ نهم ئایه تانه _____ والحب فی الله والبغض فی

ح - ۱

(۱) چونمان نووسیوه له سه ره وه ماموستا مه لاره شهید به گک - خوا لی خوش بی - ئایه ته که ی وانوسیوه به لام هه ندیکی له ناوه ندا به چی هیلاوه ناوایه : « وما جعلنا اصحاب النار الا ملائکه ، وما جعلنا عدتهم الا فتنه للذین کفروا لیستیقن الذین اوتوا الكتاب ۰۰۰ الخ ۰۰ ، ئایه تی : ۰۳۰ مدثر ۰۰

ح - ۱

الله من الايمان . _____ ثمة پارچه په که له هديشي ابو امامه که ابو

۸۶

داود ريوايه تي کردوو . یعنی : خوش ويستی خهلق ، يا شت ، يا بوغزاتي « محضا » له بهر ته حصيله زه زای خوابی له تيمانه ..

ثمه شيسه ته گه په ني که تيمان زيادی و گه می قبوله کا ..

« ثاثر » :

وكتب عمر بن عبدالعزيز [رضی الله تعالى عنه] الى علي بن عدي : ان للايمان فرائض [اي اعمالا مفروضة] وشرايع [اي عقائد دينية] وحدودا [اي منهيات ممنوعة] ، وسننا ، فمن استكملها استكمل الايمان ، ومن لم يستكملها لم يستكمل الايمان ، فان اعش فسايئها لكم حتى

ح - ۱

تعملوا بها ، وان امت فما انا على صحبتكم بحريص .. _____

۸۶

احمد ، ابن شيبه .

ته رجعه :

عمری کوری عبدالعزیز - رضی الله تعالی عنه - بولای عدی کوری نسی نووسی : که تيمان گه لی نیشی مفروضی هه په ، گه لی عقایدی دینی هه په ، گه لی حدودو د منهیاتی هه په که له کردنی نه می کراوه ، گه لی سوتنه تی هه په که نه می پی کراوه . هه رکه س نه وانه بکاوه به ته وای به جیان بینی تيمان ته وای ته کا . یعنی ته بی به « مؤمنی کامل » .. ته گه نه مانه به ته وای به بی نه عین تيمان ته وای نا کا نابی به « مؤمنی کامل » .. ته گه به نیم بوختاری ته مه که غمه لی پی بکن

مجمع البحرين - ثیمان

بوتان به بیان نه کم ، نه گهر نه مینم منیش حه ریس نیم له سه ره فیکایه تی
نیوه ..

نم نه نه ره ریش نه گه یه تی که ثیمان زیاد نه بی و کم نه بی ..

وقال معاذ [بن جبل - رضی الله تعالی عنه - لاسود بن هلال]

اجلس بنا نؤمن ساعة ..
ح - ۱

۸۶

ته رجهمه :

معاذی بنی جبل - رضی الله تعالی عنه - به اسودی بنی هلالی
فهرموو له گهل نیمه دانیشه سه عاتی ثیمان بینان ! یه عنی ثیمانمان
زیاد که یین ؛ چونکه معاذ - رضی الله تعالی عنه - معلوموه که چه نده
موسولمان بووه .. یه عنی دانیشین سه عاتی موذا که ره ی ثیشی خیرو
ناخیره ت و ثیشی دینی بکه یین ! که به وه ثیمانمان مه حکه مترو به قووه ت
تریبی .. أحمد ابن شیبه ..

وقال ابن مسعود [رضی الله تعالی عنه] یقین الایمان کله ..

ته رجهمه :

یقین هموو ثیمانته .. معلوموه . کل ، ده لاله ت که له سه
اجزا ..

نم ته علقه به عزیزکه له نه نه ری که طبرانی به سه نه دی صحیح
ریوایه تی کردوووه . به عزه که ی تری : « والصبر نصف الایمان » :
صبر نیوه ی ثیمانته ..

مجمع البحرين - نيمان

ح - ۱

نه گهر نيمان نه جزای نه بی چون نصفی نه بی ..

۸۷

وقال ابن عمر [رضی الله تعالی عنهما] : لا يبلغ العبد حقيقة التقوى

ح - ۱

حتى يدع ما حاك في الصدر ..

۸۷

ته رجلمه :

عبد ناگا به حقیقتی ته قوا - که عیاره ته له پارازتی نه نفس له شيرک و یشی خرابه و دهوام کردنه له سهر ثعمالی صالحه - تا ته رکبی نهوه نه کا که له دلا يت و نهچی ..

نهم نه نهره نه گه یه نی که به غزی له موثیمان نه گه بیون به حقیقتی ته قوا . یه غنی نیمانان که متره له وانه که گه بیون به حقیقتی ته قوا .. له گه لی لهم حه دیتانه ی که له مهولا - انشاء الله تعالی - ذیکر نه کرین ته صریح کراوه به که می و زوری نیمان ..

۱/۱۳۰ - عن ابن عمر - رضی الله تعالی عنهما - قال : قال رسول الله - صلی الله علیه وسلم - بنی الاسلام علی خمس : شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله ، واقام الصلاة ، وایتاء الزکاة ، والحج ،

وصوم رمضان .. ح - ۱ م - ۱

۲۳۸

۸۸

ته رجلمه :

ته فرموی : بیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی :

مجمع البحرين - نيمان

نیسلام لهسەر پینج شت پیناکراوه ، یا له پینج شت دروست کراوه :

۱- شه هادته هینانه لهسه رتهمه که غهیری خوا هیچ کهس نه لایه قبی بهوه که عیادهتی بو بکری ، وه محمدیش - صلی الله تعالی علیه وسلم - زهوانه کراوی خویه له تهره ف خواوه رهوانه کراوه بوسه ر ئینس و جین ۰۰ ۲- راگرتنی نوێز وه بهجی هینانهتی به هه موو شه رایت و ئه رکانیه وه ۰۰ ۳- زه کات دان له و ماله ی خوا ئیحسانتی کردوه ، میقداریکی « معین » جوی بکریته وه بو مستحقه قی زه کات و ته سلیمان - بکری ۰۰ ۴- حج کردن ۰۰ ۵- روزووی ره مه زان گرتن ۰۰

که لیمه ی شه هادته عمه لی لیسانه ، نوێز ئه عمالی به دهنه ، زه کات عیادهتی ماله ، روزو ته رککی به عزی ئه عمالی مه خصوصیه ، حج هه عیادهتی به دهنه هه م ماله ، هه م ته رککی به عزی ئه عماله ۰۰

۲/۱۳۱ - عن ابن عمر [رضی الله تعالی عنه] عن النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : بني الاسلام علی خمسة : علی ان یوجد الله ، واقام الصلاة ، وایتاء الزکاة ، وصیام رمضان ، والحج فقال رجل : الحج وصیام رمضان ؟ فقال : لا صیام رمضان والحج . هكذا سمعته من رسول

الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - م - ۱
 ۲۷۳

ته رجه مه :

ئه فه رموی : که پهنه مه - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه رموی : نیسلام لهسەر پینج کوله که پیناکراوه : ۱- لهسه رتهمه پینا کراوه که ته وحیدی خوا بکری شه ریکی بو نه هینری ۰۰ ۲- لهسەر راگیر کردنی نوێز به شه رایت و ئه رکانیه وه که به ته واوه تی بهجی بهینری ۰ ۳- لهسەر

مجمع البحرين - نيمان

نهمه که زه کاتی مال بدری به موسته حتی ۰۰ ۴ - لسه ر نهمه که روزوی
رهمه زان بگیری ۰۰ ۵ - لسه ر نهمه که حج بگری ۰۰

لهم حدیثه دا عبدالله - رضی الله تعالی عنه - روزوی له حج پیش
خست پیاری وتی حج و روزوی رهمه زان ؟ یعنی پیغمبر - صلی الله
تعالی علیه وسلم - حجی له پیش روزودا فرمووه ؟ عبدالله فرموی :
خیر روزوو حج ، من وام له پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
بیستوه که روزوی پیشی حج ذیکر کردوه .

۳/۱۳۲ - وعنه عن النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال :
بنی الاسلام علی خمس : علی ان یعبد الله ، ویکفر بما دونه . واقام
الصلاة ، وایتاء الزکاة ، وحج البیت ، وصوم رمضان .
ته رجهمه :

تیسلام لسه ر پینج روکن بینا کراوه : ۱ - لسه ر نهمه که
عیاده تی خوابگری و به غیری خوا کوفری بگری . یعنی عیاده تی غیری
نه و نه گری ۰۰ ۲ - نوپز کردن ۰۰ ۳ - زه کات دان ۰۰ ۴ - حج کردن ۰۰
۵ - روزوی رهمه زان ۰۰

لهم ربوایه ته دا حجی پیش خستوه . واده ره که وی که عبدالله
- رضی الله تعالی عنه - دوو سی دفعه نهم حدیثی له پیغمبر - صلی
الله تعالی علیه وسلم - بیستی . دفعه یی پیغمبر - صلی الله تعالی علیه
وسلم - روزوی له پیشا فرمووه . دفعه یی حجی له پیشا فرمووه .
دفعه یی تنها « ان یعبد الله » فرمووه . دفعه یی له گهل نه ودا « ویکفر
بما دونه » فرمووه . دفعه یی له باتی « ان یعبد الله » که لیمه ی
شهادته تی به ته واری فرمووه . دفعه یی ، وه کو له حدیثی دوایدا

مجمع البحرين - ثیمان

۶/۱۳۵ - وعنه قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 الايمان بضع وسبعون ، او بضع وستون شعبة فافضلها قول لا اله الا
 الله ، وادناها امانة الاذى من الطريق ، والحياة شعبة من الايمان ..

$$\frac{۱ - ۲}{۳۳۵}$$

تهرجمه : :

ابو هريرة - رضی الله تعالى عنه - له یغمهروه - صلى الله تعالى
 علیه وسلم - ریوایهت نه کا که یغمهره - صلى الله تعالى علیه وسلم -
 فرموی : ثیمان شصت و نه و نه لقی هدیہ ، له ریوایهتی مسلما حفتا و
 نه و نه لکی هدیہ ، حیا لکیکه له ثیمان . له ریوایهته که ی تری مسلما
 نه فرموی : افضل ترینی نهو لکانه وتی « لا اله الا الله » به که مترین و
 خواریترینی همویان لادانی نهوشته به که نه زیه تی خلق نه دا له سر
 ریگه . حیا لکیکه لهو لکانه ؛ چونکه که نینسان حیا و شهرمی بی
 نه ترسی که له دونیادا ، یا له تاخیره تا ، یا له هردو وکیان رسوایی له بهر
 نهو شیک ناکا که نه له دونیادا لای خلق عیب بی ، نه له تاخیره تا لای
 خوا - عز وجل - عیب بی ، بهدو ام له گونا هو ته رکمی مروودت و ، له
 ره زیلی ، له دنائت خوی نه پاریزی ، شیکمی وا نه کا لای خالیق و لای
 مه خلوق موجیبی مه دح بی ، مه شغولی عیادت نه بی ، مه شغولی
 نه خالق حه میده نه بی ... بهو واسیطه به شوعه کانی تری ثیمانیش
 همویان نه خانه دهست خوی .. نه ما که نینسان بی حیا بی ، هیچی
 له لاعیب نه بی ، نیکتاری هموو ره زاله تی نه کا ..

لهم حدیثانه دهره که وی که چون که لیمه شیهادت و فرائض

مجمع البحرين - ثیمان

له ثیمان سوننت و مەندوویش له ثیمان ۰۰

۷/۱۳۶ - عن عبدالله بن عمرو بن العاص [رضی الله تعالی عنهما]
عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال المسلم من سلم المسلمون

۱ - م

من لسانه ویده [الی هنا] والمهاجر من هجر ما نهى الله عنه .
۳۴۱

ح - ۱

د ، ن ، ابن حبان ، حاکم ۰۰
۹۲

۸/۱۳۷ - جابر بن عبدالله [رضی الله تعالی عنهما] يقول : سمعت
النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : المسلم من سلم المسلمون

۱ - م

من لسانه ویده ۰۰
۳۴۵

تەرجەمە :

عبداللهی بنی عمرو جابر - رضی الله تعالی عنهما - له پیغمهروه
- صلى الله تعالى عليه وسلم - ریوایەت ئەکەن ، فەرمووی : جابر ئەلی :
له پیغمهەر - صلى الله تعالى عليه وسلم - م بیست ئەیفهرموو : موسولمان
ئەوێه که موسولمانان له زمان و له دەستی سالم و بی زەرەربن • یهعنی
هەرکەسی به دەست یابه زمان زەرەری بگهیهنی به موسولمان ئەو کەسه له
ثیمانان نوقتانی ههیه ۰۰

له ههشی عبداللها ئەفهرمووی : موهاجیر ئەو کەسه به ههرجی
خوانههی لی کردوو تهرکی بکا ۰۰ یهعنی ارتیکابی یهکی له مەنهیات
نکا ئەو کەسه - باله زهمانی ههجرهتا لهه ککهوه بومه دینه ههجرهتی

مجمع البحرين - ثیمان

۱۰/۱۳۹ - عن ابي موسى - رضى الله تعالى عنه - عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : المؤمن [ان المؤمن • اخرى] للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا • وشبك بين اصابه ••

$$\begin{array}{r} \text{ح - ۴} \\ \hline ۲۴۷ \\ \text{م - ۱۰} \\ \hline ۱۸ \\ \text{خ - ۱} \\ \hline ۴۵۰ \end{array} \cdot \cdot \cdot \text{ليس فيه : وشبك} \cdot$$

تهرجمه :

ابو موسى ثم شعري - رضى الله تعالى عنه - له ينفه مره وه - صلى الله تعالى عليه وسلم - ريو ايت نه كا كه ينفه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : موسولان بو موسولان وه كو بينا وايه چون بينا به عزيكى به عزيكى راگيرو مه حكهم نه كا موسولانيش به عزيكى به عزيكى راگيرو مه حكهم نه كا •• به عنى لازمه نه بى بو به كترى وابن • ينفه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - كه نه وهى فهرموو به نجهى ههردوو دهستى •وباره كى خسته ناو به كو ليكى تيك به ران •• به عنى لازمه موسولانان دانبا له هه موو خصوصيكا موعاونه تى به كترى بكن له سر زه رهرى به كترى نه بن •• گينا بناغهى موسولانى له بنجيه يته ده رى ••

۱۱/۱۴۰ - عبادة بن الصامت - رضى الله تعالى عنه - وكان شهد بدرًا ، وهو أحد النقباء ليلة العقبة [بمنى] اخبر ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال - وحوله عصابة من اصحابه [ما بين العشرة الى الاربعين] - : بايعوني على ان لا تشركوا بالله شيئًا ، ولا تسرقوا ، ولا تزنوا ، ولا تقتلوا اولادكم ، ولا تاتوا ببهتان تفترونه بين ايديكم وارجلكم ، ولا تعصوا في معروف ؛ فمن وفى منكم فاجره على الله [ومن اصاب من ذلك حدا فاقم عليه فهو كفارته ، ومن ستره الله عليه فامرّه

مجمع البحرين - ثیمان

الی الله ان شاء عذبه وان شاء غفر له $\frac{۷ - ۴}{۲۶۳}$ ۰۰ ومن اصاب من

من ذلك شيئاً فعوقب في الدنيا فهو كفارة له ، ومن اصاب من ذلك شيئاً
ثم ستره الله فهو الى الله : ان شاء عفا عنه ، وان شاء عاقبه ۰۰ فبايعناه

على ذلك ۰۰ $\frac{۱ - ۳}{۹۷}$ ۰ $\frac{۷ - ۴}{۲۶۳}$ ، ت ، ن ، ۰۰

تهرجه مه :

عبادهى بنى صامت - رضى الله تعالى عنه - كه صحابى به كى
كه وريه حازرى وه قصى به در بووه ، به كيكه له دوانزه نه نواره كه له
• منى ، له شوى « عقبه » دا نه قيب و ه كيلي نه نواربوون كه به بيعت
بكن به يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - له سر نه مه هيجره ت
بفرموى بو مه دينه له ويدا موعاوه نه تى بكن - خه به رى داوه كه يغمه مر
- صلى الله تعالى عليه وسلم - له وه ختيكا كه له ده ورى يغمه مر - صلى
الله تعالى عليه وسلم - جه ماعه تى له نه صحابى حازر بوون ، نه مرى پى
ه رموون كه موبايه عم پى بكن • به عنى عهدو ميثاقم له گهل بكن
له سر نه مه : كه هيج شتيك نه كهن به شه ريكي خوا ، دزى نه كهن ، زينا
نه كهن ، شه ولادى خوتان نه كوژن ، بوهتان به كس نه كهن به درو
نه تهره ف خوتانه وه هلى به ستن و ريكي بخن ، له هيج نه ريكا له هيج
نه ريكا كه موافقى شهر عى موخاله فه نه كهن ؛ هه ركس له ثيوه
موعاهه ده كه ي به جى بنى نه جرى شه وه له سر خوايه به نه ضلى خوى
جه زايان نه دانه وه • هه ركسى له ثيوه له وانى كه به يان كرا - غه برى
شيرك - شتيك بكاو له دونادا موعاوه به كرا ، به عنى حوكمى شه وه

مجمع البحرين - ثیمان

نهمه که هیچ شتیک نه کهین به شهریکی خوا - سبحانه و تعالی و تقدس - ،
 زینا نه کهین ، دزی نه کهین ، نفسی که خوا - جل و علا - به ناحق
 کوشتی نهوی حرام کردبی نه یکوزین به ناحق ، هم لهسر نهمه
 مالی خلع تالان نه کهین ، هم لهسر نهمه موخاله فی نه مرو نه می
 مهشروعی « اولو الامر » نه کهین . نه گهر نه مانه مان به جی هینا جه زمان
 « جه نته ، . نه گهر به کی نه و نیشانمان کرد موکافات و موجزاتی
 راجیعه ته لای خوا . . به عنی نیراده به رموی عفو مان نه کا ، و الا به
 زده دری گونا نه که مان موجزاتمان نه دا . .

۱۳/۱۴۲ - عن عبدالله بن عمرو بن العاص [رضی الله تعالی عنهما]

۱ - م

ان رجلا سال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ای

۳۴۱

المسلمین خیر؟ عن ابی موسی - رضی الله تعالی عنه - قال : قالوا [قلت .
 م] : یا رسول الله ای الاسلام [ای المسلمین . م] افضل؟ قال : من
 سلم المسلمون من لسانه ویده . .

$$\begin{array}{r}
 \text{ح - ۱} \\
 \hline
 ۹۲
 \end{array}
 \cdot
 \begin{array}{r}
 \text{م - ۱} \\
 \hline
 ۳۴۵
 \end{array}
 \cdot
 \begin{array}{l}
 \text{ن ، ت} \\
 \cdot
 \end{array}$$

نه رجعه مه :

ابو موسای نه شعهری نه فرموی : و بیان : یا رسول الله چ
 موسولانه تی نه فضلی زیاتره ؟ فرموی : موسولانه تی نه و کسه
 که موسولانان له زمان و دوستی سالم بن . . به عنی نه به دوست نه به زمان
 زده دری نه بی بوموسولانان .

مجمع البحرين - نيمان

۱۴/۱۴۳ - عن عبدالله بن عمرو [بن العاص] - رضي الله تعالى عنهما - ان رجلا سال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - أي الاسلام خير ؟ قال : تطعم الطعام ، وتقرأ السلام على من عرفت ولم تعرف

$$\frac{1-م}{341} \cdot \frac{1-ح}{93} \cdot \text{ن ، د ، ج} \dots$$

تهرجه مه :

عبداللهی بنی عمر ته فرموی : یاوی له یغه مه ر - صلی الله تعالى علیه وسلم - ی پرسی چ موسولمانه تی چاکتره ؟ یغه مه ر - صلی الله تعالى علیه وسلم - فرموی : خوراک دهر خواردی خهلق بدهی ، سهلام بکهی له سهر تهوی بیناسی و تهوی نه بیناسی یه عنی هیچ فهرق نه کهی له به یینی ناسیاوو نه ناسیاوا ، چونکه هه موو موسولمانان برای دینین بو یه کتری ..

۱۵/۱۴۴ - عن انس [بن مالك] - رضي الله تعالى عنه [عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : لا يؤمن احدكم حتى يحب لاخته [او قال لجاره م] ما يحب لنفسه

$$\frac{1-م}{349} \cdot \frac{1-ح}{94} \cdot \text{ت ، ن} \dots$$

تهرجه مه :

انس - رضي الله تعالى عنه - له یغه مه ر - صلی الله تعالى علیه وسلم - وه ریوا یهت ته کا که فرموی : هیچ کهس له ثیوه موئینی کانیل نایی تائهوی بو نه نفسی خوبی خوش تهوی بو برای ، یا خوشکی دینی خویشی خوش بوی . یه عنی خوی ههز له چی ته کا که بیی ههز کا

مجمع البحرين - ثیمان

یہ کیکی ٹہ فرموی دہ رحق ٹہو کہسہ یہ کہ زولم و ٹہزیہت
 دانی دہرو دراوسی لہلا حلال بی • بی شک ٹہو کہسہ کفرہ لہ
 بہہشت مہر و مہ •• ٹومیدم وایہ ، انشاء اللہ ، ٹہو نہوعہ کہسانہ
 نہاؤ موسولانا مہوجود نین ••

دووم ٹہ فرموی : ٹہو کہسہ کی ٹہزیہتی دراوسی بدا جہزای
 وایہ لہ گل ٹہرابو ٹہقرانی خویا کہ ٹہو صیفہ تہیان نہ بی نہچتہ
 بہہشت • چوونی زور دوا ٹہکوی یاعفو یاعزاب • یا لہ نہوایی
 ٹہدری بہ دراوسیکہی ••

بویہ ٹہ بی ٹہم جہدیتہ تہتویل بکری ؛ چونکہ کہسی ، با اصراریش
 بکا لہسہر گونامی کہ پیرہو لہسہر ٹہو اصرارہ بمری و تہویہی لی نہکا ،
 نہگہر لہسہر تہو حید بمری ٹہحادیث و ثاباتی زور دلالت نہکا لہ
 سہر نہجات بوونی لہ ٹاگری جہہنتم ، ٹہچتہ بہہشت •• ٹہو
 تہحادیثانہ بہعزی لہم بابہداؤ بہعزی لہ ذیکری ٹہحوالی ٹاخیرہ تا انشاء
 اللہ ذیکر ٹہکری ••

۱۷/۱۴۶ - وعنه ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 قال : فوالذي نفسي بيده لا يؤمن احدكم حتى اكون احب اليه من والده

ح - ۱

وولده _____ ن بتقديم الولد ••

۹۴

تہرجمہ :

یہمہر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرمویہتی : سوین ٹہخوم
 بہو ذاتہ کہ نہفسی من لہدہستی قودرتی ٹہوایہ ہیچ کہس لہٹیوہ

مجمع البحرين - ثیمان

دوئیمینی کامیل نابی تامنی له باوک و دایک و ئهولادی نیرو می
خوشر نهوی ..

لهم هه دیشه داسی نهوع « محبت ، ههیه : ۱ - محبتی یغمه ر - صلی
الله تعالی علیه وسلم - که محبتی ئیحصانه ۰۰ ۲ - محبتی باوک و دایک
که محبتی اجلاله ۰۰ ۳ - محبتی شهفهقهت و رحمت که محبتی
ئهولاده ۰۰ محبتی ئیحصان گوره و افضلی هه موویانه ؛ چونکه دوو
محبتی که ی تر طبعین له سائیری حه یوانا ئیشا ههیه ، محبتی ئه ووه
محبتی عیلمی یه ، محبتی ئیمانیه به سبه بی سه عاده تی دویا و
ئاخیره ته ۰۰ اذافنا الله من حلاوتها ۰۰

۱۸/۱۴۷ - عن انس [رضی الله تعالی عنه] عن النبی - صلی الله
تعالی علیه وسلم [انه] قال : لا یؤمن احدکم حتی اکون احب الیه من

$$\text{والله وولده اجمعین} \quad \bullet \quad \frac{1 - \text{ح}}{95} \quad \bullet \quad \frac{1 - \text{م}}{348} \quad \bullet \bullet$$

ته رجعه مه :

یغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ئه فدرموی : هیچ کسی له
نبوه نابی به موئیمینی کامیل تا له لای خوشه و یستر نه ب له باوک و له دایک و
له ئهولادی و له هه موو ئینسان ۰۰

وعنه قال : قال رسول الله - صلی تعالی علیه وسلم - لا یؤمن
عبد ، وفي أخرى لا یؤمن الرجل حتی اکون احب الیه من اهله وماله

$$\text{والناس اجمعین} \quad \bullet \bullet \quad \frac{1 - \text{م}}{348}$$

تہرجہ ماہ :

پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموویہ تی : ہیج عہدی ، ہیج کہسی ، ہیج ییای نابی بہ موئینی کامیل تامن لہ لای لہ باوک و دایک و کورو کچو مال و منالی و لہ ہموو کہسی خوشہ و یستر نہ ہم . .

۱۹/۱۴۸ - وعنه ثلاث من كن فيه وجد [بہن • م] حلاوة الايمان : ان يكون الله ورسوله احب اليه مما سواهما • وان يحب المرء لا يحبه الا الله ، وان يكره ان يعود في الكفر [بعد ان انقلده الله منه • م] كما يكره ان يقذف في النار . .
ت • ن الفاظہم مختلفہ . .

تہرجہ ماہ :

انس - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - لہ پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ریوایت تہ کا کہ تہ فہرموی : سی خصلت ہن ہر کہسی تہو خصلت تانہی تبابی شیرینی ثیمان تہ چیری : ۱- خواو رسوولی خوای لہ ہرچی غیری تہوانہ لہ لای خوشہ و یستر ہی . . ۲- ییویکی یا کہسیکی خوش و یست ہر لہ بہر خوا تہو کہسی خوش بوی ، ہیج مہفہعت و مہقصہ دیکی تری نہ ہی . . ۳- ہرزوہ کو چون پیی ناخوشہ کہ فری بدریتہ ناو تاگر [لہ دوا تہمہ کہ خوا لہ کوفر نہ جاتی دا] وایش پیی ناخوش ہی کہ دو بارہ عہودت بکاتہ وہ بو کوفر . .

تہم سی صیفہ تہ لہ حقیقہ تا یہ کیکن ہرسیکی مجبہ تی خواو- رسوولی خوایہ • مجبہ تی رسوولی خوایش ہر مجبہ تی خوایہ ؛ چونکہ دستگیرمانہ بولای خوا - عز وجل - . . یاخوا قتہ دستمان بہر نہ دا لہ گہل برادہ رانی دینی یا !!

مجمع البحرين - ثیمان

۲۰/۱۴۹ - وعنه عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال :

ج - ۱
آية الايمان حب الانصار ، وآية النفاق بغض الانصار ..

۹۶

م - ۱
ن ۰ ولكن في مسلم تقديم الحب والبغض على الآية ، وفي
۴۱۰

م - ۱
أخرى فيه : آية المنافق وآية المؤمن ..
۴۱۱

تهرجمه :

انس - رضی الله تعالى عنه - له پیغمبره وه - صلى الله تعالى عليه وسلم - ريوایهت نه کا که فہرموی : علامہ تی ثیمان خوش ویستی نه نصاره - کہ نهوس و خہزرہ جن ہجرتیان بہ پیغمبر - صلى الله تعالى عليه وسلم - کردو یاریہ یان دا لہسہر کوففاری قورمیش و « سائرہ » نا بہ نہرزی حجازو یہمنو نہطرافا کوفرو شیرکی زیرو زہ بہر کرد - رضی الله تعالى عنهم - .. علامہ تی نفاق یعنی دووروی لہ گہل نہ ہی نیسلاما بوغضی نہ نصاره ..

۲۱/۱۵۰ - عن ابي سعيد الخدري ، و ابي هريرة [رضی الله تعالى عنهما] ان رسول الله - صلى الله عليه وسلم - قال : لا يبغض الانصار

م - ۱
رجل يؤمن بالله واليوم الآخر ..
۴۱۰

تهرجمه :

أبو سعیدی خودری و ابو ہریرہ - خویان لی رازی ہی - لہ

مجمع البحرين - ثیمان

بیغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - هوه ریوایهت ته کهن که فہرمویہ :
 کہسی کہ ثیمانی بہ خواو روژی ٹاخیرہت بی بوغزی ٹہ نصاری نابی ؛
 چونکہ ٹہوولا بہ موعاوہ نہ تی خوا لہ پاشا ٹہوان دینی محمد - علیہ
 الصلاة والسلام - مشریق و مغربی گرت ۰۰ خوا دوشمنی کویرکا !!

۲۲/۱۵۱ - البراء - رضی الله تعالی عنه - يحدث عن النبي - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - انه قال ، في الانصار : لا يحبهم الا مؤمن ولا
 يبغضهم الا منافق . من احبهم احبه الله ، ومن ابغضهم ابغضه الله ۰۰

$$\frac{1 - 4}{410} \cdot \frac{6 - 1}{144}$$

تہ رجہ مہ :

براء - رضی الله تعالی عنه - حکایہت لہ بیغمہ مرہوہ ٹہ کا - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - کہ دہ رجہق ٹہ نصار فہرموی : غہیری موٹمین
 نایان حوینی ، غہیری مفاق نایان بوغزینی ہر کہسی ٹہ نصاری خوش
 بو خوایش ٹہوی خوش ٹہوی ، ہر کہس بیان بوغزینی خوایش ٹہو
 کہسہ ٹہ بوغزینی ۰۰

لہ فہضائیل ٹہ نصارا - انشاء الله تعالی - ٹہینن کہ بیغمہ مر - علیہ
 الصلاة والسلام - فہرمویہ تی : ٹہ گہر ہیجرہت مانع نہ بوایہ من یہ کیک
 ٹہ بووم لہ ٹہ نصار ۰۰ لہ فہضائیل ٹہ نصارا لہ کیتابی فہضائیل میقداری
 کافی ذیکر کراوہ ۰۰

۲۳/۱۵۲ - عن ابي شريح [الخزاعي] العدوی - رضی الله تعالی
 عنه - انه قال : سمعت اذناي ، وابصرت عيناي حين تكلم رسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : [في البخاري زيادة : من كان يؤمن

مجمع البحرين - ثیمان

بانه والیوم الآخر فلیکرم جاره [من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیکرم
ضیفه جائزته ، قالوا : وما جائزته یا رسول الله ؟ قال : یوم وليلة ،
والضیافة ثلاثة ایام ، فما کان وراء ذلك فهو صدقة علیه ، وقال : من

$$\frac{7-4}{302} \quad \frac{9-3}{25} \quad \cdot \quad \frac{\text{كان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیقل خیرا او لیصمت}}{\cdot}$$

عن ابی هريرة عینه ، الا ان فیہ بدل فلیکرم جاره فلا یؤذ جاره

$$\frac{9-3}{24} \quad \cdot \cdot$$

تهرجمه :

له ابو شریحی عدهوی بهوه ریوایت کراوه که فهرموویتهنی :
که هردوو گویم بیستیان ، هردوو چاوم بینان که یغمهر - صلی الله
حالی علیه وسلم - « تکلمی ، فهرمو فهرمووی : هر که سی ثیمانیه به خواو
روزی تاخیرت بیی ئیکرامی میوانی بگری له بهخشیشیا [یعنی
زیافته تیکی باشی بو بکا له عادهتی خوی زیاتربی ، چیشت و طعامی چاکی
بو دانی •] له یغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - استیفسار کرا که
جائزه یعنی بهخششی میوان موددهی چند روزه یا رسول الله ؟
فهرمووی موددهتی جائزه کهی شهوو روزیکه ، موددهی ضیافتهت و
میوانداری سی روزه ، لهوه زیاتر صدهده قهیکه که بیی ئه کری ، یعنی
نه گهر یاو نه بی و صدهده قهی پی عیب نه بی با لهی روز زیاتر دابیشی •
تهمه بو که سیکه که خانه خوی کهی دابیشستی میوانه کهی پی خوش نه بی •
تهمه نه گهر خانه خوی له لای خوش بی و یا بدل ته کلیفی لی بکا که زور
له لای بمینتهوه هر چه نده بمینتهوه میوانداریه و به صدهده قه

حسیبیه ..

لهمه‌دا کسی روز میوانداری و شه‌وو روزی اختیار مه‌صره‌فی
له‌عاده‌ت زیاتر کردن بومیوان واجبه یا سونته‌ته .. خیلاف هدیہ : لای
شافعی و مالکی و ثیمامی اعظم - رضی الله تعالی عنہم - سونته‌ته وه له
مه‌کاریمی نه‌خلاقه . لای ثیمامی أحمد له‌سه‌ر لادیبی و خیمه‌نشین و نه‌مثالی
نه‌وان واجبه ؛ چونکه بو ربیوار ته‌داروکی نه‌وهی که ئیحتیاجی بیی
هدیه زه‌حمته‌ته . نه‌مما له‌سه‌ر شاری - چونکه له‌شارا بازارو دوکان
هدیه - ته‌داروکت کردنی زه‌حمته‌تیه ، شاریش نه‌کته‌ریان نه‌رزاق و
زه‌خیره‌یان هر به‌پاره ته‌داروکت نه‌کهن ، لادیبی پاره‌ی پی ناده‌ن ، له
نه‌رازی و جه‌یوانی خویان ته‌داروکی نه‌کهن^(۱) .. بویه به‌عاده‌ت
شارستانی نه‌کثریان خه‌سیسن ، لادیبی عه‌شایر سه‌خی و مه‌ردن . له‌هر
جی به‌کا مه‌ده‌نیته‌ت تازیاری بی ناپیاوی و خیسه‌ت و نه‌خلاقتی ره‌زیله زیاتر
نه‌بی تا به‌ده‌ره‌جه‌بی که له‌فضائلی نه‌خلاق هیچ نه‌ته‌ر نامینی .. خوا
له‌شه‌رو ده‌نائه‌تی مه‌ده‌نیته‌ت بمان پاریزی !!

مه‌ده‌نیته‌تی ئیسلام له [م د ن] دروست کراوه . مه‌ده‌نیته‌تی
ئیسته له ده‌نائه‌ت دروست کراوه ..

هم یغه‌مه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه‌رمووی هر که‌سی
ئیمانی به‌خواو روزی ئاخیره‌ت بیی قسه‌ی خیربکا !

(۱) ماموستا ملا رشید به‌گک - خوی لی رازی بی - وه‌لامی نه‌و
قسه‌ی که کردی : « نه‌مما له‌سه‌ر شاری ؛ چونکه ... » دیار نیه وه
نه‌یفه‌رموو . وه‌ک له قسه‌یه‌که‌وه دیاره ، وه‌لامه‌که‌ی نه‌وه‌یه ، لای ثیمامی
احمد وایه میوانداری کردنی شاری بو میوان واجبه نیه ..

مجمع البحرين - نيمان

نه گهر قسه‌ی خیری نه کرد بی ده‌نگ بی ۰۰ په‌عنی غه‌یه‌ت نه‌کا
 جوین نه‌دا یفتیراو ته‌زویر نه‌کا ، قسه نه‌ینی و نه‌با ۰۰۰ له بوخاریدا
 له نه‌ووه‌لی نه‌م حه‌دینه‌وه نه‌م جومله‌ی زیاد کردووه : که یغه‌مه‌ر - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : که‌سی باوه‌ری به‌خواو روژی ناخیره‌ت
 بی ئیکرامی دراوسی‌ی بگری ، له‌حه‌دینی ابو هریره‌دا نه‌زیسه‌تی
 دراوسی‌ی نه‌دا ۰۰

۲۴/۱۵۳ - عن ابي شريح الخزاعي [العنوي] قال : قال رسول
 الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : الضیافة ثلاثة ايام ، وجائزته يوم
 ولیة ، ولا یحل لرجل مسلم ان یقیم عند اخیه حتی یؤثمه ، قالوا :
 یا رسول الله کیف یؤثمه ؟ قال : یقیم عنده ولا شیء له یقریه به ۰۰

۷ - ۴

۰۰

۳۰۲

ته‌رجه‌مه :

أبو شريح خوزاعي - رضی الله تعالی عنه - نه‌فهرمووی : که
 یغه‌مه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : ضیافته سی روزه .
 جائزه شه‌وو روژیکه . حه‌لال نه‌ بوپیاویکی موسولمان لای برای دینی
 خوی بمینینه‌وه تا تووشی گوناھی بکا . نه‌صحابی کیرام فهرموویان : یا
 رسول الله چون تووشی گوناھی نه‌کا ؟ یغه‌مه‌ر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فهرمووی : له‌لای نه‌مینینه‌وه هیچی نه‌ میوانداری نه‌وی بی
 بکا . په‌عنی نه‌و وه‌خته خانه‌خوی که‌ی لای نه‌م و لای نه‌و ده‌ست نه‌کا
 په‌غه‌یه‌ت کردنی ۰۰

۲۵/۱۵۴ - عن عقبه بن عامر [رضی الله تعالی عنه] قال : قلنا

مجمع البحرين - نيمان

للنبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : انك تبعثنا فنزل بقوم لا يقرونا
فما ترى فيه ؟ فقال لنا : ان نزلتم بقوم فامر لكم بما ينبغي للضيف
فاقبلوا : فان لم يفعلوا فخلوا منهم حق الضيف [الذي ينبغي لهم ٠ م]

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ٤ \qquad \text{م} - ٧ \\ \hline \text{٢٥٥} \qquad \text{٣٠٤} \end{array}$$

تهرجمه :

له عقبه بنى عامروه - رضى الله تعالى عنه - ريوايهت كراوه
فهرمووى : به يغمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - مانوت : تو نمان
نيرى بسم لاو بهولادا [يعنى وائيهى] لهلاى قومى دائه به زين
ميوانداريمان ناكن له ودا بمجى رهئى نه فهرفووى ؟ به ئيمهى فهرموو :
نه گهر لهلاى قومى دابه زين و نهمر كرابو ئيوه به شتى كه لايه قى ميوان
بى ليان قبول بكن ، نه گهر نه و يان نه كرد حه قى ميوان چيه ليان
بستين ٠٠ يعنى به پاره ٠٠ لاي غه يرى احمد ميواندارى سونه تى
و مؤكده به ، لاي أحمد واجه له سه لاديهى و صهرانشين ٠ له
حبنى صاحه تا به زور ليان نه ستينرى ٠٠ تفصيلى له قسطلانوى و نه ويدا
له شرحى نه حه ديه دا ٠

٢٦/١٥٥ - عن ابي هريرة - رضى الله تعالى عنه - عن رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل
خيرا او ليصمت ٠ ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم جاره [فلا
يؤذ ٠ اخرى م] ٠ [فليحسن الى جاره ٠ اخرى م] ومن كان يؤمن بالله
واليوم الآخر فليكرم ضيفه ٠٠ كلفظ ابي شريح
$$\begin{array}{r} \text{ح} - ٩ \qquad \text{م} - ١ \\ \hline \text{٢٤} \qquad \text{٣٥١} \end{array}$$

واللفظ له ٠ ج ٠٠

مجمع البحرين - نيمان

تهرجه مهی رابورد (۱) :

والروایات کثیره ، والالفاظ مختلفه ، تقدیما وتأخیرا ، مآل الكل

واحد ..

۲۷/۱۵۶ - عن طارق بن شهاب قال : اول من بدأ بالخطبة يوم العید قبل الصلاة مروان ؛ فقام الیه رجل ، فقال : الصلاة قبل الخطبة ، فقال : قد ترك ما هنالك ، قال ابوسعید - رضی الله تعالی عنه - : اما هذا فقد قضی ما علیه سمعت رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول : من رأى منكم منكرا فلیغيره بیده ، فان لم یستطع فبلسانه ، فان لم یستطع

فقلبه وذلك اضعف الايمان ..
۱ - ۴
۳۵۵

تهرجه مه :

طارقی بنی شهاب ثعلی : نهووهل کهسی که له روزی جهژنا دهستی کرد به خوطبهی نویژی جهژن له پیش نویژا مهروان بو ، پیای هلسا بولای پیی وت : نویژ له پیش خوطبه دایه . مروان وتی : نهوه تهرک کراوه ..

ابو سعیدی خودری - رضی الله تعالی عنه - بو تهقویهی نهو پیایوه فدمووی : نه ماته مه نهو نهی له مونکرهی له سهری لازم بو بیکسا بهجی هینا . له پیغمهرم بیستووه - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه یفهرموو : هدرکهسی مونکره یکی دی تیکی بدا به دهست ، نه گهر نه یوانی که به دهست تیکی بدا به زمان ، تیکی بداو بلی مه یکن نه مه شتیکی

(۱) بروانه شهرحی حدیثی زماره ، ۲۳ ، .

مجمع البحرين - ثیمان

خرابو بی شهرعی به ، نه گهر به زمانیش نهی ویرا که تیکی بدا به دل
بی که رهینی • نه ویش ضعیفترینی ثیمان ••

۲۸/۱۵۷ - عن عبدالله بن ابي صعصعة عن ابي سعيد الخدري
- رضی الله تعالی عنه - قال : قال لي : اني اراك تحب الغنم وتتخذها ؛
فاصلحها واصلح رعامها [أي ما يسيل من انوفها] ، فاني سمعت رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : يأتي على الناس زمان تكون
الغنم فيه خير مال المسلم يتبع بها شغف الجبال ، او سعف الجبال في

ح - ۶

مواقع القطر يفر بدينه من الفتن •• $\frac{\text{د ، ن}}{\text{د}}$ انه قال : قال

۵۱

رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : يوشك ان يكون خير مال المسلم
غنما يتبع بها شغف الجبال ومواقع القطر [أي بطون الاودية والصحارى]

خ - ۱

يفر بدينه من الفتن •• $\frac{\text{د ، ن}}{\text{د}}$

۱۰۰

نه رجه مه :

عدالله تهلی : ابو سعیدی خودری - رضی الله تعالی عنه - پی پی
فهرموم : وات نه بینم که مهرت خوش نهوی ، رای بگری ئیصلاحی
بکه ، ئیصلاحی نهویان بکه که له بهر ضعیفی چلم له بهرلووتیان
بروا • له پیغمهرم بیستوه - صلى الله تعالى عليه وسلم - نهیفرموم :
زهمانی به سهر ئیسانا پی که مه ر خیرترینی مالی نهوی • شوینیان بکهوی
بیان با بو سه رشاخو بیان و جی بارانی لی باری ، بهوه له گهل دینی
بوموحافزهی دینی فیرار بکا له فیتنه و شهرو شور ••

نهم حه دینه موعجزیه کی زور گوره به بو پیغمهر - صلى الله

مجمع البحرين - ثیمان

تعالیٰ علیہ وسلم - • وہ کو خہبری لی داوہ نہو زہمانہ دہمیکہ ہاتوہ
بیستہیش وایہ ••

دہلالہت نہ کا لہسہر نہمہ لہوہختی فیتہدا عوزلہت بو ئینسان
شتیکی زور باشہ • ئینسان لہ گہل یہ کی ، یا دوو کہسا ئیختیلاطی بی
مومکین نہ کہ تووشی گوناہو غہیہت و تہزویرو د کد ، و حسہدو
عہداوہت نہ بی •• مہزہبی شافیعی - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - وایہ کہ بو
تہعلیم و تہعہللوم و عیادہت و ، تہحصیلی تہخلاقو ، زیارہتی نہخوش و
جومعہو جہماعہت صوجہت لہ عوزلہت چاکترہ •• لای بہعزیکی تر
بو سہلامہتی دین عوزلہت چاکترہ •• موراجعہعی د احیاء العلوم ،
بکہ ! فیہ شفاء لما فی الصدور •

لہ حدیثہ کہی ترا کہ نہویش ہر لہودوہ ریوایہت کراوہ
تہفہرموی : تزیکہ کہ چاکترینی مالی موسولمان میگہل بی ، شوینی
بکہوی ••• الخ •

۲۹/۱۵۷ - عن عائشة - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - قالت (۱) : کان
رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - اذا امرهم امرهم من الاعمال
بما یطیقون • قالوا : انا لسنا کھیتک یا رسول اللہ ان اللہ قد غفر لک
ما تقدم من ذنبک وما تاخر : فیغضب حتی یعرف الغضب فی وجہہ ، ثم

ح - ۱
یقول : انا اتقاکم ، واعلمکم باللہ انا ••
۱۰۱

(۱) دانہر -خ- ژمارہ د ۱۵۷ ، دوو چار نووسیوہ ، وہ کو
بریارمان دا ، ہیچ دہست کاری ناکہین تا ژمارہی گشتی کتیبہ کہ تیک
نہچی •

تهرجه مه :

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - زور ره چیمو « مشفق »
 بووه به نوممه تی . . . حه زره تی عایشه - رضی الله تعالی عنها -
 فه فرموی : پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - و ابو که نه مریکی
 بگردایه به نوممه تی که ئیشی بکن نه مری پی نه فرموی به ئیشی که
 ده ره قه تی بین . . .

نه صحابی کیرام فرمویان : یا رسول الله ئیمه وه کو تو بین که
 به عمه لی کهم له مه شوولی بهت نه جاتمان بیی ، خوا گوناھی له مه ویشو
 له مه وپاشی توی عفو کردوو . گوناخت لی صادر نه بووه نابی . نه و
 وه خته پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - غه ضه بیکی وای لی نه نیشته و
 رفی هه له سا نه نه ری نه و غه ضه به له دم و چاویا زاهیر نه بو . له دوایا
 نه یفه رموو : له ئیوه « متقی » تر ، له ئیوه خواناستر منم . . . به عنی من خوا
 له ئیوه چاکتر نه ناسم که چه نده بی باکه که چه نده « قهار » به ثانی
 هه موو عالم غور بکا باکی نه ؛ که وایی نه بی من به ثانی له عیاده تی
 نه و فارغ نه بیم . . .

۳۰/۱۵۸ - عن ابي هريرة - رضی الله تعالی عنه - قال : قال لی
 رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - [وفي آخری سمعت رسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول : لمن یدخل احدا عمله الجنة] : لن
 ینجی احدا منکم عمله ، قالوا : ولا انت یا رسول الله ؟ قال : ولا انا الا
 ان یتقدمنی الله برحمته [بفضل ورحمة . م . خ ، آخری] سدوا
 [وابتسروا . م] وقاربوا ، واخلوا ، وروحوا ، وشيء من اللذجة ،

والقصد القصد تبلغوا . . . $\frac{9 - ح}{342}$. $\frac{8 - ح}{253}$ الی وقاربوا . وفيه :

مجمع البحرين - ثیمان

« ولا يتمنن احدكم الموت ؛ اما محسنا فلعل ان يزداد خيرا ، واما مسيئا

م - ۱۰

فلعله ان يستعقب [أي يطلب العقبى ، وهو الارضاء] « ۰۰ _____ :

۲۹۴

بتقديم سددوا وما بعده على لئن يدخل الجنة أحدا عمله . وفيه بعد
قاربوا : وابشروا . وليس فيه ما بعده . وفيه : واعلموا ان احب الاعمال
الى الله ادومه وان قل . [وفيه في هذا المعنى رواية آخر بالفاظ متقاربة
معنى الكل واحد] ۰۰

تهرجه مهى هه موويان بهيه كهوه :

أبو هريره - رضی الله تعالى عنه - نه فرموی : له ریوایه تیکا پیغمبر
- صلی الله تعالى علیه وسلم - پی فرموم ، له ریوایه تیکا له پیغمبر
- صلی الله تعالى علیه وسلم - بیستوه نهیفرموو : عمه لی هیچ کسی
نهو کهسه ناباته بههشت ، له ریوایه ته کهی ترا عمه لی هیچ کسی
نهو کهسه نهجات نادا . نه صحابی کیرام فرموویان : تویش یا رسول
الله ؟ فرمووی : منیش مه گهر خوا به فضل و رحمتی نهجاتم بداو
بمباته بههشت ، یانه جاتم بدا له عذاب ؛ کهوایی طه له بی راستی و
زی صواب بکن . ۰۰ یعنی نه عملتان تطبیق به شرع بکن ،
لهوهی عمه له که تان به تال کاتهوه یا نهوایی نه هلی خوتان پاریزن ،
له عیاده تا زور « افراط » مه کهن و خوتان ماندو مه کهن ، به قد تاقه تی
خوتان عیادهت بکن ، عیاده تی به یانیا بکن ، ئیواران عیادهت بکن ،
نهختیکیش له شهو عیادهت بکن ، له بهینی افراط و تفریطا بن ، زور
خوتان هیلک مه کهن سستیش مه کهن نه گه نه مقصده ۰۰ یعنی عیادهت
ودک سه فدر کردنه چون له سه فدرائینسان هیچ نهوهستی و شهوو روز
ههر بروا له پاشا له بی نه کهوی له ریدا نه مینتهوهو ناگاته مه نزل عیادهتیش

مجمع البحرين - تيمان

« سه فہری الی اللہ » یہ وہ ناخبرہ تہ نینسان ہیج نہوہستی شہوو روز ہر
 مشغوولی نویزو روزوو ذیکرو قورئان خونین بی ماندو تہ بی ، وازی
 لی تہینی فقط عیادہ تہ کہی کم بی و دہوامی لہسر بکا ؛ بہ یانی
 کہ میک و نیواران کہ میک و شہو کہمی باقی تہوقات نیستراحت بکا ،
 کہیف و ذہوقی لہسر عیادہ تہ کہ تہینی و دہوامی لہسر تہ کا ۰۰

لہ حدیثہ کہی ترا تہ فہرموی : ہیج کہس لہ نیوہ تہمہ نئی مردن
 نہ کا ! چونکہ تہو کہسہ تہ گہر ہر چاکہی بی و خرابہی نہ بی بہ لکو
 خیری زیاتر تہ بی ۰ تہ گہر پایا و خراب بی بہ لکو تہوبہی لی تہ کا و طہ لہ بی
 زہزاو « مغفرتی » خوا تہ کا ۰۰

لہ ریوایہ تیکی مسلما تہ فہرموی : موژدہ بدن بہ خوتان ۰ یہ عنی
 موژدہ بی لہ نیوہ کہ عمہ لتان بی تہواب نیہ ، خوا وہ عمدہی
 پی فہرموہ ۰۰

۳۱/۱۵۹ - عن ابی ہریرۃ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - عن النبی - صلی
 اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - قال : ان الدین یسر ولن یشاد ہلما احد الا غلبہ ۰
 فسددوا [ای توسطوا فی العمل] ، وقاربوا [اعمالوا بما یقرب الی
 الصواب] ، وابتشروا ، واستعینوا والروحۃ وشيء من الدلجۃ

ح - ۱

۰ ن ۰۰

۱۲۱

تہرجمہ :

ابو ہریرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - لہ پیغمبرہوہ - صلی اللہ تعالیٰ
 علیہ وسلم - ریوایہ تی کردوہ کہ پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 فہرمووی : دین سوو کہ گرانی تیانیہ ، ہیج کہس نیہ کہ زورانی

مجمع البحرين - ثیمان

له گدل بگری و دین به سهریا غالب نه بووی ۰۰ یه عنی هه رکه سی بی و
بلی هه رچی نه عمالی صالحه یی که له دینا به یان کراوه من نه یکه م و به
جی ی ینم ۰ نه گه ر بیت و قیام به وه بکا دین به سهریا غالب نه بی و
ماندووی نه کا له پاشا لی عاجز نه بی و ناتوانی به جی ی بینی و په کی
نه که وی ۰۰

که واته له هه ددی ئه عیدالا عیادته بکن ، افراط و تفریطی
بیامه کن ، نه وه نده که له که مال وه نزدیکه به جی ی ینم ۰۰ موزده بی
له ئیوه که خوا - جل جلاله - له نه وایی مه حرو و متان نا کا ۰۰ نه ختی
له به یانایان ، نه ختی له ئیوارانا ، نه ختی له شهوا مه شغوول بن به عیادته وه
کافی به ۰۰

۳۲/۱۶۰ - عن عائشة [رضی الله تعالی عنها] ان رسول الله
- صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : سددوا وقاربوا واعلموا ان لن یدخل
احدکم عمله الجنة ، وان أحب الاعمال ادومها الی الله وان قل ۰۰

$$\begin{array}{r} \text{ح - ۹} \\ \text{م - ۱۰} \\ \hline \cdot \text{ ن مه عنای رابورد (۱) } \\ \hline ۲۵۴ \quad ۲۹۴ \end{array}$$

۳۳/۱۶۱ - عن المغيرة بن شعبة [رضی الله تعالی عنه] ان النبي
- صلی الله تعالی علیه وسلم - صلی حتی انتفخت قدماه ، فقيل له : اتكلف
هذا وغفرك ما تقدم من ذنبك وما تأخر ؟ قال : ألا اكون عبدا شكورا ؟

م - ۱۰

۲۹۵

(۱) بروانه شهرجی هه دیشی ژماره « ۳۰ »

مجمع البحرين - ثيمان

٣٤/١٦٢ - عن عائشة [رضی اللہ تعالیٰ عنہا] قالت : کان رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - اذا صلی قام حتی تفتطرت رجلاه • قالت عائشة [رضی اللہ تعالیٰ عنہا] : یا رسول اللہ اتصنع هذا وقد غفر لك ما تقم من ذنبك وما تاخر ؟ فقال : یا عائش افلا اكون عبدا شکورا ؟ •

١٠ - م

٢٩٥

تہرجلہ ماہ :

ثم دوو حدیثہ معنایان یہ کیکہ : عایشہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - تہ فرموی : بیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - کہ نویژی تہ کرد تہ وندہ تہ وستا تاہر دوو پی پی ترہ کیہ وہ • عایشہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - فرموی : یا رسول اللہ تو وا تہ کہی ! یہ عنی بوچی تہ وندہ تہ زیتی خوت تہ دی خو خوا گوناہی تہ و و لو تاخریتی عہو کردوہ ؟ فرموی : عایشولی تہی عہدیکہی وانہ ہم کہ شوکری خوا بہ جی بینم ؟

شوکری عہد ہی خوا ٹیترافہ بہ نیعمتی خواو تہ نایہ تی لہسر تہو نیعمتہی و دوامہ لہسر طاعتہی • شوکری خوا بو عہد موکافات دانہ و بہ تی لہسر تہ عمالی صالحہی ••

٣٥/١٦٣ - ابو ہریرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - قال : سمعت رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - یقول : والذی نفسی بیدہ لولا ان رجلا من المؤمنین لا تطیب انفسہم ان یتخلفوا عنی ، ولا اجد ما احملم علیہ ما تخلفت عن سریة تغزو فی سبیل اللہ • والذی نفسی بیدہ لو ددت ان اقتل فی سبیل اللہ ثم احیا ، ثم اقتل ثم احیا • ثم اقتل ثم احیا ثم اقتل ••

٨ - م

٥ - ح

٧٨

٣٩

مجمع البحرين - نيمان

تەرجەمە :

أبو هريرة - رضي الله تعالى عنه - ئەفەرموی : له یغەمەرم بیست -
 صلی الله تعالى علیه وسلم - ئەفەرموو : قەسەم بەو زاتە که ئەفسی من
 بە دەستی قودرەتیهتی ئەگەر بەعزی کەس نەبوایه که دلیان ناخوش
 ئەبی بەو که لەدوای من بیهتەووە نەین بو غەزا ، منیش هیچمەیه که
 بیانەمی و سواری بن له هیچ فیرقەیی که له ریی خوادا غەزا ئەکەن
 پاش نەئەکەوتم • قەسەم بەو زاتە که ئەفسی من لەدەستی قودرەتیاپە
 حەزە کەم لەریی خوادا بکوژریم و زیندو بکریمەووە ، له دوایا بکوژریم و
 له دوایا زیندو بکریمەووە هەمیسان بکوژریم ، زیندو بکریمەووە له دوایا
 بکوژریم ••

ئەم حەدیبە حەدیثی جیهادە ••

٣٦/١٦٤ - وعنه عن النبي - صلی الله تعالى علیه وسلم - قال :
 انتدب الله - عز وجل - لمن خرج في سبيله لا يخرجه الا ايمان بي وتصديق
 برسلي ان ارجعه بما نال من اجر او غنيمة ، او ادخله الجنة • ولولا ان
 اشق على امتي ما فعلت خلف سرية ، ولو ددت ان اقتل في سبيل الله ثم
 احيا ، ثم اقتل ، ثم احيا ، ثم اقتل •

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ١ \\ \hline ١١٩ \\ \text{م} - ٨ \\ \hline ٧٦ \\ \text{ن} \end{array}$$

تەرجەمە :

أبو هريرة - رضي الله تعالى عنه - له یغەمەرەووە - صلی الله تعالى
 علیه وسلم - ریاوەت ئەکا که یغەمەر - صلی الله تعالى علیه وسلم -
 فەرمووی خوا - عز وجل - بە دەنگ ئەو کەسەووە ئەچی که لەریی

مجمع البحرين - تيمان

خودا بچی بوغزا ، کهغیری تیمان بهمن و تصدیقی یغمه رانی من
 نه، له مال نه بانه دهری • که له گهل نه جر بی گبرته وه بو جیگهی خوی ،
 یا له گهل نه جر و غه نیمه تا • یا نه گهر شهید کرا بیخانه بهه شته وه ••
 نه گهر زه حمت نه بوایه له سر نومه تی من له دوا ی هیچ فیرقه یکه وه
 که بچن بوغزا دوا نه ده که وتم • چه زه کم که له ری خودا بکوژریم و
 زیندو بکریمه وه ، له پاشا بکوژریم و زیندو بکریمه وه • له پاشا
 بکوژریم ••

قال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - احب الدين الى الله الحنيفية

ح - ۱

السمحة •• اسنده البخاري في الادب المفرد وابن ابي شيبة

۱۲۱

واحمد ••

ته رجمه :

یغمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرموویه تی خوشه ویسترنی
 دین له لای خوا دینیکه له باطله وه لای داوه بو حق و دینیکه سههل و
 ناسانه •• یه عنی موخالیفی نه دیانی باطله یه ، نه و گرانیهی که له نه دیانی
 « سائر » دا ریک خراوه له م دینه دا نه که دینی ئیراهیمه - علیه السلام - و
 دینی ئیسلامه ••

۳۷/۱۶۵ - عن ابي هريرة [رضى الله تعالى عنه] ان رسول الله
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من قام رمضان [صام • اخری]

ح - ۱   م - ۴

ایمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه • $\frac{\quad}{\quad}$ • $\frac{\quad}{\quad}$

۳۱

۱۲۰

ح - ۳

----- موطا ، ج ، ن ، ت ، ن

۳۳۸

- ۲۸۶ -

تهرجه مه :

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرمویہ تی : ہر کہ سی
 رومہ زان بہ روزوبی ، حقہی روزو بہجی بینی ، شہوو روز عیادہ تی تیا
 بکا ، لہ « مبطلات و مکروہات » ، نغزای « ظاہری و باطنی » ی لہ نیشی
 نامہ شروع منع بکا ، لہ بہر نئمہی بگری کہ نیمانہی بہخوا ہدیہ ،
 بیخلاصی بی و ہر بو خوی بگری تا ہو و ہختہ گونامہی چی بی خوا
 عہفوی نیکا ..

۳۸/۱۶۶ - عن ابی ہریرۃ قال : کان رسول اللہ - صلی اللہ تعالی
 علیہ وسلم - یرغب فی قیام رمضان من غیر ان یامرہم فیہ بعزیمۃ :
 ۴ - م
 ۳۲
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰

نہم قسہی ابو ہریرۃ - رضی اللہ تعالی عنہ - وا نیکہ بہنی کہ
 موراد لہ قیامی رومہ زان عیادہت کردنہو تہراویجہ لہ شہوا ، نصلی
 روزوہ کہ فہرزہ خاریجہ لہوہ ..

تهرجه مه :

أبو ہریرۃ - رضی اللہ تعالی عنہ - نففہرموی : پیغمبر - صلی اللہ
 تعالی علیہ وسلم - لہحالی حہیاتیا تہرغیبو تہشویقی خہلقی نیکرد
 لہسہر عیادہتی فہضلہ لہ سہر تہراویجہ لہ رومہ زانا بی نئمہ نمریان بی بکا
 بہنہمری وجووبی • نففہرموو ہر کہ سی بہ نیمان و بہ نیکلاص عیادہت و

مجمع البحرين - ثیمان

نويز بکا له رهمه زانا ئه و گوناھه ی که تا ئه و وهخته کردوویه تی خوایی
خوش نه بی . . .

پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - وهفاتی فدرموو حال و ابو .
یهعنی به بی جهماعهت بهجوی جوی خهلق هه رکهس بوخوی نويزی
ئه کرد ، له دوای وهفاتی ئه و له زمانه ی ابوبکری صدیقوا ئه و وهلی خه لافه تی
ئیمامی عمرا - رضی الله تعالی عنهما - هه ر و ابو . . .

یهعنی له پاشا به ئه مری ئیمامی عمر - رضی الله تعالی عنه - ئه م
تهرتیه ی ئسته داهات . . .

۳۹/۱۶۷ - وعنه قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه
وسلم - من یقم لیلة القدر ایمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه . . .

ح - ۱	ح - ۳	م - ۴	. د ، ن ، ت ، مالک .
۱۱۶	۳۳۸	۳۲	

تهرجه مه :

پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فدرموویه تی : هه رکهسی له
رده زمانا له . لیلة القدر هه را وهستی بو عیادهت و نويز [یهعنی باهه ر
نه نا شهوی لیلة القدر بی شه وه کانی تر هیه چ قیامی نه بی] خوا هه موو
گوناھه ی پشوو ی غه فو ئه کا . . . هه وهست هه یه ئه م دوو حه دیه هه لگه ره
بو رهمه زان . . . (۱)

(۱) هه وهست هه یه ئه م . . . . . هتد : هه له گری مه بهستی
ئه وه بی هه لی گره بو باسی رهمه زان له وی دا بی نووسه . هه روه ک هه له گری
مه بهستی ئه مه بی ئه م دوو حه دیه هه لگه ره بو ئه وه که باش له قیمه تی
رده زمان تی بگه ی ، وه باش به روژووی . م . ع . ق .

مجمع البحرين - ثيمان

٤٠/١٦٨ - أبو سعيد الخدري [رضى الله تعالى عنه] قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : بينا انا نائم رأيت الناس يعرضون علىّ وعليهم قمص منها ما يبلغ الثدي ومنها ما دون ذلك ، وعرض علىّ عمر بن الخطاب وعليه قميص يجره . قالوا : فما اولت ذلك يا رسول الله ؟ قال : الدين . . .

١ - ح	٦ - ح	٩ - م
-----	-----	-----
١٠٤	١٠٠	٢٧٩

تهرجمه :

أبو سعيدى خودرى - رضى الله تعالى عنه - تهفهموى : يغه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهموى : له وهختيكا كهخوم لى كهوتبو لهخوما ديم كه ئينسانانم لهلا را تهبويرا هموو كراسيان له بهرابو بهعزى لهو كراسانه تاسهر مهمكنان بو ، بهعزيكيان لهوه كورتتربو . . . عمرى خهطابم پى نيشان درا كراسيكي له بهرابو تهوهنده دريژبو بهسهر تهوزا راي تهكيشا . . . تهصحابى كيرام فهمويان : يا رسول الله بهجى نهثولت لى دايهوه ؟ فهموى : بهدين . . .

٤١/١٦٩ - عن عبدالله بن عمر [رضى الله تعالى عنهما] ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - مر على رجل من الانصار يعظ أخاه في الحياء ، فقال رسول الله : دعه فان الحياء من الايمان !!

١ - ح	١ - م
-----	-----
١٠٥	١٠٠

تهرجمه :

له عبدالله بنى عمرهوه - رضى الله تعالى عنهما - ريوايهت كراوه

مجمع البحرين - ثیمان

له خصوصى شهرمندا وه عظى برأى خوبى دائندا ، به عنى پىى تهوت :
 كه ینغمهر - صلى الله تعالى علیه وسلم - به لای پیاویکا له نه نصار رابورد
 نه وه نده شهرمن مه به ، ینغمهر - صلى الله تعالى علیه وسلم - پىى
 فهرموو : وازى لی بینه چونكى حه یا له ثیمانہ !!

٤٢/١٧٠ - وعنه قال : مر النبي - صلى الله تعالى علیه وسلم -
 على رجل وهو يعاتب أخاه في الحياء ، يقول : انك تستحي حتى كأنه
 يقول قد أضربك ، فقال رسول الله - صلى الله تعالى علیه وسلم - :

ح - ٩

• دعه فان الحياء من الايمان !

٧٠

ته رجه مه :

له عبدالله وه - رضى الله عنه - ريوایهت كراوه كه ینغمهر - صلى
 الله تعالى علیه وسلم - به لای پیاویکا رابورد سه رزه نشتى برأى خوبى
 نه كرد له خصوصى حه یاو شهرما ، پىى تهوت : كه تو حه یا نه كه ی
 • حتى كأنه • پىى تهوت حه یاو شهرمنى زهره رى پى گه یانوى • به عنى
 ناتوانى حه قى خوت جى به جى بكه ی نه وه نده شهرمنى • ینغمهر - صلى
 الله تعالى علیه وسلم - فهرمووى : وازى لی بینه چونكه حه یا له ثیمانہ !!

٤٣/١٧١ - ابو مسعود - عقبه بن عامر البدرى - رضى الله تعالى
 عنه - قال : قال النبي - صلى الله تعالى علیه وسلم - : ان مما ادرك
 الناس من كلام النبوة الاولى : اذا لم تستح فاصنع ما شئت ••

ح - ٥   ح - ٩

• ج ، د ، • $\frac{\quad}{70}$ • $\frac{\quad}{437}$

٧٠

٤٣٧

تهرجمه :

أبو مسعودی بهدري - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی : که
 پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : له که لامی پیغمبرانی
 یشو که به نینسان گه یوه [و بیی ته بلینج کراوه و اتفاقی ، پیغمبرانی
 له سر هدیو نه سخ نه بو ته وه و حو کمی باقیه] فرموی یانه : که شهر و
 حیات نه بی هرچی هوه ست ینی بیکه . به عنی چیت له ده ست یی
 بیکه . خوا - عز وجل - موجازات نه دا . به م معنایه نه مر به کردن
 بو هره شه یه . .

معنای دووم : نیرادت کرد که شتی بکه ی تی ی فکره نه گهر
 له وانه بی که کردنی عیب نه بی و له وانه نه بی که حیا له کردنی بگری
 بیکه . نه گهر له وانه بی که له کردنی حیا بگری مه بیکه . . معنای
 سی به م : نه گهر نه نوشته باله لای خهلق عیب بی له دینا عیب نه بی موبالات
 به خهلق مه که بیکه . فقط معنای نه ووهل زور د متینه ، . . له زمانی
 نیمه یسا مه سلی مه شه ووره نه لین : که حیات نه بو هه موشتی بکه ،
 یاچی نه که ی بیکه . .

٤٤/١٧٢ - عن [عبدالله] بن عمر [رضی الله تعالی عنهما] ان
 رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : امرت ان اقاتل الناس
 حتی یشهتوا ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله ، ویقیموا الصلاة ،
 ویؤتوا الزکاة فاذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم وأموالهم الا بحسب
 الاسلام وحسابهم علی الله . .

$$\cdot \frac{1 - م}{280} \cdot \frac{1 - ح}{106}$$

مجمع البحرين - ثیمان

تہرجہ ماہ :

لہ ابن و عمرہ وہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ریوایت کراوہ کہ پیغمبر صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : ثہرم پی کراوہ کہ لہ گہل موشریکان موحارہ بہ بکہم تاشہادہت تہدن کہ غیری خوا معبودی بہ حق نیہ ، وہ محمدیش رسولی خواہو لہ طہرف تہوہہ ہوسہر ہموو خہلق نیراوہ • وہ تا نویژی فہرز بہ شہرا یطو تہرکانیہوہ بہجی یزنو ، زہ کاتی فہرز تہدن کہ تہویان کرد خونیان و مالیان لہمن حیفظ تہ کەن • یہ عنی خونیان بہ ہدہر ناروا مالیان ہومن حہلال نابی مہ گہر بہ حق نیہ اسلام • کہ بہجی نہین خونیان و مالیان ہومن حہلال بی • یہ عنی پایوی بکوژن یاشتیک بکہن کہ موجیبی حہددی شہرعی بی • یا نویژ نہ کەن ، یا تیلافی مالی موسولمانی بکہن تہو و ہختہ بہ قیصاص بہ تہرکی نویژ خونیان حہلال تہبی ، بہ تیلاف بہ قہد تہوہی کہ تہلفی تہ کەن مالیان حہلال تہبی •• لہ دواہی تہوہ حسابی گوناہی نریان عائیدہ بہ خوا ؟ یا عہفو یا عہزاب ••

لہم حہدیثہ وا دہرہ کەوی کہسی کہ تہ عمالی ظاہریہ باشی
« بینہ و بین اللہ » ہہرچی چلونہی بی کہس بوی دروست نیہ کہ
زہ درہیکی مالی یا بہدنی یا یلسانی بوی بی • ہہم لہ سہر تہرکی نویژ
بی تہوہہ کوشتنی دروستہ • تہما بو حوکومہت نہک بو ثاحادی ناس ••
زہ کات تہدا حوکومہت بوی دروستہ بہ زور بہ « مقاتلہ » زہ کاتیان لی
بستنی ••

۴۵/۱۷۳ - عن أبي هريرة [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] عن رسول اللہ
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - قال : امرت ان اقاتل الناس حتی یشہلوا

مجمع البحرين - نيمان

ان لا اله الا الله ، ويؤمنوا بي وبما جئت به [نيمان بهمن بينتو بهوهی
که هیناومه] فاذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم واموالهم الا بحقها ،

۱ - ۴

وحسابهم على الله _____ وعن جابر مثله ، وفي آخره : « ثم قرأ :

۲۸۴

فذكر انما انت مذكر لست عليهم بمسيطر [تمامه : الا من تولى وكفر ،
فيعذبه الله العذاب الأكبر ان ائنا اياهم ثم ان علينا حسابهم] ..
تدرجهمه :

تو که مالی قودرتهی خویان بو ذیکریکه ، تو هر « مذکری »
تهوهی که که مالی قودرتهی خویان بو بهیان بکهی ، که نه توانی زیندووتان
بکاتهوه و موکافات و موجازاتان بدا . نه گهر له دوای نهوه فکر نه که نهوه و
نهینه سهر ری حقه هیچ له سهر تونیهو لیت نابرسری که بوئیمانان
نه هیناوه . تو مسلط نیت به سهر یانا لکن نهوانهی که له حقه رو وه ربگیرن
و کافر بین و له سهر کو فر بینهوه خوا به عه زاییکی گهوره عه زایان نه دا ؛
چونکه هموویان نه گهرینهوه بولای ئیمه و له مه حشره حسابیان له سهر
ئیمه یه .. (۱)

۴۶/۱۷۴ - عن طارق [رضی الله تعالی عنه] قال : سمعت رسول

الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول : من قال : لا اله الا الله [وفي
اخری من وحد الله . م] ، وكفر بما یعبد من دون الله حرم ماله ودمه .

۱ - ۴

_____ وحسابه على الله ..

۲۸۶

(۱) دانر تهنها مانای ثایه ته که ی لیکدایه وه . مانای حدیثه که
له کمال مانای حدیثی پیشوردا وه که یه که .

تہرجمہ :

طارق - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - تہفہ رموی : لہ پیغمہرم بیست
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - تہفہ رموی : ہرکسی وتی : لا الہ الا
 اللہ • کافر بی بہوانہی غیری خوان و عیادہ تیان بوئہ کری ٹو کہسہ
 خوینی مالی حہرامہ بو موسولمانان مہ گہر بہحق • حسابان لہسہر
 خوابہ ••

۴۷/۱۷۵ - عن انس بن مالك [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : قال رسول
 اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : امرت ان اقاتل الناس حتی
 یقولوا : لا الہ الا اللہ ؛ فاذا قالوها ، وصلوا صلاتنا ، واستقبلوا قبلتنا ،
 وذبحوا ذبیحتنا فقد حرمت دماؤہم وأموالہم الا بحقہا • وحسابہم علی اللہ •
 ح - ۱
 م - ۱
 ۴۰۲
 ۲۸۴
 • ولس فیہ وصلوا صلاتنا وذبحوا ذبیحتنا •

تہرجمہ :

کہ لا الہ الا اللہ یان وتو وہ کو ٹیمہ نویزیان کردو رویان کردہ
 قبیلہی ٹیمہ وہ کو ٹیمہ حیوانیان سہربری خوینیان و مالیان حہرام
 نہی ••

۴۸/۱۷۶ - وعنه قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - : من صلی صلاتنا ، واستقبل قبلتنا ، واکل ذبیحتنا نذلک
 المسلم الذی لہ ذمۃ اللہ وذمۃ رسولہ فلا تخفروا اللہ فی ذمۃہ ••

ح - ۱
 ۴۰۲

مجمع البحرين - نيمان

تهرجه مه :

هدرکسی نويژي نيمه بکا ، رويکاته قيلهی نيمه ، نهوی نيمه
سري نوبرين بيخوا نهو کهسه موسولانيکی وايه که له عهدو نيماني
خواو پيغمه رايه ، عهدو پييماني خوا مهشکين ، خيانت مه کهن
دهرحق کسی کهحالی وايه ۰۰

۴۹/۱۷۷ - عن النعمان بن بشير [رضى الله تعالى عنه] قال : قال
رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : مثل المؤمنین في توادهم
وتراحمهم وتعاطفهم مثل الجسد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر

م - ۱۰

الجسد بالسهر والحمى _____ بهنى ئادهم نهعضای يکديکرنه ۰۰ الخ

۱۹

• گلستان

تهرجه مه :

پيغمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووی : موسولانان
مهسه ليان له خوشويستی په کتریداو له مهرحمهت بهيه کترياناو له
شهفهقت له گهل به کتريانا وه کو جهسه د وايه ؟ که له و جهسه ده
نهعزايک زانيکی توش بو هه موو نهعزاکانی په کتری بانگ نه کهن نه بن
بهشهریکی نهو نهعزايه له بيخهويداو تاو تيدا ۰۰

۵۰/۱۷۸ - وعنه قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - : المسلمون كرجل واحد اذا اشتكى عينه اشتكى كله ، واذا

م - ۱۰

_____ اشتكى راسه اشتكى كله ۰

۱۹

مجمع البحرين - ثیمان

تہرجمہ :

یغہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : موسولمانان
ہموویان وہک ٹینسائیکن ، ٹینسانی چاوی بیشی ہموو لەشی ٹیشی ،
سہری بیشی ہموو لەشی ٹیشی ۰۰

۵۱/۱۷۹ - عن ابي هريرة [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] ان رسول اللہ
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - سئل أي العمل [أي الاعمال ۰ م] افضل ؟
قال : ايمان بالله ورسوله ۰ قيل : ثم ماذا ؟ قال : الجهاد في سبيل الله ۰
قيل : ثم ماذا ؟ قال : حج مبرور ۰۰

ح - ۱	خ - ۳	م - ۱
۱۰۸	۹۲	۴۲۲

تہرجمہ :

لہ یغہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - سوئال کرا ج عہمہلی
چاکترینی ہموو عہمہلہ ؟ فہرموی : باوہ رکردن بہ خواو یغہمہری ۰
بیژرا : لہ دوایا چہ چاکترہ ؟ فہرموی : بوخوا غہزا کردن ۰ بیژرا :
لہدوای ٹہوچی ؟ فہرموی : جہجیکی مہقبول

أثر :

وقال عماد [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] : ثلاث من جمعہن فقد جمع
الایمان : الانصاف من نفسك وبذل السلام للعالم ، والانفاق من الاقتار ۰

خ - ۱

احمد ، بزار ، عبدالرزاق ، طبرانی ۰۰

۱۱۰

تهرجه مه :

هه رئينسانى جاميى سى شت بى جاميى كه مالى ئيمان نه بى :
 ۱- ده رحاق نه نفسى خوت عدالت به جى نيمان ، هيج حه قى خالق و
 ماخلووق به سه ر خويه وه نه به لان ۲۰۰ - سه لام كردن له عماله م بيناسى
 يانه يناسى ۳۰۰ - له حالى نه بوونيدا انفاق كردن به سه ر مال و منالاو ميوان و
 سائره دا ..

۵۲/۱۸۰ - عن ابن عباس [رضى الله تعالى عنهما] قال : قال النبي
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اريت النار فاذا اكثر اهلها النساء
 يكفرن . قيل : يكفرن بالله ؟ قال : يكفرن العشير ، ويكفرن الاحسان ،
 لو احسنت الى احدهن الدهر ثم رأت منك شيئا قالت : ما رأيت منك
 خيرا قط .. $\frac{ح - ۱}{۱۱۰} \cdot \frac{م - ۴}{۱۹۵}$ بنقص و زيادة كما ياتي في
 العيدين انشاء الله ..
 تهرجه مه :

له ابن و عباس - رضى الله تعالى عنه - ريوايهت كراوه كه بيغمه ر
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - فه رموى : ناگرى جهه تنم پينشان درا
 كه ديم زور ترينى نه هلى جهه تنم زنان بوون ؛ چونكه كوفر نه كهن .
 ئى بى پرسرا به خوا كافر نه بن ؟ فه رموى : كوفرانى ميرديان نه كهن ،
 كوفرانى چا كه يان نه كهن ، نه گه ر هه موو مودده تى عومرى خوت له گه ل
 به كيكيان ئيhsان بكه ي له دوايا شتيكى زور جوزئيت لى بينى كه موافيقى
 طه بى نه بى نه لى : قهت خيرم له تو نه ديوه ..

مجمع البحرين - ثیمان

۵۳/۱۸۱ - عبدالله بن عمر - رضی الله تعالی عنهما - عن رسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - انه قال : يا معشر النساء تصدقن واكثرن
 الاستغفار فاني رايتكن اكثر اهل النار ، فقالت امرأة منهن جزلة [ذات
 عقل] : وما لنا يا رسول الله اكثر اهل النار ؟ قال : تكثرن اللعن ،
 وتكفرن العشير . ما رايت من ناقصات عقل ودين اذهب لدي لب منكن .
 قالت : يا رسول الله وما نقصان العقل والدين ؟ قال : اما نقصان العقل
 فشهادة امرأتين تعدل شهادة رجل ، فهذا نقصان العقل . وتمكت

م - ۱

الليالي ما تصلي ، وتفطر في رمضان فهذا نقص الدين . . .

۴۱۳

تهرجه مه :

ينغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : نہی گہل زن ،
 یا نہی زن گہل صہدہ فہ بکہن ، زور استغفار بکہن ! چونکہ وامدی کہ
 نیوہ زورترینی ٹہلی جہہ نمین . . . زنیکی عاقل و بہ کہ مال لہوژنانہ وتی :
 یا رسول الله بوج ٹیمہ زور ترینی ٹہلی جہہ نمین ؟ فہرموی : چونکہ
 ٹیوہ زور لہعن ٹہ کہن ، کوفرائی ٹیحسان و چاکہی میردتان ٹہ کہن ،
 لہوانہن کہ لہعقل و دینسانا نوقصانی ہہ بہ . ہیچ کہسم نہدیوہ کہ
 لہٹیوہ زیاتر غلہ بہی کردبی بہسہر ییوی صاحب عہقلا . ٹہو ژنہ
 وتی : یا رسول الله نوقصانی عہقل و دینمان چہ ؟

فہرموی : نوقصانی عہقلتان ٹہوہ بہ : کہ شاہیدی دوو زن بہ
 شاہیدی ییوی حسبیہ . ٹہوہ نوقصانی عہقلہ . [ٹہ گہویتہ حہیزو
 نیفاسہوہ] موددہ تی ٹہوہستی نوژن ناکا ، رہمہزان بہ روژو نابی . ٹہوہ
 نوقصانی دینہ . . .

ثم حديثه دلالة له كما له سر ثمه كه له عنى موسولانانو ،
بى نه مرى مىردو ، ئىنكارى چاكه ي گوناھى كه بیره به ، سه به به بوسوتانى له تاگرى
جهه نتما ، به ئىحسانو صده قه و استغفارى زورو تهوبه كردن له تاگرى
جهه نتم نه جاتى نه بى . . . خولاصه چاكى نه بى به كه فارده تى خرابى . .

٥٤/١٨٢ - عن المعرور قال : لقيت ابا ذر - رضى الله تعالى عنه -
بالربذة ، وعليه حلة وعلى غلامه حلة ، فسألته عن ذلك ، فقال : انى
سأبت رجلا فعرته بامه ، فقال لى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - :
يا ابا ذر اعيرته بامه ؟ انك امرؤ فيك جاهلية . اخوانكم خولكم جعلهم
الله تحت ايديكم فمن كان اخوه تحت يده فليطعمه مما ياكل ، وليلبسه
مما يلبس . ولا تكلفوهم ما يغلبهم : فان كلفتموهم فاعينوهم . .

$$\begin{array}{r} \text{ح - ١} \\ \hline \text{م - ٧} \\ \hline \text{١١٣} \end{array} \cdot \frac{\text{د ، ت ، ٠٠}}{١٥٢}$$

٥٥/١٨٣ - عن المعرور بن سويد قال : مرنا بابي ذر بالربذة ،
وعليه برد وعلى غلامه برد مثله ، فقلنا : يا ابا ذر لو جمعت بينهما كانت
حلة ؟ فقال : انه كان بيني وبين رجل من اخواني كلام ، وكانت امه
اعجمية فعرته بامه ، فشكاني الى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - .
فلقيت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : يا ابا ذر انك امرؤ
فيك جاهلية . قلت : يا رسول الله : من سب الرجال سبوا اباه وامه ،
قال : يا ابا ذر انك امرؤ فيك جاهلية هم اخوانكم جعلهم الله تحت
ايديكم ، فاطعموهم مما تاكلون والبسوهم مما تلبسون . ولا تكلفوهم

ما يغلبهم . فان كلفتموهم فاعينوهم . . . وفي رواية ابى معاوية
١٥٠

عنه بعد قوله : انك امرؤ فيك جاهلية ، قال : قلت على حال ساعتى من

مجمع البحرين - ثیمان

الکبر ؟ قال : نعم علی حال ساعتک من الکبر ..

[روی البرموی انه لما شکاه بلال الی رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : شتمت بلالا ، وعیرته بسواد امه ؟ قال : نعم . قال : حسبت انه بقی فیک شیء من کبر الجاهلیة . قال فی ابو ذر خذه علی التراب ثم قال : لا ارفع خدی حتی یطأ بلال خدی بقدمه .. زاد ابن

الملقن : فوطیء خذه . انتهى - قسطلانی] _____ ..

۱۱۳

تهرجه مه :

ثم سی حدیثه در حقی یهك حادیثه یه ، له له فظا به عزی فهرقیان هیه که هیچ زهره ناگهینی به معنا . معنایان وایه : معروری بنی اسود تهلی : له . « ربنده » تووشی ابوزهری غفاری بووم - رضی الله تعالی عنه - خوی لیاسیکی له به را بو غلامه که شی لیاسیکی له به را بو . یه معنی له ونه وعه لیاسه . فهرقی له گهل غلامه که ی خوی نه بو له لیاسا . ییمان وت : تهی ابو زهر له به رچی لیاسی خوت و غلامه که ت له یه کن ؟ به عادهت ینسان جلی خوی له جلی خدمه تکاری چاکتر شه بی .. له حدیثه که ی ترا : ییمان وت : ته گهر لیاسی غلامه که یشت له گهل لیاسه که ی خوت له به رکه ی ته بی به « حله » : ته بی به دهستیکی ته واو . ابو زهر - رضی الله تعالی عنه - فهرمووی : له گهل پیکاویکا . یه معنی له گهل بلالی حه به شیدا جویمان به یهك دا . به ره شی دایکی عهیم لی گرت ییموت : کوری دایک قولهرهش . چووه لای حه زره تی یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - شکاتی لی کردم یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - بانگی کردم و چوومه حضور ی فهرمووی : جوینت به بلال داو

مجمع البحرين - ثیمان

بہرہ شیتی دایکی عہیت لی گرت ؟ وتم : بہلی • فرمووی : ٹہی
ابوزہر تو ییاویکی خولقی لہ ٹہخلاقی جاہلیہت تیاہ •

وتم : یا رسول اللہ ٹہوجوینی پی دام ، عادت وایہ کسی جوین بہ
کسی بدا ٹہوکہسی کہ جوینی پی ٹہدری جوین ٹہداتہوہ بہدایک و
باوکی ٹہوی جوینی پی ٹہدا •

فرمووی : ٹہی ابوزہر تو ییاویکی خولقی لہ ٹہخلاقی جاہلیہت
تیاہ • وتم : لہم ساعتی پیریہما ؟

فرمووی : لہم ساعتی پیریہتا •• ٹہوانہ برای دینی ٹہون ،
خوا خستونہ زیر دہستان ، خزمہتتان ٹہکن • خوتان چی ٹہخون
دہرخواردیان بدن • چی لہبہر ٹہکن بہوانیشی بیوشن ، تہکلیفی
ٹیشیکیان لی مہکن کہ بیان نہکری ٹہگہر تہکلیفی شتیکی واتان لی کردن
یازیہیان بدن •• لہ ریواہتی « بہرماوی ، یا ٹہلی : ابوزہر - رضی اللہ
تعالی عنہ - روومہتی خستہ سہر زہوی فرمووی : ہلی ناگرم تابلال
پی پی پانہنی بلالیش پی پی پانا ••

ابوزہر - رضی اللہ تعالی عنہ - وہ کو لہ فہضائیدا ذیکر ٹہکری
- اشاء اللہ - معلومہ چہندہ ٹیمانہ بہ قووتہ ، لہ جاہلیہتہوہ
چہندہ دوورہ • بہ مہجزی ٹہمہ کہ عہپی لہ بلال گرتوہ بہمہ کہدایکی
قولہرش بووہ یضہمہر - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - پی پی فرمووہ :
کہ خولقی جاہلیت تیاہ •• بہمہ دہرہ کہوی کہ گہورہ پی و بچووی
بہدایک و باوک و حسہبو نہسب نہ • بہزوری و کہمی تہقواہ « ان
اکرمکم عند اللہ اتقاکم ، : بہ حورمہترینی ٹہوہ لای خوائہوہ بہ کہ
تہقوای زیاتربی • سوال کہریکی بہ تہقوا لہ پادشاہیکی زالم گہورہ ترہ

مجمع البحرين - نیمان

لای خوا • ٹیمرو سوال کہرہ سبہینی لای خوا ٹہبی بہمہلیک ••
ٹیمرو پادشایہ سبہینی لای خوا ٹہبی بہسوال کہر • ٹہما کی
سوالی ٹہداتی؟

ٹینسان جوینی پی بدری لہمہ کاریمی ٹہخلاقہ کہ جوینی پی
نہداتہوہ • ٹہگہر ہہر نہیکرد ٹہگہر جوینہ کہی جوینیکی وایی کہ
موقابہ لہی دروست بی بہقہد جوینہ کہی خوی جوینی پی ہدا ، لہوہ
تہجاوز نہکا ، لی نہدا ، جوین بہکہسی تری نہدا ، ٹہگہر موقابہ لہی
دروست نہبی - وہ کو افترا و قذف - ٹہبی صہر بکا موراجعہ تہی « اولو
الامر ، بکا •• تہ کہہ پور - تکبر - کردن بہسہر برای دنیا حہرامہ ،
لہسہری فہرزہ کہ موعاملہ بہ کی وا بکا کہ کبیرہ کہی لہسہر لادا •
بوہ ابوزہرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - روی ناوہ تہوہ سہر خاک کہ بلال
- رضی اللہ تعالیٰ عنہ - پی بہ سہرانی ، بلالیش لہوانہ نہ بوہ کہ
ابوزہرہ عہفو نہکا • ٹہما چونکی خوی اصراری لہسہر کردوہ و
زاعیریش وایہ پیغمہمہریش - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - چونکہ لہ
حضوری موبارہ کیا بوہ بہوہ رازی بووی پی ناوہ بہسہر رووی
ابوزہرا ••

موعاملہ لہی چاکہ لہ گہل دہست و پی و بوچوکت و گہورہ دا یا
واجبہ ، یا لہمہ کاریمی ٹہخلاقہ • تہ کلینی « ما لا یطاق » لہزیر دہستی
خوی حہرامہ ، ٹہگہر شاید بیکا ٹہبی یا « بالذات » یا « بالواسطہ »
موعاوہ نہتی بکا ••

انفاق بہسہر دہست و پیدا بہ قہدہر مہعرووف واجبہ • زیاد لہوہ
سوئہ تہ •

مجمع البحرين - ثيمان

٥٦/١٨٤ - عن الاحنف بن قيس [المخزومي] قال : ذهبت [يوم
الجم] لانصر هذا الرجل [علياً - رضي الله تعالى عنه وارضاه -]
فلقيني أبو بكر [نفيح ابن الحرث - رضي الله تعالى عنه -] . [اريد
نصرة ابن عم رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم . اخرى] . فقال :
اين تريد ؟ قلت : انصر هذا الرجل . قال : ارجع ؛ فاني سمعت رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : اذا التقى المسلمان بسيفيهما
فالقائل والمقتول في النار [أي : اذا كانا بغير تاويل . والا كدافع صائل ،
والخارج على الامام ، او كان عن اجتهاد كما وقع بين الصعابة - رضي
الله تعالى عنهم اجمعين - ففيه تفصيل يفهم من احاديث ياتي ان شاء
الله] . قلت : يا رسول الله هذا القاتل فما بال المقتول ؟ قال : انه
كان حربصا على [قد اراد . اخرى م] قتل صاحبه .

$$\begin{array}{r} \text{ح} - ١ \\ \hline ١١٤ \\ \text{م} - ١٠ \\ \hline ٣٥١ \\ \text{د ، ن} \cdot \cdot \end{array}$$

٥٧/١٨٥ - وفي اخرى عنه عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
قال : اذا المسلمان حمل احدهما على اخيه السلاح فهما على جرف جهنم ؛

$$\begin{array}{r} \text{م} - ١٠ \\ \hline ٣٥٢ \\ \cdot \cdot \end{array}$$

تهرجه مه :

احنفى بنى قيس ثعلى : [روذى وقصى جمل] جووم ياربيهى
حهززه تى على بدهم - رضي الله تعالى عنه - ابوبكرة - رضي الله تعالى
عنه - م بي گه بى ، فهرموى : بوكوى نهجى ؟ وتم : نهجم ياربيهى ثم
پياوه بدهم [كه ثيمامى على به ثاموزاى يفهمه - صلى الله تعالى عليه
وسلم ، ورضى عنه -] . فهرموى : بگهزيره وه چونكه له يفهمه

مجمع البحرين - نيمان

- صلى الله تعالى عليه وسلم - يستووه نهيفه رموو : كه دوو موسولمان به شيره وه به رابه رى يهك راوهستان يه كيكيان يه كيكيانى كوشت « قاتل و مقتول ، ههردوو كيان له ناگران ..

ابوبكره نهفهرموى : وتم : يا رسول الله واقاتل له بهر قهتله كهى
موسطحقى ناگرى جهه ننه مقتول بوچى ؟ نهفهرموى : نهوئش
حه ريص بووه له سر كوشتى ره فقه كهى ..

نه گهرچى اخف له سر ثم حه دئنه كه له ابوبكره يى يست
گه رايه وه ، نه ما له باقى وه قه كائى تر له ئيمامى على - رضى الله تعالى
عنه - جوى نه بوته وه ..

ثم حه دئنه ده رحق نه وه يه كه به بى ته ئويل دوو كهس شهر
له گه يهك بكن ، نه ما كهسى ده فعى صائل بكا نه گه ر بكوژزى
نه هئده ، نه گه ر بكوژى - نه گه ر شهرتى ده فعى صائل به جى بئى -
هئج گوناھى نه .

به بى ته ئويلى حه ق به گژحو كوومه تى ئيسلاما چوون نه وانه بو
« تكيلىان » نه چن ، له معرضى شه هاده تان ، نه شقيا كان بو جهه نتم نه چن ..
حه ربى به بئى صه حابه چونكه به اجتهاد بووه طه ره فدارى ئيمامى على
- رضى الله تعالى عنه - دوو نه جريان هه به ؟ چونكه « مصيب » بوون
له سر حه ق بوون .. طه ره ف دارى معاوية ته نها نه جريكيان هه به ؟
چونكه له اجتهاده كه يانا به خطا چوون ..

مه عنائى حه دئى دووم وايه : كه يفه مه ر - صلى الله تعالى عليه
وسلم - نهفهرموى ته دوو كهس به سيلاحه وه هو جووم بكه نه سر يه كترى

مجمع البحرين - ثیمان

هردو وکیان لهه لوی جهه تنم وه ستاون ، په کیکیان نه وه ی تربکوژی
یا په کتری بکوژن هردو وکیان نه چنه جهه تنم .

۵۸/۱۸۶ - عن ابي موسى وابن عمر - رضي الله تعالى عنهما - ان
النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من حمل علينا السلاح فليس
ح - ۱۰ م - ۱
منا .. $\frac{10}{44}$. $\frac{1}{469}$
۴۴
۱۶۹

تهرجهه :

پښمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرمووی : هرکس له
د عليه ، ښه سلاح هل بگری نه وکسه له ښه نه . . په عنی نه گه
په حاله ی بزانی کافر نه بی . نه گه به حه رامی بزانی . په عنی له سه
زی ښه نه . .

۵۹/۱۸۷ - عن سلمه [رضي الله تعالى عنه] عن النبي - صلى الله
تعالى عليه وسلم - من سل علينا السيف فليس منا ..
تهرجهه :

هرکس شیرمان لی ده رکشی نه وکسه له ښه نه .
ح - ۱ م - ۱
منا .. $\frac{1}{471}$
۴۷۱

۶۰/۱۸۸ - عن ابي هريرة - رضي الله تعالى عنه - ان رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من حمل علينا السلاح فليس منا ،
ومن غشنا فليس منا ..
ح - ۱ م - ۱
منا .. $\frac{1}{470}$
۴۷۰

تهرجمه :

هرکسی له « عليه » ی ئیسه سیلاح ههل بگری له ئیسه نه .
هرکسی غشمان لی بکا له ئیسه نه . . .

۶۱/۱۸۹ - وعنه ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - مر
على صبرة طعام ، فادخل يده فيها ، فنالت اصابعه بللا فقال : ما هذا
يا صاحب الطعام ؟ فقال : اصابته السماء يا رسول الله . قال : افلا

م - ۱

جعلته فوق الطعام كي يراها الناس ؟ من غش فليس مني . . .

۴۷۰

تهرجمه :

یغههر - صلى الله تعالى عليه وسلم - بهلای کومه لی طهعاما
رابورد ، دهستی کرد بهناویا دهستی له تهرای کهور ، فهرموی :
تهی صاحبی طهعام ئههه چیه ؟ یهعنی بوچی تهه بووه ؟ وتی : بارانی
لی داوه . فهرموی : بونه تخستوه ته سهروه وه له سهروه دات نه تاوه
ناخهلق بی بینی . ههرکس غش بکا یهعنی له موعامه له دا بههر
نهوعی بی ، حیل له گهل موسولمانا بکا ئهه کهسه له سهه ریگه وه وهشتی
من نهه . . .

۶۲/۱۹۰ - عن ابن عمر - رضی الله تعالى عنهما - قال : بعث النبي
- صلى الله تعالى عليه وسلم - خالد بن وليد [رضی الله تعالى عنه] [داعیا
لا مقاتلا] الی بنی جذیمة ، فدعاهم الی الاسلام ، فلم یحسنوا ان یقولوا
اسلمنا ، فجعلوا یقولون : صباانا صباانا ، فجعل خالد یقتل ویاسر ،
ودفع الی کل رجل منا اسیره حتی اذا کان یوم امر خالد ان یقتل کل
رجل منا اسیره ، فنقلت : والله لا اقتل اسیری ولا یقتل رجل من اصحابی
اسیره حتی قنعنا علی النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فذكرناه له ،

مجمع البحرين - نیمان

فرغ النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - يده فقال : اللهم اني ابرء اليك

ح - ٦

مما صنع خالد مرتين

٤٠٦

تەرجەمە :

ابن و عمر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ئەفەرموی : یغەمەر - صلى الله تعالى عليه وسلم - خالدی بنی ولیدی نارد بو بەنی جذیمە کہ دەعوەتیان بکا بو ئیسلامەتی ، خالد دەعوەتی کردن بو ئیسلامەتی ئەیان زانی بلین « اسلمنا ، وتیان : « صبأنا ، صبأنا » : لە دین وەرگەراین ، لەدین وەرگەراین . یەعنی لە دینی موشریکی لامان داو موسولمان بووین . خالید دەستی پی کرد ئەیکوشتن و ئەسیری ئەکردن . هەرکەس لە ئیمە ئەسیریکی خوی دایە دەست تاروژی لەروزان ئەمری کرد هەرکەسی ئەسیری خوی بکوژی !

[ابن و عمر - رضی اللہ تعالیٰ عنهما - ئەفەرموی] : من وتم : والله من ئەسیری خوم ناکوژم و هیچ کەسیکیش لەوانە کە لە گەل منن ئەسیری خوی ناکوژی . تا هاتینەووە لای یغەمەر - صلى الله تعالى عليه وسلم - واقعە کەمان عەرزى کرد . یغەمەر - صلى الله تعالى عليه وسلم - دەستی هەل بیری و فەرمووی : ئەی اللہم من بەریم لەوەی کە خالد کردوووەتی دوو دەفە وای فەرموو .

یغەمەر - صلى الله تعالى عليه وسلم - بویە عیبایی لەخالد گرت چونکە عەجەلەى کردبو دەرحەقیان . عەجەلەى کرد لە کوشتیانان ، سەبری نەکرد تا بەمەعلوومی بزانی موسولمان بوون یانە بوون . . . قیصاصی لەسەر ئیجرا نەکرد ؟ چونکی ئیجتەهادی وابو کە مەئموورە

مجمع البحرين - ثیمان

که قیتالیان له گهله بکا، تاموسولمان ثهبن ، لایشی وانه بو که به که لیمه ی صبا نا
نه بن به موسولمان . . انشاء الله تعالی ، له بابی جهادا بی که بیغه مه ر
- صلی الله تعالی علیه وسلم - جهماعه تیکی نار دبی بو جهاد چونی ته وصیه
کردوون . .

ابن و عمریش - رضی الله تعالی عنهما - بویه بیطاعه تی ثه مری
خالدی نه کرد چونکی لای و ابووه که خه زره تی خالد له بیجهاده که یا
« مخطی . . » بیطاعه ی ثامیریش له مونکه رو غهیره مهشرووعا لازم نه . .

۶۳/۱۹۱ - عن عبدالله [بن مسعود - رضی الله تعالی عنه -] لا
نزلت : الذين آمنوا ولم يلبسوا ايمانهم بظلم اولئك لهم الامن وهم مهتدون
قال اصحاب رسول الله [النبي . اخرى خ] : اينما لم يظلم نفسه ؟
[اينما لم يلبس ايمانه بظلم ؟ فنزلت لا تشرك بالله . . الخ . اخرى خ]

فانزل الله ان الشرك لظلم عظيم . . $\frac{1}{110}$. $\frac{5}{104}$

لا نزلت : « الذين . . الخ » شق ذلك على اصحاب رسول الله - صلى
الله تعالی علیه وسلم - فقالوا : اينما لا يظلم نفسه ؟ فقال رسول الله
- صلى الله تعالی علیه وسلم - : ليس هو كما تظنون ، انما هو كما قال
لقمان لابنه [وهو يعظه . خ] : يا بني لا تشرك بالله ان الشرك لظلم
عظيم . . مسلم - ۱

عظيم . . $\frac{505}{104}$ ت . .

لا نزلت : « الذين . . » شق ذلك على اصحاب رسول الله
- صلى الله تعالی علیه وسلم - قلنا : يا رسول الله : اينما لا يظلم نفسه ؟
قال : ليس كما تقولون . . لم يلبسوا ايمانهم بظلم : بشرك . اولم

تسموا الى قول لقمان لابنه : يا بني لا تشرك بالله ان الشرك لظلم عظيم ؟

ح - ۰

• —————
۳۴۴

تەرجەمە :

له عبداللهی بنی مسعود له بوخاری و مسلما ئەم حدیثه به ئەلفاظی موخته لیه ریوایەت کراوه له مەنادا فەرقیان نیه ••

عبدالله - رضی الله تعالی عنه - ئەفەرموی : که ئەم ئایەتە نازل بو که مەعناکەمی وایه : ئەوانەمی که ئیمانیاں هینا ئیمانە که یان بەزولم نیکەل نە کرد بو ئەوانە له ئاخیرە تا ئەمین بوون لەعەزاب هەیه • ئەوانە زیگەمی حەقیان دوزیووەتەووە لەسەر ری حەقن • نزوولی ئەم ئایەتە گران بو لەسەر ئەصحابی کیرام ، فەرموویان : ئیمە کامەان زولمی لەنەفسی خوی نە کردوو ؟ زولمی لە گەل ئیمانیا تیکەل نە کردوو ؟ پیغمەر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فەرمووی : وایه وه کو ئیوه تی گەییون • موراد له زولم شیرکه ؟ وه کو لوقمان که وه عزی بو کوره کهی دا ئەدا بیی وت : ئەمی رولمی من شیریک بو خوا مه گره چونکی شیریک پەیدا کردن بوخوا زولمیکی زور گهوره یه • یه عنی له ئایەتی « ولم یلبسوا ایمانهم بظلم » موراد له زولم مۆتەلەقی گوناه نیه گوناهیکی خوسووسی یه که شیرکه ••

۶۴/۱۹۲ - عن ابی هريرة [رضی الله تعالی عنه] عن النبی - صل الله تعالی علیه وسلم - قال : آية المنافق ثلاث : اذا حدث کذب ، واذا

وعد اخلف ، واذا آتمن خان •• $\frac{1-2}{391}$ • $\frac{1-3}{116}$ • ت ، ن ••
- ۳۰۹ -

تہرجمہ :

پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمویہ تی : علامہ تی منافق سی شتہ : ۱- کہ قسہی کرد بہ قہ صدی دزو قسہ بکا • ۲- کہ وہ عدہی شتیکی دا بہ کہ سی وہ عدہ کہی بہ جی نہ ہینی • تمہا بہو شہرتہ کہ لہ وقتی وہ عدہ دا قہ صدی وایی کہ بہ جی نہ ہینی • تمہا تہ گہر مانیعی رو بدا تہوہ نیفاق نیہ • ۳- کہ تہ مانہ تیکیان پی سپارد خیانتی تیا بکا ، بہ لام بہم نہوعہ کہ بہوہ جہیکی نامہ شروع تہسہرروفی تیا بکا ••

یہ عنی نیفاق لہ قسہ دایہ ؟ وہ ک درو ، لہ فیعلایہ ؟ وہ ک خیانت • لہ نیہ تیاہ ؟ وہ ک وہ عدہ بہ جی نہ ہینان •• مورد لہم نیفاقہ نیفاتی عمہ لہ بیفاتی کوفرنیہ • یاخو مورد وایہ کہ سی تہم خسلہ تانہ بکا بہ عادت موبالات بہ مانہ نہ کا کہ سی کہ وایی غالب وایہ کہ لہ تیعتادیا خہلہل ہدیہ ••

۶۵/۱۹۳ - عن عبد الله بن عمرو [بن العاص - رضی اللہ تعالیٰ عنہما -] ان النبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - قال : اربع من کن فیہ کان منافقا خالصا ، ومن کانت فیہ خصلۃ منہن کانت فیہ خصلۃ من النفاق حتی یدعہا : اذا آمن خان ، واذا حدث کذب ، واذا عاهد غدیر ،

واذا خاصم فجر •• $\frac{ح - ۱}{۱۱۷}$ • $\frac{د - ۱}{۳۸۸}$ ، ت ، ن ، ج ••

تہرجمہ :

پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرموی : چوار خسلہت ہدیہ ہر کہ سی تہو چوار خسلہتہی تیا بی تہوہ منافقی خالیصہ • تہ گہر

مجمع البحرين - نيمان

خهسلهتی لهوانه‌ی تيايي نهو کهسه خهسلهتی له نیفاقی تيايه تاته‌رکی نه‌وخهسله‌ته نه‌کا :

- ۱ - اذا آمن خان : نه‌مینی شتیکی پی‌کرا خیانه‌تی تیا‌بکا .
به‌عنی به‌وجهی‌کی ناشه‌رعی نه‌سه‌روفی تیا‌بکا . .
- ۲ - که‌سه‌ی کرد به‌خوسووسی دروی تیا‌بکا . .
- ۳ - که‌عه‌دو به‌یمانی کرد له‌گهل که‌سیکا غه‌دری تیا‌بکا به‌جی
نه‌هینی و بی‌شکینی . نه‌مه داخلی خیانه‌ته له نه‌مانه‌ت . .
- ۴ - نه‌گه‌ر خوصومه‌تیکی بو له‌گهل که‌سیکا له‌حق لادا . .

به‌م دوو حه‌دیته علامه‌تی نیفاقی نه‌بن به‌پینج سیانی حه‌دیته‌که‌ی پیشو : غه‌در له‌موعه‌ده‌دا ، فجور له‌موخاصه‌مه‌دا . فقط فجور له‌موخاصه‌مه‌دا داخلی درویه ، غه‌دریش داخلی خیانه‌ته . که‌وابی علامه‌تی نیفاقی هه‌ر عباره‌ته له‌می‌شت . .

۶۶/۱۹۴ - عن ابي هريرة - رضي الله تعالى عنه - قال : قال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : تجد من شر الناس يوم القيامة عند الله ذا الوجهين : الذي يأتي هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه . .

$$\begin{array}{r}
 \text{ج} - ۹ \quad \cdot \\
 \hline
 \text{م} - ۱۰ \quad \cdot \\
 \hline
 ۳۸
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 \cdot \\
 \hline
 ۴۲
 \end{array}$$

ته‌رجه‌مه :

په‌مه‌ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فه‌رمووی : له‌خراپترینی بینسانان له‌روزی قیامه‌تا لای خوا نه‌وانه نه‌بنی که‌دوو‌رون . به‌رووی نه‌چیه لای نه‌مان و به‌رووی نه‌چیه لای نه‌وان . خوی له‌لای

مجمع البحرين - ثیمان

کولیکیان وائەدا لە قەلەم کە لەوانە ئەوانی تر ئەبوغزینی ۰۰ ئەمما ئەگەر بەدوروی بی نەچیت و لەبەینا قسە ی چاک و مەصلەحت ریک بخوا بو هەردوولا عوزر بینتەووە - بادرویشی تابکا - ئەووە فەیلکی مەمدوووە ۰۰

۶۷/۱۹۵ - ایاس حدیثی ابي قال : عدنا مع رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - رجلا موعوكا قال : فوضعت يدي عليه ، فقلت : والله ما رأيت كالיום رجلا أشد حرا ، فقال نبي الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : الا أخبركم بأشد حرا منه يوم القيامة ؟ هذين الرجلين الترابيين

م - ۱۰

المقفين : لرجلين حينئذ من اصحابه

۲۵۹

تەرجەمە :

ایاس ئەلی : باوکم قسە ی بوکردم وتی : لە گەل ییغەمەرا - صلی الله تعالى عليه وسلم - عەبادەتی تادرا یکمان کرد . وتی : دەستم لیدا وتم : والله هیچ روژی وەك ئیمرو ییاویکم نەدیووە لەم گەرمتربی . ییغەمەر - صلی الله تعالى عليه وسلم - فەرمووی : خەبەرت بەدەمی کە لە روژی قیامەتا کی لەمە تایی بەشیددەت ترە ؟ ئەو دوو سوارانە کە پشتیان هەل کردوووە : دەرحەق دوو ییاو کە ئەو وەختە لە ئەصحابی بوون . یەغنی بەزاهیری .

۶۸/۱۹۶ - عن ابن عمر [رضی الله تعالى عنه] عن رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : مثل المنافق مثل الشاة العائرة بين الغنمين

م - ۱۰

تعبیر الی هەلە مرە ، وای هەلە مرە . وئی آخری : تکر . ۰۰

۲۶۰

مجمع البحرين - ثيمان

تهرجمه :

ينهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فمرووى : مهسلى منافق
مهسلى مديكى لاعييه كه له بهينى دوو ران مهرايى ، دهفعميى شوين
ثمان نهكوى ، دهفعميى شوين نهوان ..

٦٩/١٩٧ - عن ابي هريرة [رضى الله تعالى عنه] عن رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : انه لياتي الرجل العظيم السمين
يوم القيامة لا يزن عند الله جناح بعوضة . اقرؤا - ان شئتم - « فلا
م - ١٠
نقيم له يوم القيامة وزنا » ..

٢٦٠

تهرجمه :

ينهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فمرووى : روزى قيامت
پاوى گهورمى قهلو يت لاي خوا وهزنى باله ميشووله يه كى نه .
يعنى نهو نده بى قه درو قيمته .. هه وستان هه يه ثم نايه ته بخوينته وه
كه معنای وايه : ئيمه له روزى قيامتتا هيچ قيمه تيكيان ناده ينى ، نه عمالى
چا كه يان نه كه به ميزانى عهدالت بكيشين و بليين سهنكى نهو نده ي
هه به ..

٧٠/١٩٨ - أبو سعيد الخدري [رضى الله تعالى عنه] أخبر انه
سمع رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : اذا سلم العبد
فحسن اسلامه يكفر الله - تعالى - عنه كل سيئة كان زلفها ، وكان بعد
ذلك القصاص الحسنه بعشر امثالها الى سبعة اضعف ، والسيئة بمثلها

ح - ١

الا ان يتجاوز الله عنها .. ن ، اسماعيلي ، دارقطني ..

١٢٤

تہرجمہ :

تہبوسعیدی خودری - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - خہبری داوہ کہلہ
 پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - م بیستوہ ٹہیفہرموو : عہد کہ
 موسولمان بو ٹیسلامیہ تہ کہی باش بو ، ہیچ شک و شوبہ ہی نہ ما لہ حقہ
 دینی ٹیسلاما ہر گوناہی لہوہ پیشی لہ حالی کوفرا کردوویہ تی گہورہ و
 بوچووکی خوا لی خوش ٹہ بی • لہدوایا ٹہ گہر گوناہ بکا یا چاکہ
 بکا • قصاص ، ٹہ کری • یہ عنی بہ پیی عمہ لی موکافات و موجازاتی
 ٹہ دریتی • حسہ نات لہ یہ کہ بہدہ و تاحہ و صدہ میثلی • گوناہیش میثلیکی
 مہ گہر خوا لی خوش بی • ٹہو و ہختہ و ہک • بہرزہ کی بانان
 دہرہ چی • •

ٹہم جہدیتہ « معلقہ » نسائی و حسنی بنی سو فیان و اسماعیلی
 سنادیان داوہ تا ابوسعیدی خودری کہ ٹہ فہرموی : پیغمہر - صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - ٹہ فہرموی : عہد کہ موسولمان بو ہر خیریکی کہ لہ
 حالی کوفرا کردبی ہہمووی بو ٹہ نووسری • ہر گوناہیکی لہ حالی
 کوفرا کردبی ہہمووی مہ جو ٹہ کاتہوہ ، لہ دوایدا پیی ٹہ لین : لہ نوی
 دست پی بکہ عمہ لی چاکہ بہدہ میثلہ تاحہ و صدہ میثل ، گوناہ بہ میثلیک
 مہ گہر خوا عفووی بکا • • دارقطنی • ٹہویش لہ مالکہوہ بہ « مسندی »
 ریوایت ٹہ کا لہ ابوسعیدہوہ کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 فہرموی : ہیچ عہدی نہ کہ موسولمان بی ٹیسلامہ تہ کہی باش بکا ،
 تہرہ دوودی نہ مینی • الا خوا ہرچی خیری پیشووی بی ہہمووی بو
 ٹہ نووسی ، گوناہی پیشووی ہہموو عفو ٹہ کا • •

لہم جہدیتانہ دا زیاد لہ بوخاری نووسین و ٹہوایی پیشویشی تیا

مجمع البحرين - نيمان

ذیکر کراوه . . له عهدی حکمی بنی حزامیسا وایه که حسه ناتی زه مانی
کوفری بو نه ووسری . .

۷۱/۱۹۹ - عن ابي هريرة [رضی الله تعالی عنه] قال : قال رسول
رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : اذا احسن احدکم اسلامه فکل
حسنة يعملها تکتب له بعشرة امثالها الی سبعة ضعف . وکل سيئة
يعملها تکتب له بمثلها [حتی یلقى الله تعالی م .]

$$\begin{array}{r} 1 - 2 \\ \hline 509 \end{array} \cdot \begin{array}{r} 1 - 3 \\ \hline 126 \end{array}$$

نه رجه مه :

یغه مه - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : که یه کی له
نیوه موسولانه تی خوی چاک مه حکم بکا هدر حسه ناتی که نه یکا یه ک
بده بوی نه ووسری تا حه وصد میل . هدر گوناھی بکا به میلی بوی
نه ووسری تا مولات نه کا له گهل خوای خو یا . .

عمهل به قهد تا قهدتو بده وام له سه رکردن

۷۲/۱۰۰ - عن عائشة [رضی الله تعالی عنها] ان النبي - صلی الله
تعالی علیه وسلم - دخل علیها ، وعندھا امرأة ، فقال : من هذه ؟
قالت : فلانة تذكّر من صلاتها . قال : مه ! علیکم بما تطیقون ، فوالله
لا یمل الله حتی تملوا ، وكان احب الالین الیه ما داوم علیه صاحبه . .

$$\begin{array}{r} 1 - 3 \\ \hline 126 \end{array} \cdot \begin{array}{r} 4 - 2 \\ \hline 74 \end{array} \cdot \text{موطا} \cdot . .$$

۷۳/۲۰۱ - عائشة [رضی الله تعالی عنها] زوج النبي - صلی الله
تعالی علیه وسلم - اخبرت ان الحولاء بنت تویت بن حبیب بن اسد بن

مجمع البحرين - ثیمان

الغزى مرت بها وعندها رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقلت :
هذه الحولاء بنت توبت وزعموا انها لا تنام الليل ، فقال رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - : لا تنام الليل خلوا من العمل ما تطيقون ؛

م - ٤

فوالله لا يسام الله حتى تساموا ..

٧٣

٧٤/٢٠٢ - وعنهما ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -

م - ٤

سئل أي العمل أحب الى الله ؟ قال : ادومه وان قل ..

٧٢

تهرجه مه :

ثم سى حديثه له حزره تى عائشه - رضى الله تعالى عنها - وه
ربوايهت كراون « مآليان » يه كيكه كه دهوام كردن له سهر عمه ليك
چا كتره له عياده تيكي زور كه له پاشا لى بيزرى و تهركى بكا .
معنايان :

حديثى يه كه م :

حزره تى عائشه - رضى الله تعالى عنها - ته فهرموى : كه ييغهمهر
- صلى الله تعالى عليه وسلم - هاته لاي ژنيكى له لايو ييغهمهر - صلى الله
تعالى عليه وسلم - فهرموى : تهو ژنه كى يه ؟ فهرموى : فلانه ژنه .
يه عنى حولايه . حزره تى عائشه - رضى الله تعالى عنها - به حنى له
نويزى زورى تهو ژنه كرد ، ييغهمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
فهرموى : وازينه له مدح كردنى به زور نويز كردنى ! تهوه بكن كه
بتوانن دهوامى له سهر بكن . والله خوا له مو كافتى عياده تى ثيوه مه لولول
نبى تايوه له عيادهت كردن مه لولول نه بن . [حزره تى عائشه له

ریوایه‌تی ثم حدیثه‌دا فرموی [: محبوبترینی عیاده‌ت له‌لای پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ثهو عیاده‌ته یو که صاحبی ثهو عیاده‌ته ده‌وامی له‌سهر بکا • یعنی باکه‌میش بی به ده‌وام له‌سهر کردن ثه‌گاته ده‌ره‌جه‌یی که گه‌لی زیاتری له عیاده‌تیکی زور که له‌بهر زحمته‌تی لی بی‌زری و تهرکی بکا ••

حدیثی دووم :

ثه‌فرموی حولای کچی تویت به‌لایا رابورد پیغمهری - صلی الله تعالی علیه وسلم - له‌لابو ثه‌فرموی : وتم ثم زنه حولای کچی تویته ثهلین که شهو نانوی • پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : شهو نانوی ؟ له عیاده‌ت و عمل ثه‌ونده بکن که ده‌تره‌فته‌تی بین • والله تا‌یوه له عمل کردن مه‌لول نه‌بن خوا له‌موکافتی مه‌لول نابی • یعنی تا‌یوه مه‌لول نه‌بن له‌کردنی خوا موکافتی نابری •• له‌فری مه‌لول ده‌رحق خوا له‌بهر « مشاکله » به ، کینایه‌ته له قه‌طعی موکافات •• گینا خوا « منز » له مه‌لولی و عاجزی و صیفتی مه‌خلوق ••

حدیثی سیهم :

ثه‌فرموی : له پیغمهریان پرسی - صلی الله تعالی علیه وسلم - چ عیاده‌تی لای خوا محبوبترینی هه‌موو عیاده‌ته ؟

فرموی : کامی به‌ده‌وامتره با که‌میش بی ثه‌وه لای خوا محبوبترینی هه‌موو عیاده‌ته ••

ثمثالی ثم حدیثانه - انشاء الله تعالی - له‌به‌ختی شه‌ونویزا ذی‌کر به‌کری ••

زورخور له هيلاك بوون نزيكه ، كه مخورى دايم خور هر
له صيحه ت و عافيه تا ئه بى ۰۰

۷۵/۲۰۳ - عن عمر بن الخطاب - رضى الله تعالى عنه - ان رجلا
من اليهود [كعب الاحبار قبل ان يسلم] قال : يا امير المؤمنين آية في
كتابكم تقرؤونها لو علينا - معشر اليهود - نزلت لاتخذنا ذلك اليوم
عيدا . قال : اي آية ؟ قال : « اليوم اكملت لكم دينكم ، وانتمت عليكم
نعمتي ، ورضيت لكم الاسلام ديناً » . قال عمر - رضى الله تعالى عنه - :
قد عرفنا ذلك اليوم والمكان الذي نزلت فيه على النبي - صلى الله عليه
وسلم - وهو قائم بعرفة يوم الجمعة ۰۰

$$\begin{array}{r} \text{ح - ۱} \\ \hline ۱۲۹ \\ \text{۰} \\ \text{م - ۱۰} \\ \hline ۴۶۶ \\ \text{۰} \\ \text{ت ، ن} \end{array}$$

تهرجه مه :

له عمرى بنى خطابه وه - رضى الله تعالى عنه - ريوايه ت كراوه كه
ياوى له ميلله تى جوله كه كه « كعب الاحبار » له يش ئه مه دا كه
موسولمان بى وتى : ئه ي « امير المؤمنين » ئايه تى له كتابى ئيوه دا ئه يخوينن
ئه گه ر نازل بوايه ته سه ر ئيمه - كه ميلله تى يهودين - ئه و روژه مان
ئه كرد به جه زن [چونكى زوژيكى وا گه و ريه كه دىنى تيا ئيكمال
كراوه] . هزره تى عمر - رضى الله تعالى عنه - فه رموى : ج
ئايه تيكه ؟ كه عب وتى : ئه و ئايه ته يه كه ئه فه رموى : ئيمرو دينم بو ئيوه
ئيكمال كرد [يه عنى يارى يه م دان غالب بوون به سه ر ئه ديانى سا ئيره دا ،
ئه و ئه حكامه ي بو دين و دونيا لازم بى - به صه راحه ت ، يا به ده لاله ت ،
يا به ئيشاره ت - يوم به يان كرد] نيمه تى هيدا يه ت و ته و فiq و رووخانى
ئه ساسى جاهيليه تم بو به ئه نجام گه يانن و ته و ام كرد ، ئيسلاميه تم به

مجمع البحرين - ثیمان

دین نیتخاب کرد بوتان ۰۰ ثیامی عمر - رضی الله تعالی عنه -
 فرمودی : به تحقیق نیمه شو روزہ شو مه کانه که شو نایه تهی سیا
 نازل بووه تهسهر پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه زانین که چ
 روزیکه ، چ مه کایکه : روزی جومعه [وه قتی عسر] پیغمهر - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - له عهرفاتا وه ستابو که شو نایه تهی نازل بووه
 سهر ۰ یعنی روزی جومعه شمان کردووه به جهژن ۰ نایه ته که یش
 چونکه له عسری عهرفه دا نازل بووه ، جهژنیش نه بی له شو وه لی
 روزه وه بی روزی دواي عهرفه مان کردووه به جهژن ۰۰

۷۶/۲۰۴ - عن سعید بن جبیر [رضی الله تعالی عنه] قال : امرني
 عبدالرحمن بن ابزی [صحابي صغير] قال : سل ابن عباس [رضی الله
 تعالی عنهم] عن هاتین الآيتين ما امرهما ؟ « ولا تقتلوا النفس التي حرم
 الله » ۰ « ومن يقتل مؤمنا [متعمدا] » ۰

فسالت ابن عباس - رضی الله تعالی عنهما - فقال : لما انزلت التي
 في الفرقان قال مشركو اهل مكة : فقد قتلنا النفس التي حرم الله ، ودعونا
 مع الله إلهها آخر ، وقد آتينا الفواحش فانزل الله : « الا من تاب وآمن ۰۰۰
 الآية » فهذه لاولئك ۰ وما التي في النساء : الرجل اذا عرف الاسلام
 وشرائعه ثم قتل فجزاؤه جهنم خالدا فيها [أي فلا تقبل توبته] فذكرته
 لجاهد ، فقال : الا من ندم ۰۰

ح - ۶   م - ۱۰

د ، باخسر وبمعناه ، وليس فيه قول

۴۷۴

۱۷۹

مجاهد ۰۰

ثم حدیثه مونسبه به تفسیرو فضائلی قورئان ۰ (۱)

(۱) دانهز ئیشاره ی نه کردووه بو گواستننوه ی ثم حدیثه بو باسی
 قورئان وه که له ههندی جیگه ی ترا ئیشاره ی کردووه ۰۰

تہرجہمہ :

سعیدی بنی جیبر - رحمہ اللہ - تہفہ رموی : عبدالرحمنی بنی ابزی کہ ضہابی صغیرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - تہمری پی کردم فہرموی : لہ ابن عباس - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - تہم دوو نایہ تہی لی پیرسہ چونیان تہ ثویل تہ کا کہ زاہیرن لہ بہینانا مونات ہمہ یہ کیکیان لہ سوورہی تبارہ کی فرقانایہ : « ولا تقتلوا النفس التي حرم الله ... » یہ کیکیشیان لہ سوورہی نیسادیہ کہ تہفہ رموی : « ومن يقتل مؤمنا ... » لہ نایہ تی تہوودل وادہرہ کہوی کہ قاتل تہوبہی لی قبول تہ کری . لہ نایہ تی سوورہی نیسا وادہرہ کہوی کہ « مخلد » تہ بی و تہوبہی لی قبول ناگری .

معنای نایہ تی سوورہی فرقان وایہ : خوا لہو سوورہ تہدا مدحی عیادی حقیقی خوی تہ کا تہفہ رموی : « تہو عیادانہی خوا کہ لہ سہر تہرزا بہویقارو تہواضع تہرونو ، جاہیلو کوفقار قسہیان پی بلین وا جوابیان تہدہنہوہ کہ تہمہ موقابہ لہ تان نا کہین ، لہ تہنای تہمہ بہ سہلامت بن . . ہم تہو عیادانہی کہ بہشہو لہ سہجدہ دانو لہ نویرانو تہوانہی کہ لہ خوا تہ پارینہوہو تہ لین : یارہ پی عہزابی جہہ تمنمان لی لادہ چونکی عہزابی جہہ تنم وہ کو کہسی قہرزی بہسہر تہسانہوہ بی بہروکی تہسان تہگری و بہری نادا ، وہ قہرارگاہو مہ قامیکی زور خراہ . . تہو تہسانانہ کہ تہنفاق بکن لہ مہساریقا تہسراف نا کہن و بہخلیش نا کہن لہ بہینی تہسراف و « تقیر » او^(۱) جہدی اعتیالان . .

(۱) تقیر : رژدی دہست قووچاوی و ہیج لہدہست دہرنہ چون . .

مجمع البحرين - ثیمان

ثەو عەبدانەیی کە لە گەل خوادا « آلهە » ی تر ناپەرستن ، وە ئەفسی کە خوا کوشتنی ئەوی حەرام کردبێ بە نا حەق نایکوژن ، زینا ناکەن • کەسی کە ئەوانە بکا تووشی گوناھیکی گەرەو و عەزاییکی بەشیددەت ئەبێ لە روزی قیامەتا عەزاییکی دووبادی ئەبێ • مەگەر ئەوانەیی کە تەوبە بکەن و ئیمان بینن و عەمەلی صالح بکەن ئەوانە خوا گوناھە کەیان تەبەدیل ئەکا بە چاکە • خوا غەفوورو رەحیم بوو لە ئەزەلا لە « لا یزال » یشا هەر غەفوورو رەحیم ئەبێ •• هەرکەسی تەوبە لە گوناھ بکا و عەمەلی صالح بکا ئەو کەسە وەرگەرێ و تەوێ سەرخوا • یەعنی خوا تەوبە کەیان لی قبوول ئەکا و لی یان رازی ئەبێ •• ئەو عیادانەیی بەدرو ئەدای شەھادەت ناکەن ، کە بە لای شتی باطلا رابووورن ئیعرازی لی ئەنێن و نیکرامی ئەفسی خویان ئەگرن و ، لەلای راناوەستن و چساوی لی ئەپوشن •• ئەو عیادانەیی کە بە ئایاتی خوا تەذکر کران و وەعزو نەصیحەت کران وەکو کەررو کویر بە سەریا ناکەون ئەبیین و گویی لی رانەگرن و قبوولی ئەکەن •• ئەوانەیی کە ئەلین : یارەبێ لە مال و مائان شتیکمان پی عەطا بەرموو کە چاومانی پی رون بێتەو ، گوناھ نەکەن و ئیشی خراپە نەکەن •• خوا بە بمان کە بە ئیمان بو ئەوانەیی کە ئەهلی تەقوان • علیمان بەدەری و توفیقمان بەدە بو عەمەل •• ئەو عیادانە کە بەو صیفاتانە تەعریف کران بەلەخانەیی بەرزیی بەهەشتیان پی ئەبەخشری ؟ چونکە سەبریان کردوو لە شەھواتی ئەفسانێ ، لە بەهەشتا بە سەلام و تەعظیم موقابەلە ئەکەرن ، بە ئەبەدی تیادا ئەمینەو ، کە جی بەک و قەرار گاهیکی خوش و باشە - خوا بە نسیمانی بکا ئامین - ••

مجمع البحرين - ثیمان

مهعناى ئایه تی سووردهی نسا وایه هر کهسی بهعمد به قصد
موسولمانی بکوژی جهزای ئهوکسه جهه نمه خالدو ئه بهدی ئه بی
نیایا ، غزه بی خوی لی ئه بی ، خوا غزه بی به سهره ئه بارینی و له عنه تی
لی ئه کاو له رحه تی خوی دوورزی ئه خانه وه ، له ناگری جهه نمه
عزازیکی زور گه ودهی بو حازر ئه کا . .

سعیدی بنی جیر - رحمه الله - ئه فرموی : له ابن وعباسم پرسی
- رضی الله تعالی عنهما - فرموی : که ئایه تی فرقان نازل بوو موشریکی
ئه هلی مه که ویتان : نه فی که خوا کوشتی ئه وی حه رام کردوه
کوشتوومان ، له گه ل خوا عیاده تی مه عبودی ترمان کردوه ،
نتر فائیده چی که ئیسلام بین ؟ له دوایا خوا ئه م ئایه ته ی نازل کرد
که ئه ویش له فرقانیه : « الا ئه و کهسه نه بی که ته وه بکاو ئیمان
بهینی » ئه م ئایه ته بو ئه و موشریکانه به . .

ئه و ئایه ته ی که له سوورده ی نسا دایه ده رحه قی پیاویکه که موسولمان
بی ، که ئیسلامه تی و ئه حکامی شه رعیه بزانی ، له پاشا پیاو بکوژی
جهزای ئه و جهه نمه و تیایا ئه به دی ئه بی . .

ابن و ابزی - رضی الله تعالی عنه - ئه فرموی : ئه م قسه ی ابن و
عباسم - رضی الله تعالی عنهما - به مجاهد وت • مجاهد وتی : الا کهسی
نه بی که په شیمان بته وه . .

یه عنی ئایه تی نسا « مطلق » ، ئایه تی فرقان « مقید » به ته وه
کردنه وه مطلق و مقید مونافی به کتری نین • مطلق حه مل ئه کرته
سه ر مقید . .

مجمع البحرين - ثیمان

فهرموده‌ی ابن‌عباس تشدیدده و موبالغیه له زجر کردن
له‌قتل . گینا مه‌زه‌بی ئه‌ملی حه‌ق له‌سه‌ر ئه‌مه‌یه که ته‌وبه‌ی قاتلی
موسولمان عه‌مدن قبوله . . . خوا فه‌رموویه‌تی : من غه‌فارم بو ئه‌و که سه
ته‌وبه بکا . .

فه‌رموویه‌تی : « البته والبته » (۱) خوا شیرک عه‌فو ناکا . هه‌رچی
له‌ خوار شیرکه‌ویه بو که‌سی که ئیراده‌ی عه‌فوی بکا عه‌فوی ئه‌کا .
شیرکیش که ته‌وبه‌ی لی بکا عه‌فو ئه‌کری . .

ئه‌صحابی کیرام - رضی الله تعالی عنهم - چه‌ند زاتیکی « مستشی »
ئه‌بی ؟ و مک‌ه‌زه‌رتی خه‌دیجه‌و ابوبکری صدیق و هه‌زه‌رتی علی - رضی
الله تعالی عنهم - له‌پیشا هه‌موو موشریک بون و له‌ دوایا ئیمانیاں هینا . .
ئیر خوا چون قاتیل عه‌فو ناکا ؟ ته‌نها شیرک - ئه‌گه‌ر ته‌وبه‌ی لی نه‌کری -
عه‌فوی ناکا . گینا هه‌یچ گوناه‌ی نیه که به‌ ته‌وبه‌ی « نه‌صوح » لانه‌چی . .
« ما یفعل الله بعدابکم ان شکرتم و آمتتم » : خواچی له‌ عه‌زاب دانی ئیوه
ئه‌کا ئه‌گه‌ر شوکر بکه‌نر ئیمان بینن ؟؟ ته‌ماشای ئه‌م حه‌دیشه‌ دوایه‌ بکه‌ن
چ موژده‌یه‌کی خوشی تیا به‌ بو موسولمانان . .

۷۷/۲۰۵ - عن انس - رضی الله تعالی عنه - عن النبي - صل الله
تعالی علیه وسلم - قال : یخرج من النار من قال لا اله الا الله وفي قلبه
وزن شعيرة من خير ، ویخرج من النار من قال لا اله الا الله وفي قلبه وزن
ذرة من خير . ح - ۱ . م - ۲ . ت ، وقال : حسن صحیح ،
۱۷ ۱۲۸

(۱) البته : مانای وایه هه‌رگیز خوا له‌ که‌سی خوش‌نابی که خوایه‌کی
تر بکا به‌ هاوبه‌شی له‌ په‌رستش و فه‌رمان به‌رداریاو . . . هتد .

وفي اخرى معلقا ، من ايمان ، مكان خير في المواضع وقد وصله الحاكم . .
تهرجمه :

انس - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ريوایہت ٹہکا له ینغمہر - صلی اللہ
تعالیٰ علیہ وسلم - کہ فہرموی : له ٹاگر یتہدہری ٹہوی بلی : لا الہ
الا اللہو له دلیا بہ قہد دہنکہ جوہی خیر بی ، له ٹاگر یتہ دہری ٹہوی
بلی : لا الہ الا اللہو له دلیا بہ قہد دہنکہ گہندمی خیر بی ، له ٹاگر
یتہدہری ٹہوی بلی : لا الہ الا اللہ له دلیا بہ قہد زہرہبی خیر بی . .

۷۸/۲۰۶ - طلحة بن عبيدالله [من العشرة المبشرة] - رضی اللہ
تعالیٰ عنہ - جاء رجل الى رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - من
أهل نجد نائر الرأس نسمع دوي صوته ولا نفقه ما يقول حتى دنا ، فاذا
هو يسأل عن الاسلام ، فقال رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
خمس صلوات في اليوم والليلة ، فقال : هل علی غيرها ؟ قال : لا الا ان
تطوع ، قال رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : وصيام رمضان ،
قال : هل علی غيره ؟ قال : لا الا ان تطوع ، قال : وذكر له رسول الله -
صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - الزكاة . قال : هل علی غيرها ؟ قال : لا الا
ان تطوع . قال : فادبر الرجل وهو يقول : والله لا ازید علی هذا ولا
انقص . . قال رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : افلح ان
صدق .

تهرجمه :

طلحہ بنی عبیداللہ کہ له عہدہری موبہشہرہیہ ، له غہزای
• أحد ، دہستی کرد بہ قہلغان بوینغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
لہوہدا دہستیکی دانا . . ٹہفہرموی : یاوی له ٹہہلی نجد ، سہر
بہڑموردہ ، ہاتہلای ینغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - گویمان لہ
غہلبہ غہلبی دہنگی بو ٹہما تی نہدہ گہ بین کہچی ٹہوت تانزیک بوہوہ

مجمع البحرين - ثیمان

کهچی له ئیسلامهتی نه پرسی • یخه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 فهرمووی : ئیسلامهتی نه وه به : له شهوو روژیکا یینج نوێز بکهی •
 ونی : هیچی ترم له سه ره ؟ فهرمووی : خیر مه گهر تطوع بکهی به عنی
 سونهت به جی بینی • یخه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی :
 روژوی ره مه زانیش • وتی هیچی ترم له سه ره ؟ فهرمووی خیر مه گهر
 سونهت بکهی ••

طه لحه نه فهرموی : یخه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - زه کاتیشی
 پی فهرموو ، وتی هیچی ترم له سه ره ؟ فهرمووی : خیر مه گهر سونهت
 به جی بین •• طه لحه نه فهرموی : یا وه که پشتی هه ل کردو نه بوت : والله
 له سه ره نه وه نه لی زیاد نه کهم نه لی کهم نه کهم •• یخه مهر - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : فلاحی ده ست که وتو نه جاتی بو
 نه گهر راست بکا ••

له چه دیشی ترا نه فهرموی : یخه مهر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 خه بهری دایی به شه رایعی ئیسلام • هه رچی فه رزو واجب و حه رامه
 هه مووی به رته م تعییره نه که وی ••

ته م حه دیشه نه که بینی سه فه ر کردن بو ته عه للومی عیلم مه شه رووعه
 به بی لزوم •• دروسته ئینسان سوین بخوا ته ما لله شه ر راستی ••

٧٩/٢٠٧ - عن انس بن مالك [رضی الله تعالی عنه] قال : كنا
 نهینا فی القرآن ان نسال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - عن
 شیء فکان یعجبنا ان یجی الرجل ، من اهل البادية ، العاقل ، فیسال
 ونحن نسمع فجاء رجل من اهل البادية ، فقال : یا محمد اتانا رسولك
 فزعم لنا انك تزعم ان الله ارسلك ، قال : صدق • قال : فمن خلق
 السماء ؟ قال : الله ، قال : فمن خلق الارض ؟ قال : الله • قال : فمن

نصب هذه الجبال وجعل فيها ما جعل؟ قال: قال: الله . قال: فبالذي خلق السماء وخلق الارض ونصب هذه الجبال آ الله أرسلك؟ قال: نعم . قال: وزعم رسولك ان علينا خمس صلوات في يومنا وليتنا . قال: صدق . قال: فبالذي أرسلك آ الله امرك بهذا؟ قال: نعم . قال: وزعم رسولك ان علينا زكاة في أموالنا . قال: صدق . قال: فبالذي أرسلك آ الله امرك بهذا؟ قال: نعم . قال: وزعم رسولك ان علينا صوم شهر رمضان في سنتنا . قال: صدق . قال: فبالذي أرسلك آ الله امرك بهذا؟ قال: نعم . قال: وزعم رسولك ان علينا حج البيت من استطاع اليه سبيلا . قال: صدق . قال: ثم ولي قال: والذي بعثك بالحق لا ازيد عليهن ولا انقص منهن . فقال النبي - صلى الله

تعالى عليه وسلم - لئن صدق ليدخلن الجنة . . .

١ - ٢

٢٢٨

نه رحمه :

انسى بنى مالك - رضى الله تعالى عنه - ثم فهرموى : له قورثانا نهيمان لى كرابو كه هيج له يغمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - برسین . چه زمان نه كرد كه يه كيكي عاقل له سه حراثسين بى سونالى لى بکات و نیمه گویمان لى بى . يياويكى دهشته کى هات وتى : نهى محمد رهسولى تو هانه لای نیمه بى وتين : كه نهليت : خوا توى ناردووه . يغمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : راستى وتووه . يياوه كه وتى كه وایى كى ناسمانى خهلق كردووه ؟ يغمهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : خوا . وتى : كى نهزى خهلق كردووه ؟ فهرموى : خوا . وتى : كى نه شاخته نى نه صب كردووه و نهوى تيا خهلق كردووه كردوويه تى ؟ فهرموى : خوا . وتى : كه وایى سويندت نه دم بهو كه سهى كه ناسمانى خهلق كردووه و نه شاخته نى دامه زراتووه

مجمع البحرين - ثیمان

خوا توی ناردووه؟ فەرمووی : بەلی • وتی فرستاده کەت وتی : کە لە زوژماناوا لە شەومانا پینچ نوێژمان لەسەرە • فەرمووی : راستی کردووه • وتی : سویندت ئەدم بەوهی کەتوی ناردووه خوا ئەمەری پی کردووی؟ فەرمووی : بەلی • وتی : فرستاده کەت وتی : لە سەرمانە کە لەمانان زە کات بەدین فەرمووی : راستی کردووه • وتی : سویندت ئەدم بەوهی کە توی ناردووه خوا بەوه ئەمەری پی کردووی؟ فەرمووی : بەلی • وتی : فرستاده کەت وتی : کە لە سالمانا روزووی رەمەزانمان لەسەرە کە بیگرین فەرمووی : راستی کردووه • وتی : بەوهی کە توی رەوانە کردووه خوا بەوه ئەمەری پی کردووی؟ فەرمووی : بەلی • • ونی فرستاده کەت وتی : لە سەرمانە حەجی بەیت بکەین بو کەسی کە بتوانی و تری ئەوهی بی • فەرمووی : راستی کردووه •

انس - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ئەفەرموی : ئەو ییاوە لە دواي ئەوه کە ئەمانە ی پرسی و جوابی وەرگرت پشستی هەل کردو وتی : بەوهی کە بەحەق توی رەوانە کردووه لە سەر ئەوانە هیچ زیاد ناکەم و هیچیان لی کەم ناکەم پیغمەر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فەرمووی : واللہ ئەگەر راست کا بە تەحقیق ئەچیتە بەهەشت • •

لەم حەدیتە وادە رەکەوی کە ئەو ییارە کە ضامی کوری تەلبە یە ییاویکی زور زیرە کە و عاقل بووبی ؟ چونکە سیاقی سوئالە کانی زور شیرین و بەتەرتیبە : لەیشا سوئالی لە صانیعی مەخلووقات کردووه ، لە دوايا سوینی داوه لە سەر ئەوه کە راست بروا لەوه دا کە صانیعی عالم ئەوی ناردووه یانا • لە دوايا سوینی داوه لەسەر نوێژو روزوو زە کات و

حج تا به ته و او دتی له لای موحه قهق بی و له دلیا بجه سپی چون خوا
له سهر گلی شت له فورثانا سوینی خواردوو له گهل نه مه ههرچی
بفرموی حه قهقه ته و خیلافی نه ••

ثم حه دینه ده لالت نه کا له سهر نه مه که نویر تکرری هه به به
تکرری نه یام ، روزو به تکرری سال ، حهج تکرری نه ؛ چونکه له
نویرا و توویه تی : له شهو و روزمانا • له روزو و توویه تی : له سالمانا ،
له حهجا ناوی سال و مانگ و روزی نه بردوو ••

هم ده لالت نه کا که ثیمانی عه و امی « مقلد » دروسته موحتاج به
ده لیل نه ، جه زمی قلبی کافی به ؛ چونکی به خبه ری یغه مه ر - صلی
الله تعالی علیه وسلم - ٹیکتفای کردوو • یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه
رسلم - ته کلیفی ده لیلی لی نه کردوو و ده لیلی پی نشان نه داوه ••
هم ده لالت نه کا له سهر نه مه که خبه ری واحد موخته به ره ؛ چونکه
یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ته نها به خبه بر بردنی ضمام بو
فهومه که ی ٹیکتفای کردوو و خه لقی تری هیچ له گهل نه ناردوو ••
هم ده لالت نه کا له سهر حوسنی خلق : جه نابی رسالت په نامی - علیه
الصلوات والتسلیمات - که ضمام هه ر به ناوی خوی ناوی بردوو
نه ی و تووه : یا رسول الله ، یا یا نبی الله • له سهر کولی جوابیکی سوینیکی
داوه •• په کیکی وه کو من له سهر هه مو و جوابیک و قسه یه ک سوین
بدری سوور نه یته وه ، چاوی وه کو گزگل دهره به ری « وانه لعی خلق
عظیم ، •

۸۰/۲۰۸ - عن ابی هریره - رضی الله تعالی عنه - ان اعرابیا جاء
الی رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : یا رسول الله دننی
علی عمل اذا عملته دخلت الجنة ! قال : تعبد الله لا تشرك به شیئا •

مجمع البحرين - ثیمان

وتقیم الصلاة المكتوبة ، وتؤدي الزكاة المفروضة ، وتصوم رمضان •
 قال : واللي نفسي بيته لا ازيد على هذا شيئا ابدا ولا انقص منه • قال
 النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - من سره ان ينظر الى رجل من اهل

ح - ۳   م - ۱
 الجنة فلينظر الى هذا •••
 ۴   ۲۳۴

تهرجه مه :

صحرانشینی هاته لای یغهمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتی
 عمه لیکم پی نشان بده که بیکم بجهه یههشته وه !

فهرمووی : عیاده تی خوا بکه هیچ شتیک مه که به شه ریکی • نویزی
 هرز به شه رایت و نه رکانیه وه بکه • زه کاتی فهرز بده ، روزووی
 رهمه زان بگره [نه گهر یقنداریشت بو حج بکه] بادیه نشینه که وتی :
 قسم به وهی که نفسم بده سته تی قهت لئی زیاد ناکهم وقهت لئی
 کهم ناکهم • نه عرابی یه که پشتی ههل کردو رویی • یغهمه ر - صلى الله
 تعالى عليه وسلم - فهرمووی : که سی پیی خوش پیی که تهماشای یه کی
 نه نه هلی به ههشت بکا تهماشای نه مه بکا ••

نه مه حدیثه نه گهینی که ئنسان تهنه واجبات به جی بینی - یا هیچ
 مه ندووب و مستحبه نه کا - به پیی شاک نه جیته به ههشته وه • نه مه سا
 به کردنی سونهت و مستحبه دهره جهی به ره وزوور نه بی ••

ته نهه عهره ر دهره ختیکی جوانه نه مه لا ولاوی تی ابالی جواتر
 نه بی •• فهرز خانوویکی بی سواغه سونهت و مستحبه نه من به
 به قش و نیگاری ••

هیچ ماموستاو موعه لیمی نه هاتووده دونه اوه که به قهد یغهمه ر

مجمع البحرين - ثیمان

- صلی الله تعالی علیه وسلم - وقوفی بی به سر ٹوسوولی تہدریسا ۰۰
 فہرموویہ تی : « یسروا ولا تعسروا » : سووکی بی نیشانی خہلق بدہن ۰
 شتیان لہ لا قورس مہ کہن ۰ خہلق لہ عہمہل مہ سلہ میننہوہ ۰۰ تی فکڑہ
 کہ پیغمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - چہندہ موشفقہ لہ گہل ٹومہ تی
 خویا : لہ پشا واجیکی فیر کردوون و ٹہمری بہ کردنی فہرموہ ، لہ
 دوای ٹہمہ کہ ٹولفہ تیان بہوہ گرت واجیکی تر ۰۰۰ کہ واجیان تہواو
 کرد ٹہمجا بہ تہدریج وردہ وردہ سوئنتہ و مہندوویشی فیر کردوون
 ٹہمریشی پی کردوون کہ خویان لہ سوئنتہ تا ماندو نہ کہن ۰۰ فجزاہ اللہ
 عنا خیر جزاء !!

۸۱/۲۰۹ - عن ابي ایوب الانصاري [رضی اللہ تعالی عنہ]

خانہ خوی پیغمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - انشاء اللہ
 روزیکی ٹہجم بو خومو لہ باتی ملا حسین - اطال اللہ بقاءہ علی الخیر -
 زیارہ تی ٹہ کہم ۰ ٹہما لہ دوورہوہ چونکی دہرگای مہرقہدی موبارہ کی
 مہسدودہ ۰۰

قال : جاء رجل الى النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : دلني
 علی عمل یدینني من الجنة ویباعدني من النار ! قال : تعبد الله لا تشرك
 به شیئا ۰ وتقیم الصلاة ، وتؤتي الزکاة ، وتصل ذا رحمک ، فلما ادبر
 قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : ان تمسک بما امر به

۱ - ۴

دخل الجنة ۰۰

۲۳۴

تہرجہمہ :

پاوی ہاتہ خرمہت پیغمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - وتی :

مجمع البحرين - نيمان

عمه ليكم بي نشانده كه له بههشتم نزيك خاتمه وه له ناگرم
 دووركات ! فهرموى : عياده تى خوا بكه شهريكى بو مه گره ، نويز
 بكه و زه كات بده و صيله ي رحم به جى بيه . . كه پشتى هه ل كرد
 يغمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : نه گه ر « تسك » بكا
 بهوى كه نه مرى بي كرا نه چيه بههشته وه . يعنى له ناگرش
 دووره كه ويته وه . . نه م هديه نه گه نى كه سى هه ر فهرز به جى بينى
 - باهيچ سونه تيش نه كا - بهى شك نه چيه بههشته وه و چاوى به
 جهه تنم ناكهوى مه گه ر بو ناھى سوين « كان على ربك حتما مقضيا . .

له م هديه دا صيله ي رحمى زياد كردوه ؟ چونكه يغمه ر - صلى
 الله تعالى عليه وسلم - بهيى حالى خهلق جوابى داوه ته وه . .

٨٢/٢١٠ - انس بن مالك [رضى الله تعالى عنه] : يقول : بينما
 نحن جلوس مع النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - في المسجد دخل رجل
 على جمل فاناخه في المسجد ثم عقله [وفي رواية ابن نعيم : اقبل على بعير
 له حتى اتى المسجد فاناخه ثم عقله فدخل المسجد ، وفي رواية احمد والحاكم
 عن ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - : فاناخ بعيره على باب المسجد
 فعقله ثم دخل] ثم قال لهم : ايكم محمد ؟ والنبي - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - متكى بين ظهرا نبيهم ، فقلنا : هذا الرجل المتكى ، فقال له :
 الرجل ابن عبدالمطلب . فقال له النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : قد
 اجبتك ، فقال الرجل للنبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : انى سائلك
 فمشد عليك في المسألة فلا تجد على في نفسك ، فقال : سل عما بدا لك ،
 فقال : اسالك بربك ورب من قبلك آ الله ارسلك الى الناس كلهم ؟ فقال :
 اللهم نعم . قال : انشدك بالله آ الله امرك ان نصلي الصلوات الخمس
 في اليوم والليلة ؟ قال : اللهم نعم . قال : انشدك بالله آ الله امرك ان
 نصوم هذا الشهر من السنة ؟ قال : اللهم نعم . قال : انشدك بالله آ الله
 امرك ان تاخذ هذه الصدقة من اغنيائنا فتقسمها على فقرائنا ؟ فقال :

النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اللهم نعم . فقال الرجل : آمنت بما جئت به وأنا رسول من ورائي من قومي ، وأنا ضمام بن ثعلبة اخو

ح - ١

بني سعد بن بكر . . . ت . . .

١٥٧

تهرجمه :

انسی بنی مالک - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ٹہ فرموی : له وهختیکا که له گهل پیغمهر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - له مه سجدی نه بهویدا دانیشتبوون پیاویکی و شتر سوار هاته ژووری وشتره که ی له حهوشی مزگهوتی نه بهویدا یخ داو دهست و قولی به به که وه بهست . له دوا ی یا به وانهی که له خدمت پیغمهرا - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - دانیشتبوون وت : کامتان محمدن ؟ پیغمه ریش - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - له به نیانا پالی دابوه وه . وتمان : ٹه و پیاوه سپی بهی که پالی داوه ته وه ، ٹه و پیاوه پیی وت ٹهی کوری عبدالمطلب [له خیطا با نادابی موعاشه رتی به جی نهینا] پیغمهر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - پیی فرموو : وا جوابم دایته وه . به عنی گویم لی به . پیاوه که به پیغمه ری وت - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : من لیت ٹه پرسم له سوئاله کانما شیددهتت به سهرا ٹه کم له وه لیم دل گیرمه به . پیغمهر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمووی : چیت دهوی لیی پرسنی پرسه . پیاوه که وتی : به خوای خوت و به خوای ره سلوانی یش تو لیت ٹه پرسم خوا توی ناردوه ته سهر هموو کهس ؟ پیغمهر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمووی : خواجه بهلی . وتی : به خوا لیت ٹه پرسم خوا ٹه مری پی کردوی که پینج وهقت نویژ بکهین له روژو شهوا ؟ پیغمهر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمووی : خواجه بهلی . وتی سویندت ٹه دهم

مجمع البحرين - ثیمان

به‌خوا خوا نهمری پی کردووی که له‌سال نهم مانگه به‌روژو بین؟ ییغه‌مه‌ر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمووی : خوایه به‌لی • وتی : سویندت
 نهدم به‌خوا خوا نهمری پی کردووی نهم صده‌قه له ده‌وله‌مه‌ندمان
 بستینی و ته‌فیمی بکه‌ی به‌مه‌ر فه‌یرمانا؟ ییغه‌مه‌ر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فرمووی : خوایه به‌لی •

[له‌ حدیثه‌که‌ی پیشوا که مسلم له‌ انسی ریوایه‌ت کردووه سوئالی
 له‌ حه‌جیش کردووه] • پیاوه‌که‌ وتی : ئیمانم هه‌یه به‌وه‌ی که هیناوته
 من فرستاده‌ی ئه‌وانهم له‌ قه‌ومه‌که‌م که ماونه‌وه‌و نه‌هاتوون • من ضمامی
 کوری ئه‌لبم برای بنی‌سعد •

[لهم‌ حدیثه‌ ده‌ره‌که‌وی که ییغه‌مه‌ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 چهنده به‌ حیلیم بووه ••

۸۳/۲۱۱ - عن ابی ایوب [- رضی الله تعالی عنه -] ان اعرا بیا
 عرض لرسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - وهو فی سفر ، فاخذ
 بخنطام ناقة ، او بزمامها ، ثم قال : یا رسول الله ، او یا محمد اخبرنی
 بما یقربنی من الجنة وما یباعدنی من النار ! قال : فكف النبی - صلی الله
 تعالی علیه وسلم - ثم نظر فی اصحابه ثم قال : لقد وفق هذا ، او لقد
 هدی هذا • قال : کیف قلت ؟ قال : فاعاد • فقال النبی - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - : تعبد الله لا تشرك به شیئا ، وتقیم الصلاة ، وتؤتی

۱ - ۲

الزكاة ، وتصل الرحم • دع الناقة ••

۳۳۲

ته‌رجه‌مه :

نهم‌ حدیثه‌یه‌ عه‌ینی‌ حادیه‌که‌یه‌ که له‌عه‌ده‌دی‌ هه‌شتاو‌یه‌ کا
 بوسراوه‌ •• نه‌ایه‌ت له‌م‌ حدیثه‌دا‌ ئه‌فرمو‌ی : له‌ سه‌فه‌را بووین •

مجمع البحرين - ثیمان

عمره به که جلہوی و شترہ کہی پیغمہری گرت - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ومہنمی کرد له رویین . . . له تاخریشیا ٹہوی تیاہ کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرمووی : و شترہ کہ بہرہہ . ٹہویشی تیاہ کہ فہرموویہ : ٹہم پیاوہ مووہ فہفہ ، یا فہرمووی : ہدایہ تی دراوہ و تیکراری سوئالہ کہی لی کردہوہ و فہرمووی : وت چی ؟ .

۸۴/۲۱۲ - عن زبید قال : سألت وائل عن المرجئة ، فقال : حدثني عبدالله [بن مسعود - رضي الله تعالى عنه -] ان النبي - صلي الله تعالى عليه وسلم - قال : سباب المسلم فسوق ، وقتاله كفر . . .

ح - ۱	م - ۱	ت قال : حسن صحيح ن .
۱۳۴	۳۹۸	

تہرجامہ :

زبید ٹہلی : له شقیقہ پرسی کہ « مرجئہ » له مزہہ بیانا مصیین یا مخظئین ؟ شقیق وتی : عبداللہی بنی مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - قسہی بو کردووم کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرمووی : جویندان بہ موسولمان فیسقہ ، شہر له گہل کردنی کوفرہ . یعنی له کوفرہوہ نزدیکہ ٹہوہندہ گوناہیکی گہوردیہ . . .

مرجئہ : ٹہو فیرتہین کہ عہمہ لیان له ٹیمان دوا خستوہ . یعنی عہمہ لی فیسقو فجوور له گہل ٹیمانازہرہری تاخیرہ تی نیہ بو موسولمان . ٹینسان کہ ٹیمانی بو نہ نویژی بی ٹہوی نہروژو . زینا بکا ، شہراب بخواتہوہ ، پیاو بکوژی ، دزی بکا ، چیزی بکا . . . ہیچ گوناہ نیہ . ابن مسعود - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ٹہفہرموی : دیارہ مزہہ بیکی باطلہ چونکہ پیغمہر وای فہرموہ . ہم مونافی نہصی صہریحی تورٹانہو مونافی ٹہکٹہری ٹہحادیثہ . . . وایدہ چیہ ٹیمانی بی بہ واجبو

مجمع البحرين - نيمان

فهرزو حلالو حرام نهما زانی هددی لی نهدری و دز دهستی
نه بری و شهرا بخور هددی لی نهدری ؟

« والحاصل ، مهزه بیکی زور باطله که ری تیه کی زور که ری تیه . . »

۸۵/۲۱۳ - عن ابي هريرة [رضی الله تعالی عنه] قال : كان النبي
- صلى الله تعالى عليه وسلم - بارزا يوما للناس فاتاه رجل فقال : [يا
رسول الله] ما الايمان ؟ قال : الايمان ان تؤمن بالله وملائكته [وكتبته .
م] وبلقائه ، وبرسله وتؤمن بالبعث [الآخر . م] . قال : [يا رسول
الله] ما الاسلام ؟ قال : ان تعبد الله ولا تشرك به ، وتقيم الصلاة
[المكتوبة . م] ، وتؤدي الزكاة المفروضة ، وتصوم رمضان . قال :
[يا رسول الله] ما الاحسان ؟ قال : ان تعبد الله كأنك تراه فان لم
تكن تراه [فانك ان لا تكن تراه . م] فانه يراك .

قال : [يا رسول الله] متى الساعة ؟ قال : ما المسؤل باعلم من
السائل . وسأخبرك [ولكن سأحدثك . م] عن اشراطها : اذا ولدت
الامة ربها [بعلمها .] يعني السرارى فذلك من اشراط الساعة . م] واذا
تطاول رعاة الابل البهم [جمع الابهيم] في البنيان [فذلك من اشراطها ،
واذا كانت الحفاة العراة رؤس الناس فذلك من اشراطها . م] في خمس
لا يعلمهن الا الله . ثم تلا النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : « ان الله
عنده علم الساعة . . . » [الى قوله : عليهم خير . م] ثم ادبر [الرجل .
م] فقال [رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - . م] : ردوه
[ردوا على الرجل ، فاخلوا ليردوه . م] فلم يروا شيئا . فقال : رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : هذا جبريل جاء يعلم الناس دينهم

[ليعلم الناس دينهم . م] $\frac{1-2}{219} \cdot \frac{1-3}{135}$ . . ح ، د ، ن ،

ت ، أحمد في مسنده ، بزار . .

ته رجله :

له ابو هريره وه ريوایت کراوه - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی :
روزی یغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ده رکه وتبو بو خهلق که
وعظیان بو بخوینی • پیای هات [سلامی کرد • م قسطلانی] •

فرموی : یا رسول الله ثیمان چه ؟ یغمه مر - صلی الله تعالی علیه
وسلم - فرموی : ثیمان نه وه یه بروا بکه ی به خواو به مه لایکوه به
کیتابی و - کیتابی خوا - به لقای خواو به یغمه مرانی و بروا بکه ی
به زیندوبوونه وه ی روزی تاخیره ت • • نه ویاوه فرموی : یا رسول

الله تسلام چه ؟ یغمه مر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : تسلام
نه وه یه که عیاده تی خوا بکه یت و شهریکی بو په یدا نه که یت و ، نویژی
فهرز بکه یت و ، زه کاتی فهرز بده یت و ، روزووی رهمه زان بگری • •
فرموی : یا رسول الله تحسان چه ؟ یغمه مر - صلی الله تعالی علیه
وسلم - فرموی : تحسان نه وه یه که عیاده تی خوا و ابکه ی وه کو له
حضور یا بی و بی بینی : نه گه ر لات وانه بی که نه بینی وابی که نه تو

نه بینی [یه عنی وه کو کویر] • فرموی : یا رسول الله که ی قیامت
هه لهستی ؟ یغمه مر - صلی الله علیه وسلم - فرموی : سوئال لی کراو
له وه ی که نه پرسی عالمترینه به وه • فه قه ت خه به رت نه ده می له علامه تی
قیامت : که جاریه سه یدی خوی به وه له د بینی [نه مه کینایه ته له وه
که جاریه زور نه بی ، که له سه یده که یان منالیان بوو نه بن به « ام الولد »
که سه یده که یان مرد به ثیرت یتنقال نه که نه سه رمناله کانی خویان ،
مناله کانیان نه بن به سه یدو گه وره و مالیکیان • به و یتنقاله نازاد نه بن]
نه وه له نه شرطی ساعه ته • • که شوانی و شتری یه که رنک ده ست

مجمع البحرين - نیمان

دریژی یان کرد له بئنا کردنا • یعنی « اسافل ارادل استلا » یان به سەر مه مالیکا کردو ، بوون به ملووکێ ئەرژ ئهوه له ئه شرابطی ساعهته ••

که بیخاوس و روتوقوت بوون به گه و رهی خهلق ئهوه له ئه شرابطی ساعهته •• له ناو پینچ شتا که غهیری خوا کهس نایان زانی •• له دوا ی یا یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ئه م ئایه ته ی ئاخری سوورته تی لوقمانی خوینه وه • که مه عئای وایه : هه ر لای خوا یه زانیی وه قتی قیامهت و ، که ی باران ئه بارینی ، عیلمی هه یه که ئه و منال و بیچووله یه که له زکی دایکیایه نیرد یامی یه ، هه یج کهس نازانی که سهینی چی ئه کا ؛ چاکی ئه کا یا خرابی ، ئهوی ئیراده ی وایه بیکا ئه یکا یا نایکا • هه یج کهس نازانی که له کوی ئه مری •• به ته حقیق خوا عالمه به هه موو شتی ، خه بهری هه یه له هه موو شت ، له ئاشکرا و نهانی • یعنی زانیی قیامهت له پینچ شته یه که کهس نایان زانی ، زانیان مه خصوصه به خوا وه که هه یج « تخلف » ی له عیلمی خوا نابی • قسه ی « منجم » و « اطبا » عیاره ته له ظه نن و ته خمین •

له پاش ئه مه یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - به م نه وعه جوانی دایه وه پیا وه که - علیه السلام - پشتی هه ل کردو ته شریفی برد • یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - • فه رمووی : پیا وه که م بو بگیره وه ! چوون بی گیرنه وه که سیان نه دی • یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه رمووی : ئه وه هه زره تی جبریل بو - علیه السلام - هات دین به ئینسان یشان بدا ••

٨٦/٢١٤ - عن يحيى بن يعمر قال : كان أول من قال بالقدر بالبصرة معبد الجهني ، فانطلقت أنا وحמיד بن عبدالرحمن الحميري حاجين أو معتمرين ، فقلنا : لو لقينا احد من اصحاب رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فسألناه عما يقول هؤلاء في القدر ، ففوق لنا عبدالله بن عمر بن الخطاب [رضى الله تعالى عنهما] فاستفتته أنا وصاحبي احدنا عن يمينه والآخر عن شماله ، فظننت ان صاحبي سيكل الكلام اليّ ، فقلت : ابا عبدالرحمن انه قد ظهر قبلنا ناس يقرؤن القرآن ، ويتقفرون العلم وذكر من شأنهم : انهم يزعمون ان لا قدر ، وان الامر انف ، فقال : اذا لقيت اولئك فاخبرهم اني بريء منهم وانهم براء مني . والذي يحلف به عبدالله بن عمر لو ان لاحدهم مثل احد ذهباً فانفقه ما قبل الله منه حتى يؤمن بالقدر . . .

ثم قال : حدثني ابي عمر بن الخطاب [رضى الله تعالى عنه] قال : بينما نحن جلوس عند رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ذات يوم اذ طلع علينا رجل شديد بياض الثياب ، شديد سواد الشعر ، لا يرى عليه اثر السفر ، ولا يعرفه منا احد حتى جلس الى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فاستند ركبتيه الى ركبتيه ، ووضع كفيه الى فخذيه ، وقال : يا محمد اخبرني عن الاسلام ! فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم : الاسلام ان تشهد ان لا اله الا الله وان محمداً رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتقيم الصلاة ، وتؤتي الزكاة ، وتصوم رمضان ، وتحج البيت ان استطعت اليه سبيلاً . قال : صدقت . قال : فعجينا له يسأله ويصدقه . قال : فاخبرني عن الايمان ! قال : ان تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر ، وتؤمن بالقدر خيره وشره قال : صدقت . قال : فاخبرني عن الاحسان ! قال : ان تعبد الله كأنك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك . قال : فاخبرني عن الساعة ! قال : ما المسئول عنها باعلم من السائل . قال : فاخبرني عن اماراتها ! قال : ان تلد الامة ربتها ، وان ترى الحفاة العراة العالة رعاء الشاء يتطاولون في البنيان . ثم انطلق فلبث ملياً ، ثم قال لي : يا عمر اتدري من السائل ؟ قلت : الله ورسوله اعلم . قال : فانه جبريل [عليه السلام] اتاكم

١ - م

يعلمكم دينكم . . .

٢٠٣

تہرجامہ :

یحیای بنی یعر ثعلی : ثووہل کہسی لہ بہصرہ قسہی لہ قہدہر
 کردووہ * معبدی جہنی ، یہ * من و حمیدی بنی عبدالرحمنی حیمیری
 بو عمرہ یابو حج چوونہ مککہ و تمان : خوزگہ تووشی یہ کی لہ
 صحابی پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ثبووین تالی ی پرسین
 لہودی کہ ثوانہ لہ دہرحق قہدہر ٹیلین * مووہفق بووین تووشی
 عبداللہی ثیمامی عمر بووین - خویان لی رازی بی - من و برادرہ کہمان
 دہورہ مان گرت یہ کیکمان لای راستی و یہ کیکمان لای چہ پی گرت * لام
 و ابو کہ برادرہ کہم قسہ کردن حوالہ بہ من ٹہ کا ، وتم : یا ابا عبدالرحمن
 لہ تہرفی لای ٹیمہ بہ عزی خعلق پیدای بوون قورٹان ٹہخوین ، عیلم
 زور وردو باریک ٹہ کہ نہوہ * یہ عنی زور تہحقیقی عیلم ٹہ کہن و لہ گہل
 حہل کردنی موشکیلاتی خہریک ٹہ بن * لہ شان و فہضلیان بہحسی کرد ،
 وتی : ٹہ لین کہ قہدہر نیہ لہ یش خہلقی شتا خوا تہقدیری نہ کردووہ *
 [نعوذ باللہ] لہوہ پیش عیلمی پی نہ بووہ ، لہدوای خہلقی ٹہیزانی *
 عبداللہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرمووی : کہ تووشیان بووی لہ تہرف
 منہوہ خہبہریان بدہری کہ من لی یان بہریم ٹہوانیش لہ من بہرین *
 رہسم بہو زاتہی کہ عبداللہی کوری عمر سوینی پی ٹہخوا ٹہ گہر
 ہار کامیکیان بہقہد شاخی * اُحد ، ثالثونی بی و سہرفی بکا لہری
 خوادا تا ثیمان بہقہدہر نہہینی خوا لی قبول ناکا * *

لہدوای یا عبداللہ فہرمووی : عمری خطابی باو کم قسہی بو کردووم
 فہرمووی : روزی لہوہ خٹیکا کہ لہ خزمہت پیغمہرا بووین - صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - پیاویکمان ہاتہلا جلی زور زور سپی ، مووی زور

مجمع البحرين - ثیمان

زور رهش ، علامه‌تی سه‌فهری پیوه دیاری نهددا هیچ کس له ئیمه نه‌ی ناسی تا ته‌شرفی هات له خزمهت پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - دانیشته ، هه‌ردوو نه‌زنوی نا به‌هه‌ردوو نه‌زنوی پیغمه‌ره‌وه - صلی الله تعالی علیه وسلم - ، هه‌ردوو ده‌ستی خسته‌سه‌ر هه‌ردوو ترانی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه‌رمووی : یا محمد خه‌به‌رم بدهری له ئیسلامه‌تی که چه ! پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه‌رمووی : ئیسلامه‌تی ئه‌وه‌یه که شه‌هادت بدهری به‌مه که غه‌یری خوا هیچ کس نه‌یه که موستحقی عیادهت بو کردن بی‌و ، به‌مه که محمد ره‌وانه کراوه له ته‌ره‌ف خواوه که ته‌بلیغی ئه‌مه‌رو نه‌هی خوا بکا به مه‌خلووق و ، نویژ بکه‌ی ، زه‌کات بدهری ، ره‌مه‌زان به‌روژی ، ته‌گه‌ر یستطاعت بو چه‌جی به‌یت بکه‌ی • فه‌رمووی : راست کرد عه‌جاییمان لی‌ما ! هم لی ئه‌پرسی و هم ته‌صدیقی ئه‌کا • • فه‌رمووی : له ئیمان که چه‌به‌رم بدهری ! پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه‌رمووی : ئیمان ئه‌وه‌یه که باوه‌ر به‌خوا بکه‌ی ، باوه‌ر به‌مه‌لائیکه‌ی بکه‌ی ، باوه‌ر به‌کتیابی خوا بکه‌ی ، باوه‌ر به‌پیغمه‌رانی خوا بکه‌ی باوه‌ر به‌روژی ئاخیره‌ت بکه‌ی ، باوه‌ر به‌قه‌ده‌ری خوا - به‌خیره‌ شه‌ری - بکه‌ی • فه‌رمووی : راست وت • • فه‌رمووی : له ئیحسان که به‌چی ته‌لین خه‌به‌رم بدهری ! پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم ! - فه‌رمووی : ئیحسان ئه‌وه‌یه که عیاده‌تی خوا بکه‌ی وه‌کو له حضور و وه‌ستی و ئه‌ی‌بینی ، ته‌گه‌ر وانه‌بی که « کانه » ئه‌ی‌بینی وا به‌که ئه‌و تو ئه‌بینی • به‌عنی حضور قه‌لبت بی‌و موخافه‌ظه‌ی ئادابی حضور بکه • • فه‌رمووی : خه‌به‌رم بدهری که که‌ی قیامت هه‌له‌ستی ! پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فه‌رمووی : سوئال لی کراو عالم تر نه‌یه به‌وه له‌و

مجمع البحرين - نيمان

کسهی که سوئال نه کا .. فرموی : که وایی خه بهرم بدهری له
علامهتی !

بهعنی له شتيك که وقوعی نهو شته دهلیل بی له سهر نهمه که
قیامتو دونیا تاخر بوون و خهلق زیندو بوونهوو ، حهشرو نهشر ههن .
لازم ناکا که علامهته کهی وقوعی بو له دواي نهو علامهتهوه دهز
بهجی قیامت ههلسی ؛ چونکه « بعثه » ی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه
وسلم - له علامهتی قیامتو که ههزارو سی صدو شستو نو سالی
بهسرا رابوردووو ئیشتا قیامت ههله نه ستاوو .. لهو خه بهرانه که
پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - خه بهری لی داوه گه لیکي
رابوردووو بیستوو مانه ، بهعزیکي حالی حازر مهو جوودهو به چاو
نهی بینو له پیش چاو مانه گه لیکیشی ماوه و رده و رده له وهختی خو یا
وقوعی نهی ؛ وه کو نهوانه ی واقع بوون و به تهواتور بیستوو مانه ..

پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : علامهتی قیامت
نهوه به که جاریه سه ییدو گه وره ی خوی به وه له د بینو . [مأمونی کوری
هارون الرشید لهوانه به] . به کیکیش له نهشراطی ساعت نهوه به که
هه قیرو روتو قوتو شوانی مهرو بز ن دهس دریشی نه که ن له بینا کردنا .
بهعنی هه قیرو سوال کهرو نه سافل ئیستیلان نه که ن بهسهر دونیادا . [له
پیش چاو مانه ههزار « رندهر » ههزار « هیتلر » له حهری عومومیدا
خدمهتچی - یوزباشی بو - لیاقتی نهوه ی نه بو که بیکه ن به چاو هس ، ئیمرو
ره ئیس جومهوری نه له مانه . ئیددیعی جیهانگیری نه کا .. قل اللهم
مالك الملك .. صدق الله ورسوله] . نیامی عمر - رضی الله تعالی عنه -
فرموی : له پاشا یاوه که لی داو ته شریفی رویی . زه مانیکی زوری

مجمع البحرين - ثیمان

پی چو ، له پاشا پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - پی پی فرمووم :
یا عمر ته زانی ئه م « سائل » کی بو ؟ ئه فرموی : وتم : خواو ره سوولی
خوا له هه موو کهس عالترن ۰۰

پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمووی : ئه وه جبریل بو
هانه لانان دینی به ئیوه ته علیم کرد و پی نشانی دان ۰۰

[له هه دیشی ابو داود و ترمذی دا ئیمامی عمر - رضی الله تعالی -
ئه فرموی : دواى سى روژ پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - لى
پرسیم یا عمر ته زانی ئه م کی بو ؟ ۰ ئه م ریوايه ته موناڤى نه له کهل
ریوايه تى ابو هريره دا - رضی الله تعالی عنه - که ئه فرموی : پیاوه که
پشتی هه ل کردو روپی و پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمووی :
پیاوه که م بو بگيرنه دواوه چوون و کهسیان نه دی ، پیغمهر - صلی الله
تعالی علیه وسلم - فرمووی : ئه وه جبریل بو که وا ئه گه به نی که پیغمهر
- صلی الله تعالی علیه وسلم ، هه ر له و مه جلسه دا ئه وه ی فرموی ؟
چونکه ئیحمالی هه به که پیاوه که ته شریفی روپی ئیمامی عمریش ترویی ،
پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ئه وه ی به و ئه صاحبانه که له و
مه جلسه دا ما بوونه وه فرموی و له دواى سى روژ به ئیمامی عمری
فرموی ۰۰ والله اعلم ۰۰ نه وه ی ۰۰]

۸۷/۲۱۵ - عن ابی هریره [رضی الله تعالی عنه] قال : قال رسول
الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - سلوني ! فها بوه ان یسألوه ، فجاہ رجل
فجلس عند ركبتيه فقال : يا رسول الله - ما الاسلام ؟ قال : لا تشرك
بالله شيئاً ، وتقيم الصلاة ، وتؤتي الزكاة ، وتصوم رمضان . قال :
صدقت . قال : يا رسول الله ما الايمان ؟ قال : ان تؤمن بالله ، وملائكته ،
وكتابه ، ولقائه ، ورسله ، وتؤمن بالبعث ، وتؤمن بالقدر كله قال :

مجمع البحرين - نيمان

صدقته . قال : يا رسول الله ما الاحسان ؟ قال : ان تخشى الله كانك تراه فانك ان لا تكن تراه فانه يراك . قال : صدقت . قال : يا رسول الله متى تقوم الساعة ؟ قال : ما المسؤل عنها باعلم من السائل ، وسأحدثك عن اشراطها : اذا رأيت المرأة تلد ربها فذاك من اشراطها ، واذا رأيت الحفاة العراة الصم البكم ملوك الارض فذاك من اشراطها ، واذا رأيت رعاء البهيم يتطاولون في البنيان فذاك من اشراطها في خمس من الغيب لا يعلمهن الا الله - عز وجل - ثم قرأ : « ان الله عنده علم الساعة ، وينزل الغيث ، ويعلم ما في الارحام ، وما تدري نفس ماذا تكسب غدا ، وما تدري نفس بأي ارض تموت ۰۰۰ الى آخر السورة ۰۰ » ثم قال الرجل فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : ردوه عليّ ، فالتمسوا فلم يجدوه فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -

١ - ٢

هذا جبريل أراد أن تعلموا اذ لم تسألوا ۰۰ من تعلم او علم .

٢٢٣

نه رحمه :

ثم حديثه دوو سي كه ليمهى له حديثه كاني يشوو ففرقى هديه معنای نهوه كه لهوانا نيه بيلم كافي به :

١ - ابو هريره نه ففرموى : ينغمههه - صلى الله تعالى عليه وسلم - ففرموى : ايم پيرسن . نه صحابى كيرام هه يه تيان كرد كه لى پيرسن . يياوى هات لاي نه نوى موباره كيهوه دانيشت . ففرموى : يا رسول الله ۰۰۰ الخ .

٢ - قال : [ان تخشى الله كانك تراه] : وه كو چاوت لى بى وه نهى بينى له خوا بترسى .

٣ - [واذا رأيت الحفاة العراة الصم البكم ملوك الارض] :

مجمع البحرين - ثیمان

بی خاوسی رووتو قووتو کهررو لال بینی که پادشان لهسه رنه رزا • کهرر
بن : یه عنی کهر بن له قسه نه گن نه و نه ده نه حمه ق بن • لال بن :
یه عنی نه زانن قسه بکهن • ئیسته ج پادشاو قهرالی دانیه ؟ هموو زالمو
درندهن ، له حق کوپرو کهرو لالان ••

۴ - [فالتمسوا فلم یجدوه] : بوی گهران نه یان دوزیه وه ••

۵ - [اراد ان تملوا اذ لم تسألوا] : ئیراده ی کرد که فیری
دین بین که نه تان پرسی ••

۸۸/۲۱۶ - نعمان بن بشیر [- رضی الله تعالی عنه - هو اول
مولود ولد للانصار بعد الهجرة] یقول : سمعت رسول الله - صلی الله
تعالی علیه وسلم - یقول : الحلال بین والحرام بین و بینهما مشبهات
[مشبهات • اصیل ابن عساکر] لا یعلمها کثیر من الناس ، فمن اتقى
المشبهات [فقد ذر] استبرأ لدينه وعرضه ، ومن وقع فی الشبهات کراخ
یرعی حول الحمی یوشک ان یواقعه • الا وان لكل ملک حمی ، الا ان
حمی الله محارمه ، الا وان فی الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد
کله • واذا فسدت فسد الجسد کله الا وهي القلب ••

$$\frac{۱ - ح}{۱۴۰} \cdot \frac{۷ - م}{۲۵} \cdot د ، ت ، ن ، ج \cdot \cdot$$

تهرجه مه :

نعمانی بنی بشیر - رضی الله تعالی عنهما - که نه ووهل منالیکه له
دوای هیجره ت له ته نصار به وه له د هاتووه - ته فهرموی : که له یقه مه ر
- صلی الله تعالی علیه وسلم - بم بیست که ته یقه رموو : حه لال دیاره ،
حه رام دیاره له به نیانا گدی شت هه به که به حه لالیش
ته شو به ی و به حه رامیش ته شو به ی گدی ئیسان نایان زانی که حه لاله

مجمع البحرين - نيمان

ياحرامه ، هدرکسي لهو شوبهانه خوی پياړيزی شو کسه دینی و
عريضی له عیب و نوقسانی بهری نه کا ، نه له لای خوا مه شئول نه بی نه
له لای خهلق عه بی لی نه گیری . هدرکسي بکه ویته ناو شوبه ووه وه کو
شوانی وایه که له دوری قهدهغه بز و مرو حه یواناتی بله وهرینی نزیکه
بکه ویته ناو قهدهغه که وه . . . خه بهرتان بی که کوللی پادشایی قهدهغه یکی
هیه . . . خه بهرتان بی که قهدهغه ی خوا نه وانه یه که حرامی کردوون . . .
خه بهرتان بی که له جهسه دا پارچه گوشتی هیه . که ساغ بی هموو
به دن فاسد نه بی . . . خه بهرتان بی که نه و پارچه گوشته دله . . .

نم حدیثه یه کیکه لهو حدیثانه که نه ساسی ئیسلامن . یه کیکیان
حدیثی نیته ، یه کیکیان حدیثی « بنی الاسلام علی خمس » ، یه کیکیان
حدیثی « دع ما لیس یعینک » ، یه کیکیان حدیثی « الدین
الصیحه » یه . . . دوانیان رابوردن دوانیان - انشاء الله - له مه ولاین . . .
توماشای به لاغتی پیغمهر که - صلی الله تعالی علیه وسلم - که
به م عیارته که مه جهنده مه عنای به بیان فرمووه . . .

توماشای به ره که تی صوجه تی پیغمهر که - صلی الله تعالی علیه
وسلم - نعمانی بنی بشیر - رضی الله تعالی عنه - له دوا ی هیجره تی
« سید الانام » - علیه ازکی الصلاة والسلام - به و له د بووه ، له دوا ی
د دسال پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ته شریفی بردووته « رفیقی
اعلی » . نه بی نعمان - رضی الله تعالی عنه - چند سال بووبی که نسیم
حدیثه جامع و به لیغهی له پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
بستووه و چوونی بستووه وای تریوایت کردووه ؟ به ره که ت و
مو عجزه ی حه زره تی پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - به و منالی به

مجمع البحرين - ثیمان

چون نهو هه دینهی ضه بط کردوو • من له هفتا تیهه بورم یینج شهس دهغه مسلمو بوخاریم ثم سهرو نهوسهه کردوو ئیشتا هه دیشکم بیه تهواوه تی نههاتوو ته بهر ••

[لازمه ئیسان شتیك كه لی یه قین نهیی كه هه لاله تهركی بكا ، وه كوو چون یهغه مههه - صلی الله تعالی علیه وسلم - خورمایه کی دوزیه وه نهیخوارد مه بادا له سه ده قه بی ••

خوشکیکی بشری حافی له ئیمامی احمد - رضی الله تعالی عنهما - ی پرسی كه به شهو له سهه ربان ته شی و خه رهك ئه ریسین ، مه شهلی ظاهرمان به لادا ئه روا له بهر رووناکی شهو مه شه لانه دروسته شهت بریسین ؟ ئیمامی احمد فه رمووی : - خوا عه فوت كا - تو کی ی ؟ فه رمووی : خوشکی بشری حافیم • ئیمامی احمد - رضی الله تعالی عنه - گریاو فه رمووی : وه رعی کامیل له بهینی ئیوه دا ظهور ئه كا • فه رمووی : هیچ مه ریه له بهر شه عله یا !

مالکی بنی دینار چل سال له به صره دابو میوهی به صره ی نه خوارد نا وه فاتی کرد •• له مو عاصیری ئیمه « بدیعهی ایجی » له سی سال زیاتر له مه ككه دا دانیشته گوشت و میوهی كه له « بجیله » وه جهلب ئه كری نهیخوارد ؟ چونکی ئه لین ئیرت به كچ نادهن •• وه كو ئه ولادی حمه د به گی خاله د به گ • باوکی به دبعه كه نورالدینی ناوه میوهی مه دینهی نه خوارد ؟ چونکی ئه لین زه كات نادهن •• - رحمهم الله - قسطلانی ••

۸۹/۲۱۷ - وفي اخری عنه قال : قال النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم : - الحلال بین والحرام بین ، و بینهما امور مشتبهه ، فمن ترك ما شبه علیه من الاثم كان ما استبان اترك ، ومن اجترأ علی ما يشك فيه من الاثم اوشك ان یواقع ما استبان • والمعاصي حمی الله من یرتع حول الحمی

ج - ٤
 یوشک ان یواقعه ..
 ٦

تہرجمہ :

ہر لہو وہ ریوایتہ کہ ینہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 فہرموی : حلال دیارہ حرام دیارہ لہ بہینانا گہلی شت ہدیہ کہہ
 بہحلالیس ٹہشوبہین بہحرامیش ٹہ شوبہین ہہرکسی تہرکی شوبہہ
 بکائہوی کہہ دیارہ کہہ حرامہ چاکتری تہرک ٹہ کا . ٹہوی جورٹہت
 بکاتہ سہر شوبہہمی گونہہ نزیکہ بکہویتہ ناوگوناہوہ . حرام قہدہغہی
 خواہہ ہہرکس لہدہوری قہدہغہ حیوان بلہوہ رینی نزیکہ بجیتہ
 ناوقدہغہ کہوہ ..

وقال حسان بن ابي سنان [من الزهاد زمن التابعين] : ما رأيت
 شيئاً أهون من الورع ، دع ما يريبك الى ما لا يريبك . [من راب ، أو
 ج - ٤

اراب] _____ [هذا التعليق وصله أحمد وأبو نعيم في الحلية ،
 ٧

ولفظه : اجتمع يونس بن عبيد ، وحسان بن ابي سنان فقال يونس : ما
 عالجت شيئاً أشد علي من الورع ، فقال حسان : ما عالجت شيئاً أهون
 علي منه . قال : كيف ؟ قال حسان : تركت ما يريبني الى ما لا يريبني
 فاسترحت . وقد ورد دع ما يريبك الى ما لا يريبك مرفوعاً . أخرجه
 أحمد ، والترمذي ، والنسائي وابن حبان ، والحاكم من حديث حسن بن
 علي - رضي الله تعالى عنهما - قسطلاني ٤ - ٧ ..

تہرجمہ :

دع ما يريبك الى ما لا يريبك : ٹہوی ٹہتخاخہ شوبہہوہ تہرکی
 بکہ ، ٹہوہ بکہ کہہ ناخاتہ شوبہہوہ .

مجمع البحرين - نيمان

یونسی بنی عیسو حسانی کوری ابو سنان یکه وه دانیشتبوون
 یونس وتی : له گهل هیج شتی نهزیم نه کیشاوه وه کو نهو نهزیمه تی که
 له وه رع کیشاوه . . حسان وتی : نهزیم له هیج شتی نه کیشاوه که
 له وه رع له لام سوو کتربی . یونس وتی : چون ؟ حسان وتی : نهوی
 شکم لی بووبی تهرکم کردووه . نهوهم کردووه که شکم لی
 نه بووبی . .

۹۰/۲۱۸ - عن زیاد بن علاقة قال : سمعتنا جریر بن عبدالله - رضی
 الله تعالی عنه - یقول : یوم مات المغيرة بن شعبه قام فحمد الله واثني عليه
 وقال : علیکم باتقاء الله وحده لا شریک له والوقار والسکينة حتی یأتیکم
 أمیر فانما یأتیکم الآن . ثم قال : استغفوا لأمیرکم فانه کان یحب العفو .
 ثم قال : اما بعد : فانی اثبت النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - قلت :
 یا رسول الله ابایعک علی الاسلام ، فشرط علی « والنصح لکم مسلم »
 فبایعته علی هذا . ورب هذا المسجد انی لناصح لکم . ثم استغفر ونزل . .

ح - ۱

• ن •

۱۴۸

تهرجمه :

نهو روزدی که مغیره بنی شعبه - رضی الله تعالی عنه - له کوفه
 ودفانی کرد جریری بنی عبدالله چووه سهر منبر راودستا حمدو نه نای
 خوی کرد ، فهرموی : مولازمه می تهقوای خوا بکن که ته نهایه
 شهریکی نه ، مولازمه می وبقارو سکونته بکن تا ئمیریکنان بووبی .
 هدر ئسته بوتان بی له دوایا فهرموی : طه له بی عفو بکن بو
 نه میره که تان چونکه نهو عفو کردنی له لا خوش بو . .

اما بعد : من هاتمه لای یغه هدر - صلی الله تعالی علیه وسلم -

مجمع البحرين - نيمان

وتم : يا رسول الله موبايهعت لهسهر ئيسلامهتي له گهل نه گهم ، نهوهيشي لهسهر بهشهرت گرتم كه خالصو دل پاكبم له گهل كولي موسولماني نهسهر نهوه موبايهعم له خدمهتيا كرد . . به خواي نهم مزگهوتنه من ناصيحم بوئيوه ، غهل و غهشم له گهلانا نيه . له دوايا ئيستفازي كردو هاته خواري . .

۹۱/۲۱۹ - وعنه قال : بايعت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - على اقام الصلاة ، وايتاء الزكاة ، والنصح لكل مسلم . .
ح - ۱
• ت •
۱۴۸

تهرجه مه :

موبايهعم كرد له گهل يغهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - له سهر نويژ كردنو زهكات دانو نهصيحهتي هه موو موسولماني . .

۹۲/۲۲۰ - وفي اخرى قال : بايعت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - على السمع والطاعة : فلقنتي فيما استطعت والنصح لكل مسلم
م - ۱
۳۸۰

تهرجه مه :

موبايهعم له گهل يغهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - كرد له سهر نهمه كه قسهي بيهم و ئيطاعهت بكهم . تهلقيني نهوهي فهرووم كه ئيطاعهت بكهم لهوهدا كه بتوانمو ، لهسهر نهصيحهتي كولي موسولماني . .
۹۳/۲۲۱ - عن ابي هريرة - رضي الله تعالى عنه - قال : قال رسول

مجمع البحرين - نيمان

الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : المؤمن القوي خير من المؤمن الضعيف ، وفي كل خير ، احرص على ما ينفعك ، واستعن بالله ولا تعجز ، وان اصابك شيء فلا تقل لو اني فعلت كان كذا وكذا وكذا • ولكن قل : قدر الله وما

م - ١٠

شاء فعل ، فان لو تفتح عمل الشيطان ••

١٠٤

تهرجه مه :

بينهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : موسولانى به فووهت چاكره له موسولانى ضعيف ، له هردو كيانا خير ههيه [چونكى موسولانن] • به دهوام له سهر ئه وهى كه مه نفعه تنى بوت بى حهرىص به ، ياربه له خوا طه لب كهو عاجز مه به ، نه گهر شتيكت توش بى مهلى نه گهر وام بكر دايه وا ئه بو وا ئه بو وا ئه بو ؛ چونكه كه ليمهى نه گهر ده رگاي عمهلى شه يتان نه كاته وه شتى خرابى به دلا ينى ••

نه گهر را بامه گهر تزويج كردند ار يشان دختری شد كاشكى

كلام ••

٩٤/٢٢٢ - عن جابر بن عبدالله [رضى الله تعالى عنهما] قال : اتى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - النعمان بن قوئل - رضى الله تعالى عنهما - فقال : يا رسول ارايت اذا صليت المكتوبة ، وحرمت الحرام ، واحللت الحلال ادخل الجنة ؟ فقال النبي - صلى الله تعالى عليه

م - ١

وسلم - : نعم

٢٣٥

تهرجه مه :

نعمانى بنى قوئل - رضى الله تعالى عنه - هاته خزمهت يغمهه

مجمع البحرين - نيمان

- صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : يا رسول الله خبهرم بدهرى
كه نويژى فهرز بكمو ، حهرام حهرام بكمو ، حلال حلال بكم
نهچمه بههشت ؟ يغهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى :
بهلى ۰۰

۹۵/۲۲۳ - وعنه ان رجلا سأل رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - فقال : ارايت اذا صليت الصلوات المكتوبات ، وصمت رمضان ،
واحللت الحلال ، وحرمت الحرام ، ولم ازد على ذلك شيئا ادخل الجنة ؟
قال : نعم . قال : والله لا ازيد على ذلك شيئا . ۰ - م - ۱
۲۳۶

تهرجهه :

ياوى له يغهمرى برسى - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتى : يا
رسول الله خبهرم بدهرى كه پينچ فهرز نويژ بكمو روزووى ردهمزان
بگرمو حلال بهحلال بزانهو ، حهرام به حهرام بزانهو نهى كه لهوه
هيچى لى زياد نه كهم نهچمه بههشت ؟ فهرمووى : بهلى ياوه كه وتى :
والله لهوه هيچى لى زياد ناكم ۰۰

۹۶/۲۲۴ - سعيد بن المسيب عن أبيه قال : لما حضرت ابا طالب
الوفاة [دخل عليه النبي] جاءه رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
فوجد عنده ابا جهل ، وعبدالله بن ابي اميه بن المغيرة [اسلم في الفتح -
رضى الله تعالى عنه -] فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - :
يا عم قل : لا اله الا الله ، كلمة اشهد لك بها عند الله ، فقال ابو جهل
وعبدالله بن ابي امية : يا ابا طالب اترغب عن ملة عبدالمطلب ؟ فلم يزل
رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يعرضها عليه ، ويعيد له تلك
المقالة ، ويعودان بتلك المقالة حتى قال ابو طالب آخر ما كلمهم هو على
ملة عبدالمطلب ، وابى ان يقول لا اله الا الله ، فقال رسول الله - صلى الله

مجمع البحرين - ثیمان

تعالیٰ علیہ وسلم - : اما والله لاستغفرن لك ما لم انه عنك • فانزل الله
- عز وجل - : « ما كان للنبي والذين آمنوا ان يستغفروا للمشركين
ولو كانوا اوليٰ قربي من بعدما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم •• » فانزل
الله في ابي طالب ، فقال لرسول الله - صلى الله تعالىٰ عليه وسلم - :
« انك لا تهدي من احببت ، ولكن الله يهدي من يشاء وهو اعلم

م - ۱

بالمهتدين •• «

۲۸۷

ح - ۶

عبارة البخاري : عنه ان ابا طالب لما

۱۹۳

حضرتہ الوفاة دخل عليه النبي - صلى الله تعالىٰ عليه وسلم - وعنده أبو
جهل ، فقال : أي عم قل : لا اله الا الله • كلمه احاج لك بها عند الله •
فقال أبو جهل وعبدالله بن اميه : يا ابا طالب ترغب عن ملة عبدالمطلب ؟
فلم يزالا يكلمانه حتى قال آخر شيء كلمهم به : على ملة عبدالمطلب •
فقال النبي - صلى الله تعالىٰ عليه وسلم - لاستغفرن لك ما لم انه عنه •
نزلت : « ما كان للنبي والذين آمنوا ان يستغفروا للمشركين ولو
كانوا اوليٰ قربي من بعد ما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم » • ونزلت :

ح - ۶

« انك لا تهدي من احببت ••• »

۱۹۳

تہرجمہ :

کہ ابو طالب وہختی مردنی ہات پیغمبر - صلى الله تعالىٰ عليه وسلم -
تشریفی چوہ لای ، أبو جهل و عبدالله بنی ابی امیہ لہلای
دی • پیغمبر - صلى الله تعالىٰ عليه وسلم - فرموی : مامہ بلی : « لا
اله الا الله » کہ لیمہ یہ کہ لای خوا بہوہ شہادتت بو ئہدم ••

ابو جهل و عبدالله و تیان : یا ابو طالب له میلله تی عبدالمطلب ثیمراض له تی ؟ پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - هدر تهو نه صححت و وعظمی بو ثیغاده نه کرده وه تا له نیهایه تا تاخر که لیمیی که ابوطالب پیوی وتن تهوه بو که : تهو نه سهر دینی عبدالمطلبه • ثیای کرد له وه که بلی « لا اله الا الله » پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : یا نهیم لی نه کری ثیستیفارت بو نه کم •• خوا - عز وجل - نهیم نایه تهی نازل کرد که معنای وایه : « پیغمبرو تهوانهی ثیمانان ههیه بویان نیه که ثیستیفار بکن بو موشریکان - با خزیشیان بن - له دوی تمه که لی یان مه علوم بو که تهو موشریکانه جهه نمین • خوا - عز وجل - ده رحق ابو طالب تهوه ی نازل کرد ، به پیغمبری - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : تو هیدایه تی که سی ناده ی که خوشت بوی • •• اما خوا هدر که سی ثیراده بفرموی هیدایه تی ته دا ••

[عبدالله تی بنی ابی امیه له فه تجی مه ککه دا موسولمان بو ، ابو جهلش له غزای به درا به جهه نتم موشه ررف کرا ••]

۹۸/۲۲۶ - عن ابی هریره [رضی الله تعالی عنه] قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - لعمه : قل : لا اله الا الله اشهد لك بها يوم القيامة ! قال : لولا ان تعيرني قريش بذلك يقولون : انما حملة على ذلك الجزع لا قررت بها عينيك ، فانزل الله تعالی : « انك لا تهدي

۱ - م
من احببت ولكن الله يهدي من يشاء » ••

۲۹۱

ته رجه مه :

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - به مامی فرموی : بلی : لا اله

مجمع البحرين - نيمان

الا الله ! روزی قيامت بهوہ شهادتت بو ئه دم مامی وتی : ئه گهر به بهر ئه وه نه بی که قریش عیب و عارم لی ئه گرن ئه لین ههر ترس ئه وی هینایه سهر ئه وه که لا اله الا اللهی وت بهوہ چاوم روون ئه کردی بهوہ ، خوا - عز وجل - ئه م ئایه تهی نازل فهرموو : تو هیدایه تی که سی نادهی که خوشت ده وی ، لکن خوا هیدایه تی ئه وه ئه دا که ئیراده بکا هیدایه تی
 بدا ..

۹۹/۲۲۷ - العباس بن عبدالمطلب - رضی الله تعالی عنه - قال :
 للنبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : [هل نفعت ابا طالب فانه م . م]
 ما اغنيت عن عمك فوالله كان يحوطك ويقضب لك ؟ قال : نعم هو في
 ضحضاح من النار ، ولولا انا لكان في الدرك الاسفل من النار ..

ح - ۶

..

۱۹۳

۱۰۰/۲۲۸ - وفي أخرى وجدته في غمرات من النار فاخرجته الى

م - ۲

.. ضحضاح ..

۲۰۶

ته رجحه مه :

عباسی بنی عبدالمطلب - رضی الله تعالی عنه - به یغمه ری - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - فهرموو : هیچ فائدت بووه بو مامت ؟ والله ئه و
 موحافه ظهی ئه کردی له قریش بو تو رقی له قریش هه له سا . یغمه ر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : به لی . له ئاگریکی ته نکایه ،
 ئه گهر من نه بوو مایه له « اسفل السافلین » ی ئاگرا ئه بوو .. له
 ریوایه ته که ی تری مسلما فهرمووی : له ئاگریکی زور قوولی بی بنا بو
 هینامه ناو ئاگری ته نک ..

مجمع البحرين - نيمان

١٠١/٢٢٩ - عن ابي سعيد الخدري - رضي الله تعالى عنه - ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ذكر عنده عمه ابو طالب ، فقال : لعله تنفعه شفاعتي يوم القيامة ، فيجعل في ضحاح من النار يبلغ كعبه

$$\frac{2-4}{196} \cdot \frac{6-8}{206}$$

تجره منه دعاغه . .

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - له حضوريا ابو طالبى مامى به حتى لى كرا . يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فدموى : رجام وايه كه شفاعتى من له روزى قيامتا نهفمى بى نهدا نه خريته تاگريكى نه كهوه نه گاته قوله بى له و تاگره ميشكى نه كولى . .

١٠٢/٢٣٠ - وعنه ايضا ان ادنى اهل النار عذابا ينتعل بنعلين

$$\frac{2-4}{207} \cdot \frac{6-8}{196}$$

تجره منه :

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فدموى : نهوه تيرينى نهلى جهمه تم له عذابا جووتى كهوشى تاگرينى نه كرينه بى له كهرمى كهوشه كانى ميشكى سهرى نه كولى . .

١٠٣/٢٣١ - عن ابن عباس - رضي الله تعالى عنهما - ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : اهل النار عذابا ابو طالب ، وهو منتعل بنعلين يفلى منهما دعاغه . .

$$\frac{2-4}{207} \cdot \frac{6-8}{196}$$

مجمع البحرين - نيمان

تهرجمه :

ينهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فدرموى : نهووترينى
تهلى جههتم له خصوصى عذابوه ابو طالبه جوتى كهوشى له
يدايه لهووه ميشكى سدرى نهكولى ..

١٠٤/٢٣٢ - نيمان بن بشر [رضى الله تعالى عنهما] يقول :
سمعت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : ان اهون اهل
النار عذابا يوم القيامة [لرجل يوضع في اخمص قدميه جمرتان يفل

٢ - م

منهما دماغه . [من له نعلان وشراكان من نار يفل منهما
٢٠٧

دماغه كما يفل الرجل ما يرى ان احدا اشد منه عذابا ، وانه لاهونهم
٢ - م

عذابا ..
٢٠٨

تهرجمه :

ينهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - نهفرموى : نهووترينى
تهلى نار له عذابا له روزى قيامه تا يياويكه دوو بشكو تاگر نهخرينه
بهرى ييهوه لهووه ميشكى نهكولى ..

له حديدته كهى ترا نهفرموى : نهو كهسه به كه جوتى كهوشو
دوو قايشى هديه كه كهوشى ييه نهبهستن له تاگر له وانهوه وه كو منهجمل
چونه كولى ميشكى سدرى وا نهكولى وا نهزاني كه عذابى هيچ كهس له
عذابى نهو به شيدده ترينه ، دمع ما فيه ، عذابى نهو له عذابى خهلقى
تر سووكره .

١٠٥/٢٣٣ - عن عائشة - رضى الله تعالى عنها - قالت : قلت :
يا رسول الله ابن جعدان كان في الجاهلية يصل الرحم ويطعم المسكين ،

مجمع البحرين - ثیمان

فهل ذلك نافعه ؟ قال - صلى الله تعالى عليه وسلم - لا ينفعه . انه لم

م - ٢

يقول يوما رب اغفر لي خطيئتي يوم الدين ..

٢٠٨

تہرجامہ :

حزرتی عائشہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہا - نے فرمایا : تم : یا رسول اللہ ابن جدعان لہ جاہلیہ تا صلیبہ رحمی بہجی نہینا طعمی بہ فقیرو فوقہرا نہدا ، نایا نہوہ نہفی بوی نہبی ؟ پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرموی : نہفی نابی بوی . روژی نہیوت یارہبی لہروژی جہزادا لیم خوش بہ ..

عمہلی چاکہی کافر لہ دونیادا نہفی بو تاخیرت نہ . ہی ابو طالب لہ بہر شہرفی پیغمبرہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ..

١٠٦/٢٣٤ - عن عثمان [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : من مات وهو يعلم انه لا اله الا الله

م - ١

دخل الجنة ..

٢٩٢

تہرجامہ :

پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمویہتی : ہرکسی بمری تصدیقی بی بہ لا اله الا اللہ - یعنی بدو کہ لیمہی شہادت - نہو کہسہ نہجیتہ بہشتہوہ ..

١٠٧/٢٣٥ - عبادة بن الصامت [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : من قال : اشهد الا اله الا الله

مجمع البحرين - نيمان

الله وحده لا شريك له وان محمدا عبده ورسوله ، وان عيسى عبدالله وابن
امته وكلمته القاها الى مريم وروح منه ، وان الجنة حق ، وان النار حق

ح - ٥   م - ١
ادخله الجنة من اي ابواب الثمانية شاء . . .

٣٠٥   ٤١١

وفي اخرى مثله ادخله الله الجنة على ما كان من عمله . وليس فيه : من

١ - م
اي الخ . . .
٣٠٧

تهرجمه :

بينهم - صلى الله تعالى عليه وسلم - فدموى : كسى بلى :
« اشهد ان لا اله الا الله » من شهادت نهدم كه غيرى خوا معبودى
بمحق نيه « وحده » : تهنايه « لا شريك له » هيچ شريكى نيه « وان
محمدا عبده ورسوله » : هم بهوه كه محمد - صلى الله تعالى عليه وسلم -
عبدى نهوه رهوانه كراوى نهوه بو سه رهموو نينسان « وان عيسى
عبدالله » : هم بهوه كه هزارهتى عيسى - عليه الصلاة والسلام - عبدى
نهوه . « وابن امته » كورى جاريهى نهوه « وكلمته القاها الى مريم » :
مخلووقه به نهمرى نهوه ، بهو نهمره له « رحه مى » هزارهتى مهربه ما
خهلق بووه . يعنى له نوظهى پياو خهلق نه بووه فدموويهتى بسه
نهوئش بووه . « وروح نه » : روحيكى « صرفه » بى واسيطه عادى
له طهرهف خواوه خراوته رهحمى هزارهتى مهربه نهوه ، نهو بووه
به سه بهبى حهياتى هزارهتى عيسا - عليه الصلاة والسلام - . هم
بهوه شهادت بدا كه جهنته حقه ، ناگرى جههنتم حقه . . .
كهسى كه بهو نهوه شهادتهتى دا خوا نهوه كهسه له هر هشت قابى

مجمع البحرين - ثیمان

بههشت له هەر کامیکیان که خوی چهزی لی بکاو بیهوی نهخاسته
 بههشتهوه ، لهسەر هەر عهملی بووبی ۰۰ بهعنی چوونه بههشتهی
 موچهقهقه ۰۰ شاید که پیره ی بووبی نهوه له مهشیهتی خوادایه یاعهفو
 یا عقاب ۰۰

ئهم چه دینه رهدده له نه دیانی باطله ۰ به جومله ی « لا شریک له »
 مهذهبی « طهیمی » و « دهیری » و « فهلسیفه » و « بت بهرست » و
 « روز بهرست » و ئهم نهوعانه « ابطل » نه کاتهوه ۰۰

به « وان محمدا رسول الله » نهو دینانه بهتال نه کاتهوه که مونگیری
 نو بووه تی یغههر بن - صلی الله تعالی علیه وسلم - ؛ وه کو جووله کهو
 گاور ۰۰۰ به « وان الجنة حق ، والنار حق » مهزهبی مونگیری بهعتو
 چهشرو نهشر ابطل نه کاتهوه ۰ لهم « جامع الکلم » دا به موجمه ل هه موو
 عه فایدی نههلی چهقی به بیان فهرمووه ۰۰

۱۰۸/۲۳۶ - عن الصنابجي [التسابي الجليل] عن عبادة بن
 الصامت - رضي الله تعالى عنه - انه قال : دخلت عليه وهو في الموت ،
 فبكيت ، فقال لي مهلا لم تبكي ؟ فوالله لان استشهدت لاشهدن لك ، ولئن
 شفعت لاشفعن لك ۰ ولئن استطعت لانفعلنك ، ثم قال : والله ما من حديث
 سمعته من رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - لكم فيه خير الا
 حدثتكموه الا حديثا واحدا وسوف احدثكموه اليوم ، وقد احيط بنفسي ۰
 سمعت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : من شهد ان

۱ - ۲

لا اله الا الله وان محمدا رسول الله حرم الله عليه النار ۰۰

۳۰۷

تهرجهمه :

صنابجی - رحمه الله - نه فهرموی : چوومه لای عبادهی کوری

مجمع البحرين - ثیمان

صامت - رضی الله تعالی عنه - له حالی مردنا بو ، گریام فہرموی :
 مہگری ، بوج نہ گریت ؟ واللہ [لہ تاخیرہ تا دہرحق تو • نہ گہر
 بگیریم بہ شاہید شہادتت بو ئہدم ، نہ گہر بکریم بہ شہادتت گہر
 نہ فاعتت بو ئہکم • نہ گہر لہ قوہ تما بی نہ فعم بوت نہ بی • لہ
 دوا ی یا فہرموی : واللہ هیچ حدیثی نہ کہ لہ ینہمہرم - صلی اللہ
 تعالی علیہ وسلم - بیستیو بو ئیوہ خیریکی تیابی الا ئوہ حدیثہم بو
 گیراوتوہ ، تنہا یہک حدیث نہ بی کہ لہوہ قسم بو نہ کردوون ،
 نیرو ئوہ یشتان بو نہ گیرمہوہ کہ ئیستہ ئہجہل دہورہی داوم • لہ
 ینہمہرم بیست - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - ئہیفہرمو : ہر کہسی
 شہادتت بد کہ غیری خوا مہعبودی بہ حق نہو محمد رسوولی
 خواہ خوا لہسر ئو کہسہ ئاگر حہرام ئہ کا •• یہغنی عہزابی ئاگر
 ناچیزی ••

لہم حدیثہ وا دہرہ کہوی کہ ینہمہرم - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم -
 دہرحق بہغزی شت ، بہغزی کہس بہغزی شتی فہرموہ کہ بہنہان -
 کردنی ئو فہرموودہی لازم بوہ • لای بہغزی ئہصحاب کہ ئیعتادی
 تہواوی پی بوہ کہ ئیفشای ناکن ؛ وہک خولہفای راشیدین ، وہک
 حذیفہ ، وہک ابو ذر ، وہک ابوہریرہ - رضی اللہ تعالی عنہم - بہیانی
 فہرموہ • مہتہلا حالی منافقانی لای حذیفہ بہیان فہرموہ ••

۱۰۹/۲۳۷ - عن معاذ بن جبل [رضی اللہ تعالی عنه] قال : کنت
 ردیف النبی - صل اللہ تعالی علیہ وسلم - [علی حمار یقال لہ : عفیر •
 ح-۵

_____ [لیس بینی و بینہ الا مؤخرۃ الرجل فقال : یا معاذ بن جبل ،

۶۹

قلت : لیک رسول اللہ وسعدیک ، ثم سار ساعة ، ثم قال : یا معاذ بن

مجمع البحرين - ثیمان

جبل قلت : لبيك رسول الله وسعديك ، ثم سار ساعة ، ثم قال : يا معاذ ابن جبل ، قلت ، لبيك رسول الله وسعديك . قال : هل تدري ما حق الله على العباد ؟ قال : قلت : الله ورسوله اعلم . قال : فان حق الله على العباد ان يعبدوه ولا يشركوا به شيئاً ، ثم سار ساعة ثم قال : يا معاذ ابن جبل قلت : لبيك رسول وسعديك قال : هل تدري ما حق العباد على الله اذا فعلوا ذلك ؟ قلت : الله ورسوله اعلم . قال : الا يعذبهم .

١-٣ ، ٥-٣
بمعناه وليس فيه : سار الساعات . . .
٦٩ ٣١٠

تهرجه مه :

معاذ بنى جبل - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ثم فہرموی : سوار پاشکوی
پیغمبر بووم - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - لہسہر گوی دیری ناوی
« عفیر ، بو ، له به بنی تہوو منا غیری کویارہی دواپی کویانہ کہ ہیچی
تر نہ بو فہرموی : تہی معاذی بنی جبل وتم : « لبيك رسول الله
وسعديك » له باش سعاتی رویی له پاشا فہرموی : تہی معاذی بنی
جبل وتم : « لبيك رسول الله وسعديك » . له پاشا سعاتیکی تر رویی تہمجا
فہرموی : تہی معاذی بنی جبل ! وتم : لبيك رسول الله وسعديك ، فہرموی :
تہزانی حقی خوا بہسہر خہلقہوہ چہ ؟ وتم : خواو رہسوولی خوا تہزان .
فہرموی : حقی خوا بہسہر خہلقہوہ تہوہ بہ کہ عیادہ تی بکہنو کہس
نہ کہن بہشہریکی لہدواپی یا سعاتی رویی له پاشا فہرموی : تہی
معاذی بنی جبل ! وتم : لبيك رسول الله وسعديك . فہرموی : تہزانی
حقی عیاد بہسہر خواوہ چہ کہ تہوہ یان کرد ؟ وتم : خواو رہسوولی
تہزان فہرموی : تہوہ بہ کہ ہیچ عہزاییان نہدا . . .

مجمع البحرين - نيمان

۱۱۰/۲۳۸ - وعنه قال : كنت ردف النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - على حمار يقال له : عفير ، فقال : يا معاذ هل تدري ما حق الله على عباده ، وما حق العباد على الله ؟ قلت : الله ورسوله اعلم . قال : فان حق الله على العباد ان يعبدوه ولا يشركوا به شيئاً ، وحق العباد على الله ان لا يعذب من لا يشرك به شيئاً ؛ فقلت : يا رسول الله افلا ابشر به

الناس ؟ قال : لا تبشرهم فيتكلوا ۰۰ $\frac{ح-۵}{۶۹}$ ، $\frac{۱-۴}{۳۱۳}$

تهرجهمه :

۰۰۰۰۰۰۰ يا رسول الله مؤزده نهدم به خهلق ؟ فهرمووی :
خیر • تبعتماد نهدهنه سهر نهوهندهو عبادتهی تر ناکهن • یهعنی نهو
وهخته له دهرهجاتی عالیات مهحرووم نهبن (۱) •

۱۱۱/۲۳۹ - انس بن مالك [رضی الله تعالى عنه] ان نبی الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ومعاذ بن جبل رديفه على الرحل فقال : يا معاذ ! قال : لبيك يا رسول الله وسعديك ، فقال : يا معاذ قال : لبيك رسول الله وسعديك ، قال : يا معاذ قال : لبيك رسول الله وسعديك • قال : ما من عبد يشهد ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله الا حرمه الله على النار • قال : يا رسول الله افلا اخبر به الناس فيستبشروا :

[خهبهه نهدهم به خهلق دليان خوش ببي ؟] • [قال : اذا يتكلوا] : فهرمووی : نهو وهخته تبعتماد نهدهنه سهر نهوهو هيچی تر ناکهن • [فآخبر بها معاذ عند موته تأثما] : معاذ له وهختی مردنا خهبهری

(۱) چونکه نهه هدهنه له گهل هدهنی پيشوودا له مهعنادا فهرقيان نيه ماموستا تهنها مانای نهه زيادهی دوايي ليک دايهوه ۰۰

١ - ٢

بهوددا مهبادا له بهر كه نمنى عيلم گوناہ بازبى ۰۰ ————— ۰۰

۳۲۴

نہم سى حدیثہ معنایان یہ کہ ۰۰

۱۱۲/۲۴۰ - ابو هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : كنا فعودا حول رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - معنا ابو بكر وعمر في نفر [رضى الله تعالى عنهم] فقام رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - من بين اظهرنا فابطأ علينا وخشينا ان يقطع دوننا وفزعنا ، فقمنا وكنت اول من فزع ، فخرجت ابتغى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - حتى اتيت حائطاً للانصار ، لبني النجار ، فدرت به هل اجد له بابا ، فلم اجد فاذا ربيع يدخل في جوف حائط من بئر خارجه - والربيع : الجدول - ، فاحتفزت كما يحتفز الثعلب . فدخلت على رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : ابو هريرة ، فقلت : نعم يا رسول الله ، فقال : ما شانك ؟ قلت : كنت بين اظهرنا فقمنا فابطأت علينا فخشينا ان تقطع دوننا ففزعنا ، فكنت اول من فزع فاتيت هذا الحائط فاحتفزت كما يحتفز الثعلب وهؤلاء الناس ورائي . فقال : يا ابا هريرة ، واعطاني نعليه ، وقال : اذهب بنعلي هاتين فمن لقيت من وراء هذا الحائط يشهد ان لا اله الا الله مستيقنا بها قلبه فبشره بالجنة ، فكان اول من لقيت عمر ، فقال : ما هاتان النعلان يا ابا هريرة ؟ فقلت : هاتين نعلا رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - بعثني بهما من لقيت يشهد ان لا اله الا الله مستيقنا بها قلبه بشرته بالجنة . قال : فضرب عمر بيده بين ثديي فخررت لاستي ، فقال : ارجع يا ابا هريرة . فرجعت الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فاجهشت بكاء ، وركبني عمر واذا هو على اثري ، فقال لي رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : ما لك يا ابا هريرة ؟ فقلت : لقيت عمر فاخبرته بالذي بعثني به فضرب بين ثديي ضربة فخررت لاستي ،

فقال: ارجع . فقال له رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يا عمر: ما حملك على ما صنعت؟ قال: يا رسول الله بابي انت وامي ابعت ابا هريرة بنعليك من لقي يشهد ان لا اله الا الله مستيقنا بها قلبه بشره بالجنة؟ قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : نعم . قال: فلا تفعل بابي انت وامي ، فاني اخشى ان يتكل الناس عليها فخلهم يعملون ! فقال

رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فخلهم . . .
 ۱-م
 ۳۱۵

تهرجه مه :

ابو هريره - رضی الله تعالى عنه - نه فرموی : له دهوری یخه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - دانیشتبوین ، ابوبکرو عمرو چند که سیکمان له گه لایو ، یخه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - له ناومانا ههلسا ته شریفی درهنگی بی چو نه هاته وه ، ترساین که له نیمه پیری و تووشی فهلاکته بی . له وه دله لرزیمان بی که وت ، نه وه ول که سی که ترسی لی نیشته من بووم چووم به شوینا بگهریم ، تا چوومه لای باغیکی خورمای بهنی نه جار ، ده وره دایه وه تا بزانه ده رگایی هه به بی دوزمه وه ، ده رگا که بیم نه دوزیه وه ، که تی فکریم جو گه لیک له بیریک له ده ره وه له دیواریکه وه نه چووه ناو باغه که وه ، وه کو ریوی به زگه خشکی چوومه ناو باغه که وه لای یخه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرموی : ابو هریره ! وتم : به لی یا رسول الله . فرموی : نیشته چیه ؟ وتم : ته شریفته له ناومانا بو ههلسایت و رویت درهنگت بی چو ، ترساین که لیمان بریت له وه ترسمان لی نیشته ، نه وه ول که سی که ترسی لی نیشته من بووم هاتمه نه باغه وه وه کو ریوی به

زگه خشکی خزامه زووره و نه و انیش وان له دواوه . « نعلین » بی
 موباره کی خوبی دامی و فرموی : نهی ابو هریره ثم « نعلین » م به
 تووشی هر کسی بووی له و دیو ثم دیواره و که شه هادت بدا که
 غهیری خوا معبودی به حق نه ، و به دل لای یه قین بی مؤزدهی
 بدهری به به هشت . . . نه و ول کسی که پیی گهیم عمر بو فرموی :
 نهی ابو هریره نه و نه علهینه چه ؟ وتم : ثم انه نه علهینی یغه ماره
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - به ناویشانهی نه وانه هر که سیکم پیی گه پی
 که شه هادت بدا به « لا اله الا الله » به دل لای یه قین بی مؤزدهی بدهمی
 به به هشت . و تی : که مالی به بهینی هر دوو مه مکما به قنگه و که وتم ،
 فرموی : بگه ریره یا ابا هریره ، گه رانه و بولای یغه ماره - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - نریک بووم له گریانه و جی به جی عمریش له دواوی
 منه و هات ، یغه ماره - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : چیت لی
 قومما یا ابا هریره ؟ وتم : تووشی عمر بووم به و هی که منت بو نارد بو
 خه بهرم دایه ، به بهینی مه مکما مالیم که وتم به قنگه و ، و تی بگه ریره و .
 یغه ماره - صلی الله تعالی علیه وسلم - پیی فرموو : له بهر چی وات
 کرد یا عمر ؟ و تی : یا رسول الله باو کو دایکم فیدات بی تو ابو هریره
 به ناویشانی نه علهینه که ته و نارد و به هر کسی گه پیی که شه هادت
 بدا به لا اله الا الله مؤزدهی بداتی به به هشت ؟ یغه ماره - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - فرموی : به لی . عمر و تی : و انه که باو کو دایکم فیدات
 بی ؟ چونکه نه ترسم که خه لقی یغتماد بداته سهر که لیمه ی شه هادت . . .
 به عنی له عیادت کردن و ازینی . . . و ازیان لی یغه تا عیادت بکن !
 یغه ماره - صلی الله تعالی علیه وسلم - به ابو هریره ی فرموو : و ازیان
 لی یغه !!

مجمع البحرين - نیمان

نیمامی نووی - رحمه الله - نه فرموی : له م حه دینه دا گه لی فائیده می
بیا هه یه : ۱- دانیشتنی عالم له بهینی نه صحابی خویا که شتیان فیر بکا ۰۰
۲- نه صحابی کیرام - رضی الله تعالی عنهم - زور ئیکرامی یغه مه ریان
گرتووہ - صلی الله تعالی علیه وسلم - و زور به تنگیه وه بوون و بوی
که وتووہ په له په ل ۰۰ ۳- دروسته ئینسان بچینه ناو مولکی غه پیره وه
به بی ئیدن که لی مه معلوم بی که صاحب مولکه که رازی یه و بی ی
ناخوش نیه هتا بوی دروسته که ئینتفاع له به عزی شتی بکا ، نانی بخوا ،
میوه ی بخوا ، سواری حه یوانی بی ۰۰ ۴- مه تبووع به نیشانه شتیک
بدا به یه کی له ته به عه ی بینری بو ناو خه لقی تر تا بزانی له تهره ف
ته ره وه نیراوه ۰۰ ۵- نیمانی که ئینسان نه جات بدا له خلوودی ناو
جهه هتم نیمانیکه له گه ل ته له فوظ به که لیمه ی شه هاده ت بی ۰ ته نها
نیمانی قه لبی کافی نیه ، ته نها ته له فوظ کافی نیه ۰۰ ۶- دروسته ئینسان
به عزی له علوم له خه لق که تم بکا له بهر مه صلحه ت ۰۰ ۷- دروسته
که سی به که سیکي خوشه ویست بلی : باو کو دایکم به فیدات بی ۰۰
۸- که لیمه بی که ته صریح به و عیب بی و به کینایه ت به یان کردنی
له ئاداب بی له بهر مه صلحه ت ته صریح کردنی جائزه ؛ وه کو ابو هریره
- رضی الله تعالی عنه - له م حه دینه دا ته صریحی به که لیمه ی « است ،
کردوه ۰۰ ۹- نیمامی عمر - رضی الله تعالی عنه - که دهستی کیشاوه
به بهینی مه مکی ابو هریره دا بوزه جر بووه بویه نه بووه که لی داو بیخاوه
۱۰- گه وره که ره ئیکی به یان کردو یه کی له ئه تبعای خیلافی ئه و یان به
مه صلحه ت زانی و عهرزی گه وره که ی کرد ، گه وره تی فکری که قسه می
بوچوو که که یه ئه گه ر مه صلحه ت بی گه وره که ئه بی قبولی بکا ، ئه گه ر
لای وابی که خیلافی صه وابه ده فعی شوبه ی بکا ۰۰ ۱۱- بوچووک

مجمع البحرين - ثيمان

خيلاني رهئي گوره ظهنني برد نهي عهري گوره كهي بكا كهليكي
دانهوه چا كه يانه ..

اتهي باختصار ..

١١٣/٢٤١ - محمود بن الربيع عن عتبان بن مالك [رضى الله تعالى
عنهما] قال : قدمت المدينة فلقيت عتبان فقلت : حديث بلغني قال :
اصابني في بصري بعض الشيء فبعثت الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - اني احب ان تاتيني فتصلي في منزلي فاتخذته مصل . قال :
فاتاني النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ومن شاء الله من اصحابه فدخل ،
وهو يصلي في منزلي واصحابه يتحدثون بينهم ، ثم استنوا عظم ذلك
وكبره [بالكسر في القرآن قراءة السبعة ، وبالضم قراءة الشاذة] الى
مالك بن دخشم [وبالتصغير] قال : ودوا انه دعا عليه فهلك . وودوا
انه اصابه شر فقضى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - الصلاة
وقال : ليس يشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله ؟ قالوا : انه يقول
ذلك وما في قلبه . قال : لا يشهد احد انه لا اله الا الله واني رسول الله
فيدخل النار او تطعمه . قال انس - رضى الله تعالى عنه - فاعجبني هذا

١٣

الحديث فقلت لابني : اكتبه ! فكتبه ..

٣٢٧

تهرجاهمه :

محمودي بنى ربيع - رضى الله تعالى عنه - تهفه رموى : هانمه
مهدينه گهيم به عتبان - رضى الله تعالى عنه - وتم : جهديشم له توه
بي گهيوه . فهرموى : له جاوما تووشى بهعزى شت بووم - يعنى كه
قووهت بو - نازدمه خزمهت يغهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - كه
حهزه كه تهررفت بيتهلام له ماله كه ما نويز بكه تايكه به مزگهوت .

مجمع البحرين - ثیمان

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - له گهلهوه ندهی که خوا ئیرادهی بی له ئهصحابی که بین ته شریفی هات • نهو نویزی نه کردو ئهصحابیش له بهینی خویانا قسه یان [له منافقان] نه کرد • قه باحه نی زور گه وره یان ئیسناد دایه لای مالکی کوری دخشم • عتبان فهرمووی : حه زیان نه کرد که پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - دوعای لی بکات و هیلاک بی ، حه زیان نه کرد که تووشی شهر بی • پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نویزه کهی ته واو کردو فهرمووی : بوچی شهادهت نادا بهوهی که غهیری خوا معبودی به حقه نهو بهوه که من رهسوولی خوام ؟ وتیان : نهوه ئهلی و له دلایا نه • پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : هیچ کهس نیه که شهادهت بدا بهوه که غهیری خوا معبودی به حقه نهو بهوه که من رهسوولی خوام و بچیته ناو ئاگره وه ، یا ئاگر تامی نهو بکا ••

انسی بنی مالک - رضی الله تعالی عنه - [که حازری نهو مهجلیسه بووه که محمود حه دینه کهی بو ریوایهت کردوون] فهرمووی : ئهم حه دینهم له لا خوش بو به کوره کهم وت : بوم بنووسه ! نهویش نووسی ••

۱۱۴/۲۴۲ - وعنه ان عتبان بن مالک - رضی الله تعالی عنه - ، وهو من اصحاب رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - ممن شهد بغزاه من الانصار ، انه اتى رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : يا رسول الله قد انكرت بصري وانا اصلي لقومي فاذا كانت الاقطار سال الوادي الذي بيني وبينهم لم استطع ان آتي مسجدهم فاصلي بهم ، وودت - يا رسول الله - انك تأتيني فتصلي في بيتي فاتخذه مصلى • قال : فقال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : سافعل انشاء الله •• قال عتبان : ففدا رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - وابو بكر - رضی الله تعالی

مجمع البحرين - ثيمان

عنه - حين ارتفع النهار ، فاستأذن رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 فلاذنت له ، فلم يجلس حين دخل البيت ثم قال : اين تحب ان اصلي من
 بيتك ؟ قال : فاشرت له الى ناحية من البيت ، فقام رسول الله - صلى الله
 تعالى عليه وسلم - فكبر فقمنا فصفنا فصل ثم سلم [وسلمنا حين سلم .

ح-٢

_____ [قال : وجبناه على خزيمة صنعناها له :] لحم يقطع صفرا

١٢٩

يلد عليه - بعد الطبخ - من دقيق : فان عبرت عن اللحم فعصيدة .
 والحريرة : دقيق يطبخ بلبن . [قال : فثاب في البيت رجال من اهل النار
 [اي المحلة] ذوو عسدد ، فاجتمعوا فقال قائل منهم : اين مالك بن
 الدخيشين ، او ابن الدخشن ؟ فقال بعضهم : ذلك منافق لا يحب الله
 ورسوله فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : لا تقل ذلك !
 الا تراه قد قال : لا اله الا الله يريد بذلك وجه الله ؟ قال : الله ورسوله
 اعلم . قال : فانا نرى وجهه ونصيحته الى المنافقين . قال رسول الله
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - : فان الله قد حرم على النار من قال : لا اله

ح-١ ، ح-٣

الا الله يبتغي بذلك وجه الله .

٣٦٢

٤١٧

قال ابن شهاب : ثم سألت العيص بن محمد - وهو احد بني سالم ،
 وهو من سراتهم - عن حديث محمود بن الربيع فصداقه بذلك .

ح-١ ، ح-٣

_____

٣٦٣

٤١٩

تهرجمه :

محمود بن ربيع - رضي الله تعالى عنه - ثعفر موى : عتبان بن
 مالك - رضي الله تعالى عنه - كه له مصحابي ينفهمه - صلى الله تعالى

مجمع البحرين - ثیمان

علیه وسلم و له وانهیه که حازری غزای بهدر بوون ، چووه لای
 پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : یا رسول الله چاوم
 زہینف و کہم حوکم بووہ نویر نہ کہم بو قہومہ کہم کہ باران بازی نہو
 شیوہی له بهینی من و نہوانایہ ہہلہستی ناتوانم بچم بو مزگوتہ کہیان و
 نویریان پی بکہم ، حہزہ کہم تہشرفت بیتہ مالی ٹیمہ نویر
 بکہی له خانووہ کہما بیکہم بہ مزگوت ، بہجی نویر ۰۰ راوی
 ثہلی : پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - پی فہرمو : انشاء الله
 نہیکہم • عتبان وتی : پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - بہیانی کہ
 روژ بہرز بووہ تہشرفی ہات و ابو بکری له خدمہ تابو - رضی الله تعالی
 عنہ - پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ٹیسٹینانی کردو ٹیڈنم دا بو
 ژوورہوہ ، کہ تہشرفی ہاتہ ژوورہوہ دانہ نیشٹ ، له دواپا فہرموی :
 کویت ٹارہزو ہہیہ له خانووہ کہ تا کہ نویری تیا بکہم ؟ عتبان
 فہرموی : ٹیشازہ تی گوشہ بیکم کرد بو پیغمهر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - بو نویر راوہ ستاو ٹیمہیش
 راوہ ستاین و صفمان بہست ، پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - دوو
 رکات نویری کردو سہلامی دایہوہ • بو تربتی کہ بومان کردبو گلمان
 دایہوہ • عتبان فہرموی : له نہہلی محللہ گہلی کہس ہاتن و کو
 بوونہوہ ، یہکی لهوانہ وتی : مالکی کوری دخیشین له کوی یہ ؟ بہعزی
 نہ حازرین وتی : نہو منافقہ خواو پیغمہری خوش ناوی • پیغمہر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : وا مہلی ! نابینی کہ ثہلی : لا
 الہ الا الله بہوہ ٹیرادہی ذاتی خوا نہ کا ؟ وتی : خواو رہسولی خوا
 لہمن چاتر نہزانن • ٹیمہ وای نہبینین کہ رووی بہلای منافقہ کانہوہ یہو
 نہصیحہ تیان نہ کا • پیغمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی :
 خوای - تعالی - له ٹاگری حہرام کردووہ نہوہی بلی : لا الہ الا الله

مجمع البحرين - ثیمان

• محضا ، ثیرادهی ذاتی خوا بکا ، به نیفاق و ریا نهی ۰۰

ابن و شهاب ثعلی : له حصینی کوری محمدمان پرسی له خصوصی
ثم حدیثی که محمود ریوایتی نه کا ۰۰ (۱)

۱۱۵/۲۴۳ - وفي اخرى قال محمود : فحدثت بهذا الحديث نفرا
فيهم ابو ايوب الانصاري [رضى الله تعالى عنه] فقال : ما اظن رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - قال ما قلت • قال : فحلفت ان رجعت الى
عتبان ان اسأله • قال : فرجعت اليه فوجدته شيخا كبيرا قد ذهب بصره
وهو امام قومه ، فجلست الى جنبه فسألته عن هذا الحديث فحدثني كما
حدثني اول مرة • قال الزهري : ثم نزلت بعد ذلك فرائض وامور نرى

۳-۴

• ان الامر انتهى اليها ، فمن استطاع ان لا يغتر فلا يغتر • ۰
۳۶۴

تهرجمه :

محمود تهفرموی : ثم حدیثهم لای جهماعتهی ریوایت کرد
ابو ایوبی نه نصاری یان له ناوا بو ، ابو ایوب - رضی الله تعالی عنه -
تهفرموی : ظهن نابهم که یفهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - تهوهی
تهفرموی که تو وت • محمود تهفرموی : سوینم خوارد که
تهمجاره بجمهوه لای عتبان لی پیرسم • چوموهوه لای وامبینی که
یربوویو ، چوای نهمابو ، ثیمانتهی بو قومه که ی تهکرد ، چوم له

(۱) دانهر وهلامی پرسیاره که ی ابن وشهابی تهواو نه کردووه ،
تهواویه که ی تهمهیه : ابن وشهاب ثعلی : تهو محمده که لی پرسویه
یه کیکه له بهئی سالم له گوره کانیان • تهو محمده وتویه : محمودی
کوری ربیع راسته کا له قسه که یا ۰۰

مجمع البحرين - ثیمان

ته‌نیشتی‌ه‌وه دانیشتم ، سوئالی ثم حدیثهم لی کرد ، چون له ته‌وو‌ه‌له‌وه بوی دیوایه‌ت کرد بووم و ابوی کردم ..

ابن‌وشه‌ابی زوه‌ری - که راوی حدیثه‌که‌یه له محموده‌وه - ته‌لی : دوای ته‌و حدیثه‌ی عتانه‌گه‌لی شتی فه‌رزو شتی تر نازل بووه ، ته‌گه‌ر که‌سی ته‌یه‌وی مه‌غرور نه‌بی با مه‌غرور نه‌بی .. یه‌غنی هه‌ر به‌مه‌حزی ثیمان و که‌لیمه‌ی شه‌ماده‌ت ئیکتیفا نه‌کا ، له هه‌موو مه‌نه‌ییات خوی پاریزی ، فه‌رائض هه‌موو به‌جی بینی ، مه‌ندوو‌بات و موسته‌حه‌بات و سونه‌ن به‌جی بینی ..

له‌م سی حدیثه‌دا فه‌وائیدی زور هه‌یه :

- ۱- که‌سی وتی : له‌مه‌ولا ئیشی ته‌که‌م موسته‌حه‌به‌ بلی : انشاء الله .. ۲- سونه‌ته ته‌به‌روک بکری به‌ ئاتاری صالحین و له‌ شوین عیاده‌تیا‌ن عیاده‌ت بکری .. ۳- گه‌وره زیاره‌تی بجووکی خوی بکاو ئیجابه‌تی ده‌عه‌وتی بکا .. ۴- که‌ عوزر بو جه‌ماعه‌ت ساقط ته‌بی .. ۵- مه‌شایخ و عوله‌ما ته‌شرفیایان برده‌ جی‌ی چه‌ند ذاتی له‌ ته‌صحایان به‌ ره‌فقایه‌تی به‌ن له‌گه‌ل خویان . پیاوی - با بانگیس کرای - که‌ جووه‌ لای به‌کی بو داخل بوون به‌ ماله‌که‌ی ئیدن بخوازی .. ۶- له‌یش هه‌موو ئیش و کاریکا ئینسان ده‌ست به‌و ئیشه‌ بکا که‌ موهمترینی هه‌موویانه .. ۷- دروسته‌ له‌ نوژی سونه‌تی روژا جه‌ماعه‌ت کردن . ۸- گه‌وره‌ی نزوولی کرده‌ محله‌بی ته‌هلی ته‌و محله‌ بچه‌ زیاره‌تی و ئیکرامی بگرن .. ۹- به‌ ناحق ئینسادی خرابه‌ بدریته‌ ته‌لای که‌سی سونه‌ته‌ موذافعه‌ بکری ، ده‌فی ظه‌نتی خرابه‌ له‌و که‌سه‌ بکری .. ۱۰- که‌سی له‌ سه‌ر که‌لیمه‌ی ته‌وحید بمری « مخلد » ی « فی النار » نابی ..

مجمع البحرين - ثیمان

مالک بنی دخنم - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - به شہادتہ پیغمبر
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - له نیفاق موبہ را بوہ ، له ٹہصحابی بہدر
بوہ گورہ پی ٹہصحابی بہدر - رضی اللہ تعالیٰ عنہم - معلومہ ۰۰
من نووی ۰

۱۱۶/۲۴۴ - عن العباس بن عبدالمطلب - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - انه
سمع رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - يقول : ذاق طعم الايمان
۱-
من رضی باللہ ربا ، وبالاسلام دینا ، وبمحمد رسولا ۰۰
۳۳۱

تہرجامہ :

پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمویہ تی : ہرکسی بہ
ربوبیہ تی خوا رازی بی ، بہ دینی ٹیسلام رازی بی ، بہ پیغمبریتی
محمد رازی بی ٹہو کہسہ نامی ٹیمان ٹہ کا ۰۰ یہ غنی لہزہ تی لی
ٹہزانی ۰۰

کہ ٹیمان بروای بہ خوا کردو خواہیہ تی ٹہوی لا معلوم بو ،
بوہ رازی بو لہ دلی چہسپی چون موخالہ فہی ٹہمرو نہمی ٹہو ٹہ کا ؟
کہ ٹیسلامہ تی کرد بہ دین و لی رازی بو ہرچی موقتہ ضای ٹیسلامہ تی
ہدیہ لایق وایہ کہ بہ جی بی بی ۰ کہ پیغمبریتی محمدی لاخوش
بی - علیہ الصلوٰت والتسلیمات - چون لہ ٹہمری ٹہجیتہ دہری ؟

۱۱۷/۲۴۵ - ابو قتادة [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : كنا عند عمران
ابن حصين [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] وانا بشير بن كعب فحدثنا عمران ،
قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : الحياء خير كله ،
قال : او قال : الحياء كله خير ، فقال بشير بن كعب : انا لنجد في بعض

مجمع البحرين - ثيمان

الكتب أو الحكمة • ان منه سكينه ووقارا لله ، ومنه ضعف ، فغضب عمران حتى احمرتا عيناه وقال : الا اراني احدثك عن رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتعارض فيه [وتحدثني عن صحيفتك • خ ، م ، من هنا ينتهي حديث البخاري] قال : فاعاد عمران الحديث ، قال : فاعاد بشير فغضب عمران • قال : فما زلنا نقول : انه منا يا ابا نجد ، انه لا بأس به ••

۱-۴	۹-۴
۳۳۷	۶۹

نه رحمه له :

ابوقاده ثعلبي : لاي عمران بنى حصين - رضى الله تعالى عنه - بووين ، عمران ثم حديثه بو ريوايهت كردين كه يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : حيا هممووى خير • له ريوايهت كهى برا فهرمووى : حيا هر خيرينى •• به شيرى بنى كه عيشمان له لايو بشير وتى : لسه به عزى كتيا ، يا له به عزى حيكه تايه كه له حيايه سه كينه ووقار • له حيايه ضعيفتى • عمران - رضى الله تعالى عنه - بوندبو هردوو چاوى سوور بووه فهرمووى : خبهرت بى لام وايه من له رسول الله وه - صلى الله تعالى عليه وسلم - قسهت بو كه م تو مو عارضى نه وه ستى ، قسهى كيسى حيكهت و نه مانه تيكهل به حديثه كه نه كهى • عمران حديثه كهى تيكراز فهرمووه بشيرش قسه كهى خوبى تيكراز كرده وه عمران توندبو ، ثيمه ش هر پيمان نهوت « يا ابا نجد » بشير له خومانه منافق نيه زهره رى نيه •• به معنى تا نه هوهن بووه ••

قسهى پياوى بچووك نه خريته ناو قسهى پياوى گه وه وه

« مثلا ، •• »

۱۱۸/۲۴۶ - عن سفیان بن عبدالله الثقفی [رضی الله تعالى عنه] قال : قلت : یا رسول الله قل لی فی الاسلام : قولا لا اسأل احدا بعدک

۱-۴
[غیرک • اخری] قال : قل : آمنت بالله ثم استقم ••
۳۴۰

نه رجه مه :

نه فهرموی : وتم : یا رسول الله له ئسلامه تیدا قسه یکم پی
بفهرموو که له دواى تو ، یا له غیری تو له کس نه پرسم ! فهرموی :
بلی : ئیمانم هه به خوا له وه دا ئیستقامه ت ببی ••

ثم حدیثه له « جوامع الكلم » موافقی ئایه تی « ان الذین قالوا :
ربنا الله ثم استقاموا » : به تحقیق ئهوانه ی که وتیان : ره ببی ئیمسه
خوایه له دواى ئه وه که وایان وت له سه ر ئه وه راست را وه ستان ،
له وه لایان نه دا •• به عنی ته وحیدی خوا یان کرد ، ئیمانان هینا له ته وحید
لایان نه دا ، تا مردن له طاعه تی خوا جوی نه بوونه وه •• « اولئك لهم
الامن وهم مهتدون » : بو ئه وانه ئه مینی هه به له هه موو ئه هوالی روزی
قیامه ت له هیچ ترسیان نایی ، ئه وانه هیدایه تیان بوه بو سه ر ریگه ی
راست •• قاضی خان ••

ابن و عباس - رضی الله تعالى عنهما - نه فهرموی : له ئایه تی
« فاستقم كما امرت » ئایه تیکی به شیده تر نازل نه بووه ته سه ر پیغمه ر
- صلی الله تعالى علیه وسلم - ، بویه پیغمه ر - صلی الله تعالى علیه
وسلم - که ئه صحابی کهرامیان عه رزیان کرد زو یر بووی • له جوایبانا
فهرموی : « شیبته ی هود واخوانها » : سووره تی هوودو ئه مثالی ئه و
نیان یر کرد ••

ابو قاسمی قشیری له « رساله » دا نه فرموی : ئیستقامت دهره جهیکه به وه ئیش تهواو ئه بی ، به وه خهیرات بو ئینسان حاصل ئه بی ، کاری به تهرتیب و ئینتیظام ئه بی . . . ئینسان له کاریکا ئیستقامهتی نه بی له نه نتیجهی سه عه کهی مه حرروم ئه بی . . . فه رموو یانه ته مجا یایوی گه وره بنوانی بیکا . . . ئه بی له عورفو و عادهت و مه راسیمی ناو خه لاق بچته دهره وه ، به راستی له حضوری خوی - تعالی دا بوهستی . . . ئه مانه

۱

• همووی شرحی نه وه یین ————— •

۳۴۰

۱۱۹/۲۴۷ - ابو رافع عن عبدالله بن مسعود [رضی الله تعالی عنه] ان رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : ما من نبی بعثه الله فی امته قبلی الا کان له من امته حواریون [یهتدون بهدیه ویستنون بستته •

۱-م

• یاخلون بستته ، ویقتلون بامرہ ، ثم انها تخلف من بعدهم

۳۶۷

خلوف یقولون ما لا یفعلون ، ویفعلون ما لا یؤمنون ، فمن جاهدهم بیده فهو مؤمن ، ومن جاهدهم بلسانه فهو مؤمن ، ومن جاهدهم بقلبه فهو مؤمن ، ولیس وراء ذلك من الايمان حبة خردل ؛ فحدثه عبدالله بن عمر فانكره علي ، فقدم ابن مسعود [رضی الله تعالی عنه] فنزل بقناة : [واد من اودية المدينة] فاستتبعتني عبدالله بن عمر [رضی الله تعالی عنهما] یعوده فانطلقت معه فلما جلسنا سألت ابن مسعود عن هذا الحديث فحدثني كما

۱-م

• حدثه ابن عمر [رضی الله تعالی عنهم] . . . ————— •

۳۶۴

نه رجهه :

ابو رافع نازاد کراوی ښه مەر - صلی الله تعالی علیه وسلم ، ورضی عنه - نه فرموی : عبدالله بنی مسعود - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی : که رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه فرموی : هیچ ښه مەری له و ښه مەرانه ی که له پیش ما خوا ناردیتیه سر نوممه تی نه که له نوممه ته که ی چنه ند هواریک و خه و اصیکي نه بی که به هدایه تی نه و برون ، به ریگه و پهیره وی سونه تی نه و بگه ن و تا بیی نه مری نه و بن . له دوا ی نه وان چنه د خه له فیکي شهر جیان نه گرنه وه ، نه و ناکه ن که نه یلین ، نه و نه کن که نه مریان بی ناکری . هه رکسی به ده ست جهادیان له گه ل بکا نه و که سه موئینه . هه رکسی به زمان جهادیان له گه ل بکا نه و که سه موئینه . هه رکسی به دل جهادیان له گه ل بکا نه و موئینه . له دوا ی نه و به قه د ده نکه خه رده لی ثیمان به ..

ابو رافع نه فرموی : نه م هه دینه م بو ابن و عمر - رضی الله تعالی عنهم - ریوایه ت کرد ښنکاری نه و هه دینه ی کرد ، ابن و مسعود - رضی الله تعالی عنه - هات بو مه دینه له قه نات - که جی به که له نریک مه دینه وه - دابه زی . ابن و عمر منی شوین خوی خست و چوونه عیاده تی . که دانشتین نه و هه دینه م لی پرسی . چونم بو ابن و عمر ریوایه ت کرد بو وا بوی ریوایه ت کردم ..

هه واری : به و که سه نه لین وه کو نانی گه نده قه نده هاری که له نوزو به ردو خاک و خول ته قیح کرابی ، له هه مو عه بی موبه را بن ؛ وه ک خوله های راشیدین ، عه شه رهی موبه شه ره ، زبیر ، ابو ذر ، حذیفه و

مجمع البحرين - ثيمان

سائري ناصحابي بيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم ، ورضى عنهم
اجمعين - ٠٠

١٢٠/٢٤٨ - عن ابي مسعود [البديري - رضى الله تعالى عنه -]
قال : اشار النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - بيده نحو اليمن فقال :
الا ان الايمان ههنا ، وان القسوة وغلظ القلوب في الفدادين [الذين تعلقوا
اصواتهم في حروثهم ومواشيهم ، مالك الماين الى الالف من الابل] عند

ح-٥
اصول اذئاب الابل يطلع قرنا الشيطان في ربيعة ومضر ٠٠ ،
٢٩٧

خ-٦ ، ح-٨ ، م-١
٤٢٦ ، ١٦٤ ، ٣٦٧

نه رحمه :

ابو مسعودى بدرى - رضى الله تعالى عنه - نه فرموى : بيغمهر
- صلى الله تعالى عليه وسلم - به دهستى موباره كى ئيشاره تى طهره تى
يهمه نى كرد ، فرموى : خبه رتان بى كه ئيمان له ويويه ، دلره قى و
نه ساوت له وانده ايه كه ئوشترى زوربان هه به و له ئشت كلكى
وشتره وهن ، له و جيگه به كه شاخى شهيتانى لى طلوع نه كا له ناو
قهومى « ربيعة » و « مضر » ٠٠ به عنى فيتنه و فساد له ويوه ظهور
نه كا ٠٠

١٢١/٢٤٩ - عن ابي هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : قال رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : [اتاكم ٠ اخرى م] جاء اهل اليمن
وهم ارق افئدة ٠ الايمان يمان ، والفقه يمان ، والحكمة يمانية ٠٠

١-م

٣٧١

مجمع البحرين - ثيمان

تهرجمه :

فهرمووى - صلى الله تعالى عليه وسلم - : تهلى يهمن هاتن
تهوان له ههموو كس دل نه رمترن ثيمان يهمنى يه ، « فقه » يهمنى يه ،
حيكمت يهمنى يه ..

١٢٢/٢٥٠ - وعنه قال : سمعت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
يقول : جاء اهل اليمن هم ارق افئدة ، واضعف قلوبا ، الايمان يمان ،

ح-٦
والحكمة يمانية ، والسكينة [والوقار] في اهل الفهم ، والفخر
٤٢٦

ح-٥
والخيلاء [في اصحاب الابل] ، اهل الغيل والابل [في
٢٩٦

ح-٦
الفاديين اهل الوبر قبل المشرق ، ..
٣٧٣ ٤٢٦

تهرجمه :

يهنمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - تهيفه رموو : تهلى يهمن
هاتن تهوان دل نه رمترنى خهلقن ، دل زه عيفترينى خهلقن .. يهمنى
موطيعن سدر كيش نين ، ثيمان يهمنى يه ، حيكمت يهمنى يه .
ناهستى و بردبارى لهوانه دايه ، كه صاحبي مهرون ته كه بورو عيوان و
دهيه لهوانه دايه كه صاحبي وشترن له طهرفى مشريقه وه ..

١٢٣/٢٥١ - وعنه قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - : اناكم اهل اليمن هم الين قلوبا وارق افئدة ، الايمان يمان ،
والحكمة يمانية ، راس الكفر قبل المشرق ..

مجمع البحرين - ثيمان

١ - م

سدرى كوفر له طهرف مشريقهويه ..

٣٧٣

جابر بن عبدالله رضى الله تعالى عنهما - يقول : قال رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - : غلظ القلوب والجفاء في المشرق ، والايمن

١-م

في اهل الحجاز .. قال ابو عبدالله : سميت اليمن ؛ لانها من

٣٧٣

يمين الكعبة ، والشام عن يسار الكعبة ، والمشامة الميسرة ، واليد اليسرى

ح٦

الشؤمى ، والجانب الايسر الاشام ..

•

تهرجه مه :

صلى الله تعالى عليه وسلم - فدموى : دل ردفى وجفا له طهرفى

مشريقاه ثيمان له تهلى حيجازايه ..

خولاصهى ثم حديثانه مهدحى تهلى يهمنو حيجازيه ، زهوى

تهلى مشريقه .. له حهقيقهتا منشهئى فيتهو فساد له شاموه بيكره

تاعيراق لهو عهصرهدا وابو • دهجاليش له مشريقهوه هدهلستى ..

١٢٤/٢٥٢ - ابو هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : قال رسول الله

- صلى الله تعالى عليه وسلم - لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ، ولا تؤمنوا

حتى تحابوا ، اولا ادلكم على شىء اذا فعلتموه تحاببتم ؟ اتشوا السلام

١-م

• بينكم ..

٣٧٤

تہرجامہ :

صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : تا ثیمان نہمین نا چنہ
 بہہشتہوہ ، تا یہ کثرتان خوش نہوی ثیمانی کامیلتان نابی • شتیکتان
 بی نشان نهدم کہ کردتان یہ کثرتان خوش بوی ؟ سلام له یہ کتر کردن
 بکن بہ عادت له بہیتانا ..

۱۲۵/۲۵۳ - عن تمیم الداری - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ان النبی
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - قال : الدین النصیحة ، قلنا : لمن ؟ قال :

للہ ، ولکتابہ ، ولرسولہ ، ولائمة المسلمین وعامتہم ..

۱-ج	۱-م
۱۴۸	۳۷۳

معلقا لم یسنہ ؛ لانه لیس من شرطہ ..

تہرجامہ :

تہیمی داری - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - فہرموی : کہ پیغمبر
 - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : دین نصیحتہ .. [یہ عنی
 خالص بوون و صاف بوون و بی غلو و غمش بوون] • وتمان : نصیحت
 بو کی ؟ فہرموی : بو خوا ، بو کتیبی خوا بو پیغمبری خوا ، بو تہیمی
 موسولانان ، بو عوامی موسولانان ..

ثم حدیثہ « جامع الکلم » ، ممداری ٹیسلام له سہر ثم
 حدیثہ ، ہموو تہاساتی ٹیسلامی موجدہلن تیاہ • نصیحت بو
 خوا تہوہہ ثیمانی بی بینی شریکی بو نہگری ، له صیفاتا ٹیفراتو
 تہفریط نہکھی ، تہوصیفی بکھی بہ ہموو صیفاتی کہمالو ، تہزہبی
 بکھی له ہموو نہقائص ، ٹیطاعتی تہرو نہمی بکھی ، مہجووبی

مجمع البحرين - ثیمان

حوبینی ، مهغوضی بوغضینی ، دوستی دوستی بی ، دشمنی دشمنی بی ، مواجهه ده له ری ی ئهوا بکهی ، شوکری نعمهتی بهجی بینی له هه موو ئیشیکا ئیخلاصت بی ، به قهه تاقهت دهعوتهی خهلق بکهیته سهه ری ی ئهوا . . . یهغنی خولاصه نهفع و فائیدهه بوخوت بی و نهصیحهتی خوت بکهی . . .

نهصیحهتی کیتابی خوا ئهوه به ئیمانی بی بینی که کهلامی خوا به ئهوا نازی فهرمووه ، موعجزه و ناشوبهیی به کهلامی خهلق و بیخونی و تهعلیمی خهلقی بکهیت و ربیایهتی ئهحکامی بکهیت و ، دهفمی ئیمتیراض موخالفی بکهی . . .

وهعظو نهصیحهتی یغهمهه ری خوا - طلی الله تعالی علیه وسلم - ئهمهیه که تهصدیقی یغهمهه ری ئهوا بکهی ، باوهه بکهی به هه موو ئهوانهیی که له طههرف خواوه بو ئیمهیی هیناوه ئیطاعهیی هه موو ئههرو نههیی ئهوا بکهی ، له حهیات و مههاتیا یاریهیی بدهی دوستی دوستی بی ، دشمنی دشمنی بی ، تهوقیره تهعظیمی بکهی ، طههریقه و سونهتی ئیجیا بکهی ، شههریعهتی نهشر بکهی ، تهعلیم و تهعهلومی ئهحکامی ئهحادیثی بکهی ، له خوینههوه یا بی دهنگ بی گوی ئی لی راگری ، « تادب » به تهخلاق و ئادابی بکهی ، حوبیی تههل و بهیتی تهوت بی ، حوبیی تهصحابی تهوت بی . . . . الی غیر ذلک .

نهصیحهتی ئهئیمهیی موسولان ئهوه به لهسهه حهق معاونهتیا بکهی ، له معروفا ئیطاعهیی ئههرو نههیا بکهی ، ئیرانهی ری حهقیان بکهی ، خرووجیان لهسهه نهکهی ، زه کاتیا بدهیتی ، زولیان کرد شیریا لی دهر نهکیشی ، خیانهتیا لی نهکهی ، ئیفشای سیریا ب

مجمع البحرين - ثيمان

نه كهى ۰۰۰ الى غير ذلك ۰ مأموريان وه كو خويان « لازم الاطاعه به ۰ »
 نه صيحه تى عهوامى موسولمان نه وه به : رى دين و دونسيان
 پى نشان بدهى ، له فيته نه ترسى ، به شرايطى خوى نه مريان به
 مهعرووف پى بكهى ، نه هيان له مونكه ر لى بكهى ، وه عظو نه صيحه تيان
 به دهره جهى كه لى مهلوجل نه بن بو بخوينى ، چ خير يكت بو خوت
 نهوى بو نه وانيشت بوى ، غل و غه شيان له گهل نه كهى ، غه به تيان
 نه كهى ، لى يان نه دهى ، جوينيان پى نه دهى ، حه سه ديان پى نه بهى ۰۰۰
 الى غير ذلك ۰ من نووى ۰۰

۱۳۶/۲۰۴ - ابو هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : ان رسول الله
 - صلى الله عليه وسلم - قال : لا يزنى الزاني حين يزنى وهو مؤمن ،
 ولا يسرق السارق حين يسرق وهو مؤمن ، ولا يشرب الخمر حين يشربها
 وهو مؤمن ۰۰

ابو بكر بن عبدالرحمن يقول : وكان ابو هريرة [رضى الله تعالى
 عنه] يلحق معهن ولا ينتهب نهبة ذات شرف يرفع الناس اليه فيها ابصارهم
 حين ينتهبها وهو مؤمن ۰۰ وزاد ولا يغفل احدكم حين يغفل وهو مؤمن فايكم

$$\frac{۱-م}{۳۸۷} ، \frac{خ-۴}{۲۶۶} ۰ ن، ج ۰$$

خ-۴

قال ابو عبدالله تفسيره : ان ينتزع منه يريده الايمان ۰۰

۲۶۶

وفي اخرى بعد شرب الخمر : والتوبة معروضة ، وليس فيه

۱-م ۱۰-۸

$$\frac{۱-م}{۳۷۸} ، \frac{۱۰-۸}{۷} ۰ الزيادات ۰۰$$

قال في « فتح الباري » : نور الايمان وهو الاعمال الصالحة ،

مجمع البحرين - تيمان

واجتناب النواهي ، فاذا زنى او شرب ، او سرق ذهب نوره وبقي صاحبه في الظلمة .

١٢٧/٢٥٥ - عن ابن عباس - رضى الله تعالى عنهما - قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : لا يزنى العبد حين يزنى وهو مؤمن ، ولا يسرق حين يسرق وهو مؤمن ، ولا يشرب حين يشرب وهو مؤمن ، ولا يقتل حين يقتل وهو مؤمن .

قال عكرمة : قلت لابن عباس : كيف ينزع منه الايمان ؟ قال : هكذا وشبك بين اصابعه ثم اخرجها ، فان تاب عاد اليه هكذا وشبك بين

ح-١٠
اصابعه . . .
٦

[عن ابي هريرة - رضى الله تعالى عنه - رفعه : اذا زنى الرجل خرج منه الايمان فكان عليه كالظلمة ، فاذا اللع رجع اليه الايمان ، د ، حاكم . قسطلاني - ١٠] . . .

٦

تهرجه مه :

معناى ثم حديثانه فهو به : زيناكهر كه زيناى كرد له حنى زينا كردنا موثمينى كاميل نيه ، شهراب خور له وقتيكا كه نه بخواته وه موثمينى كاميل نيه ، دز له وقتى دزيا موثمينى كاميل نيه ، تالان كهر له وقتى تالان كردنى شتى كه جاوى تالان كراوه كهى له دواومى - يعنى ثيدنى نهى - موثمينى كاميل نيه . . .

له حديثه كهى ابن وعباسا - ردهزاي خوايان لى بى - فهو لى زياد كردوه : كهسى قهتل ناكا له وهختى نينسان كوشته كهيا موثمينى كاميل بى . . . عكرمهى مهولاي ابن وعباس تهلى : له ابن وعباسم يرسى چون

ثیمان - لهوی ئەم گوناھانە بکا - دا ئەرنری ؟ وتی : بەم نەوعە پەنجەیی
 ھەردوو دەستی تیک پەران و لە دواوی یا لیکێ ترازان وتی : وەھا . ئەگەر
 تەوہی لی بکا ئیمانە کەمی ئەچیتەوہ چیی خوی وەھا ، پەنجەیی ھەردوو
 دەستی تیک پەران . . .

لە ریوایەتیکێ تری بوخاری دا ئەوہی لی زیاد کردوہ کە - علیہ
 الصلاة والسلام - فەرمووی : خائین خیانت لە مالی غنائیم ناکا لە وەختی
 خیانت کردنە کە یا موئینی کامیل بی . . .

مەقصوود لەم ھەدیثانە کە یفەمەر - صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -
 فەرمووی تەبی : زەجری ئینسانە لە ئیرتیکایی کە بائیر . . . مورادی وانە
 کە مورتەکیی کەبیرە لە ئیمان ئەچیتە دەری ؟ چونکە زور ئایست و
 ئەھادیث دەلالەت ئەکەن بە ھەراحت لە ھەر ئەمە کە ئینسان بەمەحزی
 ئیمان و « تکلم » بە کەلیمە شەھادەت ئەچیتە بەھەشتەوہ . . . موراد لە
 ئەفی ئیمان ئیمانی کامیلە ، یاخو موراد وایە کە ئەمانە بەحلالان بزانی و بیان کا
 دیارە ئەو وەختە کافر ئەبی ، یاخو موراد وایە کە ئینسان موبتەلابو بە
 دەوام کردن لە ھەر کە بائیر گوناھی لە پیش چا و سووک ئەبی ، دلی رەش
 ئەبی ، نووری ئیمان لە دلایا شوعلەیی وردە وردە زەعیف ئەبی و - اعاذنا
 الله - ئەکوژیتەوہ . . . قسطلانی لە ابوھریرەوہ ھەدیشی ابو داودو حاکم
 کە ریوایەتیان کردوہ نەقل ئەکا کە یفەمەر - صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -
 فەرمووی تەبی : ئینسان کە زینای کرد ئیمان لە دلی دیتە دەرەوہ
 وەکو ساباط لە ھەری ئەوہستی کە لی بووہوہ ئیماناکە ئەچیتەوہ ناو
 دلی . . .

موراد وایە ئەوئەندە ھەریھە لەسەر ئیشی خوی لەو وەختەدا

مجمع البحرين - ثیمان

ثیمان و ترسی خواو میچی به دلا نابی ۰۰

۱۲۸/۲۵۶ - وائلة بن الاسفغ [رضی الله تعالی عنه] یقول : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : ان من اعظم الفرا ان ینعی الرجل الی غیر ابيه ، او ینری عینه ما لم تر ، او یقول علی رسول الله

ح ۶
- صلی الله تعالی علیه وسلم - ما یقل ۰۰ $\frac{۶}{۱۰}$

تہرجہمہ :

یغہمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرموی : له گورہ ترینی یفتیرایہ کہ کہسی خوی بکا بہ کوری غیری باوکی ، خوی بہ درو بلی من کوری ٹہوم ، یا شتیکی نہ دیبی بلی دیومہ ۰۰ یہ عنی شہادہ تی زووز ۰ یا بہ دمہ یغہمہرہ وہ - صلی الله تعالی علیه وسلم - حہ دیشی مہلبستی کہ یغہمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نہ یفہرمووی ۰۰

۱۲۹/۲۵۷ - عن ابن عمر [رضی الله تعالی عنہما] ان النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : اذا کفر الرجل اخاه فقد باء بها احدهما ۰۰

ح ۶
۰ $\frac{۶}{۳۹۲}$

۱۳۰/۲۵۸ - عن ابن عمر وابی ہریرة - رضی الله تعالی عنہما - ان رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : ایما امری قال لایخہ :

ح ۹
یا کافر فقد باء بها احدهما ۰۰ $\frac{۹}{۶۲}$

۱۳۱/۲۵۹ - عن ابن عمر وابی ہریرة - رضی الله تعالی عنہما - ان

مجمع البحرين - نيمان

رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : اذا قال الرجل لاخيه :

ح-٩

يا كافر فقد باء بها احدهما ..

٦٢

١٣٢/٢٦٠ - عن ابى ذر [رضى الله تعالى عنه] انه سمع رسول الله

- صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : ليس من رجل ادعى لغير ابيه ، وهو

يعلمه ، الا كفر ، ومن ادعى ما ليس له فليس منا وليتوبوا مقلعه من النار .

ومن دعا رجلا بالكفر ، او قال : عنو الله وليس كذلك الا حار عليه ..

ح-١

٣٩٢ ، الى من النار ، وفيه : ومن ادعى قوما ليس له فيهم

٩

نسب ..

تهرجه مه :

ابن عمرو ابو هريره ريوايهت نه كهن له يغمه مر - صلى الله تعالى

عليه وسلم - كه فمروويه : كهسى نيسبه تى كوفر بداته لاي كهسى له

براده زانى دينى خوى ، يا پيى بلى : « يا كافر ، لسه جوين دهر و

جوين پي دراو يه كيكيان به كوفروه نه گهرينه دواوه . يه عنى يه كيكيان

كافر نه بى نه گهر نهو كهسه له « نفس الامرا » كافر بى زهريفه وا نهو

كهسه كافره . نه گهر له « نفس الامرا » كافر نه بى خوى كافر نه بى ؛

چونكه به موسولمانى وتووه كافر .

ابو ذر - رضى الله تعالى عنه - نه فمرووى : له يغمه مر - صلى الله

تعالى عليه وسلم - بيست نه يفمروموى : هيچ پياوى نه كه نيديطاي نه مه

بنا كه كورى پياويكه باوكى نهو نه بى و بيش زانى كه باوكى نه الا

نهو كهسه كافر نه بى نه گهر به حلالى بزانى له حقيقه تا كافر نه بى ،

نه گهر به حلالی نه زانی کوفرائی حقوقی باو کی و حقوقی خوا
 نه کا . . هدر کس ئیدیسای شتی بکا که هی نه و نه بی نه و کهسه له
 نیمه نیه . یعنی له سهر طهریق و ره و شتی نیمه نیه ، جی خوی له
 تاگرا حازر بکا . . هدر کسی که سیک به کوفر بانگ بکا ، یا پی ی
 بی : دوشمنی خوا و نه و کهسه وانه بی الا نه و کوفره نه گهر ته و
 سهر خوی . .

نهوی لهم حمدینانه دایه هه موو گوناھی که بیرن ، موسته جیلی کافر
 نه بی . به ته ئویل بیلی کافر نابی . نه ما گوناهاکتر نه بی ، هه م درویه هه م
 بی ذای موسولانه . .

۱۳۳/۲۶۱ - عن ابی عثمان قال : لا ادعی زیاد [ابن ابیه ولا یعلم
 له اب ، فدعاه معاویة الی ابی سفیان] لقیتم ابا بکرة - رضی الله تعالی عنه -
 فقلت له : ما هذا الذي صنعتم ؟ انی سمعت سعد بن ابی وقاص - رضی الله
 تعالی عنه - یقول : سمع اذنی من رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 وهو یقول : من ادعی ابا فی الاسلام غیر ابیه فالجنة علیه حرام ؛ فقال
 ابو بکر [رضی الله عنه] : وانا سمعته من رسول الله - صلی الله تعالی

۱-۴
 علیه وسلم - . .
 ۳۹۷

۱۳۴/۲۶۲ - وعنهما جمیعا [کلاهما] یقول : سمعته اذناي ووعاه
 قلبي محمدا (۱) - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول : من ادعی الی غیر ابیه ،

۱-۴
 وهو یعلم ، فالجنة علیه حرام . .
 ۳۹۷

(۱) محمدا بالنصب: بدل من الضمیر فی سمعته . .

تہرجہ ماہ :

ابو عثمانی نهدی ثلی : کہ معاویہ زیادی باوک نامہ علومی باوکی
 قاتیلی « سید الشہدا » ی ثیلحاق کرد بہ ابوسفیان و وتی : کوری ثہوہ
 بہ ابوبکرہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - گہیم عہرزم کرد ثہمہ چہ ثہوہ
 کردتان ؟ یہ عنی زیادتان کرد بہ کوری ابوسفیان • لہ سعدی بنی ابو
 وقاصم بیستوہ ثہیوت : گویم لہ محمد - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - ی
 بیستوہ کہ ثہیفہرموو : ہر کسی لہ ٹیسلاما ٹیدیجای باوکیٹی کہسی
 بکا بو خوی کہ بزانی باوکی ثہوہ نیہ جہنتہت لہ سہر ثہو کہسہ
 حہرامہ • ابوبکرہ فرمووی : منیش لہ رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ
 علیہ وسلم - بیستوہ ••

۱۳۵/۲۶۳ - عن ابی ہریرۃ [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] قال : قال رسول
 اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : اثنان فی الناس ہما بہم کفر : الطعن

۱-۴
 • $\frac{\quad}{\quad}$ •• فی النسب ، والنیاحۃ علی المیت ••
 ۴۰۳

تہرجہ ماہ :

یغہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرمووی : دوو شت ہدیہ
 ثہو دوو شتہ لہ ٹیسانا کوفرن : ۱- طعن لہ نہسب دان ••
 ۲- لاواتہوہ لہسہر مردو •• یہ عنی ثہمانہ لہ عمہلی کافران و ثہخلاق
 جاہیلیہتن ، یا « بالتیجہ » ثہکیشنہ سہر کوفر کردن • بہعزی
 کہلیسہی وا ثہلین کہ کوفر بی • یا کوفرانی نیمہتی خوان ، یا بہو
 شہرتہ بہ حہلالی بزائن گینا ثہوانہ ہیچیان مونافی ثہصلی ثیمان نین •
 نہما لہ گونامی کہ بائیرن ••

١٣٦/٢٦٤ - عن جرير بن عبدالله [رضى الله تعالى عنه] قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ايما عبد ابق فقد برأت منه اللمة .
وفي اخرى : ايما عبد ابق من مواليه فقد كفر حتى يرجع اليهم .

١-٢
• $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ وفي اخرى : اذا ابق العبد لم تقبل له صلاة .
٤٠٣

تهرجه مه :

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : همر عهدى له صاحبيه كهى ههراكا من له زيمه تى هه بهريم ، صاحبيدارى هه ناكم ، زامنى ناكم .
• له ريوايه تى دووهما هه فهرموى : همر عهدى له صاحبي خوى فيرار كا هه عهده كافر هه تى تا عودهت هه كاته وه .
• له ريوايه تى سى يما هه فهرموى : عهده كه فيرارى كرد نويزى لى قبول ناكرى .

١٣٧/٢٦٥ - زيد بن خالد الجهني [رضى الله تعالى عنه] قال : صلى بنا رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - صلاة الصبح بالحديبية في [على • خ] اثر سماء كانت بالليل [من الليلة • خ] فلما انصرف اقبل على الناس فقال : هل تدرون ماذا قال ربكم ؟ قالوا : الله ورسوله اعلم . قال : قال : اصبح من عبادي مؤمن بي وكافر ؛ فاما من قال : مطرنا بفضل الله ورحمته فذلك مؤمن بي [و • خ] كافر بالكواكب ، واما من قال : مطرنا

١ - ح ٢
بنوء كذا وكذا فذلك كافر بي [و • خ] مؤمن بالكواكب .
٤٠٥ ١٣٤

ح - ٦
وفيه : مطرنا برحمة الله ، وبرزق الله ، وبفضل الله • وينجم كذا

٣٣٢

بدل، نوء •

تہرجامہ :

زیدی بنی خالدی جہنی تہفہرموی : پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - لہ خودہیبہ لہ دوای بارانی کہ بہشہو باریبو نویژی بہیانی بوکردین ، کہ سلامی دایہوہ رووی کردہ خعلق فہرموی : تہزان کہ خوا چی فہرمو ؟ وتیان : خواو پیغمہری لہ ہموو کہس چاکتر تہزان . فہرموی کہ خوا فہرمویہ : بہندہکانی من بوون بہ دوو فیرقہ ؟ فیرقہبہکی ٹیمانی پی ہیناوم فیرقہبیکان کافر بوون بہ من ؟ تہوی کہ یلی : بہ فہضلو رحمتو رزقی خوا بارانمان بو بارینرا تہوانہ موٹمین بہ من و کافرن بہ تہستیرہ ، تہوانہ کہ تہلین : بہ طلوعو غروبوی فلان تہستیرہ بارانمان بو بارینرا تہوانہ کافرن بہ من و موٹمین بہ تہستیرہ . .

تہم حدیثہ دہرحق کہسیکہ کہ ٹیقتادی وابی کہ کہواکب « مؤثر ، ہی حقیقینو ، مدبر ، ہی عالمن . تہما کہسی کہ ٹیقتادی وابی کہ موٹہبری حقیقی ہر خواہیہ ، باو بہفرو باران بہ ٹیرادہو قودرتی خواہیہ ، تہو تہستیرانہ علامہتی باران وہ کو ہور علامہتہ تہو کہسہ بہوہ کافر نابی . .

تہم ٹیحتیمالانہ دہرحق ہموو تہسبابو وہسائیلی دویہوی جارین : ناگر « بالذات ، ناسووتینی ، ناو ناخنکینی ، زہر ناکوژی ، نان ٹینسان تیرناکا . فقط تہمانہ ہموو تہسبابن بہ ٹیرادہی خوا تہتیر تہکن ، ہی تہمانہ « مسیبات ، نابن مہگر بہموعجزہی پیغمہری ، یا کہرامہتی وہلی ، تہم عادہتہ با ٹیرادہی خوا خہرق بکریتو تہتیریان یا خلق تہگری ، فقط چونکی تہہلی طہیمہتو « منجم ، لہ لایان وایہ

مجمع البحرين - نيمان

کسه که واکب موئه تيرن وا چاکه ئينسان زمانى لسو نوعه که ليمانه پاريزى ۰۰۰ مانگ بيست و ههشت مه نزلى ههيه ههه شهوه له مه نزيکا ئه بى ، له ههه سيانزه شهوا يه کى لهو ئه ستيرانه له مه غريب غرووب ئه کا يه کيکيان له مه شريق له موقاييلى ئه و طلوع ئه کا به و طاليع و غاربه ئه لين : « نهوه » ۰۰

۱۳۸/۲۶۶ - ابن عباس - رضی الله تعالى عنه - قال : مطر الناس على عهد رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : أصبح من الناس شاکر ومنهم کافر ، قالوا : هذه رحمة الله ، وقال بعضهم : لقد صلق نوء کنا وکنا ، فنزلت هذه الآية : « فلا اقسم بمواقع النجوم ، وانه لقسم لو تعلمون عظيم ۰۰۰ » حتى بلغ

۱ - م

قوله : « وتجعلون رزقکم انکم تکذبون ۰۰۰ » $\frac{۱}{۴۰۸}$ ، وعن ابن هريرة

۱ - م
نحوه $\frac{۱}{۴۰۷}$
۸

ته رجه مه :

ابن وعباس - رضی الله تعالى عنهما - فهه رموى : له زه مانى يينه مه را - صلى الله تعالى عليه وسلم - بارانى بو خهلق بارى يينه مهه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهه رموى : ئينسان بوون به دوو فيرته : فيرته يکيان شاكيرن ئه لين : ئه مهه رحمه تى خوايه ، فيرته يکيان کافرن - يا لهه حه قيقه تا ، يا به نيمه تى خوا - ئه لين : فلانه ئه ستيره راستى کرد ، ئه و وه خته خوا ئه م ئايه تهى نازل کرد که له سوورهى « اذا وقت ، ايه : « فلا اقسم ، : سوين ناخوم « بمواقع النجوم » : به غرووبى ئه ستيره که

ده لالهت له سر حدودی نه کاو موته نیریکی هدیہ ؛ چونکه وجودی
 قودرتی خوا نهونده ناشکرایه موحناج نیه سوینی له سر بخوری .
 بویه سوین ناخوم ؛ چونکه « وانه لقسم لو تعلمون عظیم » : سوین
 خواردن به غرووی تمستیره له بهر همه ده لالهت له سر که مالی قودرت و
 عظمتی خواو که مالی حکمتی و زوری رحمتی خوا نه کا نه گه
 بزانت سوینکی زور گه وره یه « انه » : نهوی سوینی له سر نه خوری
 چیه ؟ « لقرآن عظیم » : قورثانکی زور به نفعه ، نهوی بو دین و دنیا
 لازم بی تیا هدیہ « فی کتاب مکتون » : له کتایبکایه که محفوظه « لایسه
 الا المطهرون » : غیری مه لایکه - که له کدورتی به شیری پاکن -
 کس دستی لی نادا نه گه مراد « لوح المحفوظ » بی . یا هیچ کس
 که پاک نه بی و بی دمس نویژی دستی لی نادا « تنزيل من رب العالمین » :
 له تهره ف خواوه نیراوه ته خواره وه . « افبهذا الحدیث اتم مدحنون » :
 نیوه بهم قورثانه بی موبالاتی نه کهن و میسنادی حوادیت نه دهنه سر
 طلوع و غرووی تمستیره و به قورثان باور ناکه نو « وتجلون رزقکم
 انکم تکذبون » : ته کذیبی خواو قورثانی خوا نه کهن به شوکری نه و
 رزقه خوا خالقی نه وه نه و خالقی رزقه . له باتی همه شوکری خوابکهن
 که بارانتان بو نه بارینی و نه بکا به سه به بی رزقتان که چی تمستیره به کی
 بی تیرادمو شعورو بی قودرت نه کهن به خالقی باران ؟؟

« ابن الصلاح » ی شاره زووری - رحمه الله - نه فرموی : له
 تابه تانه هر « وتجلون رزقکم انکم تکذبون » ده رحهق نه وه نازل بووه
 باقیه که ی تری ده رحهق شتی تر نازل بووه . من نووی - رحمه
 الله ! - .

۱۳۹/۲۶۷ - ابو هريرة - رضی الله تعالی عنه - قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : اذا قرا ابن آدم السجدة اعتزل الشيطان يبکی يقول : يا ويله • وفي رواية ابی کریب : يا ويلی امر ابن آدم بالسجود

فسجد فله الجنة ، وامرت بالسجود فابیت فل النار • $\frac{۱-۴}{۴۲۰}$

تهرجه مه :

پنهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه فرموی : که بهنی نادمه نایه تی سجدی خوین و سجدی برد شهیتان لا نه که ویت و نه گری و نهلی : هیلاکی بو نهو بی • بهنی نادمه نه مری پی کرا به سجدی و سجدی برد جه نه تی بو هدی • من نه مرم پی کرا به سجدی نیام کرد له سجدی تاگر بو من هدی ••

[عمری نه مینی شهیتان ! کسی که زیره کو زور زان بی بی نه لین : نهلی شهیتانه نه و نه نه زانی ، که چی نهو نه و نه نه کهره ، نه و نه نه فامه « علم الیقین » ی ، به لکو « عین الیقین » ی هدی به گه و رهی خواو به عیلم و قودرته تی و ، به چاوی خوی - چاوی کویری ! - به هشت و جهه تنم و مه لایکه ی دیوه و ، ناسمانی دیوه و ، خه لقی نادمه نو بو و ته له لای مه علوم بووه که چی کویر و که ربو ، گوی نه دایه نه مری خوا ، نختیاری نه و نه زالهت و فیستق و فجور و گه و ای و فاحشه ی کرد •• - اعاذنا الله من الکفر بعد الایمان - ••

۱۴۰/۲۶۸ - جابر بن عبدالله - رضی الله تعالی عنه - يقول : سمعت رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - يقول : ان بین الرجل و بین

الشرك والكفر ترك الصلاة •• $\frac{۱-۴}{۴۲۰}$

نه رجه مه :

پنهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهدومويه تى : له بهينى
 ينسان و كوفرا نويز نه كردن واسيطه به . . . يعنى نويز نه كردن نهى به
 سه بهى كوفر . . . نه ما پى كافر نهى يا نه ؟ نهصح وايه كه كافر
 نابى نه ما كه تهوبهى نه كرد موسته حقهى تهوبه كه بكوزرى . . . فقط
 بيسته نينسان نويز بكا شه يتان گدل فيكهى لى نه كيشن . . .

١٤١/٢٦٩ - عن ابى ذر - رضى الله تعالى عنه - قال : قلت :
 يا رسول الله ابي الاعمال افضل ؟ قال : الايمان بالله ، والجهاد في سبيله .
 قال : قلت : ابي الرقاب افضل ؟ قال : [اغلاها . . . وخ] [انفسها عند
 اهلها ، واكثرها ثمنا . قال : قلت : فان لم الفعل ؟ قال : نعمين صانعا
 [فائعا . . . نسخه] او تصنع لآخرق ، قال : قلت : يا رسول الله ارايت ان
 ضطفت عن بعض العمل ؟ قال : تكف شرك عن الناس فانها صلقة منك على
 نفسك . . . ج - ٤ م - ١
 ٤٢٢ ٢٩٠

ته رجه مه :

ته بو ذر ته فهدوموى : له پنهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 برسى وتم : يا رسول الله ج عمه لى خيرى زياتره و به ففضل تره ؟
 فهدوموى : باوه در كردن به خواو له رى شهوا غه زاكردن . نه لى :
 وتم : ج ، رقه ، بى فضلى زياتره كه نازاد بكرى ؟ فهدوموى : كامى
 نه فبس تره لاي صاحيبى و قيمه تى زياتره ، وتم : نه گهر نهم كرد - يعنى
 نهم بو بيكهم - ؟ فهدوموى : ياربهى صنعه تكارى بدهى . معضاي
 نوسخه كهى تر : كه موعاونه تى كهسى بكهى موحتاجى موعاونه تى بى
 له بهر فهدوموى و دهست تهنگى ، نه گهر موعاونه تى نه كرى ضايح نه بى و

به تہلف تہچی ۰۰ ثم ریوایہ تہ د مرجح تہرہ بہ سہر ریوایہ تی
 صانعا ، یا کہسی ئیشی بکاو نہزانی چونی بکسا بوی بکہی ۰ وتم : یا
 رسول اللہ تہ گہر بی قووت بووم و نہمتوانی موعاوہ نہ تی بکہم چی بکہم ؟
 فہرموی : شہرت لہ خہلق لادہی تہوہ صدہ قہیہ بو تو بہ سہر
 خوتا ۰۰

۱۴۲/۲۷۰ - عن عبد الله بن مسعود - رضي الله تعالى عنه - قال :
 سألت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - أي الأعمال أفضل ؟ قال :
 الصلاة لوقتها ۰ قال : قلت : ثم أي ؟ قال : بر الوالدین ، قال : قلت :
 ثم أي ؟ قال : الجهاد في سبيل الله ۰ فما تركت استرینه الا ارعاه عليه ۰

۱ - م
 [ابقاء عليه ۰ نووی] ۰۰
 ۴۲۵

وفي اخرى : أي الأعمال اقرب الى الجنة ؟ ۰ وفي اخرى : أي الأعمال
 احب الى الله ؟ وفي آخرها قال : وحدتني بهن ولو استردته لزداني

۱ - م
 ۰۰
 ۴۲۶

تہرجہ مہ :

ابن و مسعود - رضي الله تعالى عنه - تہ فہرموی : لہ یغہ مہر - صلی
 اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - پرسی ج عہمہ لی چاکرہ ؟ فہرموی : نویر لہ
 وہختی خوبا ۰ وتم : لہ دواى نویر چی فہضلی زیاترہ ؟ فہرموی :
 چاکہ لہ گہل دایک و باوک کردن ۰ وتم : دواى تہوہ چی عہمہ لی چاترہ ؟
 فہرموی : غہزاکردن لہ ریى خوا ۰۰ تہرکی پرسینی زیاترم نہ کرد
 الا لہ بہر تہوہ کہ بہ لی پرسین نارہختی نہ کہم ۰۰ لہ ریوایہ تہ کہی

نرا نه فرموی : نه گهر طه له بی زیاترم لی بگردایه بوی زیاد نه کردم . .

۱۴۳/۲۷۱ - عن عبدالله بن مسعود [رضی الله تعالی عنه] قال :

سألت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - أي الذنب اعظم عند الله ؟

قال : ان تجعل لله اندادا وهو خلقك . قال : قلت له : ان ذلك لمعظم .

قال : قلت : ثم أي ؟ قال : ثم ان تقتل ولدك مخافة ان يطعم معك . قال :

قلت : ثم أي ؟ قال : ان تزاني حليلة جارك . . . $\frac{1-م}{432}$ ، $\frac{10-ح}{7}$

ته رجعله :

ابن مسعود نه فرموی : له ینهمرم برسی - صلى الله تعالى عليه

وسلم - وتم : چ گوناھی لای خوا گه وره ترینی گوناها نه ؟ فرموی :

نه وه که شهريك بو خوا بگری که خهلقی کردوی . نه لی : وتم : نه وه

گه وره یه . نه فرموی : له دوا ی نه و چی ؟ فرموی : نه ولادی خوت

بکوژی مه بادا نانت له گه ل بخوا . نه فرموی : وتم : له دوا ی نه وه

چ گوناھی گه وره یه ؟ فرموی : زینا بکمی له گه ل زنی دراوسیت . .

خوا ته صدیقی نه وه ی نازل کرد له سووره ی فورقانا نه فرموی :

والذین لا يدعون مع الله إلها آخر ، تهفسیری رابورد له صحیفه ی

، ۳۷ ، (۱) .

۱۴۴/۲۲۷ - عن ابي بكرة [رضی الله تعالی عنه] انه قال : كنا عند

رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : الا انبئکم باکبر الکبائر

ثلاثا ، الاشرک بالله ، وعقوق الوالدين ، وشهادة الزور ، او قول الزور .

وكان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - متکنا فجلس فما زال

(۱) بروانه مانای حدیثی ژماره د ۷۶ ، له م بابه دا . .

مجمع البحرين - نيمان

يكررها حتى قلنا : ليتها سكت ۰۰ $\frac{ح-۴}{۳۷۰}$ ، $\frac{ح-۹}{۸-۷}$ وفيه فما زال يقولها

حتى قلت لا يسكت ۰۰ $\frac{ح-۱۰}{۴۲}$ وفيه : او قال اليمين الغموس ۰۰

۱-م
ت، ن، ۰
۴۳۴

تهرجه مه :

تهبوبكره - رضی الله تعالى عنه - نهفهرموی : یغهمهر - صلی الله تعالى علیه وسلم - فهرمووی : خبهرداربن خبهرتان بدهمی به نهكبهری كه بائیر • سی دهفمه نهمی تیکرار کردهوهو فهرمووی : شهریک بو خوا پهیداکردن ، دلی دایک و باوک ئیشانن ، شهادهتی زوور ، پافهرموی : فسهی زوور • یغهمهر - صلی الله تعالى علیه وسلم - پالی دابوهوه دانیشت ، نهوهندهی ثم كه لیمهیه تیکرار کردهوه تا وتمان : خوزگه بی دهنگ نهوو ! « اليمين الغموس » : سویی كه ئیشان به نهززا بهرینه خواری ۰۰

۱۴۵/۲۷۳ - عن ابی هریره [رضی الله تعالى عنه] قال : اجتنبوا السبع الموبقات • قيل : يا رسول الله وما هن ؟ قال : الشرك بالله ، والسحر ، وقتل النفس التي حرم الله الا بالحق ، واكل مال اليتيم ، واكل الربا ، والتولي يوم الزحف ، وقلب الحصنات الفافلات المؤمنات ۰۰

ح-۵ ، ۱-م
د، ن، ۰
۴۳۶ ۲۱

ح - ۹
 ۰۰ $\frac{\quad}{\quad}$ ۰۰ یعبد ربه ويدع الناس من شره ۰۰
 ۲۷۰

تهرجمه :

عده بيكي باديه نشين هاته خدمت ييفهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - وتى : يا رسول الله ج ئنسانى چاكه ؟ فهرموى : ياوى كه به نفس و بهمالى جهاد بكا ، ياويكيش له ناو شاخىكا بى عيادهتى خواى خوى بكاو شهري خوى له خهلق لادا ۰۰

۱۴۸/۲۷۶ - عن عبدالله بن عمرو بن العاص [رضى الله تعالى عنهما] ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من الكبائر شتم الرجل والديه ۰ قالوا : يا رسول الله وهل يشتم الرجل والديه ؟ قال : نعم

ح - ۹ ، م - ۱
 ۰۰ $\frac{\quad}{\quad}$ ۰۰ يسب ابا الرجل فيسب اياه ويسب امه فيسب امه ۰۰
 ۴۳۷ ، ۴

د ، ت ۰۰

= ان اكبر الكبائر ان يلعن الرجل والديه ، قيل : يا رسول الله وكيف يلعن الرجل والديه ؟ قال : يسب الرجل ابا الرجل فيسب اياه

ح - ۹
 ۰۰ $\frac{\quad}{\quad}$ ۰۰ ابو ذر اصيلي ۰۰
 ۴

تهرجمه :

عباده - رضى الله تعالى عنه - تهفهموى : كه ييفهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : له تهكبرى كه بايره كه كهسى جوين به دايك و باوكى خوى بدا ۰ تهصحاى كيرام فهرموويان : يا رسول الله

مجمع البحرين - نیمان

ئینسان چون له عن له دایک و باوکی خوی ته کا؟ فەرمووی : پیاو جوین به باوکی پیاوی ئەدا ئەویش جوین به باوکی ئەو ئەداتەووە • جوین به دایکی ئەدا ئەویش جوین بەدایکی ئەداتەووە •• بەعنی ئینسان با خویشی جوین بەدایک و باوکی خوی ئەدا ئیشی بکا که بیی به سه به بی ئەووە جوین به دایک و باوکی بدری ئەویش گوناھی که بیره به « کانه » خوی « بالذات » جوینی پی داوون •••

ئهم هەدیثانه ئیشازەت ئەکەنە ئەلای ئەمە که گوناھ گەورەو بوچووکی هەبە • بوچووکی بەدەس نوێزو نوێزو روزوو ئەعمالی صالحه مەحو ئەبیتەووە ، گەورە ی موحتاجە بە تەوبە ی صحیح ••

زاهیری ئەم هەدیثانه وایە که گوناھی گەورە هەر ئەمانە بن که لەو هەدیثانهدا بەیان کراوە • ئەمما له ابن وعباسیان پرسی - رضی الله عنهما - که گوناھی که بیره هەر ئەم هەوتەبە ؟ فەرمووی : که بائیر تا حەفتایە ، له بەعزی زیوایەتا تا (۷۰۰) حەوصەدە ••

کهوابی مەعنا ی ئەم هەدیثانه وایە که ئەم گوناھانه گەورەترینی هەموو گوناھی که بیره • بەعنی گوناھی که بیره زورە فقط ئەمانە ئە هەموویان گەورەترن بویە « موبقات » یان پی ئەلین^(۱) • ئەوودلیان کوفره ، له دای کوفرهووە به ناحق پیاو کوشتن « ومن یقتل مؤمنا •• الآیة » زور به شیددەتە هەتا خولوودی « فی النار » ی تیاپە ئەگەر تەئویل هەکری ••

(۱) موبقات : یانی فەوتینەرۆ به هلاک دەر • واتە ئەو گوناھانه ئەوێندە سزایان زورە ئینسان ئەفەوتینن ••

مجمع البحرين - نيمان

که بائیری تر له به نینا فەرق هەبە ؟ هەرچی مەفسەدەى زیاتر بى
گەورە ترە لەووە که مەفسەدەى لەو که متر بى • کوفر مەفسەدەى لە
فەتل زیاترە ، فەتل مەفسەدەى لە خواردنى مالى هەتیو زیاترە •••••

موراجەعەى « زواجر »^(٢) بکە که هەموو کە پیرەى
هەلژماردوووە •• لەم هەدیشەدا جوین دانى بە دایک و باوکى خەلقى
بە کە پیرە عەد کردوووە ••

١٤٥/٢٧٧ - عن عبدالله بن مسعود [رضى الله تعالى عنه] عن النبي
- صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : لا يدخل الجنة من كان في قلبه مثقال
ذرة من كبر • قال رجل : ان الرجل يحب ان يكون ثوبه حسنا ، ونعله
حسنة • قال : ان الله جميل يحب الجمال • الكبر : بَطْر الحق [دفعه
م - ١
وانكاره ترعفا] وغمط الناس [احتقارهم]
٤٤٤

١٤٦/٢٧٨ - وعنه قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - لا يدخل النار احد في قلبه مثقال حبة من خردل من ايمان •
م - ١
ولا يدخل الجنة احد في قلبه مثقال حبة من خردل من الكبرياء
٤٤٥

تەرجەمە :

مەعناى زاھیری ئەم دوو هەدیشە وایە کە پیغمەر - صلى الله تعالى

(٢) زواجر : کتیبیکى ئیمامى ابن وحجری هەیتەمىیە • گوناھ
گەورەکان - کبائر - سی تیا کۆ کردووە تەوہ • بیتیوشى کردووێ بە
هەلبەست ، سالی ١٩٥٨ لە « کویت ، چاپ کراوە ••

مجمع البحرين - ثیمان

علیه وسلم - فہرموی : ہر کسی بہ قہد و وزنی دانہی خردہ لی ثیمان
بی ناچیتہ جہہ نمہ وہ • ہر کسی بہ قہد دانہی خردہ لی کیری لہ
دلا بی ناچیتہ بہ ہشتہ وہ ••

لہ حدیثی ٹہوولا ٹہ فہرموی : یاوی وتی : یا رسول اللہ ٹنسان
حہز ٹہ کا جلی جوان بی ، حہزہ کا کہوشی جوان بی • پیغمبر - صلی
اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : ہموو شتیکی خوا جوانہ و جوانی
خوش ٹہوی • کیر ٹہوہ نیہ کہ ٹنسان حہز لہ شتی جوان بکا • کیر
ٹہوہیہ : خوی بہ گہورہ تر لہ خہلق بزانی و ٹنکاری حہق بکاو ،
تہ حقیری خہلق بکا •• یہ غنی و ہکو لہ قورٹانا ٹہ فہرموی : ٹنسان
ہموویان ٹہ ولادی دایک و باوکیکن ، بہ حہسب و نہسب کس
لہ کس گہورہ تر نابی ، گہورہ بی بہ تہ قواہیہ ، بچو وکی بہ موخالہفہ
کردنی ٹہ مرو نہمی خواہیہ ، ہر کسی تہ قواہی زیاتری ٹہو کہ سہ لای
خوا « مکرم » تردو « معزز » ترہ لہوہ کہ تہ قواہی کہ متری یا ہیچ تہ قواہی
نہ بی با پادشای رووی ٹہ زبی و تہ قوا دار سوال کہری • لہ دواہی
موودہ کی کہم کامیان گہورہیہ و کامیان بچو کہ دہرہ کہوی ••

ٹہوولہ حدیثی دووہم و ٹاخری بہ کہی مو عارضی بہ کترین ،
چونکی گہلی موٹینی بہ کیر و عینوان ہہیہ تہ ماشای ٹیمانہ کہی بکہی
ٹہ بی نہ چیتہ جہہ نم ، وہ تہ ماشای کیری ہ کہی بکہی ٹہ بی نہ چیتہ
بہ ہشتہ وہ ••

بہم نوعہ تہ ٹویل ٹہ گری قلبی ٹنسان مہرہ کہی جونوودی خواو
جونوودی ٹیلیسہ ، ٹہو دوو لہ شکرہ بہ دوام لہ سہر مولکی قلب لہ
حہربان • ٹہ گہر خوا عیناہت بکا بہ عہدی خوی نہ صرہتی لہ شکرہ

مجمع البحرين - ئیمان

خوی ئەدا مولکی قەلب ضەبب ئەکا لەشکری شەیتانی لی دوور ئەخاتەو ، به ئەعمالی صالحه تەقوی بەی ئیمانی ئەکا ، خوی پی ئەناسی خویشی پی ئەناسی گەورەیی خواو هیچی خوی ئەزانی زەررەیی کیری لە دلا زامینی ، ئەچیتە بەهەشتەو وە مەحفوظ ئەبی لە جەهەنم ، وە ئەگەر - اعاذنا الله - عەکسی ئەو ئەرادە بکا لەشکری شەیتان ئیستیلای مەملەکتی قەلب ئەکا سەوقی ئەکاتە سەر ئەعمالی خراپە ، قەدری کەسی لا نایلی ، گوناھی لە لاسووک ئەکا نایلی هەلە خلیسکینی و ئەیخاتە جەهەنمەو - حفظنا الله - ۰۰

۱۴۷/۲۷۹ - (۱) وعنه قال : سمعت رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : من مات يشرك بالله شيئاً دخل النار . وقلت انا :
 ح - ۲ ، م - ۱
 ومن مات لا يشرك بالله شيئاً دخل الجنة . ۰۰
 ۳۵۸ ۴۴۸
 تەرجمە :

لە بیغەمەرم بیست ئەیفەرموو : هەرکەسی بمری و لەو حالەدا موشریک بی ئەچیتە ناو ئاگر . وە منیش لەو « استنباط » م کرد وتم : هەرکەسی بمری و موشریک ئەبی ئەچیتە بەهەشتەو . ۰۰

۱۴۸/۲۸۰ - عن جابر [رضی الله تعالی عنه] قال : اتى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - رجل فقال : يا رسول الله ما الموجبستان ؟ فقال : من مات [وفي اخرى : من لقي الله . م] لا يشرك بالله شيئاً دخل

(۱) ماموستا ملا رەشید بەگ - خوا لی رازی بی - لێردا ئەم چوار ژماره : ۱۴۶ ، ۱۴۷ ، ۱۴۸ ، ۱۴۹ ی دوو جار بە سەهو نووسیوه . لە بەر ئەوە کە چاک کردنی ئەم ژمارانه پەیوەندی بە هەموو کتیبەکەو هەیه دەس کاریم نەکرد ، وە وەك خوی نووسیم .

مجمع البحرين - ثیمان

الجنة • ومن مات [لقيه • اخرى] يشرك بالله شيئاً دخل النار ••

م - ۱

• —————

۴۴۹

تهرجه مه :

جابر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ثعفر موی : یاوی هاته خدمت پیغمبر
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - وتی : یا رسول اللہ تہو دوو صیفہ تہی کہ
موجیبی چوونہ بهشت و جہہ نسیم بی چین ؟ پیغمبر - صلی اللہ تعالیٰ
علیہ وسلم - فہرموی : ہہر کہسی بہ موئینی بمری و مولافی خوابی
شہریک بو خوا نہگری تہچیتہ بهشتہوہ • ہہر کہسی بمری و مولافی
خوابی و شہریک بو خوا بگری تہچیتہ ناو ناگری جہہ نسیمہوہ ••

۱۴۹/۲۸۱ - ابو ذر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - یحدث عن النبي - صلی

اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - انه قال : اتاني جبريل عليه السلام [ات من ربي م۰]
فبشرني انه من مات من امتك لا يشرك بالله شيئاً دخل الجنة • قال ابو ذر :

ح - ۲

قلت : وان زني وان سرق ؟ قال : وان زني وان سرق •• —————

۳۵۷

ح - ۸ ، م - ۱

•• —————

۴۵۴ ۴۲۱

تهرجه مه :

أبو ذر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ثعفر موی : له پیغمبرہو - صلی
اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - کہفہرموی : جبریل - علیہ السلام - هاته لام
موژدهی دامی کہ ہہر کہسی له توممتی تو بمری و ہیچ شتیک نہکا بہ

مجمع البحرين - ثیمان

شهریکی خوا نهو کهسه نهچته بههشتهوه • ابوذر نهفهرموی : وتم :
 با زینایش بکاو دزیش بکا ؟ فهرمووی : بازینایش بکاو دزیش بکا ••
 نهه هه دیشه رهد نهدا له وانهی که نهلین یرتیکابی که بائیر موجیبی
 خلوده ••

۱۵۰/۲۸۲ - عن ابن ذر - رضی الله تعالی عنه - قال : اتیت النبی
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - ، وهو نائم ، علیه ثوب ابيض ، ثم اتیته
 [ليس هذا في البخاري •] فاذا هو نائم ، ثم اتیتنه وقد استیقظ ، فجلست
 الیه فقال : ما من عبد قال لا اله الا الله ثم مات على ذلك الا دخل الجنة ،
 قلت : وان زنی وان سرق ؟ قال : وان زنی وان سرق • قلت : وان زنی
 وان سرق ؟ قال : وان زنی وان سرق ثلاثا ، ثم قال في الرابعة : على رغم
 انف ابی ذر • قال : فخرج ابو ذر وهو يقول : وان رغم انف ابی ذر ••

م - ۱ ح - ۸

• ————— •

۴۲۱ ۴۵۴

تهرجهه :

ابوذر = رضی الله تعالی عنه - نهفهرموی : چومه خدمت پیغمهر
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - نوشتبو ، جلیکی سپی دابو بهسر خویا ،
 له دواى یا چوموهوه نوشتبو ، له دواى یا چوموهوه خهبرى بوپوهوه ،
 له خدمه تیا دانیشتم ، فهرمووی : هیچ عهدی نیه که بلی : لا اله الا الله و
 له دواى یا له سهر نهوه بمری الا نهچته بههشتهوه •• نه بوذر
 نهفهرموی : وتم : بازینایش بکاو دزیش بکا ؟ فهرمووی : بازینایش
 بکاو دزیش بکا • وتم : بازینایش بکاو دزیش بکا ؟ فهرمووی : با زینایش
 بکاو دزیش بکا • پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - سی جاری تیکرار

فقل : مفتاحها لا اله الا الله . . . وروى عن معاذ - رضى الله تعالى عنه -
مرفوعا ، وزاد : ولكن مفتاح بلا اسنان ، فان جئت بمفتاح له اسنان فتح

٢

لك ، والا لم يفتح لك . . . قسطلاني

٣٥٧

تهرجه مه :

به وهبي بن نيمان وت : لا اله الا الله كليلى بههشت نيه ؟
فهرموى : بهلى . . . نهما هيچ كليلى نيه كه دداى نيهى ، نه گهر كليلى
بيني ددانهى چاكو مه حكيمى بيبى ده رگا گاهت بو نه كرتيه وه . . . نه گهر
كليلىكى وا نهينى بوت ناكرتيه وه . . .

ابن واسحاق به مرفوعى ريوايه تى كردوه كه يغمدر - صلى
الله تعالى عليه وسلم - كه عهلاى بنى حرمى ره وانه كرد بى فهرموى :
نه گهر ليت بپرسن كه كليلى بههشت چيه بلى لا اله الا الله يه . . . نه مه له
معاضى بنى جيليش ريوايهت كراوه . . . قسه كهى وهبي بنى منبهى لى زياد
كردوه . . . بى شك لا اله الا الله « منجى » يه . . .

١٥١/٢٨٣ - عن عبيدالله بن عسي بن الخيار عن المقداد بن عمرو
الكندي ، وكان حليفا لبني زهرة ، وكان ممن شهد بدرًا مع رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - بخاري [اسود] تبناه اسود - رضى الله
تعالى عنه - انه قال : يا رسول الله ارايت ان لقيت رجلا من الكفار فقاتلني ،
فضرب احدى يدي بالسيف فقطعها ثم لاذ مني بشجرة ، فقال : اسلمت
لله ، افاقتله يا رسول الله ؟ بعد ان قالها قال رسول الله - صلى الله تعالى
عليه وسلم - : لا تقتله ! قال : فقلت : يا رسول الله انه قد قطع يدي ثم
قال ذلك بعد ان قطعها ، افاقتله ؟ قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه
وسلم - : لا تقتله ! فان قتلته فانه بمنزلك قبل ان تقتله وانك بمنزلك

قبل ان يقول كلمته التي قال ..

ح- ١٠

وفي رواية معمر : فلما اهويت لاقته قال لا اله الا الله ..

٤٠

م- ١ ، ح- ٦ ، د ، ن .
٤٥٦ ٢٦١

نه رجهمه :

مقدادی بنی عمرو - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - نہ فرموی : یا رسول اللہ
خبرم بدہری نہ گہر تووشی کافری بووم شہرمان کرد له دستیکی
دام به شیر پهرانی ، نہ پاشا چووه پہنا داری وتی : بو خوا من موسولمان
بووم ، له دواي نہود کہ نہو کہ لیمہی وت بی کوژم ؟ پیغمہر - صلی
اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فرموی : مہیکوژہ • فرموی : یا رسول اللہ
نہو دستي منی بری له دواي نہود نہوہی وت • پیغمہر - صلی اللہ
تعالیٰ علیہ وسلم - فرموی : مہیکوژہ نہ گہر بیکوژی نہو وہ کو تو
نہبی له پیش نہمہدا بیکوژی تویش وہ کو نہو نہبی له پیش نہوددا کہ
نہو کہ لیمہی وت ..

یہ معنی چون نہو له پیش موسولمان بوونا خوینی بو تو حلال بووه
دواي موسولمان بوون ، نہ گہر بیکوژی بہ قیصاص تویش خوینت
حلال نہبی ..

١٥٢/٢٨٤ - عن ابن عباس - رضی اللہ تعالیٰ عنہما - قال : قال النبی
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - للمقداد : اذا کان رجل مؤمن یخفی ایمانہ
مع قوم کفار فإظہر ایمانہ فقتلته فکذلک کنت انت تخفی ایمانک بمکة قبل .

ح- ١٠

معلق وصله البزار والطبرانی ..

٤١

تہرجہ ماہ :

یغہمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - بہ مقدادی فہرمور : پیایوکی
موسولمان لہ گہل قہومیکی کوفار بی لہ ترسی ٹہوان ٹیمانی کہ تم بکا لہ
دوایا ٹیمانی خوی ٹیظہار بکاو بیکوڑی ۰۰

یہ عنی نابی و مہشروع نیہ ۰ تویش و ابووی لہ وہیش لہ مہ ککہدا
ٹیمانی خوت کہ تم نہ کرد ۰۰ یہ عنی لہ دوای ٹہوہ کہ ٹیظہاری بکہی
دروستہ بت کوڑن ؟ خیر دروست نیہ ۰۰

۱۵۳/۲۸۵ - عن ابی ظبیان عن اسامة بن زید - رضی اللہ تعالیٰ
عنہما - قال : بعثنا رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فی سریة ،
فصبحنا الحرقات من جہینہ فادرکت رجلا فقال : لا الہ الا اللہ ، فطعنتہ
فوقع فی نفسی من ذلك فذکرته للنبی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فقال
رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : قال لا الہ الا اللہ وقتلتہ ؟ قال :
قلت : یا رسول اللہ انما قال قالہا خوفا من السلاح ۰ فقال : افلا شققت
عن قلبہ حتی تعلم اقالہا ام لا ؟ فما زال یکررها علیّ حتی تمنیت انی
اسلمت یومئذٍ ۰ قال : فقال سعد [بن ابی وقاص - رضی اللہ تعالیٰ عنہ -]
وانا واللہ لا اقتل مسلما حتی یقتلہ ذو البطنین یعنی اسامة ، لان بطنہ کان
عظیما ، قال : قال رجل : الم یقل اللہ - تعالیٰ - : « وقاتلوہم حتی
لا تكون فتنة ویكون الدین لله ۰۰۰ » ؟ فقال سعد : قد قاتلنا حتی لا تكون

۱ - م
فتنة ، وانت واصحابك تريدون ان تقاتلوا حتى تكون فتنة ۰۰
۴۶۲

ح - ۱۰
_____ لیس فیہ قول الرجل لسعد ۰۰
۴۳

وفي اخرى عنه قال : بعثنا النبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - الی

مجمع البحرين - ثیمان

الجرقة من جهينه فصبحنا القوم فهزمناهم . قال : ولحقت انا ورجل من الانصار رجلا منهم فلما غشينا قال : لا اله الا الله ، قال : فكف عنه الانصاري فطعنته برمحي حتى قتلته . قال : فلما قدمنا [المدينة] بلغ ذلك النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - ، فقال لي : يا اسامة اقتلته بعد ما قال : لا اله الا الله ؟ قال : قلت : يا رسول الله انما كان متعوذا . قال : اقتلته بعد ما قال : لا اله الا الله ؟ قال : فما زال يكررها

ح - ١٠ - م - ١
 حتى تمنيت اني لم اكن اسلمت قبل ذلك اليوم . . .
 ٤٣ ٤٦٣

نه رحمه :

ابوظيان له اسامى بنى زيد - رضى الله تعالى عنهما - ريوايه
 كه كا كه يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - ثيمى له گه دل دهسته يى
 له نه صحابى كيرام بو « حرقات » له « جهينه » نارد . له وه ختى به يانيدا
 دامان به سه ريانا شكاتمان ، من و يياوى له نه صار گه يينه يياوى له وان ،
 كه ده وره مان داو گر تمانه ناو خومان وتى : لا اله الا الله كه نه وهى
 وت نه صارى به كه وازى لى هينا من به « ررم » ليم دا تا كوشتم
 له كوشتنى شوبه يى له دلا به يدا بو عه رزى يغمه مر - صلى الله تعالى
 عليه وسلم - كرد . . له ريوايه ته كه يى ترا نه فهرموى : كه چو ونه وه
 مه دينه نه وه خه بره به يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - گه يى .
 يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : يا اسامه دواى نه وه
 كه وتى لا اله الا الله كوشتم ؟ وتم : يا رسول الله له ترسى سيلاح لا اله
 الا اللهى وت ، به وه مو حافه ظه يى خوى نه كرد له كوشتن . وتى بزچى
 دلت له ت نه كرد تابزانى به دل وتووبه تى يا به دل نهى وتووه ؟ نه وهى
 كه فهرموى له دواى نه مه كه وتى لا اله الا الله كوشتم نه وه نده تيكار
 كرده وه نه مه تناي نه وه دم كرد كه له پيش نه وه روزه دا موسولمان

مجمع البحرين - نيمان

حدريمان كرد ، توو ره فيقاني تو ئه تانه وي كه شهرر بكن تا فيته بهر با بكن ٠٠ نهو يياوه وا دياره كه له زومره ي فيته هه نگرسيه ر بووي له به يني ئيسلاما - حفظهم الله - ٠٠

١٥٤/٢٨٦ - صفوان بن محرز حدث ان جندب بن عبدالله - رضى الله تعالى عنه - بعث الى عسّس بن سلامه زمن فتنة ابن الزبير [رضى الله تعالى عنهما] فقال : اجمع لي نفرا من اخوانك حتى احديثهم ، فبعث رسولا اليهم ، فلما اجتمعوا جاء جندب وعليه برنس : [كل ثوب راسه ملصق به] اصغر فقال : تحدثوا بما كنتم تحدثون به حتى دار الحديث اليه فلما دار الحديث اليه حَسَرَ البرنس عن راسه فقال : اني اتيتكم ولا اريد ان اخبركم عن نبيكم [كلمة لا : اما زائدة ، واما معنا : ما كان اتيانني لاخبركم بل لاعتظكم ولكن بدا لي ان اخبركم ٠٠ من نووي] ٠

ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - بعث بعثا من المسلمين الى قوم من المشركين وانهم التقوا فكان رجل من المشركين اذا شاء ان يقصد الى رجل من المسلمين قصد له قتلته ، وان رجلا من المسلمين قصد غفلته قال : وكنا نحدث انه اسامة بن زيد [رضى الله تعالى عنهما] فلما رجع [رفع ٠ نسخه] عليه السيف قال لا اله الا الله فقتله ، فجاء البشير الى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فسأله فاخبره حتى اخبر خبر الرجل كيف صنع ، فدعاه فسأله فقال : لم قتلته ؟ فقال : يا رسول الله اوجع في المسلمين فقتل فلانا وفلانا وسمى له نفرا واني حملت عليه فلما رأى السيف قال : لا اله الا الله ، قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اقتلته ؟ قال : نعم ٠ قال : فكيف تصنع بلا اله الا الله اذا جاءت يوم القيامة ؟ فقال : يا رسول الله استغفر لي ! قال : فكيف تصنع بلا اله الا الله اذا جاءت يوم القيامة ؟ قال : فجعل لا يزيد على ان يقول كيف تصنع بلا اله

١ - م

٠ _____ ٠٠ جاءت يوم القيامة ٠٠

٤٦٤

- ٤١٣ -

ته رجمه :

صفوانی بنی محرز ثلی : جندب - رضی الله تعالی عنه - له زهمانی
 فیتتهی « ابن الزبیر » - رضی الله تعالی عنهما - ناردیه لای عسعسی بنی
 سهلامه چهند کهسی له براده رانی خوت کو بکهره وه تا قسه وه وعظو
 نه صیحه تیان بو بکهم [له طهره ف خومه وه] عسعس یه کیکی نارد
 به شوینانا ، که کو بو ونه وه جندب - رضی الله تعالی عنه - زاخویکی
 کلاو داری بجو وکی له به رابو فهرمووی : به وه حدیثانه ی که ریوایه تان
 کردو وه ریوایه تی حدیث بکن • ثهوان به عاده تی خویمان حدیثیان
 ریوایه ت کردو نوبه هانه سر جندب سر کلاوه که ی له سهری لادا ،
 فهرمووی : من هاتوومه لای یوه بویه نه هاتبووم که له یغه مهروه
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - حدیثان بو ریوایه ت بکهم [یه عنی بویه
 هاتبووم که له خومه وه دهرحق فیتته وعظو نه صیحه تان بو داده م فقط
 ئیسته وام به چاک زانی که له یغه مهروه - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 حدیثان بو ریوایه ت بکهم] یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 میقداری له موسولمانانی نارد ه سر طائفه یی له موشریکان ، هردوو
 له شکر به رابه ر وهستان بو شهر ، ییای له موشریکان ئیراده ی
 ههر که سیک ی بگردایه له موسولمانان که بیکوژی نه یکوشت • یه کی له
 موسولمانان ئیراده ی کرد که نه و پیاره موشریکه غافل بکات و بیکوژی •
 وامان قسه بو کراوه که نه و موسولمانه اسامه ی کوری زید بو • که
 اسامه شیر ی لی راست کرده وه موشریکه که وتی : لا اله الا الله ، اسامه
 کوشتی • مؤزده بهر مؤزده ی فته جی هینا بو یغه مه ر - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - لی پرسی بوی
 گیرایه وه وهختی خه بهری نه وه بشی دایی که پیاره موسولمانه که چون

مجمع البحرين - نيمان

موشريکه کهي گوشت پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - اسامه‌ي بانگت کرد لي ي پرسى فهرمووى : له بهرچي گوشت ؟ اسامه فهرمووى : يا رسول الله ئيشي گه يان به موسولمانان • فلان و فلاني گوشت • چهنده که سيکي ناو برد ، بويه منيش حمله م بوبرد که چاوي به شيره که کهوت وتي لا اله الا الله [يه عني له ترسانا] ، پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : گوشت ؟ اسامه وتي : به لي پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : چي نه کهي له گهل لا اله الا الله دا که روزي قيامت [يه عني بو به خصمت ده عواي لي کردي له حضورزي خوادا] ؟ اسامه وتي : يا رسول الله « استغفار م بوبکه • پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : چي نه کهي له اله الا الله که روزي قيامت هات ؟ جنذب فهرمووى : پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - له وه لي زياد نه کرد نه يفهرموو چي نه کهيت له لا اله الا الله که روزي قيامت هات ...

نهم حه ديشانه ذه رحق خاديشه يه کن :

له حه ديشيکا نه فهرمووى : که اسامه خوي خه بهري دا به پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - •

له حه ديشيکا نه فهرمووى : خه بهرگه يي به پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - •

له حه ديشي جنذب نه فهرمووى : موزده يان برد بو پيغمهر - صلي الله تعالى عليه وسلم - خه بهري اسامه يان عهرز کرد بانگي کردو لي پرسى ••

ربوايه تي نه وه له ئه بي معنای وابي که اسامه - رضی الله تعالى

عنه - خبهري دا به پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - له دواى نهوه
 كه له وپيش خبهري درابى به پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - و
 بانگى كړدو لى پرسى . ثمجا اسامه كه يقهتي واقعه كهي عهري كړد
 تير موناغات نامينى . . .

له قسمي جنديش - رضى الله تعالى عنه - كه نه فرموى : كه
 قسه مان بو كراوه كه نه و پياوه موسولمانه اسامه بووه وا دهره كهوى كه
 جنذب له حضورى پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه بووى له
 وحقىكا كه پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - « استطلق » ي اسامه
 نه كړد ؟ چونكه جنذب اسامه ناسپوه ، نه گهر له حضورا بوايه نه بوت
 نه و پياوه اسامه بو . كه واپي جهديش جنذب مورسلى صحابى به له
 هدموويا ، يا له به عزىكا نه گهر حازر بووى له و وخته دا كه پيغمهر
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - خهلقى ناره سهر « حرقات » . . .

۱۵۵/۲۸۷ - عبدالله بن مسعود [رضى الله تعالى عنه] قال : قال
 رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : ليس منا من ضرب الغنود ، او

ح - ۲ ح - ۶ م - ۱
 شق الجيوب ، او دعا بدعوى الجاهلية . . . ، ، ،
 ۳۹۰ ۱۶ ۴۷۱

ت ، ن ، ج . . . له به عزى ريوايهتا « و » له باتى « او » .

ته رجعه مه :

پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرموى : له تيمه نيه كهسى
 كه له وهختى موصينه تا به رووى خويا بكيشى ، يا بهروكى دابدرى ،
 يا وهكو زهماني جاهليت كه گرياون بگري . يهضى باو كه روو رولهرو
 بكا . . . يهضى شتيك بكا كه خيلافى نهويه كه نه مري يى كراوه . . .

۱۵۶/۲۸۸ - ابو بردة بن ابی موسی [الاشعري - رضی الله تعالی عنه] قال : وجع ابو موسی وجعا [شديدا • ابن عساكر •] ففشی علیه ورأسه فی حجر امرأة من اهله فصاحت امرأة من اهله فلم يستطع ان یرد علیها شیئا ؛ فلما افلق قال : انا بریء مما [ممن • م] بریء منه رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فان رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - بریء من الصالحة [الرافع صوتها عند المصیبة] والحالقة رأسها ،

$$\frac{ح - ۲}{۳۹۲} ، \frac{۱ - م}{۴۷۱} .$$

تهرجمه :

ابوموسای تهشعری نهخوش كهوت سهری له باوهشی ژنی لهسه
تههلی خویابو ، بیهوش كهوت ، ژنی له تههل و عهالی قیژه بهکی کرد •
ابوموسا نهیتوانی جوابی بداتهوه و معنی بکا ، كه هاتهوه هوشی خوی
فهرمووی : من بهریم لهوهی كه یفهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم -
لی بهری بووه •• یفهمه - صلی الله تعالی علیه وسلم - بهری بووه
لهو كهسهی كه لهوهختی موصبهتا هاوار بكا ، سهری بتاشی ، بهروکی
خوی دادری • [تهمانه ههرسیکی كهیرهن] •

۱۵۷/۲۸۹ - عن عبدالرحمن بن یزید وابی بسرده بن ابی موسی [رضی الله تعالی عنه] قال : انعمی علی ابی موسی فاقبلت امراته - ام عبدالله -
تصحیح برنة ، قال : ثم افلق فقال : الم تعلمی - وكان یحدثها - ان رسول
الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : انا بریء من حلق ، و سلق ، و خرق ؟

$$\frac{۱ - م}{۴۷۲} .$$

• سلق و سلق بمعنی •

تہرجہ ماہ :

ابوموسای ثشمیری - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - بی ہوش کہوت ژنہ کہی
بہدہ نگی بہرزو لہراتنہوہ دستہی کرد بہ ہاوار کردن ، لہدوای یا
ثیفاقہی بو ، پی وی وت : بو نازانی کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
وسلم - فہرمووی : من بہریم لہو کہسہی [لہبہر موصیبت] سہری
بناشو ہاوارو رو رو بکاو بہروکی دادری ۰۰

۱۵۸/۲۹۰ - ابو وائل عن حذيفة [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] انه بلغه ان
رجلا ينم الحديث ، فقال حذيفة - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - سمعت رسول اللہ

م - ۱
- صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - يقول : لا يدخل الجنة نمام ۰۰
۴۷۴

تہرجہ ماہ :

حذیفہ - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - خہبہری ثہوہی پی گہبی کہ یاوی
فسہ ثہباو ثہہینی ۰ بہعنی فیتنہو فضوولی ثہکا ۰۰

حذیفہ فہرمووی : لہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
بیستوہ ثہیفہرموو : ئینسانی فیتنہو فضوول ناچیتہ بہہشتہوہ ۰۰

۱۵۹/۲۹۱ - عن همام بن الحرث قال : كان رجل ينقل الحديث الى
الامير وكنا جلوسا في المسجد قال : فجاء حتى جلس الينا ، فقال حذيفة :
سمعت رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - يقول : لا يدخل الجنة

م - ۱
قتات ۰۰ _____ ۰ « قئات » و « نمام » یہ کیکن ۰۰
۴۷۴

۱۶۰/۲۹۲ - وعنه : كنا جلوسا مع حذيفة في المسجد فجاء رجل

مجمع البحرين - تيمان

حتى جلس الينا فقيل لحديفة : ان هذا يرفع الى السلطان اشياء ، فقال
حديفة [رضى الله تعالى عنه] - ارادة ان يسمعه - : سمعت رسول الله
- صلى الله تعالى عليه وسلم - يقول : لا يدخل الجنة قتات ..

ح - ٩ ، م - ١
٠ د ، ت ، ن ، ٠
٤٧٤   ٤١

تهرجمه :

همام ثعلبى : له مزگهوتا لاي حديفه دانيشبويين ، يياوى هات
لامانهوه دانيشت . به حديفهيان وت : ئمه به عزى شت ئه گه نى به
سولطان . حديفه - رضى الله تعالى عنه - به قهصدى ئه وه كه بيخاته
گوى ئه وه يياوه وه - فه رموى : له ييغهمرم - صلى الله تعالى عليه
وسلم - بيستوهه ئينسانى فيتته وه فضوول ناچيته بهه شته وه ..

١٦١/٢٩٣ - عن ابي ذر [رضى الله تعالى عنه] عن النبي - صلى الله
تعالى عليه وسلم - قال : ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة ، ولا ينتظر اليهم ،
ولا يزيكهم ولهم عذاب اليم . قال : فقراها رسول الله - صلى الله تعالى
عليه وسلم - ثلاث مرات ، فقال ابو ذر : خابوا وخسروا من هم يا رسول
الله ؟ قال : المسبل ، والمنان ، والمنفق سلعته بالحلف الكاذب ..

م - ١
٠
٤٧٦

تهرجمه :

يغهمرم - صلى الله تعالى عليه وسلم - فه رموى : سى كهس روژى
قيامت خوا قسه يان له گهل ناكا ، به چاوى رحممت تهماشا يان ناكا ،
تذكيه يان ناكا . يه عى له گوناهيان باك ناكاتوه كه عه فويان بكا .

مجمع البحرين - نيمان

تهوانه عزايبكى زور به شيددتيان بو هديه له قيامه تا • يغه مەر - صلى
الله تعالى عليه وسلم - سى جار تهو ثايبه تهى خونته وه •

أبو ذر فهرمووى : تهو سى كهسه بى بهشو زهره رهنه ند بوون •

يا رسول الله تهو سى كهسه كين ؟ يغه مەر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
فهرمووى : ۱- تهوه كه به « تكبر » و داوينى دا بداته وه وه له تهرزى
بخشيني ۲۰۰- شتيكى دا به كهسى منتهى به سهرا بنى ۳۰- شتيكى
فروت به سوينى درو ره و اجى بو پهيدا بكا ••

۱۶۲/۲۹۴ - وفي اخرى عنه عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
قال : ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة : المنان الذي لا يعطى شيئا الا منة ،

۱ - م

• والمنفق سلطته بالحلف الفاجر ، والمسبل ازاره ••

۴۷۷

۱۶۳/۲۹۵ - عن ابى هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : قال رسول الله -

صلى الله تعالى عليه وسلم - ثلاث لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا يزكيهم ، قال ابو معاوية [احد الرواة] : ولا ينظر اليهم ولهم عذاب اليم : شيخ زان ، وملك كلاب ، وعائل مستكبر ••

تهرجه مه :

سى كهس خوا له روزى قيامه تا قسهى مهرحه مە تيان له گهل ناكا ،
به چاوى مهرحه مە ت تماشايان ناكا ، عزايبى زور به شيدده تيان بو هديه :
پيرى كه زينا بكا • پادشاهى نه گهل ره عى يه تيا دروزن بى ، پياوى
فه قيرى صاحب مال و مالو به ده عيه و « تكبر » ••

۱۶۴/۲۹۶ - وعنه قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه

وسلم - ثلاثة لا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم :

رجل علی فضل ماء بالفلاة یمنعه من ابن السبیل ، ورجل بایع رجلا بسبعة بعد العصر فحلف له بالله لاخذها بکذا وکذا فصدقه' وهو علی غیر ذلك ، ورجل بایع اماما لا یبایعه الا لدنیا فان اعطاه منها وفي وان کم یعطه منها

$$\frac{1 - 2}{479} \text{ کم یف } \dots$$

تہرجامہ :

سی کہس خوا قسہ یان له گہل ناکا له روزی قیامتا ، تہماشایان ناکا ، تہزکیہ یان له گوناه ناکا • له قیامتا عہزایی زور بہ شیددہ تیان بو مہیہ : پیاری لہسر ٹاوی بی له خوی زیاد بی له دہشتیکی چولا له ریبواری مہنچ بکا • پیاری نہ دواى و ہفتی عسر له گہل پیایوکی تر موغامہ لہی مالی بکا سوین بخوا بہ خوا کہ بہ وہندہم کریوہ کہچی بہ وہندہی نہ کری بی • پیاری بو دنیا بہ یعت بکا بہ گورہی روعیتہی تہ گہر تہو گورہیہ مالی دونیای بدانی بہ وہ فابی له گہلیا تہ گہر نہ بدانی وہفا بہ عہدہ کہی نہ کا ••

۱۶۵/۲۹۷ - وعنه یقول : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیہ وسلم - ثلاثة لا ینظر الله الیہم یوم القیامۃ ، ولا یزکیہم ولہم عذاب الیم : رجل کان له فضل ماء بالطریق فمنعه من ابن السبیل • ورجل بایع اماما لا یبایعہ الا لدنیا فان اعطاه منها رضی ، وان کم یعطہ منها سخط ، ورجل اقام سلعتہ بعد العصر فقال : والله اللہی لا الہ غیرہ لقد اعطیت بها کذا وکذا فصدقه' رجل ، ثم قرا : « ان اللین یشترون بعمدہ الله وایمانہم ثمننا

$$\frac{4 - 3}{199} \text{ قلیلا } \dots$$

۱۶۶/۲۹۸ - عن ابی هريرة - رضی الله تعالی عنه - عن النبی - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : ثلاثة لا یکلهم الله یوم القیامة ولا ینظر الیهم : رجل حلف علی سلعة لقد اعطی بها اکثر مما اعطی ، ورجل حلف علی یمین کاذبة بعد العصر لیقتطع بها مال رجل مسلم ، ورجل منع فضل ماء ؛ فیقول الله : الیوم امنعک فضلی كما منعت ما لم تعمل یداک .

ح - ۴

۱۹۷

تہرجہ مہ :

حدیثی ٹووہل : پیغمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : سی کہس روژی قیامت خوا تہ ماشایان ناکا بہ رحمت ، لہ گونہ پاکیان ناکاتوہ ، عزابی بہ شیدہ تیان بو ہدیہ : ۱- یاوی زیاد لہ نیحتیاجی خوی ٹاوی بی لہ ریگہدا منعی بکا لہ ربوار ۲۰- یاوی بہیعت بکا بہ پادشای ٹیسلام بویہ بہیعتی بی بکا لہ ہر دونیا تہ گہر ٹہو پادشایہ شت بدا بہو پساوہ لی زازی بی تہ گہر نہیداتی لی دنگیری ۰۰

۳- یاوی دواوی نویژی عصر متاعیک بینی بو فروتن بلی : قہسم بہو خواہی کہ غیری ٹہو متعبودی بہ حق نیہ ٹہو نندہو ٹہو نندہم بی داوہ ، پساوی بی بروا بکاو بہو نندہ لی بگری ۰۰ لہ دواوی یا پیغمہر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ثاہتی « ال عمران » ی خونہوہ : « ان الذین » : ٹہوانہی « یشترون » : ٹہ کرن « بمہد الله وایمانہم » : بہ عہدیان لہ گہل خواداو سوین خواردیان « ثمننا قلیلا » : بہ ہایکی کم ۰ یہعنی شتی زور بہ قیامت و نہفیس کہ عہدی خواو سوین بہ خوا خواردنہ ٹہو روشن بہ ہیج کہ متاعی دونیایہ ۰۰ یہعنی دین ٹہدن بہ کمی لہ دنیا ۰۰

معنای حدیثی دووه میش وایه : نهودندهی نهز زیاتره پیای به
 درو سوین بخوا بو خاتری نهمه که پارچهیی له مالی موسولمانی
 بیجری • له ناخریشیا نهفه رموی : روزی قیامت خوا بهو کهسه که
 معنی ئاوی زیاد له خوی نهکا له ریوار نهفه رموی : تو چون معنی
 نهوت کرد که له خوت زیادیی به دستت دروست نه کردیی - په غنی
 خهلفت نه کردیی - میش نیمرو معنی فاضلی خومت لی نه کهم ••

نهم شمش حدیثه ده لالهت نه کهن له سهر نهمه که له سه روزی
 قیامتا خوا معنی مهرحه متی خوی نهکا له ههشت کهس ••

- ۱- تکبر مطلقا ۲۰۰- فه قیری تکبر ۳۰۰- سوین خور به درو
- بو خاتری شت ساغ کردنهوه ۴۰۰- کهسی شت به خشی و منهت بنی ••
- ۵- پیری زیناکه ۶۰۰- پادشای دروزن ۷۰۰- ئاوی زیاده له ریوار
- منع کردن (۱) ۸- بو دنیا به بیعت به پادشا کردن ••

فقط پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - نیجایی حال و موقته زای
 مهقامی نهوانه که نه خدمه تیا بوون ، نهم ههشت شته که خیلانی ره زای
 خوان سیان سیان ذیکری فه رموون •• « والا » موجیبی قه هری خوا
 - اعذا الله - له مانه گهلی زیاتره • فقط خوا - جل و علا - رحمة تی
 خستوه ته پیش غه زه بیهوه •• نینسان ههزار سال کوفر بکا و فه حشیات
 بکا ئانی یش غه رغه ره نیمان بینی و تهوبه بکا وه ئاوو ناگریان لی ••
 نهم ههشت شته بوچی نه بن به سه بهیی قه هری خوا له عهد ؟

۱ - تکبر : خاصه به خواوه لایهق بهوه که نهووه لی نیه و زه والی

(۱) هر بهم شیوهیه نووسرابو • بهلام ئاوابی باشه : منع گه ری
 ئاوی زیاده له ریوار ، یا ئاوی زیاده له ریوار منع گه ••

مجمع البحرين - نیمان

نابی و خالقی هموو نه شیایه له هموو عهیبی مونه زهه ، جامیعی هموو صیفاتی جه لالی یه و جه مالی یه یه . . . نینسان چیه که تکبر بکا له کل خهلق کراوه له دواى مودده تیکی کهم نه بیته وه به خول ، موخاجه به خواردن و خوار دنه وه و لیا س ، برسی نه بی و توونی نه بی و نه خوش نه ته زی و ، مه عرووضی هموو مو صیه ته و ، بهرگه ی هه لامه تی یا نهرزوتایی ناگری . . . و الحاصل جامیعی هموو نوقصانی که که ددو حسابی یه . پادشایش بی وایه ، فه قیریش بی وایه . . . نیر به سهر کیدا تکبر نه کا ؟ بو موسته حه تی بهرجه مه تی خوابی ؟

۲ - فه قیری متکبر : لایه ق به نینسانی فه قیر نه وه یه که نوقصانی خو بی لی مه علووم بی و « تذلل » بکا . موجیعی تکبره که ی چیه ؟

۳ - به سوینی درو مال ساغ کردنه وه : گه وره بی خوا - جل جلاله - بی نیهایه ته ، لای کسی که عه قلی سه لیمی بی قیمة تی مالی دونیا هیچ نه نینسان بی نی ناوی نه و ذاته جه لیل و نه علایه که خالیقیه تی و مونیمی حه قی قیة تی و ، قودرته تی کامیله ی به سه ریا هه یه به موقابیلی شتیکی خه سیس که عیاره ته له دوو سی پاره به درو سوینی پی بخوا ، به و سوینه درو یه و به و گونا هه گه وره یه موسولانیکی به لکو نه خوی گه لی موسولانتر پی بخه له تینی . . . نیر بوچی نه بی خوا مه رجه مه تی پی بکا له قامه تا ؟؟

۴ - مال به خشین نه بی موجیعی شوکری خوابی که له گه ل نه مه دا که به هیچ نه وعی فه ضلی نه به سه ر نه وه دا که ماله که ی پی نه به خشی نه بی بلی : یاره بی زور شوکر که مالت پی نیحسان کردووم هه مو له فه ضل و که ره می تویه له نازایی من نه ، قودرته تی پی عطا کردووم که

مجمع البحرين - نيمان

نه توانم انعام نه گهل براي ديني خو ما بگم « مع ما فيه ، نهو عطای نهوه له قيامه تا يك به ده يا يك به هوهصد تا زياتر نهوايي هديه ، نير ج منه نيكي هديه كه خهرموورويي بدا به گوههريكي شهو چراغ ؟ نينسان نهوهنده كهربي به منعت نان نهو گوههره له كيس خوي بدا نهبي لايهق به چي بي ؟

۵ - پيري زينا كه ر : نينسان نهبي روز به روز عاقل بي ، له خرايه بگمريتهوه ، خرايي تهرك بكاو نيشيكي چا كه له جي دانى ، شه هوهتي نهفسانى كه مبي له فيعلى شنيع خوي لادا . پينه مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه فرموي : خوا - جل جلاله - موله تي كه سيكي داو گه ياني به شصت سال نير هيچ عوزريكي نهو كهسه نايهلى بو تهوبه نه كردن . . .

جه هيلو جوان ناره زوي نهفسانى به قووه ته منى بهلكو بي نه كرى ، نه ما پير كه تلي تهرى تيا ناميني بوچي نهبي نيريكايي فيعلى شه نيبي زينا بكا ؟ - اعازنا الله - . نه گه ر خوا روي لي وه ربگيري و به چاوي مهرحه منعت نه ماشاي نه كا نهو كهسه له وه دا نهبي هه ر خهطاي خوي بگري . . .

۶ - پادشاي دروزن : خوا له بهيني موسولمانا - كه له هموو صيفاتي نينسايدا وه كو يك وانه ، كهسيان له كهسيان زياتر نه - به كيكي نيتيخاب كرد ، نينمامي له گه لا كرد ، كردى به پاشاي موسولمانان وا لازمه له سهر نهو كهسه كه خيانه تيان له گهل نه كا ، درويان له گهل نه كا ، غهل و غهش له گهل هيچ فهرديكيانا نه كا ، راست بي ، نه مين بي ، موخافهظلهي روحيان مائان عرضيان بكا ، له سهر نهو قودره ته « خارق

مجمع البحرين - تيمان

العاده به که خوا پيی عطا فەرمووہ ئەبی شەوو روژ شوکری خوا بەجی بینی ئیتر بوج ئەبی درویان لە گەل کا ؟ ئەگەر کردی ئەبی لە شوانی عەزل بکری و بخریته زیندانەوہ . . .

۷ - ئاو مەنەح کردن لە ریبوار : ئاو شتیکی بە قیەتە کہ ئینسان خوی ئیحتیاجی پیی نەبی و مەنەمی بکا لە موحتاج دیارە ئەبی کہ موستەحق پی بو ئەوہ کہ خوا لە قیامەتا مەنەمی مەرحەمەتی خویی لی بکا کہ قیەتە پی پایانە . . .

۸ - بو دونیا بەیەت بە پادشای ئیسلام کردن : بەیەت کردن بە پادشا لازمە بو تەقویە دینی ئیسلام . پی ئینسان بینی ئەو غایەتە عەظیمە ضایع بکا بو مەنەفەتیککی خەسیسە ئەبی جەزای ئەو مەحرومی پی لە رحەمەتی پی نەپایەتی خوا . . .

۱۶۶/۲۹۸ - عن ابی هريرة [رضی اللہ تعالی عنہ] قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - : من قتل نفسہ بحدیدة فحدیدتہ فی یدہ یتوجأ بہا فی بطنہ فی نار جہنم خالدًا مخلدًا فیہا ابدًا ، ومن شرب سما فقتل نفسہ فہو یتحسأہ فی نار جہنم خالدًا مخلدًا فیہا ابدًا ، ومن تردی فی جبل فقتل نفسہ فہو یتردی فی نار جہنم خالدًا مخلدًا فیہا ابدًا . . .

ح - ۸ ، م - ۱ ، ت ، ن بتقدیم بعض علی بعض . . .
 ۴۸۱   ۳۹۷

تەرجەمە :

پیغەمەر - صلی اللہ تعالی علیہ وسلم - فەرمووی : ھەر کەسی بە شتیکی ئیتر خوی بکوژی ئەو شتە لە دەستا ئەبی ھەر ئەیکا بە زگی خویا لە ئاگری جەھەنما خالیدو موخەلەد ئەبەدی ئەبی تبادا ، ھەر کەسی

زهرا بخواتمه و خوي بکوژی نهو کهسه له ناگری جهه تنما به خالیدو
 موخه لله دو نه به دی هدر نهو زهره ههله قورینی : هدر کهسی خوی له
 شاخی فری داته خواری و خوی بکوژی نهو کهسه تانه بهد موخه لله د
 نه بی له ناگری جهه تنما هدر نه که ویته خواری .. موراد له خلوودی
 ناگر ؛ نهو کهسه موسولان بی زور مانه و به نه جهه تنما * گینا نه فی
 نووری نیمان مانعه له خلوود .. خو کوشتن گونا می که بیره به ..

۱۶۷/۲۹۹ - اخبر ثابت بن الضحاک - رضی الله تعالی عنه - انه
 بايع رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - تحت الشجرة ، و [اخبر]
 ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من حلف بملة غير الاسلام
 كاذبا فهو كما قال ، ومن قتل [وفي اخرى : ذبح م۰] نفسه بشيء علب
 به [ذبح م۰ اخرى] يوم القيامة ، وليس على رجل نذر في شيء لا يملكه ..

م - ۱ ح - ۹

بفرق ما لا في المعنى ..
 ۳۶ ۴۸۳

نه رجه مه :

نابتی بنی ضحاک - رضی الله تعالی عنه - که له نه صحابی شهجره به ،
 له « بیعة الرضوان » له ژیر داری رضوانا به بیعتی کرد به یغه مه - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - نه فرموی : که یغه مه - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فرموی : هدر کهسی سوین بخوا به درو به میلله تنی غهیری
 نیسلام ؛ مه سه لا بی : نه گهر نه وه وا نه بی من گاور بم یا جوله که بم
 نهو کهسه وه کو و توویعتی وایه .. یه غنی به وه کافر نه بی ، نه گهر درو
 نه کا کافر نابی ، هدر کهسی خوی به شتی بکوژی له روزی قیامه تا به و
 شته عذاب نه دری * له سر کهس نه نه زری شیک بکا که نهو شته

مجمع البحرين - نيمان

مولکی نهو نهی ؛ مهسه لا بلی : خوا شیقای دام لهسرم بی که عهبدی
فلان نازاد بکهم ۰۰ نهما نه گهر مولکی خوی بی نهی به جی بی ۰۰

۱۶۸/۳۰۰ - حدث ثابت بن الضحاک ، وكان من اصحاب الشجرة ،
ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من حلف [كاذبا] على
ملة غير الاسلام فهو كما قال ، وليس على ابن آدم نذر فيما لا يملك ، ومن
قتل نفسه بشيء في الدنيا عذب به ، ومن لعن مسلما فهو قتلته ، ومن

ح - ۹
قذف مؤمنا بكفر فهو قتلته ۰۰

۳۵

۱۶۹/۳۰۱ - وعنه عن النبي - صلى الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
قال: ليس على رجل نذر فيما لا يملك ، ولعن المؤمن قتلته ، ومن قتل نفسه بشيء
في الدنيا عذب به يوم القيامة ، ومن ادعى دعوى كاذبة ليستكثر بها لم

م - ۱
يزده الله الا قلة ، ومن حلف على يمين صبر فاجرة ۰۰ فيه حلف ۰

۴۸۴

اي : كذلك ۰۰ من نووي ۰۰

تهرجه مه :

حدیثی نهو وهل : یغهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووی :
ههر کهسی سوین بخوا به درو به میلله تیکی غهیری ئیسلام بلی : نه گهر
نهو وایی یا وانهی گاوربی یا جوله که بی مهسه لا ، نهو کهسه وایه که
وتوو به تی یعنی کافر نهی ، له سهر به نی ئادهم نهر نیه له وهدا که
مولکی نهی ۰ یعنی لهسهری لازم نیه به جی بی ۰ ههر کهسی نهقی
خوی بکوژی به شتیک له دونادا نهو کهسه له قیامه تا بهو شته عذاب
نهدری ، ههر کهسی له عن بکا له موسولانی وه کو بکوژی وایه ۰

مجمع البحرين - تيمان

ټه وټنده گوناوه ، هر كهسى جوين بدا به موسولانى به كوفر پيى بلى :
يا كافر وه كو بيكوژى وايه ، ټه وټنده گوناوه ؛ چونكى كوفر مردنى
ټه به دى به ، بهلكو خراپتره ، چونكى عزايى ټه به دى هه به ، كوژران
مردنيكى مووه قه ته . .

عهديشى دووه ميش مه عناي وايه : ټه وټنده ي زياده كه كهسى به
درو ټيدديعاي مالى بكا له خهلق كه مالى خوږي پي زياد بكا خوا ټه و
كهسه هر له كه ميدا زياد ټه كا ، هر كهسى له مه حكمه سوينيكي
« مغلف » بخوا كه قازى مه جوورپي كه حوكمي پي بكا ټه و يش وايه .
يه عنى ټه و يش هر له كه ميدايه . .

١٧٠/٣٠٢ - عن ابى امامة [اياس بن ثعلبة الانصاري الخزرجي .
نووى] ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسام - قال : من اقتطع حق
امرى مسلم بيمينه فقد اوجب الله له النار وحرّم عليه الجنة . فقال له
رجل : وان كان شيئاً يسيراً يا رسول الله ؟ قال : وان قضيب من اراك . .

١ - م

٥١٣

ټه رجعه مه :

پيغمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : هر كهسى به
سوين حقه ي پياويكى موسولان بيچرى يو خوى خوا ټاگرى بو به
واجب ټه گيرى و جهننه تي له سر حهرام ټه كا . پياوى وتي : يا رسول
الله باشتيكي كه ميش پي ؟ پيغمه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى :
با پهلكى دار سيواكيش پي . .

كهليمى « حق » ده لالهت ټه كا له سر هه موو شتى ، پاك پي يا

مجمع البحرين - نيمان

يس بي وه كو يستی مرداره وه بو ، وه كو په يينو « سائره » ۰۰

۱۷۱/۳۰۳ - عن عبدالله [بن مسعود - رضی الله تعالى عنه -]
 عن رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من حلف على يمين صبر
 يقطع بها مال امرىء مسلم هو فيها فاجر لقي الله وهو عليه غضبان .
 قال [ابو وائل] : فدخل الاشعث بن قيس [رضی الله تعالى عنه] فقال :
 ما يحدثكم ابو عبدالرحمن ؟ قالوا : كذا وكذا ، قال صدق ابو عبدالرحمن ،
 في نزلت كان بيني وبين رجل ارض باليمن فخاصمته الى النبي - صلى الله
 تعالى عليه وسلم - فقال لي : هل لك بيعة ؟ فقلت : لا ، قال : فيمينه ،
 فقلت : اذن يحلف ، فقال لي رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 عند ذلك : من حلف على يمين صبر يقطع بها مال امرىء مسلم هو فيها
 فاجر لقي الله وهو عليه غضبان ، فنزلت : « ان الذين يشتركون بعهد الله

۱ - م
 . $\frac{1}{513}$. الى آخر الآية « .
 ۵۱۳

۱۷۲/۳۰۴ - وفي اخرى قال : كان بيني وبين رجل خصومة في بشر
 فاخصمنا الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : شاهدك

۱ - م
 . $\frac{1}{513}$. او يمينه ۰۰
 ۵۱۳

۱۷۳/۳۰۵ - وعنه قال : قال رسول الله - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - من حلف على يمين وهو فيها فاجر ليقطع بها مال امرىء مسلم
 لقي الله وهو عليه غضبان . قال [شقيق] : فقال الاشعث : في - والله -
 كان ذلك ؛ كان بيني وبين رجل من اليهود [الجفشييش] ارض فجددني
 فقدمته الى النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : لي رسول الله
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - : الك بيعة ؟ قلت : لا . قال [الاشعث] :

فقال لليهودي : احلف ! قال : قلت : يا رسول الله اذا يحلف ويذهب بمالي ، فانزل الله تعالى : « ان الذين يشترون بعهد الله وايمانهم ثمنا قليلا ٠٠٠ الى آخر الآية » [في سورة آل عمران : اولئك لا خلاق لهم في الآخرة ، ولا يكلمهم الله ، ولا ينظر اليهم يوم القيامة ، ولا يزكهم ، ولهم

ح - ٤

عذاب اليم] ٠٠

٢٢٦

١٧٤/٣٠٦ - عن شقيق [ابو وائل] عن عبدالله - رضى الله تعالى عنه - عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : من حلف على يمين يقتطع بها مال امرئ هو فيها فاجر لقسى الله وهو عليه غضبان ؛ فانزل الله - تعالى - : « ان الذين يشترون بعهد الله وايمانهم ثمنا قليلا ٠٠٠٠ الآية » فجاء الاشعث [ابن قيس الكندي] فقال : ما حدثكم ابو عبدالرحمن ؟ في انزلت هذه الآية ، كانت لي بئر في ارض ابن عم لي [معدان بن الاسود بن معدي كرب الكندي لقبه الجفشييش] فقال لي : شهودك ، قلت : مالي شهود ، قال : فيمينه ، قلت : يا رسول الله اذا يحلف فذكر النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - هذا الحديث ، فانزل الله ذلك [اي : قوله - تعالى - : ان الذين

ح - ٤

يشترون بعهد الله ٠٠٠٠ الآية] ٠٠ د ، ن ، ج ٠٠

١٨٨

١٧٥/٣٠٧ عن ابي وائل [شقيق بن سلمة] قال : قال عبدالله [ابن مسعود] - رضى الله تعالى عنه - : من حلف على يمين يستحق بها مالا ، وهو فيها فاجر ، لقي الله وهو عليه غضبان ، فانزل الله تصديق ذلك : ان الذين يشترون بعهد الله وايمانهم ثمنا قليلا ٠٠٠ فقرأ الى عذاب اليم ٠٠ ثم ان الاشعث بن قيس [الكندي] خرج الينا فقال : ما يحدثكم ابو عبدالرحمن ؟ قال : فحدثناه قال [شقيق] فقال [الاشعث] صلح ، لفي - والله - انزلت ؛ كانت بيني وبين رجل [معدان الجفشييش] خصومة

في بئر فاختصمنا الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : شاهداك او يمينه ! قلت : انه اذا يعلف ولا يبالي . فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : من حلف على يمين يستحق بها مالا ، هو فيها فاجر ، لقي الله وهو عليه غضبان : فانزل الله تصديق ذلك ، ثم اقترا [عليه الصلاة والسلام] هذه الآية : « ان الذين يشترون بعهد الله وايمانهم ثمنا قليلا اى ولهم عذاب اليم » . .

ح - ٤

٢٨٨

تهرجه مه :

ثم ينج حديثه يهك حديثه مسلمو بخارى - رضى الله تعالى عنهما - به فهرىكى كهه له لهفظا ريوايه تيان كردوه ، حاصله هموويان نهويه : كه عبداللهى ابنى مسعود - رضى الله تعالى عنه - نه فهرموى : يفته مهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرموى : هه كهسى سوينكى « مغلظ » بخوا كه له وانهبى حاكم مه جهوربى كه حوكمى پى بكا بهو سوينه مالى پياويكى موسولمان بيجرى ، نهو كهسه لهو سوينه دا دروزن بى له قيامه تا نهو كهسه مولاقى نهبى به خوا - جل و علا - خوا له سه نهو كهسه به غه زهب نهبى . اشمنى بنى قيسى كدى - رضى الله تعالى عنه - له جى خوى هه لمسى نهجى بو لاي نهو مه جلسيه كه عبدالله - رضى الله تعالى عنه - هه ديشيان بو نه خونى ، پرسى كه ابو عبدالرحمن - يه عنى ابن مسعود - هه ديشى چيتان بو نه خونى ؟ شقيق ، كه لهوى بووه ، نهلى : وتيان : نهوه و نهوه و نهوه ، نهلى : اشمت - رضى الله تعالى عنه - فهرموى : ابو عبدالرحمن راست نه كا تا بهتى « ان الذين . . . » ده رحق من و خصمى من نازل بووه له بهينى من و پياوى له جوله كه

[كه تاموزام بو ، كه ناوى معدان بو ، له قهبي جفشيش بو] له حقه قى
 نهرزى نه ، يمن ، بزاعمان بو بردمه حضورى پيغمهر - صلى الله تعالى
 عليه وسلم - فرموى : شاهيدت ههيه ؟ وتم خير . فرموى : سوينى
 بده ، وتم : موبالات ناكا سوين نه خواو نهرزه كه له كيس نه چى . نه و
 وخته پيغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فرموى : ههركه سى
 سوينيكى ، مغلظ ، بخوا كه قازى مهجور بكا به وه كه حوكمى بى
 بكا ، نه و كه سه له و سوينده دا دروزن بى روزى قيامت مولا قى خوا
 - جل و علا - نه بى خوا له سهرى به غه زه ب نه بى ، خوا ته صديقى نه م
 فرموده ي حزره تى پيغمهرى به م نايه تى « تالى عمران » كرد :
 « ان الذين يشترون بعهد الله وايمانهم ثمنا قليلا ۰۰۰ الى آخر الآية ، ۰۰

۱۷۶/۳۰۸ - عن علقمة بن وائل عن ابيه [الظاهر ان ابا ه هو جده
 كما في الرواية الآتية] قال : جاء رجل من حضرموت ورجل من كنده الى
 رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال الحضرمي : يا رسول الله ان
 هذا الرجل قد غلبني على ارض لي كانت لابى ، فقال الكندي : هي ارضي
 في يدي ازرعها ، ليس فيها حق ، فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 للحضرمي : الك بينة ؟ قال : لا ، قال : فلك يمينه . قال : يا رسول الله
 ان الرجل فاجر لا يبالي على ما حلف عليه ، وليس يتورع عن شيء ،
 فقال : ليس لك منه الا ذلك فانطلق ليحلف ، فقال رسول الله - صلى الله
 تعالى عليه وسلم - لا ادبر : اما لئن حلف على ماله لياكله ظلما ليلقين الله

م - ۱
 - تعالى - وهو عنه معرض ۰۰
 ۵۱۳

۱۷۷/۳۰۹ - عن وائل بن حجر عن ابيه [حجر - رضى الله تعالى
 عنه] قال : كنت عند رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فأتاه رجلا
 يختصمان في ارض ، فقال احدهما : ان هذا انتزى على ارضي يا رسول الله

في الجاهلية وهو امرئ القيس بن الحابس الكندي ، وخصمه ربيعة بن عبدان فقال : بينتك ! قال : ليس لي بينة • قال : يمينه • قال : اذن يذهب بها • قال : ليس لك الا ذلك • قال : فلما قام ليحلف قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم - : من اقتطع أرضا ظلما لقي الله وهو عليه

م - ١

غضبنا ••

٥١٤

تهرجمه :

ثم دوو هديته دهرحق حاديته كن كه مي ففرقان هديه :

حديتي تهووهل : دوو يياو به كيكيان حهضرمي بو به كيكيان كندي بو هاتنه خدمت ييغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - حهضرمي به كه وتي : يا رسول الله ثمه ئيستيلاي كردووه به سهر تهرزى منا [به عنى لى زهوت كردووم] ، تهرزى باوكم بووه • كندى به كه وتي : تهو زهوى به زهوى خومه به دستمه وه زهوعى تهكم هيج حهقى تهوى تيانيه • ييغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - به حهضرمي به كهى وت : شاهيدت ههيه ؟ وتي : خير ، فهرمووى : سوينداني تهوت بو ههيه • حهضرمي به كه وتي : يا رسول الله يياويكى فاجيره موبالات ناكا به وهى سوينى لهسهر تهخوا وهرع ناكا له هيج • ييغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : غهبرى تهوت بو نيه ، يياوه كه چوو كه سوين بخوا كه پشتى ههل كرد ييغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فهرمووى : ناگاتان لى بى ته گهر ثمه سوين بخوا لهسهر مالى تهو كه به زولم ييخوا به ته حقيق مولاقي خوا ته بى و خوا - عز وجل - رووى لى وه ره گيرى •• مه عناي حديتى دووه ميش وايه فقط ناوى خه صمه كاني تيانيه كه د امرئ القيس هى كورى حايسى كندى زهوى ربيعهى بنى عبداني

مجمع البحرين - ثیمان

حهضرمی زهوت کردووہ • له تاخریشا نه فرموی : که ههلسا بچی
سوین بخوا ییغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : هه رکه سی
تهرزی به زولم بیچری له یه کی مولا قاتی له گهل جه نایی خوادا نه بی
خوا - جل و علا - له سهری به غه زه ب نه بی ••
نم حه دیتانه ده لالهت نه کهن له سهر نه مه :

۱ - دوو کهس له وه هختی مورافه عدا قسهی ناخوش به یه کتری
بلین - بهو شهرته قهذف نه بی - موئاخذه نا کرین ••

۲ - واریت که مونحه صیر بی له یه کیکاو لای حاکمیش مه علووم
بی ده عواکهی قوبوول نه کری ••

۳ - موددهعی بهینهی له سهره سوین له سهر « مدعا علیه » به ••

۴ - بهینه له ذوالیدی موقه ددهمه ••

۵ - دروزن به درو سوینی خوارد حوکمی بو نه کری ، نهوی
سوینی له سهر خوارد به زاهیر نه بی به مولکی •

۶ - حوکمی حاکم « عند الله » نافذ نیه ظاهره ن نافذ نه بی ، بویه
خوا نه فرموی : « ان الذین یشترون ••• الآیة » •

بویه ییغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - شه هاده تی زووری له
که بائیر عهد کردووہ ••

۱۷۸/۳۱۰ - عن ابی هریره [رضی الله تعالی عنه] قال : جاء رجل
الی رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - فقال : یا رسول الله ارایت ان
جاء رجل یرید اخذ مالکي ؟ قال : فلا تعطه مالک • قال : ارایت ان قاتلني ؟
قال : قاتله • قال : ارایت ان قتلني ؟ قال : فانت شهید • قال : ارایت

۱ - ۴

ان قتلته ؟ قال : هو في النار ..

۵۱۴

تهرجه مه :

پیاوی هاته خدمت پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - عه زری کرد : یا رسول الله خبه رم بدہری ٹہ گہر پیاوی بی تہمای بی کہ مالی من بی ؟ پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمووی : مالی خوتی مہدہری . وتی : ٹہ گہر شہری له گہل کردم ؟ فرمووی : شہری له کہل بکہ . وتی : ٹہ گہر بمکوژی ؟ فرمووی : شہیدی . وتی : ٹہ گہر بکوژم ؟ فرمووی : ٹہو له جہہ نمایہ ..

۱۷۹/۳۱۱ - ثابت موی عمر بن عبدالرحمن أخبر انه لما كان بين عبدالله بن عمرو وبين عتبسة بن ابي سفيان ما كان ، تيسروا للقتال ، فركب خالد بن العاص الى عبدالله بن عمرو ، فوعظه خالد فقال عبدالله بن عمرو [رضی الله تعالی عنہما] : اما علمت ان رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : من قتل دون ماله فهو شهيد ؟

۱ - ۴

۵۱۵

تهرجه مه :

ثابت ٹہلی : کہ له بہینی عبداللہی بنی عمری بنی عاصا - رضی الله تعالی عنہما - وہ عتبسہی بنی ابو سفیان ٹہوہ بوو کہ بو ، تہدارہ کیان کرد بو شہر ، خالیدی بنی عاص سوار بو چو بولای عبداللہی بنی عمر ودعظی بو دادا عبداللہ فرمووی : بو نازانی کہ پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموویہ تی : ہہر کہس له سہر مالی خوی بکوژری

شهيده ..

ثم دوو حهدينه دهلالهت نه كهن له سر تهوه كه دهفمي صائيل
 - به شهرطي خوي - دروسته له سر مال ، تهو ماله كه م بي يا زور
 بي ، [نهما دهفمي له عرض واجبه] نه گهر دهفمي صائيل تهوه قوفوي
 بهستينه سر شهر نه گهليا - حهتا سر كوشتيش - هيچ فهرقي نيه .
 نه گهر صائيله كه بكوزري گور به گور نهچي . صاحب حهق بكوزري
 شهيد نهبي ..

۱۸۰/۳۱۲ - عن ابي هريرة [رضي الله تعالى عنه] قال : شهدنا
 مع رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - حنيناً [قال القاضي : صوابه
 خير] فقال لرجل يدعى الاسلام : هذا من أهل النار ، فلما حضرنا القتال
 قاتل الرجل قتالا شديداً ، فأصابته جراحة ، فقيل : يا رسول الله الرجل
 الذي قلت له أنفاً انه من أهل النار فانه قاتل اليوم قتالا شديداً ، وقد
 مات ، فقال النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - : الى النار ، فكاد بعض
 المسلمين أن يرتاب فينما ، هم على ذلك إذ قيل له : انه لم يمت ولكن
 به جراح شديد فلما كان في الليل لم يصبر على الجراح فقتل نفسه ،
 فأخبر النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - بذلك فقال : الله اكبر اشهد اني
 عبد الله ورسوله ، ثم امر بلالا فنادى في الناس انه لا يدخل الجنة الا نفس
 مسلمة ، وان الله يؤيد هذا الدين بالرجل الفاجر ..

$$\begin{array}{r} ۱ - ۲ \\ \hline ۶ - ۲ \\ \hline ۴۸۶ \end{array} \cdot \begin{array}{r} ۶ - ۲ \\ \hline ۳۵۰ \end{array}$$

نه رجهمه :

له ابو هريره وه ريوايهت كراوه كه له گهل يفهمهه - صلى لله تعالى
 عليه وسلم - حازري غهزاي حونهين بووين [قاضي عياض نه فهرموي :
 حونهين سههوه له تهرهف راوي يهوه ، سهوايي : حازري غهزاي خهپهر

مجمع البحرين - نيمان

بووين • [پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - دہرحق پیاوی کہ
 نیددیعی ایسلامتی نہ کرد فہرمووی : نئمہ لہ نہہلی نارہ • کہ حازر
 بوین بو شہر نہو پیاوہ شہریکی زور بہ شیددہتی کرد ، برینداربو ،
 عہززی پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - کرا کہ یا رسول الله نہو
 پیاوہ کہ فہرمووت لہ نہہلی ناگرہ ٹیمرو شہریکی زور بہشیددہتی کردو
 مرد ، پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فہرمووی : بہ جہہنم •
 لہو فہرموودہی پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - وہختبو بہعزی
 کہس بکہونہ شوہہوہ •• لہو وہختہدا کہ خہلق نہ سہر نہو حالہ بوون
 وتیان : نہمردوہ فہقط بہبرینیکی قورس بریندار بو ، کہ شہو داہات
 صہبری لہسہر برینہ کہی پی نہکرا ، خوی گوشت ، خہبری نہوہ درا
 بہ پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - پیغمبر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فہرمووی : الله اکبر شہادہت نہدم کہ من عہدو رہسولی
 خوام • لہ دوایا نمری بہ بلال فہرمو ، بلال بانگی دا بہناو خہلقا کہ
 غہیری موسولمان ناچیتہ بہہشتہوہ ، خوا نئم دینہ تہئیدو بہقوودت نہکا
 بہ واسیطہی پیاوی فاجیرہوہ ••

۱۸۱/۳۱۳ - عن سهل بن سعد الساعدي - رضي الله تعالى عنه -
 ان رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - التقى هو والمشركون [أي
 في خيبر • كما في حديث أبي هريرة السابق] فاقتتلوا فلما مال رسول
 الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - الى عسكره ومال الآخرون الى عسكرهم ،
 وفي أصحاب رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - رجل [قيل : هو
 قزمان] لا يدع لهم شاة [التي تفارق الجماعة] ، ولا فاذة [التي لم
 تختلط بهم اصلا] الا اتبعها يضربها بسيفه ، فقيل : ما اجزا منا اليوم
 [ما اغنى] احد كما اجزا فلان ، فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه
 وسلم - : اما انه من أهل النار [وعند الطبراني من حديث ائمة الخزاعي :
 قلنا : يا رسول الله اذا كان فلان في عبادته ، واجتهاده ، ولين جانبه في

النار فأين نحن؟ قال: ذلك اخبات النفاق [فقال رجل من القوم] هو اكرم [: انا صاحبه ، قال : فخرج معه كلما وقف وقف معه ، واذا اسرع اسرع معه ، قال فجرح الرجل جرحا شديدا فاستعجل الموت ، فوضع سيفه بالارض وذبابه بين ثديه ثم تحامل على سيفه فقتل نفسه ، فخرج الرجل الى رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقال : اشهد انك رسول الله . قال : وما ذاك؟ قال : الرجل الذي ذكرت انفا انه من اهل النار فاعظم الناس ذلك ، فقلت انا لكم به ، فخرجت في طلبه ثم جرح جرحا شديدا ، فاستعجل الموت ، فوضع نصل سيفه في الارض وذبابه بين ثديه ثم تحامل عليه فقتل نفسه ، فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - عند ذلك : ان الرجل يعمل عمل اهل الجنة فيما يبسود للناس وهو من اهل النار ، وان الرجل يعمل عمل اهل النار فيما يبسود

ح - ٦   م - ١

للناس وهو من اهل الجنة . . . لا يدع شاذة

٤٨٧   ٣٩٤

ولا فاذا : اذا كان شجاعا لا يلقي احدا الا قتله . . نووي

تهرجامه :

سهلى بنى ساعدى - رضى الله تعالى عنه - تهفدموى :
 يغمهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم - و موشريكان له خهيهرا بو حهرب
 بهرايهر ودستان حهربان كرد كه يغمهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 تشريفى گهرايهوه ناو لهشكرى خوى و تهوانيش گهرايهوه بو ناو
 عسكهرى خويان له تهصحابى يغمهمر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
 يساوى بو [مناسق ناوى قرمان بو] هيچ كهسيكى ددرندهه كرد له
 موشريكان ، ههر كاميكيان راست بهاتايه شوينى تهكوت و به شير لى
 تهداو تهيكوشت ، تهصحابى كيرام تهيانوت : چهنده تازاو شهجيعة !
 هيچ كس له تيمه تيمرو تهو تازاى بهى نه كرد كه تهو كردى . يغمهمر

- صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : بزاین که نهوه له نههلی ناگره :
 یهعنی جهه نمنی به • [له ریوایه تی اکتهم - رضی الله تعالی عنه -
 نه فرموی : نه صاحب و تیان : یا رسول الله که نهو بهم هه موو عبادت و
 سهعی کردنه و نهروم جهلیمی به له نههلی جهه تم بی نیمه له کوی
 نهین ؟ پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : عبادت و سهعی
 نهو بو شاردنه وهی نیقایه تی [پیاوی له قوم [یهعنی اکتهم] وتی : من
 شوینی نه کهوم بزائم چی نه کا • سهل نه فرموی : له گهل قرمانا - یهعنی
 دوورو نریک - روی ، قرمان بوه ستایه اکتیمش نهو هستا ، خیرا برو بیایه
 نه میش خیرا نه رویی • یهعنی نه چاوی غافل نه کرد ، قرمان بریندار
 کرا برینیکی خراب و به شیددهت ، ئیستعجالی مردنی کرد قه بزهی
 شیره کهی نایه سهر زهوی و نوو که کهی نایه بهینی ههردوو مه مکیه وه ،
 گرانی خوبی به سهراداو خوبی گوشت ، پیاوه که - یهعنی اکتهم -
 چوو خدمت پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی :
 شه هادت نه دم که تو ره سوولی خوی • پیغمهر - صلی الله تعالی علیه
 وسلم - فرموی : نهوه چه ؟ فرموی : نهو پیاوه که فرمووت
 له نههلی جهه نمنه و خهلق فرموده کهی تو یان زور به گهوره زانی
 پیم وتن : من نهمه بو ئیوه به نه نجام نه گه یه نم بزائم چه • شوینی
 که وتم ، له دوا یا به برینیکی به شیددهت بریندار بو ئیستعجالی مردنی
 کرد ؟ قه بزهی شیره کهی نایه زهوی و نوو که کهی خسته بهینی ههردوو
 مه مکیه وه و گرانی خوبی به سهراداو خوی گوشت • • نهو وهخته
 پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : پیاو ئیشیک نه کا که
 لای خهلق وایه که نهو ئیشه ئیشی نههلی به ههشته کهچی نهو پیاوه

مجمع البحرين - ثیمان

جهه تسمى به • به عزی ئیش نه کا که له پیش چاوی خلع ئیشی نه هلی
جهه تسم بی که چی نه و کهسه له نه هلی به ههشته ••

نهم حادینه به موعجزه به کی زور گه وره ی پنه موری - صلی الله
تعالی علیه وسلم - تیا به که له پیش واقعه دا خه بهری نه وقوعی داوه •
کس به عمه ل مه غرور نه بی ، به چاوی حه قاره ت نه ماشای نه وانه نه کا
که به ظاهری خراپن ، ئعییار به خاتمه به - ختم لنا ولاخوانا بالخیر
آمین - ••

له ریوایه نی ابو هریره دا نه فه رموی : تیری له تیر کهش ده رهیناو
به وه خوی گوشت • ئیحتیالی هه به هه ردو وکی کرد بی ، مونافاتیان
بسه ••

۱۸۲/۳۱۴ - شیبان قال : سمعت الحسن [البصري] يقول :
ان رجلا ممن كان قبلكم خرجت به فرحة فلما آذته انتزع سهما من
كنانته ، فنكاهها [قشرها وخرقها وفتحها • نووی] فلم يرقا اللحم [لم
ينقطع] حتى مات ، فقال ربكم : قد حرمت عليه الجنة ، ثم مد يده الى
المسجد فقال : اي والله لقد حدثني بهذا الحديث جندب عن رسول الله

م - ۱

- صلی الله تعالی علیه وسلم - فی هلا المسجد ••

۴۸۹

عن الحسن البصري قال : حدثنا جندب بن عبدالله [البجلي] - رضی
الله تعالی عنه - فی هلا المسجد [مسجد بصره] ، وما نسينا منذ حدثنا ،
وما نخشي [وما نخاف • اخری خ] ان يكون جندب كلب علي رسول الله
- صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : قال رسول الله - صلی الله تعالی علیه
وسلم - كان فيمن كان قبلكم رجل به جرح [جراح • اخری خ] فجزع
فاخذ سكيناً ، فحز [قطع] بها يده فما رقا [فما انقطع] اللحم حتى مات •
قال الله - تعالی - : بادرني عبدي بنفسه حرمت عليه الجنة ••

١ - ٢	٢ - ٣	٥ - ٣
٤٨٩	٤٤٦	٤٣٤

تەرجەمه :

ئەم دوو ھەدىئە يەك ھادىئە يە ، كەمى فەرقیان ھەيە ، ھەسنى بصرى - رحمە اللہ - لە جەندب - رضى اللہ عنہ - رىوايەت ئەکا ئەفەرموى : نارسىن كە جەندب درو بكا بە دەم پىغەمەرەوہ - صلى اللہ تعالى عليه وسلم - ئىمەيش لە فەكرەان نەچوہ تەوہ ، چونمان لە جەندب بىستووہ وا رىوايەتى ئەكەين كە پىغەمەر - صلى اللہ تعالى عليه وسلم - فەرموى : ئەو مىللەتانەى كە لە پىش ئىوہدا بوون پياوى بربىكى لى ھاتبو كىردىكى بە دەستەوہ گرت • لە رىوايەتەكا تىرىكى لە تىر كەشە كەى دەرھىنا بەوہ بربىنە كەى پى كولىوہ [پى ئازنى] • خوینى نەوہ ستايەوہ تا مرد • خوا فەرموى : دەست پىشە كى لە من كرد بە ھەشتم لەسەر ئەو ھەرام كرد ••

١٨٣/٣١٥ - ابو ھريرة - رضى اللہ تعالى عنہ - قال : قال النبي - صلى اللہ تعالى عليه وسلم - : الذي يخنق نفسه يخنقها في النار ، والذي

٢ - ٣

يطعنها يطعنها في النار •• $\frac{\text{مر مبسوطا في ص ٨٩ عدد ٢٩٨}}{٤٤٦}$

تەرجەمه :

پىغەمەر - صلى اللہ تعالى عليه وسلم - فەرموى : ئەو كەسەى كە خوى ئەختكىنى ھەر خوى ئەختكىنى لە ئاگرا ، ئەوى شتىك بكا بە لەشى خوياو خوى بكوژى لە ئاگرا ھەر ئەو شتە ئەكا بە لەشى خويا ••

١٨٤/٣١٦ - عن جابر [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] ان الطفیل بن عامر الدوسی [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] اتی النبی - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فقال : هل لك في حصن حصين ومنعة ؟ قال : حصن كان لدوس في الجاهلية ، فابي ذلك النبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - للذي ذكر الله للانصار فلما هاجر النبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - الى المدينة هاجر اليه الطفیل بن عمرو وهاجر معه رجل من قومه ، فاجتروا المدينة فمرض فجزع ، فاخذ تشاقص له [الشقص : سهم له نصل عريض] فقطع بها برأجه فشخبت يداه [سال دهما] حتى مات ، فرآه الطفیل بن عمرو في منامه فرآه وهيبته حسنة ، ورآه مغطيا يديه ، فقال له : ما صنع بك ربك ؟ فقال : غفر لي بهجرتي الى نبيه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فقال له : مالي اراك مغطيا يديك ؟ قال : قيل لي : لن نصلح منك ما افسدت ، فقصها الطفیل على رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فقال رسول

١ - م

الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : اللهم وليديه فاغفر ٠٠

٤٩٨

تهرجمه :

طفیل بنی عمری دوسی هاته خدمت ینغمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی : یا رسول اللہ ثاره زووت ههیه ته شریفیت بینته قه لایکی مه حکمه موه ؟ جابر ثم فہرموی : له زه مانی جاهلیه تا قه لای دوس بو ینغمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - نیای کرد له وه ؟ چونکه خوا هیجرتی ینغمه ری - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - بو نه انصار به زه خیره دانابو که ینغمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - هیجرتی بو مه دینه فہرموو طفیلی بنی عمر هیجرتی کرد بو لای ینغمه - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - پیاو یکیش له قهومی نهو له گه ل نهوا هیجرتی کرد ، ناوو هه وای مه دینه یان پی نه کهوت ، نهو پیاو که له گه لیا بو نه خوش کهوت ، به یکانی نهو تیرانی که پی بو هینای به وه جو مگه کانی به نجهی دهستی

مجمع البحرين - ثیمان

خوی بری خوینی بهر نالا بو تامرد • طفیلی بنی عمر نهو پیاوهی له خهوا دی ، چاوی پی کهوت که ههیشه تیکی جوانی بو ، وایشی دی که ههردوو دهستی خوی داپوشیو لی ی پرسی : که خوا چی له گهل کردی ؟ وتی : به واسیطهی نهمه که هیجره تم بو خدمت پیغمه ری نهو کردوو • صلی الله تعالی علیه وسلم - لیم خوش بو • پی ی وت : بو چیت نه بینم که ههردوو دهست داپوشیوه ؟ وتی : یم بیژرا که نیمه یصلاحی نهوه ناکهین که تیکت داوه •• طفیل - رضی الله تعالی عنه - نهم خهوهی گرایه وه بو پیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - پیغمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : یا خوا بو ههردوو دهستی لی ی خوش بیی •• هیجره ت گوناھی یشوو لانه با ، نه گهر له پیش هیجره تا په نجهی خوی بریایه دهستی دانه نه پوشتی ••

۱۸۵/۳۱۷ - عن ابي هريرة [رضی الله تعالی عنه] قال : خرجنا مع النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - الی خيبر ، ففتح الله علينا [افتتحنا خيبر • بخاری] فلم نغنم ذهبا ولا ورقا [انما غنمنا البقر والابل والمتاع والحوائط ، ثم انصرفنا مع رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - الی وادي القرى ومعه عبد يقال له : مدعم أهده له أحد بني الضباب • بخاری] غنمنا المتاع والطعام والثياب ، ثم انطلقنا الی الوادي ومع رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - عبد له وهبه له رجل من جذام يدعى : رفاعة بن زيد ، من بني الضبيب ، فلما نزل الوادي قام عبد رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - يحل رحله فرمى بسهم [اذ جاء سهم عائر • بخاری] فكان فيه حتفه ، فقلنا له : هنيئا له الشهادة يا رسول الله ، فقال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - : كلا ، والذي نفس محمد بيده ان الشملة لتلتهب عليه نارا اخذها من المغانم يوم خيبر لم يصبها المقاسم ، قال : ففزع الناس ، فجاء رجل بشراك أو شراكين ، فقال يا رسول الله اصبت يوم خيبر ، فقال رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - شراك من نار • او شراكان من نار ••

$$\frac{۱-۲}{۴۹۳} \cdot \frac{۶-۷}{۳۶۰}$$

تہرجہ ماہ :

أبو هريرة - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ثہفہ رموی : فتحی خہبہرمان
 کرد [له مسلما ثہفہ رموی : له خدمت پیغمہرا - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - چوین بو خہبہر خوا بوی فتح کردین] •
 [ابو هريرة کہ بہ موسولانی ہاتہ خدمت پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ
 علیہ وسلم - پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - له تاخری فتحی
 خہبہرا بو ، کہ می مابوہ وہ کہ فتحی نہ کا ، ابو هريرة بہ تاخریا گہ بی ••
 زاہیر وایہ کہ ابو هريرة له وہ ختیکا عزمی خدمت پیغمہر - صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - کردی کہ پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 عذیمہ تی کردی بو خہبہر • یعنی زہمانی تہ شریفی پیغمہر - صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - و زہمانی دہرچوونی ابو هريرة بو خدمت نہو
 تہ صادوفی روژیکی کردی] • ثہفہ رموی : ثالثون و زیومان بہ غنیمت
 نہ گرت ہر طہ عام و مہ تاغ و گاجووت و وشتر و باغ و بوستانمان بہ
 غنیمت گرت ، له دوا یا لہ گہل پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 چووین بو « وادی القرى » : [جی بہ کہ نزیك مہ دینہ] ، له خدمت
 پیغمہرا - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - عہدی بو ناوی « مدعم » بو کہ
 پایوی له عہ شیرہ تی جذام کہ ناوی رفاعہی کوری فید بو له ثہ ولادی
 ضیب بو بہ ہدیہ تہ قدیمی کرد بو پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -
 کہ له « وادی القرى » تہ شریفی دابہزی عہدہ کہی پیغمہر - صلی اللہ
 تعالیٰ علیہ وسلم - ہلسا بار گہ کہی پیغمہری - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم -

ته کرده و له و هخته دا تریکی د لایه ،^(۱) هات بو به سه به بی مردنی
 عهده که . . نیمه و وتمان : شهاده تی لی مبارک بی یا رسول الله .
 پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : زینهار وا مه لین . نهو
 نیاسه ی که له خه پهر به دزیه وه له مالی تالانی لای دابو ، به وه خیانه تی
 له مالی غنیمت کرد نهو لیاسه له ته قسیما نه بو ، نه بی به ناگرو له بهری
 هه له گری . . نه صحابی کیرام له وه ترسیان لی نیشت پیای قایشی نه علی
 یادوو قایشی هینا ووتی : یا رسول الله تم قایشه یا تم قایشانم له روزی
 خه پهره دست کهوت ، پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی :
 قایشیکه له ناگر یا دوو قایشه له ناگر . .

راوی به که شکی بووه نهوی نهو پیاو هینای قایشیک بو یا دوان
 بو . . خیانت له مالی غنیمت مانعی دهرجه ی شهاده ته سه به بی
 عذابه . .

۱۸۶/۳۱۸ - عمر بن الخطاب [رضی الله تعالی عنه] قال : لما كان
 يوم خيبر اقبل نفر من صحابة النبي - صلي الله تعالى عليه وسلم - ،
 فقالوا : فلان شهيد وفلان شهيد حتى مروا على رجل فقالوا : فلان شهيد
 فقال رسول الله - صلي الله تعالى عليه وسلم - : كلا اني رايت في النار في
 بردة غلها ، او عبادة ، ثم قال رسول الله - صلي الله تعالى عليه وسلم - :
 يا ابن الخطاب اذهب فناد في الناس انه لا يدخل الجنة الا المؤمنون ،
 قال : فخرجت فناديت في الناس : الا انه لا يدخل الجنة الا المؤمنون . .

م - ۱

(۱) لایه : مه به ست تریکه که به ریکوت هاتبی . یانی تیری
 ویل . وهک نهو وتری گولله ی ویل .

تہرجامہ :

ثیمامی عمر - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - تہفہ رموی : کہ غزای خہیہر
 بو بہعزی لہ صحابہی پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - دستیان
 پی کرد تہیان ووت : فلان شہیدہ فلان شہیدہ تا بہلای یایویکا رابوردن
 وتیان : فلان شہیدہ • پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فہرموی :
 حاشا من نوم لہ ناو تاگرا دی لہ بہر تہو لیاسہ ، یا تہو عہایہ [الشک
 من الراوی] کہ غہالی کردبو ، لہ دوایا پیغمہر - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - فہرموی : « یا ابن الخطاب ، بچو بانگ کہ لہ ناو خہلقا : کہ
 غہیری موئین ناچیتہ بہہشتہوہ ، فہرموی : چوم بانگم کرد کہ
 خہہرتان پی کہ غہیری موئین ناچیتہ بہہشتہوہ ••
 خیانت لہ غہنیمت موجیبی حیرمانہ لہ رحمہنی خوا ••

۱۸۷/۳۱۹ - عن انس بن مالك [رضی اللہ تعالیٰ عنہ] انه قال :
 لما نزلت هذه الآية : « يا ايها الذين آمنوا لا ترفعوا اصواتكم فوق صوت
 النبي ... » الى آخر الآية : [ولا تجهروا له بالقول كجهر بعضكم لبعض
 ان تحبط اعمالكم وانتم لا تشعرون] • جلس ثابت بن قيس في بيته
 وقال : انا من اهل النار ، واحتبس عن النبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - فسأل النبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - سعد بن معاذ فقال :
 يا ابا عمرو ما شأن ثابت اشتكى ؟ فقال : سعد انه لجارى ما علمت له
 شكوى ، قال : فاتاه سعد فذكر له قول رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ
 وسلم - فقال ثابت : انزلت هذه الآية ، ولقد علمتم اني من ارفعكم صوتا
 على رسول الله - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فانا من اهل النار فذكر ذلك
 سعد للنبي - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - فقال رسول الله - صلی اللہ

۱ - ۴

تعالیٰ علیہ وسلم - بل هو من اهل الجنة ••   •• وفي اخرى عن

۴۹۷

انس بلون ذکر سعد قال : فکنا نراه یمشي بين اظہرنا ورجلا من اهل

تهرجه مه :

که ثم نایه تهی [سورہی حجرات] نازل بو که معنای وایه : تهی
 تهوانه ی که نیمانیا ن هدی ده ننگان به سر دهنگی یغهمه را - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - بهرز مه که نهوه ، به قایم قسه ی له گهل مه کن وه کو له گهل
 یه کتریدا به دهنگی بهرز قسه نه کن مه بادا ناگاتان له خوتان نه بی و نهو
 عمه لی پیشوووتان مه جو بیتهوه . . . نهو وهخته ثابت له مالهوه دانیش
 ووتی : من له تههلی ناگرم ، له یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم -
 چه بس بو نه جووه خدمه تی . . . یغهمه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - له
 سه عدی بنی معاذی پرسی فهرمووی : تهی ابو عمر حالی نایت چیه نایا
 نه خوشه ؟ سعد فهرمووی : نهو دراوسی منه هیچ نه خوشی نهوم لی
 معلوم نیه سعد جووه لای نایت قسه که ی یغهمه ری - صلی الله تعالی
 علیه وسلم - پی وت . نایت وتی : ثم نایه ته نازل بووه ، ثیویش لیتان
 معلوممه که من له همووتان زیاتر دهنگ بهرز به سر یغهمه را - صلی
 الله تعالی علیه وسلم - که وایی من له تههلی ناگرم . سعد ثم قسه ی نایتیه ی
 عدزی یغهمه ر کرد - صلی الله تعالی علیه وسلم - یغهمه ر - صلی الله
 تعالی علیه وسلم - فهرمووی : بهلکه نهو له تههلی بههشته . . . له
 ریوایه تیکی ترا انس نه فهرمووی : تیر نیمه وامان نهینی که له ناومانا
 ییویکی بههشتهی نهروی . . .

۱۸۸/۳۲۰ - وعنه ان النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - افتقد
 ثابت بن قیس [خطیب النبی وخطیب الانصار - رضی الله تعالی عنه -]
 فقال رجل : يا رسول الله انا اعلم لك علمه فاتاه فوجده جالسا في بيته

منكسا راسه فقال : ما شانك ؟ فقال : شر ! كان يرفع صوته فوق صوت النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقد حبط عمله وهو من أهل النار ، فأتى الرجل فأخبره انه قال كذا وكذا ، فقال موسى بن انس [الراوي عن أبيه] فرجع المرة الآخرة ببشارة عظيمة فقال : أذهب اليه فقل له انك لست من أهل النار ، ولكن من أهل الجنة • [واستشهد - رضي الله تعالى عنه - يوم اليمامة لما انهزم المسلمون وجاء وقد تكفن] ••
تهرجه مه :

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - خه بهرى ناييتى بنى نيسى
برى : بو ديار نيه ؟ ياوى ووتى : يا رسول الله من بوت ته تحقيق نه كم •
چو بو لای ناييتى دى كه دانيشتبو سهرى داخستبو ووتى : حالت چيه بو
واسه رت داخستوه ؟ ووتى : حالم شهره : دهنگ به سه ردهنگي يفهمه را
- صلى الله تعالى عليه وسلم - بهرز نه كاتهوه عمه لى باطل بوته وه وه له
نه هلى ناگره • يايوه كه هاتهوه خدمت يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم -
عه رزى كرد كه واو وا نه لى • موسای كورى انس نه لى : ده فمهى ناخرى
موزده يه كى گه وره ي برده وه بو ناييت • يفهمه - صلى الله تعالى عليه
وسلم - فه رموى : بچووره وه لای يى يى بلى : كه تو له نه هلى ناگر نيت
له نه هلى جه ننه تى ••

[له روژى يه مامه دا له شهرى موسى يله مهى كه ذابا موسولانه كان
پشتيان هه لكردو شكان ، ناييت - رضي الله تعالى عنه - كفى پوشى و چو
حهرى كرد تا شهيد بو • به وه موعجزه ي يفهمه - صلى الله تعالى عليه
وسلم - ده ركوت ••] •

١٨٩/٣٢١ - عن عبدالله بن مسعود [رضي الله تعالى عنه] قال :
قال ناس لرسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : يا رسول الله انؤاخذ
بما عملنا في الجاهلية ؟ قال : من احسن في الاسلام [بالاستمرار عليه
وترك المعاصي] لم يؤاخذ بما عمل في الجاهلية ، ومن اساء في الاسلام

[بالارتداد والموت عليه] اخذ بالاول والآخر [بعمله في الجاهلية والاسلام]

$$\bullet \frac{1 - 4}{499} \bullet \frac{10 - 4}{74} \bullet \bullet \text{ [اخرى]}$$

تهرجه مه :

عبدالله بن مسعود - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی : به عزی خهلق عهرزی یغه مهربان کرد - صلی الله تعالی علیه وسلم - ووتیان : یا رسول الله بهو عممه لهی که له زهمانی جاهلیه تا کرد وومانه موئاخه زه نه کریان یا نه ؟ فه رموی : نهو که سهی موسولان بی و له موسولانه تیدا ئیسی چاکه بکاو ئیرتیداد نه کا نهو که سه بهوی که له زهمانی جاهلیه تا کرد وویه تی موئاخه زه ناکری • نهو که سهی که ئیسلام بی له دوا ی ئیسلام بوونی ئیرتیداد بکا نهو که سه موئاخه زه نه کری به گوناھی نه و ول و ناخری ••

لهم حدیثه مورد له ئیحسان ده وانه له سهر ئیسلامه تی ، مورد له ئیسائه ئیرتیداده چونکه له حدیثی ۱۹۷/۷۰ ص ۳۴ نه فرموی : (۱) له دوا ی ئیسلام بوون هر گوناھیکی له ویش کردیتی خوا عه فوی نه کا له دوا یا « قصاص » نه بی : حه سه نه به ده میله الخ ، سه یئه به میلیکه مه گهر خوا عه فوی بکا •• به عنی له دوا ی ئیسلام بوون و ثبات له سهر ئیسلامه تی غه یری کوفر صد هه زار که یره ی لی صادر بیی گوناھی پیش ئیسلامه تی عه وده ت ناکاته وه • گوناھی زهمانی ئیسلامه تی کهم و زوری له مه شیته تی خوا یه - جل و علا - ••

(۱) نهم حدیثه که ئیشاره ی بو نه کا حدیثی ژماره ۷۰ نه م

١٩٠/٣٢٢ - حكيم بن حزام [ولد في الكعبة - رضى الله تعالى عنه]
 اخبر أن عروة قال لرسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : أي رسول
 الله أرايت أمورا كنت اتحنث [التحنث : التعبد . م . التبرر . خ] بها
 في الجاهلية من صدقة ، أو عتاقة ، أو صلة رحم أفيها اجر ؟ [قال
 حكيم . خ] : فقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اسلمت
 علي ما اسلفت [سلف . خ] من خير . . . $\frac{1}{503}$. $\frac{9}{14}$

١٩١/٣٢٣ - حكيم بن حزام اخبر قلت : يا رسول الله اشياء كنت
 افعلها في الجاهلية . قال هشام : يعني كنت اتبرر بها فقال رسول الله
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اسلمت علي ما اسلفت لك من الخير .
 فقلت : يا رسول الله فوالله لا ادع شيئا صنعته في الجاهلية الا فعلت في
 الاسلام مثله . . . $\frac{1}{504}$

عن عروة ان حكيم بن حزام اعتق في الجاهلية مائة رقبة ، وحمل على
 مائة بعير ، ثم اعتق في الاسلام مائة رقبة ، وحمل على مائة بعير ، ثم اتى
 النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - فذكر نحو حديثهم [أي الراويين للحديث
 السابق] . . . $\frac{1}{504}$

تهرجه ما :

حكيم بن حزام - رضى الله تعالى عنه - عهزى يغمهري كرد
 - صلى الله تعالى عليه وسلم - فمروى : ثمى رسول الله خه بهرم بدهرى
 چند شنيكم كردووه به نيسان له زهمانى جاهليه تما ؟ وهكو صدهقه ،
 عهبد تازاد كردن صيلهى رهم تايا لهوودا نهجرم ههيه ؟ يغمهري - صلى

الله تعالى عليه وسلم - فمرموی : له سره و خیره موسولمان بووی که له و پیش کردووته • نه فرموی : و وتم : یا رسول الله والله هیچ شنیکم که له جاهلیه تیدا کردووه تهر کم نه کردووه له ئیسلامه تیشا میثلی نه و هم کردووه •• عروه تهلی : حکیم له جاهلیه تا صد رقه بهی نازاد کردووه ، صد که سیشی به ئیحسان سواری و شتر کردووه • له دواى نه و که ئیسلام بو صد نه فسی نازاد کرد ، به ئیحسان صد که سیشی سواری و شتر کرد • نه مجا چووه خدمت پیغمهر - صلی الله تعالى علیه وسلم - •

تهم حدیثه صهریحه له ودا که میله تی غه یری ئیسلام له پیش موسولمان بوونا ههر ئیحسانیکی کردیی [نه ما به و شهرته که نه و ئیشه له ئیسلامه تیشا ئیحسان بی] که موسولمان بو بوی نه نووسری [نه ما نه گهر نه و ئیشه لای گاور - مه سه لا - چاک بی و ئیحسان بی وه ک موسولمان تالان کردن ، وه ک موسولمان کوشتن] که موسولمان بو نه و هی بو به ئیحسان حسیب ناگری ، گونا هیکه که کردوویه تی به موسولمان بوونی له سه ری لا نه چی ••

۱۹۲/۳۲۴ - عن ابن شماسه [عبدالرحمن] المهری قال : حضرنا عمرو بن العاص [رضی الله تعالی عنه] وهو فی سباقه الموت [أي حال حضوره] فبکی طویلا و حول وجهه الی الجدار فجعل ابنه [الظاهر انه عبدالله - رضی الله تعالی عنه - ولم یبیننه النووی - رحمه الله - فی شرحه] یقول : یا ابتاه اما بشرک رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - بکنا ؟ اما بشرک رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - بکنا ؟ قال : فاقبل بوجهه فقال ان افضل ما نعد شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله [صلی الله تعالی علیه وسلم] انی کنت علی اطباق ثلاث لقد رأیتنی وما احد اشد بغضا لرسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - منی ولا احب الی ان اکون قد استمسکت منه فقتلته فلومت علی تلك الحال لکننت من اهل النار • فلما جعل الله - عز وجل - الاسلام فی قلبي اتیت النبی - صلی الله تعالی

مجمع البحرين - ثیمان

عليه وسلم - فقلت : أبسط يمينك فلأبأبعك ! فبسط يمينه قال : فقبضت يدي قال : مالك يا عمرو ؟ قال : قلت : أردت ان اشترط ، قال : تشتترط بماذا ؟ قلت : ان يغفر لي . قال : اما علمت يا عمرو ان الاسلام يهدم ما كان قبله ، وان الهجرة تهدم ما كان قبلها وان الحج يهدم ما كان قبله ؟ وما كان أحد أحب الي من رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - ولا اجل في عيني منه ، وما كنت اطيق ان املاً عيني منه اجلالاً له ، ولو سئلت ان اصفه ما اطقت ؛ لاني لم اكن املاً عيني منه ، ولو مت على تلك الحالة لرجوت ان اكون من اهل الجنة . ثم ولينا أشياء ما ادري ما حالي فيها ، فاذا أنا مت فلا تصحبني نائحة ولا نار ، فان دفنتموني فسنوا [بالسین والثين ؛ فصبوا . نووى] علي التراب سناً ، ثم اقيموا حول قبري قدر ما تنحرجزور ويقسم لجهها حتى استانس بكم ، وانظر ماذا اراجع به

۱ - ۲

رسل ربي ..

۵۰۰

تهرجه مه :

عبدالرحمنی بنی شماسه ثلی : لای عمری بنی عاص - رضی الله تعالى عنه - حازر بووین له حاله تی مردنا بو دوورو دیری گریاو رووی ودر گریایه لای دیوارده کوه . کوره کهی پیی ووت : ئهی بابا بو پیغمهر - صلى الله تعالى عليه وسلم - بهوه مؤزدهی نه داویتی ، بهوه مؤزدهی نه داویتی ؟ عبدالرحمن ثلی : رووی تی کردین فهرمووی : چاکترینی ئه وهی که ئیمه به چاکتی حسیب ئه که ین شهادهت دانه بهمه که غه پیری خوا مه عبودی به حقه نیو به وهیش که محمد - صلى الله تعالى عليه وسلم - ره سوولی خوا به ..

من له سر سی طه به ته . یه عنی سی حال بووم :

۱ - خوم زاینی که بوغزی هیچ کهس ددر حقه پیغمهر - صلى

مجمع البحرين - نیمان

الله تعالی علیه وسلم - له بوغزی من دره حقی به شیدد تر نه بو • له وه
له لام خوشتر نه بو که بیگرم و بیکوزم • نه گهر له سر نهو حاله بمردمایه
نه نه هلی جهه تنم نه بووم ••

۲ - که خوا ئیسلامه تی خسته دله وه هاتمه خدمت یفه مه ر - صلی
الله تعالی علیه وسلم - عه رزم کرد دستی راست بینه که به یعتت پی
بکهم ! دستی راستی موباره کی هینا و من دستم کیشایه دواوه فهرمووی :
یا عه ر جیت بو بو ؟ یه غنی جیت به دلا هات وا دستت برده دواوه •
ووتم : ئیرادم وایه که شهرتی شتیک بکهم • فهرمووی : شهرتی چی
نه که ی ؟ ووتم : شهرتی نه وه نه که کم که خوا لیم خوش بی • فهرمووی :
نه ی عه مر بو نه ت زانیوه که ئیسلامه تی هه ر گوناھی له پیشیا بووبی
• هدمی ، نه کا ، هیجرت هه رچه کی له پیشا بووبی هه دمی نه کا • جه ج
هه رچه کی له پیشا بووبی هه دمی نه کا [به یعتتم پی کردو موسولان بووم
وام لی هات] هیچ که سم له یفه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - لا
محبوبتر نه بو ، له چاوما هیچ که سم لهو لا گه ورده تر نه بو ••

[نه وه نده له لام به هه بیته و جه لال بو له به ر ئیجلال و تعظیمی]
نهم توانی نه وه نده ی تی فکرم که چاومی لی تیر بکهم ، نه گهر لیم پرسری
که وه صفی بکهم ناتوانم ؟ چونکه له تهماشاکردنی چاومم لی پر تیر
نه کرد •• نه گهر له سر نهو حاله بمردمایه رجام وا نه بو که له نه هلی
به هه شت نه بم ••

۳ - له دوا ی نه وه گه لی شتمان پی سپیرا نازانم له واندها حالم چیه ••
که مردم ژنی شیوه ن که رم شوین نه که وی ، ناگرم شوین نه که وی • که
دفتان کردم گلم به سه راکه ن ، له دوا یا نه وه نده ی وشتری سه ربروری و

گوشتی ته قسیم بکری [له ده وری قه برده کم بوستن تا نولفته تان پیوه بگرمو تی فکرم که چی جواییکی مه لائیکه تانی خوا نه ده مه وه . . . نه حکامی نه م حدیثه نه و دیه که : ۱- ئیسلامه تی ۲۰۰- هیجرت بولای خوا بو خاتری موخافه زهی دین ۳۰- حج کردن نه و نه دده که وره ن که هیچ گوناھی پیش خویان - نه گه وره نه بوچووک ، نه حق الله نه حق الناس - نایلن . نه ما حقی مالی نه گه ر قودره تی بیی نه بی به رینه وه . . .

۲- سوتنه ته نه وه ی که له حالی مردنایه تهره فی رجای له تهره فی خوفی به قووه تر بکری ، حوسنی ظهنی به خوا پی په یدا بکری ، به حتی عهفوو مه رحمه تی خوی بو بکری ، به حتی ئایاتی خوفو جهه تنم و نه وانهی اهلا نه کری . . .

۳- نه صحابی کیرام - رضی الله تعالی عنهم - زوریان ته عظیم و تهو قیری پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - یان کردووه . . .

۴- روزو که رو باو که روو برازو که ریان شوین نه که وی . نه وه حه رانه .

۵- ئاگریان له گه ل نه بری ؛ چونکی ته قلیدی کوفاری تیایه ، نه وه مه کرووه نه وه ته شائومه به ئاگری جهه تنم . . .

۶- گل کردن به سه ریا له قه برا سوتنه ته .

۷- مودده تی لای قه بر راوه ستان سوتنه ته .

۸- مردو له قه برا ئاگای له وانه نه بی که له سه ر قه بری راوه ستاون .

۹- له سه ر قه بر دانیشن مه کرووه .

مجمع البحرين - نيمان

۱۰ - سوئالی قهبرو عذابى قهبر حقه .

۱۱ - نه کيرو مونکهر حقه .

۱۲ - حه يوانى موشته ركه بى له به ينى چهند كه سيكا - ههر كه س به قهده شى خوى - بهش كردنى دروسته . به قياسى نه وه سايرى طه عاى تریش .

نه م شتانه با له قسه ي عبدالله و باوكى فهم بكرين و حه ديشى يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه بن چونكى شتيك نين كه به عه قل بزاترين نه بى نه وان هيان نه يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - بيستبى .

۱۹۳/۳۲۵ - عن ابن عباس [رضى الله تعالى عنهما] ان ناسا من اهل الشرك قتلوا فاكثروا ، ووزنوا فاكثروا ، ثم اتوا محمدا - صلى الله تعالى عليه وسلم - فقالوا : ان الذي تقول وتدعو اليه لحسن ولو تخبرنا ان لما عملنا كفارة [يعنى اسلمنا] فنزلت : « والذين لا يدعون مع الله الها آخر ، ولا يقتلون النفس التي حرم الله الا بالحق ولا يزنون ، ومن يفعل ذلك يلق اثاما . . . فرقان » . ونزل في الزمر : « يا عبادي الذين

۱ - ۴

اسرفوا على انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله . . . »

۵۰۲

نه رجه مه :

ابن وعباس رضى الله تعالى عنهما - نه فهرموى : به عزي كه س له نه هلى شيرك يباوى زوربان كوشت ، زوربان زينا كرد ، له پاشا هاته خدمت يغمه مر - صلى الله تعالى عليه وسلم - ووتيان : نهوى كه نه فهرمويتو خه لقي بو ده عوه ت نه كه هيت شتيكى باش و جوانه ، نه گهر خه بهرمان به ديتى كه نه وهى كه كر دو ومانه كه فاره تى بو هه به موسولمان

مجمع البحرين - ثیمان

ثەبەن • ئەو وەختە ئەم ئایەتە نازل بو : عیادی خوا ئەوانەشە ، ئەوانەى
 كە شەرىك بو خوا ناگرن و نەفسى كە قەتلى حەرام بى بە ناحەق نایكوژن و ،
 زینا ناكەن و ، هەركەسى ئەوانە بكا تووشى موجازاتى ئەبى [موراجەعەى
 صحیفەى ۳۶ بکە]^(۱) ، ئەو ئایەتەش نازل بو : ئەى ئەو عەبدانە كە
 لە زەرەرى نەفسى خەویان ئیسرافیان کردوو و گوناهى زوریان
 کردوو ۰۰۰ لە رحمتى خوا مەئیوس مەبن خوا لە هەموو گوناهى
 خوش ئەبى ۰۰

وەسوسە و قەصد و ئیرادەى خیر یا شەرر

۱۹۴/۳۲۶ - عن ابى هريرة - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - قال : قال
 رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : ان اللہ تجاوز لامتى ما حدثت
 به انفسها ما لم يتكلموا ، او يعملوا به ۰۰

$\frac{ج - ۸}{۱۴۰} \cdot \frac{م - ۱}{۵۰۹}$

قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم - : ان اللہ تجاوز لامتى
 ما وسوست به صلورها ۰۰

$\frac{ح - ۴}{۲۹۷} \cdot د ، ت ، ن ، ج$

تەرجەمە :

ابو هريرة - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - ئەفەرموی پیغمبەر - صلی اللہ تعالیٰ
 علیہ وسلم - فەرموی : خوا - عز وجل - تەجاوزى کردوو بو ئوممەتى
 من لەو وەسوسەى كە بە دلایانا دیت و هاتوو ۰۰

عن ابى هريرة - رضی اللہ تعالیٰ عنہ - قال : قال رسول اللہ - صلی

(۱) مەبەستى لەلابەرە ۳۶ شەرحى حەدىتى ژمارە ۷۶ • ۰۰

الله تعالى عليه وسلم - : قال الله - تعالى ، عز وجل - : اذا هم عبدي بسيئة فلا تكتبوها عليه ؛ فان عملها فاكتبوها سيئة ، واذا هم بحسنة فاكتبوها حسنة ؛ فان عملها فاكتبوها عشرا ..

تهرجه مه :

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه فرموى ؛ خوا - عز وجل - به مه لائیکه ی خیرو شهرری فرموو : هر وه قتی عه بدی من ثیراده ی کرد گوناھی بکا نه سهری مه نووسن ؛ نه گهر نهو گوناھی کرد گوناھیکی له سهر بنووسن ، نه گهر ثیراده ی کرد خیری بکاو نه یکرد خیریکی بو بنووسن ؛ نه گهر نهو خیره ی کرد ده خیری بو بنووسن ..

۱۹۵/۳۲۳ - وعنه عن رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال : قال الله - عز وجل - : اذا هم عبدي بحسنة ولم يعملها كتبها له حسنة ؛ فان عملها كتبها له عشر حسنات الی سبعة اضعف ، واذا هم بسيئة ولم يعملها لم اكتبها عليه ؛ فان عملها كتبها سيئة واحدة ..

م - ۱

۵۰۹

تهرجه مه :

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه فرموى ؛ كه خوا - عز وجل - فرموى ؛ عه بدی من قه صدی ئیشیکى خیری کردو نه یکرد خیریکی بو نه نووسم ؛ نه گهر کردی ده خیر تا حه و صد خیری چهندانی بو نه نووسم ، نه گهر قه صدی گوناھیکی کردو نه یکرد له سهری نانووسم ، نه گهر کردی ته نها گوناھیکی له سهر نه نووسم ..

۱۹۶/۳۲۸ - أبو هريرة - رضی الله تعالى عنه - عن محمد - صلى الله تعالى عليه وسلم - احادیث منها : قال : قال رسول الله - صلى الله

تعالی علیه وسلم - قال الله - عز وجل - : اذا تحدث عبدي بان يعمل حسنة فانا اكتبها له حسنة ، ما لم يعمل ، فاذا عملها فانا اكتبها له بعشر امثالها . واذا تحدث بان يعمل سيئة فانا اغفرها له ، ما لم يعملها ، فاذا عملها فانا اكتبها له بمثلها . وقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : قالت الملائكة : رب ذاك عبدك يريد ان يعمل سيئة ، وهو ابصر به ، فقال : ارقبوه فان عملها فاكتبوها له بمثلها وان تركها فاكتبوها له حسنة انها تركها من جراى [اي من اجلي] وقال رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : اذا احسن احدكم اسلامه فكل حسنة يعملها تكتب بعشر امثالها الى سبعة ضعف ، وكل سيئة يعملها تكتب له بمثلها حتى

۱ - ۲
 ۰ ————— ۰۰ يلقى الله تعالى
 ۵۰۹

تهرجه مه :

أبو هريره - رضی الله تعالى عنه - له ینغمه روه - صلى الله تعالى علیه وسلم - چند حدیثکی ریوایت کردوه له و حدیثانه به : که ینغمه ر - صلى الله تعالى علیه وسلم - فدرمووی : که خوا - عز وجل - فدرمووی : که عهبدی من به دلیا هات که خیری بکا خیریکی بو نه نووسم ، مادامه کو نه یکا ، که کردی ده میثلی بو نه نووسم . که به دلیا هات که گوناھی بکا ، مادام نه یکا ، من لی خوش نهیم که کردی میثلیکی بو نه نووسم . ینغمه ر - صلى الله تعالى علیه وسلم - فدرمووی : مه لائیکه نه لین : یاره بی وا نه و عهبدت تهمای وایه که گوناه بکا - خوا له وانی چاکتر چاو لی به - خوا نه فدرمووی : چاویری بکن نه گهر کردی میثلیکی بو بنووسن ؛ نه گهر تهرکی کردو وازی لی هینا خیریکی بو بنووسن ، نه و هه ر له بهر من وازی لی هیناوه . ینغمه ر - صلى الله تعالى علیه وسلم - فدرمووی : هه ر کسی ئسلامه تی باش کرد هه ر خیری که نه یکا به ده

مجمع البحرين - ثیمان

میثل تا حهوصه د میثل بوی نه نووسری • ههه گوناھی بکا نهها میلیکی
بو نه نووسری تا به خوی خوی نه گا ••

۱۹۷/۳۲۹ - عن ابن عباس [رضی الله تعالی عنهما] عن رسول الله
- صلی الله تعالی علیه وسلم - فیما یروی عن ربه - عز وجل - قال :
ان الله كتب الحسنات والسيئات ثم بين ذلك ؛ فمن هم بحسنة فلم
يعملها كتبها الله عنده حسنة كاملة ، فان هم بها فعلها كتبها الله عنده
عشر حسنات الى سبعة مضعف الى اضعاف كثيرة • وان هم بسیئة فلم
يعملها كتبها الله عنده حسنة ، فان هم بها فعلها كتبها الله سیئة واحدة ••

۱ - م

وفي أخرى بمعناه زيادة او محاسنها الله ، ولا يهلك على الله الا

۵۱۰

۱ - م

هالك ••

۵۱۱

نه رجعه مه :

یغه مهه - صلی الله تعالی علیه وسلم - له خواوه - عز وجل -
ریوایهت نه گا که خوا حهسه نات و سه ییاتی نووسی ، له دوا یا به یانی
فهرموو فهرموی : ههه که سی قهصدی ئیسیکی خیر بکاو نه یکا نه وهی
له لای خوی به خیریکی ته واو بو نه نووسی ، نه گهه قهصدی کردو کردی
نه وهی له لای یه که به ده تا حهوصه تا گه لی زور میلی بو نه نووسی ، نه گهه
قهصدی گوناھیکی کردو نه یکرد نه و نه کرد نهی لای خوی به خیریکی
ته واوی بو نه نووسی نه گهه قهصدی گوناھیکی کردو کردی خوا نه وهی
به گوناھی بو نه نووسی یا مه حوی نه کاته وه ••

له لای خوا هیچ کهس به هیلاک ناچی • الا ، مه گهه خوی هیلاک
بی • به معنی خوی بی به سه به بی هیلاکی خوی ؛ چونکی مه رجعه مه تی

مجمع البحرين - نيمان

خوا نهونده زوره که قهصدی گوناوه کردن به گوناوه نانوسی ، قهصدی گوناوه بکاو نهما نهیکا نهویشی بو به حهسه نات بو نهووسی ، قهصدی خیر بکا - با نهیشی کا - بوی به خیریکی تهواو نهووسری نه گهر کردی یهک به ده تا حهوه سد تا زیاتر به پیی ئیخلاصی خوی بوی نهووسری • له دواى نهه هموو مهرحه مه ته ئیسان خوی له گوناها غرق بکا نهونده زور بی که حهسه ناتی له گهل نهه هموو زیادى یه که بوی زیاد نه کری هیشتا گوناوهی زیاتر بی له خیری ، هموو ده رگای هیدایه تی لی دایخری و نهیته سهر نهوه که حهسه ناتی له سه بیاتی زیاتر بکا نهوه که سه خوی خوی به هیلاک بردوووه بویه لای خوا هیلاک نهچی ••

۱۹۸/۳۳۰ - عن ابي هريرة [رضی الله تعالی عنه] قال : جاء ناس من اصحاب النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - • یعنی الی النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - فسألوه انا نجد في انفسنا ما يتعاضم احدنا ان يتكلم به ، قال : وقد وجدتموه ؟ قالوا : نعم • قال : ذلك صريح الايمان ••

۱ - ۲

۵۱۱

تهرجه مه :

ابو هريرة - رضی الله تعالی عنه - نه فرموی : به عزی کهس هاته خدمت پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - عهز زیان کرد که ئیسه به عزی شت پیی به دلانا که نهونده به گه وره ی نهزاین که له وه گه وره تره که یه کیکیان ته که للومی پیی بکا • پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : بو شتی وا به دلتانا پیی ؟ وتیان : به لی • پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرموی : نهوه مه حضی ئیمانیه • [چونکی نهوه خه یاله که به دلای پیی نهونده ی به گه وره بزانی که نهویری بیلی دیاره

مجمع البحرين - نيمان

که نيمانى به خواو ره سوولى خواو جه شرو نه شرو جه نهت و جه هه تم
هه به بويه نه ترسي . نه گهر نيمانى نه بوايه هيچ باکى نه ددو به زمانيش
نه يوت ۰۰]

۱۹۹/۳۳۱ - عن عبدالله [رضى الله تعالى عنه] سئل النبي - صلى
الله تعالى عليه وسلم - عن الوسوسة ، فقال : ذلك محض الايمان ۰۰
م - ۱

۵۱۱

ته رجهمه :

له يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - دهره حق و وسوسه سوئال
کرا ، فه رموى : نه وه محضى نيمانه ؛ چونکى نيمانى کاميله شه تاز
ههزه کا نه زيه تى بداو و وسوسه ي پى بکا ۰۰

۲۰۰/۳۳۲ - عن ابي هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : قال رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : لا يزال الناس يتساءلون حتى يقال :
هذا خلق الخلق فمن خلق الله ؟ فمن وجد من ذلك شيئا فليقل : آمنت
م - ۱
بالله [ورسله ۰ اخرى م ۰] ۰۰

۵۱۱

ته رجهمه :

يفهمه - صلى الله تعالى عليه وسلم - نه فه رموى : نيمان هه ره له
به کترى نه پرسن تا يته سهه نه وه که نه لين : نه وا خوا خه لقي خه لق
کردووه نهى کى خواى خه لق کردووه ؟ هه ره کسى شتيكى وای دى بلى :
نيمانم هه به به خوا ۰۰ به عنى له سه رى نه روا ۰۰

مجمع البحرين - نيمان

٢٠١/٣٣٣ - عن انس - رضى الله تعالى عنه - قال : قال رسول
الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : لن يبرح الناس يتساءلون حتى يقولوا :
هـ ا - م ١٠ - ح
هـ ا الله خالق كل شيء فمن خلق الله ؟
٥١٢ ٢٩٩

٢٠٢/٣٣٤ - عن ابي هريرة [رضى الله تعالى عنه] قال : قال
رسول الله - صلى الله تعالى عليه وسلم - : ياتي الشيطان احدكم فيقول :
من خلق كذا وكذا ٠٠٠ حتى يقول له : من خلق ربك ؟ فاذا بلغ ذلك
فليستعد بالله ولينته ٠٠
١ - م ٥ - ح
٥١٢ ٢٨٣

٢٠٣/٣٣٥ - وعنه عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم - قال :
لا يزال الناس يسالونكم عن العلم حتى يقولوا : هـ ا الله خلقنا فمن خلق
الله ؟ قال [محمد بن سيرين] وهو اخذ بيد رجل فقال : صلق الله ورسوله
قد سألني اثنان وهـ ا الثالث ، او قال سألني واحد وهـ ا الثاني ٠٠
١ - م
٥١٢

تهرجمه

خولاصهى ثم سى حديثه عهسى خولاصهى حهدىشى « ٢٠٠ »
له حهدىشى دووهى ابو هريره دا تهفه رموى : كه ئنسان وهسوهسه كهى
كهيه تهوه كه شهيتان لى پرسى كى خواى خهلق كرهووه « استعاذه »
به خوا بكاو واز لهو خهياه بينى ٠٠

له حهدىشى سى بهما « ابن سيرين » له ريوايه ته كه يا تهفه رموى :
ابو هريره - رضى الله تعالى عنه - دهستى پياويكى گرتبو ووتى : « صدق

مجمع البحرين - ثیمان

الله ورسوله قد سألني اثنان ، دوو كدس لی پرسیم ثمه سی بهمه ، یا
وونی : به کی لی پرسیم ثمه دوومه ۰۰

حوکمی ثم حدیثانه ثمه به : وهسوسه ده لالت ثمکا نسه ر
که مالی ثیمان ۰۰ زور ورد کردنه وهی به حتی ذات و صیقاتی خوا ته هلو که به
چاکه نیه ، « خاطراتی قلب » جه زمی له گه لا نه بی موجیبی موثاخذه نیه ،
بو ده فی « استعاذه » به خوا له شهیتان بکری و وازی لی بهینری ۰۰
که تمی به عسزی نه حدیث له وهختی زهرووره تا ،
ثیظهاری له حینی حه جه تا :

۲۰۴/۳۳۶ - عاد عبیدالله بن زیاد معقل بن یسار المزنی - رضی الله
تعالی عنه - فی مرضه الذی مات فیہ فقال معقل [رضی الله عنه] : انی
محدثک حدیثا سمعته من رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - لو
علمت ان لی حیاة ما حدثتک . انی سمعت رسول الله - صلی الله تعالی
علیه وسلم - یقول : ما من عبد یسترعیه الله رعیة یموت یوم یموت وهو
غاش الا حرم الله علیه الجنة . و فی أخرى : لولا انی فی الموت لم احدثک
به . سمعت رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - یقول : ما من امر
یلی امر المسلمین ثم لا یجهد لهم الا لم یدخل معهم الجنة . و فی أخرى
فی آخره . قال : الا کنت حدثتني بهذا قبل الیوم ؟ قال : ما حدثتک ، او

لم اکن لاحدک ۰۰ $\frac{۱-۲}{۵۱۶}$. $\frac{۸-۴}{۲۱}$. $\frac{۱۰-۳}{۲۱۴}$. ولفظ البخاری:

ما من عبد استرعاه الله رعیة فلم یحطها [فلم یحفظها ، ولم یتعهد امرها]
الا لم یجد رائحة الجنة ۰۰

تهرجه مه :

معقلی بنی یسار - رضی الله تعالی عنه - نه خوش نه بی ابن وزیاد

مجمع البحرين - نيمان

عه يادته تي نه کا معقل - رضی الله تعالی عنه - نه فدرموی : حمدیشکت بو ریوایهت نه کم که له یغه مهرم بیستووہ - صلی الله تعالی علیه وسلم - نه گهر بم زانیایه که نه زیم و له حالی نه زعا نه بو و مایه بوم ریوایهت نه ده کردی • له یغه مهرم - صلی الله تعالی علیه وسلم - بیست نه یغه رمو : هیچ عه بدی نه که خوا بیکا به شوانی ره عیه تیگ و غه شیان له گهل بکاو بمری له و روزدها که نه مری الا که مرد خوا جه ته تی له سهر حه رام نه کا •• له ریوایه ته که تی ترا : بونی به هشت نا کا •• له ریوایه ته که تی ترا نه فدرموی : ووتی : بوچی له یش نه مه دا خه بهرت نه دامی ؟ معقل فدرموی : وا نه بووم خه بهرت بده می • به غنی چونکه نه تکو شتم ••

۲۰۵/۳۳۷ - عن ابي هريرة - رضی الله تعالی عنه - ان رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال [علی سبیل التواضع] : نحن احق بالشك من ابراهيم اذ قال : « رب ارنی کیف تحیی الموتی ؟ قال : اولم تؤمن ؟ قال : بلی ، ولكن لیطمئن قلبی » ويرحم الله لوطا لقد كان یأوی الی رکن شدید ، ولو لبثت فی السجن طول لبث یوسف لاجبت الداعی ••

$$\begin{array}{r} ۲ - ۲ \\ \hline ۲۷ \\ \cdot \\ ۵ - ۵ \\ \hline ۳۵۷ \\ \cdot \\ ۹ - ۲ \\ \hline ۳۳۵ \\ \cdot \\ \text{ج} \end{array}$$

ته رجعه مه :

حه زره تی ئیبراهیم - علیه الصلاة والسلام - مرداره وه بویی نه بینی له که نار به حرا که « مدی » به حره که تی به سهره ته هات حه حیواناتی به حری نه و لاشه یان نه خوارد که له وه قتی « جزر » ا تاوی به حره که تی له سهر نه کشایه وه حه حیواناتی به زری ته هاتن لیان نه خوارد •• نه و دخته

مجمع البحرين - تيمان

حزرتی ٿيراهيم - عليه الصلاة والسلام - تهلهي چاويي كهوتني ٿهوهي
کرد له خوا پي نيشاني بدا که چون مردو زيندو ٿه کاتهوه له دواي ٿمه
که هدر توزيکي بهلايکا چو ، هدر پارچه يکي حهيواني خواردي ۰۰
سه به يکي تری ٿهو تهله بهي حزرتی ٿيراهيم - عليه الصلاة والسلام -
ٿهويه : که له گهل نه مروودا موناظره دي کسرد ،
نهمروود لي پرسی : خواي تو کي به ؟ فهرمووي :
خواي من ٿهويه که مردو زيندو ٿه کاتهوه و زيندو ٿه مريئي . نهمروود
ووتی : مينش مردو زيندو ٿه که مهوه و زيندو ٿه کوژم . پياويکي
« مجوس » ي بهر لا کردو مه جووسيکي هيناو کوشي . ٿيراهيم - عليه
الصلاة والسلام - فهرمووي : مردو زيندو کردنهوه ٿهويه روح بکريتهوه
به بهر مردوودا . نهمروود لي پرسی تو ٿهوت به چاوي خوت ديوه ؟
حزرتی ٿيراهيم - عليه الصلاة والسلام - چونکي نه يديو نه يتواني
جوابي نهمروود بداتهوه بهرموي بهلي . نه قلي کرده سهر دهليلکي تری
واضح تر ، فهرمووي : خواي من ٿهويه که روز له مشريق ههلي ني
تو له مغرب ههلي بينه . ٿهو وهخته نهمروود به کي کهوت به حزرتی
ٿيراهيمي وت : تهله بکه له خواي خوت که ٿهلي مردو زيندو
ٿه کاتهوه تا مردويي زيندو بکاتهوه . ٿهو وهخته حزرتی ٿيراهيم
فهرمووي : خوايه پي نيشانم بده چون مردو زيندو ٿه کاتهوه ! خوا
فهرمووي : بو باوهرت نيه ؟ ٿيراهيم فهرمووي : بهلي باوهرم هديه ٿه ما
بويه تهله بکه ٿه کهم که به چاو بي بينم دلم « مطمئن » بي و « علم اليقين »
بي به « عين اليقين » . ٿه گهر ليشيان پرسيم بتوانم جواب بده مهوه .
ٿهو وهخته خوا - عز وجل - ٿه مری بي فهرموو : چوار طهير
بينه ظهريف ديقه تيان لي بکه و بيان ناسه ليت تيك نه چي ،
پارچه پارچه يان بکه و تیکه لاويان بکه هدر پارچه يي بخوره سهر شاخک و

مجمع البحرين - تيمان

بانگیان بکه به ههراکردن ینه لات • حهزره تی ئییراهیم نه مری خوی
به جی هیناو نهوی کرد نه مجا دل « مطمئن » بو « علم الیقین » ی بو به
« عین الیقین » • نهو تهله به شک ینه ••

حهزره تی « لوط » یش - علیه الصلاة والسلام - که مهلائیکه ی
عذاب هاتن که قهومه که ی زیرو زه بهر که ن • بوون به میوانی ، قهومه که ی
هاتن تهنگیان بی هه لچنی و ترسا که زهره به میوانه گانی بگه ینه ن
تهمه تئای نهوی کرد فهرموی : کاشکی قووه تم به سه رتانا بشکایه ، یا
په نام بردایه به په نا گاهیکی به قووه ت • په عنی نهوانه هیچان نین هه
خوا په نامه په نا بهو نه بهم که له ئیوه حیفظم بکا ••

حهزره تی لوط - علیه الصلاة والسلام - ته ماتئای شتکی نه کردوو
که موانی روتبه ی رساله ت بی ••

حهزره تی « یوسف » - علیه الصلاة والسلام - که ئیفتیرای بی
کراو چه پس کرا له سی ساله وه تا جهوت سال له زیندان مایه وه ،
پادشای مبصر خهویکی بینی : که جهوت گاجووتی زه عیف جهوت
گاجووتی قهلهویان خوارد ، جهوت گوله گه ندسی زه عیف له جهوت
گوله گه ندسی به قووه تهوه ئالان وهرموی وشک کردن •• کهس نه بو
ته عیری بو لی داتهوه ناردی به شوین حهزره تی یوسف - علیه الصلاة
والسلام - ته شریفی له یشا نه چو فهرموی : نهو وه لن لهو زنانه
بیرسن که دهستی خویان بری که من بهریم لهو ئیفتیرایه که بی یان کردم
یا نا ؟ نهو وه خه یم • عهجه له ی نه فهرمو که له زیندانه که بیچه دهروه
تا کو به رانه تی « تحقق » نه کا ••

په هه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرموی : من له حهزره تی
ئیراهیم لایه قترم که شک بهیدا بکه م له مه دا که خوا - عز وجل -

مجمع البحرين - تيمان

قودره تي هديه به سهر ته مه دا مردو زيندو بکاته وه يانه .

يغه مه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - ته مه ي وه ختي فه رموو که
تايه تي « اولم تو من ... » نازل بو . به عزي کس وتي حه زره تي
ثيراهيم شکی بو وه له ثيجاي ته مواتا . يغه مه ر - صلى الله تعالى عليه
وسلم - شکی له وه دا نيه ته وه خته يغه مه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم -
فه رموي : ته له بي حه زره تي ثيراهيم شک نيه . ته له بي زياد بو وي
عيلمه ته گهر ته وه شک بي من له و « احق » ترم به وه که شکم بي ،
دياره که من له هيچ صيفه تيکی خوا دا شکم نيه ، که وایي ته ویش شکی
نه بو وه . هه رموو يغه مه ران « منزه » ن له وه که شکيان بي له قودره تي
خوا دا .

يغه مه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - فه رموي : خوا ره حمت
به حه زره تي « لوط » بکا که مو حاصره يان دا قودره تي نه بو ده فعيان
بکا ، ته وه وه خته دل تنگ بو ، فه رموي : کاشکی په نايکی به قو وه تم
ته بو و که ميوانه کاني له مانه بي مو حافه ظه بکم به وه دلي ميوانه کاني
به جي هيناو به ياني مه عزه ره تي له لا کردن ، مه قصه دي وا نه بو وه که
ثي عتيماد نه داته سهر خوا و ثي عتيماد بداته سهر قه وم و عه شيره ت ، زاهيريش
وايه که مورادي له په ناي به قو وه ت هه ر زاتي باري بو وه - جل
وعلا - .

يغه مه ر - صلى الله تعالى عليه وسلم - ته فه رموي : ته گهر من بو و ما يه
له جي حه زره تي يوسف - عليه الصلاة والسلام - ته وه نده بامايه وه
له زيندانا که هاتن به شوينما و بانگيان کردم ده ز به جي ثيجابه تي ته وم
ته کرد که هات به شوينما له گه لي ته رويم صه برم نه ته کرد تا به راته تم له و

مجمع البحرين - ثیمان

ثیغیرایه دهر بکهوی ۰۰

ثم فرموده ییغهمره - صلی الله تعالی علیه وسلم - معنای وا
 ینه که من له حزره تی یوسف صبرم که متره ۰ قسه یه که که به عادهت
 له بهینی خهلقا جهریان نه کاو مه دح و نه نای حزره تی یوسفه - علیه
 الصلاة والسلام - که چهنده صبرو ته حومولی کردووه ۰ ییغهمره
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - معلومه که له گهل قوره یشاو کوفارا
 چهنده به صبرو ته حومول بووه ، نه و قسه یه ی به ته واضوع فرموده ۰۰

۲۰۶/۳۳۸ - عن ابي هريرة - رضي الله تعالى عنه - قال : ما من
 الانبياء من نبي الا قد اعطى من الآيات ما مثله آمن عليه البشر ، وانما
 كان الذي اوتيت وحيا اوحى [اوحاه ۰ خ] الله الى فارجو ان اكون اكثرهم

تابعا يوم القيامة ۰۰ $\frac{۲-۴}{۳۳}$ ۰ $\frac{۷-۸}{۴۳۱}$ ۰ $\frac{۱۰-۱۰}{۲۸۸}$ ۰ ن

ته رجهمه :

ییغهمره - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمودی : هیچ ییغهمری
 ینه له ییغهمران الا عطا کراوه بهو موعجزیه به کی واکه له سر میتلی
 نهو موعجزیه خهلق مه جبور بوون و ثیمانیاں هیناوه ، فه قهط نهو
 موعجزیه دراوه به من قورثانیکه که بهو هجی بوم نازل کراوه نومیدم
 وایه که ته به عهی من له روژی قیامهتا له هه موویان زیاتری ۰۰
 موعجزیه ییغهمران - علیهم الصلاة والسلام - له جینی نهو صنعته
 بووه که له زعمانی نهوانا مه رغووب و موعته بهر بووبی ۰ - مثلا - له
 زعمانی حزره تی موسادا - علیه الصلاة والسلام - سحر مه رغووب
 بووه ، حزره تی موسی - علیه الصلاة والسلام - موعجزیه بکی بو یتظهار

مجمع البحرين - نيمان

کردن که زاهيرن بشوبه‌بی به سيجرو نه‌ما له حقیقه‌تا سيجر نه‌بو ؛
چونکه سيجر موخواجه به به‌غزی نه‌سبایی عادی به لای نینسان ، عادل
که به‌دقیقت تیی فکری مه‌علوومه نه‌وه که سيجره و موعجزه نیه •
فقط موعجزه‌ی حه‌زرتی موسی - علیه الصلاة والسلام - ته‌شه‌بو
به نه‌سبایی تیایه ری و راست له تهره‌ف خواوه - عز وجل - خه‌لق
کراوه : که ده‌ستی موباره‌کی ناوه‌ته بن‌باخه‌لی و ده‌ری هیناوه وه‌کو چرا
سووتاوه ، نه‌ترافی رووناک کردوه‌ته‌وه • ساحیره‌کانی فیرعه‌ون میقداریکی
زور بون هه‌ریه که گورسیک و عه‌صاکی پی بووه که هاویتان هه‌ر
یه که بو به ماری • نه‌ما له پیش چاوی خه‌لق مار بون له حقیقه‌تا
هیچیان مار نه‌بوون ، زه‌هریان نه‌بو ، زه‌ره‌ریان به‌که‌س نه‌ده‌گه‌یان ،
روحیان له به‌را نه‌بو ، به‌صنعت و نه‌جزا وایان لی کردبو که حه‌ره‌که‌تیا
نه‌کرد • حه‌زرتی موسی - علیه الصلاة والسلام - که عه‌صاکی خوبی
هاویت بو به نه‌زدیهایی نه‌وه هه‌موو عه‌صاو گورسانه‌ی قووت دا •
حه‌زرتی موسی - علیه الصلاة والسلام - که گرتیه‌وه بووه به عه‌صاکی
جساران • گورس و عه‌صای ساحیره‌کان هیچیان له مه‌یدانا نه‌ما ، هیچ
نه‌سه‌ریان نه‌ما • نه‌گه‌ر سيجر بوایه نه‌بوایه که بووه به عه‌صا گورس و
عه‌صای ساحیره‌کان له جی خویانا بمانایه‌وه •• نه‌مجا ساحیره‌کان
مه‌جبوور بوون هه‌موو نیمانان هینا باکیان له هه‌ره‌شه‌ی فیرعه‌ون نه‌بو تا
فیرعه‌ون هه‌موویانی کرد به داراو کوشتی •

له زه‌مانی حه‌زرتی عیسی - علیه الصلاة والسلام - طه‌بابه‌ت
موخته‌به‌ر بووه موعجزه‌ی نه‌ویش له جیسی طه‌بابه‌ت بو • نه‌ما طه‌بابه‌ت
نه‌بو ؟ چونکه به‌طه‌بابه‌ت مردو زیندو نایته‌وه ، به‌له‌کی گولی کویری

مجمع البحرين - نيمان

• مادرزاد، (۱) چاك نايته وده ..

فقط موعجزه‌ی كه‌وره‌ی ینهمه‌ری نیسه - علیه الصلاة والسلام - قورئانه • قورئان نه‌گه‌رچی زاهیردن له فصاحت و بلاغتانه جیسی نه‌و كه‌لامی فصیح و بلیغ هه‌یه ؛ وده « معلقاتی سبع » وده كه‌لی خوتبه‌و نه‌شعاری عه‌ده‌ب نه‌مما - نه‌ له صورته‌تا نه‌ له حقیقه‌تا - هیچیان میشل و نظیری قورئان نین ، بویه خوا ته‌کلینی له مونکیرانی ینهمه‌ر - علیه الصلاة والسلام - به‌سی نه‌وع کردووه ، له جی‌یه‌كا فهرموویه : نه‌گه‌ر شوبه‌تان له قورئانا هه‌یه سوورده‌تی له میثلی نه‌و نین ، له جی‌یه‌كا فهرموویه : ده سوورده‌ت له میثلی نه‌و نین • له جی‌یه‌كا فهرموویه‌تی : نه‌گه‌ر هه‌موو نینس و جین کو بنه‌وه‌و موزاهه‌ره‌تی یه‌کتری بکه‌ن كه‌ میثلی قورئان نین نه‌به‌دی‌یه‌ن ناتوانن بی هینن ••

فوصه‌حاو بونه‌غای زه‌مانی سه‌عاده‌ت و دوا‌ی نه‌و زه‌مانه‌ جه‌ندیان حه‌ول داوه‌ كه‌ به‌ نظیری موعاره‌ضه‌ی بکه‌ن • هه‌موویان لی‌ی عاجز بوونو به‌شهرمه‌ساری وازیان له موعاره‌ضه‌ی هیناوه ••

« والحاصل » قورئان سه‌ه‌یچ نه‌وعی میثلیکی نه‌و ، نیحتمالی بوونیشی نه‌ ، بوونی له مه‌حالاته • موعجزه‌ی ینهمه‌رانی یشو - علیهم الصلاة والسلام - نه‌گه‌رچی نه‌وانیش له حقیقه‌تا میثلیان نه‌ نه‌مسا صورته‌ن میثلیان نیحتمالی هه‌یه‌ كه‌ بی‌و به‌عزی نادانی بی‌ته‌فرد بخوا ••

(۱) مادرزاد : وشه‌یه‌کی فارسی‌یه مه‌به‌ستی یه‌کیکه‌ كه‌ به‌ کویری له دایک بوویی ، بییشی نه‌وتری : زک‌ماک • حه‌زرتی عیسا - دروودی خوی له‌سه‌ربی - نه‌و جورانه‌ی چاك کرده‌وته •

مجمع البحرين - ثیمان

مومکینه مورد له میثل میثل حه قتی بی ئه و زهخته مه عای
 حه دینه که وا ئه بی که موعجیزه ی هه ر یغه مه ری له پیش ئه و یغه مه ره دا
 موعجیزه بی بووه که میثل موعجیزه ی یغه مه ری دوایی بووبی ، خه اق
 به واسطه ی موعجیزه یکه وه که میثل له وه پیش بووبی باوه ریان به
 یغه مه ری دوایش کردووه . فه قه ط ه یچ یغه مه ری موعجیزه یکی وه کو
 قورئانی نه بووه . . .

انجیل ، زبور ، تورات ، ضحفی ئیبراهیم - علیه الصلاة والسلام -
 هه موویان که لامی خوان ، ئه مئا هیچیان موعجیزه نین ، موعاره ضه یان
 مومکینه ، قورئان موعجیزه یه کی ئه به دی یه و باقی به ، موعجیزه ی
 یغه مه رانی تر له وه قتیکی موعه یه نا بووه و براوه ته وه بو خه لقی دوایی
 ته ئیسیریان نه ماوه ؛ بو یه یغه مه ر - صلی الله تعالی علیه وسلم - ئه فه رموی :
 ئومیدم وایه که له قیامه تا ئه به عه ی من له ته به عه ی هه موو یغه مه ری
 زیاترین . گا ور با له یسلام زورترین ئه مئا هیچیان ته به عه ی حه زره تی
 عیسی - علیه الصلاة والسلام - نین له قیامه تا ، ته به عه ی ئه و هه ر ئه وانان
 که له پیش نه سخو ته حریفی انجیلاو قه ول به « تثلیث » ئیمانان بی
 هیناوه .

۲۰۷/۳۳۹ - عن ابي هريرة - رضی الله تعالی عنه - عن رسول الله
 - صلی الله تعالی علیه وسلم - انه قال : والذي نفس محمد [صلی الله تعالی
 علیه وسلم] بيده لا يسمع بي احد من هذه الامة يهودي ولا نصراني ثم
 يموت ولم يؤمن بالذي ارسلت به الا كان من اصحاب النار . . .

۲ - م

تدرجه مه :

پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فرمودی : قسم به و ذاته که نفسی محمد له قبضی فودرتی نهوایه لهم نومسه ته گاور بی یا جو بی هیچ کسی نه که ناوی من بی و بمری و ثیمانی نه بی بهوی که من بی زهوانه کراوم له تهره ف خواوه .. نهو کهسه هیچ نابی غیری نهوه که له نهصحابی ناگر نه بی ..

ثم حدیثه ده لالت نه کا له سر نه مه که پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - بو سر هموو نیشان برراوه ، هرچی خهبری پیغمبرتی نهوی بی گه بی بی فرزه ! مسری که ثیمانی بی بینی ، نه گهر ثیمانی بی نه هینی جهه تنمی نه بی .. نه ما نهوی خهبری بی نه گه بی نهو کهسه مه غزوره . که جول کهو خرستان که کیشان هه به شتیکان هه به که ری یان بی نیشان بدا له سر یان فرزی ثیمانی بی بهین نهوانه بی که هیچان به دسته وه نه که ری بی بدوزنه وه به « طهریقی اولی ، نه بی ثیمانی بی بینن ثم حدیثه - قیسمن به صراحت قیسمن به ده لالت - نه گه بی که رساله تی پیغمبر - صلی الله تعالی علیه وسلم - عومومی به ..

۲۰۸/۳۴۰ - عن صالح بن صالح الهمداني عن الشعبي [عاصر] قال : رأيت رجلا من أهل خراسان سأل الشعبي فقال : يا أبا عمرو إن من قبلنا من أهل خراسان يقولون في الرجل إذا عتق أمته ثم تزوجها : فهو كالراكب بدنته ، فقال الشعبي : حدثني أبو بردة بن أبي موسى عن أبيه [رضی الله تعالی عنه] ان رسول الله - صلی الله تعالی علیه وسلم - قال : ثلاثة يؤتون اجرهم مرتين : رجل من أهل الكتاب آمن بنبيه وأدرك النبي - صلی الله تعالی علیه وسلم - فآمن به واتبه وصدقه فله اجران ، وعبد مملوك

مجمع البحرين - ثیمان

ادی حق الله وحق سیده فله اجران ، ورجل كانت له امة فغناها فاحسن غناءها ، ثم ادبها فاحسن ادبها ، ثم اعتقها ثم تزوجها فله اجران ، ثم قال الشعبي للخراساني : خذ هذا الحديث بغير شيء . فقد كان الرجل

ح - ۵

يرحل فيما دون هذا [في اهون من هذا . خ] الى المدينة . . .

۱۴۰

۴ - ح	۵ - خ	۱ - ح	۲ - م	ليس فيه الخراساني ،
۳۰۸	۴۱۹	۱۸۹	۳۴	

تهرجمه :

صالح تهلی : یاویکی خوراسانی له عامری شعبی برسی وتی : تهلی خوراسان تهلین : یاوی جاریه‌ی خوی نازاد بکاو له دواپیا مارهی بکا له خوی وه کو کهسی وایه وشتری بکا به صدهدهقهو خوی سوازی بیی . په‌عنی په‌شیمان بوونه‌وه‌یه له صدهدهقه‌که‌ی ، کهسیکیش که جاریه‌ی خوی نازاد بکاو له پاشا مارهی بکا له خوی وه کو په‌شیمان بوونه‌وه‌یه له نازاد کردنی جاریه‌که‌ی . . . شعبی وتی : ابو برده له ابو موسای باوکی - رضی الله تعالی عنه - قسه‌ی بو کردووم که پیغمهر - صلی الله تعالی علیه وسلم - فهرمووی : سی کهس دوو تهجریان هدیہ :

۱ - یه‌کی له تهلی کتاب ثیمان بینی به پیغمهری خوی ، له پاشا به پیغمهری ته‌یش - صلی الله تعالی علیه وسلم - ثیمان بینی تهو کهسه دوو تهجری هدیہ : تهجری ثیمانی به پیغمهری خوی و ، تهجریکیشی ثیمانی به پیغمهری ته‌یه - علیهما الصلاة والسلام - . . .

۲ - عه‌دی حقی خوا به‌جی بینی حقی صاحبه‌که‌یشی به‌جی بینی ،

مجمع البحرين - نيمان

نهو عبده دوو نهجری ههیه ..

۳ - پياوي جاريه يکي بي خوارذني چاکی ده رخوارد بدا ، جوان جوان تهريهي بکا ، لی نهدا ، جوينی پی نهدا نه دوايا نازادی بکاو ماره ی بکا له خوی . نهو کهسه دوو نهجری ههیه : يه کيکيان نهجری نازادکردن ، يه کيکيان نهجری ماره کردنی له خوی . يه عني ماره کردنی له خوی پشميمان بوونهوه له نازادکردنی نه بهلکو چاکه له دواي چاکه يه ..

صالح نهلی : شعبي به خوارسانی به که ی وت : نه م ههدينه به بي نوجرهت وه ربرگره که پياو بو له م ههدينه نه هوه تر تا مهدينه بي ..

له بوخاری به حث له خوارسانی ناکا بويه قسطلانی نهلی : که شعبي به صالح نهلی : نه م ههدينه به بي نوجرهت دا به تو . نه گونجي که شعبي نهو قسه يه ی به ههردوو کيان وتبي چونکی له بوخاری دا به حثي خوارسانی ناکا . قسطلانی مهجبورر بووه به وه که مهعناي والي بداته وه ..

بحمد الله ته رجه مه ی شمائيش ته واو بو خوا به ته و فقي خوی مووه فقه م بکا له سه ر ته رجه مه ی باقيه که ی ۲۵ حوزه يرانی ۱۹۴۰ روزی سی شنه به .

نيمان نهو عيکه له عيلم له دواي نيمان - انشاء الله - ته رجه مه ی بابي عيلم نه کم .

* * *

به يارمه تي خوا به رگي يه کم ليردا ته واو بوو ، له ريگه وتی روزی ۹-۱۲-۱۹۷۳ دا ، چاوهروانی به رگي دووم بکن . له بابي « علم » وه دهست بي نه کا .

ناواخن

لاپهړه	بابه
۵	پیشه کی
۱۳	نوصوولی ئیملاى مجمع البحرين
۱۴	دانهړ له چهنډ ډیریکا
۲۴	ودصیهت نامه
۲۸	کورتبه کی علمی حدیث
۴۳	پیشه کی دانهړ
۵۰	باب الوحي
۵۰	باب کیف کان بدء الوحي
۵۱	حده دیشی نیهت
۵۶	أحاديث الوحي
۵۸	باب الوحي
۶۱	باسی یه کم جاری ووحی و وده رقهی ناموزای خدیجه
۶۶	باسی « فتره » وهستانی ووحی
۶۹	کام تایهت له پشا نازل بووه ؟
۷۱	نازل بوونی « لا اقسام » و په له پهلې پیغمبره — به ووحی
۷۳	نامهی پیغمبره — بو هرقل و قسه کردنی له گهل ابو سفیان
۸۳	ههوال دانی هرقل به په یندا بوونی پیغمبره —
۸۷	القرآن وفضائله
۸۹	القرآن وفضائله جمع القرآن
۹۱	کوکردنه وهی قورثان
۹۶	قیرانه تی سبعة
۱۰۳	نهی پیغمبره — له ئیختلاف له قورثانا

ناواخن

بېټ	لاپهړه
	ټول الوحي ١٠٤
	دوا ثابته ته که نازل بووه ١٠٧
	هوی نازل بوونی ثابته ته « يا ايها الذين آمنوا لا ترفسوا اصتواکم ٠٠٠ » ١٠٨
	ثابته ته « قل هو القادر على ان يبعث عليكم ٠٠٠ » ١١١
	ثابته ته « ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها ٠٠٠ » ١١٢
	ثابته ته « وما كان الله ليعذبهم ٠٠٠ » ١١٤
	سووره ی به نبي اسرائيل و طه ١١٦
	قورټان به دل خویندن ١١٨
	بمه رگرت هوی قورټان ١١٩
	باسی سووره ی تهوبه ١٢٢
	قورټان گوی گرتی جبرئیل له یغمه سر - سو به خنده یی ١٢٣
	یغمه سر - له رومه زانا ١٢٣
	من جمع القرآن على عهد النبي ص - ؟ ١٢٥
	قورټان زانینی مه صاحب ١٢٦
	تهو کومه له ی قورټان یان کو کرده وه ١٣١
	زاناترینی مه صاحب به قورټان ١٣٣
	فضل فاتحة الكتاب ١٣٤
	مانای سووره ی « فاتحه » ١٣٦
	فهضلی ثامین ١٤١
	نوشته کردن به قورټان ١٤٣

ناواخن

بابیت	لاپہرہ
گہورہ بی فاتحہ و کوتابی سوورہی بہ قہرہ	۱۴۷
گہورہ بی سوورہی بہ قہرہ	۱۴۸
گہورہ بی بہ قہرہ و ثالی عمران	۱۵۱
فہضلی « آية الكرسي »	۱۵۳
مہغای آية الكرسي	۱۵۷
فہضلی « آمن الرسول »	۱۶۰
فہضلی سوورہ تی « الکہف »	۱۶۷
فہضلی قیرانہ تی « الفتح »	۱۶۸
فہضایی سوورہی « اخلاص »	۱۷۰
فہضلی « معوذتین »	۱۷۴
مہغای « قل هو الله »	۱۷۷
مہغای « قل اعوذ برب الفلق »	۱۷۸
مہغای « قل اعوذ برب الناس »	۱۷۹
فہضلی حامیلی قورٹان و عیلمی دینی	۱۸۰
تہریکہ ییغہ مہر سد۔ قورٹانہ	۱۸۲
تغنی بہ قورٹان	۱۸۳
فہضلی قورٹان بہ بی « تفریق »	۱۸۴
فہضلی « حسبي الله ونعم الوكيل »	۱۸۶
بوونی قورٹان بہ مارہ بی تافرہ ت	۱۸۷
الترجیع بالقرآن	۱۸۹
گوی راگرتی ییغہ مہر سد۔ بو قورٹان خویندنی مہ صاحب	۱۹۰

ناواخن

بابهت	لايهره
قيرائه تي پيغمبهه ر - د	۱۹۴
ئىختيلاف له قورئانا	۱۹۵
سفه رکردن به قورئان بو بيلادى كوففار	۱۹۹
آخر سورة انزلت	۲۰۰
ئه سبابى نزوولى به عزي ئاياتي قورئان	۲۰۰
ماناي به حيره و سائيه و ۰۰۰ يه كه م كه سي سه وائيسى به ره لا كرد	۲۱۱
هوى نازل بوونى ئايه تي « ان يكن منكم عشرون صابرون »	۲۱۳
ساردى نىوان ابن وعباس و ابن والزبير و هه ندى گه وره يى ابن وعباس	۲۱۵
هوى نازل بوونى ئايه تي « ألا انهم يتنون صدورهم ۰۰۰ »	۲۱۹
ماناي چهند ئايه تيك له لايهن ئه صحاب و تاييسته وه	۲۲۰
زناني موهاجيرين چيان كرد كه ئايه تي « وليضربن بخمرهن » نازل بوو ؟	۲۲۵
پرسياى نافع له ابن و عباس بو چهند ئايه تيك	۲۲۶
ته شيري قيرائه تي پيغمبهه ر - د له دلى خهلق	۲۳۴
ته فسيري « افرايتم اللات والعزى »	۲۳۴
پاداشى ئه وانه ي كه قورئانان له به ره و چاكي ئه خوئين	۲۳۶
هوى نازل بوونى « اذا جاءك المنافقون »	۲۴۰
هه ندى ووتى سه روكي مونافقان عبده قى كورى ابي	۲۴۱
گه وره يى ئه نصارو منالان	۲۴۴
باب الايمان	۲۴۶

ناواخن

بابهت	لاپهره
ته عریفی ئیمان	۲۴۷
زیادبوون و کمبوونی ئیمان	۲۴۸
ههشت نایهت لهسه ز یادبوون و کمبوونی ئیمان	۲۴۹
ئاتار لهسه ز یادبوون و کمبوونی ئیمان	۲۵۳
حه دیشی بناغه کانی ئیسلام	۲۵۵
حه یا بهشیکه له ئیمان	۲۵۸
مانای المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده	۲۶۰
موسولمان بو موسولمان وه کو بیا وایه	۲۶۲
مانای هه دیشی « بایعونی علی ان لا تشرکوا بالله شیئا . . . »	۲۶۲
چ موسولمانه تبهی فهضلی زیاتره ؟	۲۶۵
موسولمانه تبهی راستی	۲۶۶
هه رکهس دراوسی له شهرداری به دوور نه بی ناچینه بههشته وه	۲۶۷
هیچ کهس موئمنی کامیل نابی تا یغه بههری — له باولکو دایکی خوشتر نهوی	۲۶۸
سی شت ههیه هه رکهس نهوانه ی تیایی خوشی ئیمان نهزانی	۲۷۰
خوش و بستی نه نهار نیشانه ی ئیمان	۲۷۲
میوانی سی روژه	۲۷۵
پووستی نه رگی میوان	۲۷۶
نه مر به مه عرووف	۲۷۷
مه رر به خبو کردن و گوشه نشینی	۲۷۸

ناواخن

لاپښه	بابهت
۲۷۹	پښه مېر د د نمرې به يارانې به نيشيك نه كړد كه بتوانن بيكهن
۲۸۱	خوا پيې خوشه كړداري به ندهې به دهوام بي با كه ميش بي
۲۸۴	پښه مېر د د له نويزا نه وهستا تا قاچي نه تر كيه وه
۲۸۵	گه وره بي جهاد
۲۸۷	گه وره بي رهمه زان
۲۸۹	حه يا له نيمانه
۲۹۰	كه حه يات نه بو چي نه كه ي بيكه
۲۹۲	كه خهلق شه هاده تيان داو نيمانيان هينا مالو خونيان نه پاريزن
۲۹۵	موسولمانان وه كو يه ك لهش وان
۲۹۶	گه وره بي هه جو جهاد
۲۹۷	زور تريني نه هلي جهه نيم زنانن
۳۰۰	چا كه له گه ل دهست و پيدا
۳۰۳	دوو موسولمان به كتر بكوژن هه ردووكيان له ناگران
۳۰۵	كه سي شيرمان لي هه لگري له نيمه نيه
۳۰۶	به كي غهش بكا له نيمه نيه
۳۰۷	خالو شهري به ني جذيمه
۳۰۸	شيرك چه ند گونا هه
۳۰۹	نيشانه ي موافيق سيانه

ناواخن

لاڙپهره	بابهت
۳۱۱	دوو روويي چهند گوناھه
۳۱۲	موناقيق وڪ مهرري هاوگهلهي دوو ران مدرره
۳۱۳	چاڪه يڪ به دهيه تا يڪ به حصه د
۳۱۵	عمل به قعد تاقهت و به دوام له سهر کردن
۳۱۸	ثابتهتي « اليوم اڪملت لکم دينکم »
۳۱۹	ثابتهتي « ولا تقتلوا النفس التي حرم الله ... »
۳۲۳	له ٿاگر ٿه چيته دهره وه که سي زهره يي خير له دليابي
۳۲۴	سفه ر کردن بو فيريوون
۳۲۶	پرسيا ري ضما مي کوري ٿعلبه له يغه مبه ر —
۳۲۹	وهلامي چهند پرسيا ريک له لايه ن يغه مبه ر وه —
۳۳۴	مرجه کام کومه له ن ؟
۳۳۶	پرسيا ري جبريل ٿه يغه مبه ر — بو فير کردن ٿه صاحب
۳۴۲	ههندي نيشانه ي ٿاخر زه مان
۳۴۴	حهرام دياره و جهلال دياره
۳۴۷	وه رع له هه موو شت سوو کتره
۳۴۸	ٿاموژگاري بو هه موو موسولماني
۳۵۰	ٿه گهر و خوزگه دهر گاي کرده وي شهي تان ٿه که نه وه
۳۵۱	ابوطالب له کاتي سهر مبه رگا

ناواخن

بابهت	لايهره
ابوطالب له ناگريکي ته نکايه	۳۵۴
که متريني عهزايي جهه هتم جووني نه علی ناگره ميشک ته کوليني	۳۵۶
که سيک بمری باوه ری به خوداو يغه مبر بيی ته چيته به ههشت	۳۵۸
که سيک شه هادهت بدا به خواو يغه مبر ناگری له سهر حه رام ته بيی	۳۵۹
حه قی خوا له سهر عه بدو حه قی عه بد له سهر خوا	۳۶۱
زور عيادهت کردن نهک پشت کردنه وه	۳۶۴
ظه ننی باشی به برايانی دینی باشه	۳۶۷
نامی ثیمان ته چيزی که سی ثیمان به خوا بينو ئيسلام بکا به دین و محمد بکا به يغه مبری خوی	۳۷۳
گه وره بيی ئيستيقامه	۳۷۵
هموو يغه مبران حه واريان بووه	۳۷۷
ثیمان له نه هلی يه مه ندایه	۳۷۸
سه لام بلاو کردنه وه مایه ی خوشه ويستی به	۳۸۰
دین ناموزگاری به	۳۸۱
له گه وره تريني گونا هه به خهلق بوتری زول	۳۸۶
لاوانه ی مردوو کوفره	۳۸۹
دروست نيه بلی به فلان ته ستيره بارانمان بو باری	۳۹۰

ناواخن

باب	لاپره
که بهنی نادمه سجدی برد شیتان دووره که ویته وه	۳۹۴
گه وره ترین کرده وه کامه یه ؟	۳۶۹
کام گونا زور گه وره یه ؟	۳۹۷
خوتان پاریزن له حوت گونا ه گره که !	۳۹۸
له گونا هی گه وره یه جوین دان به دایک و باوک	۴۰۰
ناچیت به هشت کسی کیر له دلیا بی	۴۰۲
کسی شریک بو خوا پهیدا بکا نه چیته ناگروه	۴۰۴
کسی شریک بو خوا پهیدا نه کا نه چیته به هشت وه	۴۰۵
لا اله الا الله کللی به هشت	۴۰۷
کسی بی لا اله الا الله کوشتی دروست نه	۴۰۸
اسمه که یاویکی گوشت پیغمبر — چی پی فرموو ؟	۴۱۰
له نیمه یه کسی یه خوی داری	۴۱۶
پیته و دووزمان ناچیت به هشت وه	۴۱۸
سی کس روژی قیامت خوا قسه یان له گهل ناکا	۴۱۹
هر که سی خوی بکوژی به شتی به و شته له جهه تنما سزا نه دری	۴۲۶
کسی سوین بخوا به غیری ئیسلام چون سوین بخوا وایه	۴۲۷
نه زر له مالی غهیرا به تاله	۴۲۸

ناواخن

بابیت	لاپیره
بههشت حرامه له سر کسی مالی کسی به سوین زهوت بکا	۴۲۹
شاهد له سر « مدعی » به سوین نه سر « مدعا علیه »	۴۳۰
کسی مالی کسی به زور زهوت کا خوا غزه بی لی نه گری	۴۳۴
کسی له سر مالی خوی بکوژی شهیده	۴۳۶
خوا یارمته تی تم دینه نه دا به پایوی فاجیر	۴۳۸
باشه روز به کوتایی کرده و به	۴۳۹
کسی خوی بکوژی بههشتی لی حرام ته بی	۴۴۱
هیجرت گوناهی پیشو لا نه با	۴۴۴
خیانت له مالی غنیمت مانعی دهره جهی شهاده ته	۴۴۶
یارانی پیغمبر سد چهند ریزیان لی گرتووه ؟	۴۴۷
کافر که موسولان بو چاکهی یشووی بو حساب	۴۵۱
هنديك نادابی مردوو	۴۵۳
وسوسه و قصدو یرادهی شهر	۴۵۷
هرکس خوی خوی به هیلک نه دا لای خوا به هیلک ناچی	۴۶۰
وسوسه مخزی یمان	۴۶۲
پرسيار زور کردن باش نيه	۴۶۳

ناواخن

لاپهړه	بابهت
٤٦٤	که تمی به غزی نه حدیث له وهختی زه روړه تا ، ئیظهارى له جینی حاجه تا
٤٦٥	پرسیاری حه زره تی ابراهیم -د- شک نه بووه
٤٦٩	هموو پیغه مبه ران موعجیزه یان بووه به لام موعجیزه ی پیغه مبه ر -د- له هموو یان گوره تره
٤٧٢	هر که س ئیمان به پیغه مبه ر نه هینی و بمری نه چینه تا گره وود
٤٧٣	سی که س دوو نه جریان هه یه

ئاگاداری و راست گردنەوہ

۱ - ھندی ووشە ھەبە کە دانەر بەکاری ھیناونو خویندەنەوہیان بەبی ئیشارەتەکانی ئیملائی کوردی کەمیک نادارییە ، وەك « ین » ، کە ئیستە بە « دین » ئەنووسریو ، وەك « ینی » کەبە « دینی » ئەنووسری . لە بەر ئەزە کە چاوەروان بووین لە چاپدا پەیرەوی یاسای ئیملائی کوردی بگەین لە سەرەتاوە باسمان لی نەکردن ، بەلام تەنگو چەلمەمی چاپمەنی بوو بەھوی نەھاتنەدی ئەو ھیواپە . لێردا ئاگاداریمان بە پێویست زانی .

۲ - لە ھندی جیگەدا لە کوتایی ھەدیشەکانەوہ « ح » نووسراوەو لە

ح - ۲
 ھەندیکا « خ » ھەموو ھەر مەبەست بوخارییە وەك _____ یا
 ۵۰

خ - ۱۰
 _____ ، نەمانویست نووسینەکە ی دانەر بگورینو ھەر وەك
 ۳۵

خوی نووسیمان .

۳ - لە دامینەوہ ئیشارەمان کردبو بو ھەلەبەکی دانەر بەلام ، بە داخەوہ ، لە کاتی چاپدا داگوتبو ھەلەگەش ئەمەبە : لە کوتایی بابی « القرآن وفضائله » و سەرەتای بابی « ئیمان » دا لە ژمارە ی ۱۴۷ وە گەراوەتەوہ بو ۱۳۰ واتە : ئەبو یەكەم ھەدیشی بابی ئیمان ۱/۱۴۸ بوایە لە جیگە ی ۱/۱۳۰ کە ئیستە نووسراوە ، ھەر وەك دانەر نووسیبوو ی ھیلامانەوہ ، وەك لە گەلی جیگەدا باسی ئەوہ گراوە .

* * *

نەمانەش ھەندی ھەلە ی چاپمەندین ، کە لە گەل ھەولی زوومانا ، نەمان توانی کتیبەکە ی لی رزگار کەین . داوای لی بووردن ئەگەین .

پیش خویندنه‌وه ئهم هه‌لانه راست بکه‌ره‌وه

لاپه‌ره دیر	هه‌له	راست
۵	چه‌رخیک	چه‌رخیک
۱۰	وه چونی داناوه	وه دانه‌ر چونی داناوه
۱۷	په‌یده‌وندی	په‌یوه‌ندی
۲۰	سی‌ودووسالی	سی‌سال
۲۷	خ س	خ - ۱
۳	۲۵	۲۵
۴۸	کیکی	کیکی
۹۶	نایه‌ته	نایه‌ته
۹۷	چوونیه	چوونیه
۹۸	تستیقاده‌ی	تستیقاده‌ی
۱۱۰	بکا ئه‌میریان	بکا به ئه‌میریان
۱۲۶	فما سمعته	فما سمعت [والحديث ۳۲/۴۸ یبدأ من : ونقطه]
۱۳۰	به‌عه‌مه	به‌عه‌مه
۱۳۷	له‌باتی حه‌مه	له‌باتی حه‌مه
۱۴۵	چوا	چو
۱۴۹	له‌م ریوانه‌دا	له‌م ریوايه‌ته‌دا
۱۵۸	ده‌دامو	ده‌وام و

لاپهړه	ډیر	هاله	راست
۱۶۴	۱۴	له روف	له تهرهف
۱۶۷	۵	خسته	خسته
۱۷۶	۲	کوفووری	کوفووی
۱۷۷	۲	زری	زوری
۱۷۸	۱۶	نای بڼی	نای بڼی
۲۴۲	۲۲	نه کانه	نه کانه
۲۴۷	۹	که کیمه	که لیمه
۲۴۹	۲	شه تیان	شه یان
۲۶۰	۲۲	بکا	بکا
۲۶۱	۲۲	نهموزیهوه	نهموزیهوه
۲۷۱	۱۱	نه هی	نه هلی
۲۷۲	۱۱	منافق	منافق
۲۷۶	۹	نه فرفووی	نه فرفووی
۲۷۶	۱۴	حینی صاجه تا	حینی حاجه تا
۲۸۰	۴	فه فرفووی	فه فرفووی
۳۱۱	۲۲	نه چیه	نه چیه
۳۲۶	۲۲	دامه زراتووه	دامه زرا نووه
۳۲۹	۷	یه هشتو	به هشتو
۳۴۵		که ساغ بی همو به دهن که ساغ بی همو به دهن	که ساغ بی همو به دهن
			نه بی که فاسد بی همو به دهن

لاپه ره	دير	هه له	راست
۳۴۶	۱۵	ناوه فاتی	تا وه فاتی
۳۴۷	۲۰	ئه تخاخه	ئه تخاخه
۳۷۱	۱۷	جواي	جواي
۴۷۷	۱۷	چوونیه	چوونیه
۳۹۳	۱۳	بلی موبالانی	بی موبالانی
۴۰۰	۱۷	ئه کهری	ئه کهری
۴۰۱	۱۷	له دای	له دواي
۴۰۲	۱۸	کو	کو
۴۰۳	۱۸	کیری هه کی	کییره هه کی
۴۲۶	۱۴	فی بطنه قی	فی بطنه فی
۴۲۸	۱۸	عن النبي - صلى الله عليه وسلم	عن النبي - صلى الله تعالى عليه وسلم
۴۴۳	۷	تشافص	مشافص
۴۴۹	۶	یم الیمامة	یوم الیمامة
۴۵۰	۱۳	ئیرا تیداده	ئیر تیداده
۴۶۱	۱۸	بی به دلانا	بی به دلانا
۴۶۴	۸	له حینی هه جهتا	له حینی حاهتا

ئەم کتیبە :

لە کونەوه زانایانی جیهان بایەخیکی تەواویان
داوه بە فەرمايشته کانی پیغمبەر - د - ، وه مازیان
لیکداوه تەوهو وەریان گیراوه نه سەر گەلی زمان •
گەلی کورد تا کاتی دانانی ئەم کتیبە بی بەش بووه
لەم بەهرەیه • ئەم دانراوه بە نرخه بە شیوه یه کی
ئاسان ئەم ئاواته ی گەلی کورد دینیتە دی و گەلی
بارە ی ئایینی روون ئە کاتهوه بو خوینده وارانی
کورد بە زمانی خوین •

محمد علي قهره داغی